Сучасною мовою

Ukrainian Easy-to-Read Version

© Bible League
International

Language:
Country:
Publisher:
Copyright: © Bible League International
Last Updated: 2023-10-20
ID: 1d028f92-1f4b-4bf3-a89b-9a3f0978274f
ISO: ukr
ISBN:

Від Матвія 4
Від Марка 33
Від Луки 52
Від Іоана 83
Діяння 104
До Римлян 131
1 До Коринтян 143
2 До Коринтян 154
До Галатів 162
До Ефесян 167
До Филип'ян 171
До Колосян 174
1 До Солунян 177
2 До Солунян 180
1 До Тимофія 182
2 До Тимофія 186
До Тита 189
До Филимона 191
До Євреїв 192
Якова 202
1 Петра 206
2 Петра 210
1 Іоана 212
2 Іоана 215
3 Іоана 216
Послання Юди 217
Одкровення 218

Від Матвія

Родовід Ісуса Христа
(Лк. 3:23-38)

1 Ось родовід Ісуса Христа, з роду Давида та Авраама.
2 Авраам був батьком Ісаака.
Ісаак був батьком Якова.
Яків був батьком Юди та його братів.
3 Юда був батьком Фареса та Зари,
а матір'ю їхньою була Тамара.
Фарес був батьком Есрома.
Есром був батьком Арама.
4 Арам був батьком Аммінадава.
Аммінадав був батьком Наасона.
Наасон був батьком Салмона.
5 Салмон був батьком Воаза, а матір'ю його була Рахав.
Воаз був батьком Йоведа, а матір'ю його була Рут.
Йовед був батьком Єссея.
6 Єссей був батьком царя Давида.
Давид був батьком Соломона,
а його матір'ю була Урієва жінка.
7 Соломон був батьком Ровоама.
Ровоам був батьком Авії.
Авія був батьком Аси.
8 Аса був батьком Йосафата.
Йосафат був батьком Йорама.
Йорам був батьком Осії.
9 Осія був батьком Йоатама.
Йоатам був батьком Агаза.
Агаз був батьком Езекії.
10 Езекія був батьком Манасії.
Манасія був батьком Амоса.
Амос був батьком Йосії.
11 Йосія був батьком Єхонії † та його братів.
Це було за часів переселення ізраїльського народу до Вавилона.
12 Після переселення до Вавилона Єхонія був батьком Салатиїла, та
Салатиїл був батьком Зерувавела.
13 Зерувавел був батьком Авіюда.
Авіюд був батьком Еліакима.
Еліаким був батьком Азора.
14 Азор був батьком Задока.
Задок був батьком Ахима.
Ахим був батьком Еліуда.
15 Еліуд був батьком Елеазара.
Елеазар був батьком Маттана.
Маттан був батьком Якова.
16 Яків був батьком Йосипа,
чоловіка Марії, у якої народився Ісус,
названий Христом.
17 Отже, всього було чотирнадцять поколінь від Авраама до Давида, чотирнадцять поколінь від Давида до переселення у Вавилон і чотирнадцять поколінь від переселення у Вавилон до народження Христа.

† *Єхонії Або «Єхоніакіна».*

Народження Ісуса Христа
(Лк. 2:1-7)

18 Ось як народився Ісус Христос: Марія, Його мати, була заручена з Йосипом. Ще до їхнього одруження виявилося, що вона вагітна від Святого Духа. 19 Йосип, її чоловік, був людиною порядною й праведною і не хотів її ославити, отже, він вирішив таємно розлучитися з нею. 20 Та коли він про це подумав, з'явився йому вві сні Ангел Господній і мовив: «Йосипе, сину Давидів, не бійся взяти шлюб з Марією, бо Дитина, Яка в ній зачата — від Духа Святого. 21 Марія народить Сина, і ти назвеш Його Ісусом ††, бо Він спасе людей від їхніх гріхів».
22 Все це сталося так, щоб могли збутися слова Господні, мовлені устами пророка:
23 «Слухайте! Діва незаймана завагітніє і народить Сина,
і назвуть Його Еммануїлом» ‡,
що означає «З нами Бог».
24 Прокинувшись, Йосип зробив те, що звелів йому Ангел Господній, і взяв Марію собі за жінку, але не знав він її, аж доки не народила вона Сина. І назвав він Його Ісусом.

Мудреці поклоняються Ісусові

2 Ісус народився в юдейському місті Віфлеємі за царювання Ірода. Згодом до Єрусалиму прийшли мудреці зі Сходу. 2 Вони спитали: «Де новонароджений Цар юдейський? Ми прагнемо знати, бо бачили Його зірку, коли вона зійшла. Ми прийшли поклонитися Йому». 3 Почувши про це, цар Ірод дуже стривожився, а разом з ним і всі мешканці Єрусалиму. 4 Він зібрав усіх головних священиків та книжників юдейських і запитав їх, де має народи-

†† *Ісус У перекладі це означає «Господь (Ягве) рятує».* ‡ *Цитата приведена з книги Іс. 7:14.*

тися Христос. 5 Вони сказали йому: «У Віфлеємі, в
Юдеї, бо ось що написано пророком:
6 „Ти, Віфлеєме, що в землі Юди,
дуже важливе серед міст юдейських,
бо з тебе вийде Правитель,
Який буде пастирем народу Мого — Ізраїлю”».
Михей 5:1-2

7 Тоді Ірод покликав мудреців, щоб зустрітися таємно, і точно з’ясував у них, коли зійшла зірка. 8 Пославши їх до Віфлеєма, він звелів: «Ідіть і добре розпитайте про Дитя, а коли знайдете, то сповістіть мене, щоб я теж міг піти й поклонитися Йому».
9 Вони вислухали царя та й пішли, і зірка, схід якої вони бачили, йшла поперед них, доки не зупинилася над місцем, де була Дитина. 10 Коли мудреці побачили те, велика радість охопила їх. 11 Вони ввійшли до оселі й побачили Дитину з Марією, Його матір’ю. Вони впали долілиць перед Ним, щоб поклонитися Немовляті. Тоді, відкривши свої скарбниці, піднесли Йому дарунки: золото, ладан та мирро.
12 Оскільки Бог з’явився їм вві сні й попередив, щоб не поверталися до Ірода, вони рушили до своєї землі іншим шляхом.

Втеча до Єгипту

13 Після того, як мудреці вирушили в путь, Ангел Господній з’явився Йосипу вві сні й сказав: «Вставай, візьми Дитину та Його матір і тікайте до Єгипту. Залишайтеся там, поки Я не скажу, що небезпека пройшла та можна повертатися, бо Ірод шукатиме Дитя, щоб убити Його». 14 Йосип встав, узяв Дитя та матір Його вночі та й пішов до Єгипту. 15 І він залишався там аж до смерті Іродової, щоб збулося сказане Богом, Який устами пророка провіщав: «Я покликав Свого Сина з Єгипту» †.

Вбивство дітей

16 Коли Ірод побачив, що мудреці його обманули, то дуже розлютився й наказав повбивати у Віфлеємі та його околицях усіх дворічних і молодших за віком хлопчиків. (Визначивши вік з того, про що розповіли йому мудреці). 17 Тоді справдилося те, що було мовлено вустами пророка Єремії:
18 «В Рамі було чути звуки ридань та голосіння.
То Рахиль плакала за дітьми своїми,
незважаючи на втішання,
бо не було вже дітей її на світі».
Єремія 31:15

Йосип та Марія повертаються з Єгипту

19 По смерті Ірода Ангел Господній з’явився Йосипу вві сні в Єгипті й мовив: «Вставай, візьми Дитя та Його матір і йди в землю Ізраїльську, бо вмерли ті, хто прагнув відняти життя Дитини».
21 І він встав й, взявши Хлопчика та Його матір, вирушив до землі Ізраїльської. 22 Однак почувши, що в Юдеї замість батька — Ірода, царює син його Архелай, Йосип побоявся йти туди. Однак, попереджений вві сні, він покинув Єгипет і подався до Ґалилейської землі. 23 Прибувши туди, він оселився у місті Назареті, аби збулося пророками сказане, що назвуть Його †† Назарянином ‡.

Проповідь Іоана Хрестителя
(Мк. 1:1-8; Лк. 3:1-9, 15-17; Ін. 1:19-28)

3 То був час, коли прийшов Іоан Хреститель, який проповідував у пустелі юдейській. 2 Він казав: «Покайтеся, бо Царство Боже наближається».
3 То ж саме про нього провіщав пророк Ісая:
«Голос лунає в пустелі:
„Готуйте дорогу Господу,
зробіть прямим шлях для Нього”».
Ісаї 40:3

4 Іоан носив вбрання з верблюжої вовни, підперезане шкіряним паском. Їжею його були сарана та дикий мед. 5 У той час люди приходили до нього з Єрусалиму, з усієї околиці Юдеї та з усієї землі навколо Йордану, 6 та хрестилися у нього в річці Йордан, сповідуючись у своїх гріхах.
7 Коли він побачив багато фарисеїв та саддукеїв, які прийшли хреститися, то сказав їм: «Виплодки зміїні! Хто попередив вас тікати від гніву Господнього, що наближається? 8 Хай ваші вчинки покажуть, що ви покаялися. 9 І не сподівайтеся, що досить буде сказати: „Авраам — наш батько”. Бо кажу вам, що Бог може навіть це каміння перетворити на дітей Авраамових! 10 Сокира вже занесена, і кожне дерево ‡†, що не дає добрих плодів, буде зрубане й кинуте у вогонь. 11 Я хрещу вас водою на покаяння, але ж незрівнянно Могутніший, ніж я, іде за мною: я не гідний навіть бути рабом, який схиляється, щоб зняти Його сандалії. Він хреститиме вас Духом Святим і вогнем. 12 Він очистить Свій тік і збере пшеницю до комори, а полову спалить у незгасному вогні» ‡‡.

Хрещення Ісуса
(Мк. 1:9-11; Лк. 3:21-22)

13 У той час Ісус прийшов з Ґалилеї до ріки Йордан, щоб Іоан похрестив Його. 14 Та Іоан намагався відмовити Ісуса, кажучи: «Я сам повинен похреститися у Тебе, то чому ж Ти йдеш до мене?» 15 І відповів Ісус: «Нехай поки що буде так, бо належить нам виконувати все, що Господь велів». І тоді Іоан дозволив Йому похреститися.
16 То Ісус похрестився, і тільки-но піднявся Він із води, як небо розкрилося Йому. І побачив Він Духа

† *Цитата приведена з книги Ос. 11:1.*

†† *Його Або «Христа». Див.: «Христос».* ‡ *Назарянин Чоловік, який народився у місті Назарет. Гебрейською мовою це слово звучить як слово «Пагін». Тут Матвій говорить про обіцянку «Гілки» або «Нащадка», який вийде з роду Давидова. Див.: Ісаї 11:1.* ‡† *дерево Дерево символізує тих людей, які не підкоряються Господу: їх буде зрізано, як те дерево.* ‡‡ *Він очистить... вогні Тут мається на увазі те, що Ісус відділить добрих людей від поганих.*

Божого, який сходив на Нього в подобі голуба. 17 І
голос пролунав з небес: «Це Син Мій улюблений,
Який догодив Мені».

Диявол спокушає Ісуса
(Мк. 1:12-13; Лк. 4:1-13)

4 Тоді ж Дух повів Ісуса до пустелі, щоб диявол
Його спокушав. 2 Протягом сорока днів і ночей
Ісус нічого не їв, та після цього Він був дуже голодним. 3 Тоді спокусник † прийшов до Нього і сказав:
«Якщо Ти Син Божий, то накажи цьому камінню перетворитися на хліб». 4 На те Ісус відповів йому: «У
Святому Писанні сказано:
„Не хлібом одним живе людина,
а кожним словом, сказаним устами Божими”».
Повторення Закону 8:3
5 Після того диявол переніс Його до святого Єрусалиму, поставив на найвище місце храму 6 й сказав:
«Якщо Ти Син Божий, кинься додолу, адже у Святому Писанні сказано:
„Він накаже Ангелам Своїм берегти Тебе,
і вони понесуть Тебе на руках,
щоб не пошкодив Ти ноги Своєї об камінь”».
Псалми 91:11-12
7 Ісус відповів йому: «Але у Святому Писанні також
сказано: „Не спокушай Господа Бога свого!” ††»
8 Знову диявол узяв Його на дуже високу гору і показав усі царства світу, всю їхню розкіш. 9 І сказав
він Ісусові: «Я дам Тобі все це, якщо впадеш долілиць і поклонишся мені».
10 На те Ісус відповів йому: «Відійди, сатано! У Святому Писанні сказано:
„Поклоняйся Господу Богу своєму
і служи лише Йому!”»
Повторення Закону 6:13
11 Тоді диявол залишив Ісуса, і Ангели прийшли й
служили Йому.

Ісус у Ґалилеї
(Мк. 1:14-15; Лк. 4:14-15)

12 Коли Ісус довідався, що Іоана ув’язнено, Він повернувся до Ґалилеї. 13 Проте Він не залишився в
Назареті, а пішов і оселився в Капернаумі, що біля
Ґалилейського озера у поселеннях Завулона й Нафталі. 14 Бо мусило справдитися пророцтво Ісаї:
15 «Земле Завулона та земле Нафталі,
що знаходяться по дорозі до моря на захід від ріки Йордан!
Ґалилеє неюдейська! Слухайте уважно!
16 Народ, що скніє в темряві,
побачив величне світло,
і на тих, хто живе в країні під тінню смерті,
зійшло світло!»
Ісаї 9:1-2
17 Відтоді Ісус почав проповідувати, кажучи: «Покайтеся, бо Царство Боже вже близько!»

† *спокусник Або «диявол».* †† *Цитата приведена з книги Повт. Закону 6:16.*

Ісус обирає перших учнів
(Мк. 1:16-20; Лк. 5:1-11)

18 Йдучи повз Ґалилейське озеро, Ісус побачив
двох братів: Симона, який звався Петром, та його брата Андрія, які закидали невід в озеро, бо були рибалками. 19 І сказав їм Ісус: «Ідіть услід за Мною, і
Я зроблю вас ловцями не риби, а душ людських».
20 Вони одразу ж полишили свої сіті й подалися за
Ним.
21 Потім Він пішов далі й побачив іще двох братів:
Якова, сина Зеведеєвого, та Якового брата Іоана,
які, сидячи зі своїм батьком Зеведеєм у човні, лагодили рибальські сіті. Ісус покликав і їх. 22 Вони одразу ж покинули човен батька свого й подалися за
Ним.

Ісус навчає та зціляє людей
(Лк. 6:17-19)

23 Ісус обійшов усю Ґалилею, проповідуючи в синагогах і навчаючи про Царство Боже, зціляючи всі
недуги та хвороби людські.
24 Чутка про Нього рознеслася по всій Сирії. До
Нього приводили всіх хворих: тих, що страждали від хвороб та тяжких болів, а також біснуватих, хворих на епілепсію, немічних. І Ісус зціляв їх. 25 Великий натовп людей ішов за Ним із Ґалилеї, з Десятимістя, з Єрусалиму та з-за Йордану.

Проповідь на горі
(Лк. 6:20-23)

5 Коли Ісус побачив натовп, то зійшов на гору.
2 Сівши на землю, Він почав навчати людей, та
учні теж оточили Його:
3 «Благословенні вбогі духом ‡,
бо Царство Боже належить їм.
4 Благословенні засмучені,
бо Бог утішить їх.
5 Благословенні смиренні,
бо вони успадкують землю, обіцяну Господом ‡‡.
6 Благословенні голодні та спраглі до праведності,
бо Бог задовольнить їхню потребу.
7 Благословенні милосердні,
бо вони зазнають милосердя від Бога.
8 Благословенні чисті серцем,
бо вони побачать Бога.
9 Благословенні миротворці,
бо вони будуть названі дітьми Божими.
10 Благословенні переслідувані за праведність,
бо їм належить Царство Небесне.
11 Благословенні ви, коли вас скривджують і переслідують і облудно зводять наклепи на вас тому, що
ви Мої послідовники. 12 Радійте й веселіться, бо на

‡ *вбогі духом Або «ті, хто визнає, що вони вбогі духом».* ‡‡ *землю... Господом Можливо, що тут, йде мова про «духовну землю, обіцяну Господом», але це також може означати «земля, яка належитиме їм». Див.: Пс. 37:11.*

вас чекає велика нагорода на небесах! Так люди переслідували і всіх пророків, які жили до вас».

Сіль землі
(Мк. 9:50; 4:21; Лк. 14:34-35; 8:16)

13 «Ви — сіль землі, але коли сіль стає прісною і
втрачає свій смак, як її знову солоною зробити? Во-
на стає ні на що непридатною. Хіба що викинути її
геть, щоб топтали люди. 14 Ви — світло світу. Немо-
жливо сховати міста, що стоїть на вершині гори.
15 Ніхто не ставить запалений світильник під пере-
вернуту посудину, а на поставець, і він тоді світить
усім у хаті. 16 Нехай світло ваше сяє людям, щоб во-
ни бачили ваші добрі вчинки і прославляли Отця
свого Небесного».

Ісус і Старий Заповіт

17 «Не думайте, що Я прийшов знищити вчення
Закону Мойсея чи пророків. Я прийшов не знищи-
ти його, але виконати. 18 Істинно кажу вам, що
скільки існуватимуть небо і земля, жодна рисочка
хоч однієї з літер Закону не зникне, аж доки не здій-
сниться все. 19 Якщо хтось порушить хоча б одну з
найменших заповідей і навчить людей цього, той
стане найменшим у Царстві Божому. Якщо ж він
підкориться й виконуватиме заповіді та вчитиме ін-
ших чинити так само, то стане великим у Царстві
Небесному. 20 Кажу вам так, бо якщо ви не перева-
жите законників та фарисеїв у виконанні того, чого
вимагає Бог, то не ввійти вам до Царства Небесно-
го».

Не гнівайтеся

21 «Ви чули, що сказано було нашим предкам: „Не
вбивай” †. Той, хто вб’є, відповість за це перед су-
дом. 22 Але кажу Я вам: якщо хтось гнівається на
ближнього свого — відповість перед судом. Якщо ж
хто образить ближнього свого — відповість перед
Верховним судом ††. А якщо хто скаже: „Ти дурень”,
буде горіти в пекельному вогні.
23 Якщо ти несеш дар до вівтаря і там згадаєш, що
брат твій має щось проти тебе, залиш дар свій.
Перш піди примирися з братом, а тоді повернися й
поклади на вівтар дарунок свій.
25 Примирися зі своїм недругом, доки ти з ним
ідеш до суду, інакше він віддасть тебе до рук судді, а
той — сторожі, щоб кинути тебе до в’язниці.
26 Істинно кажу: не вийти тобі звідти, доки не спла-
тиш усе, що заборгував до останнього грошу».

Про перелюб

27 «Ви чули, що було сказано: „Не чини перелюбу”
‡. 28 Та кажу Я вам, що кожен, хто дивиться на жінку
з пожадливістю, той уже вчинив перелюб з нею у
своєму серці. 29 Якщо праве око примушує тебе на
гріх, вирви його та кинь геть, бо ліпше позбутися
однієї частини тіла, ніж усе тіло кинути до пекла. 30 І
якщо правиця веде тебе до гріха, одрубай її та кинь
геть, бо ліпше позбутися однієї частини тіла, ніж
усе тіло загубити у пеклі».

Про розлучення
(Мт. 19:9; Мк. 10:11-12; Лк. 16:18)

31 «І сказано: „Той, хто бере розлучення з жінкою
своєю, має дати їй розвідного листа” ‡†. 32 Та кажу Я
вам, що існує тільки єдина підстава для чоловіка
розлучитися зі своєю дружиною: через її розпусту.
Той, хто одружується з тією розлученою, сам грі-
шить перелюбом».

Про клятву

33 «Ви чули також, що було наказано нашим пред-
кам: „Не порушуй клятву, а дотримуйся клятви, да-
ної Господу” ‡‡. 34 Та кажу Я вам: не кляніться взагалі:
ні небом, бо це — престол Божий, 35 ні Землею, бо
це — підніжжя стіп Божих. Також, не кляніться ні
Єрусалимом, бо це — місто великого Царя, 36 ні го-
ловою своєю, бо не зможете ви зробити жодної во-
лосини ні білою, ані чорною. 37 Якщо ви хочете ска-
зати: „Так”, то й кажіть: „Так”. Якщо ж: „Ні”, то й ка-
жіть: „Ні”. Все, що поза цим — від лукавого».

Не чиніть опір злу
(Лк. 6:29-30)

38 «Ви чули, що сказано: „Око за око, зуб за зуб” ‡‡†.
39 Та кажу Я вам: Не чиніть опір злому чоловікові.
Якщо хтось вдарить вас по правій щоці, то підстав-
те йому і ліву. 40 Якщо хто схоче судитися з вами й
забере вашу сорочку, то віддайте йому й плащ.
41 Якщо римський солдат примушуватиме ‡‡‡ вас
пройти з ним один кілометр, йдіть з ним два. 42 Ко-
ли хтось у вас просить, то дайте йому, а хто хоче
позичити, не відмовляйте».

Любіть і ворогів своїх
(Лк. 6:27-28, 32-36)

43 «Ви чули, що сказано: „Люби ближнього свого і
ненавидь ворога” §. 44 Та кажу Я вам: „Любіть воро-
гів своїх, моліться за тих, хто переслідує вас, щоб ви
могли стати дітьми вашого Отця Небесного. Він
примушує сонце сходити для злих і добрих й поси-
лає дощ на праведних і неправедних.
46 Бо якщо ви любите лише тих, хто любить вас, то
яку винагороду ви матимете? Чи не так чинять зби-
рачі податків? 47 Якщо ви вітаєте лише братів своїх,
то що особливого в цьому? Чи не так чинять пога-

† *Цитата приведена з книг Вих. 20:3 та Повт. Закону 5:17.*
†† *Верховним судом Або «Синедріоном». Синедріоном називався Верховний суд Юдеї.* ‡ *Цитата приведена з книг Вих. 20:14 та Повт. Закону 5:18.*

‡† *Цитата приведена з книги Повт. Закону 24:1.* ‡‡ *Див.: Лев. 19:12; Числ. 30:2; Повт. Закону 23:21.* ‡‡† *Цитата приведена з книг Вих. 21:24; Лев. 24:20 та Повт. Закону 19:21.* ‡‡‡ *римський... примушуватиме Солдати мали право примусити людей допомагати їм.* § *Цитата приведена з книги Лев. 19:18.*

ни? †48 Тому будьте досконалими, такими, як Отець ваш Небесний”».

Про милостиню

6 «Остерігайтеся виконувати релігійні обов’язки на людях, щоб вони бачили вас, бо не матимете ви винагороди від вашого Отця Небесного.
2 Отож коли подаєте жебракові, не сурміть перед усіма, як це роблять лицеміри в синагогах та на вулицях, щоб хвалили їх люди. Істинно кажу вам: вони вже вповні мають винагороду. 3 Та коли ви подаєте жебраку милостиню, нехай ліва рука ваша не знає, що робить права ††, щоб таємне було ваше подаяння. Тоді Отець ваш Небесний, який бачить зроблене таємно, віддячить вам» ‡.

Про молитву
(Лк. 11:2-4)

5 «І коли молитеся, не будьте як ті лицеміри, які люблять стояти й молитися в синагогах та на перехрестях, щоб люди їх бачили. Істинно кажу вам: вони вже вповні мають свою винагороду. 6 Та коли ви молитеся, йдіть до своєї кімнати, зачиніть двері й моліться Отцю своєму на самоті, а Отець ваш, Який бачить зроблене таємно, віддячить вам. 7 Коли молитеся, не кажіть зайвого, як ті погани ‡†, котрі вважають, ніби чим багатослівніші вони будуть, тим вірніше почує їх Господь. 8 Отже, не будьте подібні до них, бо Отець ваш знає, чого вам треба. Він знає те раніше, ніж ви попросите в Нього. 9 Тому моліться так:

„Отче наш Небесний,
хай святиться ім’я Твоє.
10 Нехай прийде Царство Твоє.
Нехай буде воля Твоя,
як на Землі, так і на Небі.
11 Дай нам наш хліб ‡‡ щоденний.
12 Прости гріхи наші,
як ми прощаємо тим,
хто завинив перед нами.
13 Не введи нас у спокусу,
а спаси від лукавого,
[бо царство, влада та слава
належать Тобі повік. Амінь!] ‡‡†
14 Якщо ви прощаєте людям гріхи їхні, то Отець ваш Небесний також простить вам. 15 Та коли ви не прощаєте, то й Отець не простить вам гріхи ваші”».

Про піст

16 «Коли ви поститеся, не прибирайте сумного вигляду, як лицеміри, які прикидаються, аби людям стало ясно, що вони постяться. Істинно кажу вам: вони вже сповна мають свою винагороду. 17 Коли ви поститеся, зачешіть своє волосся та вмийте обличчя своє, щоб люди не побачили, що ви поститеся, щоб побачив лише Отець ваш, Якого ніхто не бачить. І Той, Хто бачить таємне, віддячить за це».

Складайте скарби на Небі
(Лк. 12:33-34; 11:34-36; 16:13)

19 «Не складайте собі скарбів на Землі, де міль та іржа знищать їх, де злодії можуть вдертися й викрасти їх. 20 Краще збирайте скарби для себе на Небі, де ні міль, ні іржа не понівечать їх, де злодії не вдеруться й не викрадуть їх. 21 Бо де багатство ваше, там і серце ваше буде.
22 Око — єдине джерело світла для тіла. Отже, якщо ви бачите людину, та бажаєте допомогти їй, то й усе тіло ваше буде наповнене світлом. 23 Але якщо ви дивитеся на людину егоїстично, то й усе тіло ваше буде в темряві. Якщо єдине світло, яке маєте ви — темрява, тож темрява та — є найгірша з усіх!» ‡‡‡

24 «Ніхто не може служити двом господарям, бо зненавидить одного й полюбить іншого або буде відданий одному і зневажатиме іншого. Не можна водночас поклонятися Богові й грошам» §.

Дбайте насамперед про Царство Небесне
(Лк. 12:22-34)

25 «Отже, кажу Я вам: не піклуйтеся про те, що їстимете й питимете, аби підтримати життя своє. Не турбуйтеся про одяг для тіла вашого. Напевне, життя є важливіше їжі, а тіло — одягу! 26 Погляньте на птахів: вони не сіють, не жнуть, не збирають зерна до комори, але ж Отець Ваш Небесний годує їх. Хіба ж ви не знаєте, люди, що ви значно важливіші за птахів? 27 Ніхто з вас не зможе хвилюванням своїм подовжити життя своє хоча б на годину?
28 Навіщо ви піклуєтеся про одяг? Погляньте, як ростуть дикі квіти: вони не працюють, не шиють одягу собі. 29 Та ж кажу вам, що й Соломон у розквіті слави своєї не вдягався у такі вишукані шати, як вони. 30 Якщо Бог одягає в таку розкіш траву польову, що сьогодні росте, а завтра потрапить у вогонь, то наскільки ж певніше одягне Він вас, о маловіри!
31 Тож не піклуйтеся й не питайте: „Що нам їсти?” або „Що нам пити?” або „У що нам вбратися?” 32 То лише погани увесь час дбають про таке, але ж Отець Ваш Небесний знає, чого ви потребуєте.

† *погани Люди, котрі не були євреями. Ті, хто не поклонявся істинному Господу.* †† *нехай... права Або «нехай ніхто не знає, що ви робитиме».* ‡ *віддячить вам Деякі з грецьких рукописів мають «віддячить вам відкрито». Але ж треба розуміти, що не має різниці яким чином Господь віддячить людям: таємно чи відкрито. Головне є те, Бог все бачить і невідмінно віддячить тієї людині, яка робить добре.* ‡† *погани Люди, котрі не були євреями. Ті, хто не поклонявся істинному Господу.* ‡‡ *хліб Або «їжу».* ‡‡† *бо царство... Амінь У деяких древньогрецьких рукописах цих слів немає.*

‡‡‡ *Або «Світильник тіла твого — то очі твої. Якщо очі твої бачать тільки добро, то й усе тіло твоє сповнене світла.* *23 * Але ж якщо вони погані, то й тіло твоє наповнене темрявою. Якщо єдине світло, яке маєш ти — темрява, то яка ж та темрява велика».* § *грошам Або «мамоні». З арамійської мови це перекладається як «багатство».*

33 Натомість, дбайте насамперед про Царство Боже та робіть усе, що Господь від вас вимагає, й тоді
усе інше Він неодмінно вам надасть. 34 Не піклуйте-
ся про день завтрашній, бо завтра будуть свої кло-
поти. Кожен день має досить своїх турбот».

Не судіть ближнього
(Лк. 6:37-38, 41-42)

7 «Не судіть інших, бо судитиме вас Бог так, як
ви судите інших. Всевишній відміряє вам стіль-
ки ж, скільки ви відміряли іншим. 3 Чому ви бачите
порошинку в оці брата свого, але не помічаєте ко-
лоди у власному оці? 4 Як же ви можете звертатися
до брата з такими словами: „Дозволь вийняти по-
рошинку з ока твого”, коли маєте колоду у власно-
му оці? 5 Лицеміри, спочатку витягніть колоду з вла-
сного ока, а тоді й побачите, як ліпше вийняти по-
рошинку з братового ока.
6 Не давайте святого собакам, не кидайте свиням
перлів своїх, бо свині потопчуть їх, а собаки повер-
нуться й накинуться на вас».

Просіть Отця Небесного
(Лк. 11:9-13)

7 «Просіть, і Бог дасть вам, шукайте і знайдете,
стукайте і вам відчинять. 8 Бо кожен, хто просить, —
отримає, хто шукає, — знайде, а двері завжди від-
чиняться тим, хто стукає.
9 Чи є такий батько, який дасть сину камінь, коли
той проситиме хліба? 10 Якщо ж син риби проси-
тиме, то чи дасть йому батько гадюку? Ніколи!
11 Отже, коли ви, лихі й недобрі люди, знаєте, як
зробити добрий дарунок дітям своїм, то наскільки
ж вірніше те, що Отець Небесний обдарує усіх, хто
просить!»

Найголовніше правило

12 «Поводьтеся з іншими так, як ви б хотіли, щоб
інші поводилися з вами. У цьому є розуміння Зако-
ну Мойсеєвого і вчення пророків».

Ідіть праведним шляхом
(Лк. 13:24)

13 «Вхід до життя істинного лежить тільки через
вузькі ворота. Кажу вам це, бо просторими є ті во-
рота і широкою є та дорога, що ведуть до загибелі
†. Багато людей ідуть цим шляхом. 14 Які ж вузькі во-
рота і тісна дорога, що ведуть до істинного життя! І
як мало людей, котрі цей шлях знаходять!»

Стережіться лжепророків
(Лк. 6:43-44; 13:25-27)

15 «Стережіться лжепророків, які приходять зама-
скковані в овечу шкіру, а насправді є вовками люти-
ми. 16 Ви їх впізнаєте по їхніх вчинках: бо не буде
добрих вчинків від злої людини, саме як не буває
винограду на терновому кущі або фіґ в будяках.
17 Добре дерево дає добрі плоди, а погане — погані.
18 Не буває доброго дерева, що приносило б погані
плоди, як не буває й поганого дерева, що приноси-
ло б добрі плоди. 19 Кожне дерево, що не дає до-
брих плодів, зрубують і кидають у вогонь. 20 Отже,
лжепророків цих впізнаєте по їхніх вчинках» ††.

Виконуйте волю Отця Небесного

21 «Не кожен, хто каже до Мене: „Господи, Ти — Го-
сподь мій”, — увійде до Царства Боже, а той лише,
хто виконує волю Отця Мого Небесного. 22 Багато
хто промовить до Мене того останнього Дня: „Ти —
Господь наш! Хіба не віщували ми ім’ям Твоїм? Хіба
ж ми не виганяли демонів, та не творили чудеса
іменем Твоїм?” 23 Тоді Я відкрито скажу їм: „Я ніколи
не знав вас. Ідіть геть від Мене, ви, хто живе непра-
ведно!”»

Не будуйте на піску
(Лк. 6:47-49)

24 «Отже, кожен, хто слухає слова Мої й виконує їх,
подібний до мудрого чоловіка, який звів будинок
свій на камені. 25 І коли пішов дощ, і настала повінь,
й знявся вітер і вдарив по будівлі, той дім не впав,
бо був збудований на камені.
26 Проте кожен, хто слухає слова Мої, але не вико-
нує їх, подібний до нерозсудливого чоловіка, який
звів будинок свій на піску. 27 І коли пішов дощ, і на-
стала повінь, й знявся вітер і вдарив по будівлі, той
дім повалився зі страшним гуркотом».
28 Коли Ісус скінчив говорити, то натовп був вра-
жений Його наукою, оскільки Він навчав їх як лю-
дина, яка має владу, а не як їхні книжники.

Зцілення прокаженого
(Мк. 1:40-45; Лк. 5:12-16)

8 Коли Ісус зійшов з гори, великий натовп сунув
за Ним. 2 Там був прокажений, який підійшов
до Ісуса і, впавши долілиць перед Ним, благав: «Го-
споди, якщо на те воля Твоя, Ти можеш зцілити ме-
не». 3 Тоді Ісус простягнув руку, торкнувся прокаже-
ного й сказав: «Моя воля! Зцілися!» Тієї ж миті про-
каза зійшла з нього і він очистився від хвороби.
4 Тоді Ісус наказав йому: «Дивися ж, нікому не кажи
про це. Краще піди й покажися священику ‡, та при-
неси пожертву за своє очищення, як наказував
Мойсей. Це й буде свідченням твого одужання».

Зцілення слуги сотника
(Лк. 7:1-10; Ін. 4:43-54)

5 Коли Ісус знов прийшов до Капернаума, до Нього підійшов римський сотник і, благаючи про допо-

† *загибелі Або «пекла».*

†† *по їхніх вчинках Буквально «по плодах їхніх».* ‡ *покажися священику За Законом Мойсея тільки священик вирішував, зцілилася людина від хвороби чи ні.*

могу, мовив: «Мій слуга лежить удома немічний, страждаючи від непосильного болю».
7 Тоді Ісус пообіцяв йому: «Я прийду, щоб зцілити його».
8 У відповідь сотник сказав: «Господи! Я недостойний, щоб Ти заходив до моєї оселі, але лише накажи, й слуга мій одужає. 9 Я знаю це, бо я сам людина підвладна, та маю солдатів, підвладних мені. Коли я кажу одному з них: „Йди геть!" — то він іде. Кажу іншому: „Йди сюди!" — і він приходить. Скажу слузі своєму: „Зроби це!" — і він виконує».
10 Почувши це, Ісус був дуже вражений й сказав тим людям, котрі слідували за Ним: «Істинно кажу вам, такої великої віри Я ні в кого не зустрічав — навіть у людей Ізраїлю. 11 Кажу вам більше того: багато хто прийдуть зі сходу та заходу й будуть їсти разом з Авраамом, Ісааком та Яковом у Царстві Божому. 12 Справжні ж спадкоємці Царства будуть вигнані геть у темряву, де буде плач людський та скрегіт зубів від болю». 13 По тому Ісус мовив до сотника: «Йди собі! Твій слуга одужає і станеться це так, як ти у те повірив». І слуга сотника відразу ж одужав.

Зцілення багатьох
(Мк. 1:29-34; Лк. 4:38-41)

14 Коли Ісус прийшов до хати Петра, то побачив його тещу, яка лежала в лихоманці. 15 І торкнувся Він її руки, й лихоманка залишила жінку. Та підвелася й почала прислуговувати Йому.
16 Коли настав вечір, до Нього привели багатьох одержимих нечистим, й Ісус вигнав злих духів словом, та зцілив усіх хворих, щоб збулося сказане через пророка Ісаю:

«Він забрав усі наші хвороби
й поніс наші недуги».

Ісаї 53:4

Хто може бути Ісусовим учнем
(Лк. 9:57-62)

18 Побачивши натовп, Ісус наказав Своїм учням переплисти на інший берег озера. 19 Тоді один із законників, підійшовши до Нього, мовив: «Учителю, я піду за Тобою, хоч куди б Ти йшов».
20 Ісус відповів на те: «Лисиці мають нори, а птахи небесні — гнізда, але Син Людський не має місця, де Він зможе відпочити».
21 Інший учень сказав Йому: «Господи, дозволь мені спершу піти та поховати мого батька».
22 Однак Ісус відповів: «Йди за Мною, нехай мертві самі ховають своїх померлих».

Ісус вгамовує бурю
(Мк. 4:35-41; Лк. 8:22-25)

23 Ісус сів у човен, а за Ним й усі Його учні. 24 Після того, як вони відпливли від берега, налетів штормовий вітер, та такий дужий, що хвилі почали заливати човен, але Ісус спав. 25 Тоді учні розбудили Його й кажуть: «Господи! Порятуй нас, ми гинемо!»
26 Ісус сказав їм: «Чого ви злякалися, маловіри?» Тоді Він встав і наказав вітру й хвилям вгамуватися, і на озері запала тиша.
27 Всі учні були здивовані й спитали: «Хто ж це Такий, що навіть вітер й води підкоряються Йому?»

Ісус зціляє двох біснуватих
(Мк. 5:1-20; Лк. 8:26-39)

28 Коли Ісус переплив на протилежний берег озера до землі Ґадаринської †, двоє одержимих нечистими духами вийшли до Нього з-за гробниць. Вони були такі люті, що ніхто не наважувався ходити тією дорогою. 29 Вони кричали: «Що Тобі треба від нас, Сину Божий? Чи прийшов Ти сюди, щоб мучити нас іще до призначеного часу?» 30 Неподалік паслося велике стадо свиней. 31 І демони почали благати Його: «Якщо Ти маєш намір вигнати нас із цих людей, то пошли нас у свиней, аби ми могли вселитися в них». 32 Ісус їм відповів: «Ідіть!» Тож демони повиходили з людей і вселилися в свиней. Тоді все стадо кинулося з крутого берега в озеро й потонуло. 33 Коли свинопаси, які доглядали за стадом, побачили, що сталося, то побігли геть і розповіли про все по місту й околицях, а особливо про те, що сталося з біснуватими. 34 Тоді все місто, налякане, вийшло назустріч і, побачивши Ісуса, всі почали благати Його залишити їхню землю.

Зцілення каліки
(Мк. 2:1-12; Лк. 5:17-26)

9 Ісус знову сів у човен і, перепливши озеро, повернувся назад до Свого міста. 2 І принесли люди до Нього паралізованого чоловіка, який лежав у ліжку. Побачивши, як сильно вони вірують, Ісус мовив до немічного: «Сину Мій, гріхи твої прощені».
3 Деякі книжники почули, що сказав Ісус, та почали говорити поміж собою: «Він зневажає Бога Своїми словами!» 4 Оскільки Ісус знав думки їхні, то сказав їм: «Чому такі недобрі думки в серцях ваших? 5 Що легше сказати: „Твої гріхи прощені!" чи „Вставай і ходи?" 6 Але Я доведу вам, що Син Людський має владу на землі прощати гріхи». І мовив Він до паралізованого: «Вставай, бери постіль свою і йди додому!»
7 Вставши, немічний подався додому. 8 Коли люди побачили це, то вони були приголомшені, і почали хвалити Бога за те, що Господь дав Людині таку силу.

Покликання Левія (Матвія)
(Мк. 2:13-17; Лк. 5:27-32)

9 Коли Ісус ішов звідти, то побачив чоловіка на ім'я Матвій, який сидів у будці, збираючи податки. Ісус сказав йому: «Слідуй за Мною!» Тож Матвій

† *до землі Ґадаринської У деяких древньогрецьких рукописах: «до землі Ґергесинської» або «Ґарасинської». Ця земля знаходилася на південному сході від Галилеї.*

встав і вирушив за Ним. 10 І сталося так, що коли
Ісус їв у домі Матвія, багато збирачів податків та
грішників прийшло, і посідали вони за стіл разом з
Ісусом і Його учнями. 11 Побачивши те, фарисеї по-
чали питати Ісусових учнів: «Чому ваш Учитель їсть
за одним столом зі збирачами податків та грішни-
ками?»
12 Почувши це, Ісус сказав їм: «Не здоровим потрі-
бен лікар, а хворим. 13 Отож ідіть і поміркуйте, що
означають ці слова: „Я хочу милосердя, а не по-
жертв” †, бо Я прийшов, щоб покликати не праве-
дників, а грішників до покаяння».

Про піст
(Мк. 2:18-22; Лк. 5:33-39)

14 Тоді учні Іоана підійшли до Ісуса й запитали Йо-
го: «Чому ми й фарисеї часто постимося, а Твої учні
— ні?»
15 Ісус відповів на те: «Чи бачили ви колись, щоб
друзі нареченого постилися на весіллі, поки моло-
дий ще з ними? Та прийде час, коли молодий зали-
шить їх, тоді вони й засумують і почнуть поститися.
16 До старої одежі не пришивають латки з неуса-
дженої тканини, бо вона збіжиться й відірветься від
старої тканини і діра буде ще більшою. 17 Ніхто не
наливає молоде вино в старі міхи, бо вони розірву-
ться, тож вино розіллється, а міхи зіпсуються. Нав-
паки, нового вина потрібні нові міхи, щоб зберегти
і одне і друге».

Воскресіння дочки Яїра та зцілення хворої на кровотечу
(Мк. 5:21-43; Лк. 8:40-56)

18 Поки Ісус усе це казав, до Нього прийшов голо-
ва синагоги, і впавши долілиць, мовив: «Щойно по-
мерла моя донька, прийди та торкнутися рукою
Своєю до неї, щоб вона ожила». 19 Тоді Ісус встав і
рушив за ним разом зі Своїми учнями.
20 У натовпі, що йшов за ними, була жінка, яка вже
дванадцять років страждала від кровотечі. Вона пі-
дійшла до Ісуса ззаду й торкнулася краю Його пла-
ща. 21 Вона зробила так, бо сказала собі: «Якщо я
торкнуся Його одягу, то одужаю». 22 Озирнувшись,
Ісус побачив її і сказав: «Будь щаслива, дочко! Віра
твоя зцілила тебе!» І жінка одразу одужала.
23 Коли Ісус прийшов до оселі Яїра, Він побачив
музиків, які грали похоронні мелодії, та приголом-
шених людей. Ісус сказав: «Вийдіть! Вона не помер-
ла, а просто спить». Почувши це, люди почали на-
сміхатися з Нього. 25 Коли ж їх прогнали, Ісус уві-
йшов до кімнати, взяв за руку дівчинку, й вона
встала. 26 Чутки про це розійшлися по всій тій краї-
ні.

Ісус зціляє інших

27 Коли Ісус подався звідти, двоє сліпців ішли слі-
дом за Ним і кричали: «Сину Давидів, змилуйся над
нами!» 28 І коли Він увійшов у дім, сліпці наблизили-
ся до Нього. Тоді Ісус мовив до них: «Чи вірите ви в
те, що Я знову зможу зробити вас зрячими?» Ті від-
повіли: «Так, Господи». 29 Ісус торкнувся їхніх очей і
сказав: «Оскільки вірите, що Я зможу зробити вас
зрячими, то ж так тому і бути». 30 І зір повернувся
до них. Та Ісус суворо застеріг їх, кажучи: «Нехай же
ніхто про це не дізнається». 31 Але коли вони пішли,
то рознесли чутку про це по всіх усюдах.

Ісус виліковує німого

32 В той час, коли вони виходили, до Ісуса приве-
ли німого чоловіка, одержимого нечистим духом.
33 Тільки-но Ісус вигнав біса з нього, як німий почав
говорити. Люди в натовпі здивувалися, мовивши:
«Нічого подібного ще не траплялося в Ізраїлі». 34 Та
фарисеї казали: «Він виганяє нечистих владою во-
лодаря демонів!»

Ісус співчуває людям

35 Ісус ходив усіма містами та селами, навчаючи в
синагогах, проповідуючи Євангелію про Царство
Боже, виліковуючи всі хвороби та недуги. 36 Коли
Він бачив натовпи людей, співчуття до них пройма-
ло Його, бо були вони знесилені й безпорадні, наче
вівці без пастуха. 37 Тоді Ісус сказав Своїм учням:
«Жнива великі, та мало робітників. 38 Отже, моліть
ся Господу, власникові врожаю, щоб послав робі-
тників на Свої жнива».

Ісус виряджає Своїх апостолів
(Мк. 3:13-19; 6:7-13; Лк. 6:12-16; 9:1-6)

10 Ісус покликав дванадцять апостолів, Своїх
учнів, і наділив їх владою виганяти нечистих
духів та зціляти від різних недугів та хвороб. 2 Ось
імена дванадцятьох апостолів:
Симон (який звався також Петром),
його брат Андрій,
брати Яків і Іоан, сини Зеведеєви,
3 Пилип,
Варфоломій,
Хома,
збирач податків Матвій,
Яків, син Алфія,
Тадей,
4 Симон Зилот,
Юда Іскаріот, котрий пізніше зрадив Ісуса.
5 Ісус вирядив цих дванадцятьох і наказав їм: «Не
ходіть до поганських земель, ані до самарійського
міста, а йдіть до народу ізраїльського — заблудлих
овець. 7 Йдіть і проповідуйте, кажучи: „Царство Бо-
же наближається”. 8 Лікуйте хворих, воскрешайте
мертвих, зціляйте прокажених, виганяйте нечистих

† *Цитата приведена з книги Ос. 6:6.*

духів. Ви одержуєте цю владу даром, то й допомагайте іншим даром. 9 Не беріть з собою ні золота, ні срібла, ні міді, ні запасної одежини чи сандалів, ані палиці. Кажу вам так, бо робітнику буде дано все, що він потребує.

11 І як зайдете до міста чи села, то знайдіть там достойного чоловіка й лишайтеся в нього, доки не залишите те місто. 12 Входячи в дім, привітайте його словами: „Мир дому цьому!" 13 Якщо мешканці того дому гостинно привітають вас, тоді він достойний вашого миру. Якщо ж ні, то нехай ваш мир повернеться до вас. 14 А якщо десь вас не приймуть або не слухатимуть вашого слова, то залишіть те місто й обтрусіть порох з ніг ваших †. 15 Істинно кажу вам, що навіть людям Содома і Ґоморри легше поведеться Судного Дня, ніж тому негостинному місту».

Ісус попереджає апостолів про переслідування
(Мк. 13:9-13; Лк. 21:12-17)

16 «Знайте ж, що Я посилаю вас, як отих ягнят до вовчої зграї. Тож будьте мудрими, мов змії, та невинними, мов голуби. 17 Стережіться людей, бо вони віддадуть вас до суду й битимуть батогами у синагогах. 18 Вас приведуть на суд правителів та царів за те, що ви Мої учні. Це дасть вам можливість свідчити про Мене перед ними та поганами. 19 Коли ж вас заарештують, не турбуйтеся про те, що і як казати, бо на той час ви матимете що сказати. 20 Пам'ятайте, що то не ви говоритимете, а Дух Отця вашого промовлятиме вашими устами.

21 Брат видасть брата на смерть, а батьки віддадуть дітей своїх. Діти повстануть проти батьків своїх і віддадуть їх на смерть. 22 І ненавидітимуть вас усі за те, що ви йшли за Мною, але той, хто витерпить усе до кінця, врятується. 23 Коли вас переслідуватимуть в одному місті, то тікайте до іншого. Істинно кажу вам: ви ще не встигнете обійти всіх міст ізраїльських, як прийде Син Людський.

24 Учень — не важливіший за вчителя свого, а слуга — за свого господаря. 25 Учневі потрібно радіти, коли його сприймають як вчителя, а слузі — як пана його. Якщо люди називають Мене, голову родини, Вельзевулом, то наскільки певніше є те, що вони ображатимуть і вас, і домашніх ваших!»

Бійтеся Бога, не людей
(Лк. 12:2-7)

26 «Тож не бійтеся людей. Немає нічого прихованого, що не відкриється, і нічого таємного, що не стане відомим. 27 Те, що Я кажу вам у пітьмі ††, кажіть при світлі ‡, а що кажу вам пошепки, проголошуйте, щоб усі почули.

28 Більше не бійтеся тих, хто може вбити тіло, бо вони не можуть вбити душу вашу. Краще бійтеся Бога, Який може знищити і душу й тіло в пеклі. 29 Чи не за гріш продається пара горобців? А жоден з них не помре без відома Отця вашого! 30 Господь навіть знає скільки волосся на головах ваших! 31 То ж не бійтеся — ви значно важливіші, ніж зграя горобців!»

Не соромтеся віри своєї
(Лк. 12:8-9)

32 «Кожного, хто визнає Мене перед людьми, Я також визнаю перед Отцем Моїм Небесним. 33 Якщо ж хтось зречеться Мене перед людьми, того і Я зречусь перед Отцем Небесним».

Ісус прийшов, щоб розділити людей
(Лк. 12:51-53; 14:26-27)

34 «Не думайте, що Я прийшов, щоб принести мир на землю. Не мир Я приніс, а меч. 35 Я прийшов, аби

підняти сина проти батька,
дочку проти матері,
а невістку проти свекрухи.
36 Ворогами людини стануть її домашні.

Михей 7:6

37 Той, хто любить батька чи матір, сина чи дочку свою більше, ніж Мене, не гідний Мене. 38 Хто не бере й не несе хреста страждання свого і не йде за Мною, той не гідний Мене. 39 Хто намагатиметься врятувати своє життя, загубить його, але ж хто віддасть життя за Мене, той здобуде життя істинне».

Господь благословить тих, хто щиро прийме вас
(Мк. 9:41)

40 «Хто приймає вас, той приймає Мене, а хто приймає Мене, той приймає й Того, Хто послав Мене. 41 Хто приймає пророка тому, що то пророк — той одержить винагороду пророчу, а хто приймає праведного чоловіка тому, що то праведний, одержить винагороду праведного. 42 Кожний, хто допоможе чим-небудь одному з цих найменших учнів Моїх, хоч би напоївши його прохолодною водою, бо то Мій учень, істинно кажу вам — той неодмінно одержить винагороду свою».

Посланці від Іоана Хрестителя
(Лк. 7:18-35)

11 Після того, як коли Ісус закінчив навчати дванадцятьох учнів Своїх, то подався проповідувати Боже Вчення по інших містах Ґалилеї. 2 Іоан Хреститель, який знаходився на той час у в'язниці, почувши про діяння Христа, послав своїх учнів запитати в Нього: «Ти і є Той, Хто мав прийти, чи ми мусимо чекати на когось іншого?»

4 І мовив їм Ісус у відповідь: «Ідіть і перекажіть Іоанові все те, що ви почули й побачили: сліпі прозрівають, каліки починають ходити, прокажені зціляються, до глухих повертається слух, мертві воскресають, а вбогим проповідується Добра Звістка. 6 Блаженний той, хто може щиро прийняти Мене».

† *обтрусіть порох з ніг ваших Попередження. Це означало, що апостоли більш не бажали говорити з тими людьми.* †† *у пітьмі Тобто у «тайні».* ‡ *при світлі Тобто «відкрито».*

7 Коли Іоанові посланці пішли, Ісус почав говорити присутнім про Іоана: «На що ви ходили дивитися в пустелі? На очерет, що вітер гойдає? †8 Насправді, кого ви очікували побачити? Чоловіка у вишуканому вбранні? Звичайно ж ні! Ті, хто носять пишні шати, знаходяться у царських палацах. 9 Ну, то ж кого ви хотіли побачити? Пророка? Істинно кажу вам: Іоан — значно більше, ніж пророк! 10 Це саме про Нього сказано у Святому Писанні:

„Послухай!
Я виряджаю посланця Мого поперед Тебе.
Він приготує Тобі дорогу”.

Малахії 3:1

11 Істинно кажу вам: серед усіх людей, народжених на світі, не було ще ніколи більшого за Іоана Хрестителя, але найменший у Царстві Божому — все ж більший за нього. 12 З того часу, як прийшов Іоан Хреститель, і дотепер Царство Небесне страждає від шалених нападів ††, та лихі люди намагаються здобути його силоміць. 13 До приходу Іоана, всі пророки й Закон Мойсеїв провіщали про це.
14 Якщо ви віруєте у те, про що говорили Закон і пророки, то Іоан — і є Іллєю, про чиє пришестя пророкувалося ‡. 15 Той, хто має вуха, нехай почує!
16 З ким можна порівняти це покоління людей? Вони, немов діти, які сидять на базарі й гукають один до одного:

„Ми грали для вас на сопілці,
але ж ви не танцювали.
Ми співали вам жалісних пісень,
та ви не сумували”.

18 Чому Я все це говорю? Тому, що коли прийшов Іоан Хреститель, який не їв як інші й не пив вина, вони казали: „Він одержимий нечистим”. 19 Коли ж прийшов Син Людський, Який їсть як інші і п’є вино, вони кажуть: „Погляньте на Нього! Він ненажера та п’яниця! Він друг збирачів податків та грішників!” Та мудрість виявляється у справах».

Попередження невіруючим
(Лк. 10:13-15)

20 І почав Ісус докоряти жителям тих міст, де було здійснено найбільше з Його чудес, бо вони не розкаялися у своїх гріхах й продовжували грішити.
21 Ісус сказав: «Горе тобі, Хоразине! Горе тобі, Вефсаїдо! Кажу так, бо якби ті численні дива, що сталися тут, трапилися у Тирі чи Сидоні, то їхні мешканці давно б вже розкаялися, одягли волосяниці й посипали голови попелом. 22 Але Я кажу вам: Судного Дня Тиру й Сидону буде легше, ніж вам!
23 А ти, Капернауме, чи будеш ти піднесений до небес? Ні, ти зійдеш у пекло! Кажу так, бо якби в Содомі здійснилися такі дива, які сталися тут, те місто існувало б дотепер! 24 Але Я кажу тобі, що Судного Дня легше буде землі Содомській, ніж тобі».

Ісус обіцяє спочинок утомленим
(Лк. 10:21-22)

25 І далі Ісус промовив: «Славлю Тебе, Отче, Господи Неба й Землі, бо Ти приховав це від мудрих і розумних, а відкрив простим ‡†. 26 Так, Отче, це сталося, бо дійсно, на це була воля Твоя.
27 Все, що Я знаю, було передано Мені Отцем Моїм. Ніхто не знає Сина, крім Отця, і Отця — крім Сина. Тільки ті, хто були обрані Сином, взнають про Отця. 28 Всі втомлені та обтяжені, приходьте до Мене, і Я дам вам відпочинок. 29 Візьміть Моє вчення ‡‡ і навчайтеся в Мене, бо Я — лагідний й покірливий, і ви знайдете відпочинок душам своїм. 30 Бо вчення, що Я даю вам — легке, і тягар, що кладу на ваші плечі — неважкий».

Юдеї піддають осуду Ісуса та Його учнів
(Мк. 2:23-28; Лк. 6:1-5)

12 Тоді ж, одного суботнього дня, Ісус проходив пшеничним полем. Його учні зголодніли й почали зривати пшеничні колоски та їсти зерно.
2 Побачивши це, фарисеї сказали Йому: «Поглянь, чому вони збирають зерно? Хіба Закон Мойсеїв не забороняє робити це в суботу?» 3 Тоді Ісус запитав їх: «Хіба не читали ви, що зробив Давид, коли він і його супутники зголодніли? 4 Вони ввійшли до дому Божого і з’їли священні хліби, що були наготовані Богові, хоч ті підношення, за Законом, ніхто не міг їсти, крім священиків. 5 Та хіба не читали ви у Законі Мойсеєвому про те, як у суботу священики в храмі порушують закон про суботу і провини не мають? 6 Але кажу Я вам, тут щось величніше, ніж храм.
7 Якби ви розуміли, що означають слова Святого Писання: „Я хочу милосердя, а не пожертв ‡‡†”, — то не судили б невинних, бо Син Людський — Господь і над суботою».

Зцілення сухорукого в суботу
(Мк. 3:1-6; Лк. 6:6-11)

9 Тоді Ісус пішов звідти до синагоги. 10 Там був чоловік з усохлою рукою. Деякі з євреїв уважно пильнували за Ісусом, аби мати підставу звинуватити Його в тому, що Він порушує Закон. Тож вони спитали Ісуса: «Чи дозволено Законом Мойсеєвим зціляти в суботу?» ‡‡‡
11 Та Він відповів їм: «Кожний з вас витягне вівцю з ями, якщо вона впаде туди в суботу. 12 А людина — значно важливіша за вівцю. Отже, Закон Мойсеїв дозволяє робити добро в суботу». 13 Тоді Ісус сказав сухорукому: «Простягни руку свою!» І той простягнув її, і вона стала знову здоровою, як і друга.

---

† *На очерет... гойдає Або «На когось слабкого, як очеретина, яку гойдає вітер».* †† *шалених нападів Або «швидко поширювалося і зміцнювалося».* ‡ *пророкувалося Див.: Мал. 4:5-6.*

‡† *простим Або «простим, як малі діти».* ‡‡ *вчення Або «ярмо». Див.: Дії 15:10; Гал. 5:1.* ‡‡† *Цитата приведена з книги Ос. 6:6.* ‡‡‡ *Чи дозволено... в суботу За юдейським Законом євреям не дозволялося нічого робиту у суботу.*

14 Тоді фарисеї пішли геть й почали змовлятися
проти Ісуса, щоб знайти спосіб погубити Його.

Ісус — Обраний Слуга Господній

15 Довідавшись про наміри фарисеїв, Ісус подався
звідти геть. І великий натовп ішов слідом, та Він
зцілював усіх недужих. 16 Але ж Він попередив їх,
щоб не розголошували, хто Він такий.
17 Це сталося, щоб збулося сказане пророком Ісаєю:
18 «Ось Мій слуга, Якого Я обрав;
Мій улюблений, Якого вподобав.
Я вкладу в Нього Дух Свій,
і Він проголосить справедливість народам.
19 Він не буде сперечатися або кричати,
і ніхто не чутиме Його голосу на вулицях.
20 Він не зламає навіть тріснутої очеретини,
не загасить тліючої свічки,
аж доки не зробить так,
щоб справедливість перемогла.
21 І всі народи покладатимуть на Нього надії».

Ісаї 42:1-4

Влада Ісусова — від Бога
(Мк. 3:20-30; Лк. 11:14-23; 12:10)

22 Опісля люди привели до Ісуса німого й сліпого
чоловіка, одержимого нечистим духом, і Він зцілив
його. Той прозрів і почав говорити. 23 Люди в натов-
пі здивувалися, мовивши: «Чи Він не Син Давидів?»
24 Почувши це, фарисеї сказали: «Він виганяє не-
чистих не інакше, як владою Вельзевула †, володаря демонів!» 25 Знаючи їхні думки, Ісус мовив: «Ко-
жне царство, поділене міжусобною ворожнечею,
гине; ніякі місто чи родина, де немає миру й злаго-
ди, не виживуть. 26 І якщо сатана виганяє сатану ††,
то він виступає супроти самого себе. То яким же чи-
ном його царство може встояти? 27 І якщо це прав-
да, що Я виганяю бісів силою Вельзевула, то чиєю
силою виганяють їх ваші послідовники? Тому вони
й будуть суддями вашими! 28 З іншого боку, якщо Я
виганяю нечистих силою Духа Божого, то це є дока-
зом того, що Царство Боже вже прийшло до вас.
29 Ясна річ, ніхто не зможете вдертися до хати ду-
жого чоловіка й пограбувати його майно, якщо
спершу не зв'язати господаря. 30 Хто не зі Мною,
той проти Мене, хто не допомагає Мені збирати,
той розкидає. 31 Тому кажу Я вам, чоловік може
отримати прощення всіх своїх гріхів та блюзнірств,
що він мовить проти Бога, але той, хто поганить
ім'я Духа Святого, не матиме прощення. 32 Якщо
хтось скаже слово проти Сина Людського, то це мо-
жна простити, та якщо хтось поганить ім'я Духа
Святого, то цього ніколи простити не можна — ні
зараз, ні у майбутньому».

† *Вельзевула Або «сатани». Це було одне з імен володаря демонів. Див.: також Мт. 12:27.* †† *І якщо... сатану Або «І якщо сатана виганяє бісів».*

Дерево впізнають по його плодах
(Лк. 6:43-45)

33 «Треба мати добре дерево, щоб були добрі пло-
ди. Та якщо у вас погане дерево, то й плоди будуть
поганими, бо дерево впізнають по його плодах.
34 Ви — виплодки зміїні! Як можете ви говорити
добрі речі, самі лишаючись злими? Бо з уст люд-
ських злітає те, чим переповнене серце. 35 Добра
людина винесе добро зі скарбниць свого серця, а
людина зла винесе зло з глибин свого серця. 36 Але
кажу Я вам, що в Судний День люди муситимуть
відповісти за кожне необачно сказане слово. 37 За
словами своїми будете виправдані й за словами
своїми будете засуджені».

Від Ісуса вимагають чуда
(Мк. 8:11-12; Лк. 11:29-32)

38 Тоді деякі книжники й фарисеї мовили до Ісуса:
«Вчителю, ми хочемо побачити знамення від Те-
бе». 39 Але Він відповів їм: «Лише лихе та невірне
покоління шукає знамення, та ніякого знамення не
буде здійснено, аби їм щось довести, крім знамен-
ня пророка Йони ‡. 40 Бо так само, як Йона перебу-
вав у череві морської потвори три дні й три ночі,
так і Син Людський перебуватиме в могилі три дні
й три ночі. 41 В Судний День люди Ниневії ‡‡ вста-
нуть проти людей, які живуть сьогодні, і визнають
їх винними, бо вони, ниневійці, розкаялися у відпо-
відь на Йонине повчання. А тут є Хтось величніший
за Йону. 42 В Судний День цариця Півдня ‡‡ стане
проти людей цього покоління й засудить їх, бо во-
на сама прийшла здалеку, щоб послухати мудрості
Соломонової. А тут є Хтось величніший ніж Соло-
мон!»

Люди сповнені зла
(Лк. 11:24-26)

43 «Коли нечистий дух виходить із людини, він
блукає пустелями, шукаючи спочинку, та не знахо-
дить його. 44 І тоді каже: „Я повернуся до своєї до-
мівки, що полишив". Отже, він повертається і зна-
ходить місце своє порожнім, виметеним і прибра-
ним. 45 Тоді він іде й приводить сімох інших духів,
іще гірших за себе. Вони всі заходять і живуть там,
тож тій людині стає ще гірше, ніж було спершу. Це
ж саме станеться з поганими людьми, які живуть
тепер».

‡ *Йона Пророк у часи Старого Заповіту. Після трьох днів, проведених у череві великої риби, він вийшов з неї неушкодженим, подібно тому, як і Ісус вийде із гробниці на третій день після Своєї смерті.* ‡‡ *Ниневія Місто де проповідував Йона. Див.: Йони 3.* ‡‡ *цариця Півдня Цариця Шеви або цариця Савська, яка подолала довгий шлях (близько 1600 км), щоб навчитися Божої мудрості у Соломона. Див.: 1 Цар. 10:1-13.*

Ісусові учні — Його родина
(Мк. 3:31-35; Лк. 8:19-21)

46 Поки Ісус отак промовляв, Його мати й брати
прийшли і зупинилися надворі, бажаючи з Ним го-
ворити. 47 Хтось сказав Ісусу: «Поглянь! Он мати й
брати Твої чекають зовні і бажають поговорити з
Тобою».
48 У відповідь Ісус сказав: «Хто є Моєю матір'ю і
братами Моїми?» 49 Тоді Він простяг руку до Своїх
учнів, кажучи: «Ось вони: Моя мати і брати Мої!
50 Хто виконує волю Мого Отця Небесного, той і є
Моїм істинним братом, сестрою і матір'ю!»

Ісусові притчі
(Мк. 4:1-9; Лк. 8:4-8)

13 Того ж дня Ісус вийшов з дому й сів на березі
озера. 2 Навколо Нього зібрався величезний
натовп, тому Він увійшов у човен і сів там, а люди
залишилися на березі. 3 Він багато чого навчав їх,
розмовляючи притчами.
Він сказав: «Вийшов селянин і заходився сіяти.
4 Коли він розкидав зерно, то деяке впало край до-
роги; налетіли птахи і склювали його. 5 Інші зерна
впали на кам'янистий ґрунт, де землі було мало. Во-
ни швидко проросли, оскільки лежали неглибоко,
6 та коли зійшло сонце, то обпекло паростки, і вони
засохли, бо не мали глибокого коріння. 7 Інші зерна
впали серед теренів, що вигналися й задушили па-
ростки. 8 Ще інше зерно впало на добру землю й
проросло, і вродило у сто, шістдесят, та тридцятеро
разів більше від посіяного. 9 Той, хто має вуха, не-
хай почує!»

Чому Ісус навчав за допомогою притч
(Мк. 4:10-12; Лк. 8:9-10)

10 Ісусові учні підійшли до Нього й запитали: «Чо-
му Ти притчами розмовляєш з людьми?»
11 У відповідь Ісус мовив до них: «Тільки вам дано
знати таємниці Царства Божого, а їм — не дано.
12 Адже хто має розуміння, тому додасться ще біль-
ше, й він матиме надмірно, а хто не має, в того від-
німеться і той дріб'язок, що йому належить. 13 Я го-
ворю до них притчами, бо вони, дивлячись, не ба-
чать, а слухаючи, не чують і не розуміють. 14 В цих
людях справджується пророцтво Ісаї:

„Ви, люди, будете слухати і почуєте,
  але не зрозумієте,
будете дивитися й побачите,
  але не зрозумієте, що бачили.
15 Бо серце людей цих зачерствіло,
  майже зовсім не чують їх вуха,
  позаплющували вони очі свої.
Інакше вони могли б побачити очима своїми,
  почути вухами своїми, зрозуміти серцем,
і повернутися до Мене,
  тоді б Я їх зцілив".

Ісаї 6:9-10

16 Блаженні очі ваші, бо вони бачать, а вуха — бо
чують. 17 Істинно кажу вам: чимало пророків і пра-
ведників хотіли б побачити те, що ви бачите, але
не бачили, хотіли б почути те, що ви чуєте, але не
почули».

Пояснення притчі про сіяча
(Мк. 4:13-20; Лк. 8:11-15)

18 «Послухайте пояснення притчі про сіяча. 19 Ось
що означає зерно, що впало при дорозі. До кожно-
го, хто чує Слово про Царство Боже та не розуміє
його, приходить лукавий і віднімає посіяне у нього
в серці. 20 Інші люди, як зерна, що впали у кам'яни-
стий ґрунт: коли вони чують Слово, то одразу й з
радістю сприймають його. 21 Але вони не мають мі-
цного коріння, і їх вистачає ненадовго. Коли почи-
наються гоніння чи переслідування через Слово,
вони швидко зрікаються своєї віри. 22 Зерно, що
впало серед теренів — це ті, хто чують Слово, але
щоденні турботи та спокуса багатства душать Сло-
во, і воно не дає плодів †. 23 А зерно, що впало на
добру землю — це ті, хто чують і розуміють Слово.
Вони приносять щедрий врожай: у сто, шістдесят і
тридцятеро разів більший від посіяного».

Притча про бур'ян

24 І розповів Ісус їм іншу притчу: «Царство Боже
подібне до людини, яка посіяла добре зерно на
своєму полі. 25 Та коли всі спали, прийшов ворог,
посіяв бур'ян серед пшениці та й пішов собі. 26 Коли
посіяне виросло й викинуло колосся, бур'ян також
виріс. 27 Слуги господаря прийшли до нього й пита-
ють: „Пане, ти посіяв добре зерно. То чому ж бур'ян
виріс серед поля?" 28 Тоді він їм відповів: „Це ворог
зробив". Слуги кажуть йому: „Може, ми підемо й ви-
полемо бур'ян?" 29 „Ні, — відповідає хазяїн, — бо ви
при тому вирвете і пшеницю. 30 Нехай ростуть ра-
зом аж до жнив". Тоді я скажу женцям: „Збирайте
спершу бур'ян та зв'язуйте його в снопи, щоб спа-
лити, а пшеницю складайте до клуні"».

Притчі про гірчичне зерно та дріжджі
(Мк. 4:30-34; Лк. 13:18-21)

31 Ісус розповів їм іще одну притчу: «Царство Боже
подібне до гірчичного зернятка, яке чоловік поса-
див на своєму полі. 32 Воно є найменшою зерни-
ною, але коли воно пускає паросток і виростає, то
стає найбільшою рослиною серед усієї городини,
неначе дерево — з такими розлогими гілками, що
навіть птахи можуть гніздитися в її вітті».
33 Ще одну притчу розповів Ісус: «Царство Небе-
сне подібне до дрібки дріжджів, які жінка змішує з
трьома мірками борошна і залишає так, поки все
тісто зійде».

---

† *не дає плодів Тут мається на увазі, що люди не слідувати-муть Волі Господній.*

34 Ісус про все говорив притчами до людей. Не було нічого, про що б Він мовив, не використовуючи
притчі, щоб могло збутися сказане устами пророка:
«Я говоритиму притчами і відкрию таємне,
що було приховане із дня створення світу».
Псалми 78:2

Пояснення притчі про бур'ян

36 Тоді Ісус відпустив натовп і пішов додому. Підійшли учні до Нього й попросили: «Поясни нам притчу про бур'ян у полі».
37 І промовив Він у відповідь: «Той, хто сіє добре зерно, — то Син Людський. 38 Поле — то світ. Добре зерно — то сини Царства Божого. Бур'ян — то сини лукавого. 39 Ворог, що посіяв його — диявол. Жнива — то кінець світу. Женці — то Ангели. 40 Отже, як збирають бур'ян і спалюють його у вогні, так буде і при кінці світу. 41 Син Людський пошле Своїх Ангелів, і вони зберуть з Його Царства всіх, хто примушує людей грішити, й тих, хто чинить зло, і повкидають їх до вогняної печі, і буде чутне там волання людське і скрегіт зубів від болю. 43 Тоді праведники, мов сонце, засяють у Царстві Отця Свого. Хто має вуха, нехай слухає».

Притчі про скарб, перлину та невід

44 «Царство Боже подібне до скарбу, схованого у полі. Чоловік знайшов його і знову заховав. І він був такий щасливий, що пішов та й продав усе, що мав, аби придбати собі те поле.
45 Царство Небесне також нагадує купця, який розшукує гарні перли. 46 Коли він побачив дуже цінну перлину, то пішов і продав усе, що мав, і придбав її.
47 Царство Боже також подібне до закинутого в озеро невода, до якого потрапило багато різної риби. 48 Коли він заповнився, рибалки витягли його на берег, сіли й відібрали велику рибу до кошиків своїх, а малу повикидали. 49 Так буде й при кінці світу. Ангели прийдуть, відділять негідних від праведників і повкидають лихих до вогняної печі. І буде чути там плач людський і скрегіт зубів від болю».
51 Тоді Ісус запитав Своїх учнів: «Чи розумієте ви все це?» Вони відповіли Йому: «Так, розуміємо». 52 І мовив Він: «Тому кожен законник, який дізнався про Царство Небесне, отримав нове знання. Він подібний до того господаря, який дістає з комори як старі, так і нові речі».

Ісус повертається до Свого рідного міста
(Мк. 6:1-6; Лк. 4:16-30)

53 Коли Ісус скінчив розповідати притчі, то вирушив звідти. Прийшовши до Свого рідного міста, Він навчав людей в синагозі, і всі дивувалися: «Звідки цей Чоловік володіє такою мудрістю та силою, що дива такі підвладні рукам Його? 55 Хіба ж Він не син тесляра? Чи ж не матір Його Марією звати, а братів — Яковом, Йосипом, Симоном і Юдою? 56 Чи не Його сестри ось тут серед нас? То звідки ж у Нього сила робити все це?» 57 Земляки не бажали сприймати Його, але Ісус мовив до них: «Немає пророка без пошани, хіба що в його рідному місті або ж у своєму домі». 58 І через їхню невіру Він не робив там багато чудес.

Ірод думає що Іоан Хреститель повстав із мертвих
(Мк. 6:14-29; Лк. 9:7-9)

14 На той час до царя Ірода, правителя Ґалилеї, дійшла чутка про Ісуса. 2 Він сказав своїм слугам: «Я вважаю, що цей Чоловік й насправді є Іоаном Хрестителем, який повстав із мертвих і тому має таку чудодійну силу».

Смерть Іоана Хрестителя

3 Іще раніше Ірод схопив Іоана, закував його в кайдани й кинув до в'язниці. І зробив він це, щоб задовольнити Іродіаду, яка була дружиною Іродового брата Пилипа, але пізніше Ірод узяв з нею шлюб.
4 Іоан попереджав Ірода: «Не годиться тобі жити з Іродіадою». Але ж Ірод не слухався Іоана, й хотів убити його, однак боявся людей, бо народ вважав Іоана пророком. 6 Та коли настав день народження Ірода, дочка Іродіади танцювала перед ним і гостями та так догодила йому, що він пообіцяв виконати будь-яке її бажання. 8 Мати навчила її сказати: «Подай мені голову Іоана Хрестителя на тарілці». 9 Цар дуже засмутився, але вже дав обіцянку в присутності своїх гостей, які сиділи за столом, тож наказав виконати прохання дівчини. 10 Він послав людей до в'язниці, щоб ті стяли голову Іоанові.
11 Голову Іоана принесли на тарілці й віддали дівчині, а та віднесла її своїй матері. 12 Почувши про це, прийшли учні Іоанові, забрали тіло його й поховали. Потім вони пішли до Ісуса й розповіли про все, що сталося.

Ісус нагодував п'ять тисяч чоловіків
(Мк. 6:30-44; Лк. 9:10-17; Ін. 6:1-14)

13 Довідавшись про смерть Іоана, Ісус поплив на човні до безлюдного місця, щоб побути на самоті. Та коли люди дізналися, де Він, то послідували за Ним зі своїх міст. 14 Коли Ісус вийшов із човна на берег і побачив великий натовп, то був сповнений жалю до цих людей і зцілив хворих, яких вони привели з собою.
15 Наближався вечір. Ісусові учні прийшли до Нього й сказали: «Це місце безлюдне, і вже досить пізно. Відпусти людей, щоб вони змогли піти по селах і придбати собі якоїсь їжі». 16 Та Ісус відповів апостолам: «Їм не треба йти звідси. Ви нагодуйте їх!» 17 Учні тоді Йому кажуть: «У нас нічого немає, крім п'яти хлібин та двох рибин». 18 І мовив Ісус: «Приведіть усіх до Мене».

19 Ісус звелів людям посідати на траву, тоді узяв
п'ять хлібин й дві рибини, підвівши очі до неба, воз-
ніс хвалу Богові за їжу. Він розломив хліби і роздав
їх Своїм учням, а вони роздали народу. 20 Всі поїли
й наїлися, а потім учні ще зібрали дванадцять ко-
шиків із залишками їжі. 21 А тих, хто їли, було близь-
ко п'яти тисяч чоловіків, не рахуючи жінок та дітей.

Ісус іде по воді
(Мк. 6:45-52; Ін. 6:16-21)

22 Одразу ж після цього Ісус звелів Своїм учням сі-
сти в човен і плисти на інший берег озера, а Сам
залишився, щоб відпустити людей. 23 Відпустивши
народ, Він пішов на гору помолитися. Коли ж нас-
тав вечір, Ісус залишався там на самоті.
24 Човен відплив уже досить далеко від берега, і
хвилі кидали його з боку на бік, бо вітер був зустрі-
чний. 25 Десь між третьою та шостою ранку Ісус пі-
шов до Своїх учнів, ступаючи по воді. 26 Коли учні
побачили, що Ісус іде по воді, то жахнулись і з пе-
реляку закричали: «Це привід!»
27 Тієї ж миті Ісус мовив до них: «Заспокойтеся! Це
Я! Не бійтеся!» 28 На те Петро Йому сказав: «Госпо-
ди, якщо це Ти, звели мені підійти до Тебе по воді».
29 І сказав Ісус: «Іди!» Петро вийшов із човна, і пі-
шов по воді, підійшовши до Ісуса. 30 Раптом відчув-
ши сильний вітер, Петро злякався, почав тонути і
закричав: «Господи, спаси мене!» 31 Ісус одразу ж
простягнув до нього руку, схопив його, мовивши:
«Маловіре, чого ти засумнівався?» 32 А коли вони
разом сіли в човен, то вітер вщух. 33 Усі, хто був у
човні, вклонилися Ісусові, мовивши: «Ти — істинно
Син Божий!»

Зцілення недужих у землі Ґеннісаретській
(Мк. 6:53-56)

34 Перетнувши озеро, Ісус та Його учні прибули до
землі Ґеннісаретської. 35 Коли мешканці Ґенісарета
впізнали Ісуса, вони рознесли звістку про Його при-
хід по всіх околицях. І привели до Нього всіх хво-
рих, благаючи дозволити їм хоча б торкнутися
краю Його одягу. І кожен, хто торкався, той одужу-
вав.

Закон Божий — важливіший від правил людських
(Мк. 7:1-23)

15 Дехто з фарисеїв та законників прийшли до
Ісуса з Єрусалиму й запитали Його: 2 «Чому
Твої учні не дотримуються звичаїв наших предків і
вживають їжу, не помивши руки?» 3 У відповідь Він
сказав: «А чому ви порушуєте Закон Божий заради
своїх звичаїв? 4 Адже заповів Господь: „Шануйте
своїх батька й матір" †. А також: „Хто злословить на
батька чи матір, тому смерть має бути" ††.
5 Але ви навчаєте людей, що коли хтось скаже
своїм батькові й матері: „Все, чим я можу вам допо-
могти, я віддам Богові", — то такий чоловік уже мо-
же не шанувати батьків своєю допомогою. Через
цей ваш звичай, який ви самі встановили, ви відки-
даєте заповідь Господню. 7 Правий був пророк Ісая,
коли пророчив про вас, лицемірів:

„Ці люди шанують Мене на словах,
та їхні серця далеко від Мене.
9 Пошана їхня до Мене — даремна,
бо вчення їхнє — то закони, придумані людьми"».
Ісаї 29:13

10 Покликавши людей до Себе, Ісус сказав їм: «Слу-
хайте мене і розумійте! 11 Не те оскверняє людину,
що потрапляє до рота, а те, що виходить з рота, —
ось що оскверняє ‡ її!» 12 Тоді два учні підійшли до
Ісуса й кажуть: «Чи зрозумів Ти, що фарисеї образи-
лися на те, що Ти сказав?» 13 І відповів Ісус: «Кожна
рослина, що не була посаджена Моїм Отцем Небе-
сним, буде вирвана, то ж нехай собі йдуть. Вони
сліпці й поводирі сліпців. Та коли сліпий веде сліпо-
го, то обидва впадуть до ями».
15 На те Петро сказав Йому: «Поясни нам значен-
ня притчі про те, що оскверняє людину».
16 Ісус мовив: «То ви ще й досі не зрозуміли?
17 Невже ви не знаєте, що все, що потрапляє людині
до рота, йде у шлунок, а потім з тіла до відхожого
місця? 18 А що виходить з уст, те йде від серця, а са-
ме це й оскверняє людину. 19 Кажу Я це, бо від сер-
ця йде все зло: лихі думки, вбивства, перелюби,
розпуста, крадіжки, лихослів'я та наклепи. 20 Ось що
оскверняє людину. А їсти, не помивши руки, — це
не осквернить її».

Ісус допомагає поганській дитині
(Мк. 7:24-30)

21 Ісус пішов звідти й подався до земель Тира та
Сидона. 22 І прийшла до Нього одна з місцевих жі-
нок, ханаанка, й почала голосити: «Змилуйся наді
мною, Господи, Сину Давидів! У мене дочка біснu-
вата, дуже страждає». 23 Та Ісус нічого їй не відповів.
Тоді учні підійшли до Нього й почали просити:
«Прожени її! Вона весь час іде за нами й кричить!»
24 У відповідь Він мовив: «Я посланий лише до за-
блудлих овець народу ізраїльського».
25 Тоді вона підійшла до Ісуса, вклонилася і сказа-
ла: «Господи, поможи мені!» 26 І сказав Ісус: «Не го-
диться забирати хліб у дітей і давати його соба-
кам». 27 Тоді вона каже: «Це правда, Господи, але на-
віть собаки їдять ті крихти, що падають зі столу
їхнього хазяїна». 28 На те Ісус відповів: «Жінко, твоя
віра велика! Нехай буде те, чого ти бажаєш!» І тієї ж
миті її дочка зцілилася.

Ісус зцілює хворих та годує голодних

29 Пішовши звідти, Ісус повернувся на берег Ґали-
лейського озера, вийшов на пагорб і сів там. 30 Ба-
гато людей підходило до Нього, приводячи з собою

† *Цитата приведена з книг Вих. 20:12 та Повт. Закону 5:16.*
†† *Цитата приведена з книги Вих. 21:17.*

‡ *оскверняє Тобто «робить непридатним для Бога». Також див.: Мт. 15:18.*

кривих, сліпих, калік, глухонімих та інших хворих. Вони клали їх на землю до Його ніг, а Він зціляв усіх. 31 Люди дивувалися, побачивши, що глухонімі розмовляють, каліки стають здорові, криві ходять, а сліпі бачать. І всі прославляли Бога Ізраїлевого.

Дивовижне нагодування чотирьох тисяч чоловіків
(Мк. 8:1-10)

32 Ісус покликав Своїх учнів і сказав їм: «Мене обирає жаль до цих людей, бо вони зі Мною вже три дні й тепер не мають що їсти. Я не хочу відпускати їх голодними, бо вони можуть заслабнути по дорозі до дому». 33 Тоді учні спитали Його: «Де ж нам узяти достатньо хліба у цьому віддаленому місці, аби нагодувати стільки людей?» 34 Ісус запитав їх: «Скільки у вас є хлібин?» Ті відповіли: «Сім хлібин і кілька невеликих рибин».

35 Ісус звелів людям посідати на землю. 36 Тоді Він узяв хліб і рибу, віддав Богу подяку за їжу, розломив хліб й почав роздавати його Своїм учням, аби ті нагодували народ. 37 Усі люди їли, поки не наїлися, а опісля учні зібрали сім кошиків, повних залишків їжі. 38 І було тих, хто їли, чотири тисячі чоловіків, не рахуючи жінок та дітей. 39 Тоді Ісус відпустив людей, а Сам сів у човен й поплив до землі Маґаданської.

Прихильники юдейської віри випробовують Ісуса
(Мк. 8:11-13; Лк. 12:54-56)

16 Фарисеї та саддукеї підійшли до Ісуса, та, бажаючи випробувати Його, попросили здійснити їм диво, як знамення від Господа. 2 У відповідь Він мовив: «Коли сонце сідає, ви кажете: „Буде гарна погода, бо небо на заході червоне”. 3 Коли сонце сходить вранці, ви кажете: „Сьогодні буде непогода, бо небо червоне й похмуре”. Ви вмієте розпізнавати вигляд неба, та не вмієте розпізнавати знамення часу. 4 Тільки лихе та невірне покоління шукає знамення, та ніякого знамення не буде здійснено, аби їм щось довести, крім знамення пророка Йони» †. Тоді Ісус покинув їх і пішов геть.

Учні не розуміють Ісуса
(Мк. 8:14-21)

5 Його Ісуса переправилися на інший берег озера, але забули взяти з собою хліб. 6 Тоді Він сказав їм: «Глядіть, остерігайтеся закваски фарисейської та саддукейської». 7 Учні почали обговорювати це між собою, міркуючи: «Можливо, Він це сказав, бо ми забули взяти з собою хліб».

8 Знаючи, про що вони говорять, Ісус спитав: «Маловіри, навіщо ви говорите один одному, що ви не взяли з собою хліба? 9 Невже й досі ви нічого не зрозуміли й не пам’ятаєте ті п’ять хлібин, що нагодували п’ять тисяч їдців, і скільки кошиків із залишками ви зібрали? 10 Чи не пам’ятаєте ви сім хлібин, що нагодували чотири тисячі чоловік, і скільки кошиків ви наповнили рештками? 11 І як ви не розумієте, що не про хліб Я з вами говорив? Я казав, щоб ви остерігалися закваски фарисейської та саддукейської».

12 Тільки тоді учні зрозуміли, що Ісус застерігав їх не від хлібної закваски, а від вчення фарисейського та саддукейського.

Петро каже, що Ісус — Христос
(Мк. 8:27-30; Лк. 9:18-21)

13 Коли Ісус прийшов до землі Кесарії Пилипової, то запитав Своїх учнів: «Що кажуть люди — хто Я?» ††14 Тоді вони відповіли: «Одні кажуть, що Ти — Іоан Хреститель, інші — Ілля, а дехто вважає, що Ти — Єремія або один із пророків».

15 Тоді Ісус мовив учням Своїм: «А ви як думаєте, хто Я такий?» 16 І відповів Йому Симон (якому Ісус дав ім’я Петро): «Ти — Христос, Син Бога Живого». 17 Ісус тоді йому відповів: «Благословенний ти, Симоне, сину Йони, бо не люди тобі відкрили це, а Мій Отець Небесний. 18 Я також кажу тобі, що ти — Петро ‡, й на цьому камені Я побудую Свою церкву, і сили смерті ‡‡ не переможуть її. 19 Я дам тобі ключі від Царства Божого і те, що ти засудиш на землі, буде осуджене на небі, і що буде прощене тобою на землі, на то буде й Господнє прощення» ‡‡‡.

20 Тоді Він суворо застеріг Своїх учнів нікому не казати, що Він Христос.

Христос говорить про Свою смерть
(Мк. 8:31—9:1; Лк. 9:22-27)

21 Відтоді Ісус почав розкривати Своїм учням, що Йому необхідно піти до Єрусалиму, і що Він має дуже страждати від рук старійшин, головних священиків та законників. Він пояснив їм також, що Його мусять вбити, але на третій день Він воскресне. 22 Тоді Петро відвів Ісуса вбік і почав картати Його: «Господи, не дай Бог! Це не повинно трапитися з Тобою!» 23 Ісус обернувся до Петра і мовив: «Відступись від Мене, сатано! ‡‡‡ Ти — перешкода Мені, бо не про Боже ти думаєш, а про людське».

24 Тоді Ісус сказав Своїм учням: «Якщо хтось бажає йти за Мною, він мусить зректися себе ‡‡‡, узяти на себе хрест свій і рушати за Мною. 25 Той, хто прагне врятувати життя своє, загубить його, але ж хто віддасть життя за Мене, врятує його. 26 Яка користь людині від того, що вона здобуде весь світ, але занапастить душу свою? Бо що може людина віддати, щоб викупити свою душу? Нічого! 27 Син Людський

† *Йона Пророк у часи Старого Заповіту. Після трьох днів, проведених у череві великої риби, він вийшов з неї неушкодженим, подібно тому, як і Ісус вийде із гробниці на третій день після Своєї смерті.*

†† *Що... хто Я Або «Ким вони вважають Сина Людського?»*

‡ *Петро Ім’я Петро означає «камінь».* ‡‡ *сили смерті Буквально «пекельні ворота».* ‡‡‡ *те... прощення Або «зв’яжеш на землі, буде зв’язане на небі, а що відпустиш на землі, буде відпущене на небі».* ‡‡‡ *сатана У цьому випадку, це слово використовується у значенні «ворог». Ісус має на увазі, що Петро говорить подібно дияволу.* ‡‡‡ *зректися себе Або «зректися себе та своїх бажань».*

прийде у славі Отця Свого зі Своїми Ангелами. І тоді Він віддячить кожному за його діла. 28 Істинно кажу вам: дехто з присутніх тут не спізнають смерті, доки не побачать Сина Людського, Який йтиме в Царстві Своєму».

Ісус розмовляє з Мойсеєм та Іллєю
(Мк. 9:2-13; Лк. 9:28-36)

17 Шість днів по тому Ісус узяв Петра, Якова та
його брата Іоана й вирушив з ними трьома
на високу гору, щоб побути там з ними на самоті. 2 І
там Ісус преобразився в них на очах: Його обличчя
засяяло, мов сонце, а вбрання стало сліпучо білим.
3 Тоді раптом Мойсей та Ілля явилися їм і почали
розмовляти з Ісусом.
4 І, звернувшись до Христа, Петро сказав: «Господи, як добре, що ми тут! Якщо Ти хочеш, я поставлю
тут три намети †: один для Тебе, один для Мойсея, і
один для Іллі». 5 Та поки Петро так промовляв, ясна
хмара огорнула їх тінню, і з неї почувся голос: «Це
Мій Улюблений Син. Слухайтеся Його!»
6 Почувши це, учні Ісуса так злякалися, що впали
долілиць. 7 Тоді Він підійшов і торкнувся їх, сказавши: «Вставайте і не бійтеся!» 8 Та підвівши очі, учні
не побачили там нікого, крім Ісуса.
9 Коли вони сходили з гори, Ісус наказав їм: «Не
кажіть нікому про те, що бачили, аж доки Син Людський не воскресне з мертвих». 10 По тому Його учні
спитали: «Чому книжники стверджують, ніби першим мусить прийти Ілля?» ††11 На те Ісус їм відповів:
«Це так, Ілля мусить першим прийти і все впорядкувати. 12 Та Я кажу вам, що Ілля вже прийшов, але
люди не впізнали його і вчинили з ним усе те погане, що хотіли. Син Людський так само має страждати від них». 13 Тоді Його учні зрозуміли, що Він каже
про Іоана Хрестителя.

Ісус зціляє хлопчика, одержимого нечистим духом
(Мк. 9:14-29; Лк. 9:37-43)

14 Наступного дня, Ісус та Його учні повернулися
до народу, та один чоловік, підійшовши до Нього,
впав перед Ним на коліна і мовив: «Господи, змилуйся над сином моїм! Він хворий на епілепсію, дуже страждає і часто кидається в огонь або воду. 16 Я
привів його до учнів Твоїх, але вони не змогли зцілити його».
17 І мовив Ісус у відповідь: «О невірний і заблудлий роде! Скільки ж ще часу Мені бути з вами?
Скільки Мені вас терпіти? Приведіть хлопчика до
Мене!»
18 Ісус заговорив суворо до демона й наказав вийти з хлопця, той вийшов, і хлопець тут же зцілився. 19 Учні Ісуса підійшли до Нього, коли Він був на
самоті, й запитали: «Чому ми не змогли вигнати нечистого?» 20 Та Він відповів їм, мовивши: «Тому що у
вас мало віри. Істинно кажу вам: якби ваша віра була завбільшки з гірчичне зернятко, ви могли б звеліти цій горі: „Пересунься звідси туди”, — і вона б
пересунулася. Тоді для вас нічого б не було неможливого». 21 [«Цей рід (злий дух) можна вигнати лише молитвою і постом»] ‡.

Ісус говорить про Свою смерть
(Мк. 9:30-32; Лк. 9:43-45)

22 Коли вони всі разом прийшли до Ґалилеї, Ісус
мовив: «Сина Людського буде віддано до рук людей, які вб’ють Його, але на третій день Він воскресне з мертвих». Почувши це, учні Його дуже зажурилися.

Ісус проповідує про сплачення податків

24 Коли Ісус і Його учні прибули в Капернаум, до
Петра підійшли збирачі храмового податку й запитали: «Чи сплачує твій Учитель дводрахмовий податок ‡‡ на храм?» 25 Той відповів: «Так», — і ввійшов
до хати. Перш, ніж Петро встиг щось мовити, Ісус
запитав його: «Як на твою думку, Симоне, з кого беруть данину й податок царі — зі своїх дітей чи з чужих?»
26 Петро відповів: «Вони збирають з чужих». Ісус
тоді йому: «Отже, їхні діти вільні від податку. 27 Та
щоб їх не дратувати, піди до озера й закинь вудку.
Розкрий рота рибині, яку першу зловиш, і знайдеш
там чотиридрахмову монету. Візьми її та й віддай
за Мене й за себе».

Хто є найвеличніший у Царстві Небеснім
(Мк. 9:33-37; Лк. 9:46-48)

18 Саме тоді учні підійшли до Ісуса і спитали:
«Хто є найвеличнішим у Царстві Божому?»
2 Тоді Він покликав до Себе дитину, поставив перед
ними й мовив: «Істинно кажу вам, поки ви не змінитесь і не станете мов діти серцем своїм, то ніколи
не ввійдете до Царства Небесного. 4 Отже, хто буде
покірливим, подібно до цієї малої дитини, той стане найвеличнішим у Царстві Небеснім. 5 Хто приймає таку малу дитину в ім’я Моє, той приймає і Мене».

Ісусові застороги проти гріха
(Мк. 9:42-48; Лк. 17:1-2)

6 «Та якщо хтось введе в гріх одного з малих оцих,
які вірують в Мене, то краще було б для нього, щоб
почепили йому на шию жорно і втопили в глибокому морі. 7 Горе світу цьому від каменів спотикання
‡‡, бо вони завжди існуватимуть, та горе тому, через
кого вони з’являються. 8 Якщо рука твоя чи нога
примушує тебе на гріх, відітни її і викинь геть. Краще ввійти у вічне життя калікою, ніж мати обидві

† *намети Це те ж саме слово, що вживається у словосполученні «святий намет». Можливо, що ці намети були для поклоніння Богу.* †† *мусить прийти Ілля Див.: Мал. 4:5-6.*

‡ *Цей вірш міститься у деяких древньогрецьких текстах.* ‡† *дводрахмовий податок Податок, який кожен юдей повинен був сплачувати щороку.* ‡‡ *від каменів спотикання Або «спотикання від гріха».*

руки та ноги, та потрапити у пекло незгасне. 9 Якщо
твоє око спричиняє спотикання, виколи його та ви-
кинь геть, бо краще ввійти у вічне життя з одним
оком, ніж, маючи обидва, бути кинутим до пекель-
ного вогню».

Притча про заблудлу вівцю
(Лк. 15:3-7)

10 «Глядіть, не ставтеся зверхньо до жодного з цих
малих дітей, бо кажу Я вам, що їхні Ангели-охорон-
ці на Небі завжди перебувають із Батьком Моїм Не-
бесним. 11 [Бо Син Людський прийшов, щоб врятu-
вати загублених] †.
12 Як ви думаєте, коли хтось із вас має сто овець, і
одна з них заблукає, то чи не залишить він оті
дев'яносто дев'ять на схилі гори й чи не піде шука-
ти її? 13 Істинно кажу вам: коли він знайде її, то буде
їй радий більше, ніж тим дев'яноста дев'ятьом, що
не заблукали. 14 Так само й Отець ваш Небесний не
хоче, щоб хтось із малих отих дітей заблукав».

Як ставитися до гріхів брата свого
(Лк. 17:3)

15 «Якщо брат твій має гріх проти тебе ††, іди й по-
кажи йому помилку наодинці. Якщо він тебе послу-
хає, то ти повернув собі брата. 16 Якщо ж ні, то ві-
зьми ще одного або двох свідків із собою, щоб ко-
жне зауваження було підтверджене устами ще двох
або трьох свідків ‡. 17 Якщо ж він відмовиться вислу-
хати, розкажи про все церкві. Якщо ж він і церкву
не послухає, то стався до нього як до безбожника
чи збирача податків.
18 Істинно кажу вам: коли ви судитиме на землі, те
буде судом Божим, а коли ви обіцятиме прощення
тут на землі, то буде прощення від Господа ‡†. 19 І ще
істинно кажу вам: якщо двоє з вас тут на землі пого-
дяться про щось і молитимуться про це, хоч би що
то було, воно буде здійснене для них Отцем Моїм
Небесним. Бо там, де двоє чи троє збираються ра-
зом в ім'я Моє, Я теж буду серед них».

Прощення братових гріхів

21 Тоді Петро підійшов до Ісуса й сказав: «Господи,
скільки разів я маю прощати свого брата ‡‡, коли
він грішить проти мене, може, сім разів?» 22 Ісус йо-
му відповів: «Кажу тобі, що не лише сім разів. Ти
мусиш прощати його навіть коли він согрішить
проти тебе сімдесят сім разів! ‡‡†
23 Отже, Царство Небесне подібне до царя, який
вирішив упорядкувати рахунки зі своїми слугами.
24 І як тільки він почав це робити, привели до нього
боржника, який був винен десять тисяч талантів.
25 Оскільки той не мав, чим сплатити борг, цар на-
казав продати його разом з жінкою, дітьми та май-
ном, що той мав, аби повернути гроші. 26 Тоді слуга
впав на коліна і почав благати: „Зажди трохи і, кля-
нуся, я поверну все!" 27 І змилосердився цар, про-
стив той борг і відпустив його.
28 Коли слуга пішов, то знайшов одного зі своїх
побратимів, який був винен йому сто динарів, схо-
пив того за горло і сказав: „Поверни все, що винен
мені!" 29 Той упав на коліна й почав благати: „Зажди
трохи, і я поверну все!" 30 Але перший слуга відмо-
вив, пішов і кинув його за грати на весь час, аж до-
ки не сплатить борг.
31 Коли інші слуги побачили, що сталося, то дуже
обурились і пішли розповіли про все хазяїну. 32 Цар
покликав того слугу й мовив до нього: „Ти — негі-
дний рабе! Я простив тобі весь твій борг, бо ти бла-
гав мене! 33 То хіба ти не мусив так само виявити
милосердя до свого побратима, як я це зробив?"
34 І, розгнівавшись, він звелів покарати слугу і три-
мати у в'язниці, аж доки той не сплатить усе вповні.
35 Ось як Мій Отець Небесний учинить з вами, якщо
кожен з вас від усього серця не простить брата чи
сестру свою».

Повчання Ісуса про розлучення
(Мк. 10:1-12)

19 Скінчивши Свою розповідь, Ісус покинув Ґа-
лилею і попрямував до землі юдейської по
той бік Йордану. 2 Та великий натовп ішов слідом за
Ним, і Він зціляв усіх недужих. 3 Підійшли до Ісуса
кілька фарисеїв і, випробовуючи, запитали Його:
«Чи дозволено чоловікові розлучитися з дружиною
своєю байдуже з якої причини?»
4 Ісус відповів: «Хіба не читали ви у Святому Пи-
санні, що від самого початку створення світу Го-
сподь „створив людей чоловіком і жінкою"» ‡‡‡. І мо-
вив Господь: «Чоловік покине батька й матір своїх,
з'єднається з дружиною своєю, і стануть вони єди-
ною людиною §. 6 Отже, більше не буде їх двоє, а бу-
де одна плоть, і нехай ніхто не роз'єднає тих, кого
Бог з'єднав разом».
7 Вони запитали: «Чому ж тоді Мойсей заповів, що
чоловік може розлучитися з жінкою, давши їй роз-
відного листа?» §†8 Ісус на те відповів: «Мойсей до-
зволив вам розлучатися з жінкою через упертість
сердець ваших, а спочатку цього не було. 9 Кажу
вам, що якщо чоловік розлучається зі своєю друж-
иною не через її розпусту й одружується з іншою
жінкою, то він чинить перелюб». 10 Тоді Його учні
мовили до Нього: «Якщо такі справи, то й зовсім не
варто одружуватися».

† *Цей вірш наводиться у деяких древньогрецьких рукопи-
сах.* †† *проти тебе У деяких древньогрецьких текстах цих слів
немає.* ‡ *Якщо ж... свідків Див.: Повт. Закону 19:15.* ‡† *коли...
від Господа Буквально «що поєднаєте на землі, буде поєднане й
на небі, а що відпустите на землі, буде відпущене й на небі».*
‡‡ *свого брата Або «когось».* ‡‡† *сімдесят сім разів Або «сім-
десят по сім разів», дуже велике число. Це означало, що прощe-
ння має бути безмежним.*

‡‡‡ *Цитата приведена з книги Бут. 1:27; 5:2.* § *Цитата при-
ведена з книги Бут. 2:24.* §† *розвідного листа Див.: Повт. Зако-
ну 24:1.*

11 На те Ісус відповів: «Не кожен може сприйняти
це вчення, а лише ті, кому було Богом дано. 12 Бува-
ють такі чоловіки, які народилися скопцями †, а ще
бувають такі, яких люди зробили скопцями, та є ще
й такі, котрі вирішили не одружуватися заради Цар-
ства Божого. Той, хто може сприйняти це вчення,
нехай сприймає його!»

Ісус благословляє дітей
(Мк. 10:13-16; Лк. 18:15-17)

13 Тоді люди привели до Ісуса малих дітей, аби Він,
поклавши на них руки, благословив їх і помолився
за них. Коли Його учні побачили це, вони почали
дорікати їм. 14 Ісус сказав: «Пустіть дітей до Мене і
не зупиняйте їх, бо Царство Небесне належить та-
ким, як вони». 15 Ісус поклав на дітей руки, і благо-
словивши їх, пішов звідти.

Ісус розмовляє з багатим юнаком
(Мк. 10:17-31; Лк. 18:18-30)

16 Один чоловік підійшов до Ісуса і запитав Його:
«Вчителю, що доброго мушу я зробити, аби успад-
кувати вічне життя?» 17 На те Ісус мовив: «Чому ти
Мене питаєш, що є добре? Ніхто не є добрим, крім
Самого Бога. Але, якщо хочеш мати вічне життя,
виконуй заповіді». 18 Тоді чоловік спитав: «Які запо-
віді?» На те Ісус відповів: «Не вбивай, не чини пере-
любу, не кради, не бреши, шануй батька й матір
своїх ††, люби ближнього ‡ свого, як себе самого» ‡†.
20 І мовив чоловік до Нього: «Я завжди виконував
усі ці заповіді. Чого мені ще бракує?» 21 Тоді Ісус мо-
вив: «Якщо хочеш бути досконалим, іди й продай
все, що маєш, а що вторгуєш, роздай бідним, й ма-
тимеш ти багатство на Небі. Тоді приходь і слідуй за
Мною».
22 Та коли чоловік це почув, то глибоко засмутив-
ся, бо був він дуже багатий.
23 Ісус звернувся до Своїх учнів: «Істинно кажу
вам: тяжко буде багатому ввійти в Царство Боже!
24 Ще кажу вам: легше верблюдові пройти крізь
голчане вушко, ніж багатому ввійти в Царство Бо-
же».
25 Почувши це, учні Ісуса дуже здивувалися й за-
питали Його: «То хто ж тоді може бути спасенний?»
26 Подивившись на них, Ісус відповів: «Це немож-
ливо для людей, але не для Бога, бо для Нього не-
має нічого неможливого».
27 Тоді Петро промовив до Нього: «Поглянь! Ми
залишили все й пішли за Тобою! То що ми с того
матимемо?»
28 Тоді Ісус сказав: «Істинно кажу вам: коли наста-
не новий світ, Син Людський зійде на престол сла-
ви Своєї, і ви, хто за Мною йшли, також сидітимете
на дванадцятьох престолах, щоб судити дванад-
цять племен ізраїльських. 29 Кожний, хто залишив
хату свою, братів, сестер, батька, матір, дітей або
господарство своє заради імені Мого, одержить у
сто разів більше, ніж залишив, а також успадкує ві-
чне життя. 30 Багато з тих, хто сьогодні перші, ста-
нуть останніми, а останні — першими».

Притча про робітників

20 «Царство Боже подібне до господаря, який
рано-вранці вийшов, щоб найняти робітників
на свій виноградник. 2 Домовившись про платню
(по динару за день), він відіслав робітників до ви-
нограднику. 3 Години о дев'ятій ранку господар ви-
йшов з дому і, проходячи повз ринок, помітив кіль-
кох чоловіків, які стояли без діла. 4 Хазяїн сказав їм:
„Ви також ідіть працювати до мого винограднику, і
платня буде по справедливості". 5 І ті пішли. Він ще
й ще раз виходив з дому — десь опівдні, а потім о
третій годині дня, — і робив так само.
6 О п'ятій пополудні господар знову вийшов і пі-
шов туди. Побачивши кількох чоловіків, спитав їх:
„Чому ви стоїте тут цілий день без діла?" 7 Вони йо-
му відповіли: „Бо ніхто нас не найняв". Він їм каже:
„Ви також ідіть працювати до мого винограднику".
8 Ввечері господар мовив до свого управителя: „По-
клич робітників і заплати їм, спочатку останнім і
так до перших". 9 Отже, всі найняті о п'ятій при-
йшли і одержали по динару. 10 Коли ж перші під-
йшли, то думали, що одержать більше, але теж
одержали по динару кожний. 11 Одержавши пла-
тню, вони почали дорікати, кажучи: „Ці останні
працювали лише годину, а ти зрівняв їх з нами. Ми
ж працювали весь день і весь день зносили втому і
спеку".
13 І відповів одному з них власник винограднику:
„Друже, я не ображаю тебе. Хіба ти не погодився
працювати за один динар? 14 Візьми своє і йди до-
дому. Я ж хочу дати цьому останньому стільки,
скільки й тобі. 15 Чи я не можу робити так, як вва-
жаю за потрібне, з тим, що належить мені? Може,
ти заздриш, що я щедрий?" 16 Отак і в Царстві Небе-
сному — останні будуть першими, а перші — остан-
німи».

Ісус говорить про Свою смерть і воскресіння
(Мк. 10:32-34; Лк. 18:31-34)

17 Дорогою до Єрусалиму Ісус покликав Своїх
учнів і наодинці мовив до них: 18 «Ми йдемо до Єру-
салиму. Там Сина Людського буде віддано до рук го-
ловних священиків та книжників. Вони засудять
Його на смерть 19 і віддадуть поганам. Ті збиткува-
тимуться з Нього, битимуть Його батогами, а потім
розіпнуть на хресті, але на третій день Він воскре-
сне з мертвих».

† *скопцями Або «євнухами». Див.: «євнух».* †† *Цитата приведена з книг Вих. 20:12-16 та Повт. Закону 5:16-20.* ‡ *ближнього Або «інших». Див.: Лк. 10:25-37, де Ісус говорить, що це стосується усіх, хто потребує допомоги.* ‡† *Цитата приведена з книги Лев. 19:18.*

Прохання матері Якова та Іоана
(Мк. 10:35-45)

20 Мати братів Зеведеєвих підійшла до Ісуса зі своїми синами. Вона вклонилась Йому і звернулася з проханням.
21 Та Христос спитав: «Чого ти бажаєш?» А та відповіла: «Обіцяй мені, що мої два сини сядуть поруч з Тобою у Царстві Твоєму: один по праву руку від Тебе, а другий — по ліву».
22 Тоді Ісус сказав: «Ви не розумієте, про що просите! Чи зможете ви випити чашу † страждань, яку Я випити маю?» Вони відповіли: «Так, ми зможемо».
23 Тоді Ісус сказав її синам: «Істинно кажу вам, ви вип'єте з чаші, яку Я питиму, але кому сидіти від Мене праворуч чи ліворуч — те не Мені вирішувати. Ці місця приготовані для тих, кого назве Отець Мій».
24 Почувши це, інші десять учнів розгнівалися на двох братів. 25 Тоді Ісус покликав їх до Себе і сказав: «Ви знаєте, що погани обирають правителів, які люблять показувати владу свою над людьми, а їхні намісники гноблять народ. 26 Але ж не так має бути між вами: хто хоче бути великим хай стане слугою для вас; хто хоче стати першим серед вас, хай буде рабом для всіх. 28 Так само і Син Людський прийшов не для того, щоб Йому служили, а щоб Самому служити іншим й віддати життя Своє як викуп за багатьох».

Зцілення сліпих
(Мк. 10:46-52; Лк. 18:35-43)

29 Коли Ісус, в супроводі Своїх учнів, йшов з Єрихона, великий натовп слідував за ними. 30 Край дороги сиділи два сліпці, і почувши, що Ісус проходить повз них, загукали: «Господи, Сину Давидів, змилуйся над нами!» 31 Люди почали докоряти їм, щоб ті замовкли, але вони гукали ще голосніше: «Господи, Сину Давидів, змилуйся над нами!»
32 Тоді Ісус зупинився й мовив до них: «Що ви хочете, щоб Я зробив для вас?» 33 І ті відповіли: «Господи, ми хочемо знову бачити». 34 Ісус змилувався і торкнувся їхніх очей. Тієї ж миті вони прозріли й пішли за Ним.

Ісус в'їжджає до Єрусалиму як Цар
(Мк. 11:1-11; Лк. 19:28-38; Ін. 12:12-19)

21 Коли Ісус і Його учні наблизилися до Єрусалиму, вони зупинилися у місті Ветфаґія, що біля Оливної гори. Тоді Він відіслав двох Своїх учнів з такими словами: «Ідіть у це місто, що перед вами. Тільки-но ви ввійдете туди, то одразу ж знайдете там припнуту ослицю з вислючком. Відв'яжіть їх і приведіть до Мене. 3 А якщо хтось запитає вас: „Для чого ви відв'язуєте його?" — то ви мусите відповісти: „Вислючок потрібен Господу, але Він незабаром пришле його сюди"». 4 Сталося так, щоб збулося сказане пророком:

5 «Перекажіть дочці Сіона ††:
„Поглянь! Твій Цар іде до тебе!
Він покірливий їде верхи на ослиці,
так, на вислючку, народженому від в'ючної тварини"».

Захарії 9:9

6 Отож учні пішли й зробили, як Він велів. 7 Вони привели ослицю з вислючком, поклали на них свій одяг, а Ісус сів верхи. 8 Багато людей стелили на дорозі свій одяг, а інші — зелене віття, зрізане з дерев. 9 Люди в натовпі, які йшли попереду й позаду Нього, вигукували:

«Осанна ‡ синові Давида!
Благословенний Той,
Хто приходить в ім'я Господнє!

Псалми 118:25-26

Осанна Богу на Небі!»
10 Коли Ісус увійшов до Єрусалиму, все місто заворушилося, всі розпитували: «Хто це такий?» 11 А з натовпу відповідали: «Це Ісус, пророк із Назарета, що в Ґалилеї».

Ісус у храмі
(Мк. 11:15-19; Лк. 19:45-48; Ін. 2:13-22)

12 Зайшовши у двір храму, Ісус почав виганяти звідти усіх, хто щось там продавав або купував. Він перевертав столи мінял та лави тих, хто продавав голубів. 13 Ісус говорив їм: «У Святому Писанні сказано: „Мій храм буде домом молитви ‡†, а ви перетворили його на розбійницьке кубло!"» ‡‡
14 І підійшли до Нього у дворі храму сліпі й криві, й Ісус зцілив їх. 15 Коли головні священики та книжники побачили дива, здійснені Ним, і дітей, які вигукували: «Хвала Тобі, Сину Давидів!» — то сильно розлютилися й сказали Йому: 16 «Ти чуєш, що ці діти гукають?» Ісус відповів їм: «Так, Я чую. Хіба не читали ви:

„В уста дітей та немовлят Ти вклав слова похвали?"» ‡‡†

17 Тоді Він покинув їх і пішов з Єрусалиму до Віфанії і там заночував.

Ісус говорить про силу віри
(Мк. 11:12-14, 20-24)

18 Рано-вранці, повертаючись до Єрусалиму, Ісус дуже зголоднів. 19 Побачивши фіґове дерево край дороги, Він підійшов до нього, але не знайшов на ньому нічого, крім самого листя. Тоді ж Ісус мовив

† *випити чашу Символ страждань. Ісус використовує метафору «пити з чаші», в значенні «прийняти страждання», які Йому необхідно буде пройти. Також див.: Мт. 20:23.*

†† *дочці Сіона Або «народу Сіонському», тобто «Єрусалиму». Див.: «Сіон».* ‡ *Осанна Гебрейське слово, яке вживалося, коли люди молили Господа про допомогу. Можливо, у цьому випадку, воно несе значення поваги та пошани Господу або Його Месії.* ‡‡ *Цитата приведена з книги Іс. 56:7.* ‡‡ *Цитата приведена з книги Єр. 7:11.* ‡‡† *Цитата приведена з книги Пс. 8:2 (Грецькі манускрипти).*

до нього: «Нехай же повік більше не буде плодів на тобі!» І дерево враз всохло.

20 Побачивши це, учні здивувалися й запитали:
«Як могло дерево вмить всохнути?» 21 Ісус відповів:
«Істинно кажу вам: коли матимете ви віру і не сумніватиметесь, що збудеться те, чого ви просите, то зможете не лише зробити те, що Я з цим деревом, але й якщо скажете цій горі: „Зруш з місця і впади в море”, — то й те неодмінно збудеться. 22 Якщо ви вірите, то отримаєте усе, що проситимете в молитві».

Звідки влада в Ісуса
(Мк. 11:27-33; Лк. 20:1-8)

23 Коли Ісус прийшов до двору храму й почав навчати людей, головні священики й старійшини підійшли до Нього й запитали: «Скажи нам, чиєю владою Ти все це робиш? Хто дав Тобі владу таку?» 24 У відповідь Ісус сказав: «Я також хочу поставити вам запитання, і якщо ви дасте Мені відповідь, тоді й Я скажу вам, чиєю владою Я все це роблю. 25 Скажіть Мені: Іоанове хрещення прийшло від Господа чи від людей?»

Головні священики та юдейські лідери почали радитися поміж собою, що відповісти, міркуючи:
«Якщо ми скажемо, що воно від Господа, то Він спитає: „Чому ж тоді ви не повірили Іоану?” 26 А якщо скажемо, що воно від людей, то народ розгнівається на нас. (Вони боялися людей, адже народ вважав, що Іоан був справді пророком)». 27 Тож вони відповіли Ісусові: «Ми не знаємо, звідки прийшло Іоанове хрещення». Тоді Ісус мовив до них: «Отож і Я вам не скажу, чиєю владою Я все це роблю».

Притча про двох синів

28 «От як ви вважаєте: один чоловік мав двох синів. Підійшов він до старшого, та й каже: „Сину, йди сьогодні працювати у винограднику”. 29 А той йому у відповідь: „Не хочу”. Але потім передумав і пішов.
30 Тоді підійшов батько до іншого сина та й попросив те ж саме. Той каже: „Добре, я піду”, — але не пішов. 31 Котрий з них зробив те, що батько хотів?»
Ісусові відповіли: «Старший син». Тоді Він мовив:
«Істинно кажу вам: збирачі податків та повії потраплять до Царства Божого поперед вас. 32 Кажу так, бо Іоан Хреститель прийшов праведним шляхом, та ви йому тоді не повірили, а збирачі податків та повії повірили! Ви ж, навіть побачивши це, все одно не розкаялися й не повірили йому».

Бог посилає Свого Сина
(Мк. 12:1-12; Лк. 20:9-19)

33 «Послухайте ще одну притчу. Був собі один чоловік, який посадив виноградник. Навколо нього поставив огорожу, викопав яму для чавильні й звів башту. Потім здав виноградник в оренду та й поїхав собі мандрувати. 34 Як настала пора, він послав слуг до виноградарів по свою частину врожаю.
35 Але орендарі схопили їх: одного побили, другого вбили, а ще одного закидали камінням. 36 Ще раз господар послав слуг своїх, та вже більше ніж уперше, але й з тими вчинили так само. 37 Нарешті послав він до них свого сина, міркуючи: „Вони неодмінно поважатимуть сина мого!” 38 Та побачивши господаревого сина, орендарі сказали одне одному: „Це — спадкоємець! Давайте вб’ємо його, то й спадщина буде наша!” 39 Тож вони схопили сина господаря, викинули його з виноградника і вбили.

40 Коли власник виноградника прийде туди, що йому зробити з тими орендарями?» 41 Тоді головні священики й старійшини відповіли Ісусові: «Він, неодмінно, вб’є тих злих людей, а виноградник здасть іншим орендарям, які сплатять його частку, коли настане час збирати врожай».

42 На те Ісус сказав: «Хіба не читали ви у Святому Писанні:

„Той камінь, що будівельники відкинули,
став наріжним каменем.
Так Господь зробив,
та дивовижно це для нас”.

Псалми 118:22-23

43 Отже, кажу Я вам: Царство Боже буде відібране у вас, і здобудуть його люди, які живуть згідно з Царством Господнім. 44 Той, хто впаде на цей камінь, розіб’ється, а на кого цей камінь впаде, той буде розчавлений» †.

45 Почувши цю притчу, головні священики та фарисеї зрозуміли, що Ісус говорить саме про них, та почали вигадувати, як би схопити Його, але побоялися народу, бо всі люди вважали Ісуса пророком.

Притча про весілля
(Лк. 14:15-24)

22 І знову Ісус почав розповідати людям притчі. Він казав: 2 «Царство Боже подібне до царя, який справляв весілля свого сина. 3 Він послав слуг, щоб вони покликали запрошених, але ті не хотіли приходити.

4 Він знову послав слуг сказати усім запрошеним: „Слухайте! Все вже приготовано для весілля, бичків та іншу худобу вже забито, і страви вже на столі. Приходьте на весілля!” 5 Але ніхто на те не звернув уваги, і всі розійшлися — один повернувся до роботи в полі, другий до інших справ. 6 Всі інші, котрі були запрошені, схопили царських слуг, познущалися з них, а потім убили. 7 Тоді цар розгнівався й послав своє військо, і покарав убивць, а їхнє місто спалив.

8 І сказав цар своїм слугам: „Усе готове для весілля, але ті, хто були запрошені, не гідні бути на ньому. 9 Отже, вийдіть на вулиці й на кожному куті запрошуйте кого побачите”. 10 Тоді слуги пішли й запросили всіх, кого побачили: як добрих, так і лихих людей. Весільна зала була повна гостей.

11 Але коли цар увійшов і подивився на гостей, то побачив серед них чоловіка в простому вбранні.

† *У деяких грецьких рукописах вірш 44 відсутній.*

Цар звернувся до нього: „Друже, як же ти увійшов
сюди, не вбравшись у весільне?" Але той мовчав.
13 Тоді цар наказав своїм слугам: „Зв'яжіть йому руки й ноги та й киньте у темряву, де тільки ридання і
скрегіт зубів від болю. 14 Бо багато покликаних, але
мало вибраних"».

Цезареві — цезареве, а Богові — Боже
(Мк. 12:13-17; Лк. 20:20-26)

15 Тоді фарисеї пішли й почали радитись між собою, як би зловити Ісуса на слові. 16 Вони послали до Ісуса своїх учнів разом з іродіанцями, які мовили таке до Нього: «Вчителю, ми знаємо, що Ти — чоловік чесний, правдиво наставляєш на шлях Божий, і не зважаєш на те, хто і що про Тебе подумає, бо не дивишся на чин та звання людей. 17 Тож скажи нам, як ти вважаєш, чи справедливо сплачувати податки цезареві, чи ні?»

18 Їхні підступні наміри були відомі Ісусові, тож Він на те відповів: «Лицеміри! Навіщо ви перевіряєте Мене, аби зловити Мене на слові? 19 Покажіть Мені динар, яким ви сплачуєте податки». Коли вони принесли динар, 20 Ісус запитав: «Хто тут зображений й чиє ім'я викарбуване на монеті?» 21 Вони відповіли: «Цезареве». Тоді Ісус і каже: «Тож віддайте цезарю — цезареве, а Богу — Боже». 22 Почувши таку відповідь, вивідники були вражені й, залишивши Ісуса, пішли собі геть.

Саддукеї намагаються зловити Ісуса на слові
(Мк. 12:18-27; Лк. 20:27-40)

23 Того ж дня декілька саддукеїв (вони стверджують, буцімто ніякого воскресіння з мертвих не буде взагалі) прийшли до Ісуса й спитали Його: 24 «Вчителю, Мойсей заповів нам: „Якщо чоловік помре бездітний, то його брат мусить взяти шлюб з жінкою померлого і народити з нею дітей, аби продовжити рід свого брата" †. 25 От було собі семеро братів. Перший одружився і скоро помер, та через те, що в нього не було дітей, другий брат узяв шлюб із тією жінкою. 26 Те ж саме трапилося й з третім, а потім і з усіма сімома — вони померли, не залишивши дітей. 27 Останньою померла жінка.

28 Отже, в майбутньому житті, після воскресіння, чиєю дружиною вона буде, адже всі семеро мали шлюб з тією жінкою?»

29 Ісус сказав: «Звісно, причиною вашої помилки є те, що ви не знаєте ні Святого Писання, ані сили Божої. 30 Адже, коли люди повстануть із мертвих, вони не одружуватимуться, ані заміж виходитимуть. Вони будуть подібні до Ангелів Небесних. 31 А щодо воскресіння з мертвих, то хіба ви не читали Божих слів, сказаних вам? Господь сказав: 32 „Я — Бог Авраама, Бог Ісаака і Бог Якова" ††. Господь є Богом живих а не мертвих. Тож усі вони — живі».

33 Коли люди почули це, то були вражені Його наукою.

Яка заповідь найважливіша?
(Мк. 12:28-34; Лк. 10:25-28)

34 Почувши, як Ісус Своєю відповіддю примусив замовкнути саддукеїв, фарисеї зібралися разом.
35 Один із них, знавець Закону Мойсея запитав, випробовуючи Ісуса: 36 «Вчителю, яка заповідь Закону є найважливішою?» 37 Ісус відповів: «„Люби Господа Бога свого всім серцем, усією душею і розумом своїм" ‡. 38 Це перша і найголовніша заповідь. 39 Є ще й друга заповідь, подібна до цієї: „Любіть ближнього ‡‡ свого, як себе самого" ‡‡‡. 40 Увесь Закон і вчення пророків спираються на ці дві заповіді».

Чи є Христос Сином Давидовим або Сином Божим?
(Мк. 12:35-37; Лк. 20:41-44)

41 Тоді Ісус звернувся до всіх фарисеїв, які зібралися там: 42 «Що ви думаєте про Христа? Чий Він Син?» Вони відповіли: «Давидів Син». 43 Ісус сказав: «Як же тоді Давид, якого надихнув Дух Святий, назвав Його Господом, коли казав:

44 „Господь Бог мовив до Господа мого:
Сядь по праву руку від Мене,
доки не покладу Я ворогів Твоїх до ніг Твоїх ‡‡‡".
Псалми 110:1

45 Тобто сам Давид називав Христа „Господом". То як же Він може бути Сином Давидовим?» 46 Але ніхто Ісусу на те нічого не міг відповісти, і відтоді ніхто не наважувався Його про щось питати.

Ісус викриває лицемірів
(Мк. 12:38-40; Лк. 11:37-52; 20:45-47)

23 Тоді Ісус промовив до народу і Своїх учнів:
2 «Книжники та фарисеї мають повноваження тлумачити Закон Мойсеїв. 3 То ж ви робіть усе і дотримуйтеся всього, чого вони навчають, та не робіть того, що вони вчиняють. Бо вони лише говорять про Закон, але самі його не виконують. 4 Вони встановлюють суворі правила, котрих важко дотримуватися, кладуть цей тягар на плечі людей і примушують нести його, та самі не хочуть і пальцем поворухнути, щоб полегшити ту ношу.

5 Всі їхні діяння — про людське око. Вони роблять більшими свої філактерії ‡‡‡ та довшими китиці на вбранні своєму. 6 Вони полюбляють, щоб у них були найпочесніші місця на бенкетах і найповажніші місця в синагогах. 7 Вони також полюбляють, щоб їх

† *Якщо... брата Див.: Повт. Закону 25:5-6.* †† *Цитата приведена з книги Вих. 3:6.*

‡ *Цитата приведена з книги Повт. Закону 6:5.* ‡† *ближнього Або «інших». Див.: Лк. 10:25-37, де Ісус говорить, що це стосується усіх, хто потребує допомоги.* ‡‡ *Цитата приведена з книги Лев. 19:18.* ‡‡† *покладу... Твоїх Або «підкорю Твоїй владі».* ‡‡‡ *філактерія Маленька шкіряна коробочка-амулет, в якій зберігалося кілька витягів зі Святого Писання. Деякі юдеї прив'язували їх до голови або рук в ознаку відданості Богу. Багато фарисеїв робили філактерії значно більшими за розміром, щоб показати людям, що вони були більш релігійними ніж інші ізраїльтяни.*

шанобливо вітали на базарах, й щоб називали їх вчителями.

8 Не дозволяйте, щоб звали вас вчителями, бо
один у вас Вчитель, а всі ви — лише брати та се-
стри. 9 Не називайте нікого на землі отцем своїм, бо
лише один Отець у вас — на Небі. 10 Так само хай не
звуть вас господарями, бо лише один у вас Господар — це Месія. 11 Але найбільшим серед вас має
бути слуга ваш. 12 І хто підносить себе, вихваляючись, той буде принижений, а хто принижує себе,
того буде піднесено.

13 Горе вам, лицеміри, книжники та фарисеї! Ви
зачиняєте людям двері до Царства Божого. Самі ви
не входите до нього і не даєте ввійти тим, хто заслуговує. 14 [Горе вам, лицеміри, книжники та фарисеї! Ви грабуєте вдовині хати, при тому подовгу молячись про людське око. За те вам кара буде ще більша] †.

15 Горе вам, лицеміри, книжники і фарисеї! Ви йдете землями, пливете морями, щоб залучити на свій
бік хоча б одного прихильника, а коли навчите його, то робите його вдвічі гіршим за себе, і разом ви
заслуговуєте на пекло.

16 Горе вам, сліпі поводирі, які кажуть: „Якщо хто
клянеться храмом, то це нічого не означає, а якщо
клянеться золотом, що в храмі, то мусить виконати обіцянку”. 17 Ви нерозумні сліпці! Що важливіше —
золото, чи храм, що освячує його? 18 Ви кажете:
„Якщо хтось вівтарем клянеться, то це нічого не
означає, а якщо клянеться дарами, що на ньому, то
мусить виконати обіцяне”.

19 Сліпці! Що важливіше — дари, чи вівтар, що
освячує їх? 20 Отже, якщо хто клянеться вівтарем,
той клянеться й дарами, що на ньому. 21 Якщо
хтось клянеться храмом, то також клянеться і Тим,
Хто перебуває в ньому. 22 Якщо хтось клянеться небом, то клянеться і престолом Господнім і Тим, Хто
сидить на ньому.

23 Горе вам, лицеміри, книжники і фарисеї! Ви від-
даєте Богу десяту частину від усього, що маєте, на-
віть урожаю м’яти, кропу та тмину, але нехтуєте
більш важливим ученням Закону: справедливістю,
милосердям та вірністю. Слід виконувати головніше, не забуваючи й про інше. 24 Сліпі поводирі! Ви
виціджуєте комаху, а потім ковтаєте верблюда! ††

25 Горе вам, лицеміри, книжники та фарисеї! Ви
миєте свої чашки й миски ззовні, а всередині вони
наповнені тим, що ви придбали, ошукуючи ближніх та потураючи своїм примхам. 26 Сліпі фарисеї!
Спершу помийте чашки і миски свої зсередини,
щоб були вони чисті з обох боків.

27 Горе вам, лицеміри, книжники й фарисеї! Ви по-
дібні до тієї могили, що гарно пофарбована ззовні,
а всередині повна кісток мерців і різноманітних нечистот. 28 Отак і ви позірно показуєте, що зовні ви
справедливі, а насправді, повні лицемірства й беззаконня.

29 Горе вам, лицеміри, книжники та фарисеї! Ви
будуєте гробниці пророкам і прикрашаєте могили
праведних, кажучи: „Якби ми жили за часів прабатьків своїх, то не були б причетні до пролиття крові
пророків”. 31 Отже, ви свідчите проти себе тим, що
ви є сини вбивць пророків. 32 Тож доводьте до кінця
справу ваших предків!

33 Ви, виплодки зміїні! Як можете ви уникнути по-
карання пеклом? 34 Слухайте! Я посилаю до вас пророків, мудреців та книжників. Деяких ви вб’єте і розіпнете; інших битимете батогами в синагогах і переслідуватимете з міста до міста. 35 Бути вам винними за всю кров невинну, пролиту на землі: від крові
праведного Авеля до крові Захарії ‡, сина Варахії,
якого ви вбили між святилищем храму та вівтарем.
36 Істинно кажу вам: кара за все це ляже на людей
цього покоління».

Ісус застерігає Єрусалим
(Лк. 13:34-35)

37 «О, Єрусалиме, Єрусалиме, який вбиває проро-
ків і кидає каміння в посланців Всевишнього! Скільки разів хотів Я зібрати дітей твоїх разом, мов та
квочка курчат своїх під крило, але ти відмовився!
38 От і дім ваш лишиться порожнім. Тож кажу Я вам,
що не побачите Мене віднині, аж доки не скажете:
„Благословенний той, хто приходить в ім’я Господнє!” ‡‡»

Ісус передрікає руйнування Єрусалимського храму
(Мк. 13:1-31; Лк. 21:5-33)

24 Коли Ісус вийшов з подвір’я храму і пішов да-
лі, до Нього підійшли учні, щоб показати Йому храмові будівлі. 2 Та Ісус сказав їм: «Чи бачите ви
всі ці споруди? Істинно кажу вам: у майбутньому,
каменя на камені тут не залишиться: все буде зруйноване» ‡‡.

3 Згодом, коли Ісус знаходився на Оливній горі,
учні Його прийшли і наодинці спитали Ісуса: «Скажи нам, коли це станеться? І яке буде знамення
Твого повернення й приходу кінця світу?» 4 У відповідь Ісус мовив до них: «Стережіться, щоб ніхто вас
не обдурив. 5 Бо чимало прийде людей, які користуватимуться іменем Моїм, кажучи: „Я — Христос”, — і
багатьох вони обдурять.

6 Як почуєте ви відлуння близьких боїв, та дізнає-
теся про віддаленні битви, не лякайтеся; це неодмінно має статися, але це ще не кінець. 7 Народ
повстане проти народу, а царство — проти царства.
Прийде голод, й землетруси траплятимуться в різних кінцях світу. 8 Та все це буде лише початком

† *У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає. Також див.: Мк. 12:40; Лк. 20:47.* †† *Ви... ковтаєте верблюда Або «Ви хвилюєтеся про найменші помилки, та скоюєте великий гріх».*

‡ *Авель і Захарія Згідно зі Старим Заповітом, це перший і останній чоловіки, які були вбиті.* ‡† *Цитата приведена з книги Пс. 118:26.* ‡‡ *все... зруйноване Або «всі вони будуть скинуті додолу».*

мук і страждань, то лише перші перейми, на зразок тих, що жінка має під час пологів. 9 Люди пойдуть проти вас, та віддадуть на страждання і смерть. Вас ненавидітимуть усі народи за те, що ви йшли за Мною.

10 В той час багато людей зневіриться та відцурається своєї віри. Вони зраджуватимуть і ненавидітимуть одне одного. 11 І з'явиться багато лжепророків, й обдурюватимуть багатьох людей. 12 Через те, що запанує беззаконня, любов у багатьох віруючих охолоне. 13 Але той, хто витерпить усе до кінця, врятується.

14 І ця Добра Звістка, Євангелія про Царство Боже, проповідуватиметься по всьому світі як свідчення для всіх народів. Отоді настане кінець».

Спустошення Єрусалиму

15 «І коли ви побачите „гидоту спустошення" † на святому місці храму, про яку казав пророк Даниїл (той, хто читає, має зрозуміє, про що йдеться), то всі, хто лишатимуться в Юдеї на той час, змушені будуть рятувати життя, тікаючи в гори.

17 Вони мусять тікати не гаячи часу: хто сидітиме на даху своєї оселі, не повинен спускатися по свої пожитки, а хто працюватиме в полі, тому не слід забігати додому по вбрання своє. 19 Найтяжче буде в ті дні вагітним жінкам та матерям із немовлятами на руках!

20 Моліться, аби хоч не взимку те трапилося, та не в суботу, 21 бо то буде такий жах, якого світ не бачив від самого свого початку. Та у всі прийдешні часи — ніколи більше такого не буде.

22 І якби не Божа воля скоротити ті жахливі дні, то жоден не врятувався б. Господь скоротив дні ті тільки заради обранців Своїх.

23 І якщо у ті дні хтось скаже вам: „Дивіться! Ось Христос!" або „Ось Він!" Не вірте тому. 24 Бо чимало лжехристів та лжепророків з'явиться тоді. Вони показуватимуть знамення й творитимуть дива ††, намагаючись обдурити обраних Господом, якщо це можливо. 25 То ж стережіться! Я попередив вас заздалегідь. 26 Якщо хтось скаже вам: „Погляньте! Христос там, у пустелі!" — то не йдіть туди. Або якщо скажуть: „Дивіться! Він знаходиться в одній з віддалених кімнат", — не вірте їм. 27 Коли Син Людський прийде, кожний побачить Його пришестя, подібно спалаху блискавки, котрий можна побачити звідусіль. 28 Туди, де є мертвечина, злітаються стерв'ятники, яких видно здалека.

29 Одразу ж після того лиха, ось що відбуватиметься:

сонце затьмариться,
і місяць перестане світити,
зірки впадуть з небес,
а всі небесні тіла зміняться ‡.

30 І тоді на небі з'явиться знамення про прихід Сина Людського. І ридатимуть усі народи землі, коли побачать Сина Людського, Який йтиме по хмарах небесних з великою силою та славою. 31 Сурмитимуть голосно сурми, і пошле Він Ангелів Своїх, аби зібрали вони всіх обраних людей з усіх кінців світу.

32 Навчіться мудрості слухаючи притчу про фіґове дерево: як тільки на ньому з'являється тендітне гілля й розбруньковується молоде листя, ви знаєте, що літо вже близько. 33 Так само й ви, коли побачите всі ці події, про які Я що вам щойно казав, знайте: час настає, він уже на порозі. 34 Істинно кажу вам: усе це станеться ще за життя цього покоління. 35 Навіть якщо небо і земля знищені будуть, слова Мої не зникнуть ніколи».

Тільки Господу відому, коли настане час

(Мк. 13:32-37; Лк. 17:26-30, 34-36)

36 «Коли той день і та година настануть, про те невідомо нікому: ні Ангелам Небесним, ані Синові — лише один Отець знає. 37 Як це було за часів Ноя, так буде і в годину пришестя Сина Людського. 38 Як це було в дні перед потопом: люди їли, пили, одружувалися, віддавали до шлюбу своїх дітей, аж до того дня, доки Ной не ввійшов в свій ковчег. 39 І ніхто нічого не знав, доки потоп не знищив їх усіх. І станеться так само в час пришестя Сина Людського.

40 У той час двоє чоловіків працюватимуть у полі: одного з них буде взято, а другий залишиться. 41 Дві жінки разом молотимуть зерно на жорнах: одну з них буде взято, а друга залишиться.

42 Тож будьте готові, оскільки не знаєте, якого дня Господь прийде. 43 І пам'ятайте, що якби господар знав, о котрій годині вночі прокрадеться злодій, то пильнував би й не дозволив тому вдертися до хати. 44 Ось чому й вам слід бути напоготові, бо Син Людський прийде тоді, коли ви Його не чекатимете».

Добрі та погані слуги

(Лк. 12:41-48)

45 «Хто є вірним і розсудливим слугою, якого господар поставив над усіма іншими слугами, щоб він вчасно годував їх? 46 Щасливий той слуга, якого хазяїн застане в ту мить, коли він саме виконуватиме свій обов'язок! 47 Істинно кажу вам, що господар призначить його управляти своїм маєтком.

48 Уявіть собі навпаки, поганого слугу, який говорить сам собі: „Мій господар забарився", — і тоді почне бити інших слуг, їсти й пити з п'яницями. 50 Але господар слуги прийде того дня, коли той його не чекатиме, і тієї години, що слуга не сподіватиметься. 51 Господар жорстоко покарає ‡† його і призначить йому місце серед лицемірів, де чутно буде лише ридання і скрегіт зубів від болю».

† *гидоту спустошення Див.: Дан. 9:27; 11:31; 12:11.* †† *знамення... дива Тут «знамення й дива створенні силою Сатани».*
‡ *Див.: Іс. 13:10; 34:4.*

‡† *жорстоко покарає Буквально «розріже навпіл».*

Притча про десятьох дівчат

25 «Того дня Царство Боже буде подібне до десятьох дівчат, які взяли свої світильники й вийшли назустріч нареченому. 2 П'ятеро з них були легковажні, а інші п'ятеро — розумні. 3 Легковажні взяли світильники та забули олію для них. 4 Розумні ж разом із світильниками прихопили й олію в глечиках.

5 Оскільки наречений забарився, вони почали дрімати і позасинали. 6 Опівночі хтось загукав: „Дивіться! Он наречений іде! Зустрічайте його!" 7 Тієї ж миті усі дівчата підхопилися й приготували свої світильники. 8 І легковажні попросили в розумних: „Дайте нам трохи олії. Наші світильники гаснуть!" 9 Але у відповідь ті мовили: „Не можемо, бо на всіх не вистачить. Краще йдіть і придбайте собі у крамаря".

10 Поки ті ходили купувати олію, з'явився наречений, і дівчата, які залишилися й були готові, вирушили з ним на весілля. Коли ж вони прийшли, то зачинили за собою двері. 11 Зрештою з'явилися й ті дівчата, які ходили по олію, і кажуть: „Господарю! Господарю! Відчини нам двері!" 12 Але той відповідає: „Істинно кажу вам: я вас не знаю!" 13 Отже, будьте пильними, бо вам не відомий день і час, коли Син Людський прийде».

Притча про мішки зі сріблом
(Лк. 19:11-27)

14 «Царство Боже подібне до того чоловіка, який перш ніж рушити в подорож, покликав своїх слуг і доручив їм пильнувати своє майно. 15 Одному він дав п'ять талантів †, другому — два, а третьому — один. Кожного наділив за здібностями та й поїхав. Одразу ж той, що одержав п'ять талантів, пустив їх в обіг і заробив іще п'ять. 17 Так само зробив і той, який одержав два таланти. Він також вклав їх у справу й заробив ще два. 18 А третій, який одержав один талант, пішов і закопав гроші в землю.

19 Багато часу минуло, поки господар повернувся і зажадав їхнього звіту. 20 Чоловік, який одержав п'ять талантів, приніс до господаря його п'ять талантів і ще п'ять зароблених, мовивши: „Господарю, ти доручив мені п'ять талантів, а ось іще п'ять, що я заробив". 21 Тоді той сказав йому на це: „Гарна праця, ти добрий і вірний слуга! Оскільки ти добре впорався з цією малою сумою, я доручу тобі велику. Іди й розділи разом зі мною цю радість".

22 Тоді підійшов той слуга, який одержав два таланти від свого господаря, і мовив: „Господарю, ти доручив мені два таланти, а ось іще два, що я заробив". 23 Хазяїн відповів йому на це: „Молодець! Ти добрий і вірний слуга! Ти добре впорався з цією малою сумою. Отже, я доручу тобі більшу. Іди й розділи зі мною цю радість".

24 І підійшов до нього той, який одержав один талант, і мовив: „Господарю, я знаю, що ти жорстокий. Збираєш урожай там, де нічого не садив, жнеш там, де нічого не сіяв. 25 Тому я злякався і пішов та й закопав гроші в землю. Ось, забери своє!"

26 У відповідь той мовив: „Ти поганий і ледачий слуга! Знаєш, що я збираю врожай там, де не садив, і жну там, де не сіяв. 27 Тобі слід було пустити гроші в обіг ††, то ж повернувшись, я б і своє одержав, і прибуток мав. 28 Заберіть у нього талант і віддайте тому, хто має десять. 29 Кожному, хто має, додасться ще більше і матиме він надміру, а у того, в кого нічого не має, відніметься і той дріб'язок, що йому належить. 30 Нікчемного слугу киньте геть в темряву кромішню, туди, де плач і скрегіт зубів від болю"».

Син Людський судитиме світ

31 «Коли Син Людський прийде у славі Своїй з усіма Ангелами Своїми, Він сяде на троні Своєму величному. 32 І тоді зберуться перед Ним усі народи, і Він розділить людей, як пастух відділяє овець від кіз у стаді своєму. 33 Він збере овець праворуч від себе, а кіз — ліворуч. 34 І тоді Цар промовить до тих, хто праворуч: „Прийдіть, благословенні Отцем Моїм і успадкуйте Царство, призначене вам від дня створення світу. 35 Це вам нагорода, бо голодного Мене ви нагодували, а спраглого напоїли. Перехожому Мені дали притулок, нагого вдягнули, хворого доглядали, а коли Я був у в'язниці, ви прийшли провідати Мене".

37 І тоді праведні запитають: „Господи, коли це ми бачили Тебе голодним і нагодували, а спраглого напоїли? 38 Коли це було, щоб ми перехожому Тобі дали притулок, а нагого вдягнули? 39 Коли ми бачили Тебе недужим, і коли це Ми приходили до Тебе у в'язницю?" 40 Тоді Цар відповість їм: „Істинно кажу вам: все, що ви робили для когось із найменших братів Моїх, ви це робили для Мене".

41 Тоді скаже Цар до тих, хто буде ліворуч від Нього: „Геть від Мене, ви, прокляті, геть у вогонь вічний, що приготований дияволові та його ангелам. 42 Це вам покарання за те, що голодного Мене ви не нагодували, а спраглого не напоїли. 43 Перехожому Мені не дали притулку, а нагому не дали ніякої одежини. Коли ж Я був хворий і у в'язниці, ви не подбали про Мене".

44 І тоді вони у відповідь скажуть: „Господи, коли таке було, щоб ми Тебе бачили голодним чи спраглим, перехожим мандрівником чи нагим, хворим чи ув'язненим — і не допомогли Тобі?" 45 А Він їм на те: „Істинно кажу вам: щоразу, коли ви відмовляли в допомозі одному з братів Моїх найменших, ви відмовляли й Мені". 46 І приймуть тоді всі неправедні вічну кару, а праведні — вічне життя».

† *талант Біля 27-36 кілограмів золотих, срібних або мідних монет. Також у віршах 20, 22, 24, 28.*

†† *пустити... в обіг Або «віддати міняйлам».*

Змова проти Ісуса
(Мк. 14:1-2; Лк. 22:1-2; Ін. 11:45-53)

26 Коли Ісус закінчив говорити, Він звернувся
до Своїх учнів: 2 «Ви знаєте, що через два дні
Пасха, і Сина Людського буде віддано ворогам, щоб
Його розіп'яли на хресті».
3 Тоді головні священики й старійшини зібралися
у дворі палацу первосвященика Каяфи, де радилися, як би так влаштувати, щоб схопити і вбити Ісуса
у тайні від усіх. 5 При тому вони говорили: «Тільки
це не можна робити на свята, бо народ може збунтуватись».

Помазання Ісуса
(Мк. 14:3-9; Ін. 12:1-8)

6 Коли Ісус був у Віфанії та сидів за столом у домі
Симона прокаженого, до Нього підійшла жінка з
алебастровим глечиком, наповненим надзвичайно
дорогими пахощами й почала лити їх Ісусові на голову. 8 Побачивши це, учні Ісуса розсердилися й
мовили: «Навіщо таке марнотратство? 9 Це мирро
можна було б дорого продати, а гроші роздати бідним». 10 Ісус знав, про що вони говорять, і сказав:
«Навіщо ви докоряєте цій жінці? Вона зробила добре діло для Мене. 11 Адже бідні завжди будуть з вами †, а Я — ні. 12 Помазавши запашною олією тіло
Моє, вона приготувала Мене до похорону. 13 Істинно кажу вам: відтепер хоч би де проповідувалась у
світі Євангелія, люди завжди будуть згадувати про
те, що зробила ця жінка».

Юдина зрада
(Мк. 14:10-11; Лк. 22:3-6)

14 Один з дванадцятьох учнів Ісуса, який звався
Юдою Іскаріотом, прийшов до головних священиків і запитав: «Що ви дасте мені за те, що я вам видам Ісуса?» Ті запропонували йому тридцять срібних монет. 16 З тієї миті Юда почав шукати слушної
нагоди, аби видати їм Ісуса.

Пасхальний обід Ісуса
(Мк. 14:12-21; Лк. 22:7-14, 21-23; Ін. 13:21-30)

17 Першого дня свята Прісних Хлібів Ісусові учні
запитали Його: «Де б Ти хотів, щоб ми приготували
Тобі Пасхальну вечерю?» 18 Ісус відповів: «Ідіть у місто до одного чоловіка, якого Я вам назву, й передайте йому, що Вчитель каже так: „Час, призначений Мені, наближається. Я їстиму Пасхальну вечерю зі Своїми учнями у твоїй оселі"». 19 Учні зробили
так, як Він наказав, і приготували Пасхальну вечерю.
20 Увечері Ісус сидів за столом з дванадцятьма
учнями Своїми. 21 І коли вони їли за столом, Ісус
сказав: «Істинно кажу вам: один із вас, хто зараз
знаходиться тут зі Мною, зрадить Мене».
22 Всі учні дуже засмутилися й почали питати Його: «Напевне, це не я, Господи?» 23 Ісус відказав їм:
«Той, хто опустив руку в чашу разом зі Мною і зрадить Мене. 24 Син Людський прийме страждання,
як і було написано про Нього у Святому Писанні. Та
горе тому, хто видасть Сина Людського на смерть!
Краще б йому було зовсім не народжуватися».
25 Юда, який збирався зрадити Ісуса, також озвався: «Напевне, це не я, Вчителю!» Тоді Ісус відповів
йому: «Так, це ти!»

Вечеря Господня
(Мк. 14:22-26; Лк. 22:15-20; 1 Кор. 11:23-25)

26 За вечерею Ісус узяв хлібину, та віддавши дяку
Господу, благословив її. Після того Він розломив
хліб і роздав Своїм учням зі словами: «Візьміть хліб
цей і їжте його. Це тіло Моє». 27 Потім узяв Він чашу
й, подякувавши Богові, подав цю чашу учням Своїм
і сказав: «Пийте всі з неї, бо це кров Моя, що засновує Новий Заповіт Божий і що проллється на користь багатьох людей на прощення гріхів їхніх.
29 Істинно кажу вам, що Я не питиму більш від плоду лози виноградної аж до того дня, коли Ми разом
питимемо молоде вино в Царстві Отця Мого».
30 І заспівавши хвальну пісню Богові, вони вирушили на Оливну гору.

Ісус говорить Своїм учням, що вони полишать Його
(Мк. 14:27-31; Лк. 22:31-34; Ін. 13:36-38)

31 І сказав Ісус учням Своїм: «Усі ви втратите віру в
Мене †† цієї ночі. Кажу так, бо написано у Святому
Писанні:
„Як ударю пастуха,
то й вівці порозбігаються".
Захарії 13:7
32 Але коли Я воскресну з мертвих, то піду до Ґалилеї та дістануся того міста раніше за вас». 33 Але ж
Петро відповів: «Навіть якщо всі втратять віру в Тебе, я ніколи не втрачу!» 34 Тоді Ісус мовив йому:
«Істинно кажу тобі: цієї ж ночі, ще до того, як півень проспіває, ти тричі зречешся Мене». 35 Та Петро наполягав: «Навіть якщо я маю вмерти разом з Тобою, я ніколи не зречуся». І всі інші учні мовили те
ж саме.

Ісус молиться на самоті
(Мк. 14:32-42; Лк. 22:39-46)

36 Тоді Ісус та Його учні прийшли до місцевості,
що називалася Ґефсиманією. І сказав Він учням
Своїм: «Посидьте тут, поки Я піду помолюся». 37 Він
узяв з собою Петра та двох синів Зеведеєвих. Ісус
почав сумувати й журитися, мовлячи учням своїм:
38 «Душа Моя переповнена смертельної скорботи.
Зостаньтесь тут і попильнуйте зі Мною». 39 І відійшовши трохи подалі, Він упав долиць і почав
молитися: «Отче Мій, якщо це можливо, хай обми-

† *Адже... з вами Див.: Повт. Закону 15:11.*

†† *втратите віру в Мене Або «зречетеся Мене».*

не Мене ця чаша † страждань. Але хай збудеться не те, чого Я хочу, а те, чого Ти бажаєш».

40 Повернувшись до Своїх учнів, Ісус побачив, що
вони сплять. І звернувся тоді Ісус до Петра: «Хіба ж
не могли ви лише однієї години не спати? 41 Не
спіть і моліться, щоб не піддатися спокусам, бо дух
ваш прагне, а тіло — немічне». 42 І знову Ісус від-
ійшов убік і почав молитися: «Якщо ж не обмине ця
чаша страждань Мене, якщо доведеться Мені пити
з неї, то нехай збудеться воля Твоя!»
43 Коли Ісус повернувся до учнів, то знову пoба-
чив, що вони сплять, бо повіки їхні поважчали.
44 Ісус залишив їх утретє і, відійшовши осторонь,
знову молився про те ж саме. 45 Коли Він повернув-
ся до учнів Своїх, то мовив: «Ви все ще спите та від-
почиваєте? Час настав, коли Сина Людського відда-
дуть до рук грішників. 46 Вставайте! Ходімо! Диві-
ться, ось зрадник Мій наближається!»

Арешт Ісуса

(Мк. 14:43-50; Лк. 22:47-53; Ін. 18:3-12)

47 Поки Ісус це казав, з'явився Юда, один з дванад-
цятьох апостолів, а з ним разом і великий натовп з
мечами та палицями. Цих людей послали головні
священики та старійшини. 48 Юда †† пообіцяв пода-
ти їм знак, кажучи: «Той, кого я поцілую, і є Ісус. За-
арештуйте Його». 49 Тож він підійшов до Ісуса й, мо-
вивши: «Вітаю Тебе, Вчителю», — поцілував Його.
50 Ісус сказав йому: «Друже, роби те, заради чого
прийшов». Тоді деякі чоловіки з натовпу схопили
Ісуса і взяли Його під варту. 51 Та один із тих, хто був
з Ісусом, вихопив свого меча і, вдаривши слугу пер-
восвященика, відтяв йому вухо.
52 Але Ісус сказав йому: «Вклади меча свого назад
до піхов, бо той, хто береться за меч, від меча й за-
гине. 53 Напевно відомо тобі, що Я можу попросити
Отця Мого, і Він одразу дасть Мені хоч цілих два-
надцять легіонів ‡ Ангелів. 54 Та якщо Я так зроблю,
то не збудеться тоді те, що було написане у Свято-
му Писанні». 55 Потім Ісус звернувся до натовпу зі
словами: «Ви прийшли, щоб схопити Мене, як роз-
бійника, з мечами та палицями. Я ж щодня сидів з
вами у храмі навчаючи людей, та ви не заарешту-
вали Мене. 56 Однак все це сталося, щоб збулося на-
писане пророками». Тоді всі учні залишили Його і
повтікали геть.

Ісус перед Синедріоном

(Мк. 14:53-65; Лк. 22:54-55, 63-71; Ін. 18:13-14, 19-24)

57 Ті люди, які схопили Ісуса, відвели Його до хати
первосвященика Каяфи, у якого зібралися книжни-
ки та старійшини. 58 А Петро, тримаючись віддалік,
йшов за Ісусом аж до самого помешкання перво-
священика. Увійшовши до подвір'я, він сів разом зі
слугами, щоб побачити, що станеться надалі з Ісу-
сом.
59 Головні священики й весь Синедріон ‡† намага-
лися вишукати свідчення проти Ісуса, щоб засудити
Його на смерть. 60 Та нічого в них не вийшло, хоча
лжесвідків було чимало. Під кінець прийшли ще
двоє і сказали: «Ось Його слова: „Я можу зруйнува-
ти цей храм Божий і знов відбудувати його за три
дні"».
62 І тоді встав первосвященик і запитав Ісуса: «Чо-
му Ти не відповідаєш? Скажи нам, чи є правдою всі
оті звинувачення, що ці люди свідчать проти Те-
бе?» 63 Та Ісус мовчав. Первосвященик наполягав:
«Заклинаю Тебе владою Господа Живого, правду
скажи нам, чи Христос Ти, Син Божий?»
64 І відповів Йому Ісус: «Так, це Я. Та ось вам Мої
слова: в майбутньому, побачите ви Сина Людсько-
го, Який сидітиме праворуч від Господа Всеви-
шнього. І наближатиметься Він в хмарах небе-
сних». 65 Почувши це, первосвященик у гніві роздер
на собі одяг і сказав: «Він зневажає Бога! Ніяких
свідчень нам більше не треба! Ви всі чули, як Він
ганьбить Всевишнього! 66 Що скажете на це?» І всі
разом гукнули: «Він винен і заслуговує на смерть!»
67 Деякі з людей почали плювати Ісусу в обличчя
й бити Його кулаками. Інші били Його по щоках, ка-
жучи: «Доведи ж нам що Ти пророк ‡‡, Христосе, на-
зви того із нас, хто вдарив Тебе!»

Петро зрікається Ісуса

(Мк. 14:66-72; Лк. 22:56-62; Ін. 18:15-18, 25-27)

69 Тим часом, Коли Петро сидів на подвір'ї, до нь-
ого підійшла одна з служниць первосвященика й
сказала: «Ти також був з Ісусом Ґалилеянином». 70 Та
Петро заперечував, мовивши перед усіма: «Я не
знаю, про що ти говориш!» 71 Сказавши це, він по-
дався до виходу з подвір'я, та коли ж він підійшов
до воріт, його помітила інша жінка й гукнула до
всіх: «Цей чоловік був з Ісусом Назаретянином!» 72 І
знову Петро заперечив цьому: «Клянуся Господом
Всевишнім, Я не знаю Цього Чоловіка!» 73 Але не-
гайно люди, які стояли осторонь підійшли до нього
і мовили: «Безперечно, ти один із них, адже твоя
вимова виказує тебе». 74 Петро почав божитися та
присягатися: «Клянуся Господом Всевишнім, Я не
знаю Цього Чоловіка!» І тієї ж миті проспівав пі-
вень.
75 І згадав Петро, про що Ісус казав йому: «Перш
ніж проспіває півень, ти тричі зречешся Мене». То-
ді він пішов геть, гірко ридаючи.

Суд у Понтія Пилата

(Мк. 15:1; Лк. 23:1-2; Ін. 18:28-32)

27 Вранці наступного дня всі головні священи-
ки разом зі старійшинами зустрілися й

† *чаша Символ страждань. Ісус використовує метафору «пити з чаші», в значенні «прийняти страждання», які Йому необхідно буде пройти.* †† *Юда Або «той, хто зрадив Ісуса».* ‡ *легіон Частина в Римській армії, що налічувала 6000 воїнів.*

‡† *Синедріон Верховна рада юдеїв, що виконувала також функції суду.* ‡‡ *пророк За Писанням, пророк знав те, що було приховано від інших людей.*

прийняли рішення вбити Ісуса. 2 Вони зв'язали Його й повели до прокуратора, щоб передати Його до рук Пилата.

Смерть Юди
(Дії 1:18-19)

3 На той час Юда, який зрадив Ісуса, побачивши, що Ісуса було оголошено винним, розкаявся у вчиненому й повернув тридцять срібняків головним священикам і старійшинам. 4 Він сказав: «Я згрішив, видавши Невинного на смерть». «Що нам до того? — Відповіли йому. — Це твоя справа!» 5 І він кинув ті срібні гроші у храмі, пішов і повісився.

6 Головні священики, піднявши монети, мовили: «По Закону не годиться класти ці гроші до скарбниці, бо це плата за пролиту кров». 7 Тоді, порадившись, вони придбали на ті гроші шматок землі, що звався Гончарним полем, щоб ховати на ньому чужинців. 8 Ось чому те поле й досі зветься Кривавим Полем. 9 Так збулися слова пророка Єремії:
«І взяли вони тридцять срібняків, ціну, що призначили за Нього сини Ізраїля, й віддали їх за Гончарне поле, як Господь указав мені на те» †.

Допит Ісуса
(Мк. 15:2-5; Лк. 23:3-5; Ін. 18:33-38)

11 Коли Ісус представ перед прокуратором, Пилат спитав Його: «Ти — Цар юдейський?» На що Ісус відповів: «Так, це Я. Але ж ти сам це сказав». 12 А коли головні священики й старійшини почали перед Пилатом звинувачувати Ісуса, Він не вимовив жодного слова. 13 Тоді Пилат знову спитав Його: «Хіба ж Ти не чуєш усі ці звинувачення проти Себе?» 14 Але Ісус і слова не відповів на жодне із звинувачень. І це дуже здивувало Пилата.

Пилат намагається звільнити Ісуса
(Мк. 15:6-15; Лк. 23:13-25; Ін. 18:39—19:16)

15 Кожного року, під час Пасхи, Пилат, за звичаєм, відпускав на волю одного з приречених злочинців, за якого просив народ. 16 На той час у в'язниці сидів відомий злочинець на ім'я Варавва ††.

17 Тож, коли зібрався натовп, Пилат запитав: «Кого ви хочете, щоб я відпустив для вас: Варавву чи Ісуса, Який зветься Христом?» 18 Пилат знав, що головні священики і старійшини віддали Ісуса прокуратору, тільки тому, що заздрили Йому. 19 Коли Пилат засідав у суді, його дружина прислала слугу переказати йому: «Ти не повинен нічого робити Цьому невинному, бо я бачила про Нього сон цієї ночі і була засмучена весь день».

20 Але головні священики й старійшини підбурювали натовп просити Пилата звільнити Варавву і засудити Ісуса до страти. 21 І через те, коли правитель запитав усіх: «Кого з цих двох ви хочете звільнити?» Ті відповіли: «Варавву!»

22 Тоді знову Пилат звернувся до них: «Що ж мені робити з Ісусом, Який зветься Христом?» У відповідь натовп загукав: «Розіп'яти Його!» 23 «За що? — Запитав Пилат. — Який на Ньому злочин?» Тоді всі ще дужче загорлали: «Нехай Його розіпнуть на хресті!»

24 Пилат, побачивши, що він нічого не вдіє, і що натовп може вибухнути невдоволенням, узяв трохи води й умив руки ‡ перед народом, мовивши: «Я не винен у Його смерті. Вирішуйте самі!» 25 У відповідь з натовпу вигукнули: «Нехай кров Його буде на нас і наших дітях!» 26 І тоді він відпустив Варавву, а Ісуса наказав побити батогами, та опісля віддав Його на розп'яття.

Воїни знущаються з Ісуса
(Мк. 15:16-20; Ін. 19:2-3)

27 Пилатові воїни відвели Ісуса до палацу, де був правитель, і там зібрався цілий відділ ‡† солдат навколо Нього. 28 Роздягнувши Його, вони накинули на Нього багряницю, на голову Йому сплели терновий вінок, а в праву руку дали ціпок. Впавши перед Ісусом на коліна, почали глузувати з Нього: «Вітаємо Тебе, Царю Юдейський!» 30 Потім воїни забрали у Ісуса ціпок, та били Його тим ціпком по голові й плювали на Нього. 31 А як скінчили вони знущатися й насміхатися з Ісуса, то зняли з Нього багряницю й, вбравши Ісуса у Його власний одяг, повели на розп'яття.

Страта
(Мк. 15:21-32; Лк. 23:26-39; Ін. 19:17-19)

32 Виходячи з міста, солдати зустріли одного киринеянина на ім'я Симон і примусили його нести хрест, що призначався для Ісуса. 33 Коли ж вони прийшли до місця, що називалося Ґолґофа (це означає «Лобне місце»), 34 то дали Ісусові випити вина, змішаного з жовчю ‡‡. Та покуштувавши трохи, Він не став його пити.

35 Розіп'явши Ісуса, воїни, кидаючи жереб, поділили між собою Його вбрання, а потім посідали там стерегти Його. 37 На хресті, над головою Ісуса, солдати прибили дощечку, на якій було написане офіційне звинувачення: « *ЦЕ ІСУС, ЦАР ЮДЕЙСЬКИЙ* ». 38 Разом із Ісусом були розіп'яті ще двоє розбійників: один праворуч, а другий ліворуч від Нього. 39 Проходячи повз, люди лихословили і збиткувалися з Ісуса й, хитаючи головами, промовляли: «Ти ж нахвалявся геть зруйнувати храм і відбудувати знов його за три дні. Тож врятуй хоча б Себе Самого! Якщо Ти насправді Син Божий, то зійди з хреста!»

41 Головні священики разом з книжниками та старійшинами також насміхалися з Ісуса, кажучи:

† *І взяли... на те Див.: Зах. 11:12-13 та Єр. 32:6-9.* †† *Варавва У деяких грецьких рукописах він зветься «Ісусом Вараввою».*

‡ *умив руки Пилат зробив це, щоб показати усім, що він не бажав нести відповідальність за те, про що просив народ.* ‡† *відділ Приблизно 500-600 чоловік.* ‡‡ *з жовчю Можливо, жовч послабляла біль.*

42 «Він рятував інших, а Себе Самого врятувати не
може! Якщо Він насправді є Царем ізраїльським, то
нехай Він зараз зійде з хреста, і ми повіримо в Нього. 43 Він вірить у Господа, тож нехай Всевишній зараз врятує Його, якщо Господь Його вподобав. Бо ж
Він Сам сказав: „Я — Син Божий”». 44 І навіть двоє
злочинців, які були розіп’яті разом з Ісусом, і ті також ображали Його.

Смерть Ісуса

(Мк. 15:33-41; Лк. 23:44-49; Ін. 19:28-30)

45 Опівдні темрява настала на всій землі, і було так
аж до третьої години. 46 Біля третьої Ісус голосно закричав: *«Елі, Елі, лема савахтані?»* Що означає «Боже Мій, Боже Мій, чому Ти покинув Мене?» †
47 Деякі з людей, які стояли поруч, почули це й заговорили між собою: «Він кличе Іллю!» ††48 Один чоловік швидко побіг, намочив губку оцтом і, настромивши її на тростину, дав Ісусові напитися. 49 А інші
казали: «Залиш Його! Подивимося, чи прийде Ілля
Його рятувати».
50 Ісус іще раз голосно скрикнув і помер ‡.
51 Тієї ж миті завіса в храмі розірвалася навпіл: від
верху й до самого низу — й здригнулася земля, і
скелі розкололися. 52 І склепи відкрилися, й багато
померлих людей Божих воскресло. 53 І вийшовши зі
своїх гробниць після Ісусового воскресіння, вони
пішли до святого міста Єрусалиму і явилися багатьом людям.
54 Коли центуріон і всі ті, хто стерегли з ним разом
тіло Ісуса, побачили землетрус і все, що сталося, вони дуже перелякалися й мовили: «Цей Чоловік
справді був Сином Божим!» 55 Багато жінок спостерігали здалеку за всім, що трапилося. Вони супроводжували Ісуса від самої Ґалилеї й піклувалися про
Нього. 56 Серед них були Марія Маґдалена, Марія,
мати Якова і Йосипа, та мати Якова і Іоана ‡‡.

Похорон Ісуса

(Мк. 15:42-47; Лк. 23:50-56; Ін. 19:38-42)

57 Коли настав вечір, прийшов один багач з Ариматеї на ймення Йосип, який теж був учнем Ісуса.
58 З’явившись до Пилата, він попросив віддати йому
тіло Ісусове. Тож Пилат наказав воїнам віддати Його Йосипові.
59 Йосип узяв тіло й, загорнувши у чисте лляне
полотно, поклав Його до нової гробниці, що сам вирубав у скелі. Потім, прикотивши величезного каменя, він затулив ним вхід до склепу і пішов звідти.
61 Марія Маґдалена та інша Марія залишилися сидіти біля гробниці.

Варта коло гробниці

62 Наступного дня після п’ятниці головні священики й фарисеї зустрілися з Пилатом. 63 Вони мовили
до прокуратора: «Шановний, ми пригадали, що Той
обманщик, ще коли був живий, сказав: „Я воскресну з мертвих через три дні”. 64 Віддай наказ, щоб
добре стерегли гробницю, поки не настане третій
день, щоб Його учні не могли прийти й викрасти тіло, а тоді казати всім: „Він воскрес із мертвих”. Бо
цей останній обман буде ще гірший від першого».
65 Тоді Пилат відповів: «Ви можете взяти вартових.
Ідіть і охороняйте, як знаєте». 66 Тож вони пішли
стерегти гробницю та запечатали вхід, й залишили
коло нього воїнів.

Звістка про Ісусове воскресіння

(Мк. 16:1-8; Лк. 24:1-12; Ін. 20:1-10)

28 Коли минула субота, на світанку, першого
дня тижня, Марія Маґдалена з іншою Марією
прийшли подивитися на гробницю, де було поховано Ісуса. 2 У цей час стався великий землетрус, бо
Ангел Господній спустився з неба та, підійшовши
до скелі, відкотив каменя і сів на нього. 3 Поява Ангела була немов сяйво і спалахи блискавиці, а вбрання його було білосніжне. 4 Сторожа ж від страху
перед Ним так тремтіла, що всі стали немов мерці.
5 І тоді Ангел мовив до жінок: «Не бійтеся! Я знаю,
що ви шукаєте Ісуса, Який був розіп’ятий на хресті.
6 Однак Його тут зараз немає, бо Він воскрес із мертвих, так, як Він і передрікав. Ідіть і погляньте на те
місце, де було тіло Його, а тоді мерщій рушайте до
міста й розкажіть Його учням, що Ісус воскрес із
мертвих і йде до Ґалилеї попереду них, і що вони
Його там побачать. Запам’ятайте все, що я вам сказав».
8 Тоді жінки, швидко вийшовши з гробниці, охоплені страхом, але з великою радістю, побігли сповістити про все Його учнів. 9 Тож раптом їх перестрів Сам Ісус і сказав: «Вітаю вас!» Вони підійшли
до Нього, впали до ніг Його і поклонилися. 10 І звернувся Ісус до них, кажучи: «Не бійтеся. Йдіть і накажіть учням ‡‡ Моїм, щоб ішли до Ґалилеї. Вони Мене
там побачать».

Донесення сторожі

11 Доки жінки йшли, дехто з воїнів зі сторожі дістався до міста раніше й розповіли головним священикам про все, що сталося. 12 Порадившись із старійшинами, ті вирішили дати воїнам багато грошей, наказавши: «Розповідайте всім, що учні Ісуса
прийшли вночі й викрали Його тіло, поки ви спали.
14 А якщо ця чутка дійде до правителя, то ми його
переконаємо, домовимося з ним, а вас врятуємо
від неприємностей». 15 Тоді воїни, взявши гроші,

---

† *Цитата приведена з книги Пс. 22:1.* †† *Він кличе Іллю Або «Боже Мій». Слово «Елі» «Елої»*

‡ *помер Буквально «відпустив Свій дух».* ‡† *Якова і Іоана Буквально «Синів Зеведеєвих».*

‡‡ *учням Буквально «братам».*

зробили так, як їм звелили. І ця чутка поширилася поміж юдеїв й існує досі.

Наказ Ісуса учням
(Мк. 16:14-18; Лк. 24:36-49; Ін. 20:19-23; Дії 1:6-8)

16 Одинадцять учнів пішли до Ґалилеї, до гори, куди казав їм прийти Ісус. 17 Побачивши Його, вони
вклонилися, але дехто з них засумнівався, чи
справді це Ісус? 18 Тоді, підійшовши до апостолів,
Ісус промовив до них: «Мені дана вся влада на небі
й на землі. 19 Тож йдіть і зробіть Моїми учнями й по-
слідовниками всі народи, охрестивши їх в ім'я Отця
і Сина і Святого Духа, 20 і навчіть їх виконувати все
те, що Я вам заповідав. І будьте впевнені — Я зав-
жди буду з вами, аж до кінця світу».

Від Марка

Іоан Хреститель готує дорогу Ісусові
(Мт. 3:1-12; Лк. 3:1-9, 15-17; Ін. 1:19-28)

1 Євангелія Ісуса Христа, Сина Божого † починається словами, 2 які провіщав пророк Ісая:
«Послухай!
Я виряджаю посланця Мого поперед Тебе.
Він приготує Тобі дорогу».
Малахії 3:1

3 Голос лунає в пустелі:
«Готуйте дорогу Господу,
зробіть прямим шлях для Нього».
Ісаї 40:3

4 З'явився Іоан, який хрестив людей у пустелі, проповідуючи хрещення, як символ покаяння для прощення гріхів. 5 Уся Юдея і всі мешканці Єрусалиму виходили до Іоана та хрестилися у нього в річці Йордан, сповідуючись у своїх гріхах. 6 Іоан носив вбрання з верблюжої вовни, підперезане шкіряним паском, і їв він сарану та дикий мед. 7 Ось що він проповідував людям: «Незрівнянно Могутніший, ніж я, іде за мною: я не гідний навіть бути рабом, який схиляється, щоб розв'язати ремінці Його сандалій. 8 Я хрещу вас водою, а Він хреститиме Духом Святим».

Хрещення Ісуса
(Мт. 3:13-17; Лк. 3:21-22)

9 Саме в ті дні Ісус пішов із Назарета Ґалилейського й охрестився в Іоана у річці Йордан. 10 Тільки-но вийшовши з води, Він побачив, як Небеса розкрилися, й Дух зійшов на Нього в подобі голуба. 11 І голос пролунав з небес: «Ти Син Мій улюблений, Ти догодив Мені».

Диявол спокушає Ісуса
(Мт. 4:1-11; Лк. 4:1-13)

12 Тоді ж Дух відіслав Ісуса до пустелі. 13 Тож перебував Він у пустелі протягом сорока днів, і спокушав Його сатана. Жив Він серед диких звірів, та Ангели дбали про Нього.

Ісус проповідує Євангелію
(Мт. 4:12-17; Лк. 4:14-15)

14 Після ув'язнення Іоана Ісус прийшов до Ґалилеї, проповідуючи Добру Звістку Божу. 15 Він казав: «Збувся час. Царство Боже вже близько ††. Покайтеся та увіруйте в Добру Звістку!»

Ісус призиває перших учнів
(Мт. 4:18-22; Лк. 5:1-11)

16 Йдучи повз Ґалилейське озеро, Ісус побачив Симона ‡ й Симонового брата Андрія, які закидали невід в озеро, бо були рибалками. 17 І сказав їм Ісус: «Ідіть услід за Мною, і Я зроблю вас ловцями не риби, а душ людських». 18 Вони одразу ж полишили свої сіті й подалися за Ним. 19 Потім Він пішов далі й побачив Якова, сина Зеведеєвого, та Якового брата Іоана, які у човні лагодили рибальські сіті. 20 Він їх гукнув, тож вони одразу ж залишили в човні свого батька Зеведея з робітниками й подалися за Ісусом.

Вигнання нечистого в Капернаумі
(Лк. 4:31-37)

21 Ісус та Його учні прийшли до Капернаума. Наступної суботи Він вирушив до синагоги і навчав людей, котрі зібралися там. 22 Вони були вражені тією наукою, оскільки Він навчав їх як людина, яка має владу, а не як книжники. 23 У той час, коли Ісус знаходився в синагозі, там був присутній чоловік, одержимий нечистим духом. Раптом він закричав: 24 «Що Тобі треба від нас, Ісусе з Назарета? Ти прийшов, щоб знищити нас? Я знаю, хто Ти! Ти — Божий Святий!»
25 Та Ісус суворо наказав йому: «Вгамуйся й вийди з нього». 26 Тут нечистий почав колотити чоловіка, а потім з криком дух вийшов з нього. 27 Подив охопив усіх присутніх та вони почали питати одне одного: «Що трапилося? Цей Чоловік владно проповідує нове вчення! Він навіть злим духам владно наказує, і ті слухаються Його!» 28 Чутка про Нього хутко поширилася по всій Ґалилеї.

Зцілення недужих
(Мт. 8:14-17; Лк. 4:38-41)

29 Ісус та всі учні Його залишили синагогу й попрямували до оселі Симона і Андрія. Яків й Іоан пішли разом з ними. 30 Симонова теща лежала в лихоманці, тож люди розповіли про неї Ісусу. 31 Ісус підійшов до неї, взяв її за руку й допоміг підвестися.

† *Сина Божого Деякі древньогрецькі рукописи цього продовження не мають.*

†† *вже близько Або «наближається», чи «вже прийшло».* ‡ *Симон Інше ім'я Симона було Петро. Також див.: у віршах 29, 36.*

Лихоманка залишила жінку й вона почала прислуговувати їм.

32 Коли настав вечір, після заходу сонця, до Нього
привели багатьох хворих і одержимих нечистим.
33 Усе місто зібралося під дверима. 34 Багатьох недужих на різні хвороби Він зцілив, і з багатьох вигнав
демонів. Та говорити тим нечистим духам Ісус не
дозволяв, бо вони знали, хто Він такий †.

Ісус вирушає в інші міста
(Лк. 4:42-44)

35 Рано-вранці, до схід сонця, Ісус залишив оселю,
усамітнився в безлюдному місці й там молився.
36 Симон і ті, хто були з ним, пішли шукати Ісуса й,
знайшовши Його, звернулися до Нього: «Всі Тебе
шукають». 38 Але Ісус відповів їм: «Нам потрібно йти
до інших міст, щоб Я міг проповідувати Божу вість і
там, бо саме для цього Я й прийшов». 39 Так Він
мандрував Ґалилеєю, проповідуючи в синагогах та
виганяючи демонів.

Очищення прокаженого
(Мт. 8:1-4; Лк. 5:12-16)

40 Одного разу прийшов до Ісуса прокажений і,
впавши долілиць перед Ним, благав: «Якщо на те
воля Твоя, Ти можеш зцілити мене». 41 Перейнявшись милосердям ††, Ісус простягнув руку, торкнувся прокаженого й сказав: «Моя воля! Зцілися!» 42 Тієї
ж миті проказа зійшла з нього і він став чистим.
43 Ісус відіслав його, суворо застерігши при тому:
44 «Дивися ж, нікому не кажи про те, що Я для тебе
зробив, а піди й покажися священику ‡, та принеси
пожертву за своє очищення, як наказував Мойсей
‡†. Це й буде свідченням твого одужання».
45 Але той чоловік пішов і почав повсюди розповідати про те, як Ісус зцілив його хворобу. Через те
Ісус більше не міг відкрито ввійти у місто, та залишався в безлюдних місцях, але ж люди приходили
до Нього звідусіль.

Зцілення паралізованого
(Мт. 9:1-8; Лк. 5:17-26)

2 За кілька днів повернувся Ісус до Капернаума,
і по місту пішла чутка, що Він був вдома. 2 Тож
зібралося там так багато людей, що місця не вистачало навіть за дверима. У той час, коли Ісус проповідував їм слово Своє, 3 надійшов гурт із паралізованим чоловіком, якого четверо несли на ношах.
4 Вони не могли пронести чоловіка до Ісуса крізь
натовп, тож, розібравши дах будинку, де знаходився Христос, спустили до кімнати ліжко, на якому лежав паралізований. 5 Коли Він побачив, як сильно
вони вірують, то мовив до немічного: «Сину Мій,
гріхи твої прощені».
6 Там сиділи деякі книжники, які бачили, що Ісус
зробив, та почали говорити поміж собою: 7 «Як Він
може казати таке? Він зневажає Всевишнього! Ніхто не може прощати гріхи, крім Самого Бога!»
8 Ісус одразу взнав, що вони думали про себе і
сказав їм: «Чому ви так думаєте? 9 Що легше: сказати паралізованому: „Твої гріхи прощені” чи „Вставай, візьми свої ноші і йди?” 10 Але Я доведу, що Син
Людський має владу на землі прощати гріхи». І мовив Він до паралізованого: 11 «Кажу тобі: вставай,
бери постіль свою і йди додому». 12 Тієї ж миті паралізований встав, забрав свої ноші, і на очах у всіх
пішов собі. Всі були приголомшені та славили Бога.
Вони казали: «Ми ніколи не бачили нічого подібного».

Покликання Левія (Матвія)
(Мт. 9:9-13; Лк. 5:27-32)

13 І знову Ісус вийшов до озера. Увесь натовп вийшов до Нього, і Він навчав їх. 14 По дорозі Він побачив збирача податків Левія, сина Алфієвого. Ісус
сказав йому: «Слідуй за Мною!» Тож Левій встав і
вирушив за Ним.
15 І сталося так, що коли Ісус їв у домі Левія, багато
збирачів податків та грішників. (Адже чимало було
таких, хто був Його послідовником).
16 Коли книжники, які належали до секти фарисеїв
побачили, що Ісус обідає з грішниками та збирачами податків, вони запитали Його учнів: «Чому Він
їсть за одним сатолом зі збирачами податків і грішниками?»
17 Коли Ісус почув це, Він відповів їм: «Не здоровим потрібен лікар, а хворим. Я прийшов, щоб покликати не праведників, а грішників до покаяння».

Про піст
(Мт. 9:14-17; Лк. 5:33-39)

18 На той час учні Іоана та фарисеї постилися. Деякі з людей спитали Ісуса: «Чому учні Іоана та фарисеї дотримуються поста, а Твої учні — ні?»
19 Ісус відповів на те: «Чи бачили ви колись, щоб
друзі нареченого постилися на веселлі, поки молодий ще з ними? 20 Та прийде час, коли молодий залишить їх, тоді вони й засумують і почнуть поститися.
21 До старої одежі не пришивають латки з неусадженої тканини, бо вона збіжиться й відірветься від
старої тканини і діра буде ще більшою. 22 Ніхто не
наливає молоде вино в старі міхи, бо воно їх розірве, та й міхи зіпсуються. Навпаки, для нового вина
потрібні нові міхи».

† *хто Він такий Тобто демони знали, що Ісус був Христом, Сином Божим.* †† *Перейнявшись милосердям У більшості найкращіх древньогрецьких та латинських текстів: «Ці слова розгнівали Ісуса». Деякі дослідники вважають цей варіант оригінальним.* ‡ *а піди... священику За Законом Мойсея тільки священик вирішував, зцілилася людина від хвороби чи ні.* ‡† *як наказував Мойсей Див.: Лев. 14:1-32.*

Про суботу
(Мт. 12:1-8; Лк. 6:1-5)

23 Якось у суботу Ісус проходив пшеничним полем, а учні по дорозі почали зривати колоски та їсти зерно. 24 Дехто з фарисеїв запитав Ісуса: «Поглянь, чому вони збирають зерно? Хіба Закон Мойсеїв не забороняє робити це в суботу?»
25 У відповідь Ісус сказав їм: «Хіба ви не читали, що зробив Давид, коли він і його супутники зголодніли? 26 В той час, коли первосвящеником був Авіатар, Давид зайшов до Божого дому, та з'їв священні хліби, що були наготовані Богові, ще й дав тим, хто був з ним, хоч ті підношення, за Законом Мойсея, ніхто не міг їсти, крім священиків». 27 Й Ісус додав: «Субота створена для людини, а не людина для суботи. 28 Тож Син Людський — Господь і над суботою».

Зцілення сухорукого в суботу
(Мт. 12:9-14; Лк. 6:6-11)

3 Якось іншого разу Ісус прийшов до синагоги. Там був чоловік з усохлою рукою. 2 Деякі з євреїв уважно пильнували за Ісусом, аби мати підставу звинуватити Його в тому, що Він зціляє того чоловіка в суботу.
3 Ісус сказав сухорукому: «Встань перед усіма!»
4 Тоді Ісус сказав книжникам і фарисеям: «Чи годиться робити в суботу добро, а чи зло? Рятувати життя чи вбивати?» Та вони змовчали. 5 Ісус суворо подивився на них, але сповнився скорботи через їхню впертість. Він сказав чоловікові: «Простягни руку свою!» Той простягнув руку, й вона зцілилася. 6 Тоді фарисеї пішли геть й почали змовлятися з іродіанцями проти Ісуса, щоб знайти спосіб погубити Його.

Учні гуртуються навколо Ісуса

7 Ісус і Його учні пішли до озера, а за ними сунув величезний натовп із Ґалилеї, з Юдеї, з Єрусалиму, з Ідумеї, з-за Йордану, з-довкола Тира і Сидона. Всі ці люди прийшли до Ісуса, оскільки почули про діяння Його. 9 Була така тіснява, що Він наказав учням приготувати для Нього невеликого човна, аби люди не задавили Його. 10 Він зцілив багатьох, тож усі хворі намагалися протовпитися, аби доторкнутися до Нього.
11 Коли ж нечисті духи бачили Його, то падали долілиць перед Ним і вигукували: «Ти — Син Божий!»
12 Але ж Він їх суворо попередив, щоб не розголошували, хто Він такий.

Вибір дванадцяти апостолів
(Мт. 10:1-4; Лк. 6:12-16)

13 Піднявшись на гору, Ісус покликав за Собою тих, кого хотів обрати послідовниками Своїми. Вони піднялися до Нього. Ісус обрав дванадцятьох і назвав їх апостолами Своїми, щоб вони були поруч із Ним і щоб міг Він послати їх до інших міст проповідувати. І наділив Він їх владою виганяти демонів.
16 Отже, Він призначив дванадцятьох:
Симона, якому Ісус дав ім'я Петро,
братів Якова і Іоана, синів Зеведеєвих (яким Він дав імена Воанерґес, що означає «сини грому»),
Андрія,
Пилипа,
Варфоломія,
Матвія,
Хому,
Якова, сина Алфієвого,
Тадея,
Симона Зилота †
та Юду Іскаріота, котрий пізніше зрадив Ісуса.

Фарисеї звинувачують Ісуса в тому, що Він одержимий нечистим духом
(Мт. 12:22-32; Лк. 11:14-23; 12:10)

20 Ісус вирушив додому, але знову там зібрався такий натовп, що Ісус і учні Його навіть попоїсти не могли. 21 А рідні Ісуса, почувши про це, вийшли назустріч, щоб забрати Його, бо люди казали, що Він божевільний.
22 Книжники, які прийшли з Єрусалиму, казали: «В Нього вселився Вельзевул! †† Він виганяє нечистих не інакше, як владою володаря демонів!» 23 Ісус погукав їх і заговорив до них притчами: «Як може сатана виганяти сатану? 24 Кожне царство, поділене міжусобною ворожнечею, гине. 25 Якщо брат повстане на брата, така родина не зможе вціліти. 26 І якщо сатана почне боротися сам із собою, то не вціліти йому, настане йому кінець.
27 Ясна річ, ніхто не зможете вдертися до хати дужого чоловіка й пограбувати його майно, якщо спершу не зв'язати господаря. 28 Тому кажу Я вам, чоловік може отримати прощення всіх своїх гріхів та блюзнірств, що він мовить проти Бога, 29 але той, хто поганить ім'я Духа Святого, не матиме прощення. Більше того, на ньому лежатиме вічний гріх».
30 Так відповів Ісус тим, хто казав, що Він був одержимий нечистим духом.

Ісусова родина
(Мт. 12:46-50; Лк. 8:19-21)

31 Прийшли до Ісуса Його мати й брати. Вони зупинилися надворі й попросили погукати Його.
32 Навколо Ісуса сиділо багато людей, тож вони сказали Йому: «Поглянь! Он мати, брати й сестри ‡ Твої чекають на Тебе зовні».
33 У відповідь Ісус сказав: «Хто є Моєю матір'ю і братами Моїми?» 34 Він обвів поглядом усіх, хто сидів навколо Нього й повів далі: «Ось вони: Моя ма-

† *Зилот Буквально «Кананаеан» «Ентузіаст»* †† *Вельзевул Одне з імен володаря демонів, нечистої сили.* ‡ *й сестри У деяких древньогрецьких рукописах цих слів немає.*

ти і брати Мої! 35 Хто виконує волю Божу, той і є Моїм істинним братом, сестрою, і матір'ю».

Ісус навчає притчами
(Мт. 13:1-9; Лк. 8:4-8)

4 Одного разу, коли Ісус проповідував біля озера, навколо Нього зібрався величезний натовп. Тому Він увійшов у човен і сів там, а люди залишилися на березі. 2 Він багато чого навчав їх, розмовляючи притчами.

3 Він сказав: «Послухайте! Вийшов селянин і заходився сіяти. 4 Коли він кинув на ріллю зерно, то деяке впало край дороги; налетіли птахи і склювали його. 5 Інші зерна впали на кам'янистий ґрунт, де землі було мало. Вони швидко проросли, оскільки лежали неглибоко, 6 та коли зійшло сонце, то обпекло паростки, і вони засохли, бо не мали глибокого коріння. 7 Інші зерна впали серед теренів, що вигналися й задушили паростки, і ті не дали врожаю. 8 Ще інше зерно впало на добру землю й проросло, і вродило у тридцятеро, шістдесят та навіть у сто разів більше від посіяного». 9 Потім Він додав: «Той, хто має вуха, нехай почує!»

Пояснення притчі про сіяча
(Мт. 13:10-17; Лк. 8:9-10)

10 Коли натовп залишив Ісуса, то дванадцять апостолів та інші Його послідовники запитали Його про притчі. 11 І Він їм сказав: «Тільки вам дано знати таємниці Царства Божого, а для всіх інших вони скриваються в притчах:

бо вони дивилися, дивилися, але не бачили,
бо вони слухали, слухали, але не розуміли,
а інакше навернулися й були б прощені».

Ісаї 6:9-10

Пояснення притчі про сіяча
(Мт. 13:18-23; Лк. 8:11-15)

13 Ісус сказав учням Своїм: «Хіба ви не зрозуміли цієї притчі? Якщо ви не зрозуміли цієї, як же ви зрозумієте інші притчі? 14 Сіяч сіє Слово Боже в людях. 15 Одні люди, як ті зерна при дорозі, де Слово посіяне. Як тільки вони чують його, з'являється сатана і віднімає посіяне в них Слово.

16 Інші люди, як зерна, посіяні у кам'янистий ґрунт: коли вони чують Слово, то одразу й з радістю сприймають його. 17 Але вони не мають міцного коріння, і їх вистачає ненадовго. Коли починаються гоніння чи переслідування через Слово, вони швидко зрікаються своєї віри.

18 Зерно, що впало серед теренів — це ті, хто чують Слово, але щоденні турботи, спокуса багатства, та інші бажання душать Слово, і воно не дає плодів †.

20 Іще інші — зерно, що було посіяне в добру землю. Це ті, хто чують Слово, приймають його і приносять щедрий врожай: у тридцятеро, шістдесят та навіть у сто разів більший від посіяного».

† *не дає плодів* Тут мається на увазі, що люди не слідуватимуть Волі Господній.

Не приховуйте світла
(Лк. 8:16-18)

21 І сказав їм Ісус: «Звичайно, ви заносите в приміщення світильник не для того, щоб поставити його під перевернуту посудину або під ліжко, а для того, щоб поставити його на підставку. 22 Адже немає нічого прихованого, що не відкрилося б, і немає нічого таємного, що не стане відомим. 23 Той, хто має вуха, нехай почує!» 24 І далі Він сказав: «Будьте уважні й обмірковуйте те, що ви чуєте. Господь Всевишній надасть вам розуміння згідно з тим, скільки розуміння в вас зараз є. Та будьте впевнені, Він надасть вам більше, ніж ви заслуговуєте. 25 Бо хто має розуміння, тому додасться ще більше, а хто не має, в того відніметься і той дріб'язок, що йому належить».

Про Царство Боже

26 Потім Ісус сказав: «Царство Боже подібно чоловіку, який висіває в землю зерно. 27 Чоловік спить чи прокидається, а у цей час зерно пускає пагони і росте днями й ночами — як, він навіть сам не знає. 28 Земля сама творить зерно: спершу стеблину, потім суцвіття, і нарешті — повен колос. 29 Коли збіжжя визріває, чоловік негайно береться за серп, бо настали жнива».

Притча про гірчичне зерно
(Мт. 13:31-32, 34-35; Лк. 13:18-19)

30 Ісус мовив: «З чим порівняти Царство Боже? Яку притчу Мені розповісти? 31 Царство Боже подібне до гірчичного зернятка. Воно є найменшою зерниною, яку у землю висівають. 32 Та коли воно пускає паросток і виростає, то стає найбільшою рослиною серед усієї городини з такими розлогими гілками, що навіть птахи можуть гніздитися в її затінку».

33 Багатьма притчами на зразок цієї Ісус доносив Слово до людей — стільки, скільки могли вони зрозуміти. 34 Ісус завжди говорив притчами до людей, але тільки тоді, коли учні Його зоставалися самі, Він усе їм пояснював.

Ісус вгамовує бурю
(Мт. 8:23-27; Лк. 8:22-25)

35 Увечері того дня Ісус сказав Своїм учням: «Нумо, перепливемо на інший берег озера!» 36 Вони залишили натовп й сіли у човен, де вже знаходився Ісус. Інші човни послідували за ними.

37 Та налетів штормовий вітер, хвилі перехлюпували через борт, й човен уже був майже повен води. 38 Але Ісус на кормі спав собі на подушці. Вони збудили Його й кажуть: «Вчителю, невже тобі байдуже, що ми гинемо?» 39 Тоді Ісус прокинувся і наказав вітру й хвилям: «Тихо! Заспокойтеся!» Тоді ж ві-

тер вгамувався, і на озері запала велика тиша. 40 І звернувся Він до учнів Своїх: «Чого ви злякалися, маловіри?» 41 Але вони були страшенно налякані й питали один одного: «Хто ж це Такий, що навіть вітер й води підкоряються Йому?»

Зцілення біснуватого
(Мт. 8:28-34; Лк. 8:26-39)

5 І припливли вони на протилежний берег озера до землі Ґерасинської †. 2 Тільки-но Ісус зійшов з човна, як назустріч Йому з-за гробниць вийшов чоловік, одержимий нечистим духом. 3 Він жив серед гробниць, і ніхто не міг зв'язати його, навіть ланцюгами. Його часто заковували в кайдани та ланцюги, але він рвав ланцюги й трощив кайдани, і ніхто не міг угамувати його.

5 Днями й ночами він никав між гробниць в горах, кричав і бив себе камінням.

6 Помітивши віддалік Ісуса, цей чоловік кинувся до Нього, упав долілиць перед Ним, а потім голосно закричав: «Що Тобі треба від мене, Ісусе, Сину Господа Всевишнього? Богом Тебе заклинаю, не муч мене». 8 Ісус звелів йому: «Вийди з чоловіка цього, нечистий дух!»

9 Отже, Ісус запитав його: «Як тебе звати?» А той відповів: «Ім'я мені — Легіон ††, бо багато нечистих духів вселилося в мене». 10 Вони знову і знову благали Ісуса не виганяти їх із тієї землі. 11 Неподалік на узвишші паслося велике стадо свиней. 12 Тож духи благали Ісуса: «Пошли нас у свиней, аби ми могли вселитися в них». 13 Ісус дозволив їм. Тож нечисті духи вийшли з чоловіка і вселилися в свиней. Тоді стадо, в якому налічувалося близько двох тисяч голів, кинулося з крутого берега в озеро й потонуло.

14 Коли свинопаси, які доглядали за стадом, побачили, що сталося, то побігли геть і розповіли про все по місту й околицях. І люди сходилися, щоб подивитися, що сталося. 15 Вони прийшли до Ісуса й, побачивши того біснуватого одягненим і при здоровому глузді, дуже злякалися. 16 Хто бачив, розповіли людям, що трапилося з чоловіком, одержимим нечистими, та про свиней. 17 І люди почали благати Ісуса залишити їхню землю.

18 Коли Він сідав у човен, чоловік, який був одержимий нечистим духом, благав Ісуса узяти його з Собою. 19 Та Ісус відмовив йому, сказавши: «Іди до дому свого, до своїх людей і розкажи, що Господь зробив для тебе і як змилувався над тобою».

20 Тож він пішов і почав усім у Десятимісті розповідати, як багато Ісус зробив для нього. І всі були вражені тим.

† *до землі Ґерасинської У деяких древньогрецьких рукописах: «до землі Ґергесинської» або «Ґадаринської». Ця земля знаходилася на південному сході від Галилеї.* †† *Легіон Частина в Римській армії, що налічувала 6000 воїнів.*

Воскресіння дочки Яїра та зцілення хворої на кровотечу
(Мт. 9:18-26; Лк. 8:40-56)

21 Коли Ісус знову переправився на інший берег, великий натовп зібрався навколо Нього. 22 Туди ж, на берег озера, прийшов голова синагоги на ймення Яїр. Побачивши Ісуса, він впав долілиць і 23 звернувся до Нього з благанням: «Донька моя помирає. Прошу тебе: прийди й поклади руки на неї, щоб зцілилася вона і живою зосталася». 24 Тож Ісус пішов з ним. І величезний натовп рушив за Ним, з усіх сторін щільно оточивши Його.

25 Серед них була жінка, яка вже дванадцять років страждала від кровотечі. 26 Від багатьох лікарів вона натерпілася. Вона витратила на лікування вже все, що мала, але ніякого полегшення не було, навпаки, ставало тільки гірше. 27 Вона чула про Ісуса і тепер підійшла до Нього в натовпі й торкнулася краю Його плаща. 28 Вона казала собі: «Якщо я доторкнуся хоча б до Його одягу, то одужаю». 29 Тієї ж миті кровотеча припинилася, й жінка відчула в тілі своєму, що хвороба залишила її.

30 Але Ісус одразу відчув, що сила вийшла з Нього. Він озирнувся до натовпу й запитав: «Хто торкнувся Мого одягу?» 31 І учні Його відказали Йому: «Ти бачиш, який натовп зусібіч напирає на Тебе, а Ти запитуєш: „Хто доторкнувся до Мене?"» 32 Та Ісус і далі видивлявся, хто це зробив.

33 Тоді жінка перелякалася, бо знала, що сталося з нею, підійшла до Нього і, впавши долілиць, розповіла Йому всю правду. 34 Тоді Він мовив: «Дочко, віра твоя зцілила тебе! Йди з миром і більше ти не будеш страждати від своєї хвороби».

35 Поки Ісус ще говорив, чоловіки прийшли з дому Яїра й сказали йому: «Твоя дочка померла. Навіщо турбувати Учителя?» 36 Але до Ісуса долинули ці слова, й Він звернувся до голови синагоги: «Не бійся. Тільки вір».

37 Ісус нікому не дозволив заходити з Ним, крім Петра, Якова та Іоана, Якового брата. 38 Коли вони ввійшли до дому голови синагоги, то застали там метушню, плач і голосіння. 39 Ввійшовши, Ісус мовив до присутніх: «Навіщо плакати і голосити? Вона не померла, а просто спить». 40 Та люди почали насміхатися з Нього. Ісус випроводив усіх, а Сам узяв батька й матір дитини, а також трьох апостолів, які були з Ним, і ввійшов до кімнати, де лежало дівча.

41 Ісус узяв її за руку й мовив: *«Таліта, кум!»* — що означає: «Дівчинко, Я велю тобі, вставай!» 42 Дівча тут же підвелося й почало ходити по кімнаті (їй було дванадцять років). Батьки дівчинки були приголомшені тим великим дивом. 43 Ісус їм усім суворо наказав, щоб ніхто про це не довідався, а також звелів нагодувати дівча.

Ісус повертається до Свого рідного міста
(Мт. 13:53-58; Лк. 4:16-30)

6 Залишивши те місце, Ісус вирушив до Свого рідного міста, й Його учні пішли за Ним. 2 Коли настала субота, Ісус навчав у синагозі, та багато людей були здивовані, слухаючи Його. Дивуючись, вони говорили: «Звідки цей Чоловік володіє таким вченням, та мудрістю такою? Хто дав Йому силу, що дива такі підвладні рукам Його? 3 Хіба ж Він не тесляр, син Марії? Чи ж не Він брат Якова, Йосії, Юди й Симона? Чи не Його сестри ось тут серед нас?» Земляки не бажали сприймати Його.

4 То Ісус мовив до них: «Немає пророка без пошани, хіба що в його рідному місті або серед родичів, або ж у своєму домі». 5 І ніяке диво не міг Він там звершити, хіба що на кількох хворих поклав Він руки Свої, зціливши їх. 6 Він був здивований невірою тих людей. Тож пішов Він навколишніми селами, навчаючи народ.

Ісус виряджає Своїх апостолів
(Мт. 10:1, 5-15; Лк. 9:1-6)

7 Ісус покликав дванадцять апостолів, та почав надсилати їх по двоє, наділивши їх владою виганяти нечистих духів. 8 І наказав їм Ісус: «Нічого не беріть з собою в дорогу, крім палиці самої: ні хліба, ні торби, ні грошей. 9 Взуйте сандалії, а вбрання візьміть тільки те, що на вас. 10 І як зайдете до чиєїсь оселі, то вже і лишайтеся там, доки не покинете те місто.

11 А якщо десь вас не приймуть або не слухатимуть вашого слова, то залишіть те місто й обтрусіть порох з ніг ваших †, як попередження проти тих людей». 12 І пішли апостоли й почали проповідувати, щоб люди каялися в гріхах своїх. 13 Багато демонів вони вигнали та багатьох недужих намащували оливою †† і зціляли їх.

Ірод думає що Іоан Хреститель повстав із мертвих
(Мт. 14:1-12; Лк. 9:7-9)

14 Цар Ірод почув про Ісуса, бо Його ім'я стало відоме повсюдно. Дехто казав: «Цей чоловік є Іоаном Хрестителем, який повстав із мертвих і тому має таку чудодійну силу». 15 Інші стверджували: «То Ілля». А ще інші міркували: «То пророк, такий, які були в давні часи». 16 Тож коли про все це почув Ірод, він сказав: «Іоан, якому я відтяв голову, повстав із мертвих».

Смерть Іоана Хрестителя

17 Ірод сам віддав наказ схопити Іоана й кинути його до в'язниці. І зробив він це, щоб задовольнити Іродіаду, яка була дружиною Іродового брата Филипа, але пізніше Ірод узяв з нею шлюб. 18 Іоан попереджав Ірода: «Не годиться тобі брати за себе дружину брата свого». 19 Й Іродіада затаїла лють на Іоана й хотіла вбити його. Але нічого вдіяти не могла, оскільки Ірод боявся Іоана, знаючи його як чоловіка праведного й святого, і оберігав його. Ірод завжди слухав Іоана з задоволенням, але водночас він відчував занепокоєння.

21 Та от настав сприятливий день, коли на свій день народження Ірод запросив на обід своїх урядовців, воєначальників і найможновладніших людей Ґалилеї. 22 Дочка Іродіади прийшла на свято й дуже догодила своїм танком Іродові та його гостям. Тож цар звернувся до неї: «Проси все, що побажаєш. І я дам тобі». 23 І він поклявся їй: «Я дам тобі все, що попросиш, хоч півцарства!» 24 Та вийшла й запитала в матері: «Що мені попросити?» І мати навчила її сказати: «Дай мені голову Іоана Хрестителя на тарілці». 25 Дівчина тут же попрохала царя: «Будь ласка, подай мені зараз голову Іоана Хрестителя на тарілці».

26 Цар дуже засмутився, але вже дав обіцянку в присутності своїх гостей, й тому не хотів їй відмовити. 27 Тож він негайно послав солдата з наказом принести Іоанову голову. І той пішов та стяв голову Іоанову і приніс її на тарілці й віддав дівчині, а та віддала її своїй матері. 29 Коли Іоанові учні почули про те, вони прийшли й забрали його тіло та поклали у гробницю.

Ісус нагодував п'ять тисяч чоловік
(Мт. 14:13-21; Лк. 9:10-17; Ін. 6:1-14)

30 Всі апостоли повернулися до Ісуса й розповіли про все, що зробили, та чого людей вчили. 31 Навколо завжди було повно людей, які снували туди й сюди, навіть поїсти не було можливості. Тож Ісус сказав апостолам: «Підемо зі Мною в тихе місце, де нам вдасться трохи відпочити».

32 От вони сіли в човен і попливли самі до безлюдного місця. 33 Але чимало людей помітили, як вони відпливали, і впізнали їх, та з усіх міст люди побігли берегом і дісталися до того місця раніше, ніж Ісус та апостоли. 34 Коли Ісус вийшов із човна на берег і побачив великий натовп, то був сповнений жалю до цих людей, бо вони були, наче вівці без пастуха. І почав Ісус навчати їх.

35 День хилився до надвечір'я. Ісусові учні прийшли до Нього й сказали: «Це місце безлюдне, і вже досить пізно. 36 Відпусти людей, щоб вони змогли піти по довколишніх селах і хуторах, та придбати собі якоїсь їжі». 37 Та Ісус відповів апостолам: «Ви нагодуйте їх!» А вони кажуть: «Щоб придбати достатньо їжі для такої купи народу, треба щонайменше двісті динарів» ‡. 38 Ісус запитав: «Скільки буханок

† *обтрусіть порох з ніг ваших Попередження. Це означало, що апостоли більш не бажали говорити з тими людьми.* †† *оливою У ті часи олива використовувалася як ліки.*

‡ *динар Грошова одиниця, що приблизно дорівнювала денному заробіткові робітника. Або ось інший переклад: «Нам усім треба цілий місяць працювати, щоб придбати хліб для цих людей».*

хліба у вас є? Підіть подивіться». Вони подивилися й кажуть: «П'ять хлібин і дві рибини».

39 Ісус наказав учням розсадити людей на зеленій траві групами по сто й по п'ятдесят чоловік. 41 Взявши п'ять хлібин й дві рибини, Ісус підвів очі до неба й вознісхвалу Богові за їжу. Він розломив хліби і роздав їх Своїм учням, щоб вони нагодували народ. Так само розділив Він між ними усіма й дві рибини. 42 Всі люди поїли й наїлися, 43 а потім учні ще зібрали дванадцять кошиків із залишками їжі. 44 А тих, хто їли, було близько п'яти тисяч чоловіків.

Ісус іде по воді
(Мт. 14:22-33; Ін. 6:16-21)

45 Одразу ж після цього Ісус звелів Своїм учням сісти в човен і плисти на інший берег озера, до Вефсаїди, а Сам залишився, щоб відпустити людей. 46 Відпустивши народ, Він пішов на гору помолитися. 47 Коли настав вечір, човен був на середині озера, а Ісус лишався один на суходолі. 48 Ісус побачив, що човен віднесло досить далеко від берега, та Своїх учнів, які ледве веслували, бо вітер був зустрічний. Десь між третьою та шостою ранку Ісус пішов до Своїх учнів, ступаючи по воді. І коли Він майже перегнав їх, учні побачили, що Він іде по воді, та вирішили, що то привід, й почали кричати. 50 Усі, хто побачив Його, були нажахані, але тієї ж миті Він заговорив до них. Ісус сказав: «Заспокойтеся! Це Я! Не бійтеся!» 51 Коли Ісус сів до них у човен, то вітер вщух, а учні були здивовані, бо не зрозуміли ні цього чуда, ні того, що сталося з хлібами.

Зцілення недужих у землі Ґеннісаретській
(Мт. 14:34-36)

53 Перепливши озеро, Ісус та Його учні прибули до землі Ґеннісаретської. 54 Коли вони зійшли з човна, люди впізнали Ісуса. 55 Хоч би де люди почули, про прихід Ісуса, бігли по всіх околицях, щоб нести до Нього хворих на ліжках. 56 І куди б Він не йшов: по селах, містах, хуторах — скрізь на майдани виносили хворих, благаючи дозволити їм хоча б торкнутися краю Його одягу. І кожен, хто торкався, одужував.

Закон Божий — важливіший від правил людських
(Мт. 15:1-20)

7 Дехто з фарисеїв та законників прийшли до Ісуса з Єрусалиму. 2 Вони побачили деяких Ісусових учнів, які їли «нечистими» руками, тобто неомитими. 3 Бо фарисеї і всі юдеї, дотримуючись традицій своїх пращурів, які не беруться до їжі, доки не омиють руки особливим, належним чином. 4 А повернувшись із ринку, вони не вживають продуктів, поки не омиють їх особливим, належним чином. Існує й багато інших звичаїв, яких вони дотримуються: як то миття чаш, глеків, мідного посуду й лави †.

5 То ж фарисеї та законники запитали Ісуса: «Чому Твої учні не дотримуються звичаїв наших предків і вживають їжу, не помивши руки?» 6 Ісус відповів їм:

«Правий був пророк Ісая, коли пророчив про вас, лицемірів:

„Ці люди шанують Мене на словах,
та їхні серця далеко від Мене.
7 Пошана їхня до Мене — даремна,
бо вчення їхнє — то закони, придумані людьми".
Ісаї 29:13

8 Божу заповідь ви зневажили, а людських звичаїв дотримуєтеся».

9 І далі вів Ісус: «У вас це спритно виходить: відкинути Закон Божий заради своїх власних звичаїв. 10 Бо Мойсей заповідав: „Шануйте своїх батька й матір" ††. А також: „Хто злословить на батька чи матір, тому смерть має бути" ‡. 11 Але ви навчаєте людей, що коли хтось скаже своїм батькові й матері: „Все, чим я можу вам допомогти, я віддам Богові", — то такий чоловік уже має право не піклуватися про батьків своїх. 13 Через цей ваш звичай, який ви самі встановили, ви відкидаєте заповідь Господню. І ще багато подібного ви чините».

Що людину поганить?

14 Ісус знову скликав до Себе народ і звернувся до нього: «Всі Мене послухайте і зрозумійте! 15 Не існує нічого такого, що ввійшовши ззовні ‡† в людину, могло б опоганити ‡‡ її. Але заплямувати людину може тільки те, що виходить із неї. 16 [Той, хто має вуха, нехай почує!»] ‡‡†

17 Коли Ісус залишив натовп і ввійшов у дім, учні запитали Його про цю притчу. 18 І Він відповів: «Невже ви не зрозуміли? Невже не ясно, що людину не може заплямувати ніщо з того, що входить у неї ззовні? 19 Бо їжа потрапляє не до серця, а до шлунку, і потім виходить геть». (Так Він проголосив будь-яку їжу чистою, або придатною для вживання).

20 Потім Ісус додав: «Людину поганить те, що виходить із неї. 21 Адже це зсередини, з людського серця виходять лихі думки та блуд, грабіжництво, вбивство, перелюб, жадність, злоба, брехня, непристойність, заздрість, наклеп, пиха й дурість. 23 Усе це зло йде зсередини й робить людину нечистою (перед Богом)».

Ісус допомагає поганській дитині
(Мт. 15:21-28)

24 Залишивши те місце, Ісус подався до околиць Тира. Він бажав, щоб ніхто не довідався про Його прихід, тож Він увійшов у дім, але так і не зміг утаї-

† *й лави У деяких древньогрецьких перекладах цих слів немає.* †† *Цитата приведена з книги Повт. Закону 5:16.* ‡ *Цитата приведена з книги Повт. Закону 5:16.* ‡† *ввійшовши ззовні Або «ніяка їжа».* ‡‡ *опоганити Тобто зробити непридатною для Бога. Також див.: Мк. 7:20.* ‡‡† *Деякі древньогрецькі рукописи цього речення не мають.*

тись. 25 Одна жінка, в якої дочка була одержима нечистим, почула про Ісуса, прийшла і впала перед Ним на коліна. 26 Жінка не була єврейкою, а була родом з сирійської Фінікії. Вона благала Ісуса вигнати біса з її дочки.

27 Ісус сказав їй: «Не годиться забирати хліб у дітей і давати його собакам, по-перше дай дітям наїстися». 28 Та вона відповіла: «Так, Господи, але й собакам під столом перепадають крихти від того хліба, що діти їдять». 29 Тоді Ісус мовив до неї: «Це дуже добра відповідь, тож іди з миром; біс вийшов із твоєї дочки». 30 Жінка пішла додому й побачила, що дочка її лежить у ліжку, а біс і справді залишив її.

Зцілення глухого

31 Ісус залишив околиці Тира й подався через Сидон до Ґалилейського озера через землі Десятимістя. 32 Там до Нього привели глухого чоловіка, який і говорив дуже погано й благали Ісуса покласти на нього руки. 33 Ісус відвів глухого вбік, подалі від натовпу, і вклав пальці в його вуха. Потім, сплюнувши, Ісус торкнувся його язика. 34 Тоді подивився на небо, глибоко зітхнув і сказав глухому: *«Ефата!»* (Тобто: «Відкрийся!»)

35 І тієї ж миті вуха глухого відкрилися, і язик його розв'язався, і він почав говорити виразно. 36 Ісус наказав усім присутнім нікому про це не розповідати. Але чим суворіше Він наказував, тим більше вони розголошували. 37 Всі були дуже вражені й казали: «Він все робить добре: навіть глухим повертає слух, а німим дарує новий голос».

Дивовижне нагодування чотирьох тисяч чоловік
(Мт. 15:32-39)

8 Іншого разу, коли знову зібрався великий натовп біля Ісуса, а їсти було нічого, Він покликав Своїх учнів і сказав їм: 2 «Мене обирає жаль до цих людей, бо вони зі Мною вже три дні й тепер не мають що їсти. 3 Мені не варто відпускати їх додому голодних, бо вони заслабнуть по дорозі до дому, адже дехто з них прийшов дуже здалеку». 4 Учні відповіли Йому: «Хіба у цьому віддаленому місці знайдеш достатньо хліба, аби нагодувати стільки людей?» 5 Ісус запитав їх: «Скільки у вас є хлібин?» Ті відповіли: «Сім».

6 Ісус звелів людям посідати на землю. Тоді Він узяв сім хлібин, віддав подяку Богу, а потім розломив хліб й почав роздавати його Своїм учням, аби ті нагодували народ. І вони роздали хліб людям. 7 Вони також мали кілька дрібних рибин. Ісус віддав подяку й звелів учням роздати рибу. 8 Люди їли, поки не наїлися, а опісля учні зібрали сім кошиків, повних залишків їжі. 9 І було тих, хто їли, чотири тисячі чоловіків, а потому Ісус відпустив їх. 10 Опісля Ісус сів у човен разом з учнями Своїми й поплив до землі Далманутської.

Ісус викриває фарисеїв
(Мт. 16:1-4; Лк. 11:16, 29)

11 Фарисеї підійшли до Ісуса, й почали розпитуватися в Нього, та, бажаючи випробувати Його, попросили здійснити їм диво, як знамення від Господа. 12 Глибоко зітхнувши, Ісус відповів: «Чому ви вимагаєте від Мене знамення? Істинно кажу вам: ніякого знамення не буде здійснено, аби вам щось довести». 13 Після того Ісус залишив їх і, повернувшись в човен, поплив до іншого берега озера.

Учні не розуміють Ісуса
(Мт. 16:5-12)

14 Тут з'ясувалося, що учні Його забули взяти з собою хліб, і в човні не було нічого, крім однієї буханки. 15 Тоді Ісус остеріг їх: «Глядіть, остерігайтеся закваски фарисейської та Іродової». 16 Учні почали обговорювати це між собою, міркуючи: «Можливо, Він це сказав, бо ми взагалі не маємо хліба».

17 Знаючи, про що учні говорять, Ісус спитав: «Навіщо ви говорите один одному, що ви не взяли з собою хліба? Невже й досі ви нічого не бачите й не розумієте? Невже ж розум ваш потьмарився? 18 Ви маєте очі — то невже не бачите? Маєте вуха — невже не чуєте? Чи не пам'ятаєте, 19 що коли Я розломив п'ять хлібів для п'яти тисяч їдців, скільки кошиків із залишками ви зібрали?»

«Дванадцять», — відказали вони.

20 «А коли Я розломив сім хлібин, що нагодували чотири тисячі чоловік, скільки кошиків зібрали ви тоді?»

«Сім», — відповіли вони.

21 І запитав їх Ісус: «Якщо ви все пам'ятаєте, чому ж й досі ви нічого не зрозуміли?»

Зцілення сліпого у Вефсаїді

22 Коли Ісус та Його учні прийшли до Вефсаїди, люди привели до Ісуса сліпого й благали доторкнутися до нього. 23 Він узяв сліпого за руку й повів його за село. Там, послинивши йому очі, Ісус поклав руки на нього й запитав: «Ти щось бачиш?» 24 Чоловік кинув погляд навкруги і відповів: «Я бачу людей. Вони подібні до дерев, що походжають собі». 25 Ісус знову поклав руки на повіки сліпому і той широко розплющив очі. Зір йому відновився, й він чітко побачив усе навколо. 26 Тоді Ісус відпустив його додому, застерігши: «Не заходь до Вефсаїди».

Петро називає Ісуса Христом
(Мт. 16:13-20; Лк. 9:18-21)

27 Ісус і Його учні подалися до поселень довкола Кесарії Пилипової. Й по дорозі Він запитав учнів: «Що кажуть люди — хто Я?» 28 Ті відповіли: «Одні кажуть, що Ти — Іоан Хреститель, інші — Ілля, а дехто вважає, що Ти — один з пророків». 29 Тоді Ісус запитав їх: «А ви як думаєте, хто Я такий?» І відповів Йо-

му Петро: «Ти — Христос». 30 Тоді Ісус суворо застеріг Своїх учнів нікому не казати, хто Він такий.

Христос говорить про Свою смерть
(Мт. 16:21-28; Лк. 9:22-27)

31 І почав Ісус навчати послідовників Своїх: «Син Людський мусить пройти через багато страждань. Його мають відцуратися старійшини, головні священики та книжники. Його мусять вбити, але на третій день Він воскресне». 32 Ісус сказав їм про це відкрито, нічого не приховуючи. Петро відвів Ісуса вбік і почав картати Його. 33 Та Ісус обернувся, поглянув на учнів Своїх і з докором сказав Петрові: «Відступись від Мене, сатано! † Не про Боже ти думаєш, а про людське».

34 Потім, покликавши до Себе народ та послідовників Своїх, Ісус сказав: «Якщо хтось бажає йти за Мною, той мусить зректися себе ††, узяти на себе хрест свій і рушати за Мною. 35 Той, хто прагне врятувати життя своє, загубить його, але ж хто віддасть життя за Мене й за Добру Звістку, врятує його.

36 Яка користь людині від того, що вона здобуде весь світ, але занапастить душу свою? 37 Бо що може людина віддати, щоб викупити свою душу? Нічого! 38 Якщо ж хтось із-поміж цього зрадливого й грішного покоління буде соромитися Мене й Мого вчення, то і Син Людський посоромиться ‡ його, коли явиться у славі Свого Батька, з Ангелами святими».

9 І сказав їм Ісус: «Істинно кажу вам: дехто з присутніх тут не спізнають смерті, доки не побачать Царство Боже в усієї силі».

Ісус розмовляє з Мойсеєм та Іллею
(Мт. 17:1-13; Лк. 9:28-36)

2 Шість днів по тому Ісус узяв Петра, Якова та Іоана й вирушив з ними трьома на високу гору, щоб побути там з ними на самоті. І там Він преобразився в них на очах, 3 а вбрання Його стало сліпучо білим — ніяка праля не могла б його так відбілити. 4 Тоді раптом Мойсей та Ілля явилися їм і почали розмовляти з Ісусом.

5 І, звернувшись до Ісуса, Петро сказав: «Учителю, як добре, що ми тут! Дозволь нам поставимо тут три намети ‡†: один для Тебе, один для Мойсея, і один для Іллі». 6 Петро не знав, що сказати, бо вони були налякані.

7 Тоді з неба спустилася хмара й огорнула їх тінню. І голос долинув із хмари: «Це Мій Улюблений Син. Слухайтеся Його!» 8 Та підвівши очі, учні побачили, що більше з ними нікого немає, крім Самого Ісуса.

9 Коли вони сходили з гори, Ісус наказав їм: «Не кажіть нікому про те, що бачили, аж доки Син Людський не воскресне з мертвих». 10 Учні добре те затямили, тільки міркували між собою, що то означає «воскреснути з мертвих». 11 Вони запитали Ісуса: «Чому книжники стверджують, ніби першим мусить прийти Ілля?» ‡‡12 На те Ісус їм відповів: «Це так, Ілля мусить першим прийти і все впорядкувати. Але чи не написано про Сина Людського у Святому Писанні, що Він прийме багато мук і буде зневажений? 13 Та Я кажу вам, що Ілля вже прийшов, але люди вчинили з ним усе те погане, що хотіли, як і було написано про нього у Святому Писанні».

Ісус зціляє хлопчика, одержимого нечистим духом
(Мт. 17:14-20; Лк. 9:37-43)

14 Коли Ісус, Петро, Яків та Іоан повернулися до інших учнів, то побачили, що великий натовп зібрався навколо них, і книжники сперечаються з ними. 15 Побачивши Ісуса, всі були здивовані й побігли назустріч, щоб привітати Його. 16 Ісус запитав: «Про що ви з ними сперечалися?» 17 І один з-поміж натовпу відповів: «Я привів до Тебе свого сина. Він одержимий нечистим духом, і цей дух не дає йому розмовляти. 18 Як ухопить його, то кидає об землю. На устах піна виступає, він скрегоче зубами, дерев'яніє. Я просив учнів Твоїх вигнати нечистого, але вони не змогли».

19 І мовив Ісус у відповідь: «О роде невірний! Скільки ж ще часу Мені бути з вами? Скільки ж Мені вас терпіти? Приведіть хлопчика до Мене!» 20 Тільки-но побачивши Його, нечистий так затряс хлопця, що той упав додолу, і почав качатися по землі, й піна виступила на устах його. 21 Ісус запитав його батька: «Як давно з ним таке?» Батько відповів: «З дитинства. 22 Багато разів він кидав мого сина в огонь або воду, щоб убити його. Якщо Ти можеш щось зробити, змилуйся, допоможи нам». 23 Ісус промовив: «Чому ти сказав: „Якщо можеш?" — Бо немає нічого неможливого для того, хто вірує». 24 Тієї ж миті батько вигукнув: «Але ж я вірую! Укріпи віру мою!»

25 Побачивши, що натовп оточує їх, Ісус заговорив суворо до нечистого духа: «Ти, дух глухий і німий, наказую тобі вийти з цього хлопця й ніколи більше не входити в нього!» 26 Нечистий дух заверещав, затрусив хлопця в жахливих конвульсіях і вийшов з нього. Було схоже на те, що хлопець помер, отож багато хто з людей казали, що він мертвий. 27 Але ж Ісус узяв хлопця за руку, підняв його й поставив на ноги.

28 Коли Ісус повернувся до помешкання, учні запитали Його на самоті: «Чому ми не змогли вигнати нечистого?» 29 Та Він відповів їм, мовивши: «Цей рід можна вигнати лише молитвою і постом ‡††».

---

† *сатана У цьому випадку, це слово використовується у значенні «ворог». Ісус має на увазі, що Петро говорить подібно дияволу.* †† *зректися себе Або «зректися себе та своїх бажань».* ‡ *Син Людський посоромиться Або «Я посоромлюся».* ‡† *намети Це те ж саме слово, що вживається у словосполученні «святий намет». Можливо, що ці намети були для поклоніння Богу.*

‡‡ *мусить прийти Ілля Див.: Мал. 4:5-6.* ‡†† *і постом У деяких древньогрецьких рукописах цих слів немає.*

Ісус говорить про Свою смерть
(Мт. 17:22-23; Лк. 9:43-45)

30 Ісус та Його учні пішли звідти подорожувати Ґалилеєю. Він не бажав, щоби про те хтось знав, бо
Він хотів навчати послідовників Своїх. Ісус казав їм:
«Сина Людського буде віддано до рук людей, які
вб'ють Його, але через три дні після смерті Він во-
скресне».
32 Однак учні Його не розуміли цих слів, а перепи-
тати Ісуса боялися.

Хто є самим великим у Царстві Небеснім
(Мт. 18:1-5; Лк. 9:46-48)

33 В Капернаумі, зайшовши до однієї з хатин, Ісус
запитав Своїх учнів: «Про що ви сперечалися доро-
гою?» 34 На те вони змовчали, бо по дорозі сперечалися, хто з них є найвеличнішим. 35 Тоді Ісус сів і гукнув усіх дванадцятьох і мовив до них: «Хто хоче
бути першим, хай буде останнім, хай буде слугою
всім». 36 Він узяв дитину, поставив її перед ними і,
обійнявши, сказав Своїм учням: 37 «Хто приймає
одного з тих малих дітей в ім'я Моє, той приймає і
Мене, а хто приймає Мене, той приймає й Того, Хто
послав Мене».

Хто не проти нас — той з нами
(Лк. 9:49-50)

38 Іоан сказав Ісусу: «Вчителю, ми бачили чолові-
ка, який виганяв нечистого іменем Твоїм. Ми нама-
галися зупинити його, оскільки він не є одним із
нас». 39 Та Ісус промовив: «Не зупиняйте його, бо
той, хто творить диво в ім'я Моє, невдовзі вже не
зможе лихословити Мене. 40 Хто не проти нас — той
за нас. 41 Кожний, хто допоможе вам чим-небудь,
хоч би напоївши вас водою через те, що ви нале-
жите до Христа, то істинно кажу вам — той напевне
одержить винагороду свою».

Ісусові застороги проти гріха
(Мт. 18:6-9; Лк. 17:1-2)

42 «Та якщо хтось введе в гріх одного з малих
оцих, які вірують в Мене, то краще було б для нього, щоб почепили йому на шию жорно і втопили в
морі. 43 Якщо рука твоя примушує тебе на гріх, від-
тни її. Краще ввійти у вічне життя калікою, ніж мати
обидві руки, та потрапити у пекло незгасне, 44 [де
черви не вмирають, і вогонь пече незгасний] †.
45 Якщо нога твоя примушує тебе грішити, відтни
її. Краще увійти у вічне життя кульгавим, ніж із дво-
ма ногами бути кинутим до пекла. 46 [де черви не
вмирають, і вогонь пече незгасний] ††. 47 Якщо око
твоє примушує тебе на гріх, виколи його. Краще
одноokим увійти у Царство Боже, аніж з обома очи-
ма бути ввергнутим у пекло, де 48 черви не вмира-
ють, і вогонь пече незгасний. 49 Бо кожен буде про-
солений та кожна пожертва буде просолена вогнем
‡.
50 Сіль — то добра річ. Але якщо вона втратить со-
лоність, як її знову такою зробити? Майте сіль у собі
й живіть у злагоді одне з одним».

Ісус говорить про розлучення
(Мт. 19:1-12)

10 І пішовши звідти, Ісус прийшов до країни
юдейської та землі по той бік Йордану. І зно-
ву натовп зібрався навколо Нього, тож навчав Він
людей за звичаєм Своїм. 2 Підійшли до Ісуса кілька
фарисеїв і, випробовуючи, запитали Його: «Чи до-
зволено чоловікові розлучитися з дружиною сво-
єю?» 3 Ісус відповів: «Що вам Мойсей заповідав?»
4 Вони кажуть: «Мойсей заповів, що чоловік може
розлучитися з жінкою, давши їй розвідного листа»
‡†.
5 Ісус на те відповів: «Мойсей дозволив вам розлу-
чатися з жінкою через упертість сердець ваших.
6 Від самого початку створення світу, Господь „ство-
рив людей чоловіком і жінкою" ‡‡. 7 Ось чому „чоло-
вік покине своїх батька та матір і з'єднається з дру-
жиною своєю. 8 І стануть вони єдиною людиною"
‡‡†, і більше не буде їх двоє, а буде одна плоть.
9 Отож ніхто не роз'єднає тих, кого Бог з'єднав ра-
зом». 10 Коли вони були в домі, учні знову запитали
Його про це. 11 І Він сказав їм: «Хто розлучається зі
своєю дружиною й одружується з іншою жінкою,
той грішить і чинить перелюб. 12 І якщо жінка роз-
лучається з чоловіком своїм і бере шлюб з іншим,
також й сама чинить перелюб».

Ісус благословляє дітей
(Мт. 19:13-15; Лк. 18:15-17)

13 Люди привели до Ісуса малих дітей, аби Він, по-
клавши на них руки, благословив їх. Але учні Його
почали дорікати їм. 14 Коли Ісус побачив це, то роз-
гнівався й сказав: «Пустіть дітей до Мене і не зупи-
няйте їх, бо Царство Боже належить таким, як вони.
15 Істинно кажу вам: хто не приймає Царство Боже
так же щиро, як мала дитина, той ніколи в нього не
ввійде». 16 Ісус пригорнув дітей, поклав на них руки
і благословив їх.

Ісус розмовляє з багатим чоловіком
(Мт. 19:16-30; Лк. 18:18-30)

17 Коли Ісус вирушив у путь, до Нього підбіг один
чоловік і, упавши на коліна, запитав: «Вчителю До-
брий, що мушу я робити, аби успадкувати вічне жи-

† *У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає.*
†† *У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає.*
‡ *та... вогнем У деяких древньогрецьких рукописах цього речення немає. У часи Старого Заповіту ізраїльтяни посипали пожертви сіллю. У цьому вірші це може означати, що послідовники Ісуса пройдуть через випробовування стражданнями, а також вони мають принести себе у пожертву Господу.* ‡† *розвідного листа Див.: Повт. Закону 24:1.* ‡‡ *Цитата приведена з книги Бут. 1:27; 5:2.* ‡‡† *Цитата приведена з книги Бут. 2:24.*

ття?» 18 На те Ісус йому сказав: «Чому ти називаєш
Мене Добрим? Ніхто не є добрим, крім Самого Бога.
19 Тобі відомі заповіді: „Не вбивай, не чини перелю-
бу, не кради, не бреши, не чини кривди, шануй ба-
тька й матір своїх” †».
20 Той відповів: «З юності я дотримуюся цих запо-
відей». 21 Ісус подивився на чоловіка, сповнений
любові до нього, сказав: «Одного тобі бракує: піди
й продай усе, що маєш, а що вторгуєш, роздай бі-
дним. І тоді матимеш ти багатство на Небі. Тоді
приходь і слідуй за Мною».
22 Той чоловік глибоко засмутився, бо був він дуже
багатий. 23 Ісус подивився на Своїх учнів й мовив до
них: «Тяжко буде багатому ввійти в Царство Боже!»
24 Учні були здивовані Його словами, та Ісус по-
вторив: «Діти мої, як важко ввійти в Царство Боже!
25 Легше верблюдові пройти крізь голчане вушко,
ніж багатому ввійти в Царство Боже». 26 Учні були
ще дужче вражені і казали один одному: «То хто ж
тоді може бути спасенний?» 27 Подивившись на
них, Ісус відповів: «Це неможливо для людей, але
не для Бога, бо для Нього немає нічого неможливо-
го».
28 Тоді Петро промовив до Ісуса: «Поглянь! Ми за-
лишили все й пішли за Тобою!» 29 Тоді Ісус сказав:
«Істинно кажу вам: кожний, хто залишив хату свою,
братів, сестер, матір, батька, дітей або господар-
ство своє заради імені Мого та Євангелія, ще в цьо-
му житті одержить у сто разів більше помешкань,
братів, сестер, матерів, дітей і ланів, так само, як і
переслідувань, а також — нагороду вічного життя в
прийдешні часи. 31 Багато з тих, хто сьогодні перші,
стануть останніми, а останні — першими».

Ісус говорить про Свою смерть і воскресіння
(Мт. 20:17-19; Лк. 18:31-34)

32 Сталося це по дорозі до Єрусалиму. Ісус ішов по-
переду. Його учні були збентежені, а ті, котрі йшли
позаду, відчували страх. Знову Ісус відкликав два-
надцятьох і почав розповідати їм про те, що має
статися з Ним в Єрусалимі: 33 «Ми йдемо до Єруса-
лиму. Там Сина Людського буде віддано до рук го-
ловних священиків та книжників. Вони засудять
Його на смерть і віддадуть поганам. Ті збиткувати-
муться з Нього, плюватимуть на Нього й битимуть
Його батогами, а потім вб’ють. Але через три дні
Він воскресне з мертвих».

Прохання синів Зеведеєвих
(Мт. 20:20-28)

35 Яків та Іоан, сини Зеведеєві, підійшли до Ісуса й
кажуть: «Учителю, ми хочемо, щоб Ти зробив для
нас те, про що ми попросимо Тебе». 36 Ісус запитав
їх: «Що ж ви бажаєте, щоб Я зробив для вас?» 37 А
вони кажуть: «Дозволь нам розділити з Тобою ве-
лику славу Твою: дозволь одному з нас сидіти по
праву руку від Тебе, а другому — по ліву».
38 Ісус відповів: «Ви не знаєте, про що просите! Чи
зможете ви випити чашу †† страждань, яку Я випити
маю, і прийняти таке хрещення ‡, яке Я приймаю?»
39 Вони відповіли: «Так, ми зможемо». Тоді Ісус ска-
зав їм: «Істинно кажу вам, ви вип’єте з чаші, яку Я
питиму, і приймете таке хрещення, яке Я приймаю,
але кому сидіти від Мене праворуч чи ліворуч — те
не Мені вирішувати. Господь приготував ці місця
для обранців Своїх».
41 Почувши це, інші десять учнів розгнівалися на
Якова та Іоана. 42 Тоді Ісус покликав їх до Себе і ска-
зав: «Ви знаєте, що погани обирають правителів,
які люблять показувати владу свою над людьми, а
їхні намісники гноблять народ. 43 Але ж не так має
бути між вами:

хто хоче бути великим, хай стане слугою для вас;
хто хоче стати першим серед вас,
хай буде рабом для всіх.
45 Бо навіть Син Людський прийшов не для того,
щоб Йому служили,
а щоб Самому служити іншим
й віддати життя Своє як викуп за багатьох».

Зцілення сліпого
(Мт. 20:29-34; Лк. 18:35-43)

46 Опісля прийшли вони до Єрихона, а коли Ісус
виходив з того міста в супроводі Своїх учнів та ве-
ликого натовпу, при дорозі сидів сліпий жебрак
Вартимей, син Тимеїв. 47 Почувши, що Ісус із Назаре-
та проходить повз, він загукав: «Ісусе, Сину Дави-
дів, змилуйся наді мною!» 48 Багато людей почали
докоряти йому, щоб він замовк. Але він гукав ще
голосніше: «Сину Давидів, змилуйся наді мною!»
49 Тоді Ісус зупинився й сказав: «Підведіть його до
Мене!» Люди покликали сліпого, кажучи: «Радій!
Підведися, бо Ісус кличе тебе». 50 Сліпий, скинувши
верхню одежину, швидко підвівся й підійшов до
Ісуса. 51 Христос запитав його: «Що ти хочеш, щоб Я
зробив для тебе?» Жебрак сказав: «Учителю, я зно-
ву хочу бачити». 52 Тоді Він промовив: «Іди! Твоя ві-
ра врятувала ‡‡ тебе». І тієї ж миті жебрак прозрів і
подався вслід за Ісусом по дорозі.

Ісус в’їжджає до Єрусалиму як Цар
(Мт. 21:1-11; Лк. 19:28-40; Ін. 12:12-19)

11 Коли Ісус і Його учні наблизилися до Єруса-
лиму, вони зупинилися у містах Ветфаґія та
Віфанія, що біля Оливної гори. Тоді Він відіслав
двох Своїх учнів з такими словами: «Ідіть у це місто,
що перед вами. Тільки-но ви ввійдете туди, то

† *Цитата приведена з книг Вих. 20:12-16 та Повт. Закону 5:16-20.*

†† *випити чашу Символ страждань. Ісус використовує мета-
фору «пити з чаші», в значенні «прийняти страждання», які Йо-
му необхідно буде пройти. Також див.: Мк. 10:39.* ‡ *хрещення
Хрещення, у більшості випадків, означає «знаходитися під во-
дою» або «занурювати під воду», тут має особливе значення —
бути «похованим у стражданнях». Також див.: вірш 39.* ‡‡ *вря-
тувала Або «зцілила».*

одразу ж знайдете там припнутого віслючка, на якому ніхто ще не їздив.: Відв'яжіть його й приведіть сюди. 3 А якщо хтось запитає вас: „Для чого ви відв'язуєте його?" — то ви мусите відповісти: „Віслючок потрібен Господу, але Він незабаром пришле його сюди"».

4 Отож учні пішли до села й, знайшовши віслючка, припнутого до дверей на вулиці, відв'язали його. 5 Дехто з людей, які стояли там, запитали їх: «Що ви робите? Навіщо віслючка відв'язуєте?» 6 Та учні відповіли, як Ісус їх навчив, тож люди дозволили їм забрати віслючка. 7 Привівши віслючка до Ісуса, вони поклали на нього свій одяг, а Ісус сів на нього верхи.

8 Багато хто з людей стелили на дорозі свій одяг, а інші — зелене віття, зрізане в лузі. 9 Люди в натовпі, які йшли попереду й позаду Нього, вигукували:

«Осанна! † Благословенний Той,
Хто приходить в ім'я Господнє!

Псалми 118:25-26

10 Благословенне царство батька нашого Давида!
Осанна Богу в небесах!»

11 Увійшовши до Єрусалиму, Ісус ступив у храм і оглянув усе навколо. Але оскільки було вже пізно, Він вирушив із дванадцятьма апостолами до Віфанії.

Ісус проклинає фіґове дерево
(Мт. 21:18-19)

12 Наступного дня, коли Ісус вирушав з Віфанії, Він дуже зголоднів. 13 Побачивши ряснолисте фіґове дерево, Він підійшов подивитися, чи не знайдеться на ньому плодів. Та наблизившись, Ісус не побачив на дереві нічого, крім самого листя, оскільки була не та пора, коли родить фіґове дерево. 14 Тоді ж Ісус промовив до дерева: «Нехай же повік більше ніхто не їсть плодів твоїх!» Та учні Його те чули.

Ісус у храмі
(Мт. 21:12-17; Лк. 19:45-48; Ін. 2:13-22)

15 У Єрусалимі Ісус зайшов у двір храму, і почав виганяти звідти усіх, хто щось там продавав або купував. Він перевертав столи міняйл та лави тих, хто продавав голубів. 16 І не дозволяв нікому нічого проносити через храм. 17 Потім Ісус почав навчати людей, промовляючи: «У Святому Писанні сказано: „Мій храм буде домом молитви для всіх народів" ††, а ви перетворили його на розбійницьке кубло! ‡» 18 Головні священики та книжники почули те й почали обмірковувати, як убити Ісуса, бо боялися Його, адже весь народ був вражений Його наукою.

19 Як настав вечір, Ісус і Його учні подалися з міста.

Сила молитви
(Мт. 21:20-22)

20 Вранці, йдучи повз фіґове дерево, учні побачили, що воно геть висохло від самого кореня. 21 Петро згадав про дерево і сказав Ісусу: «Вчителю, поглянь! Те дерево, що Ти прокляв, геть усохло». 22 Ісус відповів на те: «Майте віру в Бога. 23 Істинно кажу вам: якщо скажете цій горі: „Зруш з місця і впади в море!" І якщо матимете ви віру і не сумніватиметесь, то воно неодмінно збудеться. 24 Ось чому Я й кажу вам: чого б не просили ви у молитві, вірте, що ви все це вже одержали, й тоді усе це стане вашим. 25 Коли молитеся, прощайте тим, проти кого щось погане маєте, щоб і Отець ваш на небесах міг простити вам гріхи ваші. 26 [Але якщо ви не прощаєте, то й Отець Небесний не простить вам гріхів ваших»] ‡†.

Звідки влада в Ісуса
(Мт. 21:23-27; Лк. 20:1-8)

27 Повернувшись знову до Єрусалиму, Ісус прийшов до двору храма. До Нього підійшли головні священики, книжники й старійшини і запитали: «Скажи нам, чиєю владою Ти все це робиш? Хто дав Тобі владу таку?» 29 У відповідь Ісус сказав: «Я також хочу поставити вам запитання, і якщо ви дасте Мені відповідь, тоді й Я скажу вам, чиєю владою Я все це роблю. 30 Іоанове хрещення прийшло від Господа чи від людей? Відповідайте ж Мені».

31 Юдейські лідери почали радитися поміж собою, що відповісти, міркуючи: «Якщо ми скажемо: „Від Господа", — то Він спитає: „Чому ж тоді ви не повірили Іоану?" 32 А якщо скажемо: „Від людей", — то народ розгнівається на нас». (Вони боялися людей, адже народ вважав, що Іоан був справді пророком). 33 Тож вони відповіли Ісусові: «Ми не знаємо, звідки прийшло Іоанове хрещення». Тоді Ісус мовив до них: «Отож і Я вам не скажу, чиєю владою Я це все роблю».

Бог посилає Свого Сина
(Мт. 21:33-46; Лк. 20:9-19)

12 Ісус, навчаючи народ, розповів таку притчу: «Один чоловік посадив виноградник. Навколо нього поставив огорожу, викопав яму для чавильні й звів башту. Потім здав виноградник в оренду та й поїхав собі мандрувати. 2 Як настала пора, він послав слугу до виноградарів, щоб одержати свою частку врожаю. 3 Але орендарі схопили його, побили й відіслали ні з чим. 4 Тоді господар послав іншого слугу, але виноградарі тому розбили голову й безсоромно з нього познущалися. 5 Господар послав третього, але цього орендарі вбили. Знову й знову він посилав слуг, а виноградарі кого з них били, а кого й убивали.

† *Осанна Гебрейське слово, яке вживалося, коли люди молили Господа про допомогу. Можливо, у цьому випадку, воно несе значення поваги та пошани Господу або Його Месії.* †† *Цитата приведена з книги Іс. 56:7.* ‡ *Цитата приведена з книги Єр. 7:11.*

‡† *У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає.*

6 З ним лишився тільки улюблений син його. Тож
зрештою господар послав сина свого, міркуючи:
„Вони неодмінно поважатимуть сина мого!” 7 Але ж
орендарі сказали одне одному: „Це спадкоємець!
Давайте вб’ємо його, то й спадщина буде наша!”
8 Тож вони схопили сина господаря, викинули його
з виноградника і вбили.
9 То що тепер власникові винограднику діяти з
ними? Він піде та вб’є тих орендарів, а виноградник
здасть в оренду іншим. 10 Хіба не читали ви у Свято-
му Писанні:

„Той камінь, що будівельники відкинули,
став наріжним каменем.
11 Так Господь зробив,
та дивовижно це для нас”».

Псалми 118:22-23

12 Почувши цю притчу, головні священики й кни-
жники зрозуміли, що Ісус говорить саме про них, та
почали вигадувати, як би схопити Його, але побоя-
лися народу. Тож вони залишили Ісуса та й пішли
собі геть.

Цезареві — цезареве, а Богові — Боже

(Мт. 22:15-22; Лк. 20:20-26)

13 Згодом, юдейські лідери підіслали до Ісуса деко-
го з фарисеїв та іродіанців, аби зловити Його на
слові. 14 Ті підійшли до Ісуса й сказали: «Вчителю,
ми знаємо, що Ти — чоловік чесний, і не зважаєш
на те, хто і що про Тебе подумає, бо не дивишся на
чин та звання людей. Ти правдиво наставляєш на
шлях Божий. Тож скажи нам, чи справедливо спла-
чувати податки цезареві, чи ні? Мусимо ми платити
їх, чи ні?»
15 Їхні підступні наміри були відомі Ісусові, тож Він
на те відповів: «Навіщо ви перевіряєте Мене, аби
зловити Мене на слові? Принесіть динар, щоб Я міг
подивитися на нього». 16 Коли вони принесли ди-
нар, Ісус запитав: «Хто тут зображений й чиє ім’я
викарбуване на монеті?» Вони відповіли: «Цезаре-
ве». 17 Тоді Ісус і каже: «Тож віддайте цезарю цезаре-
ве, а Богу — Боже». Почувши таку відповідь, вивід-
ники були вражені.

Саддукеї намагаються зловити Ісуса на слові

(Мт. 22:23-33; Лк. 20:27-40)

18 Згодом, декілька саддукеїв (вони стверджують,
буцімто ніякого воскресіння з мертвих не буде взага-
лі) прийшли до Ісуса й спитали Його: 19 «Вчителю,
Мойсей заповів нам: „Якщо чоловік помре безді-
тний, то його брат мусить взяти шлюб з жінкою по-
мерлого і народити з нею дітей, аби продовжити
рід свого брата” †. 20 От було собі семеро братів.
Перший одружився і скоро помер, не залишивши
дітей. 21 Тож другий брат узяв шлюб із тією жінкою
та також помер бездітним. Те ж саме трапилося й з
третім братом. 22 Усі семеро мали шлюб з тією жін-
кою, але всі вони померли, не залишивши дітей.
Останньою померла жінка. 23 Отже, в майбутньому
житті, після воскресіння з мертвих, чиєю дружиною
вона буде, адже всі семеро мали шлюб з тією жін-
кою?»
24 Ісус відповів їм: «Звісно, причиною вашої по-
милки є те, що ви не знаєте ні Святого Писання, ані
сили Божої. 25 Адже, коли люди повстануть із мер-
твих, вони не одружуватимуться, ані заміж виходи-
тимуть. Вони будуть подібні до Ангелів Небесних.
26 А щодо воскресіння з мертвих, то хіба не читали
ви в книзі Мойсеєвій, де йдеться про палаючий
кущ? †† Бог сказав Мойсеєві: „Я — Бог Авраама, Бог
Ісаака і Бог Якова” ‡. 27 Тобто Господь є Богом живих,
а не мертвих. Тож усі вони — живі. Саме тому ви,
саддукеї, глибоко помиляєтесь».

Яка заповідь найважливіша?

(Мт. 22:34-40; Лк. 10:25-28)

28 Один із книжників, наблизившись до Ісуса, слу-
хав, як Він розмовляв з саддукеями, та фарисеями.
Побачивши, як добре Ісус відповідав, книжник за-
питав Його: «Вчителю, яка заповідь Закону є найва-
жливішою?» 29 Ісус відповів: «Ось найважливіша за-
повідь: „Слухай, Ізраїлю! Всевишній Господь наш —
єдиний Бог. 30 Тож любіть Господа Бога свого всім
серцем, усією душею, всім розумом і силою своєю”
‡‡. 31 Друга за важливістю заповідь така: „Любіть
ближнього ⌗ свого, як себе самого” ⌗⌗. Немає ва-
жливішої заповіді, ніж оці дві».
32 І книжник погодився: «Добре сказано, Вчителю.
Ти маєш слушність, кажучи: Господь Всевишній —
єдиний Бог, і немає іншого, крім Нього. 33 Кожен му-
сить любити Його всім серцем, усім розумінням і
силою своєю, а також любити ближнього свого, як
себе самого, — усе те є багато важливішим за всі
підношення й пожертви».
34 Почувши таку мудру відповідь, Ісус сказав кни-
жникові: «Ти недалекий від Царства Божого». І від-
тоді ніхто не наважувався Ісуса про щось питати.

Чи є Христос Сином Давидовим або Сином Божим?

(Мт. 22:41-46; Лк. 20:41-44)

35 Навчаючи у храмі, Ісус говорив: «Чому книжни-
ки стверджують, що Христос — Син Давидів?
36 Адже сам Давид, якого надихнув Дух Святий, ка-
зав:

„Господь Бог мовив до Господа мого:
Сядь по праву руку від Мене,
доки не покладу Я ворогів Твоїх до ніг Твоїх” ⌗⌗.

Псалми 110:1

37 Тобто сам Давид називав Христа „Господом” сво-
їм. То як же Він може бути Сином Давидовим?»

---

† *Якщо... брата Див.: Повт. Закону 25:5-6.*

†† *палаючий кущ Див.: Вих. 3:1-12.* ‡ *Цитата приведена з книги Вих. 3:6.* ‡‡ *Цитата приведена з книги Повт. Закону 6:4-5.* ⌗ *ближнього Або «інших». Див.: Лк. 10:25-37, де Ісус говорить, що це стосується усіх, хто потребує допомоги.* ⌗⌗ *Цитата приведена з книги Лев. 19:18.* ⌗⌗ *покладу... Твоїх Або «підкорю Твоїй владі».*

Та величезний натовп слухав Ісуса з задоволенням.

Ісус звинувачує книжників
(Мт. 23:1-36; Лк. 20:45-47)

38 Ісус продовжував навчати народ, кажучи: «Стережіться книжників: вони люблять походжати в
довгому вбранні, виглядаючи важливо. Вони полюбляють, щоб їх шанобливо вітали на базарах, й
щоб у них були найповажніші місця в синагогах і
найпочесніші місця на бенкетах. 40 А самі вони об-
бирають вдів і виживають їх із їхніх осель, а потім
моляться довго напоказ, щоб виглядати щирими.
Господь покарає їх найтяжче».

Істинна пожертва
(Лк. 21:1-4)

41 Ісус сів біля жертовної скриньки у храмі й почав
стежити, як люди кладуть гроші до скарбнички. Й
чимало багатіїв залишали там значні суми. 42 Аж
ось підійшла бідна вдова й поклала дві дрібні мідні
монети. 43 Тоді Ісус зібрав Своїх учнів і сказав їм:
«Істинно кажу вам, що ця бідна вдова пожертвувала більше, ніж усі інші люди. 44 Адже всі вони давали від лишка свого, а вона, бідна, віддала все, що
мала на прожиття».

Ісус передрікає руйнування Єрусалимського храму
(Мт. 24:1-44; Лк. 21:5-33)

13 Коли Ісус виходив з подвір'я храму, один з
учнів Його сказав: «Вчителю, поглянь, які дивовижні будівлі, з якого чудового каміння вони збудовані!» 2 Та Ісус йому відповів: «Ти бачиш ці величні споруди? У майбутньому, каменя на камені тут
не залишиться — все буде зруйноване» †.

3 Згодом, коли Ісус знаходився на Оливній горі,
навпроти храму, Петро, Яків, Іоан та Андрій наодинці спитали Його: 4 «Скажи нам, коли це трапиться? І яке буде знамення того, що все це вже
близьке до здійснення?»

5 У відповідь Ісус мовив до них: «Стережіться, щоб
ніхто вас не обдурив. 6 Бо чимало прийде людей,
які користуватимуться іменем Моїм, кажучи: „Я —
Той Самий” ††, — і багатьох вони обдурять. 7 Як почуєте ви відлуння близьких боїв, та дізнаєтеся про
віддаленні битви, не лякайтеся; це неодмінно має
статися, але це ще не кінець. 8 Народ повстане проти народу, а царство — проти царства. Прийде голод, й землетруси траплятимуться в різних кінцях
світу. Та все це буде лише початком мук і страждань, то лише перші перейми, на зразок тих, що
жінка має під час пологів».

Ісус попереджає апостолів про переслідування
(Мт. 10:16-20; Лк. 21:12-17)

9 «Стережіться за самих себе! За те, що ви йшли за
Мною, люди арештовуватимуть вас й кидатимуть
до суддів, битимуть у синагогах. Вас поведуть до
царів та правителів через ім'я Моє, але ж все це
дасть вам можливість свідчити про Мене. 10 Але
спершу Добру Звістку треба донести до всіх народів. 11 Коли ж вас заарештують і поведуть до суду,
не варто наперед турбуватися про те, що і як казати. Бог дасть вам, що сказати у той час, бо то говоритимете не ви, а Дух Святий промовлятиме вашими устами.

12 Брат видасть брата на смерть, а батьки віддадуть дітей своїх. Діти повстануть проти батьків своїх і віддадуть їх на смерть. 13 І ненавидітимуть вас
усі за те, що ви йшли за Мною, але той, хто витерпить усе до кінця, врятується.

14 Коли ви побачите „гидоту спустошення” ‡, що
запанує там, де бути їй не слід (читач має зрозуміти, про що йдеться) ‡†, ті, хто лишатимуться в Юдеї
на той час, змушені будуть рятувати життя, тікаючи
в гори. 15 Вони мусять тікати не гаячи часу: хто сидітиме на даху своєї оселі, не повинен спускатися по
свої пожитки, а хто працюватиме в полі, тому не
слід забігати додому по вбрання своє. 17 Найтяжче
буде в ті дні вагітним жінкам та матерям із немовлятами на руках! 18 Моліться, аби хоч не взимку те
трапилося, 19 бо то буде такий жах, якого світ не бачив від самого свого початку, коли Бог створив його. Та у всі прийдешні часи ніколи більше такого не
буде. 20 І якби не Божа воля скоротити ті жахливі
дні, то жоден не врятувався б. Господь скоротив дні
ті тільки заради обранців Своїх.

21 І якщо у ті дні хтось скаже вам: „Дивіться! Ось
Христос!” — або — „Ось Він!” Не вірте тому. 22 Бо чимало лжехристів та лжепророків з'явиться тоді. Вони показуватимуть знамення й творитимуть дива
‡‡, намагаючись обдурити обраних Господом, якщо
це можливо. 23 То ж стережіться! Я попередив вас
заздалегідь.

24 В ті дні, після часу лиха,
сонце затьмариться,
і місяць перестане світити,
25 зірки впадуть з небес,
а всі небесні тіла змінять ‡‡†.

26 І тоді народи побачать Сина Людського, Який
йтиме у хмарах, з великою силою та славою. 27 І пошле Він Ангелів Своїх, аби зібрали вони всіх обраних людей з усіх кінців світу.

28 Навчіться мудрості слухаючи притчу про фіґове
дерево: як тільки на ньому з'являється тендітне гілля й розбруньковується молоде листя, ви знаєте,

† *все... зруйноване Або «всі вони будуть скинуті додолу».*
†† *Я — Той Самий Або «Я — Христос». Див.: Мт. 24:5, а також словник «Христос».*

‡ *гидоту спустошення Див.: Дан. 9:27; 11:31; 12:11.* ‡† *читач... йдеться Автор натякає на зруйнування Єрусалиму римською армією. Див.: Лк. 21:20.* ‡‡ *Вони... дива Тут «знамення й дива створенні силою сатани».* ‡‡† *Див.: Іс. 13:10, 34:4.*

що літо вже близько. 29 Так само й ви, коли побачите всі ці події, про які Я що вам щойно казав, знайте: час настає, він уже на порозі. 30 Істинно кажу вам: усе це станеться ще за життя цього покоління. 31 Навіть якщо небо і земля знищені будуть, слова Мої не зникнуть ніколи».

Тільки Господу відому, коли настане час
(Мт. 13:36-40; Лк. 17:26-30, 34-36)

32 «Коли той день і та година настануть, про те невідомо нікому: ні Ангелам Небесним, ані Синові, — лише один Отець знає. 33 Пильнуйте! Будьте насторожі! Бо вам не відомо, коли час настане.
34 Все це подібно чоловікові, який вирушає в мандрівку і залишає слугам доручення: кожному в залежності від його обов'язків, а воротареві наказує пильнувати. 35 Так і ви мусите пильнувати, оскільки не знаєте, коли господар маєтку повернеться: увечері, опівночі, з першими півнями чи вранці.
36 Якщо він з'явиться зненацька, не дайте йому знайти вас сонним. 37 Тож що кажу вам, те й усім кажу: „Будьте напоготові!"»

Задум убити Ісуса
(Мт. 26:1-5; Лк. 22:1-2; Ін. 11:45-53)

14 То було якраз за два дні до Пасхи та свята Прісних Хлібів. Головні священики та книжники все шукали спосіб, як би обманом і таємно від народу, схопити та вбити Ісуса. 2 Вони говорили між собою: «Тільки це не можна робити на свята, бо народ може збунтуватись».

Помазання Ісуса
(Мт. 26:6-13; Ін. 12:1-8)

3 Коли Ісус був у Віфанії та сидів за столом у домі Симона прокаженого, до Нього підійшла жінка з алебастровим глечиком, наповненим надзвичайно дорогими пахощами з нарду. Вона відкрила посудину й почала лити олію Ісусові на голову. 4 Побачивши це, деякі з учнів дуже розсердилися й загомоніли поміж собою: «Навіщо таке марнотратство?
5 Це мирро можна було б дорого продати. Це принесло б більше трьохсот динарів †, які можна було б роздати бідним». Учні продовжували докоряти їй, кажучи, що негідне вдіяла вона.
6 Та Ісус сказав: «Облиште її. Навіщо ви докоряєте цій жінці? Вона зробила добре діло для Мене.
7 Адже бідні завжди будуть з вами ††, то й допомагати їм ви зможете, коли схочете, а Я — ні. 8 Вона зробила, що змогла. Помазавши запашною олією Моє тіло, вона приготувала Мене до похорону. 9 Істинно кажу вам: відтепер хоч би де проповідувалась у світі Євангелія, люди завжди будуть згадувати про те, що зробила ця жінка».

† *триста динарів Ця сума дорівнювала середньорічної платні робітника.* †† *будуть з вами Див.: Повт. Закону 15:11.*

Юдина зрада
(Мт. 26:14-16; Лк. 22:3-6)

10 Один з дванадцятьох апостолів, який звався Юдою Іскаріотом, прийшов до головних священиків і почав говорити з ними про те, як він може допомогти їм заарештувати Ісуса. 11 Ті дуже зраділи, почувши його, й пообіцяли добре заплатити йому за це. Тож Юда почав шукати слушної нагоди, аби видати їм Ісуса.

Таємна вечеря Ісуса з Його учнями
(Мт. 26:17-25; Лк. 22:7-14, 21-23; Ін. 13:21-30)

12 Першого дня свята Прісних Хлібів, коли за звичаєм належало приносити в жертву Пасхальне ягня, Ісусові учні запитали Його: «Де б Ти хотів, щоб ми приготували Тобі Пасхальну вечерю?» 13 Ісус послав двох Своїх учнів, сказавши: «Ідіть у місто, там ви зустрінете чоловіка, який нестиме глечик з водою. Ідіть за ним до тієї оселі, куди він зайде, та скажіть господареві цього дому, що Вчитель питає: „Де кімната для гостей, в котрій Я їстиму Пасхальну вечерю зі Своїми учнями?" 15 Та той чоловік приведе вас у велику вмебльовану кімнату нагорі. Там і приготуйте нам усе для вечері». 16 Отож учні пішли до міста, і все сталося так, як Він казав їм. Там вони і приготували Пасхальну вечерю.
17 Коли настав вечір, Ісус із дванадцятьма апостолами прийшов до тієї оселі. 18 І коли вони їли за столом, Ісус сказав: «Істинно кажу вам: один із вас, хто тут зараз їсть зі Мною, зрадить Мене».
19 Всі учні дуже засмутилися й почали питати Його: «Напевне, це не я?» 20 Ісус відказав їм: «Так, це один із вас. Той, хто опустив хліб в чашу разом зі Мною і зрадить Мене. 21 Син Людський прийме страждання, як і було написано про Нього в Святому Писанні. Та горе тому, хто видасть Сина Людського на смерть! Краще б йому було зовсім не народжуватися».

Вечеря Господня
(Мт. 26:26-30; Лк. 22:15-20; 1 Кор. 11:23-25)

22 За вечерею Ісус узяв хлібину, та, віддавши дяку Господу, благословив її. Після того Він розломив хліб і роздав Своїм учням зі словами: «Візьміть хліб цей і їжте його. Це тіло Моє». 23 Потім узяв Він чашу й подякувавши Богові, подав цю чашу учням Своїм, і всі пили з неї. 24 І сказав Ісус: «Це кров Моя, що засновує Новий Заповіт Божий для людей Його і що проллється на користь багатьох народів. 25 Істинно кажу вам, що Я не питиму більш від плоду лози виноградної аж до того дня, коли питиму молоде вино в Царстві Божому».
26 І заспівавши хвальну пісню Богові, вони вирушили на Оливну гору.

Ісус говорить Своїм учням, що вони полишать Його
(Мт. 26:31-35; Лк. 22:31-34; Ін. 13:36-38)

27 Тоді Ісус сказав учням Своїм: «Усі ви втратите віру свою. Кажу так, бо написано у Святому Писанні:
„Як ударю пастуха,
то й вівці порозбігаються”.
Захарії 13:7
28 Але коли Я воскресну з мертвих, то піду до Ґалилеї та дістануся того міста раніше за вас».

29 Але ж Петро відповів: «Навіть якщо всі втратять віру в Тебе, я ніколи не втрачу!» 30 Тоді Ісус мовив йому: «Істинно кажу тобі: цієї ж ночі, ще до того, як двічі проспіває півень, ти тричі зречешся Мене» †.
31 Та Петро й далі вперто наполягав: «Навіть якщо я маю вмерти разом з Тобою, я ніколи не зречуся». І всі інші учні мовили те ж саме.

Ісус молиться на самоті
(Мт. 26:36-46; Лк. 22:39-46)

32 Ісус та Його учні прийшли до місцевості, що називалася Ґефсиманією. І сказав Він учням Своїм: «Посидьте тут, поки Я помолюся». 33 Він узяв з собою Петра, Якова та Іоана. Ісус почав тужити й журитися, 34 говорячи учням Своїм: «Душа Моя переповнена смертельної скорботи. Зостаньтесь тут і пильнуйте». 35 І відійшовши трохи подалі, Він упав долілиць і почав молитися, щоб, якщо це можливо, обминула Його лиха година. 36 І молив Він: « *Авва* ††, Отче, все підвладне тобі. Хай обмине Мене ця чаша ‡ страждань. Але хай збудеться не те, чого Я хочу, а те, чого Ти бажаєш».

37 Повернувшись до Своїх учнів, Ісус побачив, що вони сплять. І звернувся тоді Ісус до Петра: «Симоне, чому ти спиш? Хіба ж не міг ти лише однієї години не спати? 38 Не спіть і моліться, щоб не піддатися спокусам, бо дух ваш прагне, а тіло — немічне». 39 І знову відійшов Він і молився про те ж саме. 40 Коли Ісус повернувся до учнів, то знову побачив, що вони сплять, бо повіки їхні поважчали. Знічені, вони не знали, що й сказати. 41 І підійшов Він утретє й сказав їм: «Ви все ще спите та відпочиваєте? Досить. Час настав, коли Сина Людського віддадуть до рук грішників. 42 Вставайте! Ходімо! Дивіться, ось зрадник Мій наближається!»

Арешт Ісуса
(Мт. 26:47-56; Лк. 22:47-53; Ін. 18:3-12)

43 Поки Ісус це казав, з’явився Юда, один з дванадцятьох апостолів, а з ним разом і великий натовп з мечами та палицями. Цих людей послали головні священики, книжники та старійшини.

44 Юда ‡† пообіцяв подати їм знак, кажучи: «Той, кого я поцілую, і є Ісус. Заарештуйте Його і візьміть під варту». 45 Тож він підійшов до Ісуса й, сказавши: «Вчителю», — поцілував Його. 46 Тоді деякі чоловіки з натовпу схопили Ісуса і взяли Його під варту.
47 Один із тих, хто стояв поруч із Ним, вихопив свого меча і, вдаривши слугу первосвященика, відтяв йому вухо.

48 Тоді Ісус звернувся до натовпу зі словами: «Ви прийшли, щоб схопити Мене, як розбійника, з мечами та палицями. 49 Я ж щодня був з вами у храмі, навчаючи людей, та ви не заарештували Мене. Однак все це сталося, щоб збулося все, що було написане у Святому Писанні». 50 Тоді всі учні залишили Його і повтікали геть.

51 Серед Ісусових послідовників був один юнак, одягнений у лляну ряднину на голе тіло. Його також намагалися схопити, але він кинув ту ряднину і втік голий.

Ісус перед Синедріоном
(Мт. 26:57-68; Лк. 22:54-55, 63-71; Ін. 18:13-14, 19-24)

53 Ті люди, які схопили Ісуса, відвели Його до хати первосвященика, у якого зібралися головні священики, старійшини та книжники. 54 А Петро, тримаючись віддалік, йшов за Ісусом аж до самого помешкання первосвященика Каяфи. Увійшовши до подвір’я, Петро сів там разом із охоронцями, гріючись біля багаття.

55 Головні священики й весь Синедріон намагалися вишукати свідчення проти Ісуса, щоб засудити Його на смерть, але нічого знайти не могли. 56 Хоча і багато людей лжесвідчили проти Нього, але всі ті свідчення не збігалися одне з одним. 57 Деякі з присутніх вставали й зводили наклепи на Ісуса, кажучи: 58 «Ми самі чули, як Він говорив: „Я зруйную цей храм рукотворний і за три дні відбудую інший, нерукотворний”». 59 Але й в цьому їхні свідчення не узгоджувалися одне з другим. 60 Тоді первосвященик встав перед присутніми і запитав Ісуса: «Чому Ти не відповідаєш? Скажи нам, чи є правдою всі оті звинувачення, що ці люди свідчать проти Тебе?»

61 Та Ісус мовчав, і нічого не відповів. Тоді первосвященик знову запитав Його: «Ти Христос, Син Благословенного Бога?» 62 Ісус відповів: «Так, Я — Син Господа Всевишнього! Та в майбутньому, побачите ви Сина Людського, Який сидітиме праворуч від Всемогутнього Бога. І наближатиметься Він в хмарах небесних». 63 Почувши це, первосвященик у гніві роздер на собі одяг і сказав: «Він зневажає Бога! Ніяких свідчень нам більше не треба! 64 Ви всі чули, як Він ганьбить Всевишнього. Що скажете на це?» І всі вони визначили, що Ісус винен і заслуговує на смерть.

65 Деякі з людей почали плювати на Нього; вони затулили Ісусу очі й били Його кулаками, кажучи: «Доведи ж нам що Ти пророк ‡‡, назви того із нас,

† *ти... Мене Або «ти тричі скажеш, що не знаєш Мене».* †† *Авва Слово, яким ізраїльські діти зверталися до батька.* ‡ *чаша Символ страждань. Ісус використовує метафору «пити з чаші», в значенні «прийняти страждання», які Йому необхідно буде пройти.*

‡† *Юда Буквально «Той, хто зрадив Ісуса».*

хто вдарив Тебе!» Тоді охоронці відвели Ісуса осторонь й почали бити Його.

Петро зрікається Ісуса
(Мт. 26:69-75; Лк. 22:56-62; Ін. 18:15-18, 25-27)

66 Як раз у той час, коли Петро був на подвір'ї, туди
прийшла одна зі служниць первосвященика. Побачивши Петра, який грівся біля вогнища, вона пильно подивилася на нього й сказала: «Ти також був з
Ісусом, Тим, що з Назарету».
68 Та Петро заперечив, сказавши: «Я не знаю і не
розумію, про що ти говориш!» Сказавши це, він подався до виходу з подвір'я, та тієї ж миті проспівав
півень †. 69 Але та дівчина-служниця, яка побачила
його, знову почала говорити всім, хто там стояв:
«Цей чоловік — один із учнів Христових!»
70 І знову Петро заперечив цьому. Але негайно
люди, які стояли осторонь, сказали Петрові: «Безперечно, ти один із них, адже ти також з Ґалилеї».
71 Петро почав божитися та присягатися: «Клянуся
Господом Всевишнім, Я не знаю Цього Чоловіка,
про Якого ви говорите!» 72 І тієї ж миті вдруге
проспівав півень. І згадав Петро, про що Ісус казав йому: «Ти тричі зречешся Мене ще до того, як двічі
проспіває півень». І він гірко заридав.

Суд у Понтія Пилата
(Мт. 27:1-2, 11-14; Лк. 23:1-5; Ін. 18:28-38)

15 Вранці наступного дня головні священики
разом зі старійшинами, книжниками й з усім
Синедріоном надумали, що робити з Ісусом. Вони
зв'язали Його й повели до прокуратора, щоб передати Ісуса до рук Пилата. 2 І запитав Пилат Ісуса:
«Ти — Цар Юдейський?» На що Ісус відповів: «Так,
це Я. Але ж ти сам це сказав». 3 А головні священики почали звинувачувати Ісуса в багатьох злочинах. 4 І знову Пилат запитав Його: «Хіба ж Ти не чуєш усі ці звинувачення проти Себе? Чому ж Ти не
відповідаєш?» 5 Але Ісус і слова не відповів на жодне із звинувачень. І це дуже здивувало Пилата.

Пилат намагається звільнити Ісуса
(Мт. 27:15-31; Лк. 23:13-25; Ін. 18:39—19:16)

6 Кожного року, під час Пасхи, Пилат за звичаєм
відпускав на волю одного з приречених злочинців,
за якого просив народ. 7 У той час, серед ув'язнених
злочинців був чоловік на ім'я Варавва, який, разом
з іншими бунтівниками, був винний у вбивствах.
8 Як завжди, прийшли люди до Пилата й просили
звільнити одного з в'язнів, як він, зазвичай, робив
для них.
9 І запитав їх Пилат: «Чи хочете ви, щоб я відпустив для вас Царя Юдейського?» 10 Пилат знав, що
головні священики віддали Ісуса прокуратору, тільки тому, що заздрили Йому. 11 Але головні священики умовили натовп просити Пилата відпустити Варавву замість Ісуса.
12 Та Пилат знову звернувся до них: «Що ж мені
робити з тим Чоловіком, Якого ви називаєте Царем
Юдейським?» 13 У відповідь натовп загукав: «Розіп'яти Його!» 14 «За що? — Запитав Пилат. — Який
на Ньому злочин?» Тоді всі ще дужче загорлали:
«Нехай Його розіпнуть на хресті!» 15 Пилат хотів догодити юрбі то й відпустив Варавву, а Ісуса наказав
побити батогами, та опісля віддав Його на розп'яття.
16 Пилатові воїни відвели Ісуса до палацу, де був
правитель (преторії), і там зібрався цілий відділ ††
солдат. 17 Вони наділи на Ісуса багряницю, а на голову Йому сплели терновий вінок. 18 І почали вони
вітати Ісуса: «Вітаємо Тебе, Царю Юдейський!» 19 І
били Його ціпком по голові, й плювали на Нього.
При тому солдати падали на коліна, глузливо вклоняючись Ісусові як цареві. 20 А як скінчили вони
знущатися й насміхатися з Ісуса, то зняли з Нього
багряницю й, вбравши Ісуса у Його власний одяг,
повели на розп'яття.

Страта
(Мт. 27:32-44; Лк. 23:26-39; Ін. 19:17-19)

21 Саме у той час, по дорозі до міста, повертаючись з поля, йшов Симон киринеянин (він був батьком Олександра і Руфа). Тож воїни примусили його нести хрест, що призначався для Ісуса. 22 Коли ж
вони прийшли до місця, що називалося Ґолґофа
(це означає «Лобне місце»), 23 то дали Ісусові випити вина, змішаного з миррою, та Він не став його
пити. 24 Розіп'явши Ісуса, воїни, кидаючи жереб, поділили між собою Його вбрання, кому що дістанеться.
25 Була дев'ята година ранку, коли розіп'яли Ісуса.
26 На хресті, над головою Ісуса, солдати прибили дощечку, на якій було написане офіційне звинувачення: « *ЦАР ЮДЕЙСЬКИЙ* ». 27 Разом із Ісусом були розіп'яті ще двоє злочинців: один праворуч, а другий
ліворуч від Нього. 28 [І збулося сказане у Святому
Писанні: «Його тримали між злочинців»] ‡.
29 Проходячи повз, люди ображали Ісуса й, хитаючи головами, промовляли: «Ти ж нахвалявся геть
зруйнувати храм і відбудувати знов його за три дні.
30 Тож зійди з хреста і врятуй хоча б Себе Самого!»
31 Головні священики й книжники також насміхалися з Ісуса, кажучи: «Він рятував інших, а Себе Самого врятувати не може! 32 Якщо Він насправді є Христос, Цар ізраїльський, то нехай Він зараз зійде з
хреста. Побачивши це, ми пересвідчимося й повіримо в Нього». І навіть двоє злочинців, що були розіп'яті разом з Ісусом, і ті також лихословили проти
Нього.

‡‡ *пророк За Писанням, пророк знав те, що було приховано від інших людей.* † *та... півень У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає.*

†† *відділ Приблизно 500-600 чоловік.* ‡ *У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає.*

Смерть Ісуса
(Мт. 27:45-56; Лк. 23:44-49; Ін. 19:28-30)

33 Опівдні темрява настала на всій землі, і було так
аж до третьої години. 34 А о третій Ісус голосно за-
кричав: *«Елої, Елої, лама савахтані?»* Що в перекла-
ді означає: «Боже Мій, Боже Мій, навіщо Ти Мене
покинув? †» 35 Деякі з людей, які стояли поруч, почу-
ли це й заговорили між собою: «Послухайте, Він
кличе Іллю» ††. 36 Один чоловік побіг, намочив губку
оцтом і, настромивши її на тростину, дав Ісусові на-
питися. А потім і каже: «Заждіть! Зараз побачимо,
чи прийде Ілля та зніме Його з хреста». 37 Після того
Ісус голосно скрикнув і помер.
38 Тієї ж миті завіса в храмі розірвалася навпіл: від
верху й до самого низу. 39 Коли центуріон, який сто-
яв поблизу, побачив, що трапилося коли Ісус по-
мер, то промовив: «Цей Чоловік справді був Сином
Божим!»
40 Кілька жінок спостерігали здалеку за всім, що
трапилося. Серед них були Марія Маґдалена, Ма-
рія, мати Якова молодшого та Йосипа, і Саломія.
41 Вони супроводжували Ісуса в Ґалилеї й піклували-
ся про Нього. Було там також і багато інших жінок,
які прийшли за Ним до Єрусалиму.

Похорон Ісуса
(Мт. 27:57-61; Лк. 23:50-56; Ін. 19:38-42)

42 Настав вечір. І оскільки це був день приготу-
вань (день перед суботою), то Йосип з Ариматеї,
сповнений хоробрості, пішов до Пилата й попро-
сив віддати йому тіло Ісусове. Він був поважним
членом ради юдейської, який також чекав на при-
хід Царства Господнього. 44 Коли Пилат дізнався
про смерть Ісуса, він був дуже здивований, що це
трапилося так скоро, тож він покликав центуріона й
запитав його, чи це було дійсно правдою. 45 Вислу-
хавши доповідь центуріона, він звелів віддати тіло
Ісусове Йосипові.
46 Йосип придбав лляне полотно й, знявши тіло
Ісусове з хреста, загорнув Його в полотно й поклав
до гробниці, що була висічена у скелі. Потім він
прикотив величезний камінь і затулив ним вхід до
склепу. 47 Марія Маґдалена та Марія, Йосипова ма-
ти, бачили, де було поховано Ісуса.

Звістка про Ісусове воскресіння
(Мт. 28:1-8; Лк. 24:1-12; Ін. 20:1-10)

16 Коли минула субота, Марія Маґдалена, Ма-
рія, мати Якова, й Саломія придбали пахощів,
аби намастити тіло Ісусове. 2 Рано-вранці, тільки-но
зійшло сонце, в перший день тижня ‡, вони при-
йшли до гробниці, де було поховано Ісуса. 3 І сказа-
ли жінки одна одній: «Хто ж нам відкотить від входу
той величезний камінь?»
4 Коли вони наблизившись до склепу, то поміти-
ли, що той величезний камінь, який затуляв вхід до
гробниці, було відкочено вбік. 5 Ввійшовши до
склепу, жінки побачили, що праворуч сидить моло-
дий чоловік, убраний в білу одежину. Тож вони бу-
ли дуже налякані. 6 Тоді він мовив до них: «Не бійте-
ся! Ви шукаєте Ісуса з Назарета, Який був розіп'ятий
на хресті. Однак Його тут зараз немає, бо Він во-
скрес із мертвих! Огляньте те місце, де Він лежав!
7 Тож йдіть негайно до Його учнів і Петра та й ска-
жіть їм: „Він прийде в Ґалилею раніше за вас. Там
ви знайдете Його, як Він вам і обіцяв"».
8 Тоді жінки вийшли звідти й побігли геть від гро-
бниці, приголомшені й охоплені страхом. І, нажаха-
ні, вони нікому нічого не сказали. [Але згодом вони
розповіли про все, що наказав Ісус Петру та усім ін-
шим апостолам. Після того Сам Ісус відіслав їх в усі
кінці світу, аби донести до людей Святе Послання,
яке не згине ніколи — всі люди матимуть спасіння
вічне] ‡†.

Ісус являється Марії Маґдалені та Своїм учням
(Мт. 28:9-10; Ін. 20:11-18; Лк. 24:13-35)

9 Після Свого воскресіння, рано-вранці першого
дня тижня Ісус, насамперед, з'явився Марії Маґда-
лені, з якої Він вигнав сімох нечистих. 10 Побачив-
ши Ісуса, Марія одразу ж пішла й розповіла про це
Його учням, які тужили й ридали за Ним. 11 Почув-
ши, що Ісус живий, і що вона бачила Його, учні не
повірили їй.
12 Пізніше Ісус у іншій постаті з'явився двом учням
Своїм, коли ті йшли по дорозі поза містом. 13 Вони
повернулися й розповіли про все іншим, але ніхто
не повірив і їм.

Ісус являється Своїм апостолам
(Мт. 28:16-20; Лк. 24:36-49; Ін. 20:19-23; Дії 1:6-8)

14 Згодом Ісус з'явився і одинадцятьом апостолам,
коли вони обідали. Ісус почав докоряти їм за їхнє
невір'я і впертість, бо не повірили вони тим, хто ба-
чив Його, воскреслого з мертвих. 15 І промовив Ісус:
«Ідіть по всьому світові й проголошуйте Добру Звіс-
тку Божу всім створінням Господнім. 16 Хто повірить
‡‡ і охреститься, той буде спасенний, а хто не мати-
ме віри, той приречений ‡‡†. 17 Та, як доказ цього, ті,
хто віруватимуть, творитимуть такі чудесні знамен-
ня: Моїм ім'ям вони виганятимуть демонів, загово-
рять невідомими їм раніше мовами, гадюк брати-
муть голими руками, а якщо вип'ють отруту, вона
не візьме їх. Вони покладатимуть руки свої на хво-
рих, і ті зцілюватимуться».

† *Цитата приведена з книги Пс. 22:1.* †† *Він кличе Іллю Або «Боже Мій». Слово «Елі» «Елої»*

‡ *Рано-вранці... тижня В Ізраїлі тиждень починався з неділі.*

‡† *Але згодом... вічне У деяких древньогрецьких рукописах продовження цього вірша немає.* ‡‡ *повірить Або «повірить в Благу Вість».* ‡‡† *приречений Або «засуджений буде».*

Вознесіння Ісуса на небо
(Лк. 24:50-53; Дії 1:9-11)

19 Отак промовивши, Господь Ісус вознісся на не-
бо, і там Він сів по праву руку від Бога.

20 Апостоли ж вирушили по всьому світу проповід-
увати Добру Звістку, і Господь допомагав їм. Давши
їм владу творити чудесні знамення, Господь під-
тверджував те, що Слово Його було істинним.

Від Луки

Вступ

1 Через те, що чимало людей бралося складати
оповідь про справи, які здійснилися між нами,
так само, як нам розповіли їх ті, хто спочатку були
очевидцями і хто служив Богу, проголошуючи Його
Слово, я також подумав, що це добра справа,
оскільки я ретельно вивчив усе від початку, щоб
написати для тебе докладну повість, високошанов-
ний Теофіле †, аби ти міг затямити, що все, чого
вчили тебе, — то є істинна правда.

Ангел сповіщає про народження Іоана Хрестителя

5 У дні, коли в Юдеї правив цар Ірод, був собі свя-
щеник на ймення Захарія. Він належав до денної
черги Авія ††. Дружину Захарієву звали Єлизаветою,
і була вона з прямих нащадків Ааронових. 6 Обоє
вони були праведні перед Богом, неухильно дотри-
мувалися всіх Божих заповідей і настанов. 7 Але во-
ни не мали дітей, оскільки Єлизавета була неплі-
дна, та й були вони вже старі.
8 Якось, коли була черга Авієвого роду і Захарія
саме правив службу Божу, випало йому за жеребом
(так водилося серед священиків) іти до храму Го-
споднього й покадити там.
10 Дуже багато людей зібралося біля стін храму
молитися, коли Захарія почав кадити. 11 І от право-
руч від кадильного вівтаря з'явився йому Ангел Го-
сподній. 12 Побачивши Ангела, Захарія стривожився
і дуже перелякався.
13 Та Ангел заговорив до нього: «Не бійся, Захарію,
бо молитва твоя почута, й дружина твоя Єлизавета,
народить тобі сина, якого назвеш ти Іоаном. 14 Він
принесе тобі радість і щастя. І багато людей будуть
радіти з його народження. 15 Бо він буде великим у
Господа. Лише не мусить він пити вина, ані міцні-
ших напоїв, а від самого народження він буде спов-
нений Духом Святим. 16 І він поверне багатьох ді-
тей Ізраїлевих до Господа Бога їхнього. 17 Він при-
йде перед Господом, наділений духом і владою
пророка Іллі, й знову поверне серця батьків до ді-
тей їхніх, а непокірних настановить на путь мудро-
сті праведних і приготує людей до приходу Госпо-
да».

18 І запитав Захарія Ангела: «Звідки мені знати, що
це так? Адже я старий, та й дружина моя вже похи-
лого віку».
19 У відповідь Ангел сказав: «Мене звати Ґавриїл. Я
стою перед Богом. І я посланий говорити з тобою і
повідомити цю добру звістку. 20 Але слухай: ти мов-
чатимеш і не зможеш говорити, аж доки не настане день, коли це трапиться через те, що не повірив моїм словам. А слова ці неодмінно збудуться в належний час».
21 Люди біля храму чекали на Захарію і дивувалися, чому він так довго не виходить. 22 А коли він вийшов, то не здатен був заговорити до людей, і вони здогадалися, що в храмі йому було якесь видіння. Захарія пояснював щось жестами, але залишався німим. 23 Коли закінчився час його служби, він повернувся додому.
24 Через деякий час його дружина Єлизавета завагітніла й усамітнилася на п'ять місяців. 25 Вона сказала: «Нарешті Господь допоміг мені. Він добре подбав, аби зняти з мене мою ганьбу перед людьми».

Благовіщення діві Марії

26 Коли пішов шостий місяць Єлизаветиної вагітності, Бог послав Ангела Ґавриїла до Ґалилейського міста Назарета, до діви, зарученої з чоловіком на ймення Йосип, з роду Давидового. І звали ту діву Марією.
28 Прийшовши до неї, Ангел промовив: «Вітаю тебе, благословенна. Господь з Тобою». 29 Але вона була дуже збентежена тими словами й думала собі, що б те привітання могло означати. 30 І Ангел сказав їй: «Не бійся, Маріє. Ти здобула прихильність Божу. 31 Послухай! Ти завагітнієш і народиш Сина, і назвеш Його Ісусом. 32 Він матиме велич, і Його називатимуть Сином Всевишнього Бога. І Господь Бог дасть Йому трон Його батька Давида. 33 Він повік правитиме народом Якова, і Царству Його не буде кінця».
34 Марія запитала Ангела: «Як же таке може статися, адже я ніколи не була з чоловіком?» 35 Ангел відповів їй: «Дух Святий зійде на Тебе, і сила Всевишнього Бога огорне Тебе. То ж Святе Дитя, Яке народиться, буде назване Сином Божим. 36 І ще послухай: „Твоя родичка Єлизавета також вагітна сином, незважаючи на її похилий вік. Це вже шостий місяць її вагітності, а про неї ж казали, що вона неплідна! 37 Немає нічого неможливого для Бога"». 38 Ма-

† *Теофіле Ім'я Теофіл у перекладі з грецької означає «той, хто любить Бога».* †† *Авія Родини «синів Аарона» мусили по черзі правити службу у храмі. Див.: 1 Хр. 1:24.*

рія сказала: «Я слуга Господня, хай буде мені те, що ти сказав». І Ангел полишив її.

Марія іде до Єлизавети

39 Тими днями Марія зібралася й подалася, поспішаючи у гірську околицю, до міста юдейського.
40 Вона ввійшла в дім Захарії і привітала Єлизавету.
41 І сталося так, що коли вона почула Маріїне привітання, дитина в утробі її ворухнулась, і Єлизавета сповнилася Святого Духа. 42 Вона голосно скрикнула і сказала: «Ти найблагословенніша серед жінок, і благословенна та Дитина, Яку ти народиш. 43 Але за віщо мені така радість, що мати Господа мого завітала до мене? 44 Бо тільки-но звук того привіту торкнувся вуха мого, як дитина в утробі моїй стрепенулася.
45 Благословенна ж ти, тому що повірила у те, що збудеться сказане Господом».

Марія славить Бога

46 І мовила Марія:
47 «Душа моя Господа звеличує,
і дух мій радіє у Бозі, Спасителі моєму,
48 бо зглянувся Він на смиренну свою рабу,
і віднині всі люди зватимуть мене благословенною,
49 бо Всесильний зробив для мене велике.
Ім'я Його — святе.
50 Із роду в рід дарує Він милість тим,
хто шанує Його.
51 Він явив могутність руки Своєї,
усіх хвальків пихатих думкою сердець своїх Він розвіяв.
52 Правителів могутніх Він скинув з їх престолів,
й людей смиренних натомість Він возніс.
53 Людей голодних Він обдарував добром,
і геть прогнав ні з чим людей багатих.
54 Він допоміг народу Ізраїля, слузі Своєму,
згадавши Свою милість,
55 як обіцяв Він нашим предкам:
Авраамові й його нащадкам назавжди».
56 Марія лишалася у Єлизавети протягом трьох місяців, а потім повернулася додому.

Народження Іоана Хрестителя

57 Для Єлизавети прийшов час пологів, і вона народила сина. 58 Сусіди й родичі почули, що Бог подарував їй велику милість, і раділи разом з нею. 59 І сталося так, що коли малому сповнилося вісім днів, вони прийшли зробити йому обрізання, й хотіли назвати його Захарією, як і батька. 60 Але мати хлопчика заперечила: «Ні. Йому належить зватися Іоаном». 61 Гості їй кажуть: «Але ж нікого в вашому роду так не звали». 62 Знаками вони почали питати батька, яке ім'я хоче він дати синові. 63 Захарія попросив табличку й написав на ній: «Його звати Іоан». Усі були здивовані.
64 Тієї ж миті уста Захарії розімкнулися, язик розв'язався, і він заговорив, славлячи Бога. 65 І тоді страх охопив сусідів, і по всій гірській країні Юдеї обговорювалися ці справи. 66 Кожен, хто чув про те, дивувався й замислювався: «Ким буде це дитя?» Бо ж очевидно було, що сила Господня з ним.

Пророцтво Захарії

67 А батько його, Захарія, сповнився Духом Святим і пророк:
68 «Хай буде благословен Господь, Бог Ізраїлю,
бо прийшов Він, щоб допомогти
народові Своєму і дати йому волю.
69 І Він прислав нам могутнього Спасителя
з дому слуги Свого Давида,
70 як і обіцяв устами святих пророків,
які жили в давнину.
71 Він обіцяв порятувати нас від ворогів наших
і від влади всіх, хто нас ненавидить,
72 аби виявити милість нашим предкам
і пам'ять про Свій святий Заповіт †,
73 про клятву, яку Він приніс нашому
предкові Авраамові:
74 визволити нас з-під влади ворогів наших
і дозволити нам служити Йому без страху,
75 а лише зі святістю й праведністю перед Ним
у всі дні життя нашого.
76 Ти, дитино, будеш названий „пророком Всевишнього",
оскільки прийдеш перед Господом,
аби приготувати шлях Йому
77 і сказати людям Його,
що вони будуть спасенні
через відпущення гріхів їхніх.
78 Через велике милосердя нашого Бога
новий день †† засяє на нас з висоти,
79 щоб освітити тих,
хто живе під чорною тінню смерті,
і щоб направити стопи наші на шлях миру».
80 Хлопчик ріс і міцнів у дусі. Він лишався в безлюдних місцях, доки не надійде йому час постати перед людьми Ізраїлю.

Народження Ісуса Христа
(Мт. 1:18-25)

2 На той час вийшов наказ Августа цезаря провести перепис населення по всій Римській імперії. 2 То був найперший перепис, й проводився він, коли Кириній був губернатором Сирії. 3 Усі люди пішли реєструватися, і кожен пішов до свого рідного міста. 4 Тож Йосип також вирушив з Назарета Ґалилейського, де він жив, до Юдеї, до Давидового міста, яке зветься Віфлеємом, оскільки він походив з родини Давидових нащадків. 5 Він узяв з собою Марію, тому що був заручений з нею; у той час во-

† *Він обіцяв... святий Заповіт Див.: Бут. 22:17.* †† *новий день Буквально «ранок». Можливо, мова йде про Христа Господнього.*

на вже чекала дитину. 6 Так сталося, що поки вони
були там, настав строк Марії стати матір'ю, і вона
народила свого першого Сина. Сповивши Дитину у
полотно, Марія поклала Його в ясла, оскільки в за-
їжджому дворі вільних місць не було.

Пастухам являється Ангел Господній

8 Кілька пастухів тієї місцевості лишилися на ніч у
чистім полі стерегти свої отари. 9 І з'явився їм Ангел
Господній, і сяйво слави Господньої пролилося на
них. Страх охопив пастухів. 10 Та Ангел сказав їм:
«Не бійтеся, я приніс вам добру звістку, яка дасть
велику радість людям. 11 Тому що сьогодні в місті
Давидовім народився для вас Спаситель — Христос
Господь. 12 І знак вам буде такий: ви знайдете в
яслах Дитину, загорнуту у полотно».
13 Раптом до Ангела приєдналася сила-силенна ін-
ших Ангелів, які славили Бога зі словами:
14 «Слава Господу на небесах,
і хай мир панує на землі між людьми, які Богу ми-
лі».
15 Коли Ангели залишили пастухів і повернулися
на небо, пастухи заговорили між собою: «Ходімо до
Віфлеєма й подивимося на те, що там сталось, про
що Господь дав нам знати». 16 Тож вони поспішили
й знайшли Марію з Йосипом і Дитиною, Яка лежала
в яслах. 17 Побачивши Немовля, пастухи всім роз-
повіли про звістку, яку вони одержали про цю Ди-
тину. 18 І розказана ними історія дивувала всіх, хто
чув її. 19 Марія ж, мов скарб, збирала все це й скла-
дала в своєму серці †. 20 А пастухи повернулися до-
дому, хвалячи й прославляючи Бога за все те, що
вони почули й побачили — точнісінько так, як було
їм сказано.

Ісус у храмі

21 Коли сповнилося вісім днів і настав час робити
Хлопчику обрізання, Його нарекли Ісусом. Це було
ім'я, яке дав Йому Ангел ще до Його зачаття в ма-
териній утробі. 22 А як настав час їхнього очищення,
згідно з Мойсеєвим Законом, батьки взяли Ісуса до
Єрусалиму, щоб явити Його перед Господом, як то
написано у Законі Господнім: «кожен хлопчик-пер-
вісток мусить бути посвячений Господові ††, й по-
класти жертву, як того вимагає Закон Господній:
«принести в пожертву пару горлиць або голуб'ят» ‡.
25 Мешкав тоді в Єрусалимі чоловік на ймення Си-
меон. Був він людиною праведною й побожною.
Він чекав, коли Господь прийде, та порятує Ізраїль,
і Святий Дух був з ним. 26 То Дух Святий відкрив йо-
му, що він не спізнає смерті, доки не побачить на
власні очі Господнього Христа. 27 Осяяний Духом,
прийшов Симеон у храм, і коли батьки внесли ма-
лого Ісуса, щоб зробити все для Нього згідно з тра-
дицією Закону, Симеон узяв Дитину на руки, й бла-
гословив Бога мовивши:
29 «Тепер, Господи, відпусти слугу Свого з миром,
як обіцяв Ти, оскільки очі мої бачили Твоє Спасін-
ня ††,
Яке Ти приготував перед усіма народами.
Він — Світло для прозріння поганам
і на славу Твоєму народу ізраїльському».
33 Батько й мати були вражені тим, що було сказа-
не про їхнього Сина. 34 Симеон благословив їх ска-
завши Марії, Ісусовій матері: «Він призначений ба-
гатьох в Ізраїлі піднести або скинути додолу, Він по-
кликаний бути знаменням, яке люди відкинуть, і
потаємні думки багатьох людей відкриються, та це
буде так боляче тобі, неначе меч пронизає серце
твоє».

Пророчиця Анна

36 У той самий час пророчиця Анна, дочка Фануї-
лова з роду Ашера, знаходилася у храмі. Вона була
дуже стара. Сім років прожила вона з чоловіком пі-
сля одруження, а потім вдовувала аж до вісімдеся-
тичотирирічного віку. Не відлучаючись із храму,
день і ніч вона постом і молитвами служила Госпо-
ду. 38 Анна підійшла до Ісусових батьків саме тоді,
коли вони розмовляли з Симеоном. Вона подякува-
ла Богові й розповіла про Ісуса всім, хто чекав ви-
зволення Єрусалиму.
39 Коли Йосип та Марія виконали все, що вимага-
лося Законом Господнім, вони повернулися до Ґа-
лилеї, у своє рідне місто Назарет. 40 А Дитя росло,
наливалося силою, мудрістю, і Божа благодать була
на Ньому.

Подорож дванадцятирічного Ісуса до Єрусалиму

41 Щороку батьки Його вирушали до Єрусалиму на
свято Пасхи. 42 Подалися вони, як завжди, й того ро-
ку, коли Ісусові сповнилося дванадцять. 43 Як скін-
чилося свято, батьки верталися додому, а Хлопчик
Ісус лишився в Єрусалимі, хоч батьки не знали про
те. 44 Цілий день вони йшли, вважаючи, що Він десь
тут, у гурті. Потім почали шукати Його серед своїх
родичів та друзів. 45 І, не знайшовши, повернулися
до Єрусалиму, сподіваючись знайти Його там.
46 І так сталося, що знайшли вони Його аж через
три дні у храмі. Ісус сидів серед учителів, слухав
їхню науку й ставив їм запитання. 47 І всі, хто чули
Його, були здивовані Його розумінням та відповід-
ми.
48 Побачивши Його, батьки були вражені, а Його
мати звернулася до Нього: «Дитино, чому Ти зро-
бив з нами таке? Твій батько і я страшенно пережи-
вали, розшукуючи Тебе». 49 А Він відповів: «Чому ви
шукали Мене? Чи ви не знали, що Я мушу бути у до-

† *Марія... своєму серці* Або «Марія слухала все це і намагала-
ся зрозуміти сказане». †† *кожен... Господові* Див.: Вих. 13:2, 12.
‡ *Цитата приведена з книги Лев. 12:8.*

†† *Спасіння Ім'я «Ісус» означає «Спасіння».*

мі Батька Мого?» †50 Та вони не зрозуміли цієї відповіді.
51 Тоді Ісус повернувся із ними до Назарета, і Він
слухався їх. Та Його мати зберігала все це в своїм
серці. 52 Тож Ісус зростав мудрістю, статурою та ласкою Божою і людською.

Проповідь Іоана Хрестителя
(Мт. 3:1-12; Мк. 1:1-8; Ін. 1:19-28)

3 Це було в п'ятнадцятий рік панування цезаря
Тиверія, коли Понтій Пилат був намісником в
Юдеї, Ірод — тетрархом Ґалилеї, а брат його Пилип
— тетрархом земель Ітурейських та Трахонитидських, Лисаній — тетрархом Авіліні, а первосвященниками були Анна та Каяфа. Тоді в пустелі Іоанові,
синові Захарієвому, було Слово Боже.
3 Він ходив різними землями довкола Йордану,
проповідуючи хрещення як символ покаяння для
прощення гріхів, як це написано в книзі пророка
Ісаї:
«Голос лунає в пустелі:
„Готуйте дорогу Господу,
зробіть прямим шлях для Нього.
5 Кожна долина наповниться.
І кожна гора та пригорок знизяться,
Криві місцини вирівняються,
А дороги вибоїсті стануть гладенькими,
6 І всі люди побачать Боже спасіння"».
Ісаї 40:3-5
7 Іоан казав юрбам людей, які виходили, щоб
прийняти хрещення від нього: «Виплодки зміїні!
Хто попередив вас тікати від гніву Господнього, що
наближається? 8 Хай ваші вчинки покажуть, що ви
покаялися. І не треба, виправдовуючись, доводити
один одному: „Авраам — наш батько". Бо кажу вам,
що Бог може навіть це каміння перетворити на дітей Авраамових. 9 Сокира вже занесена, і кожне дерево, що не дає добрих плодів ††, буде зрубане й кинуте у вогонь». 10 І люди вигукували: «То що ж нам
робити?» 11 У відповідь він казав їм: «Кожен, хто має
дві одежини ‡, мусить поділитися з тим, у кого немає жодної. І кожен, хто має їжу, мусить зробити те
саме».
12 Прийшли охреститися й деякі збирачі податків.
Вони запитали Іоана: «Вчителю, що нам робити?»
13 А він каже: «Не збирайте грошей більше, ніж звелено вам».
14 І прийшли воїни до нього й спитали: «А нам що
робити?» Їм він також відповів: «Ні з кого не беріть
гроші силою чи кривдою, будьте вдоволені платнею своєю».
15 Люди жили в очікуванні, й в душі всі вони прагнули знати, чи не є Іоан Христом. 16 Та на всі їхні
запитання Іоан відповідав: «Я хрещу вас водою, але
ж незрівнянно Могутніший, ніж я, іде за мною: я не
гідний навіть бути рабом, який схиляється, щоб
розв'язати ремінці Його сандалій. Він хреститиме
вас Духом Святим і вогнем. 17 Він очистить Свій тік
‡† і збере пшеницю до комори, а полову спалить у
незгасному вогні». 18 Так і багатьма іншими словами звертався Іоан до людей, проповідуючи Благовість.

Ув'язнення Іоана Хрестителя

19 Іоан дорікав тетрархові Іроду за його стосунки з
братовою жінкою Іродіадою та й за багато інших
лихих вчинків Ірода. 20 А до всього, Ірод ще й кинув
Іоана до в'язниці.

Хрещення Ісуса
(Мт. 3:13-17; Мк. 1:9-11)

21 Коли всі люди хрестилися, й Ісус охрестився та
став молитися, раптом розкрилися Небеса і Дух
Святий зійшов на Нього в подобі голуба. І голос
пролунав з небес: «Ти Син Мій улюблений, Ти догодив Мені».

Родовід Ісуса
(Мт. 1:1-17)

23 Коли Ісус почав Своє служіння Господу, Йому було близько тридцяти років. Він був Сином (принаймні так вважалося) Йосипа.
Йосип був сином Ілії.
24 Ілія був сином Маттата.
Маттат був сином Левія.
Левій був сином Мелхія.
Мелхій був сином Янная.
Яннай був сином Йосипа.
25 Йосип був сином Маттафія.
Маттафій був сином Амоса.
Амос був сином Наума.
Наум був сином Еслія.
Еслій був сином Наґґая.
26 Наґґай був сином Маата.
Маат був сином Маттафія.
Маттафій був сином Семеїна.
Семеїн був сином Йосеха.
Йосех був сином Йоди.
27 Йода був сином Яннана.
Яннан був сином Реси.
Реса був сином Зерувавела.
Зерувавел був сином Салатиїла.
Салатиїл був сином Нерія.
28 Нерій був сином Мелхія.
Мелхій був сином Аддія.
Аддій був сином Косама.
Косам був сином Елмадама.
Елмадам був сином Ера.
29 Ер був сином Йошуа.
Йошуа був сином Елієзера.

† *у домі Батька Мого Або «там, де Я мушу виконувати справи Батька Мого».* †† *кожне... плодів Тобто це ті люди, що не слідують настановам Божим.* ‡ *одежини Буквально «туніки».*

‡† *очистить Свій тік Тобто Він відділить добрих людей від поганих.*

Еліезер був сином Йорима.
Йорим був сином Маттата.
Маттат був сином Левія.
30 Левій був сином Симеона.
Симеон був сином Юди.
Юда був сином Йосипа.
Йосип був сином Йонама.
Йонам був сином Еліякима.
31 Еліяким був сином Мелеї.
Мелея був сином Менни.
Менна був сином Маттата.
Маттат був сином Натана.
Натан був сином Давида.
32 Давид був сином Єссея.
Єссей був сином Оведа.
Овед був сином Воаза.
Воаз був сином Салмона.
Салмон був сином Наасона.
33 Наасон був сином Аммінадава.
Аммінадав був сином Рами.
Рама був сином Есрома.
Есром був сином Переса.
Перес був сином Юди.
34 Юда був сином Якова.
Яків був сином Ісаака.
Ісаак був сином Авраама.
Авраам був сином Тери.
Тера був сином Наора.
35 Наор був сином Серуґа.
Серуґ був сином Реу.
Реу був сином Пелеґа.
Пелеґ був сином Евера.
Евер був сином Шелаха.
36 Шелах був сином Каїнана.
Каїнан був сином Арфаксада.
Арфаксад був сином Сима.
Сим був сином Ноя.
Ной був сином Ламеха.
37 Ламех був сином Мафусаїла.
Мафусаїл був сином Еноха.
Енох був сином Яреда.
Яред був сином Маалалеела.
Маалалеел був сином Каїнана.
38 Каїнан був сином Еноса.
Енос був сином Сефа.
Сеф був сином Адама.
Адам був сином Бога.

Диявол спокушає Ісуса
(Мт. 4:1-11; Мк. 1:12-13)

4 Сповнений Духа Святого, Ісус залишив береги ріки Йордан, і Дух повів Його до пустелі. 2 І там протягом сорока днів диявол спокушав Його. Ісус нічого не їв увесь цей час, і коли сорок днів минуло, Він був дуже голодним. 3 Диявол сказав Йому: «Якщо Ти Син Божий, то накажи цьому каменю перетворитися на хліб». 4 На те Ісус відповів: «У Святому Писанні сказано:

„Не хлібом одним живе людина”».

Повторення Закону 8:3

5 Тоді диявол підхопив Його й за одну мить показав усі царства світу. 6 І мовив він: «Я віддам Тобі всю владу й славу цих царств, тому що це було дано мені, і я можу віддати їх тому, кому побажаю. 7 Тож якщо поклонишся мені, все це буде Твоїм». 8 У відповідь Ісус промовив: «У Святому Писанні сказано:

„Поклоняйся Господу Богу своєму
і служи лише Йому”».

Повторення Закону 6:13

9 Після того диявол переніс Його до Єрусалиму, поставив на найвище місце храму й сказав: «Якщо Ти Син Божий, кинься додолу, 10 адже у Святому Писанні сказано:

„Він накаже Ангелам Своїм
берегти Тебе”.

Псалми 91:11

11 А також сказано:

„Вони понесуть Тебе на руках,
щоб не пошкодив Ти ноги Своєї об камінь”».

Псалми 90:12

12 Ісус відповів йому: «Але у Святому Писанні також говориться й інше: „Не спокушай Господа Бога свого”» †.

13 Коли диявол закінчив спокушати Ісуса, він залишив Його до більш сприятливих часів.

Ісус проповідує в Ґалилеї
(Мт. 4:12-17; Мк. 1:14-15)

14 Ісус повернувся до Ґалилеї могутній Духом Святим, і чутки про Нього пішли по всіх околицях.
15 Він навчав по синагогах, і всі люди хвалили Його.

Ісус повертається до Свого рідного міста
(Мт. 13:53-58; Мк. 6:1-6)

16 Потім Ісус подався до Свого рідного міста — Назарета. І в суботу, за Своїм звичаєм, Христос пішов до синагоги. Коли Він підвівся, щоб читати, Йому подали книгу пророка Ісаї. Ісус розкрив книгу і знайшов місце, де було написано:

18 «Дух Господа зі Мною, бо Він обрав Мене,
аби Я бідному люду приніс Благовість.
Він послав Мене проголосити звільнення
в’язням й прозріння сліпим, дати волю пригніченим,
та проголосити час Милості Господньої».

Ісаї 61:1-2

20 Згорнувши книгу, Він віддав її служці й сів. Очі всіх присутніх у синагозі були звернені на Нього.
21 Тож Він почав говорити: «Сьогодні збулися ці слова зі Святого Писання, поки ви слухали Мене». 22 І всі добре говорили про Христа, і були вражені чудовими словами, що мовив Він. Вони казали: «Чи ж Він не син Йосипа?»

23 Ісус сказав їм: «Зрозуміло, ви повторите Мені відомий вислів: „Лікарю, зцілися сам”. Ми чули, що

† *Цитата приведена з книги Повт. Закону 6:16.*

Ти робив у Капернаумі, зроби те саме тут, у Своєму
рідному місті». 24 І Він додав: «Правду кажу вам:
пророка не приймають тільки в його рідному місті.
25 Правду кажу вам: багато вдів було в Ізраїлі в часи
Іллі, коли небо зімкнулося на три роки й шість міся-
ців, і великий голод напав на всю землю. 26 Та Бог
не послав Іллю до жодної з них, окрім тієї, яка ме-
шкала в Сарепті Сидонській.
27 Багато було прокажених в Ізраїлі в часи проро-
ка Єлисея, та жоден з них не був очищений, крім
Наамана сиріянина» †.
28 І всі присутні в синагозі були розгнівані, почув-
ши ті слова. 29 Вони підхопилися й вигнали Ісуса з
міста, й відвели Його аж на край гори, на якій стоя-
ло їхнє місто, щоби скинути зі скелі. 30 Але Він про-
йшов крізь натовп і подався геть.

Зцілення біснуватого в Капернаумі
(Мк. 1:21-28)

31 Ісус прийшов до Ґалилейського міста Капернау-
ма, і наступної суботи навчав людей, котрі зібрали-
ся там. 32 Вони були вражені тією наукою, бо за сло-
вом Його відчувалася влада. 33 Був у синагозі чоло-
вік, одержимий злим духом. Раптом він несамовито
закричав: 34 «Що Тобі треба від нас, Ісусе з Назаре-
та? Ти прийшов, щоб знищити нас? Я знаю, хто Ти!
Ти — Божий Святий!»
35 Ісус суворо наказав йому: «Вгамуйся й вийди з
нього!»
Тут нечистий кинув чоловіка перед людьми на
землю й, не заподіявши ніякої шкоди, вийшов з
нього. 36 Подив охопив усіх присутніх, і вони загово-
рили поміж собою: «Що ж це за вчення таке? Вла-
дно наказує Він нечистим, і ті виходять з людини».
37 Чутка про Нього розійшлися по всіх околицях.

Зцілення Петрової тещі
(Мт. 8:14-17; Мк. 1:29-34)

38 Ісус залишив синагогу й попрямував до Симо-
на, якого ще звали Петром. Симонова теща стра-
ждала від тяжкої лихоманки, й Ісуса попросили до-
помогти їй. 39 Ставши над жінкою, Він наказав лихо-
манці залишити її, й хвороба вийшла геть. Та підве-
лася й почала прислуговувати їм.
40 Після заходу сонця до Нього привели багатьох
хворих на різні недуги. Накладаючи руки на кожно-
го по черзі, Ісус зціляв усіх. 41 І біси також виходили
з багатьох людей, вигукуючи: «Ти — Син Божий!»
Але Ісус суворо забороняв їм говорити, бо вони
знали, що Він — Христос.

Ісус вирушає в інші міста
(Мк. 1:35-39)

42 Як настав день, Ісус залишив оселю й пішов у
безлюдне місце, але люди шукали й знайшли Його,
бо хотіли перешкодити Йому покинути їх. 43 Та Він
сказав їм: «Я мушу повідомити Добру Звістку про
Царство Боже також іншим містам, бо саме для цьо-
го Мене й було послано». 44 І Він далі проповідував
по синагогах Юдеї.

Перші учні Ісуса
(Мт. 4:18-22; Мк. 1:16-20)

5 Сталося так, що коли Ісус стояв біля Ґенісарет-
ського озера ††, навколо Нього зібралися люди
й слухали Слово Боже. Ісус побачив два човни на
березі озера. З них якраз зійшли рибалки й мили
свої сіті. 3 Ісус увійшов до одного з човнів, який на-
лежав Симонові, й попросив господаря трохи від-
плисти від берега. А сам сів і почав з човна навчати
натовп, який стояв біля води.
4 Скінчивши говорити, Ісус сказав Симонові: «Від-
пливи на глибину, закинь сіті, та зловиш багато ри-
би». 5 Симон відповів: «Учителю, ми тяжко трудили-
ся цілу ніч і нічого не зловили, але якщо Ти так ка-
жеш, я закину сіті».
6 Зробивши так, вони зловили дуже багато риби,
аж сіті почали рватися. 7 То гукнули вони товаришів
на іншому човні, щоб ті допомогли їм. Ті підпливли,
й обидва човни так наповнилися рибою, що мало
не почали тонути. 8 Побачивши це, Симон-Петро
припав до Ісусових колін і вигукнув: «Залиши мене,
Господи, бо я чоловік грішний!» 9 Петро казав так,
бо, як і всі інші, хто були з ним, він був приголом-
шений такою рибальською здобиччю. 10 Так само
вражені були й Симонові товариші Яків та Іоан, Зе-
ведеєві сини. То Ісус сказав Симонові: «Не бійся.
Відтепер ти ловитимеш душі людські!»
11 Вони повитягали човни на берег, все полишили
й пішли за Ісусом.

Очищення прокаженого
(Мт. 8:1-4; Мк. 1:40-45)

12 Якось перебував Ісус в місті, де мешкав один
чоловік, вкритий проказою. Коли він побачив Ісуса,
то, впавши долілиць перед Ним, благав: «Господи,
якщо на те воля Твоя, Ти можеш зцілити мене».
13 Ісус простягнув руку, торкнувся прокаженого й
сказав: «Моя воля! Зцілися!» Тієї ж миті проказа зі-
йшла з нього і він став чистим. 14 Тоді Ісус наказав
чоловікові: «Дивися ж, нікому не кажи про це. Кра-
ще піди й покажися священику ‡, та принеси по-
жертву за своє очищення, як наказував Мойсей. Це
й буде свідченням твого одужання».
15 Але чутки про Нього поширювалися все більше.
Цілі натовпи звідусіль сходилися, щоб послухати
Його та зцілитися від хвороб своїх. 16 Однак Він ча-
сто усамітнювався в безлюдних місцях й молився.

† *Наамана сиріянина Див.: 2 Цар. 5:1-14.*

†† *Ґенісаретське озеро Інша назва Ґалилейського озера.* ‡ *покажися священику За Законом Мойсея тільки священик вирішував, зцілилася людина від хвороби чи ні.*

Зцілення немічного
(Мт. 9:1-8; Мк. 2:1-12)

17 Сталося так, що одного разу, коли Ісус проповідував людям слово Своє, перед Ним також сиділи
фарисеї й вчителі Закону, які посходилися до Нього
з різних міст Ґалилеї та Юдеї, а також із Єрусалиму. І
сила Господня була з Ісусом, тож міг Він зцілювати
людей.
18 Кілька чоловіків принесли до Ісуса паралізованого, який лежав у ліжку й намагалися пронести
його і покласти перед Ним. 19 Але пробитися крізь
натовп вони не змогли, тож, розібравши дах будинку, де був Ісус, спустили хворого на його ліжку посеред натовпу перед Ним. 20 Побачивши, як сильно
вони вірують, Ісус мовив до хворого: «Друже, гріхи
твої прощені!»
21 На те фарисеї та книжники подумали: «Хто Він
такий, що так зневажає Всевишнього? Ніхто не може прощати гріхи, крім Самого Бога!»
22 Та Ісусові були відомі їхні думки, тож Він їм відповів: «Чому ви так думаєте? 23 Що легше сказати:
„Твої гріхи прощені” чи „Вставай і ходи?” 24 Але Я доведу, що Син Людський має владу на землі прощати гріхи». І мовив Він до паралізованого: «Кажу тобі, вставай, бери постіль свою і йди додому!»
25 Тієї ж миті паралізований встав перед ними, забрав свої ноші і подався додому, прославляючи Бога. 26 Всі були вражені й хвалили Бога. Благоговіння
охопило їх, й вони казали: «Сьогодні ми бачили неймовірні речі!»

Покликання Левія (Матвія)
(Мт. 9:9-13; Мк. 2:13-17)

27 Ісус пішов звідти й згодом побачив чоловіка на
ім’я Левій, який сидів у будці, збираючи податки.
Ісус сказав йому: «Слідуй за Мною!» 28 Тож Левій полишив усе і вирушив за Ним.
29 У себе вдома Левій влаштував великий обід на
честь Ісуса. Разом з ними за столом сиділо чимало
збирачів податків та інших людей. 30 А фарисеї та
книжники докоряли Ісусовим учням: «Чому ви їсте
й п’єте за одним столом зі збирачами податків та
грішниками?» 31 На це їм Ісус відповів: «Не здоровим потрібен лікар, а хворим. 32 Я прийшов, щоб
покликати не праведників, а грішників до покаяння».

Ісус відповідає фарисеям про піст
(Мт. 9:14-17; Мк. 2:18-22)

33 Вони сказали Ісусові: «Іоанові послідовники й
прибічники фарисеїв часто постяться й моляться, а
Твої учні їдять і п’ють». 34 Ісус сказав їм: «Чи змусите ви поститися друзів нареченого на весіллі, поки
молодий ще з ними? 35 Та прийде час, коли молодого заберуть від них, тоді вони й почнуть поститися».

36 Тоді ж Ісус розповів їм притчу: «Ніхто не відриває латку від нового одягу, щоби пришити на старий. Якщо так зробити, то й нову одежину порвеш,
і до старої не припасується латка від нової. 37 Ніхто
не наливає молоде вино в старі міхи. Якщо так зробити, нове вино розірве міхи й розіллється, а міхи
зіпсуються. 38 Молоде вино треба наливати в нові
міхи. 39 Ніхто не схоче після старого вина пити молоде, бо скаже: „Старе вино краще”».

Син Людський — Господь суботі
(Мт. 12:1-8; Мк. 2:23-28)

6 Якось у суботу Ісус проходив пшеничним полем, а учні по дорозі почали зривати колоски,
та, розлущуючи їх між пальцями, їли зерно. 2 Дехто
з фарисеїв запитав: «Поглянь, чому вони збирають
зерно? Хіба Закон Мойсеїв не забороняє робити це
в суботу?» 3 У відповідь Ісус сказав їм: «Хіба не читали ви, що зробив Давид, коли він і його супутники
зголодніли? 4 Він зайшов до Божого дому і з’їв священні хліби, що були наготовані Богові, ще й дав
тим, хто був з ним, хоч ті підношення, за Законом
Мойсея, ніхто не міг їсти, крім священиків». 5 Й Ісус
додав: «Син Людський — Господь і над суботою».

Зцілення сухорукого в суботу
(Мт. 12:9-14; Мк. 3:1-6)

6 Якось іншої суботи Ісус прийшов до синагоги й
навчав там. Серед присутніх був чоловік із усохлою
рукою. 7 Книжники й фарисеї уважно пильнували
за Ісусом, аби мати підставу звинуватити Його в тому, що Він зціляє того чоловіка в суботу.
8 Ісусові були відомі їхні думки, але Він сказав сухорукому: «Підведися й стань перед усіма!» І чоловік підвівся й став там. 9 Тоді Ісус сказав книжникам
і фарисеям: «Я вас питаю: чи годиться робити в суботу добро, а чи зло? Рятувати життя, чи вбивати?»
10 Ісус обвів їх поглядом і сказав сухорукому: «Простягни руку свою!» Той простягнув руку, й вона зцілилася. 11 Фарисеї та книжники були розлючені й
почали міркувати поміж собою, що б таке заподіяти Ісусові.

Ісус обирає апостолів
(Мт. 10:1-4; Мк. 3:13-19)

12 Кількома днями пізніше, Ісус подався на гору
помолитися. Цілу ніч Він провів у молитвах до Бога.
13 Коли настав день, Він покликав Своїх учнів і
обрав з-поміж них дванадцятьох і назвав апостолами Своїми. 14 Це були
Симон, якому Ісус дав ім’я Петро,
його брат Андрій,
Яків та Іоан,
Пилип,
Варфоломій,
Матвій,
Хома,
Яків, син Алфія,

Симон, якого також називали Зилот,
Юда (син Якова),
та Юда Іскаріот, котрий пізніше зрадив Ісуса.

Ісус зціляє і навчає людей
(Мт. 4:23-25; 5:1-12)

17 Ісус разом із апостолами зійшов з гори й зупинився в долині, де стояв великий натовп Його учнів і дуже багато людей з усієї Юдеї, з Єрусалиму, з узбережжя поблизу Тира і Сидона. 18 Вони зійшлися, щоб послухати Його, а також щоб зцілитися від хвороб. І ті, хто страждав від нечистих духів, були зцілені. 19 І всі в натовпі намагалися торкнутися Ісуса, бо з Нього йшла сила, яка зціляла всіх їх.

20 Поглянувши на своїх послідовників, Ісус сказав:
«Благословенні ви, бідні,
бо Царство Боже належить вам.
21 Благословенні ви, хто зараз голодні,
бо будете насичені.
Благословенні ви, хто зараз плаче,
бо ви будете радіти і сміятися.
22 Благословенні ви, коли вас ненавидять, ображають і відлучають, й визнають ваше ім'я злим за вашу вірність Синові Людському. 23 Радійте того дня, веселіться, бо на вас чекає велика нагорода на небесах! Бо від предків цих людей так само діставалося й пророкам.
24 Та горе вам, багатим,
бо свою втіху ви вже отримали.
25 Горе вам, ситим тепер,
бо вам доведеться спізнати голод.
Горе вам, хто тепер радіє і сміється,
бо бідування і сльози чекають на вас.
26 Горе вам, про кого всі добре говорять, так їхні предки вихваляли лжепророків».

Любіть ворогів ваших
(Мт. 5:38-48; 7:12)

27 «До вас Я звертаюся, до тих, хто слухає Мене:
„Любіть ворогів своїх. Даруйте добро тим, хто ненавидить вас. 28 Благословляйте тих, хто проклинає вас. Моліться за тих, хто кривду вам чинить.
29 Якщо хтось вдарить вас по одній щоці, підставте йому і другу. Якщо хтось знімає з вас плащ, хай візьме й сорочку. 30 Коли хтось у вас просить, то дайте йому, а якщо хтось візьме те, що належить вам, не вимагайте повернути. 31 Поводьтеся з іншими так, як ви б хотіли, щоб інші поводилися з вами.
32 Бо якщо ви любите лише тих, хто любить вас, то чи заслуговуєте ви на якусь особливу подяку? Адже навіть грішники люблять тих, хто любить їх самих.
33 І якщо ви чините добро тільки тим, хто добрий до вас, то чи заслуговуєте ви на якусь особливу подяку? Навіть грішники так роблять. 34 І якщо ви даєте в борг тим, від кого сподіваєтесь одержати, то чи заслуговуєте ви на якусь особливу подяку? Навіть грішники дають у борг іншим грішникам, щоб їм згодом повернули те ж саме. 35 Ні, любіть своїх ворогів і робіть добро їм, і в борг давайте, не розраховуючи на повернення. Отоді ви матимете велику винагороду і будете дітьми Всевишнього. Він милостивий до невдячних і злих людей. 36 Будьте ж і ви милосердні, як Отець ваш милосердний"».

Притча про сліпого поводиря
(Мт. 7:1-5)

37 «Не судіть інших, бо судитиме вас Бог так, як ви судите інших. Не звинувачуйте, то й вас не звинуватять. Прощайте іншим, то й вам проститься.
38 Давайте, то й вам воздасться мірою доброю, такою, що й не втримаєте ви усього. Бог буде з вами щедрим, якщо ви будете щедрими до інших».

39 Ісус також розповів їм таку притчу: «Чи може сліпий бути поводирем для іншого сліпого? Чи не впадуть обидва в яму? 40 Учень — не важливіший за вчителя свого, але кожен, хто удосконалиться, буде як вчитель його.

41 Чому ви бачите порошинку в оці брата свого, але не помічаєте колоди у власному оці? 42 Як же ви можете звертатися до брата з такими словами: „Дозволь вийняти порошинку з ока твого", — коли маєте колоду у власному оці? Лицеміри, спочатку витягніть колоду з власного ока, а тоді й побачите, як ліпше вийняти порошинку з братового ока».

Пізнається дерево за плодами його
(Мт. 7:17-20; 12:34-35)

43 «Не буває доброго дерева, що приносило б погані плоди, як не буває й поганого дерева, що приносило б добрі плоди. 44 Дерева розрізняють за плодами їхніми: бо не ростуть фіґи в будяках, а виноград на терновому кущі. 45 Добра людина винесе добро зі скарбниць свого серця, а людина зла винесе зло з глибин свого серця. Бо з уст людських злітає те, чим переповнене серце».

Не будуйте на піску
(Мт. 7:24-27)

46 «Чому ви звертаєтеся до Мене: „Господи, Ти — Господь наш", — але не робите того, про що Я кажу? 47 На кого схожа людина, яка приходить до Мене, слухає слова Мої й виконує їх? 48 Вона схожа на чоловіка, який, зводячи будинок, вирив глибоко і заклав міцний фундамент на камені. І коли настала повінь, і води ринули на будівлю, то вони не змогли зрушити той дім, бо збудовано його як слід.

49 Проте кожен, хто слухає слова Мої, але не виконує їх, схожий на чоловіка, який звів будинок свій без фундаменту. Коли настала повінь й води хлинули на той дім, він миттю повалився і був геть зруйнований».

Зцілення слуги
(Мт. 8:5-13; Ін. 4:43-54)

7 Коли Ісус закінчив навчати людей, Він пішов до Капернаума. 2 У тому місті знаходився рим-

ський сотник, у якого так тяжко захворів слуга, котрий вже був при смерті. Сотникові той слуга був дуже дорогий. 3 Почувши про Ісуса, він послав до Нього кількох юдейських старійшин, аби ті попросили Ісуса прийти й врятувати життя слуги. 4 Прийшовши, старійшини почали благати Ісуса: «Він заслуговує, щоб Ти зробив це для нього, бо він любить народ наш, навіть, збудував для нас синагогу».

6 Тож Ісус пішов з ними. Та коли Він уже підходив до дому сотника, той послав своїх друзів назустріч, щоб ті передали Ісусові його слова: «Господи! Не завдавай Собі клопоту заради мене, бо я недостойний, щоб Ти заходив до моєї оселі. 7 Через це я й не наважився сам прийти до Тебе, але лише накажи, й слуга мій одужає. 8 Я знаю це, бо я сам людина підвладна, та маю солдатів, підвладних мені. Коли я кажу одному з них: „Йди геть!" — то він іде. Кажу іншому: „Йди сюди!" — і він приходить. Скажу слузі своєму: „Зроби це!" — і він виконує».

9 Почувши ці слова, Ісус був дуже вражений. Він повернувся до натовпу, який слідував за Ним, й сказав: «Кажу Я вам, такої великої віри Я не зустрічав навіть у людей Ізраїлю». 10 І коли ті, кого було послано, повернулися до оселі сотника, то побачили, що слуга цілком одужав.

Ісус повертає мертвого до життя

11 Невдовзі по тому Ісус прийшов до міста Наїна. З Ним мандрували Його учні й великий натовп. 12 Коли Він підійшов до міських воріт, звідти виносили мертвого. То був єдиний син у матері, ще й вдови. Чимало мешканців міста йшло за нею.

13 І побачивши її, Господь наповнився співчуттям до неї і сказав: «Не плач». 14 Він підійшов і торкнувся до нош. Люди, які несли їх, зупинилися. Тоді Ісус сказав: «Юначе, кажу тобі: „Встань!"» 15 І мертвий підвівся й заговорив. Так Ісус повернув матері сина.

16 Усіх присутніх охопив страх, але вони славили Бога зі словами: «Великий пророк з'явився поміж нас!» І ще: «Бог прийшов допомогти своєму народові!» 17 Ця звістка про Ісуса поширилася по всій Юдеї та навколишніх краях.

Посланці від Іоана Хрестителя
(Мт. 11:2-19)

18 Учні Іоана прийшли до нього й розповіли йому про всі ці події. Тоді Іоан покликав двох із них і послав їх до Господа запитати: «Ти і є Той, Хто мав прийти, чи ми мусимо чекати на іншого?» 20 І прийшовши до Ісуса, вони сказали: «Іоан Хреститель послав нас запитати Тебе: „Ти і є Той, Хто мав прийти, чи ми мусимо чекати на когось іншого?"»

21 У той час Ісус зцілив багатьох людей від хвороб і мук, вигнав нечистих духів з одержимих, а багатьом сліпим повернув зір. 22 То ж Він відповів Іоановим посланцям: «Ідіть і перекажіть Іоанові все те, що ви почули й побачили: сліпі прозрівають, каліки починають ходити, прокажені зціляються, до глухих повертається слух, мертві воскресають, а вбогим проповідується Добра Звістка. 23 Блаженний той, хто може щиро прийняти Мене».

Ісусове свідчення про Іоана

24 Коли Іоанові посланці пішли, Ісус почав говорити присутнім про Іоана: «На що ви ходили дивитися в пустелі? На очерет, що вітер гойдає? †25 Насправді, кого ви очікували побачити? Чоловіка у вишуканому вбранні? Звичайно ж ні! Ті, хто носять пишні шати і живуть у розкоші, знаходяться у царських палацах. 26 Ну, то ж кого ви хотіли побачити? Пророка? Істинно кажу вам: Іоан — значно більше, ніж пророк! 27 Це саме про Нього сказано у Святому Писанні:

„Послухай!
Я виряджаю посланця Мого поперед Тебе.
Він приготує Тобі дорогу".

Малахії 3:1

28 Істинно кажу вам: серед усіх людей, народжених на світі, не було ще ніколи більшого за Іоана; але найменший у Царстві Божому — все ж більший за нього».

29 І всі, хто чув це, навіть збирачі податків, визнали Божу праведність, бо хрестилися вони Іоановим хрещенням. 30 Але фарисеї та книжники, що відмовились бути хрещені Іоаном, зневажили Божу волю про себе.

31 «З ким можна порівняти це покоління людей? На кого вони подібні? 32 Вони, немов діти, які сидять на базарі й гукають один до одного:

„Ми грали для вас на сопілці,
але ж ви не танцювали.
Ми співали вам жалісних пісень,
та ви не ридали".

33 Бо коли прийшов Іоан Хреститель, який не їв хліба й не пив вина, ви казали: „Він одержимий нечистим". 34 Коли ж прийшов Син Людський, Який їсть, як інші, і п'є вино, ви кажете: „Погляньте на Нього! Він ненажера та п'яниця! Він друг збирачів податків та грішників!" 35 Та мудрість виявляється у вчинках» ††.

Намащення Ісуса запашною олією

36 Один із фарисеїв запросив Ісуса пообідати з ним. Ісус прийшов до фарисеєвої оселі й зайняв місце за столом.

37 Була в тому місті одна жінка, про яку усі знали, що вона грішниця. Почувши, що Ісус обідає в домі фарисея, вона принесла алебастровий глечик з пахощами. 38 Жінка стала за Ісусом, припала до Його ніг; вона плакала, омивала Його ноги сльозами й витирала їх волоссям своїм. Жінка цілувала Його ноги й намащувала їх пахощами. 39 Усе те бачив фа-

† *На очерет... гойдає Або «На когось слабкого, як очеретина, яку гойдає вітер».* †† *виявляється у вчинках Буквально «виправдовується своїми дітьми».*

рисей, який запросив Ісуса на обід. Він подумав:
«Якби це був пророк †, Він би знав, що це за жінка
торкається Його. Йому було б відомо, що це гріш-
ниця».
40 У відповідь на його думки Ісус сказав: «Симоне,
мушу тобі дещо сказати». Симон промовив: «Гово-
ри, Вчителю».
41 І сказав Ісус: «Двоє чоловіків заборгували ґен-
дляреві. Один із них був винен п'ятсот динарів, а
другий — п'ятдесят. 42 Оскільки сплатити вони не
могли, ґендляр шляхетно подарував їм їхні борги.
Так хто з тих двох дужче любитиме його?» 43 Симон
відповів: «Я вважаю, той, кому було подаровано
більший борг». Ісус сказав йому: «Ти маєш рацію».
44 І, повернувшись до жінки, Ісус додав: «Чи ба-
чиш ти цю жінку? Я прийшов до твого дому, та ти
не запропонував Мені води, щоб омити ноги, а во-
на омила їх своїми сльозами й витерла своїм воло-
сям. 45 Ти не поцілував Мене, вітаючи, а вона не пе-
рестає цілувати Мої ноги, відколи Я ввійшов. 46 Ти
не помазав голову Мою оливою, а вона змащує но-
ги Мої парфумами. 47 Ось чому Я кажу тобі, що її чи-
сленні гріхи прощені. Це засвідчено її великою лю-
бов'ю. А той, кому прощено мало, і любить мало».
48 А жінці Ісус сказав: «Гріхи твої прощені». 49 Тут
усі, хто обідав з ними разом, почали питати один
одного: «Хто Він такий, що береться гріхи проща-
ти?» 50 А Він додав, звертаючись до жінки: «Твоя ві-
ра спасла тебе. Іди з миром».

Супутники Ісуса

8 Після того Ісус ходив по містах і селах, прово-
відуючи й розповідаючи людям Благовість про
Царство Боже. І дванадцятеро апостолів були з
Ним. 2 Разом з ними подорожувало й кілька жінок,
котрих Ісус зцілив від хвороб або з яких Він вигнав
злих духів: Марія з міста Маґдали, з якої Ісус вигнав
сімох бісів; Іоанна, дружина Хуза, який був Іродо-
вим домоправителем; Сузанна й багато інших. Во-
ни власним коштом підтримували Ісуса та Його
учнів.

Притча про сіяча
(Мт. 13:1-17; Мк. 4:1-12)

4 Коли посходилися до Ісуса люди з кожного міста,
то зібрався великий натовп, Ісус розповів їм при-
тчу: 5 «Вийшов селянин і заходився сіяти. І коли він
кинув на ріллю зерно, то деяке впало край дороги і
було витоптано, ще й птахи налетіли і склювали йо-
го. 6 Інші зерна впали на кам'янистий ґрунт, і коли
вони проросли, то одразу ж паростки засохли че-
рез брак вологи. 7 Інші зерна впали серед теренів,
що вигналися й задушили паростки. 8 А решта зер-
на впала на добру землю й проросла, і зерно вро-
дило в сотні разів більше від посіяного».

Розповівши цю притчу, Ісус завершив: «Той, хто
має вуха, нехай почує!»
9 Учні запитали Ісуса, що означає ця притча. 10 То-
ді Він відповів: «Тільки вам дано знати таємниці
Царства Божого, а для всіх інших вони скриваються
в притчах, щоб

дивились вони, але не бачили,
чули, але не розуміли».

Ісаї 6:9

Пояснення притчі про сіяча
(Мт. 13:18-23; Мк. 4:13-20)

11 «Ось вам пояснення притчі: зерно — то Слово
Боже. 12 Зерно, що впало при дорозі — це ті, хто чує
Слово, але з'являється диявол і віднімає Слово з
їхніх сердець, щоб не мали віри. І не буде вже їм
спасіння. 13 Інші люди, як зерна, що впали у
кам'янистий ґрунт: коли вони чують Слово, то одра-
зу й з радістю сприймають його, але не мають мі-
цного коріння. Вони вірять якийсь час, але настає
час випробувань, і вони відвертаються від Господа.
14 Зерно, що впало серед теренів — це ті, хто чують
Слово, але щоденні турботи, спокуса багатства, та
інші радощі життя душать Слово, і воно не дає пло-
дів ††. 15 А зерно, що впало на добру землю — це лю-
ди з добрими й чесними серцями, які чують Слово
й підкоряються йому. Тож наполегливістю своєю
вони приносять щедрий врожай».

Не приховуйте світла
(Мк. 4:21-25)

16 «Ніхто не ставить запалений світильник під пе-
ревернуту посудину або під ліжко. Навпаки, його
ставлять на підставку, щоб кожен, хто зайде в при-
міщення, бачив світло. 17 Адже немає нічого прихо-
ваного, що не відкрилося б, і немає нічого таємно-
го, щоб не вийшло на чисту воду.
18 Будьте уважні й обмірковуйте те, що ви чуєте.
Бо хто має розуміння, тому додасться ще більше, а
хто не має, в того відніметься і той дріб'язок, який,
як йому здається, йому належить».

Хто є Ісусовою родиною
(Мт. 12:46-50; Мк. 3:31-35)

19 Прийшли до Ісуса Його мати й брати, але не мо-
гли наблизитися до Нього через те, що Його оточу-
вав натовп. 20 Ісусові сказали: «Поглянь! Он мати й
брати Твої чекають зовні і бажають бачити Тебе».
21 У відповідь Ісус сказав: «Моя мати і брати — це
ті, хто слухає Слово Боже й виконує його».

Ісус вгамовує бурю
(Мт. 8:23-27; Мк. 4:35-41)

22 Одного дня було так, що Ісус сів у човен разом
зі Своїми учнями й мовив до них: «Нумо, перепли-
вемо на інший берег озера!» І вони вирушили.

† *пророк За Писанням, пророк знав те, що було приховано від інших людей.*

†† *плодів Тут мається на увазі, що «люди не слідують волі Господній».*

23 Поки вони пливли, Ісус заснув, а на озеро налетів
штормовий вітер. Човен почав наповнюватися во-
дою. 24 Учні розбудили Ісуса зі словами: «Господи,
Господи, ми гинемо!» Ісус прокинувся і наказав ві-
тру й хвилям вгамуватися. Вітер вщух, і на озері за-
пала тиша.
25 А Ісус звернувся до Своїх учнів: «Де ваша віра?»
Та вони були налякані й збентежені, й питали один
одного: «Хто ж це Такий, що навіть вітер й води під-
коряються Йому?»

Зцілення біснуватого
(Мт. 8:28-34; Мк. 5:1-20)

26 І припливли вони до землі Ґерасинської †, що на
протилежному березі озера від Ґалилеї. 27 Тільки-но
Ісус зійшов з човна, як один чоловік з того міста зу-
стрів Його. Він був одержимий нечистим духом.
Тривалий час він не носив одягу й не жив у будин-
ку, а жив серед гробниць.
28 Побачивши Ісуса, одержимий упав долілиць пе-
ред Ним, а потім голосно закричав: «Що Тобі треба
від мене, Ісусе, Сину Господа Всевишнього? Благаю
Тебе, не муч мене». 29 Ісус звелів нечистому духові
вийти з того чоловіка. Нечистий часто хапав його,
та коли це траплялося, то доводилося заковувати
його в кайдани та ланцюги й тримати під вартою.
Та щоразу він рвав ланцюги й трощив кайдани і,
гнаний бісом, тікав у безлюдні місця.
30 Тож Ісус запитав його: «Як тебе звати?» І той від-
повів: «Легіон» ††, — бо багато бісів вселилося в того
чоловіка. 31 Вони благали Ісуса не виганяти їх у бе-
зодню ‡. 32 Неподалік на узвишші паслося велике
стадо свиней. Тож біси благали Ісуса дозволити їм
переселитися у свиней, й Ісус їм дозволив.
33 Тож нечисті духи залишили чоловіка і вселили-
ся в свиней. Тоді стадо кинулося з крутого берега в
озеро й потонуло.
34 Коли свинопаси, які доглядали за стадом, поба-
чили, що сталося, то побігли геть і розповіли про
все по місту й околицях. 35 І люди сходилися, щоб
подивитися, що сталося. Вони прийшли до Ісуса й,
побачивши того біснуватого біля Його ніг одягне-
ним і при здоровому глузді, дуже злякалися. 36 Свід-
ки розповіли їм, як одержимий бісом був зцілений.
37 То всі люди землі Ґерасинської попросили Ісуса
залишити їх, бо великий страх охопив їх.
Тоді Він увійшов у човен, щоб повернутися до Ґа-
лилеї, 38 а чоловік, з якого вийшли нечисті духи,
благав Ісуса узяти його з Собою. Та Ісус відіслав йо-
го зі словами: 39 «Повертайся додому й розкажи
всім, що Бог зробив для тебе». І чоловік пішов, по
цілому місту розповідаючи про те, що Ісус зробив
для нього.

† *до землі Ґерасинської У деяких древньогрецьких рукописах: «до землі Ґергесинської» або «Ґадаринської». Ця земля знаходилася на південному сході від Галилеї.* †† *Легіон Частина в Римській армії, що налічувала 6000 воїнів.* ‡ *безодня Щось подібне до глибокої ями, де знаходилися нечисті духи.*

Воскресіння дочки Яїра та зцілення хворої на кровотечу
(Мт. 9:18-26; Мк. 5:21-43)

40 Коли Ісус повернувся до Ґалилеї, великий на-
товп вітав Його. 41 Саме тоді прийшов голова сина-
гоги на ймення Яїр. Він упав до Ісусових ніг і благав
піти до нього додому, оскільки там помирала його
єдина дочка, якій було дванадцять років. І коли Ісус
йшов з Яїром, величезний натовп з усіх сторін
щільно оточував Його.
43 У натовпі була жінка, яка вже дванадцять років
страждала від кровотечі. Вона витратила все, що
мала, на лікарів, ‡† та ніхто з них не зміг допомогти
їй. 44 Жінка підійшла ззаду до Ісуса й торкнулася
краю Його плаща. Тієї ж миті кровотеча припини-
лася.
45 Ісус запитав: «Хто це торкнувся Мене?» Оскільки
всі відмовлялися, Петро відповів: «Господи, натовп
зусібіч напирає на Тебе і тисне». 46 Та Ісус сказав:
«Хтось торкнувся Мене, бо Я відчув, як сила ви-
йшла з Мене». 47 Коли жінка зрозуміла, що їй не
вдасться залишитися непоміченою, затремтіла і
впала долілиць перед Ісусом. Перед усіма присутні-
ми вона сказала, чому торкнулася Його і як миттю
одужала. 48 Ісус сказав їй: «Дочко, віра твоя зцілила
тебе! Йди з миром».
49 Поки Ісус ще говорив, чоловіки прийшли з дому
Яїра й сказали йому: «Твоя дочка померла. Навіщо
турбувати Учителя?» 50 Та Ісус почув ці слова й мо-
вив до Яїра: «Не бійся. Лиш вір, і вона одужає».
51 Прийшовши до дому, Ісус нікому не дозволив
заходити з Ним, крім Петра, Іоана, Якова та батьків
дитини. 52 Усі присутні плакали й сумували за дів-
чинкою. Ісус мовив: «Не плачте! Вона не померла, а
просто спить». 53 Та люди почали насміхатися з
Нього, знаючи, що вона таки померла.
54 Тоді Ісус узяв її за руку й мовив: «Дівчинко, вста-
вай!» 55 Дух її повернувся в тіло, і вона тут же підве-
лася. Ісус звелів нагодувати дівча. 56 Батьки дівчин-
ки були приголомшені тим великим дивом, але Ісус
наказав їм, щоб нікому не розповідали про те, що
сталося.

Ісус виряджає Своїх апостолів
(Мт. 10:5-15; Мк. 6:7-13)

9 Ісус покликав дванадцять апостолів, і наділив
їх владою виганяти нечистих духів та зціляти
хворих. 2 Він почав надсилати їх, щоб проповідува-
ли вони про Царство Боже та зцілювали хворих. 3 І
сказав їм: «Нічого не беріть із собою в дорогу: ні па-
лиці, ні торби, ні хліба, ні грошей, ані запасної оде-
жини. 4 І як зайдете до чиєїсь оселі, то вже і лишай-
теся там, доки не покинете те місто. 5 Там, де люди
будуть негостинні до вас, то залишіть те місто й об-

‡† *Вона витратила... на лікарів У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає.*

трусіть порох з ніг ваших †, як попередження проти тих людей».
6 Тож апостоли вирушили й пішли по всіх поселеннях, проповідуючи Добру Звістку й усюди зціляючи людей.

Ірод хоче бачити Ісуса
(Мт. 14:1-12; Мк. 6:14-29)

7 Цар Ірод, почувши про все, що діється, збентежився, бо дехто казав, що це Іоан повстав із мертвих. 8 Інші стверджували: «То Ілля». А ще інші міркували: «То пророк, такий, які були в давні часи».
9 Та Ірод сказав: «Я відтяв голову Іоанові. То хто ж це Такий, про Кого я стільки всякого чую?» Він увесь час прагнув побачити Ісуса.

Ісус нагодував п'ять тисяч чоловік
(Мт. 14:13-21; Мк. 6:30-44; Ін. 6:1-14)

10 Коли апостоли повернулися, вони розповіли Ісусові про все, що зробили. Узявши їх із Собою, Ісус потай вирушив до міста Вефсаїди. 11 Та люди довідалися про це й подалися за Ним слідом. Прийнявши їх, Ісус розповідав їм про Царство Боже, а також зцілював хворих.
12 Наближався вечір. Дванадцятеро апостолів прийшли до Нього й сказали: «Це місце безлюдне, тож відпусти людей, аби могли вони піти по довколишніх селах і хуторах, щоб знайти їжу та нічний притулок». 13 Та Ісус відповів апостолам: «Ви нагодуйте їх!» Вони кажуть: «У нас нічого немає, крім п'яти хлібин та двох рибин. Хіба Ти бажаєш, щоб ми пішли й придбали якоїсь їжі для цих людей? Але ж тут занадто багато народу!» 14 (З ними йшло близько п'яти тисяч чоловіків). Однак Ісус сказав Своїм учням: «Розсадіть людей групами приблизно по п'ятдесят чоловік». 15 Вони послухалися й усіх посадили на землю. 16 Взявши п'ять хлібин й дві рибини, Ісус підвів очі до неба й возніс хвалу Богові за їжу. Потім Він розломив хліби і розділив рибу, й роздав Своїм учням, щоб вони нагодували народ.
17 Всі люди поїли, і наїлися, потім ще зібрали дванадцять кошиків із залишками їжі.

Петро називає Ісуса Христом
(Мт. 16:13-19; Мк. 8:27-29)

18 Якось, коли Ісус молився на самоті, прийшли до Нього Його учні. Ісус запитав їх: «Що кажуть люди — хто Я?» 19 Вони відповіли: «Одні кажуть, що Ти — Іоан Хреститель, інші — Ілля, а дехто вважає Тебе одним із пророків минулого, який воскрес та повернувся у світ». 20 Тоді Ісус мовив учням Своїм: «А ви як думаєте, хто Я такий?» І відповів Йому Петро:
«Ти — Христос, Який прийшов від Бога».

Христос говорить про Свою смерть
(Мт. 16:21-28; Мк. 8:31—9:1)

21 Попередивши учнів, щоб нікому про те не говорили, Ісус сказав: «Син Людський мусить пройти через багато страждань. Його мають відцуратися старійшини, головні священики та книжники. Його мусять вбити, але на третій день Він воскресне».
23 І далі Він мовив до всіх Своїх учнів: «Якщо хтось бажає йти за Мною, той мусить зректися себе ††, узяти на себе свій щоденний хрест і рушати за Мною. 24 Той, хто прагне врятувати життя своє, загубить його, але ж хто віддасть життя за Мене, врятує його. 25 Яка користь людині від того, що вона здобуде весь світ, але знищить або занапастить душу свою?
26 Той, хто буде соромитися Мене й Мого вчення, то і Син Людський посоромиться його ‡, коли явиться, у Своїй славі й славі Свого Батька та святих Ангелів. 27 Істинно кажу вам: дехто з присутніх тут не спізнають смерті, доки не побачать Царство Боже».

Ісус розмовляє з Мойсеєм та Іллєю
(Мт. 17:1-8; Мк. 9:2-8)

28 Сталося так, що десь днів вісім після того, як Ісус промовив це, Він взяв з Собою Петра, Іоана та Якова й вирушив з ними на гору молитися. 29 І от коли Ісус молився, обличчя Його змінилося, а вбрання стало сліпуче білим. 30 Тоді раптом Мойсей та Ілля явилися їм і почали розмовляти з Ісусом. 31 Вони явилися в сяйві слави й говорили з Ісусом про Його смерть в Єрусалимі, через яку Йому належало пройти.
32 Петро і ті, хто були з ним, заснули. Прокинувшись, вони побачили Ісуса в сяйві слави і двох чоловіків, які стояли поруч із Ним. 33 І якраз, коли ті двоє залишали Ісуса, Петро звернувся до Нього: «Господарю, як добре, що ми тут! Дозволь нам поставимо тут три намети: один для Тебе, один для Мойсея, і один для Іллі». (Він й сам не знав, що говорить).
34 Та поки Петро так промовляв, злинула хмара й огорнула їх усіх своєю тінню. Учні злякалися, опинившись у хмарі. 35 Звідти ж пролунав Голос: «Це Мій Син — Мій Обранець. Слухайтеся Його!»
36 Коли Голос замовк, там більше з ними нікого не було, крім Самого Ісуса. Учні Його мовчали, і нікому не розповіли тоді про те, що бачили.

Ісус зціляє хлопчика, одержимого нечистим духом
(Мт. 17:14-18; Мк. 9:14-27)

37 Наступного дня, коли Ісус, Петро, Яків та Іоан повернулися з гори, то побачили, що їх зустрічав великий натовп. 38 Зненацька, один чоловік з-поміж натовпу вигукнув: «Учителю, благаю Тебе, зми-

† *обтрусіть порох з ніг ваших Попередження. Це означало, що апостоли більш не бажали говорити з тими людьми.*

†† *зректися себе Або «зректися себе та своїх бажань».* ‡ *Син Людський... його Або «Я посоромлюся...».*

луйся над сином моїм, бо він же моя однісінька дитина! 39 Час від часу нечистий хапає його, і тоді хлопець кричить несамовито. Дух так колотить його, що аж піна на устах у дитини виступає; дух мучить його і майже ніколи не залишає. 40 Я благав учнів Твоїх вигнати нечистого, але вони не змогли».

41 І мовив Ісус у відповідь: «О невірний і заблудлий роде! Скільки ж ще часу Мені бути з вами і вас терпіти? Приведи свого сина до Мене». 42 Коли хлопчик підходив, нечистий дух раптом кинув його на землю й шалено затряс. Та Ісус заговорив суворо до нечистого духа й заборонив це йому і, зцеливши дитину, віддав батькові.

43 Усі присутні були враженні міццю Божою.

Ісус говорить про Свою смерть
(Мт. 17:22-23; Мк. 9:30-32)

Та поки люди дивувалися з усього, що Він діяв, Ісус звернувся до Своїх учнів: 44 «Добре затямте все, що Я зараз скажу вам: незабаром Сина Людського буде віддано до рук людей». 45 Однак учні Його не розуміли цих слів. Зміст був прихований від них, тож вони не могли збагнути цього, а перепитати Ісуса боялися.

Хто є найвеличнішим у Царстві Небеснім
(Мт. 18:1-5; Мк. 9:33-37)

46 Ісусові учнями зародилася сперечка про те, хто з них є найвеличнішим. 47 Ісусу були відомі їхні потаємні думки. Він узяв дитину, поставив її біля Себе і звернувся до учнів: «Хто приймає таку малу дитину в ім'я Моє, той приймає і Мене, а хто приймає Мене, той приймає й Того, Хто послав Мене. Отож справді, той серед вас стане найбільшим у Царстві Небеснім, хто буде наймінішим».

Хто не проти нас, той з нами
(Мк. 9:38-40)

49 А Іоан розповів: «Вчителю, ми бачили чоловіка, який виганяв нечистого іменем Твоїм. Ми намагалися зупинити його, оскільки він не є одним із нас».

50 Та Ісус відповів Іоанові: «Не зупиняйте його, бо той, хто не проти вас — той за вас».

Самаритяни не приймають Ісуса

51 Сталося так, що коли наблизився час Ісусові бути взятим на небо, Він твердо вирішив іти до Єрусалиму. 52 Перед Себе Ісус вислав посланців, які незабаром прибули до самарійського поселення, щоб все приготувати для Його приходу. 53 Та самаритяни не побажали прийняти Його через те, що Він ішов до Єрусалиму.

54 Коли Його учні Яків та Іоан побачили це, вони спитали: «Господи, хочеш, ми викличемо вогонь Небесний, щоб знищив їх, [як чинив Ілля?] †»

55 Та Ісус озирнувся й присоромив їх. [Ісус сказав їм: «Чи ви не знаєте, якому духу належите? 56 Син Людський прийшов не на те, щоб губити душі людські, а щоб рятувати їх»] ††. І вони вирушили до іншого міста.

Хто може бути Ісусовим учнем
(Мт. 8:19-22)

57 По дорозі хтось сказав Ісусу: «Я піду за Тобою, хоч куди б Ти йшов». 58 Ісус відповів: «Лисиці мають нори, птахи небесні — гнізда, але Син Людський не має місця, де Він зможе відпочити».

59 Ісус мовив до іншої людини: «Іди за Мною!» Але той попросив: «Господи, дозволь мені спершу піти та поховати мого батька». 60 Однак Ісус відповів: «Нехай мертві самі ховають своїх померлих, а ти повинен нести звістку про Царство Боже».

61 Ще інший сказав: «Я піду за Тобою, Господи, але спершу дозволь мені попрощатися зі своїми домашніми». 62 Та Ісус відповів: «Ті, хто, взявшись за плуг, дивляться назад, — не гідні Царства Божого».

Ісус посилає учнів Своїх на проповідь

10 Невдовзі Господь призначив сімдесят двох ‡ учнів і вирядив їх перед Собою — по два в кожне місто й поселення, куди Сам Він збирався незабаром прийти. 2 Ісус сказав їм: «Жнива великі, та мало робітників. Отже, моліться Господу, власникові врожаю, щоб послав робітників на Свої жнива. 3 Ідіть! І знайте, що Я посилаю вас, як отих ягнят до вовчої зграї. 4 Не беріть із собою ні гаманця, ні торби, ні сандалів. І не вітайте нікого по дорозі. 5 А ввійшовши до чиєїсь оселі, спершу мовте: „Мир дому цьому!" 6 Якщо там миролюбива людина, то ваше благословення зостанеться з нею. Коли ж ні — воно до вас повернеться.

7 Залишайтеся в тому домі, їжте й пийте те, що запропонують господарі, бо робітник вартий того, що йому платять. Не переходьте із дому в дім.

8 Коли ввійдете до міста й вам виявлять гостинність, їжте те, що вам подадуть. 9 Зцілюйте хворих у тому місті й кажіть людям: „Царство Боже наближається ‡† до вас!" 10 Якщо ж прийдете до міста, де гостинності вам не виявлять, то вийдіть на вулиці й промовте: 11 „Навіть порох вашого міста ми обтрушуємо перед вами з ніг своїх. Та пам'ятайте: Царство Боже наближається до вас!" 12 Кажу вам, що навіть людям Содома легше поведеться в той день, ніж тому негостинному місту».

Ісус застерігає грішників і невірних
(Мт. 11:20-24)

13 «Горе тобі, Хоразине! Горе тобі, Вефсаїдо! Кажу так, бо якби ті численні дива, що сталися тут, тра-

† *як чинив Ілля? У деяких древньогрецьких рукописах цих слів немає.*

†† *Ісус... рятувати їх У деяких древньогрецьких рукописах цих слів немає.* ‡ *сімдесят двох У деяких грецьких списках сказано «сімдесятьох». Також див.: вірш 17.* ‡† *наближається Або «вже близько», чи «вже прийшло».*

пилися у Тирі чи Сидоні, то їхні мешканці давно б вже розкаялися, одягли волосяниці й посипали голови попелом. 14 І все ж Судного Дня Тиру й Сидону буде легше, ніж вам! 15 А ти, Капернауме, чи будеш піднесений до небес? Ні, ти зійдеш у пекло!

16 Хто слухає вас, учнів Моїх, той слухає Мене, а хто зрікається вас, той зрікається і Мене. Хто ж зрікається Мене, той зрікається й Того, Хто послав Мене».

Повернення Ісусових учнів

17 Сімдесят два учнів з радістю повернулися до Ісуса й розповіли: «Господи, навіть нечисті духи підкорялися нам, коли ми наказували їм Твоїм ім'ям!» 18 Ісус відповів їм: «Я бачив, як сатана падав з небес, мов блискавка! 19 Але послухайте! Я дав вам владу, щоб ви могли наступати на змій та скорпіонів. Я дав вам владу над усією силою ворога нашого. 20 Та не треба радіти з того, що вам підкоряються духи. Радійте з того, що імена ваші написані на небесах».

Молитва Ісуса
(Мт. 11:25-27; 13:16-17)

21 Сповнений Духа Святого, Ісус відчув велику радість і промовив: «Славлю Тебе, Отче, Господи Неба й Землі, бо Ти приховав це від мудрих і розумних, а відкрив простим †. Так, Отче, це сталося, бо дійсно, на це була воля Твоя. 22 Все, що Я знаю, було передано Мені Отцем Моїм. Хто є Сином — не знає ніхто, крім Отця, і хто є Отцем не відомо нікому, крім Сина. Тільки ті, хто були обрані Сином, взнають про Отця».

23 Повернувшись до учнів, Ісус сказав їм довірливо: «Благословенні очі, які бачать те, що бачите ви! 24 Бо, повірте, чимало пророків і царів хотіли б побачити те, що ви бачите, але не бачили, хотіли б почути те, що ви чуєте, але не почули».

Історія про доброго самаритянина

25 Один законник підвівся і, випробовуючи Ісуса, запитав: «Вчителю, що мушу я зробити, аби здобути вічне життя?» 26 Ісус промовив: «А що написано в Законі? Яке твоє розуміння того, що ти там вичитав?» 27 Той відповів: «„Любіть Господа Бога свого всім серцем, усією душею, усією силою і розумом своїм" ††. А також: „Любіть ближнього свого, як себе самого"» ‡.

28 Тоді Ісус сказав йому: «Ти відповів правильно. Виконуй це і тоді здобудеш вічне життя». 29 Але він, намагаючись виправдатись, запитав: «Але хто є моїм ближнім?» 30 Ісус відповів: «Ішов якось чоловік із Єрусалиму до Єрихона і потрапив до рук грабіжників. Ті роздягли його, побили та й подалися геть, залишивши його ледь живого. 31 Випадково йшов священик по тій дорозі. Помітивши пограбованого, він перейшов на інший бік дороги, обійшовши його. 32 Тією ж дорогою йшов левит. Побачивши побитого, він також перейшов на інший бік. 33 Потім прийшов туди подорожній самаритянин. Коли він побачив нещасного, то сповнився співчуттям до нього.

34 Він підійшов, перев'язав рани, після того, як полив їх оливою та вином ‡†. Тоді поклав стражденного на свого віслюка, відвіз до заїжджого двору і там подбав про нього. 35 Наступного дня самаритянин дав господарю заїзду два динари й сказав: „Подбай про цього чоловіка. Якщо витратиш більше, я віддам тобі різницю, коли повернуся".

36 То хто ж із цих трьох був ближнім чоловікові, який постраждав від грабіжників?»

37 Законник відповів: «Той, хто змилостився над ним». Тоді Ісус промовив: «Тож іди й роби так, як він».

Ісус у Марти й Марії

38 Мандруючи, Ісус і Його учні зайшли якось до одного селища. І їх гостинно привітала жінка, яку звали Марта. 39 Вона мала сестру Марію, яка сіла біля Господніх ніг і слухала те, що Він говорив. 40 А Марта була дуже заклопотана по господарству. Вона підійшла до Ісуса й запитала: «Господи, чи Тобі байдуже, що сестра моя всю роботу звалила на мене саму? Скажи їй, щоб допомогла мені». 41 Ісус відповів їй: «Марто, Марто, ти турбуєшся та журишся про багато справ, 42 а необхідною є лише одна. Марія ж вибрала те найкраще, чого в неї ніхто не відбере».

Як треба молитися
(Мт. 6:9-15)

11 Якось Ісус молився у віддаленому місці, та коли Він закінчив, один із учнів сказав Йому: «Господи, навчи нас молитися. Адже й Іоан навчав цього своїх учнів». 2 Тоді Ісус відповів: «Коли молитеся, кажіть так:

„Отче наш [Небесний] ‡‡,
хай святиться ім'я Твоє.
Нехай прийде Царство Твоє.
[Нехай буде воля Твоя,
як на Землі, так і на Небі].
3 Дай нам наш хліб ‡‡† щоденний.
4 Прости гріхи наші, як ми прощаємо тим,
хто завинив перед нами.
І не введи нас у спокусу,
[а спаси від лукавого]"» ‡‡‡.

† *простим Або «простим, як малі діти».* †† *Цитата приведена з книги Повт. Закону 6:5.* ‡ *Цитата приведена з книги Лев. 19:18.*

‡† *оливою та вином Їх використовували як ліки при пораненнях.* ‡‡ *Небесний У деяких древньогрецьких рукописах цього слова немає.* ‡‡† *хліб Або «їжу».* ‡‡‡ *а спаси від лукавого У деяких древньогрецьких рукописах цих слів немає.*

Просіть Отця Небесного
(Мт. 7:7-11)

5 По тому Ісус додав: «Уявіть собі, що ви маєте
друга й приходите до нього опівночі з проханням:
„Друже, позич мені три хлібини. 6 До мене щойно
прийшов один із друзів. Він з дороги, а я не маю
чим пригостити його”. 7 І уявіть, що ваш друг відпо-
відає вам з-за дверей: „Відчепися! Двері замкнуті.
Мої діти і я вже в ліжку. Не вставати ж мені тепер,
аби щось там тобі дати!”
8 Істинно кажу вам: хоч він і не підведеться, щоб
дати вам хліб заради вашої дружби, але встане й
дасть те, що ви просите, якщо будете наполегливі.
9 То ж кажу вам: просіть, і Бог дасть вам, шукайте і
знайдете, стукайте і вам відчинять. 10 Бо кожен, хто
просить — отримає; хто шукає — знайде, а двері
завжди відчиняться тим, хто стукає.
11 Чи є такий батько, який дасть сину гадюку, коли
той проситиме риби? 12 Якщо ж син яйце проси-
тиме, то чи дасть йому батько скорпіона? Ніколи!
13 Отже, коли ви, лихі й недобрі люди, знаєте, як
зробити добрий дарунок дітям своїм, то наскільки
ж вірніше те, що Отець Небесний обдарує Духом
Святим усіх, хто просить!»

Від кого влада в Ісуса
(Мт. 12:22-30; Мк. 3:20-27)

14 Одного разу Ісус вигнав нечистого духа з чоло-
віка, який був німим. Сталося так, що коли нечи-
стий вийшов із німого, той почав говорити. Натовп
навколо був вражений. 15 Але деякі з натовпу каза-
ли: «Він виганяє нечистих не інакше, як владою
Вельзевула, володаря демонів!»
16 Деякі інші, бажаючи випробувати Його, попро-
сили здійснити їм диво, як знамення від Господа.
17 Знаючи їхні думки, Ісус мовив: «Кожне царство,
поділене міжусобною ворожнечею, гине. І розвали-
ться та родина, що поділена сама проти себе.
18 Якщо сатана воюватиме супроти самого себе (як
ви кажете), як тоді встоїть його царство? Я питаю
про це тому, що ви кажете, ніби Я виганяю нечи-
стих владою Вельзевула †. 19 А якщо Я виганяю не-
чистих силою Вельзевула, то чиєю владою виганя-
ють їх ваші послідовники? Тому вони й будуть суд-
дями вашими! 20 З іншого боку, якщо Я виганяю не-
чистих Божою силою, то це є доказом того, що Цар-
ство Боже вже прийшло до вас.
21 Коли дужий і добре озброєний чоловік стереже
свій маєток, тоді майно його в безпеці. 22 Та якщо
раптом хтось дужчий нападе й переможе, то забе-
ре собі зброю й обладунки, на які господар розра-
ховував, щоб захистити себе, і зробить з ними все,
що йому забажається.
23 Хто не зі Мною, той проти Мене, хто не допома-
гає Мені збирати, той розкидає».

† *Вельзевул Інше ім’я сатани. Також див.: у віршах 18 та 19.*

Про порожню людину
(Мт. 12:43-45)

24 «Коли нечистий дух виходить із людини, він
блукає пустелями, шукаючи спочинку. І не зна-
йшовши, говорить: „Я повернуся до своєї домівки,
що полишив”. 25 Отже, він повертається і знаходить
місце своє виметеним і прибраним. 26 Тоді він іде й
приводить сімох інших духів, іще гірших за себе.
Вони всі заходять і живуть там, тож тій людині стає
ще гірше, ніж було спершу».

Блаженний, хто слухає Слово Боже

27 І от коли Він усе це говорив, одна жінка з натов-
пу раптом вигукнула Йому: «Блаженне черево, що
народило Тебе, і груди, що годували Тебе!» 28 Та Він
відповів: «Ліпше сказати: блаженний той, хто слу-
хає Слово Боже й дотримується його!»

Деякі люди не вірять владі Ісуса
(Мт. 12:38-42; Мк. 8:12)

29 Оскільки натовп зростав, Ісус почав говорити:
«Тільки лихе та невірне покоління шукає знамення,
та ніякого знамення не буде здійснено, аби їм щось
довести, крім знамення пророка Йони ††. 30 Бо так
само, як Йона був знаменням для ниневитян, так і
Син Людський буде знаменням для цього поколін-
ня.
31 В Судний День цариця Півдня ‡ стане проти лю-
дей цього покоління й засудить їх, бо вона сама
прийшла здалеку, щоб послухати мудрості Соломо-
нової. А тут є Хтось ‡† величніший ніж Соломон.
32 Люди Ниневії стануть на Суді проти цього поколі-
ння й засудять його, бо вони розкаялися у відпо-
відь на проповіді Йони. А тут же є Хтось величні-
ший ніж Йона».

Живіть у світлі
(Мт. 5:15; 6:22-23)

33 «Ніхто не ставить запалений світильник у таєм-
ному місці або під перевернуту посудину. Навпаки,
його ставлять на підставку, щоб кожен, хто зайде в
приміщення, бачив світло. 34 Око — єдине джерело
світла для тіла. Отже, якщо ви бачите людину, та
бажаєте допомогти їй, то й усе тіло ваше буде на-
повнене світлом. Але якщо ви дивитеся на людину
егоїстично, то й усе тіло ваше буде в темряві. 35 Тож
стережіться, щоб світло в вас не перетворилося на
темряву! 36 Якщо ж усе тіло ваше сповнене світла, і
не має темних закутків, то буде так, ніби світильник
осяяв вас своїм промінням».

†† *Йона Пророк за часів Старого Заповіту. Після трьох днів, проведених у череві великої риби, він вийшов з неї неушкодженим, подібно тому, як і Ісус вийде із гробниці на третій день після Своєї смерті.* ‡ *цариця Півдня Цариця Шеви або цариця Савська, яка подолала довгий шлях (близько 1600 км), щоб навчитися Божої мудрості у Соломона. Див.: 1 Цар. 10:1-13.* ‡† *Хтось Або «щось». Також див.: Лк. 11:32.*

Ісус викриває фарисеїв
(Мт. 23:1-36; Мк. 12:38-40; Лк. 20:45-47)

37 Коли Ісус замовк, один з фарисеїв запросив Його пообідати разом. Ісус увійшов до його оселі й
зайняв місце за столом. 38 Фарисей побачив, що
Ісус не омив руки † перед їжею, й здивувався.
39 Та Господь сказав йому: «Ви, фарисеї, миєте ча-
ші й тарілки ззовні, але зсередини ви повні жадоби й лиха. 40 Нерозумні! Чи не Той, Хто створив зовні-
шнє, створив і внутрішнє? 41 Намагайтеся очистити себе зсередини. Не обминайте бідних, та буде вам повне очищення. 42 Та горе вам, фарисеї, бо віддає-
те десятину з рути, м'яти і всяких інших садових рослин ††, але оминаєте Закон і любов до Бога. Але ж саме Закон і любов до Господа повинні бути головними. Слід виконувати головніше, не забуваючи й про інше.
43 Горе вам, фарисеї, бо любите ви займати найпо-
чесніші місця в синагогах, любите, щоб вас шанобливо вітали на базарах. 44 Горе вам, бо ви, як непомічені могили — люди зверху ходять по них і не знають цього».

Ісус викриває законників

45 Вислухавши всі ці слова, один із законників
озвався: «Вчителю, кажучи це, Ти й нас ображаєш».
46 Ісус відповів: «Горе й вам, законники, бо ви
встановлюєте суворі правила, котрих важко дотримуватися, та звалюєте на людей цей непосильний тягар ‡, а самі й пальцем не поворухнете, щоб полегшити ту ношу. 47 Горе вам, бо ви будуєте могили
пророкам, але це ж ваші пращури вбили їх. 48 Тож
ви засвідчуєте свою згоду з діями ваших предків, бо вони вбивали, а ви будуєте могили.
49 Щодо цього, то мудрість Божа також твердила:
„Я пошлю до них пророків і апостолів ‡‡, і декого з них люди вб'ють, а інших переслідуватимуть".
50 Тож цей рід заплатить за кров усіх пророків, про-
литу з часів створення світу — від крові Авеля до крові Захарії ‡‡, вбитого між вівтарем та храмом Божим. Так, кажу вам: цьому родові доведеться заплатити за все.
52 Горе вам, законники, бо ви забрали від людей
ключ до знання Бога. Ви самі не входите і перешкоджаєте іншим — тим, хто прагне».

53 Коли Ісус виходив звідти, книжники і фарисеї
були вороже налаштовані до Нього і тиснули на Ісуса різноманітними запитаннями. 54 Вони чекали,
щоб зловити Його на слові.

Ісусові застереження проти фарисейської науки

12 Отож, коли зібрався багатотисячний натовп,
аж топтали один одного, Ісус почав говорити спершу до Своїх учнів: «Остерігайтеся фарисейської закваски — їх лицемірства. 2 Немає нічого
прихованого, що не відкриється, і нічого таємного, що не стане відомим. 3 Тому все, що ви сказали у пі-
тьмі ‡‡†, буде почуте при світлі ‡‡‡. І те, що ви прошепотіли комусь на вухо в замкненій кімнаті, проголошуйте, щоб усі почули».

Бійтеся тільки Господа
(Мт. 10:28-31)

4 Після того Ісус наказав людям: «Але кажу вам,
друзі Мої, більше не бійтеся тих, хто може вбити тіло ваше, але більш нічого вдіяти не здатні. 5 Я пока-
жу, кого вам слід боятися: бійтеся Бога, Який вбивши, має владу ввергнути вас у пекло. Тож кажу вам: Його й бійтеся.
6 Чи не за два гроші продаються п'ять горобців?
Та жодного з них Бог не забуде. 7 Господь навіть знає скільки волосся на головах ваших! То ж не бійтеся — ви значно важливіші, ніж зграя горобців».

Не соромтеся своєї віри
(Мт. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 «Не соромтеся віри своєї. І ще скажу вам: кожно-
го, хто визнає Мене перед людьми, Син Людський також визнає § перед Ангелами Божими. 9 Якщо ж
хтось зречеться Мене перед людьми, того і Син Людський зречеться перед Ангелами Божими. 10 То-
му кажу Я вам, чоловік може отримати прощення всіх своїх гріхів та блюзнірств, що він мовить проти Бога, але той, хто поганить ім'я Духа Святого, не матиме прощення. 11 Коли ж вас поведуть на суд до
синагоги перед можновладцями й правителями, не турбуйтеся про те, як вам виправдовуватись і що матимете казати. 12 Дух Святий у належний час під-
каже вам правильні слова».

Притча про багатія

13 Хтось із натовпу попросив Його: «Вчителю, ска-
жи моєму братові, щоб поділився зі мною батьковою спадщиною!» 14 Та Ісус мовив до нього: «Чоло-
віче, хто ставив мене за суддю або посередника між вами?» 15 І звернувся Ісус до всіх присутніх:
«Пильнуйте себе, остерігайтеся зажерливості, бо не наслідуватиме людина життя від майна свого».

† *Ісус не омив руки Омивання рук було одним з єврейських обрядів. Фарисеї вважали, що цей обряд був одним з найважливіших.* †† *віддаєте... рослин Відповідно з Законом Мойсея ізраїльтяни повинні були віддавати десяту частину худоби та врожаю Богу. Див.: Лев. 27:30-32; Повт. Закону 26:12. Однак у Законі не згадуються ці рослини. Тобто фарисеї віддавали більш, ніж вимагалося, щоб не порушити Закон.* ‡ *непосильний тягар Або «ви вигадуєте численні закони, які неможливо виконувати».* ‡‡ *пророки і апостоли Це були люди, яких обрав Бог нести Добру Звістку усім народам світу.* ‡‡ *Авель і Захарія Згідно зі Старим Заповітом, це перший і останній з людей, які стали жертвами вбивства.*

‡‡† *у пітьмі Тобто «у тайні».* ‡‡‡ *при світлі Тобто «відкрито».* § *також визнає Або «скаже, що цей чоловік є одним з людей Христових».*

16 І розповів Ісус притчу: «В одного багатого чоловіка земля добре родила. 17 Він думав собі: „Що ж мені робити, адже я не маю де зберігати врожай?” 18 А потім вирішив: „я розберу свої клуні й збудую нові, більші. Та й звезу туди весь урожай і все своє добро”. 19 Тоді я скажу собі: „Я маю удосталь добра на багато років. То ж більше не перейматимуся я клопотами, та тільки буду їсти, пити та тішитися”.

20 Але Бог сказав йому: „Нерозумний чоловіче, цієї ночі ти втратиш своє життя. Кому дістанеться добро, що ти надбав?” 21 Отак буває з тими, хто збирає собі земні скарби, та в Божих очах вони не багатіють».

Дбайте насамперед про Царство Небесне

(Мт. 6:25-34, 19-21)

22 Тоді Ісус сказав Своїм учням: «Отже, кажу Я вам: не піклуйтеся про їжу та одяг, аби підтримати життя своє. 23 Напевне, життя є важливіше їжі, а тіло — одягу! 24 Погляньте на птахів: вони не сіють, не жнуть, не збирають зерна до комори, але ж Господь годує їх. А наскільки ж ви, люди, важливіші за птахів!

25 Ніхто з вас не зможе хвилюванням своїм подовжити життя своє хоча б на годину. 26 Якщо ж навіть на таку дрібничку ви не здатні, то навіщо ж переймаєтеся всім іншим? 27 Погляньте, як ростуть дикі квіти: вони не працюють, не шиють одягу собі. Та ж кажу вам, що й Соломон у розквіті слави своєї не вдягався у такі вишукані шати, як вони. 28 Якщо Бог одягає в таку розкіш траву польову, що сьогодні росте, а завтра потрапить у вогонь, то наскільки ж певніше одягне Він вас, о маловіри!

29 Тож не піклуйтеся й не переймайтеся, що їстимете і що питимете. 30 То лише погани увесь час дбають про таке, але ж Батько ваш знає, чого ви потребуєте.

31 Натомість, дбайте насамперед про Царство Боже, й тоді усе інше Господь неодмінно вам надасть. 32 Не бійся, отаро мала, бо Отцеві вашому було приємно дати вам Царство Своє. 33 Продайте майно своє і роздайте гроші бідним. Заводьте собі гаманці, що не старіють, тобто збирайте скарби неминущі на Небі, де їх злодій не дістане й міль не сточить. 34 Бо де багатство ваше, там і серце ваше буде».

Притча про доброго слугу

(Мт. 24:42-44)

35 «Будьте завжди напоготові, не гасіть світла. 36 Будьте такі ж, як слуги, які чекають повернення хазяїна з весільного бенкету, щоб, коли він прийде й постукає в двері, негайно йому відчинити. 37 Щасливі ті слуги, яких господар застане напоготові, коли прийде. Правду кажу вам: тоді він сам підпережеться, посадить слуг за стіл і прислуговуватиме їм. 38 Навіть якщо він з’явиться опівночі або пізніше, щасливі ті слуги, які чекатимуть на нього.

39 Та будьте певні: якщо б господар знав, о котрій годині прокрадеться злодій, то пильнував би й не дозволив тому вдертися до хати. 40 Ось чому й вам слід бути напоготові, бо Син Людський прийде тоді, коли ви Його не чекатимете».

Будьте мудрими слугами

41 Тоді Петро запитав: «Господи, цю притчу Ти розповів для нас чи для всіх?» 42 Господь відповів йому: «А хто є тим вірним і розсудливим слугою, якого господар поставив над усіма іншими слугами, щоб він вчасно годував їх. 43 Щасливий той слуга, якого хазяїн застане в ту мить, коли він саме виконуватиме свій обов’язок. 44 Істинно кажу вам, що господар призначить його управляти своїм маєтком.

45 Уявіть собі навпаки, поганого слугу, який говорить сам собі: „Мій господар забарився”, — і тоді почне бити інших слуг: чоловіків і жінок, почне об’їдатися й пиячити, та господар слуги повернеться того дня, коли той його не чекатиме, і тієї години, що слуга не сподіватиметься, та жорстоко покарає † його і призначить йому місце серед непокірних. 47 Слуга, який знає волю господаря свого, але не завжди готовий виконати її, і не робить того, чого вимагає хазяїн, буде суворо покараний.

48 Тому ж, хто не знав волі господаревої та вдіяв щось проти неї, кара буде меншою. Бо кому більше дано, від того більше й очікується. Люди зазвичай вимогливіші до тих, кому вони багато довірили».

Ісус прийшов, щоб розділити людей

(Мт. 10:34-36)

49 «Я прийшов, щоб запалити вогонь на землі. І як же Я прагну, щоб він мерщій розгорівся! 50 Я маю прийняти хрещення ††, і як тяжко буде, доки це не сповниться! 51 Ви думаєте, що Я прийшов, щоб принести мир на землю? Ні! Кажу вам, Я прийшов, щоб розділити людей.

52 Кажу так, бо відтепер п’ятеро членів однієї родини повстануть один проти одного: троє повстануть проти двох, а двоє — проти трьох.

53 Вони будуть розділені:
батько проти сина, а син проти батька;
мати проти дочки, а дочка проти матері;
свекруха проти невістки, а невістка проти свекрухи».

Розумійте що трапиться нині

(Мт. 16:2-3)

54 І промовив Ісус до людей: «Коли ви бачите, як з заходу надходить хмара, ви тут же кажете: „Дощ збирається”. І справді згодом починає дощити. 55 Коли ж налітає південний вітер, ви кажете: „Буде спека”. І справді настає засушлива погода. 56 Лице-

† *жорстоко покарає Буквально «розріже навпіл».* †† *прийняти хрещення У цьому вірші «прийняти хрещення» означає «бути вкритим стражданнями» або «бути похованим у стражданнях».*

міри! Ви знаєте, як розтлумачити різноманітні явища на землі й на небі. То чому ж так сталося, що ви не здатні розтлумачити події нинішніх часів?»

Завжди намагайтеся владнати суперечки миром
(Мт. 5:25-26)

57 «Чому ти не можеш розсудити для себе, що є
справедливим? 58 Якщо хтось позиває тебе до суду,
намагайся владнати з ним справу перш, ніж ви туди прийдете. А як не залагодите, то стояти вам перед суддею, та той може віддати тебе у руки вартових і кинути тебе до в'язниці. 59 Повір, не вийти тобі звідти, доки не сплатиш усе, що заборгував до останнього грошу».

Ісус закликає до покаяння

13 Дехто з присутніх розповіли Ісусові про ґалилеян, яких забили й кров яких з наказу Пилата змішали з кров'ю тварин, принесених у жертву.
2 Ісус запитав людей, які розповіли цю історію: «Чи ви вважаєте, що вони були гіршими грішниками, ніж інші ґалилеяни, й тому так постраждали? 3 Ні! Істинно кажу вам: якщо ви не покаєтеся, то й ви так само повмираєте, як вони. 4 Або ж згадайте тих вісімнадцять чоловік, які загинули, коли на них завалилася башта в Силоамі. Чи ви вважаєте, що вони були більш винними, ніж інші мешканці Єрусалиму? 5 Ні! Якщо ви не покаєтеся, загинете й ви всі так само, як вони!»

Притча про фіґове дерево

6 По тому Ісус розповів таку притчу: «В одного чоловіка в саду росло фіґове дерево. Пішов він якось пошукати на дереві плоди, але не знайшов жодного. 7 І сказав він садівникові: „Послухай, ось уже три роки приходжу я до цього фіґового дерева, але жодного плода так і не знайшов. Тож зрубай його. Навіщо воно виснажує ґрунт?"
8 Садівник відповів йому: „Господарю, лиши це дерево ще на один рік. Я обкопаю його, угною землю.
9 Можливо, після цього наступного року воно дасть урожай. Якщо ж ні, тоді зрубаєш його"».

Ісус зцілює каліку в суботу

10 Якось у суботу Ісус навчав у синагозі. 11 Там була жінка, в яку вселився злий дух. І через це вона вже вісімнадцять років була немічна: вона була скорчена й не могла розпрямитися. 12 Побачивши жінку, Ісус покликав її до Себе і сказав їй: «Жінко, ти звільнена від хвороби твоєї!» 13 Тоді Він поклав руки на неї, і тієї ж митті жінка випросталась та почала славити Бога.
14 Тут озвався старший синагоги. Його розлютило те, що Ісус зцілив немічну в суботу. Він звернувся до народу: «Є шість днів на те, щоб працювати. Тож приходьте й зцілюйтеся в ті дні, а не в суботу!»
15 Господь відповів йому так: «Ви, лицеміри, чи є серед вас такий, хто б не відв'язав свого вола чи віслюка від ясел у суботу й не повів напувати? 16 А тут же перед нами дочка Авраамова †, яку сатана тримав зв'язаною протягом вісімнадцяти років. То як же не звільнити її від цих пут у суботу?»
17 Як Він це сказав, усім супротивникам Його стало соромно, а весь натовп радів усім чудесним діянням Ісусовим.

Притча про гірчичне зерно
(Мт. 13:31-33; Мк. 4:30-32)

18 Він говорив: «До чого подібне Царство Боже? З чим його порівняти? 19 Царство Боже подібне до гірчичного зернятка, яке чоловік садить у своїй городині. Та коли воно пускає паросток і виростає, то стає найбільшою рослиною серед усієї городини, неначе дерево — з такими розлогими гілками, що навіть птахи можуть гніздитися в її вітті».
20 І далі вів Ісус: «З чим іще порівняти Царство Боже? 21 Воно подібне до дрібки дріжджів, які жінка змішує з трьома мірками борошна, і залишає так, поки все тісто зійде».

Брама, що веде до Царства Божого
(Мт. 7:13-14, 21-23)

22 Ісус ходив містами й селами й навчав людей. Шлях Його лежав до Єрусалиму. 23 Один чоловік запитав Його: «Господи, чи врятовані будуть лише кілька чоловік?» Ісус відповів: 24 «Докладайте всіх зусиль, щоб увійти в вузькі ворота, які ведуть до Раю Господнього, бо чимало буде тих, хто намагатиметься ввійти, але не зможе.
25 Колись станеться так, що Господар встане й зачинить браму, а ви тоді стоятимете знадвору й почнете стукати й казати: „Господи, відчини нам двері!" Але Він відповість: „Я вас не знаю". 26 Ви скажете: „Разом з Тобою ми їли й пили, Ти навчав нас на вулицях наших міст". 27 А Він скаже вам: „Я не знаю, звідки ви прийшли. Йдіть геть від Мене, ви, хто живе неправедно".
28 Ви будете ридати й скреготіти зубами від болю, коли побачите Авраама, Ісаака та Якова і всіх пророків Царства Божого, але самі ви будете викинуті геть. 29 І прийдуть люди зі сходу й заходу, з півдня й півночі й сядуть на свої місця за столом у Царстві Божому. 30 І затямте: хто нині перший, буде тоді останній, а хто зараз останній, буде тоді перший».

Ірод планує вбити Ісуса
(Мт. 23:37-39)

31 На той час було там кілька фарисеїв. Вони підійшли до Ісуса, та й кажуть: «Тікай звідси, бо Ірод хоче вбити Тебе».
32 Ісус сказав їм: «Ідіть і перекажіть тому лисові ††
Іроду: „Послухай, Я виганятиму нечистих духів з

† *дочка Авраамова Або «справжній нащадок Авраама».* †† *лисові Тобто Ірод був хитрий, як ліса.*

людей і зцілятиму їх сьогодні й завтра, а на третій
день Я скінчу Свою роботу”. 33 Та опісля, Я повинен
продовжувати свій шлях до Єрусалиму, бо не годиться пророкові помирати за межами цього міста.
34 Єрусалиме, Єрусалиме, ти, що вбиваєш пророків і побиваєш камінням тих, кого Бог послав до тебе! Як часто намагався Я зібрати твоїх дітей докупи,
як квочка збирає курчат під крило своє, але ти відмовився! 35 Поглянь! Храм твій покинутий Богом.
Кажу Я тобі, ти Мене не побачиш, аж доки час не
прийде, і ти скажеш: „Благословен Той, Хто приходить в ім’я Господнє”» †.

Зцілення хворого на водянку

14 Якось у суботу Ісус прийшов до оселі одного
з головних фарисеїв на обід. Присутні на обіді
пильно стежили за кожним Його словом. 2 Навпроти Ісуса сидів чоловік, хворий на водянку. 3 Ісус запитав законників і фарисеїв: «Чи дозволено Законом зцілити хворого в суботу, чи ні?» 4 Та вони мовчали. Тоді Ісус узяв хворого чоловіка та й зцілив його і відпустив. 5 А по тому Він сказав законникам та
фарисеям: «Якщо син ваш або віл упаде в криницю,
невже ви не витягнете нещасного негайно, навіть
коли це буде в суботу?» 6 І їм нічого було відповісти
Йому на це.

Будьте покірливі

7 Тоді Ісус розповів гостям притчу, бо помітив, як
усі вони намагалися вибрати собі найпочесніше місце за столом. Він мовив: 8 «Коли вас запрошують
на весілля, не сідайте на місця для почесних гостей,
бо серед запрошених може виявитися хтось важливіший за вас. 9 І якщо так станеться, тоді хазяїн,
який запросив вас обох, муситиме підійти до вас і
сказати: „Поступіться своїм місцем цьому чоловікові”. І посоромленому, вам доведеться пересідати на
менш почесне місце. 10 Тож якщо вас запросили на
весілля, прийдіть і сядьте на найскромнішому місці.
Тоді господар підійде до вас і скаже: „Друже, пересядь на почесніше місце”. Тоді буде честь вам перед всіма іншими гістьми. 11 Адже кожен, хто підноситься, буде принижений, а хто принизиться, буде
піднесений».
12 І звернувся Ісус до хазяїна, який запросив Його:
«Коли ви влаштовуєте обід або вечерю, не запрошуйте тільки своїх друзів або братів, або родичів,
або багатих сусідів через те, що вони, мовляв, запрошуватимуть вас у відповідь, і ви отак повернете
витрачене. 13 Ні, коли ви приймаєте гостей, запросіть бідних, калік, кривих і сліпих. 14 І в тому, що вони не мають чим віддати вам, але Бог відплатить
вам у День воскресіння праведних».

† *Цитата приведена з книги Пс. 117:26.*

Притча про запрошених на багату вечерю
(Мт. 22:1-10)

15 І почувши ці слова, один із тих, хто сиділи разом з Ісусом за столом, вигукнув: «Блаженний той,
хто їстиме хліб у Царстві Божім!» 16 То Ісус промовив
до нього: «Один чоловік приготував великий бенкет й запросив на нього багатьох людей. 17 І в призначений час він послав свого слугу до всіх запрошених зі словами: „Приходьте, вже все готове!”
18 Але всі вони почали вибачатися. Перший сказав: „Я придбав землю і саме зараз мушу їхати подивитися її, вибач, будь ласка”. 19 Інший промовив:
„Я придбав п’ять пар волів і оце виряджаюся випробовувати їх. Вибач, будь ласка”. 20 А ще інший
відповів: „Я щойно одружився і з цієї причини не
можу прийти”.
21 Отож слуга повернувся і все це переказав господареві. Той страшенно розгнівався і сказав слузі:
„Вийди мерщій на вулиці й майдани міста і приведи сюди бідних, калік, сліпих і кривих!”
22 Пізніше слуга доповів: „Господарю, те, що ти наказав, виконано, але місця за столом іще багато”.
23 Тоді хазяїн наказав слузі: „Йди на дороги й на загороди й приведи тих, кого знайдеш там, щоб дім
мій був повен. 24 Бо кажу тобі, що ніхто з тих, хто
був запрошений, але не прийшов, не покуштує моїх страв!”»

Хто може бути Ісусовим учнем
(Мт. 10:37-38)

25 Сила-силенна людей ішла разом з Ісусом. Тож
Він сказав їм: 26 «Якщо хтось приходить до Мене,
але не любить Мене дужче, ніж своїх батька й матір, дружину й дітей, братів і сестер, і навіть дужче,
ніж своє життя, той не може бути учнем Моїм.
27 Той, хто не несе хреста страждання свого і не йде
за Мною, той не може бути учнем Моїм.
28 Якщо хтось із вас надумає звести башту, то чи
не візьметься він спершу підрахувати, у що це йому стане, — чи має він достатньо грошей, аби довести справу до кінця? 29 Бо інакше може статися, що
він закладе фундамент, але неспроможний буде закінчити. То люди сміятимуться з нього й казатимуть: „Це той, хто почав будувати, але не зміг добудувати!”
31 Або коли цар вирушає на війну проти іншого
царя, чи не сяде він спершу й не поміркує, а чи
зможе він зі своїми десятьма тисячами воїнів протистояти ворогові, який має двадцять тисяч бійців?
32 І якщо він не може протистояти йому, то поки ворог ще далеко, чи не вишле він до нього посла з
проханням про перемир’я?
33 Так само й кожен із вас: якщо не може кинути
все своє майно, то не зможе бути Моїм учнем».

Ціна солі
(Мт. 5:13; Мк. 9:50)

34 «Сіль — добра річ. Але коли вона стає прісною і
втрачає свій смак, як її знову солоною зробити?
35 Вона не годиться ні в землю, ні в купу гною. Її тоді
просто викидають геть.
Хто має вуха, нехай слухає Мене!»

Притча про заблудлу вівцю
(Мт. 18:12-14)

15 Довкола Ісуса зібралися послухати збирачі
податків і грішники. 2 А фарисеї та книжники
почали дорікати: «Цей Чоловік водиться з грішниками й, навіть, їсть із ними!»
3 На те Ісус розповів їм таку притчу: 4 «Якщо хтось
із вас має сто овець, і одна з них відбʼється від отари, чи не залишить він решту девʼяносто девʼять на
вигоні і шукатиме одну заблудлу, аж доки не знайде її? 5 А як знайде, то радісно візьме на плечі й
понесе додому. 6 І прийшовши додому, покличе
друзів і сусідів і скаже їм: „Порадійте разом зі мною:
адже я знайшов мою заблудлу вівцю!” 7 Повірте, так
само й на Небі більше буде втіхи з одного грішника, який розкається, ніж із девʼяноста девʼяти праведників, котрим немає потреби каятися».

Притча про загублену драхму

8 «Або уявіть собі жінку, яка має десять срібних
драхм †. Якщо вона загубить одну з них, то чи не засвітить вогонь, і чи не местиме ретельно у хаті в
пошуках монети, доки не знайде її? 9 А коли знайде,
то покличе подруг і сусідок, і скаже їм: „Порадійте
разом зі мною: адже я знайшла загублену драхму!”
10 Повірте, так само радіють і Ангели Божі за кожного грішника, який розкаявся в гріхах своїх».

Притча про блудного сина

11 І сказав Ісус: «У одного чоловіка було двоє синів. 12 Молодший син якось попросив: „Батьку, від-
дай мені мою частку майна”. І батько розділив своє
добро між синами. 13 А незабаром молодший син
продав майно, забрав усі гроші й вирушив у далекі
краї. Жив він там безладно й розтринькав усі гроші.
14 І коли він витратив останнє, напав на ту країну,
де він мешкав, жорстокий голод, та син впав у нужду. 15 Тоді він пішов і найнявся до одного з мешканців тієї країни. Той послав його в свій маєток
годувати свиней. 16 Годуючи свиней, він ладен був
набити живіт хоча б лушпинням, що їли свині, але
й того йому не давали.
17 Опамʼятавшись, він сказав собі: „Наймані робітники в мого батька мають їжі вволю, а я тут з голоду гину! 18 Відразу вирушу до свого батька і скажу
йому: „Батьку, я грішний перед Богом і перед тобою; я не гідний більше називатися твоїм сином.
Дозволь мені бути одним із твоїх наймитів”. 20 І підвівшись, він подався до свого батька. Батько ще
здалеку побачив, що він наближається, і сповнився
милосердя до нього. Він побіг назустріч синові,
обняв його й поцілував».
21 Син промовив до нього: „Батьку, я грішний перед небом і перед тобою. Я більше не гідний називатися твоїм сином”. 22 Але батько наказав слугам:
„Мерщій принесіть найкраще вбрання і вдягніть
його. Надіньте перстень на руку йому й сандалі на
його ноги.
23 І приведіть вгодоване теля. Заріжте його й при-
готуйте обід — ми будемо святкувати! 24 Бо цей мій
син, який помер, а тепер повернувся до життя; загубився, а тепер знайшовся!” І вони почали святкувати».
25 «Тим часом старший син був у полі. Коли він,
повертаючись, наблизився до дому, то почув музику й танці. 26 Він покликав одного із слуг і поцікавився, що це все означає. 27 Слуга відповів: „Твій
брат прийшов. Батько твій звелів зарізати вгодоване теля на радощах, що повернувся його син живий і здоровий”.
28 Старший син розлютився й не хотів заходити до
хати. Отже батько вийшов і намагався заспокоїти
його. 29 Та він відповів батькові: „Послухай! Усі ці роки я вірно служив тобі, й жодного разу не було так,
щоб я не виконав твій наказ! Але ти жодного разу
не дозволив мені зарізати навіть козу, щоб я міг запросити своїх друзів повеселитися! 30 А коли до тебе повернувся твій син, який розтринькав все твоє
добро з повіями, ти наказав зарізати для нього вгодоване теля!”
31 Тоді батько сказав йому: „Сину мій, ти завжди зі
мною. Все, що я маю, належить тобі. 32 Але ми мусили відсвяткувати цю щасливу подію. Адже брат
твій, який помер, повернувся до життя; загубився, а
тепер знайшовся!”»

Притча про несправедливого управителя

16 Ісус сказав Своїм учням: «В одного багатія
був управитель, якого звинувачували в тому,
що він краде гроші свого господаря. 2 Хазяїн покликав свого управителя й запитав: „Що означають ці
чутки про тебе? Дай мені докладний звіт про те, як
ти розпоряджався моїми грішми, оскільки надалі ти
не можеш виконувати ці обовʼязки”.
3 Тоді управитель сказав собі: „Як же мені бути?
Хазяїн вигнав мене з роботи. Я не такий дужий,
щоб землю копати, а жебракувати соромно. 4 Я
знаю, що зробити, щоб, коли мене з управління
скинуть, люди прийняли мене в своїх оселях”.
5 Він покликав кожного з господаревих боржників. Першого з них запитав: „Скільки ти винен господареві?” 6 Той відповідає: „Сто мір †† оливи”.

† *драхма Грецька монета, що дорівнювала середній платні робітника за день.*

†† *Сто мір Або «сто батів». Одна міра рідини приблизно дорівнювала 22 літрам.*

Управитель каже: „Візьми свою розписку, сідай і перепиши швидко — хай буде п'ятдесят".

7 Іншого боржника він запитав: „А ти скільки винен?" Той каже: „Сто мірок † пшениці". Управитель тоді йому: „Візьми розписку й перепиши, зроби вісімдесят мірок".

8 І господар похвалив свого безчесного управителя за те, що той діяв так винахідливо. Мирський люди більш винахідливі у повсякденних справах одне з одним, ніж духовні. 9 Тож кажу вам: „Витрачайте блага земні, щоб завести собі друзів. Потім, коли ці блага минуться, вас привітають у вічних оселях".

10 Чоловікові, якому вірять у малому, повірять і у великому, а той, хто безчесний в малому, і у великому чесний не буде. 11 І якщо ви не гідні довіри в багатствах земних, то хто довірить вам справжнє багатство? 12 І якщо ви не гідні довіри в поводженні з тим, що належить іншим, хто дасть вам те, що належить вам?»

Не можна служити двом господарям

13 «Не може слуга служити двом господарям, бо зненавидить одного й полюбить іншого або буде відданий одному і зневажатиме іншого. Не можна водночас поклонятися Богові й грошам» ††.

Закон Божий неможливо змінити
(Мт. 11:12-13)

14 Все те чули фарисеї, та вони насміхалися з Ісуса, бо були ласі до грошей. 15 А Він сказав їм: «Ви ті, хто намагається переконати людей в своїй добропорядності, але Богові відомі ваші серця. Те, що люди вважають цінним, Богові мерзотне.

16 Закон Мойсеїв і пророки існували до приходу Іоана Хрестителя. Але відтоді, як проповідується Благовість про Царство Боже, кожен прагне ввійти в Нього. 17 Швидше зникнуть небо і земля, ніж втратить силу жодна рисочка хоч однієї з літер Закону Мойсеєвого».

Про розлучення

18 «Кожен, хто розлучається зі своєю дружиною і бере шлюб з іншою жінкою, чинить перелюб. І кожен, хто одружується з розведеною жінкою, також чинить перелюб».

Притча про багатія і Лазаря

19 Далі Ісус розповів таку притчу: «Був собі багатий чоловік, який жив у розкоші, та завжди одягався у найвишуканіші шати. 20 А біля його воріт лежав бідний чоловік на ймення Лазар. На тілі його були виразки. 21 Він мріяв наїстися тими залишками, що перепадуть зі столу багатія. Тільки собаки підходили й зализували його рани.

22 А згодом бідняк помер, і Ангели забрали його й віднесли до Авраама. Помер також і багач, і був похований. 23 І в країні мертвих ‡, страждаючи від мук, багатій поглянув угору й побачив удалині Авраама, а поруч із ним Лазаря. 24 І вигукнув багач: „Отче Авраме, змилуйся наді мною, пошли Лазаря, щоб він змочив у воді кінчик пальця й охолодив мій язик, бо я так страждаю в цім вогні!"

25 Та Авраам відповів йому: „Сину мій, пригадай: протягом усього свого життя на землі ти мав усі блага, в той час, як Лазареві на долю випали всі страждання. Та тепер він утішений, а ти терпиш муки.

26 Але опріч усе це, глибока прірва пролягла між нами і вами. Хоч як би хто прагнув перейти звідси до вас, — не зміг би, так само й з вашого боку ніхто не в змозі цю прірву здолати".

27 Той каже: „Тоді я прошу тебе, отче, пошли Лазаря до дому мого батька, бо там у мене п'ятеро братів. Хай він застереже їх, щоб і вони були не потрапили до цього місця страждань".

29 Та Авраам відповів: „У них є Мойсей та пророки. Хай твої брати їх слухають". 30 Багатій заперечив: „Ні, отче, це якби до них прийшов хтось із померлих, тоді б вони покаялися". 31 Але Авраам сказав: „Якщо вони не слухаються Мойсея та пророків, то навіть коли встане хтось із померлих, їх усе одно не переконає"».

Ісусові застороги проти гріха
(Мт. 18:6-7, 21-22; Мк. 9:42)

17 Ісус сказав Своїм учням: «Спокуси, що кидають людину в гріх, завжди існуватимуть. Але горе тому, через кого вони приходять! 2 Та якщо хтось введе в гріх одного з малих оцих, які вірують в Мене, то краще було б для нього, щоб почепили йому на шию жорно і втопили в морі. 3 Пильнуйте себе! Якщо брат твій грішить, вкажи йому на те. І якщо він покається, прости його. 4 Якщо ж він грішить проти тебе сім разів на день і сім разів повертається до тебе й каже: „Я каюся", — прости його».

Апостоли просять зміцнити їхню віру

5 Тоді апостоли попросили Господа: «Дай нам більше віри!» 6 На те відповів Господь: «Якби ваша віра була завбільшки з гірчичне зернятко, ви могли б сказати цій шовковиці: „Вирви коріння своє з землі й переселися в море", — і вона послухалася б вас».

Будьте добрими слугами

7 «Уявіть, що ви маєте раба, який обробляє землю або доглядає овець. Коли він з поля повертається

† *Сто мірок Або «сто корів». Це була міра рідини, що приблизно дорівнювала 220 літрам.* †† *грошам Буквально «мамоні». На арамійській це слово означає «багатство» або «гроші». У давніх сирійців та халдеїв Мамона був богом багатства й наживи.*

‡ *країні мертвих Буквально «пеклі».*

додому, чи скажете ви йому: „Негайно іди і сідай поїж?” 8 Чи ви не скажете: „Приготуй вечерю, вдягни фартух і прислужи мені, поки я їм та п’ю, а потім і сам можеш поїсти й попити?” 9 Чи подякуєте ви слузі за те, що він виконує ваші накази?

10 Так само й з вами: коли ви виконали те, що вам було доручено, скажіть собі: „Ми слуги, котрі не заслуговують ніякої подяки. Ми лише виконували свій обов’язок”».

Очищення десяти прокажених

11 По дорозі до Єрусалиму Ісус мандрував уздовж кордону між Самарією та Ґалилеєю. 12 Коли Він увійшов в одне з селищ, Його зустріли десять чоловік хворих на проказу. Вони стояли віддалік і голосно гукали: «Ісусе, Володарю, змилуйся над нами!» 14 Побачивши їх, Ісус наказав: «Підіть і покажіться священикам» †. І поки ті десятеро йшли, вони цілком очистилися.

15 Та один із них, коли побачив, що він зцілений, повернувся й голосно славив Бога. 16 Він простягся долілиць біля Ісусових ніг і дякував Йому. Він був самаритянином.

17 У відповідь Ісус запитав: «Хіба не десятеро очистилися? Де ті дев’ятеро? 18 Невже жоден із них, крім цього іноземця, не повернувся віддати дяку Богові?»

19 І сказав йому Ісус: «Підведися і йди. Твоя віра зцілила тебе».

Царство Боже — серед вас
(Мт. 24:23-28, 37-41)

20 Одного разу фарисеї запитали Ісуса, коли прийде Царство Боже. І Він відповів: «Царство Боже не приходить так, щоб усі його помітили. 21 Ніхто не зможе сказати: „Воно тут!” або „Воно там!” — оскільки Царство Боже — з вами» ††.

22 А учням Своїм Він сказав: «Настане час, коли ви прагнутимете побачити хоча б один із днів Сина Людського, коли Він буде у всій Своїй славі, але не побачите. 23 І дехто казатиме вам: „Погляньте туди!” або „Погляньте сюди!” Не ходіть туди і не йдіть за ними. 24 Коли Син Людський прийде, кожний знатиме про Його пришестя. Він сяятиме, подібно спалаху блискавки, яка розтинає небо світлом із краю в край. 25 Але спершу Він мусить витерпіти багато і буде відкинутий цим поколінням.

26 Як це було за часів Ноя, так буде і в годину пришестя Сина Людського. 27 Тоді люди їли, пили, одружувалися, аж до того дня, доки Ной не ввійшов в свій ковчег ‡. Тоді настав потоп і їх усіх знищив.

28 Це буде так само, як було в часи Лота ‡†. Тоді люди їли, пили, купували, продавали, саджали дерева і зводили будинки. 29 Але в день, коли Лот пішов з Содома, з небес пролився дощ із вогню та сірки і всіх їх знищив. 30 І станеться так само в час пришестя Сина Людського.

31 Хто сидітиме в той день на даху своєї оселі, а речі його будуть у домі, не повинен спускатися по свої пожитки. Так само, якщо хтось працюватиме в полі, хай не вертається додому. 32 Пам’ятайте про Лотову дружину ‡‡.

33 Хто намагатиметься врятувати своє життя, втратить його, але ж той, хто віддасть життя за Мене, врятує його. 34 Повірте, в ту ніч двоє лежатимуть в одному ліжку: одного (або одну) з них буде взято, а другий (друга) залишиться. 35 Дві жінки разом молотимуть зерно на жорнах: одну з них буде взято, а друга залишиться. 36 [Двоє чоловіків працюватимуть у полі: одного з них буде взято, а другий залишиться»] ‡‡†.

37 У відповідь учні запитали Його: «У якому місці це трапиться, Господи?» Ісус мовив: «Це місце легко розпізнати, бо туди, де є мертвечина, завжди стерв’ятники злітаються».

Притча про несправедливого суддю та вдову

18 Ісус розповів їм притчу, щоб навчити їх, що треба постійно молитися й не втрачати надії. 2 Він сказав: «В одному місті був собі суддя, який Бога не боявся та й людей не поважав. 3 У той час була там собі вдова. Вона все ходила до судді й просила: „Захисти мене від мого супротивника!”

4 І тривалий час він не хотів її захищати. Та якось сказав собі: „Навіть опріч те, що я не боюся Бога й не поважаю людей, все ж через те, що ця вдова набридає мені, я допоможу їй, щоб не ходила й не докучала більше”».

6 І запитав тоді Господь: «Чули, що сказав той неправедний суддя? 7 То чи ж не візьме Бог під захист цих обраних, що день і ніч кличуть Його? Чи ж баритиметься Він з допомогою їм? 8 Повірте, Він швидко візьме їх під Свій захист. Однак, коли прийде Син Людський, то чи знайде Він віруючих в Господа на землі?»

Притча про збирача податків й фарисея

9 Для тих, хто був переконаний у своїй праведності й на інших дивився зверхньо, Ісус розповів таку притчу: 10 «Двоє чоловіків прийшли до храму помолитися. Один був фарисеєм, другий — збирачем податків. 11 Фарисей стояв один і так молився: „О Боже, дякую Тобі за те, що я не такий, як інші — розбійники, шахраї та розпусники або навіть, як отой збирач податків. 12 Я пощуся двічі на тиждень, сплачую десятину з усіх своїх прибутків”.

13 А збирач податків стояв віддалік і, навіть не підводячи очей до неба, він покірливо промовляв: „О Боже, змилуйся наді мною, грішником!” 14 Повірте,

† *Підіть... священикам За Законом Мойсея тільки священик вирішував, зцілилася людина від хвороби чи ні.* †† *з вами Або «в вас».* ‡ *Ной... ковчег Див.: Бут. 6:9.* ‡† *Лота Див.: Бут. 19:1-29.*

‡‡ *Лотову дружину Див.: Бут. 19:15-17, 26.* ‡‡† *У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає.*

цей чоловік, а не той перший, пішов додому з прощеними гріхами. Бо кожен, хто намагається піднестися, буде принижений, а кожен принижений буде піднесений».

Ісус благословляє дітей
(Мт. 19:13-15; Мк. 10:13-16)

15 Деякі люди привели до Ісуса малих дітей, аби
Він, поклавши на них руки, благословив їх. Коли
Його учні побачили це, вони почали дорікати їм.
16 Але Ісус сказав: «Пустіть дітей до Мене і не зупиняйте їх, бо Царство Боже належить таким, як вони.
17 Істинно кажу вам: хто не приймає Царство Боже
так же щиро, як мала дитина, той ніколи в нього не
ввійде».

Ісус і багатій
(Мт. 19:16-30; Мк. 10:17-31)

18 Один із лідерів юдейських запитав Ісуса: «Вчителю Добрий, що мушу я робити, аби успадкувати
вічне життя?» 19 Ісус відповів: «Чому ти називаєш
Мене Добрим? Ніхто не є добрим, крім Самого Бога.
20 Тобі відомі заповіді: „Не чини перелюбу, не вбивай, не кради, не бреши про інших, шануй батька й
матір своїх” †.
21 А той каже: „З юності я дотримуюся цих заповідей”. 22 Коли Ісус почув ці слова, Він відповів: „Тобі
бракує одного: продай усе, що маєш, а що вторгуєш, роздай бідним. І ти будеш мати багатство на
Небі. Тоді приходь і слідуй за Мною”».
23 Вислухавши Ісуса, той чоловік глибоко засмутився, бо був він дуже багатий. 24 Ісус, побачивши,
що він засумував, сказав: «Тяжко буде багатим
ввійти в Царство Боже! 25 Легше верблюдові пройти
крізь голчане вушко, ніж багатому ввійти в Царство
Боже».

Неможливе для людей — можливе для Бога

26 Почувши це, люди запитали Ісуса: «То хто ж тоді
може бути спасенний?» 27 Ісус відповів: «Неможливе
для людей — можливе для Бога». 28 Тоді Петро промовив: «Поглянь! Ми залишили все й пішли за Тобою!»
29 Тоді Ісус сказав їм: «Правду кажу вам: кожний,
хто залишив хату свою, дружину, братів, сестер, матір, батька або дітей своїх заради Царства Божого,
ще в цьому житті отримає в безліч разів більше, а
також нагороду вічного життя в прийдешні часи».

Ісус говорить про Свою смерть і воскресіння
(Мт. 20:17-19; Мк. 10:32-34)

31 Ісус, відвівши вбік дванадцятьох апостолів, сказав їм: «Послухайте! Ми йдемо до Єрусалиму, і все,
що було написано пророками про Сина Людського,
здійсниться. 32 Його народ піде проти Нього, і віддасть Його до рук поган. Ті збиткуватимуться з Нього, знущатимуться, плюватимуть на Нього. 33 Його
битимуть батогами, а потім вб’ють, але на третій
день Він воскресне з мертвих».
34 Та учні Ісуса всього цього не розуміли. Зміст
сказаного був прихований від них, і вони не знали,
про що Він говорить.

Зцілення сліпого
(Мт. 20:29-34; Мк. 10:46-52)

35 Коли Ісус наближався до Єрихону, при дорозі
сидів сліпий жебрак. 36 Почувши, що повз нього
проходить натовп, жебрак запитав людей, що трапилося. 37 І йому відповіли, що це пройшов Ісус із
Назарета. 38 І тоді сліпий голосно вигукнув: «Ісусе,
Сину Давидів, змилуйся наді мною!» 39 Ті з натовпу,
що йшли попереду, почали докоряти йому, щоб він
замовк. Але він гукав ще голосніше: «Сину Давидів,
змилуйся наді мною!»
40 Тоді Ісус зупинився й сказав: «Підведіть його до
Мене!» Коли той підійшов, Ісус запитав його: 41 «Що
ти хочеш, щоб Я зробив для тебе?» Жебрак сказав:
«Господи, я знову хочу бачити».
42 Тоді Він промовив: «Твій зір негайно повернеться. Віра твоя врятувала †† тебе». 43 І тієї ж миті жебрак прозрів. Він подався вслід за Ісусом, славлячи
Бога, та всі, хто бачили це, почали славити Бога.

Ісус у Закхея

19 Ісус увійшов до Єрихона й йшов містом. 2 Там
мешкав багатій на ймення Закхей, який був
головним збирачем податків. 3 Він прагнув побачити, хто ж Такий Ісус, але через великий натовп не
міг зробити цього, бо був низький на зріст. 4 Тож Закхей забіг наперед усіх і заліз на чинару, щоб побачити Ісуса, бо Він якраз мав пройти повз те дерево.
5 І коли Ісус дійшов до цього місця, Він підвів очі й
промовив: «Закхею, мерщій злазь, бо Я мушу сьогодні зупинитися в твоєму домі».
6 Тоді Закхей швидко зліз на землю й радісно привітав Ісуса. 7 І всі це бачили й почали ремствувати:
«Він пішов у гості до грішника». 8 Але Закхей став і
промовив до Господа: «Пане, послухай! Я віддам
половину свого добра бідним. І якщо я колись у когось щось видурив, то поверну йому в чотири рази
більше!»
9 Ісус сказав йому: «Сьогодні в цей дім прийшло
спасіння, адже цей чоловік також один з обраного
народу Божого ‡. 10 Бо ж Син Людський прийшов,
щоб розшукати і спасти те, що було загублене».

Притча про десять мін срібла
(Мт. 25:14-30)

11 Коли вони слухали це, Ісус розповів їм іншу
притчу. Деякі люди вважали, що Царство Боже

† *Цитата приведена з книг Вих. 20:12-16 та Повт. Закону 5:16-20.*

†† *врятувала Або «зцілила».* ‡ *один... Божого Буквально «син Авраама».*

з'явиться негайно, бо Ісус підходив до Єрусалиму.
12 Тоді Він сказав: «Один чоловік шляхетного походження вирушив у далеку країну. Там його мали проголосити царем, а по тому він планував повернутися додому. 13 Чоловік покликав десятьох слуг своїх і роздав їм десять мін † срібла. Він сказав слугам: „Вкладайте ці гроші в діло до мого повернення".
14 Але співвітчизники того чоловіка ненавиділи його. Вони вислали за ним навздогін посланців, щоб ті сказали в далекій країні: „Ми не хочемо, щоб цей чоловік царював над нами!"
15 Але його все одно проголосили царем, і він повернувся додому. А повернувшись, послав за тими слугами, яким роздав був гроші. Його цікавило, який прибуток вони одержали.
16 Перший з них прийшов і доповів: „Пане, твоя міна срібла принесла ще десять мін". 17 То хазяїн сказав йому: „Гарна праця, ти добрий слуга! Оскільки ти в малому був вірний, я доручаю тобі управляти десятьма містами".
18 Тоді прийшов другий слуга й мовив: „Пане, твоя міна принесла ще п'ять мін". 19 Цьому слузі він сказав: „Ти правитимеш п'ятьма містами". 20 Інший слуга прийшов і сказав: „Пане, ось твоя міна. Я тримав її загорнуту в хустину. 21 Я боявся тебе, бо ти чоловік жорстокий. Ти забираєш те, чого не клав, і жнеш те, чого не сіяв".
22 Хазяїн промовив: „Я судитиму тебе твоїми ж словами, поганий ти слуга. Ти кажеш, що знаєш, що я жорстокий чоловік, що беру там, де не клав, та жну там, де не сіяв. 23 Тобі слід було пустити гроші в обіг ††, то ж повернувшись, я мав би їх із прибутком". 24 І додав, звертаючись до тих, що стояли поруч: „Заберіть у нього цю міну й віддайте тому, хто має десять мін".
25 А вони кажуть: „Пане, але ж він уже має десять мін!" 26 „Кажу ж вам, — відповів хазяїн, — кожному, хто має, додасться ще більше, а у того, в кого нічого не має, відніметься і той дріб'язок, що йому належить. 27 Щодо тих моїх ворогів, які не хотіли, аби я царював над ними, то приведіть їх сюди і вбийте перед моїми очима"».

Ісус в'їжджає до Єрусалиму як Цар
(Мт. 21:1-11; Мк. 11:1-11; Ін. 12:12-19)

28 Розповівши цю притчу, Ісус вирушив далі до Єрусалиму. 29 Підійшовши до міст Ветфаґія та Віфанія поблизу гори, що звалася Оливною, Ісус відіслав двох Своїх учнів 30 з такими словами: «Ідіть у це місто, що перед вами. Тільки-но ви ввійдете туди, то одразу ж знайдете там припнутого вислючка, на якому ніхто ще не їздив.: Відв'яжіть його й приведіть сюди. 31 А якщо хтось запитає вас: „Для чого ви відв'язуєте вислючка?" — то ви мусите відповісти: „Він потрібен Господу"».
32 Отож двоє з учнів пішли до села й там знайшли вислючка, точно так, як Він казав їм. 33 А коли вони вислючка відв'язували, його власники запитали їх: «Навіщо ви відв'язуєте вислючка?» 34 Вони відповіли: «Він потрібен Господу». 35 Привівши вислючка до Ісуса, вони поклали на нього свій одяг й посадили Його зверху.
36 Коли Ісус їхав, люди стелили перед Ним на дорозі свій одяг. 37 А як підійшов Він до сходу з Оливної гори, натовп учнів почав радісно й голосно славити Бога за всі чудеса, які вони побачили. 38 Вони вигукували:
«Благословенний Цар,
Який приходить в ім'я Господнє!
Псалми 118:26
Мир на Небі й слава Господу!»
39 Серед людей у натовпі було кілька фарисеїв. Вони звернулися до Ісуса: «Вчителю, вгамуй Своїх учнів!» 40 Ісус відповів їм: «Повірте, якщо Мої послідовники зараз замовкнуть, то каміння почне вигукувати!»

Ісус плаче за Єрусалимом

41 Коли Ісус під'їхав до Єрусалиму й, побачивши місто, Він заплакав і промовив: «Якби ж ти сьогодні знало, що тобі може принести мир! Та зараз це приховано від очей твоїх. 43 Настануть дні, коли вороги твої насиплють довкола тебе вали й обложать тебе. Вони насуватимуться з усіх боків, 44 й знищать тебе і народ, який мешкає в стінах твоїх. Вони каменя на камені не залишать там, де ти стоїш нині. Бо не впізнало ти того часу, коли Бог прийшов спасти тебе».

Ісус у храмі
(Мт. 21:12-17; Мк. 11:15-19; Ін. 2:13-22)

45 Зайшовши у двір храму, Ісус почав виганяти звідти усіх торговців. 46 Він промовив: «У Святому Писанні сказано: „Мій храм буде домом молитви ‡, а ви перетворили його на розбійницьке кубло!" ‡†»
47 Щодня Ісус навчав у храмі, та головні священики, книжники та можновладці міркували, як убити Його. 48 Вони нічого зробити не могли, бо всі люди слухали Ісуса й горнулися до Нього.

Звідки влада в Ісуса
(Мт. 21:23-27; Мк. 11:27-33)

20 Одного дня, коли Ісус навчав людей у дворі храму, проповідуючи їм Благу Вість, до Нього підійшли головні священики, книжники й старійшини. 2 Вони запитали: «Скажи нам, чиєю владою Ти все це робиш? Хто дав Тобі владу таку?»
3 У відповідь Ісус сказав: «Я також хочу поставити вам запитання. Скажіть Мені: Іоанове хрещення прийшло від Господа чи від людей?»

† *міна Сума грошей, якої б вистачило на оплату праці робітника за три місяці. Також див.: Лк. 19:16, 18, 20, 24, 25.* †† *пустити... в обіг Або «віддати міняйлам».*

‡ *Цитата приведена з книги Іс. 56:7.* ‡† *Цитата приведена з книги Єр. 7:11.*

5 Головні священики та книжники почали радитися поміж собою, що відповісти, міркуючи: «Якщо ми
скажемо, що від Господа, то Він спитає: „Чому ж тоді
ви не повірили Іоану?” 6 А якщо скажемо, що від
людей, то весь цей люд закидає нас камінням, адже
вони вважають, що Іоан був справді пророком».
7 Тож вони відповіли: «Ми не знаємо, звідки прийшло Іоанове хрещення».
8 Тоді Ісус мовив до них: «Отож і Я вам не скажу,
чиєю владою Я все це роблю».

Бог посилає Свого Сина
(Мт. 21:33-46; Мк. 12:1-12)

9 Після того Ісус розповів людям таку притчу:
«Один чоловік посадив виноградник. Потім здав
виноградник в оренду та й надовго вирушив у мандри. 10 Як настала пора, він послав слугу до виноградарів, щоб одержати свою частку врожаю, але
орендарі побили його й відіслали ні з чим. 11 Тоді
господар послав іншого слугу, але виноградарі й
того побили. Вони безсоромно познущалися з нього й прогнали його з порожніми руками. 12 Господар послав третього слугу, та вони й цього покалічили і вигнали геть.
13 Тоді господар винограднику сказав собі: „Що ж
мені робити? Мушу послати свого улюбленого сина. Може, вони хоч його поважатимуть”.
14 Та побачивши господаревого сина, орендарі
сказали одне одному: „Це спадкоємець! Давайте
вб’ємо його, то й спадщина буде наша!” 15 Тож вони
викинули сина господаря з винограднику і вбили
його. То що тепер власникові винограднику діяти з
ними? 16 Він піде та вб’є тих орендарів, а виноградник здасть в оренду іншим».
Коли люди почули цю притчу, вони сказали: «Хай
ніколи таке не трапиться!»
17 Та Ісус пильно подивився на них і мовив: «Яке ж
тоді значення того, що сказано у Святому Писанні:

„Той камінь, що будівельники відкинули,
став наріжним каменем?”

Псалми 118:22

18 Той, хто впаде на цей камінь, розіб’ється, а на кого цей камінь впаде, той буде розчавлений».
19 Почувши цю притчу, головні священики й книжники зрозуміли, що Ісус говорить саме про них, та
почали вигадувати, як би негайно схопити Його,
але побоялися народу.

Цезаревi — цезареве, а Богові — Боже
(Мт. 22:15-22; Мк. 12:13-17)

20 Юдейські лідери пильно стежили за Ісусом Христом, намагаючись зловити Його на слові. Вони підіслали до Нього вивідників, які удавали з себе праведників, аби спровокувати Ісуса та мати підстави
віддати Його до рук намісника, який мав владу заарештувати Христа. 21 Тож вони сказали Йому: «Вчителю, ми знаємо, що усе, що Ти говориш і вчиш, є
істиною, не зважаючи, хто Тебе слухає, бо не дивишся на чин та звання людей. Ти правдиво наставляєш на шлях Божий. 22 Тож скажи нам, чи то справедливо для нас сплачувати податки цезареві, чи
ні?»
23 Їхні підступні наміри були відомі Ісусові, тож Він
на те відповів: 24 «Покажіть Мені динар. Хто тут зображений й чиє ім’я викарбуване на монеті?» Вони
відповіли: «Цезареве». 25 Тоді Ісус і каже: «Тож віддайте цезарю — цезареве, а Богу — Боже».
26 Почувши таку відповідь, вивідники не могли
схопити Його за те, що Він говорить перед людьми
й, вражені його словами, вони замовкли.

Саддукеї намагаються зловити Ісуса на слові
(Мт. 22:23-33; Мк. 12:18-27)

27 Декілька саддукеїв (вони стверджують, буцімто
ніякого воскресіння з мертвих не буде взагалі) прийшли до Ісуса й спитали Його: 28 «Вчителю, Мойсей
заповів нам: „Якщо чоловік помре бездітний, то його брат мусить взяти шлюб з жінкою померлого і
народити з нею дітей, аби продовжити рід свого
брата” †.
29 От було собі семеро братів. Перший одружився і
скоро помер, не залишивши дітей. 30 Тож другий
брат узяв шлюб із тією жінкою та також помер бездітним. 31 Те ж саме трапилося й з третім, а потім і з
усіма сімома — вони померли, не залишивши дітей. 32 Останньою померла жінка. 33 Отже, в майбутньому житті, після воскресіння, чиєю дружиною
вона буде, адже всі семеро мали шлюб з тією жінкою?»
34 Ісус відповів їм: «Люди в цьому житті одружуються. 35 Але ті, кого Бог визнає гідними ввійти у вічне життя й воскресіння з мертвих, не одружуватимуться. 36 Вони будуть подібні до Ангелів і не зможуть більше вмерти. Вони — діти Божі, оскільки Господь воскресив їх з мертвих.
37 Мойсей, в історії про палаючий кущ ††, ясно показав, що мертві воскресають, коли назвав Господа
„Богом Авраама, Богом Ісаака і Богом Якова” ‡.
38 Тобто Господь є Богом живих, а не мертвих. Всі
вони все ще живі для Господа».
39 Деякі з книжників промовили: «Добре сказано,
Вчителю!» 40 І відтоді ніхто не наважувався Ісуса
про щось питати.

Чи є Христос Сином Давидовим або Сином Божим?
(Мт. 22:41-46; Мк. 12:35-37)

41 Тоді Ісус запитав книжників: «Чому деякі люди
стверджують, що Христос — Син Давидів? 42 Адже
сам Давид сказав у книзі Псалмів:

„Господь Бог мовив до Господа мого:
Сядь по праву руку від Мене,
доки не покладу Я ворогів Твоїх до ніг Твоїх” ‡‡.

† *Якщо чоловік... брата Див.: Повт. Закону 25:5-6.* †† *Мойсей... палаючий кущ Див.: Вих. 3:1-12.* ‡ *Богом... Якова Див.: Вих. 3:6.* ‡‡ *не покладу... до ніг Твоїх Або «підкорю Твоїй владі».*

Псалми 110:1

44 Тобто сам Давид називав Христа „Господом” своїм. То як же Він може бути Сином Давидовим?»

Ісус звинувачує книжників
(Мт. 23:1-36; Мк. 12:38-40; Лк. 11:37-54)

45 Поки всі слухали, Ісус сказав Своїм учням:
46 «Стережіться книжників: вони люблять походжати в довгому вбранні, виглядаючи важливо. Вони полюбляють, щоб їх шанобливо вітали на базарах, й щоб у них були найповажніші місця в синагогах і найпочесніші місця на бенкетах. 47 А самі вони оббирають вдів і виживають їх із їхніх осель, а потім моляться довго напоказ, щоб виглядати щирими. Господь покарає їх найтяжче».

Істинна пожертва
(Мк. 12:41-44)

21 Ісус підвів очі й побачив, як багаті люди кладуть свої дарунки до жертовної скриньки у храмі. 2 І ще Він побачив бідну вдову, яка поклала до скриньки дві дрібні мідні монети †. 3 Тоді мовив Ісус: «Істинно кажу вам, що ця бідна вдова пожертвувала більше, ніж усі інші люди. 4 Адже всі вони давали від лишка свого, а вона, бідна, віддала все, що мала на прожиття».

Ісус передрікає руйнування Єрусалимського храму
(Мт. 24:1-8; Мк. 13:1-8)

5 Деякі з учнів Ісусових розмовляли про храм, говорячи: «Які дивовижні споруди! Поглянь, як багато добрих дарунків було тут принесено Богові». На те Ісус відповів: 6 «Щодо того, що ви бачите, то прийде час, коли тут каменя на камені не залишиться: все буде зруйноване» ††. 7 Деякі з учнів спитали Ісуса: «Вчителю, коли це трапиться? І яке буде знамення того, що все це вже близьке до здійснення?»
8 У відповідь Ісус мовив до них: «Стережіться, щоб не бути обдуреними. Бо чимало прийде людей, які користуватимуться іменем Моїм, кажучи: „Я — Христос” та „Час наблизився”. Не йдіть за ними!
9 Коли почуєте ви про війни й перевороти, не лякайтеся; це неодмінно має статися, але це ще не кінець».
10 Потім Ісус сказав їм: «Народ повстане проти народу, а царство — проти царства. 11 Голод і чума лютуватимуть, й землетруси траплятимуться в різних місцях. Повсюди відбуватимуться жахливі події, та з Неба прийдуть великі знамення, щоб попередити людей».

Ісус попереджає апостолів про переслідування
(Мт. 24:9-14; 10:16-20; Мк. 13:9-13)

12 «Але перш, ніж усе це трапиться, люди арештовуватимуть і переслідуватимуть вас. Вони судитимуть вас у синагогах і кидатимуть до в’язниць. Вони поведуть вас до царів та правителів через ім’я Моє. 13 Але ж все це дасть вам можливість свідчити про Мене.
14 Навчіться заздалегідь не хвилюватися, що сказати. 15 Я дам вам такі слова і мудрість, що ніхто з ворогів ваших й заперечити вам не зможе.
16 Вас зрадять батьки, брати, родичі й друзі, і декого з вас вони віддадуть на смерть. 17 І ненавидітимуть вас усі за те, що ви йшли за Мною. 18 Та жодна волосина з голів ваших не впаде. 19 Ви врятуєте життя своє тільки завдяки своїй непохитній вірі».

Спустошення Єрусалиму
(Мт. 24:15-21; Мк. 13:14-19)

20 «А от коли ви побачите Єрусалим, оточений військами, тоді знайте, що час його спустошення наближається. 21 Всі ті, хто лишатимуться в Юдеї, змушені будуть рятувати життя, тікаючи в гори, а хто буде в Єрусалимі, ті повинні тікати звідтіля, а хто буде в селі, тим не слід йти до міста. 22 Бо то дні кари, щоб збулося все те, що сказано у Святому Писанні.
23 Найтяжче буде в ті дні вагітним жінкам та матерям із немовлятами на руках! Бо велике горе буде на землі, та гнів Бога буде проти цих людей. 24 І поляжуть вони під мечем, і поведуть їх у полон усі різні народи, а святий Єрусалим топтатимуть погани, аж доки їхній час не мине».

Повернення Сина Людського
(Мт. 24:29-31; Мк. 13:24-27)

25 «На сонці, місяці й зірках з’являться знамення, і всі народи землі впадуть у відчай. Збентеження охопить їх, коли завирує і здійметься море. 26 Люди будуть непритомні від страху і боятимуться всього, що траплятиметься зі світом, а всі небесні тіла зміняться. 27 І тоді народи побачать Сина Людського, Який йтиме у хмарах з великою силою та славою. 28 Тож коли все це почнеться, то не лякайтеся; встаньте й підведіть голови, бо ваше спасіння буде вже близько».

Слова Ісусові житимуть вічно
(Мт. 24:32-35; Мк. 13:28-31)

29 По тому Ісус розповів їм притчу: «Погляньте на фіґове дерево, та й на всі інші дерева. 30 Тільки-но на дереві розпуститься листя, ви зможете побачити самі й знатимете, що вже скоро літо. 31 Так само й ви, коли побачите всі ці події, ви знатимете, що Царство Боже вже близько. 32 Істинно кажу вам: усе це станеться ще за життя цього покоління. 33 Навіть якщо небо і земля знищені будуть, слова Мої не зникнуть ніколи».

Завжди будьте напоготові

34 «Пильнуйте себе, не дайте серцям своїм зачерствіти від гульні та п’янства, від клопотів повсякден-

† *дві дрібні мідні монети Або «дві лепти».* †† *каменя на камені... зруйноване Або «всі вони будуть скинуті додолу».*

них, щоб день той не прийшов до вас несподівано.
35 Бо прийде той день до всіх, хто живе на землі.
36 Будьте насторожі весь час. Моліться, щоб стало у
вас сил пройти безпечно через усе те, що має ста-
тися, і постати перед Сином Людським».
37 Щодня Ісус навчав у храмі, а щовечора вирушав Він на Оливну гору, де перебував цілу ніч. 38 І всі люди вставали рано вранці, щоб іти до храму слухати Ісуса.

Головні священики радяться як вбити Ісуса
(Мт. 26:1-5, 14-16; Мк. 14:1-2, 10-11; Ін. 11:45-53)

22 Наближалося свято Прісних Хлібів, яке ще називають Пасхою. 2 Головні священики та книжники все шукали спосіб, як би обманом і таємно від народу, схопити та вбити Ісуса, але боялися людей.

Юдина зрада
(Мт. 26:14-16; Мк. 14:10-11)

3 І тоді сатана вселився в Юду, якого називали Іскаріотом. Він був одним з дванадцятьох апостолів. 4 Юда прийшов до головних священиків й начальників храмової варти і почав говорити з ними про те, як він може видати їм Ісуса. 5 Ті дуже зраділи й пообіцяли добре заплатити йому за це. 6 Тож Юда почав шукати слушної нагоди, аби видати їм Ісуса, коли навколо Нього не буде натовпу.

Пасхальна вечеря
(Мт. 26:17-25; Мк. 14:12-21; Ін. 13:21-30)

7 Настав день свята Прісних Хлібів †, коли за звичаєм належало приносити в жертву Пасхальне ягня. 8 Ісус послав Петра й Іоана, наказавши їм: «Ідіть і приготуйте для нас Пасхальну вечерю».
9 Вони питають: «Де б Ти хотів, щоб ми приготували вечерю?» 10 Ісус відповів: «Як увійдете в місто, вам зустрінеться чоловік, який нестиме глечик з водою. Ідіть за ним до тієї оселі, куди він зайде. 11 Та скажіть господареві цього дому, що Вчитель питає: „Де кімната для гостей, в котрій Я їстиму Пасхальну вечерю зі Своїми учнями?” 12 Тоді той чоловік приведе вас у велику вмебльовану кімнату нагорі. Там і приготуйте нам усе для вечері».
13 Отож Петро та Іоан пішли до міста і все сталося так, як Він казав їм. Там вони і приготували Пасхальну вечерю.

Вечеря Господня
(Мт. 26:26-30; Мк. 14:22-26; 1 Кор. 11:23-25)

14 Коли настав час, Ісус зайняв місце за столом, і апостоли сіли разом з Ним.
15 Ісус звернувся до них: «Я дуже хотів спожити разом з вами Пасхальну вечерю перш, ніж прийму страждання. 16 Бо кажу вам, що не їстиму більше Пасхальної вечері доти, доки не здійсниться це у Царстві Божому».
17 Потім узяв Він чашу й подякувавши Богові, сказав: «Нехай кожний з вас вип’є з чаші цієї. 18 Бо істинно кажу вам, що Я не питиму більш від плоду лози виноградної аж до того дня, коли прийде Царство Боже».
19 Потім Ісус узяв хлібину, та віддавши дяку Господу, благословив її. Після того Він розломив хліб і роздав Своїм апостолам зі словами: «Це тіло Моє, що буде віддане за вас. Їжте його на спомин про Мене». 20 Після вечері Ісус так само взяв чашу з вином і промовив: «Це вино символізує кров Мою, що засновує Новий Заповіт Божий для людей, які належать Йому; і проллється вона за вас» ††.
21 Потім Ісус мовив: «Один із вас незабаром зрадить Мене; його рука зараз знаходиться поруч з Моєю. 22 Син Людський піде на смерть, як і було Йому призначено Господом. Та горе тому, хто видасть Сина Людського на смерть». 23 Тоді апостоли почали сперечатися один з одним про те, хто б міг таке зробити.

Будьте як слуги, а не як пани

24 Також серед учнів Ісусових спалахнула суперечка про те, хто з них вважається найбільшим. 25 Але Ісус сказав їм: «Царі поганські панують над своїми народами. І ті, хто має владу над людьми, вимагають, щоб їх називали благодійниками. 26 Але ж ви не поводьте себе так. Навпаки, найбільший з-поміж вас мусить стати як найменший, а пан — ніби слуга. 27 Бо хто значніший: той, хто сидить за столом, чи той, хто йому прислуговує? Чи не той, хто сидить за столом? Але Я серед вас як той, хто прислуговує.
28 Ви зосталися зі Мною в Моїх випробуваннях. 29 І Я заповідаю вам Царство так само, як Мій Батько заповідав Його Мені. 30 То ви сидітимете за Моїм столом у Царстві Небесному, будете їсти й пити зі Мною. Саме вам сидіти на престолах, щоб судити дванадцять племен ізраїльських».

Випробовування Петра
(Мт. 26:31-35; Мк. 14:27-31; Ін. 13:36-38)

31 «Симоне ‡, Симоне, послухай! Сатана просив дозволу перевірити вас, неначе селянин перевіряє пшеницю, відділяючи добре зерно від поганого.
32 Та Я молився за тебе, щоб не втратив ти віру. То ж коли ти, Симоне, знов повернешся до Мене, укріпи віру братів своїх».
33 Однак Симон, якого ще звали Петром, відповів: «Господи, я готовий іти з Тобою до в’язниці й навіть на смерть». 34 Але Ісус промовив: «Кажу тобі, Петре: ще й півень не проспіває уранці, ти тричі зречешся Мене» ‡†.

† *свято Прісних Хлібів Теж саме, що й Пасха.*

†† *Це вино... за вас Деякі древньогрецькі рукописи не мають останньої частини вірша 19, а також усього вірша 20.* ‡

35 І звернувся Ісус до Своїх учнів: «Коли Я посилав
вас без гаманця, торби й сандалів, чи вам чогось
бракувало?» Вони відповіли: «Нічого». 36 Ісус про-
довжував: «Але зараз, якщо хто має гаманця, му-
сить взяти його. Так само, якщо хто має торбу, хай
візьме торбу свою. І якщо хто не має меча, хай про-
дасть свій плащ і придбає меч. 37 Бо кажу вам, що
сказане у Святому Писанні мусить збутися зі Мною:
„І вважатимуть Його за злочинця”.
Ісаї 53:12
Так, усе сказане про Мене наближається до здійсне-
ння». 38 Учні кажуть: «Господи, подивись, ось тут
два мечі». І Він відповів: «Цього достатньо» †.

Ісус на Оливній горі
(Мт. 26:36-46; Мк. 14:32-42)

39 Потім, за звичаєм, Ісус вирушив на Оливну гору,
та учні Його пішли за Ним. 40 Прийшовши на місце,
Ісус сказав їм: «Моліться, щоб не піддатися споку-
сам». 41 Відійшовши від учнів на відстань приблиз-
но в 50 кроків, Ісус став на коліна й почав молити-
ся: 42 «Отче, якщо на те воля Твоя, нехай обмине
Мене ця чаша †† страждань. Але хай збудеться не
те, чого Я хочу, а те, чого Ти бажаєш». 43 І з’явився
перед Ним Ангел з небес і зміцнив Його сили. 44 До-
лаючи біль, Ісус молився ще більш ревно. І піт Його
падав на землю, мов краплі крові ‡.
45 Закінчивши молитися, Ісус повернувся до Своїх
учнів, та побачив, що вони сплять, виснажені го-
рем. 46 Ісус розбудив їх, кажучи: «Чому ви спите?
Вставайте й моліться, щоб не піддатися спокусам».

Арешт Ісуса
(Мт. 26:47-56; Мк. 14:43-50; Ін. 18:3-11)

47 Поки Ісус це казав, з’явився натовп людей. Їх вів
Юда, один з дванадцятьох апостолів. Він підійшов
до Ісуса, щоб поцілувати Його.
48 Але Ісус запитав його: «Юдо, ти зраджуєш Сина
Людського дружнім поцілунком?» 49 Зрозумівши,
що має статися, учні, які стояли навколо, запитали:
«Господи, чи хочеш, щоб ми вдарили своїми меча-
ми?» 50 Та один із учнів ударив мечем слугу перво-
священика й відтяв йому праве вухо.
51 Та у відповідь Ісус сказав: «Зупиніться! Досить
уже цього!» Він доторкнувся до вуха слуги й зцілив
його. 52 Потім Ісус звернувся до головних священи-
ків, начальників варти храму та старійшин, які при-
йшли заарештувати Його: «Ви прийшли проти Ме-
не, ніби проти розбійника, з мечами та палицями.
53 Я ж щодня був з вами у храмі, навчаючи людей,
та ви не заарештували Мене. Але зараз ваша годи-
на — година владарювання мороку».

Симон Інше ім’я Петра. ‡† *ти тричі зречешся Мене Або «ти тричі скажеш, що не знаєш Мене».* † *Цього достатньо Або «Досить», тобто «більш не говоріть про це».* †† *чаша Символ страждань. Ісус використовує метафору «пити з чаші», в значенні «прийняти страждання», які Йому необхідно буде пройти.* ‡ *І піт... крові У деяких древньогрецьких рукописах Євангелії вірші 43-44 пропущені.*

Петро зрікається Ісуса
(Мт. 26:57-58, 69-75; Мк. 14:53-54, 66-72; Ін. 18:12-18, 25-27)

54 Вони схопили Ісуса й відвели Його до будинку
первосвященика, а Петро, тримаючись віддалік,
йшов за Ісусом. 55 Охоронці розклали серед двору
багаття й повсідалися навколо. Петро сів разом із
ними.
56 Одна з дівчат-служниць побачила Петра, сидя-
чого біля вогнища. Вона пильно придивилася на
нього в відблисках багаття й сказала: «Цей чоловік
також був з Ісусом». 57 Та Петро заперечив, мовив-
ши: «Жінко, я не знаю Його!»
58 Трохи згодом інший чоловік побачив Петра і
сказав: «Ти також один із учнів Христових!» Та Пе-
тро відповів: «Ні, чоловіче! Це не так!»
59 Минуло щось близько години, і ще один чоло-
вік почав стверджувати: «Безперечно, цей чоловік
також був з Ісусом, адже він теж з Ґалилеї». 60 Але
Петро відповів: «Чоловіче, я не знаю, про що ти го-
вориш!» І тієї ж миті, коли Петро ще не закінчив ре-
чення, проспівав півень. 61 Тоді Ісус обернувся й по-
дивився в очі Петру. І згадав Петро Господні слова:
«Перш ніж сьогодні проспіває півень, ти тричі зре-
чешся Мене». 62 Тоді Петро пішов геть, гірко ридаю-
чи.

Знущання з Ісуса
(Мт. 26:67-68; Мк. 14:65)

63 Люди, які тримали Ісуса під охороною, почали
насміхатися над Ним й бити Його. 64 Вони також за-
тулили Ісусу очі й почали бити Його, кажучи: «До-
веди ж нам що Ти пророк ‡†, назви того із нас, хто
вдарив Тебе!» 65 І говорили вони багато іншого Ісу-
су, щоб образити Його.

Ісус перед Синедріоном
(Мт. 26:59-66; Мк. 14:55-64; Ін. 18:19-24)

66 Вранці наступного дня, зібралися разом старій-
шини народу, головні священики й книжники, та
привели Ісуса на своє зібрання ‡‡. 67 Вони сказали:
«Якщо Ти Христос, то скажи нам це». Та Ісус відповів
їм: «Навіть якщо Я і скажу вам, що Я Христос, ви Ме-
ні не повірите. 68 І якщо Я запитаю вас про щось, ви
не дасте відповіді. 69 Але віднині, Син Людський си-
дітиме праворуч від Всемогутнього Бога».
70 Вони всі запитали: «Тож скажи нам: Ти — Син
Божий?» Ісус сказав їм: «Ви вірно сказали, хто Я є».
71 І тоді вони мовили: «Навіщо нам іще якісь дода-
ткові свідчення? Ми самі все чули від Нього Само-
го!»

‡† *пророк За Писанням, пророк знав те, що було приховано від інших людей.* ‡‡ *зібрання Або «Синедріон».*

Суд у Понтія Пилата
(Мт. 27:1-2, 11-14; Мк. 15:1-5; Ін. 18:28-38)

23 Тож всі вони підвелися й відвели Ісуса до Пилата. 2 І почали вони звинувачувати Ісуса кажучи: «Ми чули, як цей Чоловік заводив в оману наших людей. Він стверджує, що ми не повинні сплачувати податки цезареві і називає Себе Христом — Царем Юдейським». 3 Тоді Пилат запитав Ісуса: «Ти — Цар Юдейський?» На що Ісус відповів: «Так, це Я. Але ж ти сам це сказав».

4 Тоді Пилат звернувся до головних священиків і натовпу: «Я не бачу ніякої вини за цим Чоловіком». 5 Та головні священики наполягали, кажучи: «Він Своїм вченням підбурює людей по всій Юдеї: Він почав у Ґалилеї та дійшов аж до сюди».

6 Почувши це, Пилат запитав, чи цей Чоловік ґалилеянин. 7 Довідавшись, що Ісус із тієї землі, якою править Ірод, Пилат відправив Його до Ірода, бо той саме перебував в Єрусалимі.

Ісус перед Іродом

8 Коли Ірод побачив Ісуса, то був дуже задоволений, бо ж багато чув про Нього та від давнього часу прагнув побачити Його. Він сподівався стати свідком якихось дивних знамень, створених Христом. 9 Він почав про все розпитувати Ісуса, але Той на жодне з запитань не відповів йому.

10 При цьому були присутні головні священики й книжники, які весь час запально звинувачували Його. 11 Ірод та його воїни насміхалися над Ісусом, одягнувши Його у пишні шати, подібні до тих, котрі носили царі. Опісля він знову відіслав Ісуса до Пилата.

12 У той день Ірод з Пилатом подружилися, хоч раніше вони ворогували.

Пилат намагається звільнити Ісуса
(Мт. 27:15-26; Мк. 15:6-15; Ін. 18:39—19:16)

13 Пилат, скликавши головних священиків, юдейських вождів та простий народ, звернувся до них: «Ви привели до мене Цього Чоловіка, звинувативши Його в тому, що Він вводив людей в оману. Отут, у вашій присутності, я допитав Його і не знайшов ніяких підстав для ваших звинувачень проти Нього. 15 Так само ніяких підстав не знайшов і Ірод. Тож він відіслав Ісуса знову до нас. Як бачите, Він не зробив нічого такого, за що заслуговував би смерті. 16 Отже, я покараю Його батогами, а потім відпущу».

17 [Щороку, під час святкування Пасхи, правитель, за звичаєм, відпускав на волю одного з в'язнів, за якого просив народ] †. 18 У відповідь натовп загукав: «Нехай Ісуса розіпнуть на хресті! Відпусти нам Варавву!» 19 (Варавву було кинуто до в'язниці за участь у заколоті в місті й за вбивство).

20 Тоді знову Пилат звернувся до людей, кажучи, що він хотів би відпустити Ісуса. 21 Та вони й далі вигукували: «Розіп'ясти Його! Нехай Його розіпнуть на хресті!»

22 І втретє Пилат звернувся до народу, питаючи: «Який на Ньому злочин? Я не знайшов проти Нього нічого, за що слід було б карати смертю. Тож я покараю Його батогами й відпущу».

23 Але й далі народ голосно вимагав стратити Ісуса, і цей крик досяг такої сили, що Пилат вирішив задовольнити їхню вимогу. 25 Він наказав відпустити Варавву, чоловіка, якого було кинуто до в'язниці за участь у заколоті і вбивство, бо натовп просив саме за нього. А Ісуса, за волею народу, Пилат віддав на розп'яття.

Страта
(Мт. 27:32-44; Мк. 15:21-32; Ін. 19:17-27)

26 Саме у той час, коли воїни вели Ісуса на страту, по дорозі до міста, повертаючись з поля, йшов Симон киринеянин. Тож солдати примусили його йти слід за Ісусом, та нести хрест, що призначався для Нього. 27 Та величезний натовп сунув за Ісусом. В натовпі були й жінки, які плакали й голосили за Ним.

28 Він обернувся до них і сказав: «Дочки Єрусалимські, не плачте за Мною. Плачте за собою самими й за дітьми своїми. 29 Бо настануть дні, коли люди казатимуть: „Щасливі ті жінки, в яких не може бути дітей, щасливі ті утроби, що нікому не дали життя, і щасливі ті груди, які нікого не годували". 30 Люди проситимуть гори: „Впадіть на нас!" Люди проситимуть могили: „Поховайте нас!" ††31 Бо якщо таке трапляється з добрими людьми, то що ж тоді буде людям злим?» ‡

32 Разом з Ісусом воїни привели на страту ще двох злочинців. 33 Коли ж вони прийшли до місця, що називалося «Лобне місце», воїни розп'яли Ісуса, та ще двох злочинців: одного праворуч, а другого ліворуч від Нього.

34 Тоді Ісус промовив: «Отче, прости цих людей, вони самі не знають, що вони чинять» ‡†. Та охоронці, тим часом, поділили між собою Його вбрання, кидаючи жереб.

35 Навколо стояли люди й дивилися за всім, що трапилося. А вожді юдейські насміхалися з Ісуса, кажучи: «Він рятував інших, тож хай тепер Себе Самого врятує, якщо Він справді є Христос, обраний Богом!» 36 Навіть воїни, і ті збиткувалися й насміхалися з Ісуса. Вони запропонували Йому кислого вина, кажучи: «Якщо Ти Цар Юдейський, то врятуй Себе!»

† *У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає. Також див.: Мт. 27:15.*

†† *Цитата приведена з книги Ос. 10:8.* ‡ *Бо якщо... людям злим Або «якщо таке чинять зеленому дереву, то що ж буде дереву сухому?»* ‡† *Тоді... чинять У деяких древньогрецьких рукописах цього речення немає.*

38 На хресті, над головою Ісуса, солдати прибили
дощечку, на якій було написане: « *ЦЕ ЦАР ЮДЕЙ-*
СЬКИЙ ». 39 І один із злочинців, розіп'ятих разом з
Ісусом, почав лихословити Його, кажучи: «Хіба ж ти
не Христос? Тож врятуй Себе й нас!»
40 Але другий злочинець присоромив його, ска-
завши: «Чи ти не боїшся Бога? Ти ж маєш такий са-
мий вирок. 41 Але наші з тобою вироки справедли-
ві. Ми отримали те, що заслужили своїми вчинка-
ми, а цей Чоловік не зробив нічого лихого». 42 І до-
дав: «Ісусе, згадай про мене, коли прийдеш у Своє
Царство».
43 Ісус відповів йому: «Правду кажу тобі: сьогодні
ж ти будеш зі Мною в раю».

Смерть Ісуса

(Мт. 27:45-56; Мк. 15:33-41; Ін. 19:28-30)

44 Близько полудня темрява вкрила всю землю, і
було так аж до третьої години. 45 І сталося те тому,
що сонце перестало світити. Та одразу завіса в хра-
мі розірвалася навпіл.
46 Ісус голосно закричав: «Отче, передаю дух †
Свій у Твої руки». І з цими словами Він помер.
47 Коли центуріон побачив, що трапилося, він по-
чав славити Бога, мовивши: «Безперечно, це був
праведний Чоловік». 48 Багато людей прийшли з мі-
ста, аби подивитися на страту. Та побачивши що
трапилося, зажурилися, й засмучені пішли додому
††.
49 Та всі ті, хто знав Його, стояли й спостерігали
здалеку за всім, що трапилося. Там також знаходи-
лися і жінки, котрі йшли за Ісусом від самої Ґалилеї.

Похорон Ісуса

(Мт. 27:57-61; Мк. 15:42-47; Ін. 19:38-42)

50 Саме у той час, в Єрусалимі знаходився чоловік
на ймення Йосип з юдейського міста Ариматея. Він
був доброю і праведною людиною й також чекав
на прихід Царства Божого. Йосип був членом ради
юдейської та не погоджувався з її рішенням про Ісу-
сову страту. 52 Він пішов до Пилата й попросив, щоб
йому віддали тіло Христа.
53 Йосип зняв тіло Ісусове з хреста й, загорнувши
у лляне полотно, поклав Його до нової гробниці,
висіченої у скелі.
54 Була п'ятниця, день приготувань, наближалася
субота. 55 Жінки, які супроводжували Ісуса від самої
Ґалилеї, простежили за Йосипом й бачили, де було
поховано Його. 56 Вони повернулися додому й при-
готували запашну олію й пахощі, аби намастити ті-
ло Ісусове. В суботу жінки, згідно з законом Мойсея,
відпочивали.

† *дух Або «життя». Див.: Пс. 31:5.* †† *зажурилися... додому Буквально «пішли додому б'ючи себе в груди».*

Звістка про Ісусове воскресіння

(Мт. 28:1-10; Мк. 16:1-8; Ін. 20:1-10)

24 У перший день тижня ‡, рано-вранці жінки,
взявши з собою пахощів, які вони приготува-
ли, прийшли до гробниці, де було поховано Ісуса.
2 Вони побачили, що той величезний камінь, який
затуляв вхід до гробниці, було відкочено вбік. 3 Жін-
ки ввійшли в склеп, але тіла Господа Ісуса там не
знайшли.
4 Поки вони дивувалися тим, що трапилося, поруч
із ними раптом з'явилися двоє чоловіків у сліпучо-
му вбранні. 5 Налякані, жінки впали долілиць. Тоді
чоловіки заговорили до них: «Чому ви шукаєте се-
ред мертвих Того, Хто є живий? 6 Тут Його немає;
Він воскрес! Згадайте, що Він говорив вам у Ґалі-
леї. 7 Він казав, що Сина Людського має бути відда-
но грішникам і розіп'ято, але на третій день Він во-
скресне знов».
8 І тоді жінки згадали Ісусові слова.
9 Вони повернулися до міста й розповіли про все
це одинадцятьом апостолам і всім іншим учням Ісу-
совим. 10 Ті жінки були Марія Маґдалена, Іоанна й
Марія, мати Якова. Вони, та інші жінки, які були з
ними, розповіли апостолам про все, що сталося.
11 Але апостолам їхня розповідь здалася безглу-
здою, і вони жінкам не повірили.
12 Та Петро встав і побіг до могили. Він зайшов у
печеру, але не знайшов там нічого, крім лляної тка-
нини, в яку було завернуте тіло Ісуса. Він пішов на-
зад, дивуючись — що то могло статися? ‡‡

По дорозі до Емауса

(Мк. 16:12-13)

13 Того ж дня двоє Ісусових учнів йшли до містечка
Емауса, що в дванадцяти кілометрах ⌗ від Єрусали-
му. 14 По дорозі вони обговорювали все, що стало-
ся.
15 І от саме під час цієї розмови Сам Ісус наблизив-
ся до них, й пішов далі з ними разом. 16 Але ж їм не
дозволено було впізнати Христа. 17 Ісус запитав їх:
«Що це за речі, які ви обговорюєте між собою доро-
гою?» Вони зупинилися й сумно подивилися на
Нього. 18 Один із них, якого звали Клеопа, сказав
Ісусу: «Ти, мабуть, один такий, хто мешкає у Єруса-
лимі й не знає про те, що там сталося останніми
днями».
19 Та Ісус спитав: «Про що це ти говориш?» А вони
кажуть: «Про те, що сталося з Ісусом з Назарета. То
був Чоловік, Який виявився пророком, могутній ді-
лом і словом, перед Богом і всіма людьми. 20 І як на-
ші головні священики й вожді віддали Його, щоб
присудити до страти і розп'яття на хресті.

‡ *У перший... тижня В Ізраїлі тиждень починався з неділі.* ‡† *Та Петро... статися У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає.* ‡‡ *в дванадцяти кілометрах Буквально «в семи стадіях».*

21 Ми сподівалися, що це був саме Той, Котрий
збирався визволити Ізраїль. Але попри все, сього-
дні, третього дня відтоді, як Його було страчено,
22 деякі наших жінок приголомшили нас: рано
вранці вони пішли до могили, де Його було похова-
но, але не знайшли там Його тіла. 23 Вони прийшли
й розповіли нам, що їм було видіння — вони бачи-
ли Ангелів. І Ангели сказали їм, що Ісус живий. 24 То-
ді дехто з тих, хто був з нами, пішли до могили. Во-
ни знайшли все точно так, як жінки розповіли, але
не побачили Його».
25 Тоді Ісус сказав їм: «Ви такі нерозумні! І як тяжко
вам повірити у те, про що говорили пророки! 26 Чи
не мусив Христос прийняти ці страждання, а потім
увійти у славу Свою?» 27 І так, починаючи з Мойсея,
зупиняючись на кожному з пророків, Ісус пояснив
тим двом Своїм учням те, що сказано про Нього в
усьому Святому Писанні.
28 Вони підійшли до містечка, до якого прямували,
та Ісус удав, ніби хоче йти далі. 29 Але вони дуже
вмовляли Його: «Зостанься з нами, бо день майже
закінчився й вже вечорієє». Тож Він погодився й за-
лишився з ними.
30 Коли вони сіли за стіл, Ісус узяв хліб і віддав дя-
ку, а потім розломив його й роздав їм. 31 І тут їхні
очі відкрилися, й вони впізнали Ісуса, але Він зник.
32 І один із учнів сказав другому: «Чи не горіли наші
серця в грудях, коли Він говорив з нами по дорозі,
пояснюючи нам Святе Писання?»
33 Тієї ж миті вони підвелися й пішли назад до Єру-
салиму. Вони знайшли одинадцятьох апостолів і ін-
ших учнів Христа, котрі зібралися разом з ними.
34 Апостоли та інші учні сказали: «Господь справді
воскрес! Він з’явився Симонові». 35 Тоді ті двоє учнів
розповіли про все, що з ними сталося на дорозі, і
як вони впізнали Ісуса, коли Він розломив хліб.

Ісус з’являється Своїм апостолам

(Мт. 28:16-20; Мк. 16:14-18; Ін. 20:19-23; Дії 1:6-8)

36 Коли вони все це розповідали, Сам Ісус став між
ними, сказавши: «Мир вам!» 37 Але їх охопив страх.
Вони затремтіли, бо подумали, що бачать привід.
38 Але Він сказав їм: «Чого ви так стривожилися?
Чому сумніви заворушилися в ваших серцях? 39 По-
гляньте на Мої руки й ноги. Ви ж бачите: це справді
Я. Торкніться Мене й подивіться на Мене. Привиди
не мають м’яса й кісток. Як ви бачите — Я маю». 40 І
промовляючи це, Він показував їм руки й ноги.
41 Поки вони ще не вірили, і дивувалися, і раділи,
Ісус спитав їх: «Чи маєте ви тут щось поїсти?»
42 Апостоли дали Йому шмат печеної риби. 43 Він
узяв і почав їсти перед ними. 44 І сказав їм Ісус: «Це
слова, що казав Я вам, коли ще був із вами: все ска-
зане про Мене в Законі Мойсеєвім, у пророків і в
псалмах — мусить збутися». 45 І Він розкрив їх ро-
зум, щоб вони могли розуміти Святе Писання. 46 І
промовив Ісус: «Так сказано у Святому Писанні:
Христос страждатиме й воскресне з мертвих на тре-
тій день. 47 Ви — свідки цих подій. Ви повинні про-
повідувати покаяння для прощення гріхів усім на-
родам, починаючи з Єрусалиму. 49 Пам’ятайте, що Я
пошлю вам Того, Кого обіцяв Отець Мій, але зали-
шайтеся в місті, аж доки ви одержите силу з небес».

Вознесіння Ісуса на небо

(Мк. 16:19-20; Дії 1:9-11)

50 Потім Ісус вивів учнів Своїх із Єрусалиму, та по-
вів аж до Віфанії, а опісля, піднявши руки, благосло-
вив їх. 51 Благословляючи, Ісус залишив їх і вознісся
на небо. 52 Апостоли вклонилися Йому, а потім по-
вернулися до Єрусалиму, сповнені великої радості.
53 І весь час, перебуваючи в храмі, вони славили
Бога.

Від Іоана

Пришестя Христа

1 Ще до існування світу було Слово †,
і Слово було з Богом, і Слово було Бог.
2 Той, Хто був Словом,
був з Богом споконвіку.
3 Все було створене через Нього,
і ніщо не було створене без Нього.
4 В Ньому було життя,
і воно було Світлом †† для людей.
5 Світло сяє в пітьмі,
й темрява не здолала ‡ світла.
6 Був собі чоловік, посланець Божий, на ймення
Іоан. 7 Він прийшов свідчити про Світло, щоб через
нього всі змогли почути й повірити у Нього. 8 Сам
він не був Світлом, а прийшов, щоб свідчити про
Нього, 9 про справжнє Світло, Яке приходить у світ і
світить кожній людині. 10 Слово вже було в світі, і
світ через Нього почався, та світ не впізнав Його.
11 Він прийшов у світ, що належав Йому, та Його
власний народ не прийняв Його.
12 Але всім тим, хто прийняв Його й повірив у Нього, Він дав право стати дітьми Божими. 13 Вони не
народжуються, як немовлята, за бажанням чи волею батьків їхніх. Вони народжуються від Бога. 14 І
Слово стало Людиною й оселилося серед нас. Ми
побачили Його Божественну Велич, Велич Єдиного
Сина Отця Свого. Він був сповнений благодаті і
правди. 15 Іоан свідчить про Нього, проголошуючи:
«Це саме Той, про Кого я казав: „Той, Хто йде за
мною — величніший за мене, бо Він був і до мене”.
16 Від повноти Його правди й благодаті ми приймали одну благодать за іншою, бо Закон був нам даний через Мойсея, але благодать і правда прийшли через Христа. 18 Ніхто й ніколи не бачив Бога,
лише Єдиний Син, Який і є Богом, Той, Хто найближчий до Отця, Він показав нам, який Бог є» ‡‡.

Свідчення Іоана про Ісуса
(Мт. 3:1-12; Мк. 1:1-8; Лк. 3:1-9, 15-17)

19 Коли юдейські лідери з Єрусалиму послали священиків і левитів запитати: «Хто ти такий?» Іоан
признався щиро, не уникаючи відповіді: «Я не Христос».
21 «То хто ж ти такий? — Спитали вони, — Ілля?»
«Ні», — відповів він. «Може, пророк?» ⌗ Він знову
відповів: «Ні».
22 Тоді вони мовили до нього: «Скажи нам, хто ти,
щоб ми могли розповісти тим, хто нас послав сюди.
Що ти скажеш про себе?» 23 Іоан сказав словами
пророка Ісаї:
«Я голос Того, хто гукає в пустелі:
„Зробіть прямим шлях для Господа”».
Ісаї 40:3
24 Цих людей, які розпитували Іоана, послали фарисеї. 25 Тож вони знову запитали його: «Якщо ти не
Христос, не Ілля, не пророк, то чому ти хрестиш людей?» 26 У відповідь він сказав: «Я хрещу людей водою, та серед вас є Той, Невідомий вам, Хто прийде
після мене. Я ж не гідний навіть бути рабом, який
схиляється, щоб розв’язати ремінці Його сандалій».
28 Все це сталося у Віфанії, по той бік ріки Йордан,
де Іоан хрестив людей.

Ісус — Ягня Боже

29 Наступного дня, побачивши, що до нього йде
Ісус, Іоан промовив: «Он гляньте, це Ягня Боже, Яке
забирає на себе гріх світу. 30 Це Він, про Кого я казав: „За мною йде Той, Хто величніший за мене, бо
Він був і до мене. 31 Навіть я не знав Його, але я
прийшов хрестити людей водою, щоб народ ізраїльський знав, що Він — Христос”».
32 І ось іще що сказав Іоан: «Я бачив Духа, що сходив до Нього з неба в подобі голуба і залишався на
Ньому. 33 Навіть я не знав Його, але Той, Хто послав
мене хрестити людей водою, сказав мені: „Ти побачиш Духа, що зійде і залишиться з Чоловіком. Він і
є Той, Хто хреститиме Духом Святим”. 34 Я це бачив і
свідчу, що Він і є Син Божий ⌗⌗».

† *Слово З грецької «логос»*

†† *Світло Йдеться про Ісуса Христа (Слово), Який приніс світові істинне розуміння Бога. Також див.: Ін. 1:7.* ‡ *не здолала Або «не зрозуміла».* ‡‡ *Той... який Бог є Деякі древньогрецькі рукописи наводять: «Він найближчий до Отця, і тому, коли ми бичили Його, ми бачили Бога».*

‡‡ *пророк Можливо, вони мали на увазі пророка, якого Господь обіцяв Мойсею послати народу Своєму. Див.: Повт. Закону 18:15-19.* ⌗⌗⌗ *Він і є Син Божий Деякі древньогрецькі рукописи наводять: «Він — Обранець Божий».*

Перші Ісусові учні

35 Наступного дня Іоан знову був там з двома своїми учнями. 36 Побачивши Ісуса, Який проходив повз них, він сказав: «Погляньте, ось Ягня Боже».
37 Двоє його учнів почули це й послідували за Ісусом. 38 Ісус обернувся і, побачивши, що вони йдуть за Ним, запитав: «Чого вам треба?» А ті відповіли: «Равві! Де Ти живеш?» («Равви» означає «Вчитель»).
39 «Ходімо, побачите», — відповів Ісус. Тож вони пішли й побачили, де Він живе, і залишилися в Нього аж до вечора. І було то близько четвертої години. 40 Почувши те, що сказав Іоан про Нього, вони пішли за Ісусом. Одного з тих двох, звали Андрієм, і був він братом Симона, якого ще звали Петром.
41 Насамперед він знайшов свого брата Симона і сказав йому: «Ми знайшли Месію». (Це слово означає «Христос»). 42 Тоді Андрій привів Симона до Ісуса, та подивившись на нього, Він мовив: «Ти, Симон, син Йони, зватимешся Кифою» †.
43 Наступного дня Ісус вирішив іти до Ґалилеї. Зустрівши Пилипа, Ісус звернувся до нього: «Йди за Мною». 44 Пилип був родом із Вефсаїди, того ж самого міста, що і Андрій та Петро. 45 Коли Пилип зустрів Нафанаїла ††, то сказав йому: «Ми знайшли Того, про Кого Мойсей писав у Законі і про Кого писали пророки. Це Ісус із Назарета, Йосипів Син».
46 Нафанаїл запитав Пилипа: «Чи може щось добре прийти з Назарета?» А Пилип відповів: «Ходімо, сам переконаєшся».
47 Побачивши, що Нафанаїл іде до Нього, Ісус сказав: «Ось справжній ізраїльтянин, який зовсім не має лукавства ‡». 48 «Звідки Ти знаєш мене?» — спитав Нафанаїл. Ісус відповів: «Перш ніж тебе покликав Пилип, Я бачив тебе, коли ти сидів під фіґовим деревом». 49 «Равві, Ти — Син Божий, Цар Ізраїлю», — сказав Нафанаїл. Ісус же відповів йому на те:
50 «Ти повірив у Мене, бо Я сказав, що бачив тебе під фіґовим деревом? Та ти побачиш іще більші дива». 51 І додав: «Істинно кажу тобі: побачиш ти, як небо розкриється і Ангели Господні підійматимуться та спускатимуться ‡† на Сина Людського».

Весілля в Кані

2 За два дні по тому, в місті Кані, що в Ґалилеї, було весілля. Ісусова мати теж була там. 2 Запросили на весілля й Ісуса з учнями. 3 Коли вино було випите, мати сказала Ісусові: «Вина вже немає, бо гості все випили». 4 Ісус відповів їй: «Люба жінко, навіщо кажеш Мені про це? Мій час іще не настав». 5 Тоді Його Мати сказала слугам: «Робіть усе, що Він звелить».
6 У тому місці стояло шість великих кам'яних глеків для води, що люди використовували для юдейських обрядових обмивань ‡‡. І кожна з них вміщувала приблизно дві чи три міри ‡‡† рідини. 7 Ісус наказав слугам: «Наповніть ці глеки водою». І ті виконали, що Він звелів. 8 Тоді Ісус знову звернувся до них: «А тепер зачерпніть трохи і віднесіть весільному старості». Слуги виконали й це.
9 Староста покуштував ту воду (яка перетворилася на вино) і здивувався, бо не знав звідки вино взялося. А слуги, які подали йому келих, знали про це. Тоді староста покликав нареченого й мовив до нього: «Всі люди пригощають спочатку добрим вином, а коли гості сп'яніють, тоді ставлять на стіл гірше. Ти ж приховав від гостей добре вино аж до тепер».
11 Це було перше чудо, що здійснив Ісус. То сталося в Кані в Ґалилеї. Так Він виявив Свою Божественну Велич, і Його учні повірили в Нього. 12 Після того Ісус разом зі Своєю матір'ю, братами та учнями попрямував до Капернаума. І там вони перебували кілька днів.

Ісус у храмі
(Мт. 21:12-13; Мк. 11:15-17; Лк. 19:45-46)

13 Через те, що наближалася юдейська Пасха, Ісус вирушив до Єрусалиму. 14 Прийшовши до храму, Він побачив там людей, які продавали худобу, овець та голубів. Ісус також побачив міняйл, котрі сиділи за столами. 15 Тоді, сплівши з мотузки батога, Він повиганяв усіх із храму геть, разом з вівцями та худобою. Поперевертавши столи міняйл, Він порозкидав їхні гроші. 16 До тих, хто продавали голубів, Ісус мовив: «Заберіть усе це звідси й не перетворюйте дім Отця Мого на базар!»
17 І згадали Його учні, що написано у Святому Писанні:

«Ревнощі до дому Твого з'їдають мене».

Псалми 69:10

18 Деякі з юдеїв запитали Ісуса: «Яке чудо здійсниш нам у доказ того, що маєш право робити це?»
19 У відповідь Ісус мовив: «Зруйнуйте храм цей, і Я відбудую його знову за три дні».
20 І сказали юдеї: «Цей храм будували сорок шість років, а Ти збираєшся відбудувати його за три дні?»
21 Та говорячи про храм, Ісус мав на увазі тіло Своє.
22 Після того, як Він воскрес із мертвих, Його учні згадали, що Він казав про це, і повірили і в Святе Писання, і в слова Ісусові.
23 Коли Ісус був у Єрусалимі в дні Пасхи, багато хто повірив у Нього, бо побачили дива, здійснені Ним.
24 Та Ісус не довіряв їм, бо знав усі їхні думки. 25 Не

† *Кифа Це ім'я перекладається як «Петро», що означає «камінь», «скеля».* †† *Нафанаїл Це ім'я зустрічається лише у Ін. 1:45-51; 21:2. Див.: Мт. 10:3; Мк. 3:18; Лк. 6:14.* ‡ *не має лукавства У Старому Заповіті інше ім'я Ізраїля було Яків, яке характеризується словами «обман» або «хитрість», за які він був добре відомий. Див.: Бут. 27:35-36.* ‡† *Див.: Бут. 28:10-17. Цей вірш є частиною оповіді про сон Якова, де він бачив сходи, що вели з землі й аж до самого неба, та Божих Ангелів, які походжали тими сходами вгору і вниз.*

‡‡ *обрядових обмивань У юдеїв були особливі релігійні правила і звичаї, зокрема, омиття рук перед вживанням їжі, перед молитвою у храмі та в інших випадках.* ‡‡† *дві чи три міри Міра приблизно дорівнювала 40 літрам. Отже, ці кам'яні посудини вміщували від 80 до 120 літрів.*

потребував Він і нічиїх розповідей про людську природу, бо знав, що вони мають на серці.

Ісус і Никодим

3 І був там чоловік на ім'я Никодим. Він був фарисеєм і одним з юдейських вождів. 2 Якось уночі прийшов він до Ісуса й каже: «Равві, ми знаємо, що Ти Вчитель, посланий Богом, бо ніхто не здатен на такі чудеса, як Ти, якщо його не підтримує Бог».

3 «Істинно кажу вам, — відповів тоді Ісус, — якщо хтось прагне побачити Царство Боже, людина має знову † народитися. Хто не народився знову, той не бачитиме Царства Божого».

4 «Але якщо людина вже стара, як же може вона народитися знову? — Запитав Никодим. — Адже ніхто не може повернутися в черево материнське і знову вийти з нього».

5 «Істинно кажу вам, — відповів тоді Ісус, — людина має знову народитися від води і Духа. Бо якщо вона не пройде через народження водою і Духом, то не ввійти їй до Царства Божого. 6 Все, народжене від людської плоті, — це плоть, а від Духа народжене — духовне. 7 Не дивуйся з Моїх слів про те, що маєш знову народитися. 8 Вітер дме туди, куди заманеться. Ти чуєш його завивання, та не знаєш, звідки дме вітер і куди. Так і з кожним народженим від Духа Святого» ††.

9 «Як же це може бути?» — запитав Никодим.

10 Ісус на те сказав йому: «Ти поважний вчитель народу ізраїльського і не знаєш цього? 11 Істинно кажу: ми говоримо про те, що знаємо і розповідаємо про те, що бачили, та ви, люди, не приймаєте свідчення нашого. 12 Я розповідав вам про земні речі, та ви не вірите Мені. Як же ви повірите, коли говоритиму про Небесне? 13 Ніхто не зійшов на небо, крім Того, Хто зійшов звідти — Сина Людського.

14 Мойсей підніс на жердині змію в пустелі ‡. Так само буде і з Сином Людським — Він також мусить бути піднесений. 15 І тоді всі, хто вірить у Нього, одержать вічне життя ‡‡. 16 Бо так сильно полюбив Бог цей світ, що віддав Свого Єдиного Сина заради того, щоб кожен, хто в Нього вірує, не був загублений, а здобув вічне життя.

17 Не на осуд світу послав Бог Свого Сина, а на те, щоб світ через Нього спасся. 18 Того, хто вірує в Нього, не буде засуджено, але того, хто не вірить, вже засуджено, бо він не повірив у Єдиного Сина Божого.

19 Ось підстава для засудження: Світло ⌗ прийшло у світ, та люди віддали перевагу темряві, бо лихими були вчинки їхні. 20 Кожен, хто чинить зло, ненавидить Світло й намагається уникати його, щоб вчинки його лишалися таємними. 21 Той же, хто йде за правдою, прямує до Світла, щоб видно було, що вчинки його від Бога».

† *знову Або «з вище».* †† *Духа Святого Або «вітра».* ‡ *Мойсей... в пустелі Числ. 21:4-9.* ‡‡ *Світло Йдеться про Ісуса Христа або Слово, Який приніс світові істинне розуміння Бога.*

Ісус та Іоан Хреститель

22 Після цього Ісус зі Своїми учнями вирушив до землі юдейської. Там Він залишався зі Своїми послідовниками і хрестив людей. 23 Іоан теж хрестив у Еноні, що біля Салима, бо там було багато води ⌗‡. Чимало людей приходило до Іоана, і він хрестив їх. 24 Тоді ще Іоана не було кинуто до в'язниці.

25 Деякі з Іоанових учнів почали сперечатися з одним юдеєм щодо обрядового обмивання ⌗⌗. 26 Тож вони підійшли до Іоана й сказали: «Равві, Той, з Ким ти був по той бік Йордану, і про Кого ти свідчив, так от Він тепер теж хрестить людей, і всі йдуть до Нього».

27 Тоді Іоан відповів їм: «Людина не може щось приймати, якщо воно не дано їй від Бога. 28 Ви самі були свідками того, як я казав: „Я — не Христос, а лише посланий попереду Нього". 29 Нареченим може бути лише той, у кого є наречена. А дружка — це той, що стоїть і прислухається, коли ж прийде молодий, і радіє, почувши його голос. Тож і я зараз сповнений тієї ж радості, бо Він вже прийшов. 30 Його значення весь час зростатиме, а моя роль ставатиме все скромнішою».

Посланець Господній

31 «Той, Хто прийшов згори, § — величніший від усіх людей, які живуть у цьому світі. Той же, хто прийшов з землі, належить землі і говорить про земне. Отже, Той, Хто прийшов з небес, — величніший за всіх. 32 Він свідчить про все, що бачив і чув, але люди те не приймають.

33 Хто вірить у Його свідчення, вірить і в те, що Бог — істинний. 34 Адже Той, Кого Бог послав, мовить слова Божі і сповнений Духом Божим. 35 Отець любить Сина Свого і дав Йому владу над усім. 36 Той, хто вірує в Сина, має вічне життя, але не побачить вічного життя той, хто не слухатиметься Сина, і гнів Божий впаде на того».

Ісус і самаритянка

4 Фарисеям стало відомо, що Ісус привертає на Свій бік і хрестить більше учнів, ніж Іоан. 2 (Насправді ж Ісус сам не хрестив людей, це робили Його учні). 3 Тож, почувши про це, Ісус залишив Юдею і знову подався до Ґалилеї. 4 По дорозі туди Йому потрібно було переходити через Самарію.

5 В Самарії Ісус прийшов до міста Сіхар, неподалік від землі, що Яків віддав своєму синові Йосипу. 6 Там знаходилася криниця Якова. І було тоді близь-

‡‡ *Іоан... води Поруч протікала ріка Йордан.* ‡‡‡ *обмивання У юдеїв були особливі релігійні правила і звичаї, зокрема, омиття рук перед вживанням їжі, перед молитвою у храмі, та в інших випадках.* § *Той... згори Мається на увазі Ісус Христос.*

ко полудня, коли Він, втомившись з дороги, сів відпочити коло Якової криниці. 7 Ісус звернувся до самаритянки, яка прийшла до криниці набрати води: «Дай мені напитися». 8 Його ж учні пішли до міста купити щось поїсти.

9 Самаритянка спитала: «Чому це Ти, юдей, просиш у мене, самаритянки, напитися?» (Юдеї не спілкувалися з самаритянами †). 10 Ісус відповів їй: «Якби ти знала про те, що Бог дає людям, і Хто у тебе просить напитися води, то сама б попросила в Мене, і Я дав би тобі води живої».

11 «Шановний, — каже жінка, — але ж Ти й відра не маєш, а криниця глибока. То як же збираєшся дістати тієї живої води? Чи, може, Ти величніший за пращура нашого Якова, що дав нам цю криницю і сам пив із неї разом з дітьми своїми і худобою?» 13 На те Ісус відповів їй: «Кожен, хто вип'є цієї води, скоро знову спрагу відчує. 14 Але хто вип'є тієї води, що Я йому дам, ніколи більше не страждатиме від спраги, бо вода, якої Я дам напитися, перетвориться в людині на животворне джерело, що несе вічне життя». 15 Тоді жінка каже: «Шановний Добродію, то дай же і мені тієї води, щоб я більше ніколи не відчувала спраги й не приходила сюди по воду».

16 Ісус сказав їй: «Йди поклич свого чоловіка і сама приходь сюди». 17 «У мене немає чоловіка», — відповіла вона. Ісус тоді промовив: «Правду кажеш, що не маєш чоловіка. 18 У тебе було їх п'ятеро. А той, якого маєш тепер, не чоловік тобі! Отже, ти сказала правду».

19 Тоді жінка й каже Йому: «Тепер я бачу, Пане, що Ти — пророк! ††20 Наші батьки йшли на цю гору ‡ поклонятися, але ви, юдеї, стверджуєте, буцімто Єрусалим є тим самим місцем, де ми маємо поклонятися Господу».

21 Ісус на те відповів: «Жінко, повір Мені! Надходить час, коли ви поклонятиметеся Отцю не на цій горі й не в Єрусалимі. 22 Ви, самаритяни, поклоняєтеся тому, чого не розумієте. Ми ж, юдеї, знаємо, чому поклоняємося, бо спасіння приходить від юдеїв. 23 Та близький той час, і він уже настав, коли справжні прихильники поклонятимуться Отцю в дусі та істині. Таких людей і прагне Отець в богомольці собі. 24 Бог є Дух. І той, хто поклоняється Йому, має поклонятися в дусі та істині».

25 Й мовила до Нього жінка: «Я знаю, що має прийти Месія. (Якого називають Христом). Коли ж Він прийде, то розтлумачить нам про все». 26 Тоді Ісус їй і каже: «Той, Хто розмовляє з тобою, і є Христос».

27 В цей час підійшли Його учні й дуже здивувалися, що Він розмовляє з жінкою. Та ніхто з них не спитав: «Що Тобі треба від неї?» або «Чому розмовляєш із нею?»

28 Жінка залишила свій глечик й, повернувшись до міста, сказала людям: 29 «Ходімо побачите Чоловіка, Який розповів мені про все, що я зробила в житті! Можливо, Він і є Христос». 30 Тоді вони залишили місто й пішли до Нього.

31 Тим часом Ісусові учні умовляли Його: «Вчителю, Ти б чогось попоїв!» 32 Але Він їм відповів: «Я маю їжу, про яку вам нічого невідомо». 33 І почали учні питати один одного: «Можливо, Йому хтось вже приніс поїсти?»

34 Ісус мовив до них: «Їжа Моя в тому, щоб виконувати волю Того, Хто послав Мене, і закінчити Його справу.

35 Засіваючи поле, ви часто кажете: „Ще чотири місяці, а там і жнива". Отож кажу Я вам, підведіть очі й погляньте на поля. Вони вже готові для жнив. 36 Жнець уже одержує платню і збирає врожай для вічного життя, щоб і сіяч, і жнець удвох раділи й були щасливі. 37 І справді слушна приказка: „Один сіє, другий жне". 38 Я послав вас збирати те, над чим ви не трудилися: інші працювали, а ви прийшли, щоб зібрати прибуток».

39 Багато самаритян із цього міста повірили в Ісуса зі слів жінки, яка свідчила: «Він розповів мені про все, що я робила в житті». 40 Коли самаритяни прийшли до Нього, то попросили Його побути з ними, тож Він залишився там на два дні. 41 І багато хто ще повірив в Ісуса, почувши, що Він їм розповідав. 42 Вони сказали тій жінці: «Спочатку ми повірили в Ісуса з твоїх слів, а зараз ми почули Його самі. Отже, ми бачимо, що цей Чоловік і справді Спаситель світу».

Ісус зціляє сина чиновника
(Мт. 8:5-13; Лк. 7:1-10)

43 Через два дні Ісус пішов звідти до Ґалилеї, 44 бо Він сам говорив, що пророка не шанують у його рідній вітчизні. 45 Отже, коли Ісус прийшов туди, ґалилеяни щиро зустріли Його, тому що вони були на святі Пасхи в Єрусалимі, та бачили все, що Він там звершив.

46 Ісус знову попрямував до міста Кани, що в Ґалилеї, де Він перетворив воду на вино. На той час у Капернаумі в одного царського чиновника хворів син. 47 Чиновник довідався, що Ісус прийшов до Ґалилеї з Юдеї. Він став перед Ісусом і почав благати завітати до Капернаума, щоби зцілити сина, бо той уже помирав.

48 Та Ісус каже йому: «Ви, люди, якщо не побачите знамення й чуда, ніяк не можете повірити в Мене». 49 Чиновник благав: «Господи, благаю Тебе, прийди, поки мій син іще не помер!»

50 І відповів йому Ісус: «Йди додому, твій син житиме». Чоловік повірив тому, що сказав Ісус, й пішов додому. 51 По дорозі додому він зустрів своїх слуг, які сповістили, що син його одужав. 52 Він запитав,

---

† *Юдеї не спілкувалися з самаритянами Або «Юдеї не користалися нічим, чого торкалися самаритяни».* †† *пророк За Писанням, пророк знав те, що було приховано від інших людей.*
‡ *Наші... гору Йдеться про гору Ґаризим, де самаритяни побудували храм, який було зруйновано приблизно в 110 році до Р. Х., але й після знищення храму самаритяни вважали цю гору місцем поклоніння.*

коли стало краще його синові, і йому відповіли: «Лихоманка залишила його вчора десь о першій годині по полудні». 53 І батько збагнув, що саме в цей час Ісус сказав йому: «Твій син житиме». І він повірив у Ісуса, а разом з ним і вся його родина. 54 Це було друге чудо, яке звершив Ісус у Ґалилеї, повернувшись з Юдеї.

Зцілення хворого в купальні

5 Після цього настало юдейське свято, й Ісус пішов до Єрусалиму. 2 Там біля Овечих воріт є купальня, що звалася арамійською Вифезда † і мала п'ять критих галерей з колонами. 3 У тих галереях лежало багато хворих, сліпих, кривих та немічних. [Вони чекали, поки вода почне вирувати] ††. 4 [І час від часу Ангел Господній сходив з неба, щоб збовтати воду. І той, хто першим входив у ту воду, одразу видужував, хоч би якою хворобою він страждав] ‡.

5 І був там чоловік, який хворів на той час уже тридцять вісім років. 6 Коли Ісус побачив, що той чоловік лежить там, і знаючи, що він хворіє так давно, Він запитав: «Хочеш одужати?»

7 Хворий Йому відповів: «Господи, нікому мене занурити у воду, коли вона починає вирувати. Поки я намагаюся дістатися до купелі, як мене завжди хтось випереджає». 8 Ісус сказав йому: «Вставай, візьми постіль свою і ходи». 9 І чоловік одразу ж одужав, узяв постіль свою і почав ходити. І сталося це в суботу.

10 Юдеї почали говорити щойно зціленому: «Сьогодні субота, і Закон забороняє носити постіль у руках!» 11 Той відповів: «Чоловік, Котрий зцілив мене, сказав: „Візьми постіль свою і ходи"». 12 Тоді вони спитали його: «Хто цей Чоловік, Який сказав тобі взяти постіль і йти?» 13 Але зцілений не знав, Хто то був. Оскільки там було багато людей, то Ісус пішов звідти, щоб Його не помітили.

14 Пізніше Ісус знайшов того чоловіка у храмі й мовив до нього: «Ось ти вже й видужав, тож не гріши більше, аби з тобою чогось гіршого не сталося». І той чоловік пішов. 15 І він розповів юдеям, що це Ісус зцілив його. 16 Через те й стали переслідувати юдеї Ісуса, бо Він усе це робив у суботу.

17 Ісус сказав їм: «Отець Мій працює весь час безперервно, то й Я мушу так працювати». 18 Через це, ще дужче юдеї захотіли вбити Його. Вони казали: «Він не лише порушив Закон про суботу, а й Бога Отцем Своїм називав, тим самим ставлячи Себе нарівні з Богом».

Ісус — Син Божий

19 І мовив Ісус: «Істинно кажу вам: Син нічого не може вчинити зі Своєї волі. Він мусить побачити, що Отець Його робить. Отже, що робить Отець, те й Син Його робить. 20 Отець любить Сина Свого і не приховує від Нього нічого з того, що робить, і покаже Він ще більші справи, ніж ті, що ви бачили, тож ви дивуватиметеся. 21 Так само, як Отець воскрешає померлих і дає їм життя, так і Син повертає життя тим, кому забажає.

22 Отець нікого не судить. Він віддав право судити Сину Своєму, щоб усі люди шанували Сина, як вони шанують Отця. Людина, яка не шанує Сина, не шанує й Отця, Котрий послав Його. 24 Істинно кажу вам: хто чує слово Моє і вірує в Того, Хто послав Мене, має вічне життя. Його не буде засуджено, бо він від смерті перейшов у життя.

25 Істинно кажу вам: близький той час, він уже настав, коли померлі почують голос Сина Божого, і всі, хто почує, матимуть життя. 26 Отець є джерелом життя, і Синові Своєму також дарував таку силу. 27 Він дав Синові владу бути суддею над людьми, бо Він — Син Людський.

28 Не треба дивуватися з того. Надходить час, коли всі, хто у могилах лежать, почують голос Сина Людського. 29 Вони повстануть із могил. Всі ті, хто добро робили, воскреснуть для життя вічного, котрі ж чинили зло, встануть, щоб бути засудженими.

30 Сам Я не можу вдіяти нічого. Суджу Я так, як чую від Бога, і суд Мій справедливий, бо Я не намагаюся робити те, що хочу, а виконую волю Того, Хто Мене послав».

Ісус продовжує розмову з юдеями

31 «Якщо Я свідчитиму про Себе Сам, то це свідчення не матиме сили. 32 Але є Інший, Хто свідчить про Мене, і Я знаю, що саме Його свідчення мають силу.

33 Ви посилали людей до Іоана, і він підтвердив, що все це правда. 34 Та Я не покладаюся на свідчення людей, але нагадую вам про те, чому вчив Іоан про ваше спасіння. 35 Іоан був наче той світильник, що поки світить, то дає світло, і ви з радістю приймали його якийсь час. 36 Та в Мене Самого є свідоцтво про Себе більше, ніж те, що дав Іоан, бо те, що Отець звелів Мені виконати, і те, що Я роблю зараз, свідчить про Мене і вказує на те, що Отець послав Мене.

37 Навіть Отець Мій, Який послав Мене, Сам свідчить про Мене. Ви, люди, ніколи не чули Його голосу й не бачили Його обличчя, ви не маєте слова Його у своєму серці, бо не вірите у Того, Кого Бог послав.

39 Ви вивчаєте Святе Писання, бо думаєте, що через нього знайдете вічне життя. Але ж це саме Святе Писання свідчить про Мене! 40 Та ви не хочете прийти до Мене, щоб знайти вічне життя. 41 Я не приймаю похвали від людей. 42 Але Я знаю вас і знаю, що ви не любите Бога у серці своєму. 43 Я прийшов до вас в ім'я Отця Свого, та ви не приймаєте Мене, але якщо хтось інший прийде тільки від свого імені, то ви його приймете! 44 Як же ви може-

† *Вифезда Купальня, яка знаходилася на північ від храму Господнього у Єрусалимі.* †† *У деяких древньогрецьких рукописах цього речення немає.* ‡ *У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає.*

те повірити в Мене, коли приймаєте похвалу один
від одного, та не шукаєте тієї похвали, що йде від
Бога Єдиного?
45 Не думайте, що Я вас звинувачуватиму перед
Отцем. Мойсей, на якого ви покладали свої надії,
звинуватить вас. Якби ви справді вірили Мойсею,
то повірили б і Мені, бо Мойсей писав про Мене.
47 Але якщо ви не вірите в те, що він писав, то як же
ви повірите словам Моїм?»

Як Ісус нагодував понад п'ять тисяч чоловіків

(Мт. 14:13-21; Мк. 6:30-44; Лк. 9:10-17)

6 Після цього Ісус подався на протилежний бік
Ґалилейського озера, що зветься також Тиверіадським. 2 Великий натовп людей ішов за Ним, бо
вони бачили чудеса, що здійснив Ісус над хворими.
3 Але Він зійшов на гору й сів там разом зі Своїми
учнями. 4 Наближалося свято юдейської Пасхи.
5 Підвівши очі й побачивши, що великий натовп
іде до Нього, Ісус запитав Пилипа: «Де нам купити
достатньо хліба, щоб нагодувати цих людей?» 6 Він
мовив так, щоб випробувати Свого учня, бо вже
знав, що робитиме.
7 І відповів Пилип Йому: «І за двісті динарів не купиш достатньо хліба, щоб кожному було по шматочку». 8 Інший з учнів Ісуса, Андрій, брат Симона-Петра, каже: 9 «Ось хлопчина, котрий має п'ять ячмінних хлібин і дві рибини, та це ніщо на таку кількість
людей».
10 І тоді Ісус сказав: «Нехай люди посідають». У тому місці гарно росла трава, тож усі повсідалися. І
було там близько п'яти тисяч чоловіків. 11 Тоді Ісус
узяв хлібини, та воздавши Богові дяку, розділив
між тими, хто сиділи навколо. Так само Він і рибу
розділив — кожному, хто скільки хотів.
12 Коли всі наїлися, Ісус мовив до Своїх учнів: «Позбирайте всі залишки, щоб нічого не пропало».
13 Тож учні позбирали всі шматки й наповнили дванадцять кошиків залишками від п'ятьох ячмінних
хлібин, після того, як усі поїли.
14 Побачивши чудо, здійснене Ісусом, усі люди казали: «Цей Чоловік і справді Пророк †, Який мав
прийти у світ!» 15 Ісус знав, що люди от-от вже повинні були прийти, та оголосити Його своїм Царем.
Через те Він знову подався в гори, щоб побути на
самоті.

Ісус іде по воді

(Мт. 14:22-27; Мк. 6:45-52)

16 Коли настав вечір, Ісусові учні спустилися до
озера. 17 Вже сутеніло, а Ісус усе ще не приходив до
них. Тоді вони сіли в човен і попливли через озеро
назад до Капернаума. 18 Здійнявся сильний вітер, і
хвилі ставали все вищими. 19 Коли вони пропливли
кілометрів п'ять-шість ††, то побачили Ісуса, Який
йшов по воді й підходив уже до човна. Учні Його
дуже перелякалися. 20 Але Ісус мовив до них: «Це Я!
Не бійтеся!» 21 Як Він сказав це, вони взяли Його до
човна й одразу допливли до берега, до того місця,
куди прямували.

Люди йдуть до Ісуса

22 Наступного дня люди, які залишалися на протилежному березі озера, побачили, що там знаходився лише один човен. Вони знали, що Ісус не сів у
човен разом зі Своїми учнями, і що ті попливли самі. 23 Та деякі човни прибули туди з Тиверіади. Вони
зупинилися недалеко від місця, де напередодні люди їли хліб, після того, як Господь воздав дяку за
їжу. 24 І побачивши, що там не було ні Ісуса, ні Його
учнів, усі посідали у човни й попливли до Капернаума шукати Його.

Ісус — хліб життя

25 Знайшовши Ісуса на іншому березі озера, учні
запитали: «Вчителю, коли Ти прибув сюди?» 26 Ісус
мовив у відповідь: «Істинно кажу вам: ви шукаєте
Мене не тому, що побачили чудесні знамення, а через те, що їли хліб і наїлися досхочу. 27 Працюйте не
заради їжі земної, що гине, а заради їжі, що ніколи
не псується і дає вічне життя, їжі, яку дасть вам Син
Людський. Адже прихильністю Своєю відзначив
Його Бог-Отець».
28 Тоді вони знову запитали Його: «З чого ми маємо почати, аби зробити те, що Бог бажає?» 29 І відповів Ісус: «Це Бог бажає: „Вірте Тому, Кого Він послав"». 30 Люди сказали: «Яке чудо здійсниш, щоб
ми побачили й повірили Тобі? Що Ти зробиш? 31 Наші пращури їли манну Небесну в пустелі, як про це
написано у Святому Писанні: „Він послав їм хліб з
небес, щоб вони їли"» ‡.
32 Ісус їм відповів: «Істинно кажу вам: не Мойсей
послав вам хліб з небес. Це Отець Мій дає вам
справжній хліб з небес. 33 Адже хліб Божий — це
Той, Хто сходить з небес і дарує життя світові».
34 «Господи, дай же нам того хліба зараз і завжди
давай надалі», — сказали вони.
35 Ісус відповів: «Я і є той хліб, що дарує життя. Хто
до Мене приходить, ніколи не буде голодний, хто
вірить у Мене, той ніколи не буде спраглий. 36 Я й
раніше казав вам, що бачите ви Мене ‡†, але й досі
не вірите.
37 Кожен прийде до Мене, кого Отець Мій дасть
Мені, і Я ніколи не прожену того, хто прийде до Мене. 38 Бо Я зійшов з небес не для того, щоб чинити
те, що Мені Самому хочеться, а щоб виконати волю
Господа, Який послав Мене. 39 Ось Його воля: щоб Я
не розгубив нічого з даного Мені Богом, щоб повернув усіх до життя в останній день. 40 Саме така
воля Отця Мого: щоб кожен, хто побачить Сина і

† *Пророк Можливо, вони мали на увазі пророка, якого Господь обіцяв Мойсею послати людям Своїм. Див.: Повт. Закону 18:15-19.* †† *кілометрів п'ять-шість Буквально «25 або 30 стадій».* ‡ *Цитата приведена з книги Пс. 77:24.* ‡† *Мене Або «Мої вчинки». Деякі грецькі рукописи не мають цього продовження.*

повірить у Нього, мав вічне життя. І Я воскрешу того в останній день».

41 Тоді юдеї почали висловлювати своє невдоволення Ним, бо Він сказав: «Я — хліб, що зійшов з
небес». 42 Вони казали: «Хіба Він не Ісус, Йосипів
Син? Чи не знаємо Його батька й матір? Як же Він
може казати тепер, що зійшов з Неба?»

43 У відповідь Ісус мовив до них: «Облиште рем-
ствувати поміж собою. 44 Ніхто не може прийти до
Мене, доки Отець, Який послав Мене, не приведе
його. А Я поверну його до життя в останній день.
45 Пророки писали: „І Бог їх усіх навчить” †. Кожен,
хто слухає Отця і навчається у Нього, приходить до
Мене. 46 Лише Той бачив Отця, Хто прийшов від
Нього. І ніхто інший Його не бачив.

47 Істинно кажу вам: хто вірить, той має вічне жит-
тя. 48 І Я — той хліб, що дає життя. 49 Ваші пращури
їли манну Небесну в пустелі, але вони вмерли. 50 Я
ж — той хліб, що йде з небес, а кожний, хто його
з’їсть, той не помре ніколи. 51 Я — хліб живий, що зі-
йшов з небес, і хто скуштує цього хліба, той житиме
вічно. Хліб, що Я дарую, — тіло Моє, що віддаю за
життя світу».

52 Тоді юдеї почали сперечатися поміж собою, ка-
жучи: «Як Він може дати нам Своє тіло, щоб ми Йо-
го їли?» 53 А Ісус їм на те відповів: «Істинно кажу
вам: поки не покуштуєте тіла Сина Людського і не
вип’єте крові Його, не матимете справжнього життя
в собі. 54 Той, хто їсть Тіло Моє і п’є кров Мою, має ві-
чне життя, і Я воскрешу того в останній день. 55 Тіло
Моє — то істинна їжа, а кров Моя — істинний напій.
56 Той, хто їсть тіло Моє і п’є кров Мою, лишається в
Мені, а Я — в ньому. 57 Як Отець Живий Мене по-
слав, і Я живу Отцем Своїм, так само і той, хто їсть
тіло Моє, житиме Мною. 58 Ось що це за хліб, що з
Неба зійшов. Це не так, як пращури ваші, котрі їли
манну Небесну і повмирали. Той же, хто їстиме цей
хліб, житиме вічно». 59 Все це Ісус говорив, навчаю-
чи в синагозі в Капернаумі.

Ісусове Слово про вічне життя

60 Багато хто з Ісусових учнів, почувши це, сказав:
«Таке вчення важко сприйняти. Хто може прийняти
таке?»

61 Ісус Сам знав, що Його учні нарікали на це, тож
спитав: «Ви турбуєтеся про це вчення? 62 А якщо по-
бачите, як Син Людський повертається туди, звідки
Він прийшов? 63 Лише Дух приносить життя. Тіло ж
не має ніякого значення. Слова, що Я мовив вам, —
від Духа, і вони дають життя. 64 Та є серед вас такі,
що не вірять». (Він так сказав, бо знав від самого
початку тих, хто не віритиме, і того, хто зрадить Йо-
го). А потім додав: 65 «Ось чому Я сказав вам, що жо-
ден не зможе прийти до Мене, доки Отець не до-
зволить йому». 66 Після цього багато хто з Його
учнів повернули назад і більше не йшли за Ним.

67 Тоді Ісус запитав у дванадцятьох апостолів:
«Невже й ви теж хочете покинути Мене?» 68 У відпо-
відь Йому Симон-Петро сказав: «Господи, до кого ж
ми підемо? Ти маєш слова, що приносять вічне жи-
ття. 69 Ми повірили в Тебе, ми знаємо, що Ти — Бо-
жий Святий».

70 Ісус відповів їм: «Хіба Я не вибрав вас дванадця-
тьох? Але один із вас — диявол!» 71 Він казав про
Юду, сина Симона Іскаріота, бо хоч той і був одним
з дванадцятьох апостолів, але мав зрадити Ісуса.

Ісус і Його брати

7 Після цього Ісус мандрував по Ґалилеї. Він не
хотів йти до Юдеї, бо юдеї намірялися Його
вбити.

2 Наближався час юдейського свята Кущів. 3 Тож
Його брати сказали Йому: «Тобі слід іти звідси до
Юдеї на свято, щоб Твої послідовники могли поба-
чити Твої діла. 4 Ніхто не тримає в тайні свої вчин-
ки, якщо хоче бути відомий усім людям. Отже, якщо
Ти можеш зробити це, то покажи Себе світові».
5 Його брати говорили це, бо навіть вони самі не ві-
рили в Нього.

6 Тоді Ісус мовив до них: «Ще час Мій не настав,
але вам годиться будь-який час, щоб піти туди.
7 Світ не може ненавидіти вас, а Мене він ненави-
дить, бо Я кажу людям, що вчинки їхні грішні. 8 Ви
самі йдіть на свято. Я ж туди зараз не піду, бо час
Мій іще не настав».

9 Сказавши так, Ісус залишився в Ґалилеї. 10 Коли
брати Його пішли на свято, Він також пішов, але не
відкрито, а таємно. 11 Юдеї шукали Його на святі,
кажучи: «Де Той Чоловік?» 12 І багато хто поміж со-
бою говорили про Нього в натовпі. Одні казали:
«Він — добра Людина», — а інші — «Ні, Він обдурює
людей». 13 Та ніхто не говорив про Нього відкрито,
бо всі боялися юдейських правителів.

Ісус навчає у храмі

14 Коли вже настала середина свята, Ісус прийшов
до подвір’я храму і почав навчати. 15 Юдеї дуже зди-
вувалися. Вони питали: «Звідки цей Чоловік знає
так багато, ніколи не вчившись?»

16 У відповідь Ісус мовив їм: «Те, чого Я навчаю,
належить не Мені. Моє вчення йде від Того, Хто по-
слав Мене. 17 Якщо людина хоче виконати волю Бо-
жу, то зрозуміє, звідки йде вчення — від Бога, чи від
Мене Самого. 18 Той, хто говорить від себе самого,
намагається здобути славу лише собі. Хто ж прагне
здобути славу Тому, Хто послав Його — правдивий,
і немає кривди в Ньому. 19 Хіба Мойсей не дав вам
Закон? Та жоден із вас не дотримується його. Чому
ви намагаєтеся вбити Мене?»

20 І натовп озвався: «Чи то біс змусив Тебе втрати-
ти глузд? Хто хоче Тебе вбити?»

21 У відповідь Ісус мовив: «Я здійснив одне чудо у
суботу, і ви всі здивовані. 22 Мойсей дав вам обряд

† *Цитата приведена з книги Іс. 54:13.*

обрізання, але обрізання прийшло від предків ваших, а не від Мойсея. Ви ж інколи обрізаєте немовлят навіть по суботах! 23 Якщо вже обрізання робите по суботах, щоб не порушити Закону Мойсеєвого, то чому ж гнівається на Мене через те, що Я зцілив людину в суботу? 24 Не судіть за зовнішніми ознаками, будьте обережні й судіть судом праведним».

Люди вважають, що Ісус — Христос

25 Тоді деякі мешканці Єрусалиму почали казати: «Чи не Той це Чоловік, Якого хочуть убити? 26 Та гляньте! Він розмовляє з натовпом відкрито, і ніхто Його не зупиняє. Може, правителі наші й справді знають, що Він — Христос? 27 Проте ми знаємо, звідки родом цей Чоловік. А коли справжній Христос прийде, ніхто не знатиме, звідки Він прийшов».

28 Навчаючи у храмі, Ісус голосно сказав: «Невже ж Ви вважаєте, що знаєте Мене і звідки Я родом? Та Я прийшов не зі Своєї волі, а з волі Того, Хто послав Мене. Він — істинний, але ви Його не знаєте. 29 Та Його знаю Я, бо прийшов Я від Нього. Це Він послав Мене».

30 Коли Ісус промовив це, люди намірилися схопити Його, але ніхто не наважився навіть торкнутися Ісуса, бо час Його ще не прийшов. 31 І багато людей повірили в Нього. Вони говорили: «Ми усі чекаємо на Христа. Та невже коли Він прийде, то здійснить більше чудес, ніж цей Чоловік?»

Юдеї намагаються схопити Ісуса

32 Фарисеї почули, що люди кажуть про Ісуса, і разом з первосвященниками послали храмову варту схопити Його. 33 Тоді Ісус сказав: «Люди, Я ще трохи побуду з вами, а потім повернуся до Того, Хто послав Мене! 34 Ви шукатимете Мене, та не знайдете, бо не зможете піти туди, де Я буду».

35 Юдейські правителі почали говорити поміж собою: «І куди це Він збирається піти, що ми Його не знайдемо? Може, Він піде до наших людей, які живуть у грецьких містах, і там навчатиме греків? 36 Що Він мав на увазі, кажучи: „Ви шукатимете Мене, та не знайдете?” І ще: „Туди, де Я буду, ви не зможете піти?”»

Слова Ісуса про Святий Дух

37 Настав останній і головний день свята. Ісус підвівся й голосно промовив: «Якщо хто з вас відчуває спрагу, нехай підійде до Мене і нап’ється. 38 Хто вірить у Мене, то як сказано у Святому Писанні, ріки живої води потечуть із серця його». 39 Ісус казав це, маючи на увазі Дух Святий, що зійде на тих, хто повірить у Нього. Тоді Дух Святий ще не був даро-ваний людям, бо Ісус іще не був піднесений до слави Своєї.

Люди сперечаються Хто є Ісус

40 Деякі люди з натовпу, почувши ці слова, почали казати: «Цей Чоловік і справді Пророк» †. 41 Інші говорили: «Цей Чоловік — Христос». А треті промовляли: «Хіба Христос прийде з Ґалилеї? 42 Хіба не сказано у Святому Писанні, що Христос — один із Давидових нащадків і прийде Він із Віфлеєма, міста, де Давид жив?» 43 Так усі люди розділилися, бо мали різні думки про Ісуса. 44 Дехто хотів заарештувати Його, але жоден не наважився навіть пальцем торкнутися Його.

Юдейські правителі відмовляються повірити в Ісуса

45 Тож храмова варта пішла назад до головних священиків і фарисеїв. Ті запитали воїнів: «Чому ж ви не привели Ісуса сюди?» 46 І воїни відповіли: «Ніхто досі не говорив так, як цей Чоловік!» 47 Тоді фарисеї сказали їм: «Невже й вас Він зміг обдурити? 48 Чи вірить у Нього хтось із правителів та фарисеїв? Ні. 49 А ці люди, які повірили, не знають Закону, вони прокляті Богом!» 50 Серед них був чоловік на ймення Никодим, який і раніше приходив до Ісуса ††. То він сказав: 51 «Наш Закон забороняє засуджувати людину, спершу не вислухавши її і не взнавши, що вона вчинила».

52 А юдейські лідери відповіли Никодимові: «Чи не із Ґалилеї часом і ти? Вчи Святе Писання, то й побачиш, що не ведеться там про пророка ‡, який приходить з Ґалилеї». 53 Після цього всі вожді юдейські розійшлися по своїх домівках.

Звинувачення жінки в перелюбі

8 Ісус вирушив на Оливну гору. 2 Рано-вранці наступного дня Він знову пішов у храм. Коли усі люди посходилися до Нього, Він сів і почав навчати. 3 Книжники й фарисеї привели жінку, яку спіймали під час перелюбу, поставили її перед людьми й сказали Йому: «Вчителю, цю жінку якраз застали, коли вона чинила перелюб. 5 Закон Мойсеїв наказує нам закидати таких жінок камінням. А що Ти на це скажеш?»

6 Вони говорили так, щоб випробувати Ісуса й використати Його відповідь проти Нього Самого. Ісус же нахилився й почав писати щось пальцем на землі. 7 А вони не переставали питати. Тоді Він устав і мовив до них: «Той серед вас, хто без гріха, нехай перший кине в неї камінь». 8 Знову, нахилившись, Він почав писати по землі.

9 Почувши ці слова, всі почали розходитися: спочатку старші, а за ними й молодші. Зосталися лише

† *Пророк Можливо, вони мали на увазі пророка, якого Господь обіцяв Мойсею послати народу Своєму. Див.: Повт. Закону 18:15-19.* †† *Никодим... до Ісуса Див.: Ін. 3:1-21.* ‡ *пророка Два найстаріших грецьких рукописа містять: «той самий Пророк», тобто «пророк, як Мойсей», про якого ведеться у книзі Повт. Закону 18:15. У книзі Дії 3:22 та 7:37 мається на увазі Христос. Також див.: Ін. 7:40.*

Ісус та жінка, яка стояла перед Ним. 10 Підвівшись,
Ісус мовив до неї: «Жінко, де ж усі, хто обвинувачували тебе? Чи жоден із них не визнав тебе винною?»
11 «Жоден, Добродію», — відповіла вона.
«То й Я не виню тебе, — сказав Ісус, — Іди собі й більше не гріши!» †

Ісус — Світло світу

12 Пізніше Ісус знову розмовляв з людьми. Він так їм казав: «Я — Світло світу. Той, хто слідом іде за Мною, ніколи не йтиме у темряві, бо Світло, що несе життя, завжди буде з ним».
13 І сказали Йому фарисеї: «Ти свідчиш Сам про Себе, і тому ці свідчення не істинні». 14 Ісус відповів їм: «Якщо Я свідчу Сам про Себе, Мої свідчення істинні, бо Я знаю, звідки прийшов, і куди йду, а ви не знаєте, звідки Я прийшов чи куди Я іду. 15 Ви, люди, судите Мене так, як судите будь-яку іншу людину. Я ж не суджу нікого. 16 Та якщо Я судитиму, то Мій суд буде істинний, оскільки, коли Я суджу, Я не один, а Отець, Який послав Мене, зі Мною і судитимемо Ми разом. 17 Адже написано в Законі вашому, що коли двоє свідчать одне й те саме, то їхні свідчення — істинні. 18 Я свідчу Сам про Себе, та Отець, Який послав Мене, свідчить про Мене».
19 Тоді Його спитали: «Де ж Твій Отець?» Ісус відповів: «Ви не знаєте ні Мене, ні Отця Мого. Якби ви знали Мене, то знали б і Отця Мого». 20 Промовляв Він ці слова, коли навчав у храмі, стоячи біля скарбниці. Й ніхто Його не схопив, бо час Його тоді ще не прийшов.

Юдеї не розуміють Ісуса

21 І знову Ісус промовив до них: «Я залишу вас, і ви будете шукати Мене, але помрете в гріху своєму, і не зможете прийти туди, куди Я йду». 22 Тоді юдеї почали питати один одного: «Ви думаєте, Він уб'є Себе? Бо сказав Він: „Ви не можете прийти туди, куди Я йду"».
23 І тоді Ісус мовив: «Ви всі народилися на землі, та Я — посланий небом. Ви належите цьому світові, а Я — ні. 24 І тому Я кажу, що ви всі помрете грішні. Так, ви помрете з гріхами своїми, якщо не повірите, що Я — Сущий» ††.
25 Люди запитали Його: «Хто ж Ти є?» Ісус відповів: «Я є Той, про Кого Я говорив вам з самого початку. 26 Я міг би багато чого сказати, щоб осудити вас, але Я кажу людям лише те, що чув від Того, Хто послав Мене. Та Він говорить тільки істину».
27 Люди не знали, що Ісус говорить про Отця Свого. 28 Та Він продовжував: «Коли вознесете ‡ Сина Людського, тоді пізнаєте, що Я — Сущий. Я нічого не роблю від Себе Самого, Своєю волею, а кажу лише те, чого Отець навчив Мене. 29 Той, Хто послав Мене, — зі Мною. Він Мене не покинув, бо Я завжди виконую Його волю». 30 Почувши ці слова, багато людей повірили в Нього.

Ісус говорить про звільнення від гріхів

31 Тоді Ісус почав говорити тим юдеям, які повірили в Нього: «Якщо ви будете дотримуватися Мого вчення, то насправді станете учнями Моїми. 32 Ви пізнаєте істину, й вона принесе вам визволення».
33 І сказали Йому юдеї: «Ми — Авраамові нащадки. Ми ніколи не були нічиїми рабами! То що Ти маєш на увазі, коли говориш, що ми будемо вільні?»
34 Ісус відповів: «Істинно кажу вам: кожен, хто грішить — раб гріха. 35 Раб не житиме вічно в родині господаря, але Син завжди залишатиметься з сім'єю. 36 Тож якщо Син звільнить вас, ви будете справді вільні. 37 Я знаю, що ви Авраамові нащадки, але ви прагнете вбити Мене, оскільки не можете прийняти Моє вчення. 38 Я розповідаю вам про те, що бачив в Отця Свого, ви ж робите те, чого навчилися від свого батька».
39 І відповіли Йому юдеї: «Наш батько — Авраам!»
А Ісус їм на те: «Якби ви були Авраамові діти, то чинили б так, як Авраам робив. 40 Ви ж хочете вбити Мене. Ви хочете вбити Чоловіка, Який повідав вам істину, почуту від Бога. Авраам не робив так. 41 Ви ж робите так, як ваш батько».
«Ми не незаконнонароджені, — мовили вони, — у нас один батько — це Бог!»
42 На те Ісус відповів: «Якби Бог був вашим батьком, то ви б любили Мене, бо Я прийшов від Бога, і ось Я тут. Я не прийшов зі Своєї волі, та Господь послав Мене. 43 Ви не розумієте того, що Я кажу через те, що неспроможні прийняти вчення Моє. 44 Диявол вам батько, тож ви прагнете виконувати його волю. Він був убивцею з самого початку і ніколи не був на боці істини, бо немає її в нього. Коли він каже неправду, то це природно для нього, бо він сам брехун і породжує брехню. 45 А ви не бажаєте вірити Мені тому, що Я кажу правду.
46 Хто з вас може засвідчити, що Я винен у гріхах? Ніхто. То чому ж ви не вірите Мені, коли Я кажу правду? 47 Той, Хто від Бога — слухає слова Божі. Ви ж їх не слухаєте, тому що ви не від Бога».

Ісус говорить про Себе й про Авраама

48 Юдеї Йому відповіли на те: «Хіба ж ми не праві, коли кажемо, що Ти самаритянин, і що біс змусив Тебе втратити глузд?» 49 Ісус мовив: «Не навіжений Я, але шаную Отця Мого, та ви намагаєтеся ганьбити Мене. 50 Я не шукаю слави для Себе. Є Той, Хто прагне прославити Мене. Він же є і Суддею. 51 Істин-

† *Найстаріші та найкращі грецькі рукописи Іоана не мають віршів 7:53—8:11.* †† *Я — Сущий Або «Я Той, Хто Є». Це було ім'я Господа, яке використовувалося у Старому Заповіті. Див.: Іс. 41:4; 43:10; Вих. 3:14. Проте, воно також може означати «Я є Він (Христос)* ‡ *вознести Що означає «розп'яти, та вознести на хресті». Інше значення: «воскрести з мертвих, та вознести до неба».*

но кажу вам: хто дотримуватиметься вчення Мого, той ніколи не спізнає смерті».
52 Юдеї мовили до Ісуса: «Тепер ми точно знаємо, що Ти навіжений. Навіть Авраам і пророки померли, а Ти кажеш, що той, хто прийме вчення Твоє ніколи не спізнає смерті. 53 Чи, може, Ти вважаєш Себе величнішим за нашого батька Авраама? Але ж він помер, і пророки теж. То ким же Ти Себе вважаєш?»
54 Ісус мовив: «Якби Я Сам славив Себе, то це нічого не означало б. Той же, Хто прославляє Мене — це Мій Отець, Кого ви називаєте своїм Богом. 55 Ви Його ніколи не знали, а Я знаю. Якби Я сказав, що не знаю Його, то був би таким же брехуном, як і ви, але Я знаю Бога й виконую волю Його. 56 Батько ваш Авраам був радий, що міг побачити день, коли Я прийшов. І, побачивши це, він сповнився щастям».
57 Юдейські правителі сказали: «Тобі ще й п’ятдесяти років немає, а ти кажеш, що бачив Авраама».
58 І мовив Ісус до них: «Істинно кажу вам: перш ніж був Авраам, Я — Сущий». 59 Почувши це, вони схопили каміння, щоб закидати Його. Та Ісус сховався, а потім вийшов із храму.

Ісус зціляє сліпого від народження

9 По дорозі Ісус побачив чоловіка, який був сліпий від народження. 2 Учні спитали: «Вчителю, хто згрішив: він сам чи його батьки, бо він народився сліпим?» 3 Ісус тоді відповів: «Ні він, ані батьки його. Він народився сліпим заради того, щоб Бог виявив Свою силу, коли він зцілиться. 4 Поки ще день, ми маємо виконувати волю Того, Хто послав Мене. Коли ж настане ніч, ніхто не може працювати. 5 Поки Я є у світі, Я — Світло світу».
6 Мовивши це, Він сплюнув на землю, тоді змішав слину з землею, помастив цим очі сліпого і сказав: «Йди й умийся в купальні Силоам» (що означає «посланець»). Тож він пішов, умився й повернувся зрячий. 8 Тоді сусіди й усі, хто звик бачити його жебраком, запитали: «Чи не той це чоловік, який сидів тут старцем?» 9 Одні стверджували: «Так, це він!» Інші казали: «Ні, він лише схожий на того!» Він же сам сказав: «Я саме той сліпий».
10 І тоді його запитали: «Як же ти прозрів?» 11 На те він відповів: «Чоловік, ім’я Якого Ісус, змішав слину Свою з землею, помазав цим мої очі й мовив до мене: „Іди й умийся в Силоамі”. Я пішов, умився там, після чого й прозрів». 12 Тоді його запитали: «Де ж той Чоловік?» А він відповів: «Я не знаю».

Фарисеї допитують чоловіка, який прозрів

13 І привели того чоловіка, що раніше був сліпим, до фарисеїв. 14 (А відбулося все це, коли Ісус змішав слину з землею, і коли прозрів сліпий, у суботу). 15 І знову фарисеї питали його, як це сталося, що він прозрів. І той відповів: «Він помазав мені очі грязивом, я вмився і зараз бачу».
16 Деякі фарисеї почали казати: «Цей Чоловік не від Бога, бо не дотримується Закону про суботу». Та інші сказали: «Чи може грішник чинити такі чудесні діла?» Тож серед них виникла суперечка. 17 Тоді вони знову звернулися до сліпого: «Що ти можеш сказати про Чоловіка, Який повернув тобі зір?» І той відповів: «Він — пророк».
18 Та юдейські правителі не вірили, що цей чоловік був сліпим і враз прозрів. Тож покликали його батьків і запитали: «Чи це ваш син — про кого кажете, що він народився сліпим? То як же він став зрячим?» 20 Його батьки відповіли: «Ми знаємо, що це наш син, і що народився він сліпим. 21 Але ми не знаємо ні як сталося, що він може тепер бачити, ані того Чоловіка, Який повернув йому зір. Запитайте в нього! Він уже достатньо дорослий і може розповісти про себе сам».
22 Його батьки сказали так, бо боялися юдейських правителів, які попередньо змовилися, що як хтось визнає Ісуса Христом, то вони того виженуть із синагоги. 23 Тому й сказали батьки: «Він уже дорослий. Запитайте в нього!»
24 Тоді юдейські правителі вже вдруге покликали чоловіка, який прозрів, і знову звернулися до нього: «Заклинаємо тебе, скажи правду перед Богом. Ми знаємо, що той Чоловік — грішний».
25 І він відповів: «Я не знаю, грішний той Чоловік, чи ні. Я знаю лиш одне: я був сліпий, а зараз бачу!»
26 Тоді вони запитали: «Що Він тобі зробив? Як Він повернув тобі зір?» 27 «Я ж уже вам розповідав, — відповів він, — але ви не слухали мене! То навіщо ж ви знову хочете почути це? Чи, може, теж хочете стати Його учнями?»
28 Тоді, намагаючись образити його, вони сказали: «Це ти Його учень, а ми — Мойсеєві учні. 29 Ми знаємо, що Бог розмовляв з Мойсеєм, та не знаємо, звідки цей Чоловік».
30 А прозрілий відповів їм: «Дивина, що ви не знаєте, звідки Він, адже Він повернув мені зір! 31 Ми знаємо, що Бог не слухає того, що кажуть грішники. Він слухає лише благовірних, тих, хто виконує Його волю. 32 Ще ніколи не чувано, щоб хтось дав зір людині, народженій сліпою. 33 Якби цей Чоловік не був від Бога, то не зміг би зробити такого».
34 Тоді фарисеї розгнівалися й сказали: «Ти завжди був грішником і народжений увесь у гріху, а тепер намагаєшся повчати нас?» І вони вигнали його з синагоги. 35 Ісус, почувши, що вони вигнали цього чоловіка з синагоги, знайшов його і мовив: «Чи віриш ти у Сина Людського?» 36 Тож прозрілий спитав Його: «А Хто ж Він, Господи? Скажи мені, щоб я міг повірити в Нього». 37 Тоді Ісус і каже: «Ти Його вже бачив, це Той, з Ким ти розмовляєш зараз». 38 «Я вірю, Господи!» — сказав чоловік і впав перед Ним на коліна.

39 Ісус продовжував: «Я прийшов у цей світ судити
його: щоб сліпі † прозріли, а ті, хто вважають, що
вони зрячі, осліпли». 40 Дехто з фарисеїв, які були з
Ним, почувши це, мовили: «Невже Ти маєш на ува-
зі, що ми сліпі?» 41 А Ісус їм відповів: «Якби ви були
сліпі, то не були б винні в гріхах. Ви ж кажете: „Ми
зрячі”. Отож і гріхи ваші залишаються з вами».

Пастух і його вівці

10 Ісус сказав: «Істинно кажу вам: хто заходить
до овечого загону не через хвіртку, той зло-
дій і грабіжник, бо він хоче покрасти овець. 2 Хто ж
йде через браму, той вівчар своєї отари. 3 Сторож
відчиняє йому ворота, а вівці слухаються його голо-
су. Він кличе кожну свою вівцю по імені і виводить
їх із загону. 4 Коли ж виведе, то йде попереду, а вів-
ці йдуть слідом, бо знають його голос. 5 Та ніколи
вони не підуть за незнайомцем, швидше повтіка-
ють від нього, не знаючи його голосу».
6 Ісус розповів їм цю притчу, та ніхто не зрозумів,
що Він казав.

Ісус — добрий Пастир

7 І знову Ісус мовив: «Істинно кажу вам: Я і є ті во-
рота для овець. 8 Всі ж, хто приходив до Мене — то
злодії і грабіжники. Але вівці їх не слухалися. 9 Я і є
ті ворота, і якщо хтось увійде через Мене, то мати-
ме спасіння. Він увійде і вийде, знайшовши те, що
йому потрібно. 10 Злодій приходить, щоб грабувати,
вбивати й руйнувати. Я ж прийшов, щоб люди ма-
ли життя і мали його вдосталь.
11 Я — добрий пастух. А добрий пастух і життя від-
дасть за овець. 12 Наймит — то не пастух, і вівці не
належать йому. Побачивши вовка, він кидає овець
і тікає геть. Вовк нападає на отару, й вівці кидаю-
ться врозтіч. 13 Наймит тікає, бо його просто найня-
ли, і йому однаково, що станеться з вівцями.
14 Я — добрий пастух. Я знаю своїх овець, і вони
знають Мене. 15 Так само, як Отець знає Мене, а Я
знаю Отця Свого, і життя Своє Я віддам за овець.
16 Я маю ще й інших овець, що не з цієї отари. І Я
маю привести їх сюди, щоб вони чули голос Мій і
стали єдиною отарою з одним пастухом ††.
17 Через те Отець і любить Мене, що Я віддаю жи-
ття Своє, щоб потім здобути його знову. 18 Ніхто не
забирає його в Мене, Я Сам віддаю його з власної
волі. Я маю владу віддати життя й одержати його
знову, бо маю заповідь таку від Отця Свого».
19 Після цих слів юдеї знову розділилися в супере-
чці. 20 Багато хто з них казав: «Він навіжений, то біс
змусив Його втратити глузд. Навіщо ви Його слуха-
єте?» 21 Інші заперечували: «То не навіженого сло-
ва. Чи може навіжений сліпого зробити зрячим?»

Юдеї проти Ісуса

22 Тим часом прийшло в Єрусалим свято Відновле-
ння ‡. Стояла зима. 23 Ісус походжав у храмі по Соло-
моновому ґанку. 24 Навколо Нього зібралися юдеї,
та почали казати: «Як довго Ти триматимеш нас у
непевності? Якщо Ти Христос, то скажи нам відвер-
то».
25 Ісус відповів: «Я вам уже казав, але ви не пові-
рили. Все, що Я здійснюю в ім’я Отця Свого, свід-
чить на Мою користь. 26 Та ви не вірите, бо не нале-
жите до Моєї пастви. 27 Ті ж, хто належить, слухаю-
ться голосу Мого. Я знаю їх, і вони йдуть за Мною.
28 І дарую Я їм вічне життя. Вони ніколи не помруть,
і ніхто їх не вирве з рук Моїх.
29 Мій Отець, Який дав їх Мені, — величніший за
всіх ‡†. Тож ніхто не зможе вкрасти тих, хто йде за
Мною з рук Отця Мого. 30 Отець Мій і Я — єдині».
31 Знову юдеї почали братися за каміння, щоб по-
бити Його. 32 А Ісус мовив: «Багато добрих справ
зробив Я перед очима вашими в ім’я Отця Мого. За
котру ж із тих добрих справ ви хочете побити Мене
камінням?»
33 Тоді юдеї відповіли Йому: «Не за добрі вчинки
ми хочемо побити Тебе камінням, а за те, що гань-
биш Бога, за те, що Ти, простий смертний, намагає-
шся Себе за Бога видати».
34 І сказав Ісус: «Хіба не написано у вашому Зако-
ні: „Я сказав, що ви боги?” ‡‡35 Отже, тих, до кого
прийшло слово Боже, Він назвав „богами”, а Святе
Писання не відкинеш. Ви ж на Того, Кого Отець
освятив і послав у світ, кажете: „Ти ганьбиш Бога”. І
то лише тому, що Я сказав: „Я — Син Божий”.
37 Якщо Я не роблю того, що Отець Мій звелів Ме-
ні робити, тоді не вірте Мені. 38 Навіть якщо ви не
вірите в Мене, то повірте хоча б у діла Мої. Так ви
дізнаєтесь і зрозумієте, що Отець Мій — у Мені, а Я
— в Отці Своєму».
39 Юдеї знову хотіли схопити Його, та не змогли
цього зробити, бо Ісус не дався їм у руки.

Ісус по той бік ріки Йордан

40 Ісус знову вирушив на інший бік Йордану, на те
місце, де раніше Іоан хрестив людей. Він залишав-
ся там, і 41 багато людей приходило до Нього, кажу-
чи: «Іоан не здійснював ніяких чудес, та все, що ка-
зав він про цього Чоловіка — правда!» 42 І багато з
тих, хто був там, повірили в Нього.

Смерть Лазаря

11 У місті Віфанії, де жили Марія та її сестра
Марта, мешкав собі чоловік на ім’я Лазар,

† *сліпі У цьому випадку Ісус має на увазі духовно сліпих, котрі не мають розуміння.* †† *Я маю... пастухом Ісус має на увазі усіх послідовників, які не були юдеями за народженням. Див.: Ін. 11:52.*

‡ *свято Відновлення «Ханука» або «Свято Світла» відзначається протягом 8 днів у грудні. Воно символізує події під час очищення Єрусалимського храму від поганських бовванів у 165 році до Р. Х.* ‡† *Отець... величніший за всіх Деякі грецькі рукописи мають «вони величніші за всіх».* ‡‡ *Цитата приведена з книги Пс. 82:6.*

який захворів. 2 Марія була тією самою жінкою, яка
помазала запашною олією Господа і волоссям свої-
їм обтерла Йому ноги. Хворий Лазар був її братом.
3 Сестри послали переказати Ісусу: «Господи, Твій
близький друг хворіє». 4 Почувши це, Він сказав:
«Ця хвороба не смертельна, вона — для слави Бо-
жої, щоб Син Божий прославився через неї». 5 Ісус
любив і Марту, і сестру її, і Лазаря. 6 Довідавшись,
що Лазар занедужав, Він побув іще два дні там, де
застала Його ця звістка, а потім сказав Своїм учням:
«Ходімо знову в Юдею».

8 Тоді учні звернулися до Нього: «Вчителю, юдеї
тільки-но хотіли побити Тебе камінням, а Ти знову
йдеш туди?» 9 На те Ісус відповів: «Хіба не дванад-
цять годин має день? Якщо людина вдень ітиме до-
рогою, то не спотикатиметься, бо їй світитиме сві-
тло світу цього †. 10 Якщо ж уночі ітиме, то спотика-
тиметься, бо немає світла, яке б допомогло цій лю-
дині бачити».

11 Сказавши так, Ісус додав: «Наш друг Лазар за-
снув, та Я піду й розбуджу його». 12 Учні Його відпо-
віли: «Господи, якщо він заснув, то буде все гаразд,
і він видужає». 13 Але Ісус говорив про смерть Лаза-
ря, а вони думали, що Він каже про звичайний сон.
14 Тоді Ісус відверто мовив: «Лазар помер. 15 Я ж ра-
дий, що Мене там не було. І Я радий за вас, бо змо-
жете тепер піти туди й пересвідчитися, й повірити в
Мене. А зараз ходімо до нього». 16 Тоді Хома, на пріз-
висько Близнюк, звернувся до всіх учнів: «Ходімо
й ми разом з Ісусом і помремо з Ним разом».

Ісус у Віфанії

17 Прийшовши до Віфанії, Ісус довідався, що Лазар
уже чотири дні лежав у могилі. 18 Віфанія розташо-
вана кілометрів за три †† від Єрусалиму, й багато
юдеїв прийшло до Марти й Марії, щоб розділити з
ними печаль з приводу смерті брата та втішити їх.

20 Почувши, що прийшов Ісус, Марта пішла Його
зустрічати, а Марія в цей час залишалася вдома. 21 І
сказала Марта Ісусові: «Господи, якби Ти був тут, то
мій брат не помер би. 22 Я знаю, що навіть зараз,
хоч би чого б Ти попросив у Бога, Він дасть Тобі».
23 І відповів їй Ісус: «Твій брат воскресне». 24 Марта
тоді каже: «Я знаю, що він повстане у воскресіння
останнього дня».

25 «Я є воскресіння і життя! — Сказав Ісус. — Хто ві-
рить у Мене, хоч і вмре, буде жити. 26 І жоден, хто
живе й вірить у Мене, не помре ніколи. Чи ти ві-
риш цьому?» 27 «Так, Господи! — Сказала вона. — Я
вірю, що Ти Христос, Син Божий, Котрий мав при-
йти у світ».

28 Промовивши це, вона пішла й покликала свою
сестру Марію і сказала їй нишком: «Учитель уже тут,
Він тебе кличе». 29 Почувши це, Марія відразу підве-
лася й пішла до Нього.

30 На той час Ісус іще не прийшов до селища, а
був там, де Марта зустріла Його. 31 Юдеї, які були в
домі і втішали її, побачивши, що Марія швидко
встала й вийшла, подумали, що йде вона до моги-
ли плакати, й пішли за нею.

32 Прийшовши на те місце, де був Ісус, і побачив-
ши Його, Марія впала до ніг Його і сказала: «Госпо-
ди, якби Ти був тут, то мій брат не помер би». 33 Ісус
був глибоко схвильований її горем, тим, як вона по-
бивається і як плачуть юдеї, які прийшли разом з
нею. 34 Ісус запитав: «Де ви його поклали?» «Госпо-
ди, — відповіли Йому, — йди подивись».

35 Ісус заплакав. 36 Тоді юдеї почали казати: «Поди-
віться, як Він любив Лазаря!» 37 Та деякі обізвалися:
«Цей Чоловік, Який зробив сліпого зрячим, чи не
міг би Він й Лазаря захистити від смерті?»

Ісус повертає Лазаря до життя

38 І знову Ісус, зворушений до глибини душі, пі-
шов до могили. То була печера, вхід до якої був за-
валений каменем. 39 Ісус сказав: «Заберіть цей ка-
мінь». Та Марта, сестра померлого відповіла Йому:
«Господи, зараз уже відгонить, бо пройшло чотири
дні, як він помер». 40 Ісус промовив: «Хіба не казав Я
тобі, що якщо повіриш, то бачитимеш Божу славу?»

41 Тож вони відкотили камінь. Ісус, підвівши очі
вгору, мовив: «Отче, дякую Тобі, що почув Мене.
42 Я знаю, що Ти завжди чуєш Мене, та Я казав це
заради людей, які стоять навколо, щоб вони пові-
рили, що саме Ти послав Мене». 43 Мовивши так,
Він голосно покликав: «Виходь, Лазарю!» 44 І ви-
йшов померлий, і руки й ноги його були сповиті по-
лотном, і обличчя загорнуте. Тоді Ісус звернувся до
всіх: «Розповийте його, і нехай собі йде».

Юдеї хочуть убити Ісуса

(Мт. 26:1-5; Мк. 14:1-2; Лк. 22:1-2)

45 Багато юдеїв, які прийшли до Марії, побачивши,
що Ісус здійснив, повірили в Нього. 46 Та деякі пі-
шли до фарисеїв і розповіли їм про все, що зробив
Ісус. 47 Тоді первосвященики й фарисеї, зібравши
Синедріон сказали: «Що нам робити? Цей Чоловік
творить багато чудес! 48 Якщо ми дозволимо Йому
діяти так і далі, то всі повірять у Нього, і прийдуть
римляни, зруйнують наш храм і знищать народ».

49 Але один із них, на ім'я Каяфа, котрий у той рік
був первосвящеником, мовив: «Ви нічого не знає-
те, 50 і не розумієте, що для вас буде краще, якщо
один Чоловік загине за людей, ніж якщо весь на-
род буде знищено». 51 І сказав це він не від себе.
Оскільки Каяфа був первосвящеником того року,
він пророкував, що Ісус помре за людей, і не лише
заради юдейського народу, а щоб об'єднати всіх ді-
тей Божих, розкиданих по світу.

53 І з того самого дня юдейські лідери стали шука-
ти зручну нагоду, щоб убити Ісуса. 54 Тоді Він пере-
став відкрито ходити серед юдеїв, а подався звідти

† *світло світу цього* Буквально «світло сонця», але див.: Ін. 8:12, де Ісус говорить, що «Я — Світло світу». Також див.: Ін. 9:4-5 та 12:35. †† *кілометрів за три* Буквально «п'ятнадцять стадій».

до міста Єфраїма, розташованого неподалік від пустелі, і залишався там зі Своїми учнями.

55 Надходило свято юдейської Пасхи, і багато людей з усіх країв подалося до Єрусалиму, щоб виконати обряд очищення перед Пасхою. 56 Вони шукали Ісуса і питали один одного, стоячи в храмі: «Як ви вважаєте, чи прийде Він на свято?» 57 Та головні священики і фарисеї віддали наказ: якщо хтось довідається, де перебуває Ісус, то повинен негайно повідомити про це, щоб Його могли схопити.

Ісус у Віфанії у Своїх друзів
(Мт. 26:6-13; Мк. 14:3-9)

12 За шість днів до Пасхи Ісус подався до Віфанії, де жив Лазар, якого Він воскресив із мертвих. 2 Там Йому приготували вечерю, і Марта прислуговувала за столом. Серед тих, хто з Ним вечеряв, був і Лазар. 3 Марія взяла глечик, де було з півлітра † дорогоцінних пахощів, зроблених із справжнього нарду, облила ними Ісусові ноги, витерла їх своїм волоссям, і чудовий аромат мирра наповнив увесь дім.

4 Один із Ісусових учнів, Юда Іскаріот, який мав Його зрадити, сказав: 5 «Чому було б ці пахощі не продати за триста срібних монет †† і не роздати гроші бідним?» 6 Юда мовив це не тому, що дбав про бідних, а тому, що був злодієм. Він завідував скринькою з пожертвуваннями і крав гроші звідти.

7 «Залиш її! — Сказав Ісус. — Нехай вона робить свою справу, бо прийшов час приготувати Мене для поховання. 8 Бідні завжди будуть з вами ‡, а Я — ні».

Змова проти Лазаря

9 Багато юдеїв, дізнавшись, що Ісус у Віфанії, прийшло на свято, щоб побачити Його. Вони хотіли побачити й Лазаря, якого Ісус воскресив із мертвих.

10 Тоді головні священики змовилися вбити й Лазаря. 11 Бо через нього багато юдеїв кидали своїх вождів і починали вірити в Ісуса.

Ісус приходить до Єрусалиму
(Мт. 21:1-11; Мк. 11:1-11; Лк. 19:28-40)

12 Наступного дня великий натовп людей прийшов до Єрусалиму на Пасхальне свято. Почувши, що Ісус має там бути, люди взяли пальмове гілля й пішли зустрічати Його, вигукуючи:

«Осанна! ‡‡ Благословенний Той,
Хто приходить в ім'я Господнє!
Псалми 118:25-26
Благословенний будь, Царю ізраїльський!»

13 Знайшовши вислюка, Ісус сів на нього, як було написано у Святому Писанні:

14 «Не бійся, місто Сіонське! ‡‡
Ось Цар твій їде верхи на вислюкові».
Захарії 9:9

15 Спочатку Його учні не зрозуміли цього, та після вознесіння Ісуса до слави, вони згадали, що саме так було написано про Нього у Святому Писанні, і що саме так усе і трапилося з Ним.

16 Ті, хто був з Ісусом, коли Він воскресив Лазаря з мертвих і звелів йому вийти з могили, почали всім розповідати про те, що сталося. 17 Через те й натовп пішов Йому назустріч, бо всі почули, що саме Він здійснив це чудо. 18 Тоді фарисеї почали говорити поміж собою: «Ви бачите, нам так і не вдасться щось зробити! Он гляньте, здається, що весь світ пішов за Ним!»

Ісус говорить про життя і смерть

20 Серед тих, хто прийшли поклонитися Господу на Пасху, були греки. 21 Вони підійшли до Пилипа з Вефсаїди, що в Ґалилеї, і мовили: «Добродію, ми хочемо побачити Ісуса». Пилип пішов до Андрія і сказав йому про це. 22 Тоді Андрій разом з Пилипом пішли й розповіли про все Ісусові.

23 Тоді Ісус відповів їм: «Час прийшов для Сина Людського прославитися. 24 Істинно кажу вам: якщо пшеничне зерно не впаде в ґрунт і не загине, то залишиться одне. Коли ж воно впаде в ґрунт і загине, то принесе багато зерен і дасть добрий врожай.

25 Той, хто любить власне життя, загубить його, хто ж охоче віддає своє життя в цьому світі, той збереже його для вічного життя. 26 Хто служить Мені, має йти слідом, і там, де Я перебуватиму, буде й слуга Мій. Того, хто служить Мені, шануватиме і Отець Мій».

Ісус говорить про Свою смерть

27 «Зараз Я стурбований. Що Мені сказати? Можливо, такі слова: „Отче, врятуй Мене від цього часу страждань". Ні, тому, що саме заради цих страждань Я й прийшов. 28 Отче, нехай станеться те, що принесе Тобі славу».

І почувся Голос з неба: «Я вже прославив ім'я Своє і ще прославлю».

29 Тоді з натовпу, який був там, ті, хто чув це, почали казати, що то був грім. Деякі з них казали: «То Ангел говорив з Ним!»

30 І відповів Ісус: «Не для Мене той голос пролунав, а для вас. 31 Судний час прийшов для цього світу, і скинуто буде його правителя ‡‡†. 32 І коли Я вознесуся ††† над землею, то приверну всіх людей до Себе». 33 Він так сказав, щоб показати, яку смерть має прийняти.

---

† *з півлітра Буквально «літра» або «римський фунт».* †† *срібних монет Срібна монета або динар, дорівнювала середній заробітній платні за день.* ‡ *Бідні... вами Див.: Повт. Закону 15:11.* ‡‡ *Осанна Гебрейське слово, яке вживалося, коли люди молили Господа про допомогу. Можливо, у цьому випадку, воно несе значення поваги та пошани Господу або Його Месії.*

‡‡ *місто Сіонське Буквально «дочка Сіону» або «Єрусалим». Див.: «Сіон».* ‡‡† *правителя Тобто «сатани». Див.: «сатана».* ††† *вознестися Що означає «розп'яти, та вознести на хресті». Інше значення: «воскрести з мертвих, та вознестися до неба».*

34 І тоді народ Йому відповів: «Наш Закон каже,
що Христос житиме вічно, то як же ти можеш гово-
рити, що Син Людський вознесеться? І хто ж Він,
Син Людський?»
35 І мовив Ісус: «Світло † ще не довго буде з вами.
Ідіть, поки Світло маєте, щоб темрява не застала
вас, бо той, хто ходить у пітьмі, не знає, куди йде.
36 Вірте у Світло, поки Світло з вами, бережіть віру в
Нього, щоб стати синами Світла». Мовивши це, Ісус
пішов геть і сховався від людей.

Юдеї відмовляються повірити в Ісуса

37 Хоча Ісус і здійснив усі ці дива в присутності лю-
дей, вони однак не вірили Йому. 38 Бо здійснилося
сказане пророком Ісаєю:
«Господи, хто повірив у те, що ми сказали?
Хто бачив силу Господню?»
Ісаї 53:1
39 Через те вони не могли повірити, бо Ісая сказав
ще й таке:
40 «Бог зробив людей сліпими,
а серця їхні кам'яними,
щоб вони не могли бачити очима
і розуміти серцем своїм,
щоб не могли вони звернутися до Господа
й отримати зцілення від Нього».
Ісаї 6:10
41 Ісая сказав так, бо бачив Його славу і говорив про
Нього.
42 Та багато людей, навіть дехто з юдейських пра-
вителів, повірили в Ісуса. Однак, боячись фарисеїв,
вони не могли відкрито признатися в цьому, щоб їх
не вигнали з синагоги. 43 Вони любили мирську
хвалу більше, ніж хвалу Божу.

Людей судитимуть за вченням Ісусовим

44 І мовив Ісус на весь голос: «Хто вірить у Мене,
той справді вірить і в Того, Хто послав Мене. 45 А хто
Мене бачить, той бачить і Того, Хто послав Мене.
46 Я прийшов у цей світ як Світло, щоб жоден, хто ві-
рить у Мене, не залишався б у темряві. 47 Якщо ж
хто почує Мої слова, та не коритиметься їм, то Я йо-
му не суддя, бо не судити світ Я прийшов, а врято-
вати його. 48 Хто Мене не визнає і не приймає слова
Мої, тому буде інший суд: ті слова, яким Я навчав,
будуть йому суддею в Останній день.
49 Бо говорю Я не від Себе. Отець, Який послав
Мене, дав Мені заповідь, як і чого Я маю навчати.
50 І Я знаю, що Його наказ приносить вічне життя.
Тож Я кажу те, що Отець велів Мені».

Таємна вечеря. Ісус обмиває ноги Своїм учням

13 Було це перед святом Пасхи. Ісус знав, що
настала година Йому покинути цей світ і піти
до Отця Свого. Він завжди любив тих, хто був з Ним
у світі, та час прийшов показати їм, що любов ця до
них була безмежною.
2 То сталося під час вечері, коли диявол уже пере-
конав Юду, сина Симона Іскаріота, зрадити Ісуса.
3 Ісус знав, що Отець дав Йому владу над усім, і що
прийшов Він від Бога й повертався до Нього. 4 Він
підвівся з-за столу, зняв з Себе верхній одяг, узяв
рушника і підперезався ним. 5 Тоді налив води у ми-
ску і почав мити Своїм учням ноги †† й витирати їх
рушником, яким був підперезаний.
6 Коли Ісус підійшов до Симона-Петра, той запи-
тав Його: «Господи, невже Ти будеш мити мені но-
ги?» 7 У відповідь Ісус мовив: «Ти не розумієш зараз,
що Я роблю, а зрозумієш пізніше». 8 Петро сказав
Йому: «Ти ніколи не митимеш ніг моїх!» На те Ісус
відповів: «Якщо Я не обмию їх, то не матимеш ти
місця поруч зі Мною».
9 «Господи, — попросив Симон-Петро, — обмий
не лише ноги, а й руки мої і голову!» Тоді Ісус до
нього й каже: 10 «Тому, хто обмився, лише ноги
обмити треба, бо він чистий увесь. І ви чисті, та не
всі». 11 Він знав того, хто зрадить, тому й сказав так:
«Ви чисті, та не всі».
12 Скінчивши обмивати ноги, Ісус знову вдягнувся
і, повернувшись на Своє місце за столом, мовив:
«Чи розумієте ви, що Я для вас зробив? 13 Ви нази-
ваєте Мене Вчителем і Господом, і маєте рацію, бо
це Я. 14 Тож якщо Я, Господь і Вчитель, обмив ноги
вам, то вам належить обмивати ноги один одному.
Я подав вам приклад, щоб ви могли служити іншим
так, як і Я служив вам.
16 Істинно кажу вам: жоден слуга не важливіший
за свого господаря, так і Посланець не більший від
Того, Хто Його послав. 17 Якщо знатимете це, то ща-
сливі будете, виконуючи такі правила. 18 Я не кажу
про вас усіх. Я знаю тих, кого вибрав. Та мусить збу-
тися те, що написано у Святому Писанні: „Той, хто
хліб їв зі Мною, повернувся проти Мене" ‡. 19 Я кажу
вам про це зараз, перш ніж це збудеться, а коли во-
но збудеться, ви повірите: Я — Сущий ‡†. 20 Істинно
кажу вам, хто приймає Мого посланця, той при-
ймає і Мене, а хто приймає Мене, той приймає і То-
го, Хто Мене послав».

Ісус виявляє зрадника
(Мт. 26:20-25; Мк. 14:17-21; Лк. 22:21-23)

21 Мовивши це, Ісус сильно стурбувався і сказав
відверто: «Істинно кажу вам: серед вас є один, хто
зрадить Мене». 22 Та Його учні почали дивитися
один на одного, не розуміючи, про кого Він каже.
23 Один з Його учнів, той, котрого Ісус любив, був

† *Світло Або «Христос». Також див.: Ін. 1:5-9. Світло було символом добра і істини, якостей, які належали Христу та Його Царству.*

†† *мити... ноги Звичай, який існував у першому сторіччі, оскільки люди носили сандалії подорожуючи пильними шляхами. Цей обов'язок, як правило, виконувала прислуга. Також див.: у віршах 6-14.* ‡ *повернувся проти Мене Див.: Пс. 41:9.* ‡† *Я — Сущий Або «Я Той, Хто Є». Це було ім'я Господа, яке використовувалося у Старому Заповіті. Див.: Іс. 41:4; 43:10; Вих. 3:14. Проте, воно також може означати «Я є Він (Христос)». Також див.: у віршах 28 та 58.*

поруч з Ісусом за столом. 24 Симон-Петро кивнув
йому, щоб той спитав, про кого це Ісус мовив.
25 Той, нахилившись близько до Ісуса, запитав: «Го-
споди, хто він?» 26 І відповів Ісус: «Це той, для кого Я
вмочу скибку хліба в миску». Тоді Він вмочив хліб у
миску й подав його Юді, сину Симона Іскаріота. 27 І
лише Юда взяв той хліб, як сатана увійшов у нього.
Тоді мовив Ісус до Юди: «Роби швидше те, що збі-
раєшся зробити».
28 Та ніхто з тих, хто сидів поруч за столом, не зро-
зумів, чому Він так сказав Юді. 29 Через те, що Юда
мав скриньку для грошей, одні думали, що Ісус ска-
зав йому купити все, що потрібно для свята, інші,
що Він велів роздати трохи грошей бідним. 30 Юда
взяв шматок хліба в Ісуса і відразу вийшов. Була
ніч.

Любіть одне одного

31 Після того, як Юда вийшов, Ісус мовив: «При-
йшов час Сину Людському здобути славу, яка на-
лежить Йому, а через Нього і Бог прославиться.
32 Оскільки Бог здобуває славу через Нього, то й
Син Людський прославиться через Бога. І Бог неза-
баром прославить Його. 33 Діти мої, вже не довго Я
буду з вами, а потім ви шукатимете Мене. Це буде
так, як Я сказав юдеям: „Ви не зможете піти туди,
куди йду Я”. Так і вам Я кажу. 34 Я даю вам нову за-
повідь: любіть один одного. Як Я вас полюбив, ви по-
винні любити один одного. 35 Всі знатимуть, що ви
Мої учні, якщо ви любитимете один одного».

Ісус говорить, що Петро зречеться Його

(Мт. 26:31-35; Мк. 14:27-31; Лк. 22:31-34)

36 «Господи, куди ж Ти йдеш?» — спитав Симон-Пе-
тро.
«Ти не можеш іти за Мною, куди Я йду, а пізніше
— йтимеш», — відповів Ісус. 37 Петро знову запитав:
«Господи, чому я зараз не можу йти? Я за тебе жит-
тя покладу». 38 Ісус відповів: «Чи й насправді ти по-
кладеш своє життя? Істинно кажу тобі: ще до того,
як півень проспіває, ти тричі зречешся Мене».

Ісус заспокоює Своїх учнів

14 «Нехай не тривожаться ваші серця, — мовив
Ісус. — Продовжуйте вірити в Бога, та вірте
також в Мене. 2 У домі Отця Мого багато кімнат, і
якби не так було, то Я б вам сказав. Я йду туди, щоб
приготувати місце для вас. 3 А коли піду й приготую,
то повернуся й заберу вас з Собою, щоб ви були
там, де Я. 4 Куди Я піду, туди й ви шлях знаєте».
5 Хома й каже тоді: «Господи, ми не знаємо, куди
Ти йдеш. Звідки нам знати шлях?» 6 «Я є Шлях, Істи-
на й Життя, — відповів Ісус. — І ніхто не прийде до
Отця інакше, як через Мене. 7 Якщо ви справді зна-
ли Мене, то знали й Отця Мого. І відтепер ви знаєте
Його, ви бачили Його».
8 Тоді Пилип мовив: «Господи, покажи нам Отця, і
цього буде досить для нас». 9 Ісус відповів: «Я був
серед вас так довго, а ти, Пилипе, досі не знаєш Ме-
не? Хто бачив Мене, той і Отця бачив. Як ти можеш
казати: „Покажи нам Отця”. 10 Хіба ти не віриш, що
Я є в Отці, а Отець у Мені? Слова, що кажу вам,
ідуть не від Мене. Отець, Який є в Мені, вершить
справи Свої. 11 Повірте Мені, коли кажу, що Я є в
Отці, а Отець в Мені. Якщо ж ні, то повірте в Мене
за чудесні справи Мої. 12 Істинно кажу вам: хто ві-
рить у Мене, зможе здійснити те ж, що й Я. Так! Він
здійснить навіть більше, бо Я йду до Отця Свого. 13 І
як попросите ви щось здійснити в ім’я Моє, Я здій-
сню те. Я зроблю це, щоб слава Отця явилася через
Сина Його. 14 Якщо попросите чогось в Моє ім’я, те
Я виконаю».

Ісус обіцяє пришестя Святого Духа

15 «Якщо любите Мене, то виконуватимете Мої за-
повіді. 16 І Я проситиму Отця, а Він дасть вам іншого
Помічника †, який буде з вами вічно. 17 Це Дух Істи-
ни ††, якого світ не може прийняти, бо не бачить і
не знає його. Ви ж його знаєте, бо він живе з вами і
буде жити в вас.
18 Я не залишу вас сиротами, та повернуся до вас.
19 Іще трохи, і світ уже не побачить Мене, ви ж ба-
читимете Мене, бо Я живу і ви будете жити. 20 І того
дня ви дізнаєтеся, що Я в Отці Своєму, а ви в Мені,
а Я в вас. 21 Хто приймає Мої заповіді й дотримує-
ться їх, той справді любить Мене, а хто любить Ме-
не, того й Отець Мій полюбить, і Я любитиму того і
явлюся йому».
22 І спитав Його Юда, але не Іскаріот: «Господи, як
же це так, що Ти лише нам явишся, а не світові?»
23 Ісус мовив у відповідь: «Хто любить Мене, той слі-
дуватиме вченню Моєму, і Отець любитиме того. І
Ми прийдемо до Нього й будемо з Ним. 24 Хто ж не
любить Мене, той не слідує вченню Моєму. І слово,
що ви чуєте, йде не від Мене, воно належить Отцю
Моєму, Який послав Мене.
25 І все це Я вам казав, поки був разом з вами. 26 Та
й Помічник, Дух Святий, Якого Отець пошле в ім’я
Моє, навчить вас усього. Він нагадає вам усе, що Я
казав.
27 Живіть у злагоді. Я залишаю вам мир, та не так,
як світ його дає! Нехай не тривожаться серця ваші
й не страхаються. 28 Ви чули, як Я казав вам, що за-
лишаю вас, але повернуся знову. Якби ви Мене лю-
били, то зараз би раділи, що до Отця Я йду, тому
що Він величніший за Мене. 29 Я сказав вам про це
зараз, перш ніж воно трапиться. А коли це стане-
ться, ви зможете пересвідчитися й повірите.
30 Недовго вже говоритиму Я з вами, бо йде пра-
витель світу цього ‡, але він не має влади наді
Мною. 31 І всі ці події відбуваються для того, щоб

† *Помічника Або «Розрадника», «Святого Духа». Див.: «Свя-
тий Дух». Також вірш 26.* †† *Дух Істини Або «Святий Дух». Див.:
«Святий Дух». Саме Він ніс розуміння істини Господньої послі-*

світ узнав, як люблю Я Отця. І чиню так, як наказав Отець Мені. Вставаймо ж і ходімо разом звідси».

Ісус, мов та лоза виноградна

15 Ісус сказав: «Я є справжня лоза виноградна, а Отець Мій — виноградар. 2 Він зрізує все галуззя †, що не дає плодів ††. Він підрізає й чистить кожну гілку, що плід несе, і тоді вона ще більше плодоносить. 3 Ви вже очистилися вченням, що приніс Я вам. 4 Тож лишайтеся в Мені, а Я залишуся в вас. Галузка не спроможна сама собою плід давати, якщо вона не є лозою. Так і ви не зможете, якщо не будете в Мені.

5 Я є лоза, а ви — галуззя. Той, хто перебуває в Мені, а Я в ньому, дає врожай багатий. А без Мене ви не зможете нічого вдіяти. 6 Якщо ж хто не залишиться в Мені, то буде подібний до відрізаної галузки: її викинуть, і вона зів'яне. Люди збирають сухе галуззя, кидають його у вогонь і спалюють його.

7 Якщо ви перебуватимете в Мені, і Моє вчення буде в вас, тоді просіть чого хочете — і матимете. 8 І через те Отець здобуде славу, що ви дасте багатий врожай і станете Моїми учнями. 9 Як полюбив Отець Мене, Я теж так полюбив вас. Живіть ж у Моїй любові! 10 Якщо будете дотримуватися заповідей Моїх, то житимете в Моїй любові. Так само і Я виконував заповіді Отця Мого, і зараз залишаюся в Його любові.

11 Я все це вам сказав, аби радість Моя була з вами і щоб ваша радість була повна. 12 Ось заповідь Моя: щоб ви любили один одного, як Я вас полюбив. 13 Немає більшої любові, коли людина своє життя покладе за друга. 14 Всі ви — Мої друзі, якщо виконуєте все, що Я вам заповідаю. 15 Я більше не називаю вас слугами — слуга не відає, що господар його робить. Я назвав вас друзями, бо все довірив вам, що чув Я від Отця Свого.

16 Ви Мене не вибирали, то Я вас вибрав Сам і призначив, щоб ішли ви й приносили плоди вічні. Тоді чого попросите в ім'я Моє, все матимете від Отця. 17 Ось вам Мій Заповіт: любіть один одного».

Попередження Ісуса Своїм учням

18 «Якщо світ зненавидить вас, то пам'ятайте, що він іще раніше зненавидів Мене. 19 Якби належали ви світу, він, як своїх, любив би вас. Але ви не належите світу, бо Я обрав вас зі світу, і тому світ вас ненавидить. 20 І пам'ятайте, що Я сказав вам: „Слуга не важливіший за свого господаря". Хто переслідує Мене, той переслідує і вас. Хто ж слухатиметься Мого вчення, той слухатиметься й вашого слова.

21 Але люди робитимуть усе це вам з-за Мене, не знаючи Того, Хто послав Мене. 22 Якби Я не прийшов і не став би говорити з ними, вони б ніякого гріха не мали, та зараз немає прощення їм за їхні гріхи. 23 Той, хто ненавидить Мене, ненавидить й Отця Мого. 24 Якби Я не робив перед людьми таких вчинків, яких більш ніхто не здійснював, гріха б вони не мали. Але вони побачили все, що зробив Я, та все ж ненавидять Отця і разом з Ним Мене. 25 І все це сталося для того, щоб збулися слова, записані в їхньому Законі: „Мене ненавидять вони, та без причини" ‡.

26 Коли ж Я пришлю вам від Отця Помічника ‡†, що є Духом Істини ‡‡ і від Отця йде, то на Мою Він користь свідчитиме. 27 Ви також свідчитимете про Мене людям, бо ви зі Мною були від самого початку».

Продовження прощальної промови Ісуса

16 «Я все це розповів вам, щоб не зневірилися ви у скрутну годину. 2 Люди виженуть вас із синагоги, та прийде час, коли, вбивши когось із вас, вважатиме вбивця, що служив він Богу. 3 Всі діятимуть так, бо ні Отця не пізнали Мого, ані Мене. 4 І розповів Я вам про це, щоб згадали ви, коли прийде той час, що попереджав Я вас. А не сказав вам про це з самого початку через те, що був тоді ще з вами».

Ісус говорить про Дух Святий

5 «А зараз до Того вирушаю Я, Хто послав Мене, і жоден із вас не запитає Мене: „Куди Ти йдеш?" 6 Зараз, коли Я вам усе це розповів, серця ваші сповнилися смутком. 7 Та істинно кажу: для вас же ліпше буде, щоб Я пішов, інакше не прийде Помічник. Пішовши, Я пришлю Його до вас. 8 І коли Він прийде, то виявить людям світу правду про гріх, праведність і суд. 9 Він доведе людям, що вони грішні, бо не вірять у Мене. 10 Він доведе як помилялися вони про праведність Господню. Я ж до Отця іду, і ви Мене вже не побачите. 11 Він доведе, що є Божий суд, бо правителя світу цього ‡†† вже засуджено. 12 І ще багато чого хотів би Я вам сказати, та зараз іще не знесете ви всього того. 13 Але як прийде Дух Істини, то направить вас до істинної правди, і не від Себе говоритиме Він, а скаже те, що почує. Він сповістить вас про прийдешнє. 14 Він принесе Мені славу, бо візьме те, що належить Мені й відкриє його вам. 15 Все, що належить Отцю Моєму, належить і Мені. Ось чому кажу Я, що візьме Він те, що Мені належить, і відкриє вам».

Ваш смуток обернеться радістю

16 «Незабаром Я полишу вас, але ж трохи згодом ви знов побачите Мене».

довникам Ісуса. Див.: Ін. 16:13. ‡ *правитель світу цього Тобто «сатана». Див.: «сатана».* † *галуззя Або «послідовники Ісуса». Див.: Ін. 1:5.* †† *не дає плодів Це означає, що послідовники Ісуса мають жити життям, яке свідчить, що вони належать Христу. Також див.: Ін. 15:7-10.*

‡ *Мене... без причини Див.: Пс. 34:16 або 68:4.* ‡† *Помічника Або «Розрадника». Також див.: Ін. 16:7-8.* ‡‡ *Духом Істини Або «Святим Духом». Див.: «Святий Дух». Саме Він несе розуміння істини Господньої послідовникам Ісуса. Див.: Ін. 16:13.* ‡‡† *правителя світу цього Або «сатану». Див.: «сатана».*

17 Тоді дехто з Його учнів почали казати один
одному: «Що означають ці Його слова: „Незабаром
Я полишу вас, але ж трохи згодом ви знов побачите
Мене?" Або ці: „Бо до Отця Я йду?"» 18 І ще вони ка-
зали: «Що це за „згодом", про що це Він говорить?
Ми не розуміємо, що Він каже».
19 Ісус знав, що вони хотіли Його запитати, тож
мовив: «Ви сперечаєтеся поміж собою про те, що Я
сказав: „Незабаром Я полишу вас, але ж трохи зго-
дом ви знов побачите Мене".
20 Істинно кажу вам: будете стогнати й голосити, а
світ радітиме; сумуватимете, та смуток ваш оберне-
ться радістю. 21 Коли жінка народжує дитину, то тер-
пить муки, бо прийшов її час, а як народить, то за-
буває про всі страждання, бо сповнена радістю, що
людина прийшла у світ. 22 Тож і ви засмучені зараз.
Та Я знову побачу вас, і ви будете мати радість, і ні-
хто не зможе позбавити вас її. 23 І не питатимете ви
в той день у Мене нічого. Істинно кажу вам: хоча б
що ви попросили в Отця в Моє ім'я, Він усе вам
дасть. 24 Та досі ви не просили ще нічого в Моє ім'я.
Тож просіть, і все одержите, щоби радістю сповни-
лися серця ваші».

Перемога над світом

25 «Про все це Я розповідав вам притчами, щоб не
відкривати істинне значення слів Моїх. Та прийде
час, коли Я вже не говоритиму притчами, а просто
повідаю вам про Отця. 26 Того дня ви зможете про-
сити в Моє ім'я, і Я вже не кажу, що проситиму за
вас Отця. 27 Бо Сам Отець вас любить за те, що ви
любите Мене. Він любить вас за те, що ви повірили,
що Я прийшов від Бога. 28 Так, Я прийшов у цей
світ від Отця, а зараз залишаю вас і повертаюся до
Нього».
29 І учні сказали Йому: «Ось зараз Ти говориш чі-
тко й відверто і не розповідаєш притчами. 30 Тепер
ми знаємо, що Тобі все відомо, і навіть не маєш по-
треби, щоб Тебе хтось питав. І тому ми віримо, що
Ти прийшов від Бога».
31 І сказав Ісус: «То тепер ви вірите? 32 Послухайте!
Надходить час, і він уже прийшов, коли ви всі ро-
зійдетеся. Кожен повернеться до своєї домівки, а
Мене залишите. Та Я не самотній, бо Отець Мій зі
Мною. 33 Розповів Я вам про все для того, щоб ви
мали через Мене мир та спокій. У цьому світі ви
страждатимете, та будьте мужні! Я переміг світ!»

Ісус молиться за своїх учнів

17 Мовивши так, Ісус звів очі до неба й сказав:
«Отче, прийшов час: даруй славу Синові Сво-
єму, щоб Син Твій зміг прославити Тебе. 2 Ти дав
Йому владу над всіма людьми, щоб Він дарував ві-
чне життя тим, кого Ти Йому дав. 3 Вічне життя в то-
му, щоб вони могли знати Тебе, Єдиного, Істинного
Бога, й Ісуса Христа, Посланця Твого.
4 Я прославив Тебе на землі і завершив те, що Ти
доручив Мені зробити. 5 А зараз даруй Мені славу
разом з Тобою, Отче, славу, яку Я мав з Тобою ще
до існування світу. 6 Я показав, який Ти є тим лю-
дям, котрих Ти дав Мені від світу. Вони були Твоїми,
але Ти дав їх Мені, і вони послухалися Твого слова.
7 Зараз же вони знають, що усе, що Ти дав Мені,
йде від Тебе. 8 Я дав їм вчення, що Ти дарував Мені,
і вони прийняли його. Вони зрозуміли істинно, що
Я прийшов від Тебе й повірили, що Ти послав Мене.
9 І Я молюся за них. Я не молюся за всіх людей, а
лише за тих, кого Ти дав Мені, бо вони — Твої.
10 Все, що Моє — Твоє, а Твоє — Моє, і Я про-
явився через них. 11 Я йду до Тебе. Я вже не належу
цьому світові, а вони залишаються в ньому. Отче
Святий, збережи їх в ім'я Твоє, Яке Ти дав Мені, щоб
вони були єдиними — так, як Ми єдині. 12 Коли Я
був з ними, то оберігав їх ім'ям Твоїм, яке Ти дав
Мені. Я захищав їх, і жоден із них не загинув, крім
одного, котрий приречений був на загибель. Усе це
збулося, як і було сказано у Святому Писанні.
13 Тепер Я йду до Тебе, але молитву цю промов-
ляю тут, поки перебуваю в цьому світі, щоб цим лю-
дям передалася радість Моя, і щоб мали вони ра-
дість досконалу.
14 Я приніс їм слово Твоє, та люди зненавиділи їх,
бо вони не належать цьому світові, як і Я не належу
йому. 15 Я не молюся за те, щоб Ти забрав їх зі світу.
Я молюся за те, щоб Ти вберіг їх від лиха. 16 Вони не
належать світові цьому, як і Я йому не належу.
17 Приготуй їх на служіння Тобі через служіння
істині. Вчення Твоє — істина. 18 Як Ти послав Мене у
світ, так і Я послав їх у світ. 19 Я віддаю Себе Тобі на
служіння від їхнього імені, щоб і вони могли повні-
стю присвятити себе служінню Тобі.
20 Та Я молю Тебе не лише за них, а також і за тих,
хто вірить у Мене завдяки вченню, яке вони несуть
для інших. 21 Я молюся за те, щоб усі ці люди єдна-
лись у вірі й жили так, як Ти, Отче — в Мені, а Я — в
Тобі. Нехай і вони будуть об'єднані з Нами, щоб світ
повірив, що Я — Твій Посланець. 22 Я приніс їм сла-
ву, що Ти дав Мені, щоб вони єдналися так, як Ми з
Тобою. 23 Я буду в них, а Ти — в Мені, щоб і вони мо-
гли стати єдиним цілим, щоб світ дізнався, що ти
послав Мене, і полюбив їх так, як полюбив Мене.
24 Отче, Я хочу, щоб ті, кого Ти дав Мені, були зі
Мною там, де буду Я, щоб вони могли побачити
славу Мою, що ти дав Мені, бо полюбив Мене, ще
до створення світу. 25 Отче Праведний! Світ не знає
Тебе, та Я знаю Тебе, і вони знають, що Ти послав
Мене. 26 Я відкрив їм, який Ти є, і надалі відкрива-
тиму, щоб та любов, якою Ти полюбив Мене, огорну-
ла і їх, і щоб Я й надалі жив у їхніх серцях».

Арешт Ісуса

(Мт. 26:47-56; Мк. 14:43-50; Лк. 22:47-53)

18 Мовивши це, Ісус разом зі Своїми учнями по-
дався на протилежний бік долини Кідрон, де

знаходився сад. Тож вони там й залишилися. 2 Юда,
зрадник Його, також знав це місце, бо Ісус часто зу-
стрічався там зі Своїми учнями. 3 Прийшовши до
саду, Юда привів загін воїнів і сторожу з храму, яких
послали головні священики й фарисеї. Воїни мали
з собою ліхтарі, смолоскипи й зброю.
4 Знаючи, що має статися з Ним, Ісус вийшов на-
перед і запитав їх: «Кого ви шукаєте?» 5 Ті відповіли:
«Ісуса з Назарета». Тоді Він мовив їм: «Це Я» †. Юда,
котрий зрадив Його, стояв там з ними. 6 Коли Він
сказав: «Це Я», — всі відступили назад і попадали
на землю.
7 Тоді Ісус знову запитав їх: «Кого ви шукаєте?» А ті
відповіли: «Ісуса з Назарета». 8 І сказав тоді Ісус: «Я
ж вам сказав, що це Я. Отже, якщо ви шукаєте Ме-
не, то нехай ці люди йдуть собі».
9 Ісус сказав так, щоб збулися слова, сказані ра-
ніше: «Я не загубив жодного з тих, кого Ти дав Мені».
10 Симон-Петро мав меч і, вихопивши його з піхов,
вдарив слугу первосвященика та відтяв йому праве
вухо. А звали того слугу Малх. 11 І сказав Ісус Петро-
ві: «Вклади меча свого назад до піхов. Я повинен
випити чашу †† страждань, яку Отець дав Мені».

Ісус перед Анною
(Мт. 26:57-58; Мк. 14:53-54; Лк. 22:54)

12 Тоді воїни, на чолі зі своїм командиром, і юдей-
ська сторожа схопили Ісуса. Вони зв'язали Його й
повели спочатку до Анни, Каяфиного тестя. Каяфа
був первосвящеником того року. 14 Саме Каяфа ра-
ніше радив юдеям, що було б краще, якби один Чо-
ловік помер за народ.

Петро відрікається від Ісуса
(Мт. 26:69-70; Мк. 14:66-68; Лк. 22:55-57)

15 Симон-Петро разом із іншим учнем ‡ ішов за
Ісусом. Того другого добре знав первосвященик,
тож він і зайшов у двір первосвященика разом з
Ісусом. 16 А Петро зостався зовні, коло воріт. Тоді
другий учень, котрий добре був знайомий перво-
священикові, сказав щось служниці і провів Петра.
17 Служниця й каже Петрові: «Ти також один із учнів
Цього Чоловіка?» А Петро відповів їй: «Ні!» 18 Тим
часом слуги й сторожа, назбиравши хмизу, розкла-
ли вогнище й стали гуртом коло нього, щоб погрі-
тися, бо було холодно. Петро також стояв з ними й
грівся.

Допит Ісуса
(Мт. 26:59-66; Мк. 14:55-64; Лк. 22:66-71)

19 Первосвященик поцікавився в Ісуса про Його
учнів і про Його вчення. 20 І відповів Ісус: «Я завжди
говорив відкрито перед людьми. Я завжди навчав у
синагогах і храмі, де збираються всі юдеї, і ніколи
нічого не приховував. 21 Навіщо ж допитуєш Мене?
Запитай тих, хто слухав Мене і чув, що Я казав. Во-
ни, напевно, знають!»
22 Коли Ісус це мовив, то один зі сторожі підійшов
до Нього і вдарив Його, сказавши: «Як Ти смієш так
відповідати первосвященикові?» 23 Ісус же йому на
те: «Якщо Я сказав щось не так, то що саме? А якщо
Я сказав правду, то навіщо б'єш Мене?» 24 Тоді Анна
відіслав зв'язаного Ісуса до первосвященика Каяфи.

Петро знову зрікається Ісуса
(Мт. 26:71-75; Мк. 14:69-72; Лк. 22:58-62)

25 Увесь цей час Симон-Петро грівся біля вогни-
ща. Коли його запитали: «Чи й ти часом не з Його
учнів?» — то він відрікся, мовивши: «Ні». 26 Один із
родичів того слуги первосвященика, якому Петро
відтяв вухо, спитав: «Чи не тебе я бачив у саду ра-
зом з Ним?» 27 Петро й цього разу відрікся, і тієї ж
миті проспівав півень.

Суд над Ісусом у Понтія Пилата
(Мт. 27:1-2, 11-31; Мк. 15:1-20; Лк. 23:1-25)

28 І повели Ісуса від Каяфи до палацу прокуратора.
Було це рано вранці. Юдеї не схотіли заходити туди,
щоб не осквернитися ‡†, і щоб можна було на свято
їсти пасхальну їжу. 29 Тож Пилат вийшов до них і
спитав: «У чому ви звинувачуєте цього Чоловіка?»
30 Вони йому відповіли: «Він злочинець, тому й при-
вели ми Його до тебе!»
31 Тоді Пилат сказав: «Заберіть Його і судіть самі,
за вашим законом». Та вони мовили: «Але твій за-
кон не дозволяє нам нікого засуджувати на
смерть». 32 І сталося так, як передрікав Ісус, коли го-
ворив про те, якою смертю помре.
33 Пилат повернувся до свого палацу й, покликав-
ши Ісуса, запитав Його: «Ти — Цар Юдейський?»
34 Ісус йому відповів: «Ти це від себе кажеш, чи інші
тобі розповіли про Мене?» 35 «Хіба я юдей? — Запи-
тав Пилат. — Це Твої співвітчизники й первосвяще-
ники привели Тебе до мене. Що лихого Ти вчи-
нив?» 36 І відповів Ісус: «Моє Царство не належить
цьому світові. Якби воно належало, то слуги Мої во-
ювали б так, щоб не виданий би Я був юдеям. Та
Царство Моє не звідси». 37 Тоді Пилат мовив: «Отже,
Ти Цар».
«Це Ти сказав, що Я Цар, — відповів Ісус. — Наро-
дився ж Я і прийшов у цей світ заради того, щоб
свідчити про істину. І кожен, хто на боці істини,
прислухається до Мого Голосу».
38 Пилат тоді й питає: «Що ж є істина?» І мовивши
так, він знову вийшов до юдеїв і сказав: «Я не зна-
ходжу ніякої провини за Цим Чоловіком. 39 Та є у вас
звичай, за яким я відпускаю когось із злочинців на

† *Це Я Це також може перекладатися як «Я — Сущий». Див.: Ін. 8:24, 28, 58; 13:19; 18:8.* †† *випити чашу Символ страждань. Ісус використовує метафору «випити чашу», в значенні «прийняти страждання», які Йому необхідно буде пройти.* ‡ *іншим учнем Можливо, що тут і далі Іоан, не називаючи імені, пише про себе.*

‡† *осквернитися Юдеї не могли відвідувати неюдейські місця, бо це оскверняло особливий обряд очищення перед поклонінням Господу. Див.: Ін. 11:55.*

Пасху. Чи хочете, щоб я відпустив для вас Царя Юдейського?» 40 Ті знову загукали: «Не Його відпусти, а Варавву!» Варавва ж був розбійником.

Знущання з Ісуса

19 Тоді Пилат наказав забрати Його й покарати батогами. 2 І воїни, сплівши тернового вінка, наділи його Ісусу на чоло й накинули на Нього багряницю. 3 Вони підходили до Нього, кажучи: «Вітаємо Тебе, Цар Юдейський!» — і били Його по обличчю.

Ісус знову перед Пилатом

4 Пилат знову вийшов і звернувся до юдейських лідерів: «Послухайте, я накажу вивести Його до вас, щоб ви знали, що я не бачу ніякої провини за Ним».

5 І вийшов Ісус, і на Ньому був терновий вінок, а на плечах Його була багряниця. Тоді Пилат мовив: «Ось цей Чоловік!» 6 Побачивши Його, головні священики та варта храму загукали: «Розіпни Його! Розіпни Його!»

«Ви самі беріть Його і розпинайте! — Сказав Пилат. — Бо я не знаходжу ніякої провини за Ним».

7 «Ми маємо Закон, і згідно з ним Він мусить померти, бо назвав себе Сином Божим», — відповіли юдеї Пилатові. 8 Почувши це, Пилат іще більше злякався. 9 Він знову повернувся до свого палацу й запитав Ісуса: «Звідки Ти?» Але Той йому і слова не відповів. 10 «Ти не хочеш зі мною розмовляти? — Запитав Пилат. — Ти, напевно, знаєш, що я маю владу відпустити Тебе або ж розіп'ясти?»

11 Тоді Ісус сказав: «Не мав би ти ніякої влади наді Мною, якби не була вона дарована тобі Богом. Отже, на тому, хто видав Мене тобі, лежить більший гріх».

12 Після цього Пилат намагався знайти спосіб звільнити Ісуса, та юдеї кричали: «Якщо ти Його звільниш, то це означатиме, що ти не є цезаревим другом! Кожен, хто вдає з себе царя, йде супроти цезаря!» 13 Коли ж Пилат почув це, то вивів Ісуса, а сам сів на суддівське місце, що звалося «Бруківка». По-гебрейському воно звалося *«Ґаввата»* .

14 Було це в п'ятницю перед Пасхою, близько полудня. І сказав тоді Пилат юдеям: «Ось ваш Цар!» І всі закричали: 15 «Забери Його! Забери Його геть! Розіпни Його!»

«Ви хочете, щоб я розіп'яв вашого Царя?» — спитав Пилат. А головні священики відповіли йому: «У нас немає іншого царя, крім цезаря!» 16 Тоді Пилат віддав їм Ісуса на розп'яття. І вони взяли Його під варту.

Розп'яття
(Мт. 27:32-44; Мк. 15:21-32; Лк. 23:26-39)

17 І пішов Ісус, несучи Свій хрест, до місця, що звалося Лобним, арамійською мовою Голгофа. 18 Там Його й розіп'яли, а разом з Ним іще двох по обидва боки, так що Ісус виявився посередині. 19 Пилат звелів зробити напис на табличці й прибити її на хресті. « *ІСУС НАЗАРЕТЯНИН. ЦАР ЮДЕЙСЬКИЙ* » було там написано.

20 Цей надпис був зроблений арамійською, грецькою та латинською мовами. Та багато юдеїв прочитало його, бо місце, де розіп'яли Ісуса, було недалеко від міста. 21 Та головні юдейські священики сказали Пилатові: «Напиши не „Цар Юдейський", а так: „Цей Чоловік сказав: Я — Цар Юдейський"».

22 Пилат відповів їм: «Що я написав, те й написав».

23 Розіп'явши Ісуса, воїни взяли Його одяг і розділили на чотири частини, щоб кожному дісталося. Вони взяли також туніку, але вона була без швів — цільна, зіткана зверху до низу. 24 Тоді вони сказали один одному: «Не будемо її рвати, натомість кинемо жереб, кому вона дістанеться». І збулося сказане у Святому Писанні:

«Вони розділили одяг Мій між собою
і кинули жереб на Моє вбрання,
кому воно дістанеться».

Псалми 22:18

Отже, воїни так і зробили.

25 Біля хреста, на якому був розіп'ятий Ісус, стояли Його мати, материна сестра, Клеопова жінка Марія та Марія Маґдалина.

26 Побачивши, що Його матір і учень, якого Він дуже любив, стоять поруч, Ісус промовив до матері: «Жінко, ось твій син». 27 І учневі: «Це твоя мати». І учень узяв її до себе, і жила вона потім у нього.

Смерть Ісуса
(Мт. 27:45-56; Мк. 15:33-41; Лк. 23:44-49)

28 Після цього Ісус, знаючи, що все вже звершено, і щоб виконати сказане у Святому Писанні, сказав: «Мене мучить спрага» †. Так здійснилося сказане у Святому Писанні.

29 Там стояла посудина, повна оцту, і воїни, змочивши губку, настромили її на палицю і піднесли до Ісусових уст. 30 Спробувавши трохи оцту, Ісус мовив: «Звершилося!» Тоді, схиливши голову, Він помер.

31 То була п'ятниця. Щоб не залишати тіла на хрестах на суботу, бо та субота була особливо урочиста, вони попросили Пилата, щоб той наказав перебити розіп'ятим ноги †† і зняти їх. 32 Тож прийшли воїни, поперебивали ноги спочатку одному, а потім другому з тих двох, котрі були розіп'яті разом з Ісусом.

33 Підійшовши до Ісуса, вони побачили, що Він уже помер і не стали робити цього. 34 Але один воїн, узявши спис, проколов Ісусові бік, і з рани бризнули кров і вода. 35 Те засвідчив той, хто бачив це, і свідчення його істинне. Він знає, що каже правду,

† *Мене... спрага Див.: Пс. 21:15; 68:21.* †† *перебити... ноги Це робилося для того, щоб в'язні швидше вмирали.*

щоб ви повірили. 36 І здійснилося те, щоб виконати
сказане у Святому Писанні: «Жодна кістка Його не
буде поламана» †. 37 І ще сказано у Святому Писан-
ні: «Вони дивитимуться на Того, Кого прокололи
списом» ††.

Поховання Ісуса
(Мт. 27:57-61; Мк. 15:42-47; Лк. 23:50-56)

38 Згодом, Йосип із Ариматеї спитав у Пилата до-
зволу зняти Ісусове тіло з хреста. Він був учнем Ісу-
са, але тримав це в таємниці, бо боявся юдеїв.
Отримавши дозвіл від Пилата, він пішов і зняв Ісу-
сове тіло. 39 З ним був і Никодим, котрий раніше
приходив до Ісуса вночі. Він приніс із собою пахо-
щів: суміш мирра з алое, літрів зі сто ‡. 40 І взявши
Ісусове тіло, вони загорнули Його в лляне полотно,
змащене пахощами; так ховають за юдейським
звичаєм. 41 Поруч із місцем, де розіп'яли Ісуса, був
сад, а в саду тому була нова могила, в якій нікого не
було поховано. 42 Оскільки була п'ятниця і юдеї го-
тувалися до суботнього свята, та й гробниця була
поруч, Ісуса там і поклали.

Учні знаходять Ісусову гробницю порожньою
(Мт. 28:1-10; Мк. 16:1-8; Лк. 24:1-12)

20 Рано-вранці у перший день тижня, ще затем-
на Марія Маґдалена пішла до гробниці й по-
бачила, що камінь, який затуляв вхід до печери,
відсунуто. 2 Прибігши до Симона-Петра й другого
учня, якого любив Ісус, вона сказала: «Тіло Господа
було забрано з гробниці й нам невідомо, куди Його
поклали».
3 Петро з тим учнем одразу ж пішли туди. 4 Вони
обоє бігли, але другий учень випередив Петра і
прибіг до гробниці перший. 5 Нахилившись, він по-
бачив шматки полотна, що лежали там, але всере-
дину не ввійшов.
6 У цей час наспів і Симон-Петро, який біг слідом,
і, увійшовши до гробниці, побачив полотняну пла-
щаницю на долівці, а також хустину, що вкривала
Ісусову голову. Вона була згорнута й лежала осто-
ронь, окремо від плащаниці. 8 Тоді й другий учень
зайшов усередину, той, що прийшов перший, і, по-
бачивши що сталося, повірив. 9 Бо вони все ще не
усвідомлювали сказаного у Святому Писанні, що
Він має воскреснути з мертвих.

Ісус являється Марії Маґдалені
(Мк. 16:9-11)

10 Після цього учні повернулися додому. 11 Та Ма-
рія залишилася біля могили й голосила. Так, плачу-
чи, вона нахилилася, щоб зазирнути всередину, 12 і
побачила двох Ангелів, які сиділи, один в головах,
інший в ногах того місця, де лежало Ісусове тіло. І
були вбрані вони в білі шати. 13 Ангели запитали:
«Жінко, чому ти плачеш?» А вона відповіла: «Якісь
люди забрали звідси тіло Господа мого, і я не знаю,
куди вони поклали Його». 14 Сказавши так, вона
обернулася й побачила Ісуса, Який стояв поруч, та
не впізнала Його.
15 Ісус тоді й каже: «Жінко, чого ти плачеш? Кого
шукаєш?» Марія подумала, що то садівник, і звер-
нулася до Нього: «Шановний добродію, якщо це ти
виніс Його, то скажи, куди поклав тіло. Я заберу Йо-
го».
16 Ісус гукнув до неї: «Маріє!» Вона тоді, обернув-
шись, сказала арамійською мовою: *«Раввуні!»* Це
означає: «Вчителю!» 17 Ісус сказав: «Не затримуй
Мене, бо Я ще не зійшов до Отця Свого, а йди до
братів Моїх ‡‡ і скажи їм: „Я повертаюся до Отця
Свого і Отця вашого, до Бога Свого і Бога вашого"».
18 Марія Маґдалена пішла до учнів і сказала їм: «Я
бачила Господа». І вона розповіла все, що Він ска-
зав їй.

Ісус являється учням
(Мт. 28:16-20; Мк. 16:14-18; Лк. 24:36-49)

19 Увечері того ж першого дня тижня зібралися
Ісусові учні. Вони надійно замкнули за собою двері
через страх перед юдеями. Раптом увійшов Ісус й
став між ними, сказавши: «Мир вам!» 20 Промовля-
ючи це, Він показував їм руки і Свій бік. Учні були
раді бачити Господа. 21 Тоді Ісус знову сказав їм:
«Мир вам! Як Отець Мене послав, так і Я посилаю
вас». 22 Мовивши так, він дихнув на них і сказав:
«Прийміть Дух Святий. 23 Гріхи людські, які ви про-
щатимете, буде людям відпущено. Ті ж гріхи, що не
прощатимете, не буде відпущено».

Ісус являється Хомі

24 Хоми, одного з дванадцятьох учнів, якого ще
звали Близнюком ‡‡, не було разом з усіма, коли
приходив Ісус. 25 Тож інші учні сказали йому: «Ми
бачили Господа!» А Хома їм відповідає: «Доки не по-
бачу слідів від цвяхів на Його руках, не вкладу своїх
пальців туди й не вкладу руки своєї в рану, що в Йо-
го боці, не повірю!»
26 Через тиждень Ісусові учні знову були в домі, і
Хома був серед них. Хоча двері й були зачинені, як і
першого разу, Ісус увійшов, і ставши перед ними,
мовив: «Мир вам!» 27 Тоді звернувся до Хоми: «Вкла-
ди свого пальця сюди. Подивись на Мої руки. Про-
стягни руку і вклади її до рани у Моєму боці. Пере-
стань сумніватися й повір». 28 І відповів Йому Хома:
«Мій Господи й Мій Боже!» 29 Тоді Ісус сказав йому:
«Ти повірив, бо побачив Мене. Та блаженні ті, хто
не бачили, та повірили».

† *Цитата приведена з книг Пс. 34:20; Вих. 12:46 та Числ. 9:12.*
†† *Цитата приведена з книги Зах. 12:10.* ‡ *літрів зі сто Буквально «100 літра». «Літра», або «римський фунт», дорівнювала 327 гр.*

‡‡ *до братів Моїх Йдеться про Ісусових учнів.* ‡‡ *Близнюком Або «Дідимом».*

Чому Іоан написав цю книгу

30 Ісус здійснив іще багато інших чудес у присутності Своїх учнів, про які не написано в цій книзі.
31 Та все це написано, щоб ви могли повірити, що Ісус є Христос, Син Божий, і щоб, повіривши, здобули життя в Його ім'я.

Ісус являється Своїм учням

21 Після цього Ісус іще раз явився Своїм учням
біля Ґалилейського озера †. Ось як це сталося.
2 Якось були разом Симон-Петро, Хома, який звався
Дідимом, Нафанаїл з Кани, що в Ґалилеї, обидва сини Зеведеєві, а також іще двоє Ісусових учнів. 3 Симон-Петро й каже: «Я йду ловити рибу». А решта
йому: «Ми йдемо з тобою!» Тож вони пішли й сіли в
човен, але тієї ночі нічого не зловили.
4 Настав ранок. Ісус прийшов і став на березі, але
учні Його не впізнали. 5 І запитав Ісус: «Друзі, впіймали ви щось?» Вони відповіли: «Ні». 6 Тоді Ісус
сказав їм: «Закиньте сіть праворуч від човна, то й
зловите». Вони закинули, а витягти вже не могли,
так багато риби вони впіймали.
7 Тоді улюблений учень Ісуса сказав Петрові: «Це
ж Господь!» Почувши, що то був Господь, Петро
обв'язався навколо своїм одягом, бо він роздягнувся для риболовлі, й кинувся у воду. 8 Решта учнів
допливла до берега в човні, тягнучи за собою сіть
із рибою. До берега там було недалеко, метрів зо
ста ††.
9 Вийшовши з човна на берег, вони побачили там
розкладене вогнище, на якому пеклася риба, а поруч лежав хліб. 10 Ісус сказав їм: «Принесіть трохи
риби, тієї, що ви зловили». 11 Симон-Петро увійшов
до човна й витяг на берег сітку, повну великої риби. І було там сто п'ятдесят три рибини, та сіть від
такої кількості не порвалася.
12 І сказав Ісус: «Ідіть снідати!» І жоден з учнів не
наважився запитати: «Хто Ти?» — бо вони знали,
що то Господь. 13 Ісус підійшов, узяв хліба й дав їм.
Він також дав їм і риби. 14 І це було вже втретє, як
Ісус з'явився Своїм учням після того, як Він воскрес
з мертвих.

Ісус розмовляє з Петром

15 Коли вже всі поснідали, Ісус запитав Симона-Петра: «Симоне, Іоанів сину, чи любиш ти Мене дужче, ніж усі інші?» Петро відповів: «Так, Господи, Ти
знаєш, що я люблю Тебе». Ісус наказав йому: «Подбай про Моїх ягнят» ‡.
16 І вдруге Він спитав його: «Симоне, Іоанів сину,
чи ти Мене любиш?» Петро відповів: «Так, Господи,
Ти знаєш, що я Тебе люблю». Ісус сказав: «Паси
овець Моїх».
17 Ісус запитав Петра втретє: «Симоне, Іоанів сину,
чи любиш ти Мене?» Петро засмутився від того, що
Ісус утретє його спитав: «Чи любиш ти Мене?» Але
відповів: «Господи, Ти все знаєш. Ти знаєш, що я Тебе люблю».
І сказав тоді Ісус: «Подбай про овець Моїх.
18 Істинно кажу тобі: коли ти був молодий, ти вдягався сам і йшов, куди тобі заманеться, та постарівши, простягатимеш руки свої і хтось інший одягатиме тебе й вестиме туди, куди ти не схочеш».
19 Сказав Він це, щоб вказати, якою смертю Петро
загине, щоб принести славу Господу. Після цих слів
Ісус звернувся до Петра: «Іди за Мною».
20 Петро озирнувся й побачив, що за ними йшов
улюблений учень Ісуса, той, що під час вечері нахилився до Нього й спитав: «Господи, хто ж той, що
зрадить Тебе?» 21 Тож, побачивши його, Петро спитав Ісуса: «Господи, а з ним що буде?» 22 Ісус відповів йому: «Може, Я хочу, щоб він залишився в живих, поки Я не прийду. Що тобі до цього? Ти йди за
Мною!»
23 Чутка про те, що той учень не помре, розійшлася поміж братами. Але Ісус не казав, що той учень
не помре. Він лише сказав: «Може, Я хочу, щоб він
залишився в живих, поки Я не прийду. Що тобі до
цього?» 24 Саме цей учень і свідчить про все, він же
й написав це, і ми знаємо, що свідчення це правдиве.
25 Багато ще чого Ісус здійснив, і якщо про все
написати докладно, то книг було б стільки, що цілий
світ, я думаю, не вмістив би всього написаного.

† *Ґалилейського озера Буквально «Тиверіадського». Інша назва Ґалилейського озера. Див.: Ін. 6:1.* †† *метрів зо ста Буквально «200 ліктів».*

‡ *ягнят Говорячи про «ягнят» у цьому вірші, і «овець» у вершах 16 та 17, Ісус має на увазі Своїх послідовників. Див.: також Іоана 10.*

Діяння

1 У першій своїй книзі, Теофіле †, я писав про
вчинки і вчення Ісуса — від того часу, коли Він
почав Свою службу, і до Його вознесіння на небо.
Але спершу Він обрав апостолів і дав їм Свій Запо-
віт через Святого Духа. 3 Після Своєї смерті Ісус
з'явився апостолам. Він дав їм чимало перекон-
ливих доказів того, що Він живий. Протягом сорока
днів Ісус з'являвся їм і розповідав про Царство Бо-
же.
4 І одного разу, обідаючи з апостолами, Ісус нака-
зав їм: «Не йдіть із Єрусалиму. Чекайте на те, що
Отець Мій обіцяв. Та пам'ятайте, що ви почули це
від Мене. 5 Бо Іоан хрестив людей водою, а ви буде-
те хрещені Духом Святим. І мине не так багато днів,
перш ніж це станеться».

Вознесіння

6 Тож коли апостоли зібралися разом, вони запи-
тали Його: «Господи, чи повернеш ти цього разу
царство Ізраїлю?» 7 Ісус відповів: «Вам не дано зна-
ти часи чи дні, що Отець встановив Своєю владою.
8 Але ви одержите силу, коли Дух Святий зійде на
вас. Ви будете Моїми свідками в Єрусалимі, Юдеї,
Самарії, і по всій землі».
9 Після цих слів Ісус на очах у апостолів був узятий
на небо. І хмара сховала Його від їхнього зору.
10 Апостоли пильно вдивлялися в небо, де Він зник,
коли раптом поруч із ними з'явилися двоє чолові-
ків у білому вбранні. 11 Вони сказали: «Люди з Ґали-
леї, чому ви стоїте тут, вдивляючись у небеса? Ісус,
Який був узятий від вас на небо, повернеться. І це
буде так само, як ви бачили, коли Він вознісся на
Небеса».

Обрання нового апостола

12 Після того апостоли пішли з Оливної гори до
Єрусалиму, яка знаходилася на відстані приблизно
одного кілометра †† від міста. 13 Повернувшись, во-
ни зайшли до кімнати, де на той час мешкали. То
були Петро, Іоан, Яків та Андрій, Пилип та Фома,
Варфоломій та Матвій, Яків Алфіїв та Симон-Зилот і
Юда, син Якова. 14 Всі вони постійно молилися ра-
зом. З ними було й кілька жінок, а також Марія, Ісу-
сова мати, і Його брати.

15 Через кілька днів відбулося зібрання Ісусових
послідовників (їх налічувалося близько 120 чоло-
вік). Петро підвівся і сказав: 16 «Брати і сестри мої,
мусило збутися те, що Дух Святий проголосив у
Святому Писанні через Давида про Юду, який при-
вів тих, хто схопили Ісуса. 17 Він був одним із нас і
мав свою частку в тій справі, якій ми служимо».
18 (Цей чоловік одержав гроші за свій злочин і
придбав на них шмат землі. Але він впав униз голо-
вою, і тіло його луснуло, аж нутрощі вивалилися.
19 Це стало відомо всім мешканцям Єрусалима. Тож
поле це стало називатися їхньою мовою «Акельда-
ма», що означає «Криваве поле»).
20 Петро сказав: «Адже так сказано в книзі Псалмів
про Юду:

„Нехай спустошена буде його оселя,
і ніхто хай не житиме в ній".

Псалми 69:26

І ще сказано:

„Нехай інший візьме на себе його служіння".

Псалми 109:8

21 Отже, необхідно обрати одного з тих, хто був се-
ред нас весь той час, коли Господь Ісус був з нами
— від Іоанового хрещення й до часу, коли Ісус во-
знісся на небеса. Цей обраний чоловік мусить ста-
ти разом з нами свідком Ісусового воскресіння».
23 Запропоновано було двох: Йосипа, якого нази-
вали Варсавою (він був також відомий під іменем
Юст), та Маттія. 24 Потім вони почали молитися та-
кими словами: «Господи, Тобі відомі серця всіх лю-
дей. Покажи нам, кого з цих двох Ти обрав взяти на
апостольську службу, яку Юда залишив, щоб іти ту-
ди, куди йому належало». 26 І апостоли кинули же-
реб між двома, й він упав на Маттія. Тож він долу-
чився до одинадцяти апостолів.

Дух Святий сходить на апостолів

2 Коли настала П'ятидесятниця, всі вони зібра-
лися разом у одному місці. 2 Несподівано з не-
ба долинув звук, подібний до завивань лютого ві-
тру. Він заповнив увесь будинок, де були апостоли.
3 Вони побачили щось подібне до язиків вогню, що
осіли на кожному з них. 4 І всі вони сповнилися Ду-
хом Святим, та почали говорити іншими мовами,
бо Святий Дух дав їм таку здатність.
5 У той час побожні юдеї з усіх країн світу жили в
Єрусалимі. 6 Коли пролунав цей звук, зібрався вели-
кий натовп, і всі люди дивувалися з цього, бо кожен
із них почув свою рідну мову.

---

† *Теофіл Ім'я Теофіл у перекладі з грецької означає «Той, хто любить Бога».* †† *приблизно одного кілометра Буквально «на відстані путі суботнього дня». Закон не дозволяє євреям проходити більше одного кілометра у суботу.*

7 Люди були вражені. Вони здивовано перепитували один одного: «Чи всі ці люди, які розмовляють, не ґалилеяни? 8 Як же могло таке статися, що тепер кожен із нас чує від них свою рідну мову?
9 Серед нас же тут парфяни, мидяни й еламіти! Тут мешканці Месопотамії, Юдеї і Каппадокії, Понту і
Азії, Фриґії та Памфилії, з Єгипту і лівійських земель поблизу Кирени, гості з Рима, як юдеї, так і новонавернені, критяни й араби. Ми всі чуємо, що ці люди говорять про величні Божі діла нашими рідними мовами!»
12 Усі присутні були здивовані й збентежені, та все перепитували одне одного: «Що б це могло означати?»
13 А інші навпаки, насміхалися з них, говорячи: «Вони випили надто багато вина».

Петрова проповідь

14 Тоді Петро встав з одинадцятьма апостолами, і голосно звернувся до людей: «Брати юдейські і ви всі, хто мешкає в Єрусалимі, дозвольте сказати, що це все означає. Добре вслухайтеся в мої слова! 15 Ці люди не п'яні, як ви думаєте, адже тільки дев'ята ранку. 16 А сталося якраз те, про що пророк Йоїл говорив:
17 „В останні дні, — говорить Бог, —
Я проллю Мій Дух на всіх людей,
і ваші сини і дочки будуть пророкувати,
а ваші юнаки бачитимуть з'яви,
старим же снитимуться сни.
18 Так, у ті дні Я проллю Дух Мій
на слуг Моїх: чоловіків і жінок —
і ті почнуть пророкувати.
19 Знамення покажу Я в небесах,
і знаки різні на землі:
кров і вогонь, і клуби диму.
20 Сонце стане темним, а місяць — кривавим
у переддень великого і славного приходу Господа.
21 Та кожен, хто вірить у Господа †,
буде помилуваний".

Йоїл 2:28-32

22 Ізраїльтяни, послухайте мої слова: Ісус із Назарета був Чоловіком, Якого Бог прославив перед вами чудесами і знаменнями. Усе це Бог чинив серед вас Його руками. Ви й самі це знаєте. 23 Ісус був виданий вам з певною метою і передбаченням Божим. Але ви, руками лихих людей, вбили Його, розіп'явши на хресті. 24 Бог звільнив Його від смертельних страждань і воскресив із мертвих, бо смерть не могла втримати Його. 25 Адже ще Давид говорив про Нього:
„Я завжди бачив Господа перед собою.
Він незмінно праворуч від мене,
щоб я був у безпеці.
26 І через це радіє моє серце і вуста мої радіють,
і тіло моє буде жити з надією,
тому що не залишиш Ти мою душу у країні мертвих ††,
Ти не даси Своєму Святому ‡ зазнати тління.
28 Ти відкрив мені дороги життя.
Ти наповниш мене радістю у присутності Своїй".

Псалми 16:8-11

29 «Брати мої, — продовжував Петро, — я можу розповісти вам довірчо про Давида, нашого патріарха. Він помер і був похований. Могила його тут із нами й сьогодні. 30 Але він був пророком і знав, що Бог пообіцяв йому посадити на його трон одного з Давидових нащадків ‡‡. 31 Він дивився в майбутнє, маючи на увазі Ісусове воскресіння, коли говорив:
„Душа Його не залишиться в країні мертвих,
і тіло Його не зазнає тління".
32 Бог воскресив Ісуса, і всі ми були свідками цього.
33 Ісус був вознесений на Небеса і зараз знаходиться по праву руку від Бога. Христос одержав обіцяний Дух Святий від Отця, і пролив його неначе дощ. Саме це ви зараз бачите і чуєте. 34 Адже Давид не вознісся на Небеса, але сам він говорив:
„Господь мовив до Господа мого:
Сядь по праву руку від Мене,
доки не покладу Я ворогів Твоїх
Тобі підніжком" ‡‡.

Псалми 110:1

36 Ось чому нехай весь Ізраїль знає напевно: Бог зробив Ісуса, Якого ви розіп'яли, водночас і Господом, і Христом!»
37 Почувши це, люди були дуже засмучені. Вони запитали Петра й інших апостолів: «Браття, що нам робити?»
38 Петро відповів їм: «Покайтеся! Тоді нехай кожний з вас охреститься в ім'я Ісуса Христа на прощення ваших гріхів. І тоді ви приймете Дар Святого Духа. 39 Бо ця обітниця для вас і для ваших дітей, і для всіх, хто далеко. Це обітниця для всіх, кого Господь Бог наш кличе до Себе».
40 І ще багато чого говорив Петро, застерігаючи людей, і молив їх: «Рятуйтеся від цього лукавого роду!» 41 Хто сприйняв Петрове послання, той охрестився. Близько трьох тисяч людей додалося до числа віруючих того дня.

Життя перших християн

42 Віруючі присвячували життя своє вивченню вчення апостолів. Вони їли разом ‡‡† і молилися разом. 43 Пошана до Бога перебувала в серці кожного з них, й багато чудес і знамень чинили апостоли.
44 Всі віруючі були разом і ділилися всім, що мали.
45 Вони продавали своє майно і власність, та розпо-

† *хто вірить у Господа Або «закликаючи ім'я Господа», тобто «віруючи в Ісуса» або «молячись Йому про допомогу».*

†† *країні мертвих Або «пеклі». Також у 31 вірші.* ‡ *Своєму Святому Або «Своєму справжньому слузі», тобто тому, хто повністю віддає себе служінню Богу.* ‡† *Бог... Давидових нащадків Див.: 2 Сам. 7:12-13 та Пс. 132:11.* ‡‡ *покладу... підніжком Або «підкорю Твоїй владі».* ‡‡† *їли разом Буквально «ділили хліб між собою». Тут може йтися про звичайну вечерю або «вечерю Господню». Також у 46 вірші. Див.: Лк. 22:14-20.*

діляли їх між усіма за потребою кожного. 46 Щодня вони всім товариством зустрічалися в храмі. В вдома вони розламували хліб і їли разом. І були вони щасливі й щирі серцями. 47 Віруючі славили Бога і втішалися з того, що всі люди добре ставилися до них, й щодня Господь додавав до їхньої спільноти тих, хто спаслися.

Апостол Петро зцілює каліку

3 Одного дня Петро та Іоан йшли до храму у третю годину дня. То був час молитви. 2 А тут якісь люди несли чоловіка, каліку від народження. Його щодня садили біля храмових воріт, що називалися Красною Брамою, щоб він міг просити милостині в тих, хто йшов до храму.

3 Коли жебрак побачив, що Петро й Іоан входять до храму, він попросив у них грошей. 4 Апостоли поглянули на нього й Петро сказав: «Подивися на нас!» 5 Він подивився на них, сподіваючись щось від них одержати. 6 Але Петро промовив: «Я не маю ні срібла, ні золота, але я дам тобі те, що маю: Ім'ям Ісуса Христа з Назарета, встань і йди!»

7 Тоді Петро взяв каліку за праву руку та підняв його. І негайно ноги й ступні того чоловіка зміцніли. 8 Жебрак стрибком став на ноги й почав ходити. Він рушив із ними до храму, походжав і підстрибував, славлячи Бога.

9 Всі люди бачили, як він ходить і як славить Бога. 10 Вони впізнали в ньому того жебрака, який завжди сидів і просив милостині біля Красної Брами храму. І всі були здивовані з того, що сталося з цим чоловіком.

Петро говорить про Ісуса Христа

11 Через те, що жебрак тримався за Петра й Іоана, всі люди, здивовані, збіглися до них. Вони знаходилися в місці храму, що називалося Соломонів ґанок.

12 Побачивши таке, Петро запитав людей: «Брати ізраїльські, чому ви так здивовані цим? Чому ви дивитеся на нас так, ніби ми своєю владою або своїм благочестям зробили так, що цей чоловік ходить? 13 Ні, адже це Господь так зробив! Він є Богом Авраама, Ісаака і Якова; Богом наших предків, Який прославив Слугу Свого Ісуса. А ви віддали Його на смерть, відцуралися Його перед Пилатом, коли той вирішив відпустити Ісуса. 14 Ви відмовилися від Святого й Праведного, а натомість попросили, щоб вам відпустили вбивцю †. 15 Ви вбили Того, Хто веде людей до життя, але Бог воскресив Його з мертвих, і ми — свідки цього.

16 Це ж Ісусове ім'я дало силу чоловікові, якого ви бачите і знаєте, бо ми віримо в Ісусове ім'я. Так, саме віра, що приходить через Ісуса, повністю зцілила цього чоловіка, і сталося це на ваших очах.

17 Зараз, браття, я знаю, що ви вчинили так, бо самі не знали, що ви робите, так само, як і вожді ваші. 18 То Бог зробив це, аби збулося те, що Він провіщав устами всіх пророків: Його Христос мусить прийняти страждання і смерть.

19 Отже, покайтеся. Поверніться до Бога, і гріхи ваші будуть стерті. 20 Тоді Господь дасть вам духовний спочинок, і пошле Ісуса, Якого Він уже обрав для вас бути Христом вашим.

21 Але Ісус мусить лишатися на небесах аж до того часу, коли Бог відновить порядок речей у світі. Про це Він говорив із давніх-давен устами Своїх святих пророків. 22 Адже Мойсей сказав: „Господь ваш Бог дасть вам Пророка, такого як я, з ваших власних людей. Ви мусите слухатися всього, що Він казатиме. 23 А хто не слухатиметься Його, викорінений буде з народу" ††.

24 Так, усі пророки, починаючи від Самуїла, і всі, хто прийшли після нього, говорили саме про ці дні. 25 Ви — діти пророків і Заповіту, даного Богом предкам вашим. Ось що Бог сказав Авраамові: „Через твоїх нащадків усім народам на землі прийде благословення" ‡.

26 І коли Бог воскресив Свого Слугу Ісуса, — продовжував Петро, — Він послав Його спершу до вас, щоб благословити вас, повертаючи з ваших лихих шляхів».

Ув'язнення Петра й Іоана

4 Поки Петро та Іоан промовляли до людей, до них підійшли священики, начальник храмової варти й кілька саддукеїв. 2 Вони були стурбовані тим, що апостоли навчають людей, проповідуючи воскресіння мертвих через Ісуса. 3 Вони заарештували Петра та Іоана й посадили їх під сторожу до ранку, бо вже був вечір.

4 Але багато людей, які чули Слово, повірили. Число їх сягало п'яти тисяч.

Петро та Іоан перед Синедріоном

5 Наступного дня юдейські вожді, старійшини та книжники зібралися в Єрусалимі. 6 Також були там первосвященики Анна, Каяфа, Іоан, Олександр і всі інші з роду первосвященика. 7 Перед ними поставили Петра та Іоана, і почали розпитувати апостолів: «Чиєю владою і чиїм іменем ви це зробили?»

8 Тоді Петро, сповнений Духа Святого, відповів: «Вожді народу і старійшини! 9 Якщо ви питаєте нас про ту добру справу, що була зроблена для хворого, 10 тоді ви і всі люди Ізраїлю мусять знати таке: це було зроблено владою Ісуса Христа з Назарета, Якого ви розіп'яли. Бог воскресив Його з мертвих. Завдяки Йому цей чоловік, який був калікою, стоїть сьогодні перед вами цілком здоровий. 11 Ісус —
камінь ††, який ви, будівельники, відкинули,

† *вбивцю Варавву, за якого просили юдеї, та котрого відпустили замість Ісуса. Див.: Лк. 23:18.*

†† *Цитата приведена з книги Повт. Закону 18:15, 19.* ‡ *Цитата приведена з книги Бут. 22:18; 26:24.* ‡‡ *камінь Тобто це був символ Ісуса.*

а він став наріжним.

Псалми 118:22

12 Ніхто інший не дасть нам спасіння, бо немає іншого такого імені в світі. Бог послав Його людям,
щоби принести їм спасіння».
13 Коли члени Синедріону побачили сміливість
Петра та Іоана і зрозуміли, що це були прості й неосвічені люди, вони були вражені. Вони також збагнули, що ці двоє були з Ісусом. 14 Юдейські вожді
не знайшли, що сказати, тим більше, що зцілений
чоловік стояв поруч.

Синедріон безсилий проти апостолів

15 Вони наказали апостолам залишити Синедріон,
та почали радитися між собою: 16 «Що ми можемо
зробити з цими людьми? Адже це очевидно для
всіх, хто мешкає в Єрусалимі, що завдяки їм сталося
нечуване диво. Ми не можемо цього заперечити.
17 Але ми мусимо подбати про те, щоб ці чутки не
поширювалися більше серед людей. Давайте застережемо їх нікому більше не говорити про Ісуса» †.
18 Вони знову покликали апостолів і наказали їм
більше зовсім нічого не говорити, ані навчати в
ім'я Христове.
19 Але Петро з Іоаном відповіли їм: «Розсудіть, чи
справедливо це було б перед Господом, якби ми
більше слухали вас, ніж Бога. 20 Ми не можемо припинити говорити про те, що чули й бачили».
21 Члени Синедріону ще погрозили апостолам, а
потім відпустили їх, бо не змогли знайти способу,
як покарати Петра й Іоана, адже люди славили Бога за те, що сталося. 22 Тому чоловіку, з яким відбулося це чудо зцілення, було більше сорока років.

Петро та Іоан повертаються до віруючих

23 Коли Петра й Іоана звільнили, вони повернулися до свого товариства, і розповіли про все, що казали їм первосвященики та старійшини. 24 Вислухавши Петра та Іоана, віруючі одностайно піднесли
голоси свої до Бога зі словами: «Господи, Ти створив небо, землю, море і все, що є в них. 25 Ти промовив Духом Святим через уста слуги Твого, нашого праотця Давида:

„Навіщо лютували народи?
Навіщо марні задуми плели?
26 Земні царі себе до бою готували,
Вожді разом збирались, намірялись супроти Господа і Його Христа піти".

Псалми 2:1-2

27 Так, Ірод та Понтій Пилат справді зібралися в Єрусалимі разом з поганами й людьми ізраїльськими
проти Твого Святого Слуги Ісуса, Якого Ти зробив
Христом. 28 Вони зробили все так, як Ти раніше вирішив, що мусить збутися владою і волею Твоєю.
29 А тепер, Господи, послухай, що вони кажуть: вони
намагаються нас залякати. Тож дай нам, Твоїм слугам, відвагу говорити Слово Твоє. 30 Простягни руку
Свою, щоби зцілити немічних. Яви нам знамення й
чуда в ім'я †† Святого Слуги Твого Ісуса».
31 Коли закінчили вони молитися, то те місце, де
вони зібралися, затряслося. Дух Святий зійшов на
них, і вони сповнилися відвагою промовляти Слово
Боже.

Життя перших християн

32 Усе товариство віруючих жило душа в душу. Ніхто не сказав, що його майно належить тільки йому. Вони завжди всім ділилися. 33 З великою силою
апостоли і далі свідчили про воскресіння Господа
Ісуса. І велике Боже благословення було на них
усіх. 34 Ніхто з них ніколи не був у нужді. Ті, хто мали
землю або будинки, продавали їх, а гроші приносили і клали до ніг апостолів, та ті гроші давалися кожному, хто мав у них потребу. 36 Так зробив і Йосип,
якого апостоли називали Варнавою (що означає
«Син утіхи»). 37 Він був левитом, родом з Кіпру. Продавши своє власне поле, Варнава приніс гроші і поклав їх апостолам до ніг.

Ананія і Сапфіра

5 Чоловік на ймення Ананія разом зі своєю дружиною продав свою власну ділянку, але апостолам віддав не все. Разом з жінкою Сапфірою вони приховали частину грошей.
3 Петро сказав йому: «Ананіє, чому ти дозволив
сатані керувати твоїм серцем? Адже ти збрехав Духові Святому і присвоїв частину грошей від продажу землі. 4 Чи вона не належала тобі, коли ти продавав її? А коли вже продав, то чи не від тебе залежало, як розпорядитися грішми? Навіщо ти надумав таке? Адже ти збрехав Богові, а не людям».
5 Почувши ці слова, Ананія упав на землю й помер. Тоді великий страх охопив усіх, хто почув про це. 6 Кілька юнаків прийшли й, загорнувши тіло в
саван, винесли і поховали його.
7 Приблизно через три години прийшла Ананієва
дружина, яка нічого не знала про те, що сталося.
8 Петро запитав її: «Скажи мені, чи ви продали землю саме за таку суму?» Вона відповідає: «Так, оце
все». 9 Тоді Петро й каже: «Навіщо ви двоє погодились випробувати Дух Господній? Поглянь! Ті, хто
поховали твого чоловіка, вже стоять біля дверей.
Вони понесуть також і тебе».
10 Тієї ж миті вона впала й померла. Юнаки ввійшли і знайшли її вже мертвою. Тож вони винесли
тіло й поховали поруч із її чоловіком. 11 І великий
страх напав на всю церкву, й на всіх, хто чув про ці
події.

Громада віруючих зростає

12 Багато знамень і чудес були зроблені руками
апостолів серед людей. Усі віруючі зібралися разом
на Соломоновому ґанку, маючи спільну мету. 13 Ні-

† *не говорити про Ісуса Буквально «не згадувати це ім'я».*

†† *в ім'я Або «владою».*

хто інший не наважувався пристати до їхнього гурту, але люди прославляли їх. 14 І все більше й більше віруючих додавалося до Господа, як чоловіків, так і жінок. 15 Зрештою люди почали виносити своїх хворих просто на вулиці. Ті, які лежали на ліжках або на постелях сподівалися, що коли Петро йтиме вулицею, то бодай тінь його впаде на когось із них.
16 Цілі юрби людей приходили до Єрусалиму з довколишніх міст і сіл. Вони також приносили своїх хворих чи одержимих нечистими духами і всі зцілювалися.

Переслідування апостолів

17 Тоді первосвященик і ті, хто був з ним, тобто саддукеї, сповнилися заздрощів. 18 Вони схопили апостолів і кинули їх до громадської в'язниці. 19 Але вночі Ангел Господній відчинив двері в'язниці, і вивів апостолів на волю, сказавши їм: 20 «Ідіть, станьте у храмі й усе розкажіть людям про нове життя».
21 Почувши ці слова, апостоли на світанку прийшли до храму й почали навчати людей.
Вранці первосвященик і ті, хто був з ним, скликали Синедріон і загальне зібрання старійшин Ізраїлю й послали варту до в'язниці, щоб привести апостолів. 22 Коли вартові прийшли до в'язниці, то вони там апостолів не знайшли. Повернувшись до первосвященика, вони доповіли: 23 «Двері в'язниці були надійно зачинені, вартові стояли біля дверей, але, відчинивши двері, ми побачили, що всередині нікого немає».
24 Коли начальник варти й верховні священики почули цей звіт, вони були збентежені й дивувалися, що б то могло трапитися.
25 Аж тут інший чоловік сказав їм: «Люди, яких ви кинули до в'язниці, стоять зараз у храмі й навчають народ!» 26 Тоді начальник, узявши з собою воїнів, пішов до храму й привів апостолів. Але силу вони не могли застосувати, бо розуміли, що люди можуть закидати їх камінням.
27 Коли апостоли постали перед Синедріоном, первосвященик промовив до них: 28 «Ми вам суворо наказували не проповідувати про того Чоловіка. І все одно ви заповнили весь Єрусалим своїм ученням, та ще й прагнете звалити на нас вину за Його смерть!»
29 На те Петро й інші апостоли відповіли: «Ми мусимо слухатися Бога більше, ніж людей. 30 Бог наших батьків воскресив Ісуса з мертвих. Того Ісуса, Якого ви стратили розп'яттям на хресті. 31 Господь вшанував Христа, посадивши Його по праву руку від Себе, як Князя й Спасителя. Тож Він може дати народу ізраїльському покаяння і прощення гріхів.
32 Ми є свідками цих подій і тому знаємо, що вони істинні. Їх підтверджує і Святий Дух, якого Бог дав тим, хто слухається Його».
33 Почувши таку відповідь, члени Синедріону розлютилися. Вони почали змовлятися, як вбити апостолів. 34 Але в Синедріоні був один фарисей, на ім'я Ґамалиїл. Він був вчителем Закону, та його дуже поважали всі люди. Підвівшись, він наказав на хвилину вивести апостолів. 35 Потім Ґамалиїл звернувся до Синедріону, сказавши: «Мужі ізраїльські, добре обміркуйте те, що ви збираєтеся зробити з цими людьми. 36 Колись з'явився Тевда † і видавав себе за велику людину. До нього тоді приєдналося близько чотирьохсот послідовників. Коли Тевду було вбито, його послідовники розійшлися, й це ні до чого не привело. 37 Після нього під час перепису населення прийшов з Ґалилеї Юда. І чимало людей пішло за ним. Його теж було вбито, а всі послідовники його порозбігалися.
38 Тож і зараз, кажу вам, стороніться цих людей. Залиште їх, бо якщо справа їхня йде від людей, вона провалиться. 39 А якщо від Бога, то все одно Його не зупините. Тільки виявиться, що ви воюєте проти Бога!» 40 Члени Синедріону послухалися його і, побивши апостолів батогами, наказали їм не говорити більше від імені Ісуса й відпустили їх.
41 Апостоли залишили Синедріон, радіючи з того, що сподобились зазнати страждань і зневаги заради Ісуса. 42 І кожен день у храмі та йдучи з оселі в оселю вони навчали людей і проповідували Благовість, що Ісус є Христос.

Обрання сімох чоловіків для особливої праці

6 Тими днями кількість Ісусових учнів дедалі зростала. Але дехто з послідовників, які розмовляли грецькою мовою, були невдоволені іншими учнями, які були з Юдеї. Мовляв, їхніх вдів ображають при розподілі щоденної частки харчів.
2 Тоді дванадцять апостолів зібрали разом громаду послідовників і сказали: «Це не добре, що ми залишаємо служіння слову Божому заради керування розподілом харчів. 3 Тож, брати і сестри, оберіть з-поміж себе сімох мужів з доброю славою, сповнених Духа Святого і мудрості. Ми їх призначимо відповідати за ці справи, 4 а самі присвятимо себе молитві й служінню Слову».
5 Ця пропозиція задовольнила всю громаду. Вони обрали Степана (чоловіка, сповненого віри і Духа Святого), а також Пилипа ††, Прохора, Никанора, Тимона, Пармена і Миколу з Антиохії, який раніше був навернений у юдейську віру. 6 Цих людей поставили перед апостолами, які помолившись, поклали руки ‡ на них.
7 Отже, Слово Боже поширювалося, й кількість послідовників у Єрусалимі значно зросла. Навіть багато юдейських священиків підкорилося новій вірі.

---

† *Тевда Він оголосив себе Месією, Божим посланцем. За наказом римського прокуратора (намісника) йому стяли голову.*
†† *Пилипа Мова йдеться не про апостола Пилипа, а про іншого чоловіка з таким же ім'ям.* ‡ *поклали руки Таким чином віруючі просили Господа благословити їх: зцілити від недугів, отримати дар Святого Духа, надати сили у Божій праці тощо.*

Степан перед Синедріоном

8 Степан був чоловіком, сповненим благодаті й
сили. Він чинив великі дива й дивовижні знамення
між людьми. 9 Але дехто, з так званої «синагоги
вільних людей» †, виступили проти нього. То були
юдеї з Киринеї та Александрії, а також із Силикії та
Азії. Вони почали сперечатися зі Степаном, 10 але
не могли протистояти ні мудрості, ні Духові Свято-
му, з якими він говорив.
11 Тоді вони декого підкупили, щоб ті люди сказа-
ли: «Ми чули, як Степан ганьбив Закон Мойсея і Бо-
га». 12 Таким чином вони підбурили народ, старій-
шин і книжників. Ті виступили проти Степана, й,
схопивши його, привели до Синедріону. 13 І було та-
кож приведено лжесвідків, які сказали: «Він без кін-
ця ганьбить це святе місце і Закон Мойсея. 14 Бо ми
чули, як він казав, що Ісус із Назарета зруйнує храм
і змінить наші звичаї, які Мойсей передав нам».
15 Усі, хто були в Синедріоні, пильно подивилися
на Степана й побачили, що обличчя в нього було,
як у Ангела.

Степанова промова в Синедріоні

7 Тоді первосвященик запитав Степана: «Це
правда?» 2 Степан відповів: «Брати й батьки мої
юдейські, послухайте мене! Наш великий і славний
Бог з'явився предку нашому Авраму, коли той іще
був у Месопотамії. Це сталося до того, як Авраам
оселився в Гарані. Бог сказав йому: 3 „Залиш країну
і батьківщину свою, й рушай до землі, яку Я вкажу
тобі” ††.
4 Тож Авраам залишив землю Халдейську ‡ й осе-
лився в Гарані. Після смерті Авраамового батька
Бог змусив Авраама переселитися в цю землю, де
ви живете зараз. 5 Бог не дав йому тут ніякої спад-
щини, ані шматка землі. Але Він обіцяв дати цю
землю у володіння Авраамові та його нащадкам,
хоч на той час Авраам іще не мав дітей.
6 Ось що Бог сказав йому: „Діти твої будуть чужин-
цями в незнайомій країні. Люди землі тієї понево-
лять дітей твоїх і знущатимуться з них протягом чо-
тирьох століть. 7 Але Я покараю той народ, який по-
неволить дітей твоїх” ‡‡. І ще сказав Бог: „І зрештою
вони вийдуть із землі тієї, і поклоняться Мені на
цьому місці” ‡‡‡.
8 Бог дав Авраамові заповіт про обрізання. Згодом
Авраам став батьком Ісаака, і на восьмий день пі-
сля народження хлопчика батько зробив йому
обрізання. Ісаак дав життя Якову, а Яків став ба-
тьком дванадцятьох патріархів ‡‡‡. 9 Та вони заздри-
ли Йосипу, і продали його в рабство в Єгипет. Але
Бог був з Йосипом. 10 Господь рятував його від усіх
негараздів і, давши Йосипові мудрість, навчив як
здобути прихильність фараона, єгипетського царя.
І фараон зробив його правителем усього Єгипту й
усього царського господарства.
11 Потім настав голод у всьому Єгипті та Ханаані,
який приніс страшні страждання. Наші прабатьки
не могли знайти їжі. 12 Але до Якова дійшли чутки,
що в Єгипті можна придбати зерно, і він послав ту-
ди синів своїх, наших прабатьків. Це була їхня пер-
ша подорож до Єгипту. 13 А коли вони прибули до
Єгипту вдруге, Йосип відкрився їм, що він — їхній
брат. Тоді ж і фараон взнав про Йосипову родину.
14 Тож Йосип послав по свого батька Якова та всю
його родину — всього сімдесят п'ять чоловік. 15 У
Єгипті, Яків і наші прабатьки, жили до самої смерті.
16 Тіла їхні перенесли в Сихем і там поховали в мо-
гилі, що його Авраам придбав за срібло в синів Га-
мора в Сихемі.
17 З наближенням часу, коли мала збутися Божа
обітниця Аврааму, кількість наших людей у Єгипті
все більше зростала. 18 Зрештою, до влади над Єги-
птом прийшов інший цар, який не знав Йосипа.
19 Він підступно повівся з нашим народом, був жор-
стокий до наших прабатьків: він змушував їх кида-
ти своїх немовлят напризволяще, щоб ті вмирали.
20 У той час народився Мойсей, котрий був над-
звичайно вродливим немовлям. Три місяці він ріс у
батьківському домі. 21 Коли ж прийшов час полі-
шити дитину, Мойсея забрала до себе фараонова
дочка, і виростила його як свого сина. 22 Мойсей
був навчений усієї мудрості єгиптян. Він був дужий
у своїх словах і вчинках.
23 Коли Мойсею сповнилося сорок років, він вирі-
шив відвідати своїх братів-ізраїльтян. 24 А коли по-
бачив Мойсей, як один з єгиптян знущався над
одним з них, він помстився за скривдженого, вбив-
ши єгиптянина.
25 Мойсей думав, що брати його зрозуміють, що
Бог використовував його для їх визволення, але
юдеї не розуміли того.
26 Наступного дня Мойсей, побачивши, як два
юдея билися між собою, намагався помирити їх.
Він сказав: „Люди, ви ж брати! Навіщо кривдите
одне одного!” 27 Але чоловік, який кривдив іншого,
відштовхнув Мойсея зі словами: „Хто тебе поставив
над нами правителем і суддею? 28 Чи ти й мене хо-
чеш убити, як убив вчора того єгиптянина?” ‡‡‡
29 Почувши ці слова, Мойсей втік з Єгипту і пішов
до землі Мидійської де оселився чужоземцем. Там у
нього народилося двоє синів».

Мойсей виводить ізраїльтян з Єгипту

30 «Через сорок років з'явився Мойсею Ангел у по-
лум'ї палаючого куща. То було в пустелі, біля гори
Синай. 31 Побачивши це знамення, Мойсей був вра-

† *вільних людей Або «лібертинів» — людей, які звільнилися з рабства.* †† *Цитата приведена з книги Бут. 12:1.* ‡ *землю Халдейську Або «землю Вавилонську». Це була земля у південній частині Месопотамії. Також див.: у 2 вірші.* ‡‡ *Цитата приведена з книги Бут. 15:13-14.* ‡‡‡ *Цитата приведена з книг Бут. 15:14 та Вих. 3:12.* ‡‡‡‡ *Ісаак... патріархів Йдеться мова про предків дванадцятьох юдейських племен.*

‡‡‡‡ *Цитата приведена з книги Вих. 2:14.*

жений, та коли підійшов ближче, щоб краще роздивитися, то почув голос Господа: 32 „Я Бог твоїх прабатьків, Бог Авраама, Ісаака та Якова!” † Мойсей тремтів від страху й не наважувався підвести очі.

33 А Господь сказав йому: „Зніми сандалії з ніг своїх, бо місце, на якому ти стоїш, — свята земля. 34 Я подивився й побачив переслідування Мого народу в Єгипті. Я чув стогін Мого народу, і зійшов, щоб звільнити його. Вирушай! Я посилаю тебе до Єгипту” ††.

35 Це був той самий Мойсей, якого люди відштовхнули зі словами: „Хто тебе поставив над нами правителем і суддею?” Через Ангела, який з’явився Мойсею у полум’ї палаючого куща, Бог послав його стати правителем і рятівником ‡.

36 Мойсей вивів народ ізраїльський з Єгипту. Сорок років він вів людей, творячи чудеса й показуючи знамення в Єгипті, біля Червоного моря, в пустелі. 37 Це ж він сказав синам Ізраїлю: „Бог пошле вам Пророка такого, як я, вибравши Його з-поміж вашого народу” ‡‡.

38 Це ж він був у пустелі з нашими прабатьками і з Ангелом, який говорив з ним на горі Синай. Це він дістав живі слова, щоб принести їх нам.

39 Та наші предки відмовилися слухати його. Навпаки, вони відштовхнули його й хотіли повернутися до Єгипту. 40 Вони сказали Ааронові: „Зроби нам якихось богів, щоб вели нас. Бо ми не знаємо, що сталося з тим Мойсеєм, який вивів нас з Єгипту” ‡‡.

41 У ті часи люди Ізраїлю робили зображення тельця і приносили цьому бовванові пожертви. Вони раділи з того, що зробили своїми руками!

42 Але Бог відвернувся від них, давши їм можливість поклонятися зіркам небесним. Як це сказано в книзі пророчій:

„Люди Ізраїлю!
Сорок років в пустелі не приносили ви Мені
кровні підношення та пожертви.
43 Ви несли з собою намет Молоха
і зірку свого бога Рефана,
бовванів для поклоніння.
Саме тому Я вишлю вас геть,
аж за Вавилон”.

Амос 5:25-27

44 Наші прабатьки мали з собою в пустелі святий намет. Він був зроблений, як Бог наказав Мойсею за тим зразком, який той бачив. 45 Одержавши цей намет, наші прабатьки принесли його з собою, коли Ісус ‡‡† повів їх захопити землю інших народів. Та Бог виганяв їх, коли наші пращури наступали. Святий намет лишався з ними аж до часів Давидових.

46 Бог був дуже задоволений Давидом, і той попросив Господа дозволити йому звести оселю Богові Якова ‡‡‡. 47 Але то вже Соломон збудував храм Божий. 48 Втім, Всевишній не живе в будинках, зведених руками людськими. Як казав пророк §:

„Небо — Мій престол, —
сказав Господь. —
49 І земля — то Мій підніжок!
Який же дім зведете ви для Мене?
Де є те місце, щоби Я спочив?
50 Та чи ж не Я все це створив?”

Ісаї 66:1-2

51 О вперті вожді юдейські! Ви відвернули серця ваші від Господа і не бажаєте слухати Його! Ви завжди опираєтеся Духові Святому. Ви такі ж, як ваші пращури. 52 Чи був хоч один пророк, якого б ваші предки не переслідували? Вони повбивали навіть тих, хто провіщав прихід Праведного. А зараз ви зрадили і вбили Його. 53 Ви ж ті, хто прийняли від Ангелів Закон, але не стали його дотримуватися».

Убивство Степана

54 Почувши це, вожді юдейські були розлючені, вони скреготіли зубами на Степана. 55 Але він, сповнений Духа Святого, підвів очі до неба й побачив Божу славу й Ісуса, Який стояв праворуч від Бога. 56 І сказав Степан: «Послухайте! Я бачу, як розкрилися Небеса. Я бачу Сина Людського. Він стоїть праворуч від Бога».

57 У відповідь на ці слова вони закричали у гніві й позатуляли вуха, щоб не чути його. Потім усі разом кинулися на Степана, витягли його за місто й почали закидувати камінням. А свідки поскладали плащі свої до ніг юнака, якого звали Савлом. 59 У той час, коли вони кидали в Степана каміння, він молився кажучи: «Господи Ісусе, прийми мій дух». 60 А потім він упав на коліна й голосно скрикнув: «Господи, не зараховуй їм цей гріх». По цьому слові Степан помер.

Переслідування перших християн

8 Юнак Савл схвалював вбивство Степана, вважаючи це справедливим.

Того дня почалися великі переслідування Єрусалимської церкви. Всіх віруючих, крім апостолів, було розігнано по всій Юдеї і Самарії. 2 Кілька побожних чоловіків поховали Степана й гірко плакали за ним. 3 Савл почав знищувати церкву. Він ходив від дому до дому, витягав чоловіків і жінок і кидав їх до в’язниці. 4 А ті віруючі, яких вигнали з Єрусалиму, ходили повсюди, розповідаючи людям Благовість.

Пилип у Самарії

5 Пилип §† подався до міста Самарії і проповідував самаритянам про Христа. 6 Коли юрби людей уважно слухали його й бачили ті чудесні знамення, що

† *Цитата приведена з книги Вих. 3:6.* †† *Цитата приведена з книги Вих. 3:5-10.* ‡ *Цитата приведена з книги Вих. 2:14.* ‡‡ *Цитата приведена з книги Повт. Закону 18:15.* ‡‡ *Цитата приведена з книги Повт. Закону 32:1.* ‡‡† *Ісус У цьому вірші йдеться мова про Ісуса Навина, Мойсеєвого помічника й учня.*

‡‡‡ *оселю Богові Якова Або «народу ізраїльському». Деякі древньогрецькі рукописи містять «оселю Якова».* § *пророк Пророк Ісая, 740-700 рр до Р. Х.* §† *Пилип Мова йдеться не про апостола Пилипа, а про іншого чоловіка з таким же іменем.*

він звершував, вони глибоко переймалися тим, про що він говорив. 7 Нечисті духи з гучним криком виходили з одержимих людей. Багатьох немічних і кульгавих зцілив Пилип. 8 Тоді велика радість охопила все місто.

Симон-ворожбит

9 Був там собі чоловік на ймення Симон. До приходу Пилипа він займався ворожбитством і вражав самаритян своїми чудесами. Він домагався, щоб його вважали великим. 10 Всі люди, від найменшого до найбільшого, прислухалися до нього й казали: «Цей чоловік має силу Божу, яка зветься Великою Силою». 11 Багато людей стали його послідовниками, оскільки впродовж довгого часу він вражав усіх своїм ворожбитством.

12 Та коли Пилип проголосив їм Благовість про Царство Боже й ім'я Ісуса Христа, вони повірили Пилипові й прийняли хрещення, як чоловіки, так і жінки. 13 Сам Симон повірив у Благовість і, коли охрестився, то лишився при Пилипові. І тепер вже Симона вражали великі знамення й чудеса, які відбувалися в нього на очах.

14 Коли апостоли в Єрусалимі почули, що Самарія прийняла Послання Боже, вони послали туди Петра та Іоана. 15 Прибувши у ту землю, Петро й Іоан молилися за самарійських віруючих, щоб ті отримали Дух Святий. 16 Адже поки що він ні на кого з них не зійшов; вони ще тільки-но охрестилися в ім'я Господа Ісуса.

17 Тож, коли Петро й Іоан поклали руки на них, вони отримали Дух Святий. 18 Тоді Симон, побачивши, що Дух Святий пролився на людей через покладання рук апостолів, почав пропонувати їм гроші. 19 Він просив: «Дайте мені цю силу, щоб кожен, на кого я покладу руки, міг сповнитися Святим Духом».

20 Петро сказав йому: «А бодай би пропали ті гроші разом з тобою, бо ти думав за гроші придбати Дар Божий. 21 У цій справі немає твоєї частки, бо серце твоє перед Богом не праведне. 22 Тож покайся в цьому гріху й молися Господу. Можливо, Він простить тобі цю лиху думку, що спала тобі на розум. 23 Бо я бачу, що ти повен гірких заздрощів. Ти перебуваєш у полоні гріха». 24 На те Симон відповів: «Помолися й ти Господу за мене, щоб не впали на мене ті кари, про які ти сказав».

25 Апостоли Петро й Іоан розповіли самаритянам про Ісусові діяння, свідками яких вони були, та донесли до людей Слово Господа, а потім повернулися до Єрусалиму. По дорозі вони проповідували Благовість в багатьох самаритянських містах.

Хрещення ефіопського вельможі

26 З'явився до Пилипа Ангел Господній і сказав: «Збирайся й рушай на південь, по дорозі, що веде з Єрусалиму до Ґази». (Та дорога пролягала через пустелю).

27 Тож Пилип зібрався й вирушив. По дорозі він зустрів одного ефіопа, євнуха, який був вельможею Кандакії, цариці ефіопської, та виконував обов'язки наглядача за всією її скарбницею. Ефіоп їздив до Єрусалиму поклонитися Богу. 28 Тепер, повертаючись додому, він сидів у своїй колісниці й читав книгу пророка Ісаї.

29 Дух Святий сказав Пилипові: «Йди до тієї колісниці й лишайся біля неї». 30 Наблизившись до колісниці, Пилип почув, що вельможа читає книгу пророка Ісаї. Пилип запитав його: «Чи розумієш ти те, що читаєш?» 31 Тоді ефіоп відповів: «Як можу я розуміти, якщо ніхто не пояснює мені цього?» І він запросив Пилипа піднятися й сісти поруч із ним.

32 Вельможа саме читав таке місце:

«Його вели, як вівцю на заклання.
І як ягня, яке німує перед стригалем,
так і Він не розтулив своїх уст.
33 Принижений, Він був позбавлений справедливості.
Хто розповість колись про Його нащадків?
Адже життя Його на землі скінчилося».

Ісаї 53:7-8

34 Вельможа † запитав Пилипа: «Скажи мені, будь ласка, про кого говорить пророк? Це він про себе, чи про когось іншого?» 35 І Тоді Пилип заговорив, почавши саме з цих слів Писання, і розповів євнуху Благовість про Ісуса.

36 Дорога вела їх униз і привела до води. Вельможа сказав: «Поглянь! Тут є вода! Чому би мені не похреститися?» 37 [Пилип відповів: «Якщо ти віриш усім своїм серцем, то можеш охреститися». Вельможа сказав: «Я вірю, що Ісус Христос — Син Божий»] ††. 38 Тоді Вельможа наказав візникові зупинитися. Вони вдвох, Пилип і вельможа, спустилися до води, й Пилип охрестив його. 39 А коли виходили з води, Дух Господа забрав Пилипа, і вельможа більше його не бачив. Сповнений радості, він продовжив подорож.

40 А Пилип опинився в місті Азоті. Звідти він пішов по всіх містах, проповідуючи Благовість, аж доки не прибув до Кесарії.

Навернення Савла

9 Тим часом Савл продовжував погрожувати послідовникам Господа, намагаючись налякати і знищити їх. Він пішов до первосвященика й попросив у того листи до синагог міста Дамаска. Він хотів, щоб у цих листах йому було дано повноваження: якщо він знайде там послідовників «Дороги Господньої», все одно чоловіків чи жінок, міг схопити їх і доставити до Єрусалиму.

3 Коли він уже наближався до Дамаска, несподівано світло з небес спалахнуло навколо нього. 4 Савл упав на землю і почув голос, який говорив до ньо-

† *Вельможа Буквально «Євнух». Див.: «євнух». Також у 36, 38, 39 віршах.* †† *Деякі древньогрецькі рукописи цього вірша не мають.*

го: «Савле, Савле, навіщо ти переслідуєш Мене?»
5 Савл запитав: «Хто ти, Господи?» І голос відповів:
«Я Ісус, Якого ти переслідуєш. 6 Але встань і йди до
міста, й там тобі буде сказано, що робити».
7 Люди, які подорожували разом із Савлом, стояли
мовчки. Вони чули голос, але не бачили нікого.
8 Підвівшись з землі, Савл розплющив очі, але нічо-
го не побачив. Супутники взяли його за руку й по-
вели в Дамаск. 9 Три дні він нічого не бачив, нічого
не їв і не пив.

Савл і Ананій

10 У Дамаску мешкав учень Ісуса на ймення Ана-
нія. Господь сказав йому у видінні: «Ананіє!» Він від-
повів: «Я тут, Господи!» 11 Господь сказав йому:
«Збирайся й рушай на вулицю, що зветься Пря-
мою. Там у домі Юди † запитай чоловіка з міста Тарс
на ймення Савл. Він зараз молиться. 12 Йому було
видіння, й він бачив, що до нього прийшов чоловік
на ймення Ананія і поклав на нього руки, щоб він
знову прозрів».
13 Та Ананія відповів: «Господи, я від багатьох чув
про цього чоловіка, про все те лихо, що він заподі-
яв Твоїм святим людям у Єрусалимі. 14 І сюди він
з'явився, наділений владою від головних первосвя-
щеників схопити всіх, хто вірить у Тебе» ††.
15 Але Господь сказав йому: «Іди! Бо Я обрав цього
чоловіка, щоб донести ім'я Моє до поган, їхніх ца-
рів, та й до людей ізраїльських. 16 Я Сам маю пока-
зати йому все, що він мусить вистраждати за ім'я
Моє».
17 Тож Ананія вирушив і прийшов у той дім. Він по-
клав руки на Савла, промовивши: «Брате Савле, Го-
сподь Ісус, Який з'явився тобі по дорозі сюди, по-
слав мене щоб ти знову побачив і сповнився Духа
Святого». 18 І тієї ж миті неначе луска впала з Савло-
вих очей, і він знову прозрів. Він підвівся на ноги й
охрестився. 19 Потім, попоївши, Савл відновив сили.
І ще декілька днів він перебував у Дамаску з Ісусо-
вими учнями.

Савл проповідує в Дамаску

20 Невдовзі Савл пішов по синагогам й почав про-
повідувати про Ісуса. Він казав: «Ісус — Син Бо-
жий!» 21 Всі, хто чули його, дуже дивувалися й пере-
питували: «Чи це не той самий чоловік, який нама-
гався знищити в Єрусалимі всіх, хто вірить в Хри-
ста? ‡ Чи не для того він прибув сюди, щоб схопити
віруючих і привести до головних священиків?»
22 Але Савл дедалі більше набирав сили і вражав
юдеїв, які жили в Дамаску, доводячи, що Ісус і є
Христос.
23 Минуло кілька днів, і юдеї змовилися вбити Сав-
ла. 24 День і ніч стежили вони за міською брамою,
щоб убити його, але їхні плани стали відомі Савлу.
25 Та деякі послідовники Христа, яким проповідував
Савл, допомогли йому втекти звідти, спустивши йо-
го уночі в кошику через отвір у міський стіні.

Савл у Єрусалимі

26 Повернувшись до Єрусалиму, Савл спробував
приєднатися до віруючих, та вони лякалися його.
Ніхто не вірив, що він став Ісусовим учнем. 27 Але
Варнава прийняв його й відвів до апостолів. Він
розповів, як Савл бачив Господа на дорозі, і як Го-
сподь говорив до нього, і як він у Дамаску відважно
проповідував в ім'я Ісуса. 28 Савл залишився з апо-
столами, й вільно ходив з ними Єрусалимом, і від-
важно проповідував ім'я Господа. 29 Він розмовляв і
сперечався й з юдеями, які говорили грецькою мо-
вою, але ті почали змовлятися вбити його. 30 Коли
браття довідалися про це, то відвели Савла до Кеса-
рії, а звідти відіслали до Тарса.

Зцілення Енея

31 В Юдеї, Ґалилеї та Самарії настали для церкви
мирні часи. Церква зміцніла і виросла чисельно. Ві-
руючі жили в пошані до Господа і були втішені Ду-
хом Святим. 32 Мандруючи з міста до міста, Петро
завітав до віруючих ‡†, які мешкали в Лидді. 33 Там
він знайшов чоловіка, на ймення Еней, який уже ві-
сім років був немічний і прикутий до ліжка. 34 Петро
сказав йому: «Енею, Ісус Христос зцілює тебе. Під-
ведись і сам постели собі ліжко». І той негайно підві-
ся.
35 І всі мешканці Лидди й Сарона бачили його й
навернулися до Господа.

Зцілення Тавіти

36 В Йоппії жила Ісусова послідовниця Тавіта, з
грецької Доркас, що перекладалося як «сарна». Во-
на завжди була готова на добрі справи й завжди да-
вала бідним гроші. 37 Якраз у ті дні вона захворіла й
померла. Тіло її обмили й поклали в горішній кім-
наті.
38 Лидда була біля Йоппії. Коли Ісусові послідовни-
ки в Йоппії почули, що Петро перебуває в Лидді,
вони послали до нього двох чоловіків з проханням:
«Прийди до нас, будь ласка, негайно». 39 Петро зі-
брався й вирушив з ними. Коли він прийшов, його
відвели до горішньої кімнати, та всі вдови обступи-
ли його. Вони плакали й показували йому одяг та
інші речі, які Тавіта зробила своїми руками, коли
ще була з ними.
40 Петро вислав їх із кімнати, а сам став на коліна
й почав молитися. Потім, повернувшись до тіла,
промовив: «Тавіто, встань!» Вона розплющила очі
й, побачивши Петра, сіла. 41 Петро подав їй руку й
допоміг встати на ноги. Слідом за тим він покликав
усіх віруючих та вдів і показав їм, що Тавіта жива.

† *Юди Він не був одним з дванадцяти апостолів, обраних Христом.* †† *хто вірить у Тебе Буквально «закликаючи Твоє ім'я», тобто «віруючи в Ісуса» або «молячись Йому про допомогу».* ‡ *хто вірить в Христа Буквально «закликаючи Його ім'я».*

‡† *віруючих Буквально «святих». Також у 41 вірші.*

42 Це стало відомо по всій Йоппії, тож багато людей повірило у Господа. 43 Петро залишився в Йоппії на багато днів в одного кожум'яки на ім'я Симон.

Навернення Корнилія

10 У Кесарії жив собі чоловік на ймення Корнилій, який був сотником у так званому Італійському полку. 2 Він був побожним чоловіком й поклонявся істинному Богу, як і вся його родина; щедро подавав бідним милостиню і завжди молився Господу.

3 Якось о третій пополудні Корнилію було видіння. Він виразно побачив Ангела Божого, який ввійшов до нього й покликав: «Корнилію!» 4 Корнилій зі страхом подивився на нього й запитав: «Що Ти бажаєш, Господи?» Ангел відповів: «Твої молитви й милостині бідним стали відомі Богу, Він пам'ятає про тебе. 5 Зараз пошли когось до Йоппії, нехай приведуть сюди чоловіка на ймення Симон, який ще зветься Петром. 6 Він зупинився у кожум'яки Симона, будинок якого стоїть біля моря».

7 Коли Ангел, з яким він розмовляв, зник, Корнилій покликав двох слуг і одного побожного воїна з числа своїх підлеглих. 8 Він розповів їм про все, що сталося, й послав їх до Йоппії.

9 Наступного дня, коли вони були в дорозі й уже наближалися до міста, Петро піднявся на дах † будинку помолитися. 10 Опівдні він відчув, що зголоднів, і захотів їсти. І поки Петрові готували обід, йому було видіння. 11 Петро побачив, як небеса розкрилися й щось подібне до великого простирадла, яке хтось тримає за чотири ріжки, злетіло додолу. 12 А на ньому були різноманітні тварини й гади земні, а також птахи небесні.

13 Тоді голос долинув до нього: «Встань, Петре. Вбий і їж!» 14 Петро відповів: «Звісно, я не можу, Господи! Я ніколи не їв нічого брудного або нечистого». 15 І вдруге пролунав голос: «Не вважай нечистим те, що очищене Богом». 16 І так тричі голос промовив до Петра, і тричі Петро відмовлявся, а після того все знову піднялося на небо.

17 Петро був збентежений, міркуючи, що б усе це могло означати. Аж ось надійшли люди, яких послав Корнилій, й тепер вже стояли біля воріт. 18 Прибульці голосно запитали, чи гостює тут чоловік на ймення Симон, якого ще називають Петро.

19 Тим часом Петро все ще розмірковував про з'яву, яку він бачив. І тут Дух Святий сказав йому: «Послухай! Троє чоловіків шукають тебе. 20 Вставай і зійди вниз, й рушай з ними без зволікань, бо то Я послав їх».

21 Петро зійшов униз і сказав прибульцям: «Я саме той, кого ви шукаєте. Що привело вас?» 22 Вони відповіли: «Нас послав сотник Корнилій. Він чоловік праведний і богобійний. Весь люд юдейський його поважає. Ангел святий звелів йому запросити тебе до його оселі й послухати твоє слово». 23 Петро запросив їх зайти й відпочити. Наступного дня він зібрався й вирушив. Разом з ними пішло й кілька віруючих з Йоппії. 24 Наступного дня вони прибули до Кесарії. Покликавши своїх родичів і найближчих друзів, Корнилій чекав на їхній прихід.

25 Коли Петро ввійшов, Корнилій зустрів його, впав на коліна й поклонився йому. 26 Але Петро підвів його й промовив: «Підведися! Я така ж сама людина, як і ти». 27 Мовивши так, Петро зайшов у дім і побачив, що там зібралося багато народу.

28 Він сказав їм: «Ви знаєте, що Закон забороняє юдеям мати справу з чужоземцями або приходити до них у гості. Але Бог навчив мене, що не можна жодну людину вважати поганою чи нечистою. 29 Тож коли Корнилій запросив мене, я прийшов без будь-яких заперечень. Через те я питаю: навіщо ви посилали по мене?»

30 Корнилій відповів: «Чотири дні тому в такий самий час, о третій пополудні, я молився в своєму домі. Аж раптом переді мною виник чоловік у сяйливому вбранні. 31 Він сказав: „Корнилію, твоя молитва почута, Бог пам'ятає про твої дарунки бідним. 32 Пошли людей до Йоппії і запроси Симона, якого ще звати Петром, прийти до тебе. Він зупинився в домі Симона-кожум'яки біля моря". 33 Отож я відразу послав по тебе. І ти був такий люб'язний, що погодився прийти. Всі ми тут зараз перед Богом, щоб почути, що Господь велів тобі сказати нам».

Петрова промова у Корнилія

34 Тоді Петро звернувся до них, сказавши: «Тепер я ясно бачу, що Бог ставиться однаково до всіх. 35 В кожному народі людина, яка шанує Бога й робить те, що правильно, прийнята Богом. 36 Ось Слово, яке Він послав народові ізраїльському, проголосивши Благовість миру через Ісуса Христа. Він — Господь усіх народів.

37 Ви знаєте про те, що трапилось по Юдеї. Воно почалося в Ґалилеї після того, як Іоан проповідував людям про хрещення. 38 Ви знаєте про Ісуса Христа з Назарета, Якого Бог помазав Духом Святим і владою. Ісус мандрував по містах, творив добро, зціляв одержимих нечистими духами, оскільки Бог був з Ним.

39 Ми свідки всього, що Ісус зробив у Юдейській країні і в Єрусалимі. Та вони вбили Його, розіп'явши на дерев'яному хресті. 40 Але на третій день Бог воскресив Його, і з Божої волі Він відкрито з'явився 41 не всім людям, а лише свідкам, яких Бог вибрав заздалегідь — нам, хто їв і пив із Ним разом після Його воскресіння з мертвих. 42 Він наказав нам проповідувати й свідчити людям, що це Його Бог призначив суддею над живими й мертвими.

43 Всі пророки свідчать про Нього, кажучи, що кожен, хто вірить у Нього, одержує прощення гріхів в Його ім'я».

† *на дах Дахи будинків часто використовувалися як додаткова кімната або комора.*

Хрещення поган

44 Поки Петро все це говорив, Святий Дух зійшов
на всіх, хто слухав його. 45 Юдейські віруючі, які
прийшли разом з Петром, були вражені з того, що
дар Духа Святого пролився й на поган. 46 Вони чу-
ли, як погани говорили різними мовами й славили
Бога. Тоді Петро сказав: 47 «Чи може хтось забо-
ронити цим людям бути хрещеними водою? Адже на
них зійшов Дух Святий так само, як і на нас».
48 Тож Петро наказав їм охреститися в ім'я Ісуса
Христа. Потім вони попросили Петра залишитися з
ними на кілька днів.

Повернення Петра до Єрусалиму

11 Апостоли й віруючі по всій Юдеї довідалися,
що поганам також було дароване Слово Бо-
же. 2 Але ж, коли Петро повернувся до Єрусалиму,
віруючі з Юдеї † почали дорікати йому. 3 Вони каза-
ли: «Ти заходив до осель необрізаних поган і обідав
з ними!»
4 Петро їм докладно пояснив, як усе було: 5 «Я зна-
ходився у місті Йоппії, і під час молитви мені було
видіння. Я побачив щось на зразок великого про-
стирадла, яке спускалося з небес до мене, підтри-
муване з чотирьох кутів. 6 Я пильно придивився й
побачив там чотириногих земних тварин, диких
звірів, гадів, птахів небесних.
7 Потім я почув голос, який промовив: „Встань,
Петре. Вбий і їж". 8 Але я відповів: „Звісно, я не мо-
жу, Господи! Я ніколи не їв нічого брудного або не-
чистого". 9 Голос з небес промовив вдруге: „Не вва-
жай нечистим те, що очищене Богом". 10 Так повто-
рилося тричі, а після того все знову піднялося на
небо.
11 Тієї ж миті троє чоловіків підійшли до дому, де я
перебував. Їх послали до мене з Кесарії. 12 Дух Свя-
тий звелів мені йти з ними без зволікань. Ці шесте-
ро братів наших також вирушили зі мною, і ми при-
йшли до оселі того чоловіка. 13 Він розповів нам, як
побачив Ангела, в своєму домі, і той сказав: „По-
шли людей до Йоппії, щоб вони привели Симона,
якого ще називають Петром. 14 Він принесе тобі
Слово, яким ти і всі твої домашні будуть врятовані".
15 І коли я почав говорити, Дух Святий зійшов на
всіх присутніх, так само як він спустився спочатку
на нас ††. 16 І тут я згадав, що Господь говорив нам:
„Іоан хрестив водою, а ви будете охрещені Духом
Святим". 17 Отже, якщо Бог дав їм такий самий дар,
як і нам, коли ми повірили в Господа Ісуса Христа,
то хто я такий, щоб протистояти Богу?»
18 Почувши ці слова, вони перестали сперечатися
і славили Бога кажучи: «Отож, навіть поганам Бог
дав покаяння, яке веде до вічного життя!»

Перші християни в Антиохії

19 Під час переслідувань віруючих, що почалися
після вбивства Степана, багато з них мусили тікати
в далекі краї: до Фінікії, Кіпру й Антиохії. Там вони
проповідували Слово Боже, але тільки юдеям. 20 Де-
хто з тих віруючих походив з Кіпру та Киринеї, та
коли вони потрапили до Антиохії, то почали про-
повідувати й грекам ‡, розповідаючи їм Благовість про
Господа Ісуса. 21 Сила Господня була з ними, і багато
людей повірило й навернулося до Господа.
22 Чутки про це дійшли й до віруючих у Єрусалимі,
й вони послали Варнаву до Антиохії. 23 Прибувши
туди, Варнава побачив милість Божу в дії і сильно
зрадів з того, та закликав їх усім серцем бути вірни-
ми Господу. 24 Бо він був добрим чоловіком, сповне-
ним Духа Святого й віри, і чимало людей прилучи-
лося до Господа.
25 Звідти Варнава вирушив до Тарса, шукати там
Савла і 26 коли знайшов його, привів його до Антио-
хії. Цілий рік зустрічалися вони з віруючими й на-
вчали багатьох людей. Саме в Антиохії учні були
вперше названі християнами.
27 У той час приходили з Єрусалиму в Антиохію
пророки. 28 Один з них, на ймення Аґав, встав і, на-
тхнений Духом Святим, пророк, що великий голодо-
мор настане по всьому світі. (І таке справді сталося
в часи цезаря Клавдія ‡†). 29 Кожен учень вирішив
послати скільки міг братам і сестрам, які жили в
Юдеї. 30 Вони так і зробили, передавши все через
Варнаву та Савла старійшинам церкви в Юдеї.

Нові переслідування віруючих

12 Десь у той же час, цар Ірод почав пересліду-
вати декого з тих, хто належав до церкви.
2 Він наказав стратити мечем Якова, Іоанового бра-
та. 3 Побачивши, що це схвалюють юдеї, він заду-
мав також заарештувати й Петра. То було під час
свята Прісних Хлібів.

Ув'язнення апостола Петра

4 Схопивши Петра, Ірод кинув його до в'язниці, і
наказав чотирьом четвіркам воїнів стерегти його.
Ірод мав намір після свята влаштувати суд над Пе-
тром. 5 Отже, Петра тримали у в'язниці, а церква
ревно молилася Богу за нього. 6 У ніч перед тим, як
Ірод збирався вивести його на суд, Петро спав між
двох воїнів, скутий двома ланцюгами. Вихід із
в'язниці сторожила варта.

---

† *віруючі з Юдеї Буквально «ті, хто сповідували обрізання». Деякі з юдеїв вважали, що усі послідовники Христа, повинні бути обрізаними та ретельно виконувати Закон Мойсея. Див.: Гал. 2:12.* †† *спочатку на нас В день П'ятидесятниці Святий Дух спустився на Ісусових учнів, та наділив їх силою проповідувати Добру Звістку й спасіння через Христа. Див.: Дії 2.*

‡ *грекам Буквально «елліністам» або «неюдеям».* ‡† *Клавдій Римський імператор, який правив з 41 до 54 рр. н. е. Голодомор був приблизно в 45-48 році.*

Чудесне звільнення апостола Петра

7 Раптом Ангел Господній з'явився перед ним, і
світло засяяло в в'язниці. Ангел штовхнув Петра в
бік і збудив його промовивши: «Вставай мерщій!» І
кайдани впали з Петрових рук. 8 Тоді Ангел сказав
йому: «Підпережися і взуй сандалії». Петро виконав
це. Тоді Ангел промовив: «Загорнися в плащ і йди
за мною». 9 Петро вийшов за ним, не знаючи, що
всі ці події відбуваються насправді. Він думав, що
бачить видіння.
10 Проминувши перший і другий пости варти, во-
ни підійшли до залізної брами, що вела в місто. Во-
на сама собою відчинилася перед ними, й вони ви-
йшли. Після того, як вони пройшли одну вулицю,
Ангел несподівано залишив Петра. 11 Тоді Петро
отямився й промовив: «Тепер я бачу, що все на-
справді: Господь послав цього Ангела, й врятував
мене від Іродових рук та від смерті, яку чекав на-
род юдейський».

Апостол Петро у Марії

12 Збагнувши це, Петро вирушив до дому Марії, Іо-
анової матері (Іоана ще звали Марком), де зібра-
лося багато людей помолитися. 13 Петро постукав у
хвіртку брами, і дівчина-служниця на ймення Рода
пішла запитати, хто там. 14 Упізнавши голос Петра,
вона, радісна, побігла назад, навіть забувши відчи-
нити браму, і повідомила, що Петро стоїть біля во-
ріт. 15 Присутні сказали їй: «Ти божевільна!» Та вона
наполягала, що каже правду, й через те вони сказа-
ли: «То його Ангел».
16 Та Петро все стукав, і коли вони відчинили й по-
бачили його, то були дуже здивовані. 17 Але він по-
дав їм знак рукою, заспокоївши їх, і пояснив, як Го-
сподь вивів його з в'язниці. Петро сказав: «Розка-
жіть Якову і братам про це». І, залишивши їх, він
подався до іншого місця. 18 Коли настав день, варта
була дуже збентежена. «Що могло статися з Пе-
тром?» — питали воїни. 19 Ірод послав шукати Пе-
тра, але його не знайшли. Тоді він допитав варто-
вих, віддав їх під суд і наказав стратити. Пізніше
Ірод вирушив з Юдеї до Кесарії і деякий час перебу-
вав там.

Смерть Ірода

20 Ірод був розгніваний на людей Тира й Сидона, і
вони великим гуртом прийшли до нього просити
миру, попередньо заручившись підтримкою набли-
женого царського слуги Власта. Вони просили ми-
ру, тому що їхні міста отримувала харчі з країни
Ірода.
21 У призначений день Ірод, вбраний у свої цар-
ські шати, сів на престолі й звернувся до них з про-
мовою. 22 Люди вигукнули: «Це голос бога, а не чо-
ловіка!» 23 Та Ірод не славив Бога, і тому Ангел Го-
сподній вдарив його смертельною хворобою. Ірода
сточили черви і він помер.

Шириться Слово Господнє

24 Та Слово Боже ширилося й здобувало все нових
прихильників.
25 Варнава і Савл завершили свої діяння в Єруса-
лимі й повернулися до Антиохії, взявши з собою Іо-
ана, якого ще називали Марком.

Перша подорож апостола Павла

13 У церкві в Антиохії були деякі пророки й учи-
телі: Варнава, Симеон, якого ще називали Ні-
ґером, Луцій з Киринеї, Манаїл, який зростав разом
з Іродом-тетрархом †, та Савл. 2 Одного разу, коли
вони служили Господу й постилися, Дух Святий
промовив до них: «Відділіть Мені Варнаву і Савла
для справи, на яку Я їх обрав».
3 Тож після поста і молитви, апостоли й учителі
поклали руки на Варнаву й Савла і вирядили їх у
дорогу. 4 Послані Духом Святим, вони вирушили до
Селевкії, звідки відпливли на Кіпр. 5 Опинившись у
Саламині, вони проповідували Слово Боже в юдей-
ських синагогах. Їм допомагав Іоан Марко.
6 Вони перетнули весь острів аж до Пафоса, там
зустріли ворожбита і лжепророка, юдея, якого зва-
ли Вар-Ісус. 7 Він був при губернаторі Сергії Павлі,
чоловікові розумному. Той послав по Варнаву й
Савла, бо хотів почути Слово Боже. 8 Але проти них
виступив Елімас-ворожбит (так перекладається йо-
го ім'я). Він намагався відвернути губернатора від
віри в Ісуса. 9 Тоді Савл, якого також звали Павлом,
сповнений Духа Святого, поглянув пильно на Елі-
маса й сказав: 10 «Ти повен усіляких підступів і лихо-
го лукавства! Ти син диявола, і ворог усього добро-
го! Чи припиниш ти коли-небудь удавати брехню
за істини Господні? 11 Тож слухай! Господь торкне-
ться тебе і ти осліпнеш й певний час не бачитимеш
сонця».
Тієї ж миті глибока темрява накрила Елімасові очі,
і він почав ходити безпорадно кругами, намагаю-
чись знайти когось, хто повів би його за руку. 12 По-
бачивши, що сталося, губернатор здивувався науці
Господній і повірив.

Проповідь Павла в Антиохії

13 Павло з супутниками відпливли з Пафоса й при-
були до Перґи Памфилійської. Іоан Марко залишив
їх і повернувся до Єрусалиму. 14 А вони вирушили
далі з Перґи до Антиохії Пісідійської. У суботу Павло
й Варнава прийшли до синагоги й сіли там.
15 Після читання Закону Мойсея й книг пророків
старші синагоги послали по них, переказуючи:
«Браття, якщо маєте ви слова підтримки до людей,
то кажіть, будь ласка».

† *Іродом-тетрархом Див.: «Ірод Аґриппа».*

16 Тоді Павло встав, подав знака рукою і промовив: «Народе ізраїльський і ви, погани, які поклоняються істинному Богу, слухайте. 17 Бог народу ізраїльського обрав наших предків і звеличив їх під час перебування в землях Єгипетських, та Своєю всемогутньою рукою Він вивів їх із тієї країни. 18 Протягом добрих сорока років Він терпів наш народ у пустелі. 19 Він знищив сім народів у країні Ханаанській, а землі їхні віддав у володіння ізраїльському народові на чотириста п'ятдесят років. 20 А після цього Бог дав нашому народові суддів аж до часів пророка Самуїла.

21 Після цього ізраїльтяни попросили дати їм царя. Бог дав їм Саула, сина Кіша з роду Веніаминового, який правив близько сорока років. 22 Після його зміщення Бог підніс Давида, щоб той був їхнім царем. Бог так говорив про нього: „Давид, син Єссея — такий чоловік, який Мені подобається. Він робитиме все, що Я бажатиму від нього".

23 З його, Давидового, роду Бог, як і обіцяв, привів до Ізраїлю Спасителя Ісуса.

24 А ще перед Його приходом Іоан проголосив для всіх людей ізраїльських хрещення на покаяння. 25 Завершивши свою справу, Іоан сказав: „Ким ви мене вважаєте? Я — не Христос †. Але Тому, Хто прийде за мною, я не гідний навіть розв'язати ремінці Його сандалій".

26 Браття, сини Авраамового роду, і ви, погани, які поклоняються Богу, це ж до нас звернене те Послання про спасіння. 27 Мешканці Єрусалиму та їхні правителі не впізнали Христа, й засудили Його. Тим самим справдилися слова пророків, котрі читають щосуботи. 28 І хоч вони не могли знайти ніяких підстав для винесення смертного вироку, вони попросили Пилата вбити Ісуса.

29 Виконавши все, що було про Нього сказане у Святому Писанні, вони зняли Його з хреста й поклали в могилу. 30 Але Бог воскресив Його з мертвих! 31 Протягом багатьох днів з'являвся Він тим, хто супроводжував Його в мандрах з Ґалилеї до Єрусалиму. І сьогодні вони — Його свідки нашому народу. 32 Ми оповідаємо вам Благовість: те, що Бог обіцяв нашим предкам, Він здійснив для нас, їхніх дітей, воскресивши Ісуса з мертвих. Ось що написано в другому Псалмі:

„Ти Мій Син;
Сьогодні Я став Твоїм Батьком".

Псалми 2:7

34 І як Бог воскресив Його з мертвих, щоб Він ніколи не повернувся у тлін, то сказав так:

„Я дам вам святе й вірне благословення,
яке обіцяв Давидові".

Ісаї 55:3

35 Також і в іншому місці Він сказав:

„Ти не даси Своєму Святому
зазнати тління".

Псалми 16:10

36 Адже Давид служив волі Божій свого часу, а потім помер. Він був похований зі своїми предками, й зазнав тління. 37 А той, Кого Бог воскресив із мертвих, тління не зазнав. 38 Тож, браття, ви мусите знати, що через Нього дано вам прощення гріхів, і через Нього кожен, хто вірить, буде виправданий від усього, від чого не міг виправдатися через Закон Мойсея. 40 Отже, пильнуйте, щоб із вами не сталося того, про що писали пророки:

41 „Слухайте, ви, хто сумніваються,
дивуйтеся і гиньте,
бо в ваші дні таке Я роблю,
у що ви ніколи не повірите,
навіть якби вам хтось розповів"».

Авакума 1:5

42 Коли Павло й Варнава йшли з синагоги, люди почали просити їх, щоб наступної суботи вони знову прийшли й розповіли їм більше про все це. 43 А коли з синагоги всі розійшлися, то чимало юдеїв і побожних новонавернених у юдаїзм подалися за Павлом і Варнавою. Апостоли розмовляли з ними й переконували їх не полишати віри в Божу милість.

44 Наступної суботи мало не все місто зійшлося послухати Слово Господа. 45 Коли юдеї побачили юрмиська людей, серця їхні сповнилися заздрощів. Вони почали сперечатися з Павлом і ображати його.

46 А Павло та Варнава відважно промовляли: «Так було необхідно, щоб Слово Боже спершу було звернене до вас. Але ж ви відштовхнули його, вирішивши, що не гідні вічного життя. Тож ми й звертаємося до поган. 47 Так наказував нам Господь:

„Я зробив Тебе світлом для поган,
щоб Ти міг нести спасіння у всі кінці землі"».

Ісаї 49:6

48 Почувши це, погани зраділи й почали славити Слово Господнє. І ті, кому було призначене життя вічне, повірили. 49 Слово Господнє поширювалося по всіх навколишніх землях. 50 Але юдеї підбурили впливових побожних жінок і найважливіших людей міста, і ті почали переслідування проти Павла та Варнави, й вигнали їх з цих земель. 51 Тоді апостоли обтрусили порох зі своїх ніг проти цих людей †† і вирушили в Іконію. 52 А учні сповнилися втіхи й Духа Святого.

Павло й Варнава тікають до Лістри

14 Так само і в Іконії Павло та Варнава пішли до юдейської синагоги, і говорили там так, що величезна кількість як юдеїв, так і поган, увірували. 2 Але юдеї, котрі не повірили, почали підбурювати поган, викликавши в тих лихі почуття до віруючих.

3 Павло й Варнава довго лишалися в Іконії, і відважно проповідували в ім'я Господа. Та Він підтверджував Послання милості Своєї, допомагаючи Павлу і Варнаві творити дивовижні знамення й чудеса.

† *Христос* Буквально «Він» або «Той Самий». Див.: Ін. 1:20.

†† *обтрусили порох... цих людей* Обтрусити порох з ніг на когось означало показати зневагу до тієї людини. Див.: Лука 9:5.

4 Тож люди в місті розділилися: одні підтримували
юдеїв, інші — апостолів.
5 Деякі погани та юдеї на чолі зі своїми вождями,
намагалися побити Павла і Варнаву камінням. 6 Довідавшись про це, Павло з Варнавою втекли до міст
Лістри й Дервії, що в Лікаонії, та довколишніх земель, де продовжували проповідувати Благовість.

Зцілення каліки в Лістрі

8 У Лістрі мешкав один каліка, кривий від народження, який ніколи не ходив.: 9 Він уважно слухав,
як говорив Павло. Павло пильно подивився на каліку і, відчувши, що той мав віру зцілитися, 10 голосно промовив: «Підведися й стань на ноги!» І тієї ж
миті каліка скочив на ноги й почав ходити.
11 Коли люди в натовпі побачили, що зробив Павло, вони почали голосно вигукувати лікаонською
мовою: «Боги стали подібні до людей і зійшли до
нас!» 12 Варнаву вони називали Зевсом, а Павла —
Гермесом, оскільки здебільшого він говорив.
13 Жрець, який служив у храмі Зевса, що був розташований відразу за містом, привів биків, та приніс
вінки до міської брами. Він, а також і весь натовп,
збиралися принести пожертву Варнаві та Павлу.
14 Почувши про це, апостоли Павло та Варнава у
гніві роздерли на собі одяг †. Вони кинулися у натовп, вигукуючи: 15 «Люди! Нащо ви таке робите?
Ми такі ж люди, як і ви! Ми прийшли, щоб розповісти вам Благовість, і відвернути вас від цих негідних справ до живого Бога. Бога, Який створив небо і землю, і море, і все, що є на небі, на землі та в
морі.
16 В минулі часи Він дав волю кожному народові
йти своїм власним шляхом, 17 але Він ніколи не залишав вас без свідчень про Себе. Він творив добро
для вас: проливаючи на вас дощ із небес, і даючи
збіжжя в належну пору, даруючи вам хліб щоденний і сповнюючи радістю ваші серця».
18 Навіть промовляючи таке, Павлові й Варнаві було важко втримати людей, які прагнули принести
їм пожертви.
19 Згодом прийшли деякі юдеї з Антиохії та Іконії,
й переконали натовп піти проти Павла. Тоді люди
закидали Павла камінням, а потім витягли його за
межі міста і кинули, вважаючи, що він мертвий.
20 Але коли над ним зійшлися учні, Павло підвівся й
повернувся до міста, а наступного дня разом з Варнавою вирушив до Дервії.

Повернення до Антиохії

21 В Дервії вони проповідували Благовість і придбали багато послідовників, а потім повернулися
до Лістри, Іконії та Антиохії. Там вони зміцнювали
душі віруючих, надихали їх перебувати у вірі. Вони
казали: «Щоб увійти до Царства Божого, ми маємо
пройти через багато страждань». 23 Павло і Варнава
призначали старійшин у кожній церкві. Молитвою і
постом вони ввіряли старійшин Господу, в Якого ті
повірили.
24 Пройшовши через Пісідію, Павло й Варнава
прийшли до Памфилії. 25 А коли розповіли про Послання Господа в Пергії, то вирушили до Атталії. 26 А
звідти відпливли до Антиохії, де їм було Божою милістю доручено справу, яку вони виконали.
27 Прибувши до Антиохії, вони зібрали всіх віруючих й розповіли їм про все, що Бог зробив через
них. Павло й Варнава також повідомили, що Бог
відчинив браму віри для поган. 28 І вони довго лишалися там з іншими віруючими.

Апостольський собор в Єрусалимі

15 Через деякий час прийшли якісь люди до Антиохії з Юдеї і почали навчати братів: «Якщо
ви не обрізані за звичаєм Мойсеєвим, то не можете
бути врятовані». 2 Павло й Варнава не погодилися з
цим, і між ними зав'язалася гостра суперечка. Павло й Варнава і ще дехто були обрані йти до апостолів та старійшин у Єрусалим, і там обговорити це
питання.
3 Церква вирядила їх в дорогу, і вони рушили через Фінікію та Самарію. По дорозі вони розповідали
людям, як поганам потрібно було прийти до істинного Бога. Ці розповіді скрізь викликали радість поміж братів. 4 Коли вони прибули до Єрусалиму, їх
радо зустріли церква, апостоли й старійшини, а вони розповіли про все, що Бог зробив разом із ними. 5 Дехто з віруючих, ті, хто належали до фарисеїв, встали й мовили: «Погани мусять бути обрізані,
вони зобов'язані виконувати Закон Мойсеїв!»
6 Тоді апостоли й старійшини зібралися разом,
щоб вирішити це питання. 7 Після довгих обговорень Петро встав і сказав: «Браття, ви знаєте, що в
найперші дні Бог обрав серед вас мене. Він зробив
так, щоб саме з моїх уст погани почули Благовість і
повірили. 8 Бог, Якому відкриті серця, засвідчив їм
Свою прихильність, давши їм Дух Святий, як раніше нам. 9 Бог не зробив ніякої різниці між ними й
нами, Він очистив серця їхні вірою. 10 А раз так, то
нащо ж ви Бога випробовуєте? Навіщо намагаєтеся
на шиї цих учнів накинути ярмо ††, якого ні самі ми,
ані наші предки не були спроможні нести? 11 Але
милістю Господа Ісуса вони вірять, щоб бути спасенними так само, як ми».
12 Запала мовчанка. Вони уважно слухали розповідь Варнави й Павла про всі ті знамення й чудеса,
які Бог чинив через них перед поганами.
13 Коли вони скінчили розповідати, встав Яків і
сказав: «Браття, послухайте мене. 14 Симон розповів нам, як Бог уперше виявив Своє любов до поган, коли прийняв їх до Себе, щоб стали вони Його
людьми. 15 Слова пророків узгоджуються з цим.
Адже написано:

† *роздерли на собі одяг Це було ознакою лютого гніву.*

†† *ярмо Або «юдейський Закон». Деякі з юдеїв намагалися примусити поганів слідувати Закону Мойсея.*

16 „Я повернусь після того
і відбудую занепалий дім Давидів.
Я підніму його з руїн
і наново поставлю,
17 щоб і решта людства,
які будуть покликані іменем Моїм,
могли шукати Господа.
Отак мовить Господь,
Який зробив все це.
Амос 9:11-12
18 І це було відоме в віках” †.
19 Через те, я вважаю, ми не повинні відштовхувати поган, які приходять до Бога. 20 Натомість ми повинні написати їм і застерегти їх від вживання їжі, споганеної бовванами, від перелюбу, від м’яса удушених тварин та крові.
21 Вони не повинні цього робити, бо в кожному місті з давніх-давен є ті, хто проповідують Закон Мойсея, та читають його щосуботи у синагогах».

Послання до віруючих-неюдеїв

22 Тоді апостоли та старійшини разом з усією церквою вирішили обрати з-поміж себе тих, кого вони пошлють до Антиохії разом з Павлом та Варнавою. Вони обрали Юду, якого ще звали Варсавою, та Силу — чоловіків, котрих поважали брати. 23 Через них передали такого листа:
«Апостоли й старійшини, ваші брати шлють вітання братам з поган в Антиохії, Сирії та Кілікії.
Любі Брати,
24 Ми чули, що дехто звертається до вас від нашого імені й своїми словами турбує і бентежить вас, але все те робилося без наших вказівок. 25 Усі ми згодилися й вирішили обрати з-поміж себе людей і послати їх до вас разом з нашими любими друзями Варнавою та Павлом. 26 Вони віддали своє життям в ім’я Господа нашого Ісуса Христа. 27 Тож ми посилаємо Юду й Силу, і вони на словах перекажуть вам те саме. 28 Для Святого Духа й для нас добре не обтяжувати вас нічим більшим, ніж ці необхідні речі:
29 Не вживайте того, що було принесене в пожертву бовванам,
від вживання крові, м’яса задушених тварин та від розпусти.
Якщо ви вбережете себе від таких вчинків, то робитиме добре.
Бувайте здорові».
30 Коли посланці Варнава, Павло, Юда й Сила прибули до Антиохії, вони зібрали віруючих і вручили їм листа. 31 Ті прочитали й дуже зраділи такій підтримці. 32 Юда й Сила, які самі були пророками, багато говорили з братами, підтримуючи й зміцнюючи їхню віру. 33 Вони пробули там деякий час, а потім браття відпустили Юду й Силу з миром, і вони повернулися до тих, хто послав їх. 34 [Однак Сила вирішив залишитися там] ††.
35 Але Павло й Варнава залишилися в Антиохії. Разом з багатьма іншими вони навчали народ Слова Божого й Благовісті Господній.

Друга подорож Павла

36 За кілька днів по тому, Павло сказав Варнаві: «Давай повернемося до братів наших у всіх тих містах, де ми проповідували Слово Господа, й подивимося, як їм живеться».
37 Варнава хотів узяти з собою Іоана, якого ще називали Марком, 38 але Павло не вважав, що буде краще взяти з собою того, хто кинув їх у Памфилії і не пішов з ними на працю. 39 Між Павлом та Варнавою виникла незгода, і як наслідок, вони вирушили кожен своїм шляхом. Варнава взяв Марка й поплив з ним до Кіпру.
40 Павло обрав Силу і вони пішли через Сирію та Кілікію, допомагаючи церквам зміцнюватися, а браття з Антиохії доручили їх піклуванню Господа.

Господь кличе Павла до Македонії

16 Павло також відвідав Дервію та Лістру, де знаходився послідовник на ім’я Тимофій. Мати його була віруючою юдейкою, а батько греком.
2 Про Тимофія добре говорили браття в Лістрі та Іконії. 3 Павло хотів, щоб Тимофій пішов із ним, тому він зробив обрізання Тимофієві. Це було зроблено заради юдеїв, які мешкали у тієї місцевості, оскільки ті знали, що Тимофіїв батько був греком.
4 Проходячи через інші міста, вони передавали віруючим для послуху настанови, прийняті апостолами й старійшинами в Єрусалимі. 5 Тож церкви міцнішали в вірі, й число віруючих зростало з кожним днем.

Павло в Македонії

6 Павло та його супутники пройшли землю Фриґійську та Ґалатську, але Дух Святий не дозволяв їм проповідувати Слово в Малій Азії. 7 Дійшовши до кордону Мізії, вони збиралися йти до Віфінії, але Дух Ісуса не пустив їх. 8 Тоді, проминувши Мізію, вони прибули до Троади.
9 Вночі Павлові було видіння, в якому якийсь чоловік із Македонії постав перед ним, благаючи: «Прийди до Македонії й допоможи нам». 10 Після цього видіння, ми ‡ одразу ж зібралися йти до тієї землі, вирішивши, що то Бог покликав нас проповідувати македонцям Благовість.

Павло й Сила в Македонії

11 Ми відпливли з Троади й попрямували до Самотракії, а наступного дня пристали до Неаполя.
12 Звідти ми пішли до міста Филипи, що було рим-

† *Див.: Книга пророка Ic. 45:21.* †† *Деякі древньогрецькі рукописи цього вірша не мають.*

‡ *ми Очевидно Лука, автор книги, вирушив до Македонії з Павлом, але залишився у Филипах, коли Павло пійшов з того міста. Див.: вірш 40.*

ською колонією та головним містом тієї частини Македонії, і провели там кілька днів.

13 В суботу ми вирушили за міську браму, до річки, сподіваючись, що знайдемо там місце для молитви. Ми сіли й почали розмовляти з жінками, які зібралися там. 14 Серед них була жінка на ймення Лідія. Вона була купчихою, та торгувала багряними тканинами в місті Тіатирі. Вона поклонялася істинному Богу. Лідія слухала нас, і Господь відкрив її серце назустріч тому, що казав Павло. 15 Коли вона та її домашні охрестилися, вона почала благати нас: «Якщо ви вважаєте, що я справді вірую в Господа, то зупиніться в моєму домі». Вона вмовила нас піти до неї.

Павло і Сила у в'язниці

16 Так сталося, що коли ми йшли до місця молитви, нам зустрілася дівчина-рабиня. Вона була одержима духом †, який давав їй силу передбачати майбутнє. Роблячи це, вона приносила величезний прибуток своїм господарям. 17 Дівчина ходила за Павлом і всіма нами, вигукуючи: «Це слуги Всевишнього Бога! Вони провіщають вам шлях до спасіння!» 18 Так тривало багато днів, і Павла це почало турбувати. Тож він обернувся й промовив до духа: «Наказую тобі іменем Ісуса Христа, вийди з неї!» І він негайно вийшов з дівчини.

19 Коли її господарі побачили, що їхнім сподіванням на прибуток прийшов кінець, вони схопили Павла та Силу й потягли їх на базарну площу, а там передали владі. 20 Коли вони привели Павла та Силу до міської влади, то сказали: «Ці люди — юдеї, вони каламутять усе місто! 21 Вони проголошують звичаї, які для нас, римлян, є протизаконним прийняти або дотримуватися».

22 Весь натовп піднявся проти Павла й Сили. Володарі міста зірвали з апостолів одяг і наказали їх побити. 23 Тяжко побитих, їх кинули до в'язниці й наказали вартовому пильно стерегти їх. 24 Діставши такий наказ, він посадив апостолів у внутрішню камеру, а ноги їхні забив у колодки.

25 Близько опівночі Павло й Сила молилися й співали гімни Богу, а інші в'язні слухали їх. 26 Зненацька стався сильний землетрус, аж захитався фундамент в'язниці. Всі двері раптом розчинилися, а кайдани з усіх в'язнів попадали. 27 Вартовий прокинувся й, побачивши відчинені двері в'язниці, вихопив меча. Він хотів вбити себе, вважаючи, що в'язні втекли, 28 та Павло голосно гукнув: «Не губи себе! Ми всі тут».

29 Тоді вартовий наказав принести світло й кинувся всередину. Затремтівши зі страху, він упав на коліна перед Павлом та Силою. 30 А потім вивів їх і сказав: «Добродії, що мені робити, щоб здобути спасіння?» 31 Вони відповіли: «Вір у Господа Ісуса, і ти будеш спасенний — ти й твої домашні».

32 І апостоли розповіли Слово Господнє йому й усім іншим, хто був у тому домі. 33 Тієї нічної години вартовий узяв їх, обмив їхні рани, й тут же його самого і його родину охрестили. 34 Він привів Павла й Силу до своєї оселі і дав їм поїсти. Він, і вся його родина раділи, бо повірили у Бога.

35 Коли настав ранок, володарі міста послали воїнів, сказавши: «Звільніть тих людей». 36 Тоді вартовий передав ці слова Павлові: «Володарі міста сказали звільнити вас. Отже, виходьте зараз і йдіть з миром». 37 Але Павло відповів воїнам: «Вони прилюдно били нас без суду, хоч ми римські громадяни, потім кинули нас до в'язниці. А тепер вони хочуть випустити нас таємно? Не буде цього! Вони повинні самі прийти й вивести нас із в'язниці».

38 Варта передала ці слова володарям міста. Почувши, що Павло і Сила — римляни, ті перелякалися. 39 Вони прийшли й вибачилися перед Павлом і Силою, а потім вивели їх із в'язниці й попросили залишити їхнє місто. 40 Вийшовши з в'язниці, Павло й Сила попрямували до дому Лідії. Побачивши там братів, Павло і Сила підбадьорили їх, а потім пішли звідти.

Павло й Сила в Солуні

17 Пройшовши через Амфіполь та Аполонію, Павло та Сила прибули до Солуні, де була юдейська синагога. 2 Павло, за своїм звичаєм, пішов туди й протягом трьох субот обговорював з юдеями Святе Писання. 3 Він їм пояснював і доводив, що Христу належало прийняти страждання і що Він мусив воскреснути з мертвих. Павло казав: «А цей Ісус, про Якого я вам розповідаю — то й є Христос». 4 Декого з тих людей вони переконали, й ті приєдналися до Павла та Сили. Багато віруючих греків, і ще чимало знатних жінок долучилося до громади віруючих.

5 Але юдеї, які не повірили в Благовість, сповнені заздрощів, знайшли якихось розбишак з базарної площі, зібрали юрмисько й заходилися підбурювати ціле місто. Вони прийшли до Ясонової оселі, сподіваючись знайти там Павла й Силу, щоб вивести їх до людей. 6 А не знайшовши, потягли Ясона та ще декого з віруючих до міських урядовців. Вони вигукували: «Ці люди, які підбурюють весь світ, зараз прийшли сюди! 7 Ясон прийняв їх у своєму домі. Всі вони чинять супроти цезаревих указів, стверджуючи, що існує інший Цар, Якого вони називають Ісусом».

8 Натовп і міські урядовці були збентежені цими словами. 9 Вони взяли з Ясона та інших заставу й відпустили їх.

Павло й Сила у Верії

10 Тієї ж ночі браття вислали Павла та Силу до Верії. Прибувши туди, Павло та Сила прийшли до юдейської синагоги. 11 Люди в Верії були більш

† *духом Тобто нечистим духом від диявола.*

сприйнятливими до Божого вчення, ніж ті у Солуні. Вони сприйняли Послання з великим запалом й щодня вивчали Святе Писання, щоб переконатися, чи правда все те, про що їм казав Павло. 12 Зрештою, багато юдеїв повірило в Господа, а серед них чимало знатних греків: чоловіків і жінок.

13 Коли солунські юдеї довідалися, що Павло проповідує Слово Боже й у Верії, вони також прийшли туди й почали намовляти й підбурювати народ. 14 Тоді браття негайно відправили Павла на узбережжя, а Сила й Тимофій лишились у Верії. 15 Ті, хто супроводжували Павла, привели його до Афін. Перш ніж вони повернулися до Солуні, Павло наказав їм переказати Силі та Тимофію, щоб, як тільки випаде нагода, вони негайно приєдналися до нього.

Павло в Афінах

16 Поки Павло чекав в Афінах Силу й Тимофія, дух його страждав, коли він бачив, що в місті повно бовванів. 17 Щодня він розмовляв у синагозі з юдеями й богобійними греками, а також із тими, кого зустрічав на базарній площі.

18 Деякі філософи, епікурейці та стоїки почали сперечатися з Павлом. Одні з них питали: «Що цей базікало хоче сказати?» Інші казали: «Здається, він проповідує про іноземних богів». Вони казали так, бо Павло проповідував Добру Звістку про Ісуса та воскресіння. 19 Вони запитали Павла: «Чи можна нам узнати, що це за таке нове вчення, про яке ти говориш? 20 Ми чуємо від тебе якісь дивні речі, то хотіли б зрозуміти, що вони означають». 21 (Всі афіняни та іноземці, які жили там, марнували час, переповідаючи щось нове і нечуване).

Промова Павла в Ареопазі

22 Тоді Павло став перед Ареопагом і сказав: «Мужі афінські, як я бачу, ви люди дуже релігійні. 23 Бо коли я ходив і дивився на речі, яким ви поклоняєтеся, то помітив вівтар, на якому було написано: „ *НЕВІДОМОМУ БОГОВІ"*. Отже, ви поклоняєтеся Тому, Кого не знаєте. Це і є Той Бог, Якого я проповідую.

24 Бог, Який створив світ і все, що в ньому є (оскільки Він Господь небес і землі), не живе в рукотворних храмах. 25 Йому не служать людські руки, так ніби Він у чомусь має потребу. Це Він дає кожному з нас життя й дихання і все інше. 26 З одного чоловіка Він створив усі народи, щоб вони заселили цілу землю. Він установив для всіх них терміни і кордони проживання.

27 Він зробив так, щоб вони прагнули Бога, і щоб, можливо, шукаючи, знайшли Його. Адже Він — поруч із кожним. 28 „Ми в Ньому живемо, ми в Ньому рухаємося, ми в Ньому існуємо, — каже дехто із ваших поетів, — бо ми Його діти".

29 Тож якщо ми Божі діти, ми не повинні вважати, що Він подібний до чогось, що може бути сформоване вмінням або уявою людською. Його не можна створити з золота, срібла або каменя. 30 У минулому ми не знали Бога, і Він не зважав на те незнання, але зараз Господь вимагає, щоб усі люди повсюди покаялися і прийшли до Нього. 31 Бо Він призначив День, коли судитиме світ судом Чоловіка, Якого Він обрав. Бог довів це кожному, воскресивши Того Чоловіка з мертвих».

32 Почувши про воскресіння з мертвих, дехто з присутніх засміявся. Але інші промовили: «Ми б хотіли, щоб ти про все це розповів знову». 33 По цих словах Павло пішов звідти. 34 Деякі з людей приєдналися до нього і повірили. Серед них був Дионісій, член Ареопагу, жінка на ймення Дамара і ще дехто з ними.

Павло в Коринті

18 Після цього Павло залишив Афіни й вирушив до Коринта. 2 Там він зустрів юдея на ймення Акила, родом з Понту, який щойно прибув з Італії зі своєю дружиною Прискиллою. Вони залишили Італію через те, що Клавдій наказав виселити з Рима всіх юдеїв. Павло пішов побачитися з ними. 3 А оскільки Павло мав те ж ремесло, що й вони, а саме виготовлення наметів, то лишився у їхній оселі й працював разом з ними.

4 Щосуботи Павло ходив у синагогу й намагався переконати як юдеїв, так і греків повірити в Ісуса. 5 Коли з Македонії прийшли Сила й Тимофій, Павло весь свій час присвятив проповідям, засвідчуючи юдеям, що Ісус і є Христос. 6 Але ображаючи, вони почали заперечувати йому. Тоді Павло обтрусив одяг свій на свідчення зневаги до них, і сказав: «Якщо ви не отримаєте спасіння, то це буде саме вашою провиною. А моє сумління чисте, і тепер я піду до поган».

7 Павло залишив синагогу й подався до оселі чоловіка, на ймення, Тит Юст, який поклонявся істинному Богу. Будинок його стояв поруч із синагогою.

8 Крисп, старший синагоги, разом з усіма своїми домашніми, повірив у Господа Ісуса. Та й багато інших коринтян, які слухали Павла, повірили і охрестилися.

9 Однієї ночі Господь сказав Павлу вві сні: «Не бійся нічого, говори, не мовчи. 10 Я з тобою і ніхто не заподіє тобі ніякого лиха, бо багато Моїх людей мешкають в цьому місті». 11 Тож Павло лишився в Коринті на півтора роки й навчав людей Слова Божого.

Павло перед губернатором Ґалліоном

12 Коли Ґалліон був губернатором Ахаї, деякі юдеї, об'єднавшись, схопили Павла й привели його до суду. 13 Вони сказали: «Цей чоловік переконує людей поклонятися Богу так, як це суперечить Закону!»

14 І коли Павло вже готовий був відповісти на звинувачення, Ґалліон сказав юдеям: «Якби в цьому

була якась кривда або серйозний злочин, тоді було б виправдано, аби я почав вас, юдеїв, слухати. 15 Та оскільки тут весь клопіт навколо слів та імен, тобто навколо вашого власного Закону, то й розбирайтеся самі. Я відмовляюся бути суддею в цій справі». 16 І він виставив їх із суду.

17 Тоді всі вони схопили Состена, старшого синагоги, й били його перед будинком суду, а Ґалліон не звертав на це ніякої уваги.

Повернення до Антиохії

18 Павло зостався там іще багато днів, а потім залишив братів і відплив до Сирії. Разом з ним вирушили Прискилла та Акила. В Кенхреях Павло обстриг собі волосся †, оскільки дав обітницю †† Господу. 19 Прибувши до Ефесу, Павло залишив Прискиллу з Акилою, а сам пішов до синагоги й розмовляв там з юдеями. 20 Вони просили Павла провести з ними довший час, але він не погодився. 21 Але, йдучи звідти, він сказав: «Якщо на те Божа воля, я повернуся до вас», — і відплив з Ефеса.

22 Прибувши до Кесарії, Павло вирушив до Єрусалиму, щоб привітати церкву, а звідти подався до Антиохії. 23 Пробувши там деякий час, він пішов далі, мандруючи з місця на місце землями Ґалатії та Фриґії. І скрізь він зміцнював віру послідовників Ісусових.

Аполлос в Ефесі

24 Один юдей, на ймення Аполлос, родом з Александрії, прийшов до Ефеса. Він був дуже освіченим чоловіком і добре знав Святе Писання. 25 Аполлос був навчений про шляхи Господні, й палко ‡ говорив, проповідуючи докладно про Ісуса, хоч знав тільки про Іоанове хрещення. 26 Він почав сміливо говорити в синагозі. Почувши його, Прискилла та Акила відвели його до своєї оселі і докладніше розповіли про Божий шлях.

27 А коли він забажав піти до Ахаї, брати спорядили його, й написали листа до тамтешніх віруючих, щоб ті прийняли його. Прибувши туди, він багато допоміг усім, хто з милістю Божою повірив у Господа. 28 Аполлос переконливо перемагав юдеїв у прилюдних суперечках і, спираючись на Святе Писання, доводив, що Ісус і є Христос.

Павло в Ефесі

19 Сталося так, що поки Аполлос перебував у Коринті, Павло йшов до Ефеса, відвідуючи на своєму шляху різні міста. Зустрівши там деяких послідовників Ісусових, 2 він запитав їх: «Чи одержали ви Дух Святий, коли ви повірили?» Вони відповіли: «Ми навіть не чули про Духа Святого».

3 Тоді Павло запитав: «То яке ж хрещення ви мали?» Вони й кажуть: «Іоанове хрещення». 4 Павло тоді мовив: «Іоанове хрещення ґрунтується на покаянні. Він закликав людей повірити в того, Хто прийде за ним, тобто в Ісуса».

5 Почувши це, вони охрестилися в ім'я Господа Ісуса. 6 І коли Павло поклав на них руки, Дух Святий зійшов на них, і вони почали говорити різними мовами й пророкувати. 7 Всього їх було з дванадцятеро.

8 Павло ходив до синагоги й протягом трьох місяців сміливо говорив про Царство Боже, сперечаючись і переконуючи юдеїв. 9 Але дехто з них були впертими і відмовилися повірити. Вони паплюжили «Дорогу Господню» перед людьми. Тоді Павло залишив їх, узявши з собою учнів Ісусових, і щодня вів бесіди в школі такого собі Тиранна. 10 Це тривало два роки. То ж усі, хто жили в Азії, як юдеї, так і погани, почули Слово Господнє.

Павлові чудеса в Ефесі

11 Руками Павла Бог творив надзвичайні чудеса. 12 Навіть коли носовички та фартухи, до яких Павло лише доторкувався, відносили до недужих, ті зцілювалися від хвороб, і нечисті духи виходили з них.

13 Дехто з юдеїв, які мандрували й виганяли нечистих, намагалися використовувати ім'я Господа Ісуса, щоб виганяти нечистих духів. Вони казали: «Заклинаю тебе ім'ям Ісуса, Якого проповідує Павло, вийди з цієї людини». 14 Робили таке і сім синів юдейського первосвященика Скеви. 15 Але нечистий дух сказав їм: «Я знаю Ісуса, і я знаю Павла. А ви хто такі?» 16 Тоді чоловік, у котрому сидів злий дух, кинувся на них. Він був дужчий і подолав їх усіх, тож мусили вони тікати з хати голі та побиті.

17 Це стало відомо всім юдеям та грекам, які жили в Ефесі, і охопив їх жах. Вони ще більше почали шанувати ім'я Господа Ісуса. 18 Багато з тих, хто повірив, приходили покаятися й відверто визнавали свої гріховні вчинки. 19 Деякі з тих, хто займався чаклунством, позбирали свої книжки й спалили їх на очах у громади. Коли ж підрахували вартість тих книжок, то виявилося, що вони коштують близько п'ятдесяти тисяч срібних монет ‡‡. 20 Так слово Господнє поширювалося й ставало дедалі могутнішим, і завдяки йому число віруючих постійно зростало.

Заворушення в Ефесі

21 Після того, як усе це сталося, Павло вирішив пройти Македонією та Ахаєю і дійти до Єрусалиму. Він сказав: «Після того, як побуваю в Єрусалимі, потрібно мені ще й Рим відвідати». 22 Отож відіслав він двох із своїх помічників, Тимофія та Ераста, в Македонію, а сам іще лишився в Азії.

† *обстриг... волосся* Це символізувало кінець церемонії прийняття назорейської клятви. Див.: «назореї». †† *обітницю* Можливо мова йдеться про обітницю назареїв, коли віруючі повністю присвячували себе служінню Богу. ‡ *палко* Або «вогнем Духа».

‡‡ *срібних монет* Можливо, що мова йде про грецькі драхми. Одна монета дорівнювала середній платні робітника за день.

23 Приблизно тоді ж почалися заворушення в Ефесі проти «Дороги Господньої». Ось як це трапилося.
24 У цьому місті мешкав один чоловік на ім'я Димитрій, майстер, який робив срібні зображення храму Артеміди †. Це давало чималий заробіток ремісникам.
25 Він зібрав їх разом з іншими майстрами подібних ремесел і сказав: «Люди, ви ж знаєте, що ми маємо добрий прибуток з цієї роботи. 26 Але разом з тим ви бачите й чуєте, що цей Павло переконав і привернув багатьох людей до своєї віри. І то не лише в Ефесі, а майже по всій Малій Азії. Він стверджує, що боги, зроблені руками людськими, не є справжніми богами.
27 Та загроза не тільки в тому, що ремесло наше набуває поганої слави, а справа в тому, що храм славетної богині Артеміди втратить свою важливість. І ще є одна небезпека: богиню, якій поклоняються вся Мала Азія і весь світ, буде позбавлено її величі».
28 Почувши це, вони страшенно розлютилися й загукали: «Велика Артеміда Ефеська!»
29 У місті почалися заворушення. Всі ті люди кинулися до амфітеатру, схопивши Ґая та Аристарха — македонців, які мандрували разом з Павлом.
30 Павло хотів вийти до натовпу, та учні його не пустили.
31 Дехто з можновладців Малої Азії, Павлових друзів, також послали йому попередження й благали не йти до амфітеатру.
32 Тепер вже одні горлали одне, інші — інше, а вся громада геть збурилася. Більшість уже не могла збагнути, навіщо всі вони тут зібралися.
33 Деякі юдеї з натовпу навчили Олександра, що сказати і виштовхнули його наперед. Він дав знак рукою і намагався щось пояснити людям.
34 Та коли натовп зрозумів, що він юдей, то всі закричали в один голос: «Велика Артеміда Ефеська!» — і не вгамовувалися десь зо дві години.
35 Міський писар заспокоїв натовп словами: «Люди Ефеса! Немає в світі жодної людини, яка б не знала, що місто Ефес дбає про храм великої Артеміди й священний камінь ††, котрий впав з небес.
36 І оскільки ніхто не може цьому заперечити, то слід вам заспокоїтися й не поводитися необачно.
37 Бо ви привели сюди цих людей ‡, хоч вони ні храмів не грабували, ані богиню нашу не паплюжили.
38 Якщо у Димитрія та ремісників є проти когось звинувачення, то на це є суди й судді. Там нехай і звинувачують одне одного.
39 Якщо ви маєте ще якісь нерозібрані справи, вам слід робити це на звичайному міському зібранні.
40 Я так кажу, бо ми знаходимося під загрозою звинувачень у заколоті, що стався сьогодні. І немає такої причини, яку ми можемо висунути, щоб виправдати цей заколот».
41 Скінчивши промову, він розпустив громаду.

† *храм Артеміди Храм в Ефесі, де люди поклонялися грецькій богині полювання — Артеміді.* †† *священний камінь Метеорит або камінь, якому люди поклонялися, тому що думали, що він виглядає як Артеміда.* ‡ *цих людей Тобто «Гай і Аристарх» — чоловіки, які подорожували разом із Павлом.*

Павло вирушає до Македонії та Греції

20 Коли припинилися заворушення, Павло покликав учнів Ісусових і, звернувшись до них із втішним словом, попрощався з ними, й подався до Македонії.
2 Мандруючи тими краями, він знаходив багато слів, які підбадьорювали людей.
3 Потім Павло дістався до Греції, де пробув три місяці. А як зібрався відплисти до Сирії, юдеї змовилися проти нього, і тому він вирішив повертатися до Сирії через Македонію.
4 Супроводжували Павла Сопатер, син Пирра з Верії, Аристарх та Секунд із Солуні, Ґай з Дервії, Тимофій та Тихик і Трохим з Малої Азії.
5 Вони вийшли раніше й чекали нас у Троаді.
6 Ми ж відпливли з Филипії після свята Опрісноків і через п'ять днів приєдналися до них у Троаді, де й пробули сім днів.

Павло повертає до життя мертвого

7 У неділю ‡‡, коли учні зібралися всі разом для вечері Господньої ‡‡, Павло розмовляв з ними. Маючи намір відбути наступного дня, він говорив до півночі.
8 У верхній кімнаті, де ми зібралися, горіло багато світильників.
9 Поки Павло говорив, молодик, на ім'я Евтих, який сидів на підвіконні, став потихеньку засинати. Нарешті, сон зовсім здолав його і він упав з третього поверху. Коли люди підняли його, він був мертвий.
10 Павло, зійшовши униз, припав до юнака, обняв його й промовив: «Не хвилюйтеся, він іще живий».
11 Потім Павло піднявся нагору, переломив хліб і поїв. І він довго говорив, аж до світанку, а потім пішов.
12 А юнака живого повели додому, і всі були дуже втішені.

Павло проповідує в Мілеті

13 Ми ж вирушили далі й попливли до Асси, де збиралися зустріти Павла. Це він сам так усе спланував, бо мав намір йти до того міста пішки.
14 Коли він зустрів нас в Ассі, ми взяли його на корабель і попливли до Мітилена.
15 Звідти ми вийшли наступного дня й пристали до берега неподалік від Хіоса. Наступного дня перетнули затоку й пристали до Самоса, а ще через день дісталися до Мілета.
16 Павло вирішив не заходити в Ефес, щоб не витрачати час в Малій Азії. Він дуже поспішав, аби дістатися в Єрусалим до дня П'ятидесятниці.

‡‡ *У неділю Буквально «у перший день тижня», який за єврейським звичаєм починається у вечорі в суботу. Якщо Лука мав на увазі грецькі звичаї, то це був вечір неділі.* ‡‡ *для вечері Господньої Буквально «ділили хліб між собою». Тут може йтися про звичайну вечерю або «вечерю Господню». Див.: Лк. 22:14-20.*

Павлова промова до старійшин

17 З Мілета він послав гінця до Ефеса, щоб той запросив старійшин церкви. 18 Коли вони прибули,
Павло сказав їм: «Ви знаєте, як я жив увесь цей час,
коли був із вами, з першого дня, як прибув до Малої Азії. 19 Я покірно і з сльозами служив Господу,
незважаючи на всі випробування, що випали на
мою долю через змови юдеїв. 20 Ви знаєте, що я
завжди проголошував усе те, що було б корисне
для вас. Я навчав вас Благовісті про Христа без вагань, привселюдно, а також ідучи з дому в дім.
21 Юдеям, як і грекам, свідчив я про покаяння та навернення до Бога, про віру в Господа нашого Ісуса
Христа.
22 І тепер, за велінням Святого Духа, йду я в Єрусалим, не знаючи, що там зі мною станеться. 23 Знаю
тільки, що в кожному місті Дух Святий застерігає
мене про те, що ув'язнення й випробування чекають на мене в Єрусалимі. 24 Я не вважаю життя своє
цінним для себе. Найважливіше — закінчити справу та служіння, яке дав мені Господь Ісус — розповідати людям Благовість про Божу милість.
25 І тепер я знаю, що ніхто з вас, з ким я ходив,
проповідуючи про Царство Боже, більше ніколи не
побачить мене. 26 Ось чому сьогодні я й проголошую вам, що Господь не судитиме мене, якщо
хтось не буде врятований, бо без вагань проповідував я вам волю Божу.
28 Пильнуйте себе і всіх тих, кого Господь ввірив
вам †. Дух Святий обрав вас, аби ви стали пастирями церкви Божої ††, яку Він викупив кров'ю Свого
власного Сина ‡. 29 Знаю я, що після того, як я піду,
деякі люди, немов люті вовки з'являться поміж вас.
І не помилують вони стада. 30 Навіть серед вас заведуться такі люди, які перекрутять правду, щоб потягнулися за ними учні. 31 Тож будьте обережні!
Пам'ятайте, як я невпинно закликав зі сльозами кожного з вас день і ніч, протягом трьох років, триматися істинного життя. 32 А тепер доручаю вас Богу і
Слову Його милості. Слово Господнє може укріпити
вас і дати вам спадщину милості Божій серед усіх
людей святих.
33 Ніколи я не зазіхав на чиєсь срібло, золото або
гарне вбрання. 34 Ви самі знаєте, що мої руки служили потребам моїм і тих людей, які були зі мною.
35 Кожним своїм вчинком я показував, що тяжкою
працею ми мусимо допомагати немічним. Необхідно пам'ятати слова Господа Ісуса, які Він сказав:
„Справжнє щастя в тому, щоб віддавати, а не в тому, щоб брати"».
36 Як промовив це Павло, всі стали на коліна молитися. 37 Віруючі дуже тужили й ридали, кидалися
Павлові на шию, обіймали й цілували його. 38 Найбільше всіх засмутили його слова про те, що вони
більше його не побачать. Потім вони провели Павла до корабля.

Павло приходить до Єрусалиму

21 Попрощавшись із старійшинами, ми попливли прямим курсом на острів Кос, наступного
дня на Родос, а звідти вирушили у Патару. 2 Там ми
зійшли на борт корабля, який прямував до Фінікії.
3 Ми залишили по лівому борту Кіпр і попливли
до Сирії. Ми пристали в Тирі, тому що там нам треба було розвантажити корабель. 4 У тому місті ми
знайшли Ісусових учнів і залишалися з ними протягом семи діб. Вони застерігали Павла, щоб той не
ходив до Єрусалиму, бо Дух Святий попередив їх.
5 Як час наш там вийшов, вирушили ми далі. Всі
віруючі з жінками своїми й дітьми пішли проводжати нас аж за місто. І там на березі стали ми на коліна й молилися. 6 З усіма попрощавшись, ми сіли на
корабель, а вони розійшлися по домівках.
7 З Тира ми продовжили нашу подорож і пристали
до берега у Птолемаїді. Привітавши братів, ми пробули з ними цілий день. 8 Наступного дня, вирушивши в путь, дісталися ми до Кесарії. Коли ми
прийшли до оселі проповідника Благовісті Пилипа,
одного з сімох обраних на особливу службу ‡†, то в
нього й зупинилися. 9 В нього були чотири незамужні дочки, які мали дар пророкування.
10 Через кілька днів прийшов туди пророк на ім'я
Аґав із Юдеї. 11 Підійшовши до нас, він узяв пасок
Павла, зв'язав собі руки й ноги і сказав: «Ось що каже Святий Дух: „Отак юдеї у Єрусалимі зв'яжуть чоловіка, якому належить цей пасок. Вони видадуть
його поганам"».
12 Почувши це, і ми, і всі люди, які зібралися, почали благати Павла не йти до Єрусалиму. 13 На те Павло відповів: «Що ви робите, навіщо плачете, надриваючи моє серце? Я ж готовий не тільки бути
зв'язаним, а й життя віддати в Єрусалимі за Господа
Ісуса!»
14 Переконати його було неможливо, то ми й перестали вмовляти, сказавши: «Нехай буде воля Господня».
15 Згодом ми зібралися й подалися до Єрусалиму.
16 Дехто з Ісусових учнів із Кесарії пішли з нами й
привели нас до Мнасона, в якого ми мали зупинитися. Це був чоловік з Кіпру, один з перших послідовників Христа.

Павло приходить до Якова

17 Коли прибули ми до Єрусалиму, брати і сестри
радо привітали нас. 18 Наступного дня Павло і всі
ми пішли до Якова, де зібралися всі старійшини.
19 Він привітав їх і докладно розповів про те, що
зробив Бог через його служіння серед поган.

---

† *ввірив вам* Буквально «зробив вас опікунами». †† *церкви Божої* У деяких древньогрецьких рукописах: «церкви Господньої». ‡ *викупив... Сина* Або «викупив Своєю власною кров'ю».

‡† *одного... службу* Див.: Дії 6:1-6.

20 Почувши Павлову розповідь, старійшини хвалили Бога й сказали Павлові: «Брате, ти бачиш, як багато тисяч юдеїв повірило в Ісуса, і всі вони старанно дотримуються Закону Мойсея. 21 Їм розповідали, що ти вчиш усіх юдеїв, які живуть серед поган, не слідувати Мойсеєвому вченню, що навчаєш не робити обрізання дітям і не дотримуватися звичаїв народу нашого.

22 Як же бути? Вони напевне дізнаються, що ти прийшов. 23 Тож зроби так, як ми тобі радимо. Серед нас є чотири чоловіки, які дали обітницю † Богу. 24 Візьми та пройди з ними обряд очищення ††, заплати за них, щоб могли вони поголити голови ‡. Тоді всі дізнаються, що неправдиві чутки про тебе, і що ти якраз дотримуєшся Закону Мойсея.

25 А щодо віруючих поган, то ми надіслали їм листа з таким закликом:

„Утримуйтеся від їжі, що була принесена в жертву бовванам, від крові та м'яса задушених тварин і від розпусти"».

26 Тоді Павло взяв з собою тих чоловіків і наступного дня пройшов з ними обряд очищення. Потім він пішов у храм, щоб оголосити, коли скінчаться дні очищення і коли за кожного з них буде принесено пожертву.

Арешт Павла

27 По закінченні тих семи днів, деякі юдеї з Малої Азії побачили його в храмі. Вони підбурили увесь натовп й схопили його, 28 вигукуючи: «Народ ізраїльський, допоможи нам! Це той чоловік, який навчає всіх і повсюди виступає проти Закону Мойсея, нашого народу і храму Божого. А тепер він навіть привів у храм поган, і тим осквернив святе місце».

29 Бо перед тим вони бачили Павла з Трохимом із Ефеса й подумали, що Павло привів його в храм. 30 Усе місто збурилося, і звідусіль збігалися люди. Схопивши Павла, вони витягли його з храму й негайно зачинили браму. 31 У той час, коли юдеї намагалися вбити Павла, до командира римської армії, розташованої в Єрусалимі, дійшла звістка про те, що все місто було охоплене заколотом. 32 Він негайно взяв кілька воїнів та офіцерів ‡† і побіг туди. Побачивши командира і його солдатів, юдеї перестали бити Павла.

33 Командир підійшов до Павла й заарештував його, наказавши воїнам зв'язати його двома ланцюгами. Потім він запитав Павла, хто він такий і що вчинив. 34 З натовпу одні люди вигукували одне, інші — інше. І оскільки командир не міг з'ясувати через безладдя, що таки насправді трапилося, то наказав відвести Павла до фортеці. 35 Коли Павло підійшов до сходів, воїни змушені були його нести, щоб захистити від розлюченого натовпу. 36 Юрба йшла за ними, вигукуючи: «Смерть йому!»

37 Коли вони майже завели його до фортеці, Павло звернувся до командира зі словами: «Чи можна вам щось сказати?»

Командир промовив: «Ти говориш грецькою? 38 Чи ти не той єгиптянин, який нещодавно вчинив заколот і вивів у пустелю чотири тисячі розбійників?» 39 Павло відповів: «Я юдей із Тарса в Кілікії, громадянин славного міста. Прошу тебе, дай мені можливість поговорити з народом». 40 І коли той дав дозвіл, Павло став на сходах і зробив знак рукою людям. Після того юрба заспокоїлась, і він звернувся до них єврейською мовою.

Звернення Павла до юдеїв

22 Павло сказав: «Браття й батьки, вислухайте, що скажу я на свій захист». 2 Коли юдеї почули, що Павло говорить до них єврейською мовою, то зовсім замовкли.

3 Він продовжував: «Я юдей, народився в Тарсі, в Кілікії, виріс у цьому місті. Наставником моїм був Ґамалиїл, який навчив мене законів наших предків. Я віддано служив Богу, як і ви всі сьогодні. 4 Я нещадно переслідував послідовників „Дороги Господньої": арештовував жінок і чоловіків й кидав їх до в'язниці. 5 Це можуть підтвердити первосвященики і всі члени ради старійшин. Саме від них я одержав листи до братів юдейських у Дамаску і пішов туди, щоб схопити Ісусових послідовників й привести їх як в'язнів до Єрусалиму для покарання.

6 Але ось що сталося по дорозі до Дамаска, куди я прямував. Приблизно опівдні яскраве світло з небес раптом осяяло мене. 7 Я впав на землю й почув голос, який звертався до мене: „Савле! Савле! Чому ти переслідуєш Мене?" 8 Я запитав: „Хто ти, Господи?" Він відповів мені: „Я Ісус із Назарета, Якого ти переслідуєш". 9 Ті, хто були зі мною, бачили це сяйво, але не чули голосу, зверненого до мене. 10 Я запитав: „Що мені робити, Господи?" І Господь відповів: „Підведися і йди в Дамаск, там тобі буде сповіщено, що Я призначив тобі робити".

11 Я був осліплений тим сяйвом, тож мої супутники за руку відвели мене в Дамаск. 12 У тому місті мешкав відданий знавець Закону на ім'я Ананій ‡‡, він мав добру славу поміж усіма юдеями, які жили там. 13 Він прийшов до мене і сказав: „Брате Савле! Нехай зір повернеться до тебе!" І тієї ж миті я зміг побачити його.

14 Ананія мовив далі: „Бог наших предків обрав тебе спізнати волю Його, побачити Праведного й почути Його голос. 15 Бо ти перед усім народом маєш бути свідком того, що бачив і чув. 16 Ну, а тепер чого ти чекаєш? Встань і прийми хрещення, змий гріхи свої, закликаючи ім'я Господа" ‡‡†.

† *обітницю Можливо, мова йде про прийняття назорейської клятви. Див.: «назореї».* †† *обряд очищення Церемонія, яка виконувалася юдеями для того, щоб закінчити назорейську клятву. Також у 26 вірші.* ‡ *поголити голови Це символізувало кінець церемонії прийняття назорейської клятви.* ‡† *офіцерів Або «сотників». Див.: «сотників».*

‡‡ *Ананій У цій книзі розповідається про трьох чоловіків на ім'я Ананій. Див.: також Дії 5:1 та 23:2.*

17 І сталося так, що коли я повернувся до Єрусалиму й молився у храмі, то було мені видіння. 18 У ньому я побачив Ісуса, Який наказав мені: „Збирайся й негайно залиш Єрусалим, бо люди тут не приймуть твоє свідчення про Мене”. 19 І я сказав: „Господи, ці люди знають, що ходив я по синагогах, арештовував і побивав тих, хто вірять у Тебе. 20 І коли пролилася кров Твого свідка Степана, я стояв там й схвалював те вбивство, і навіть охороняв речі тих, хто розправлявся з ним”. 21 Тоді Ісус сказав мені: „Іди. Я посилаю тебе в далеку дорогу до поган”».

Павло — римський громадянин

22 До цих слів юдеї слухали Павла, а потім загукали: «Смерть йому! Він не повинен жити!» 23 Вони кричали, зриваючи з себе одяг і здіймаючи куряву †. 24 Через те командир наказав відвести Павла до фортеці й учинити йому допит з батогами. Він хотів з’ясувати, чого вони так кричали на Павла. 25 Та коли вони зв’язали його, щоб бити батогами, Павло звернувся до сотника, який стояв поруч: «Хіба це по закону без суду бити батогами римського громадянина?»

26 Почувши таке, сотник пішов до командира й сказав: «Що ж ти робиш? Цей чоловік — римський громадянин». 27 Тоді командир підійшов до Павла й запитав: «Скажи, ти римський громадянин?» «Так», — відповів той. 28 Командир зауважив: «Мені коштувало великих грошей придбати це громадянство». Тоді Павло промовив: «А я народився в ньому».

29 Ті, хто збирались допитувати його, відразу відступили, а командир дуже злякався, збагнувши, що він зв’язав римського громадянина.

Павло перед Синедріоном

30 Усе ж таки командир хотів з’ясувати достеменно, в чому ж юдеї звинувачують Павла. Тож наступного дня він звелів зібрати старійшин і весь Синедріон. Знявши з Павла ланцюги, він привів його до юдейського зібрання.

23 Павло подивився на членів Синедріону і сказав: «Браття, досі я жив перед Богом із чистою совістю і завжди робив тільки те, що вважав праведним». 2 Первосвященик Ананія †† звелів тим, хто стояв поруч із Павлом, ударити його по губах. 3 Тоді Павло сказав йому: «Бог покарає тебе! Ти, неначе брудна стіна, яку побілили, аби приховати гидоту. Хіба не на те тебе тут посаджено, щоб ти судив мене за Законом Мойсея? А ти всупереч Закону наказуєш, щоб мене били».

4 Ті, хто стояли поруч із Павлом, вигукнули: «Як ти наважився образити Божого первосвященика?» 5 Та Павло відповів: «Браття, я не знав, що то є первосвященик. Адже сказано: „Не говори погано про правителя народу твого”» ‡.

6 Коли Павло зрозумів, що частина присутніх — саддукеї, а ще частина — фарисеї, він вигукнув до членів Синедріону: «Браття, я сам із фарисеїв, син фарисея! А судять мене за те, що маю надію на воскресіння із мертвих».

7 І коли він сказав це, то виникла незгода між фарисеями та саддукеями, і громада розділилася. 8 (Саддукеї не визнають ні воскресіння, ні Ангелів, ні духів, а фарисеї в усе це вірять). 9 Здійнявся страшенний галас, і деякі фарисейські книжники підвелися й гаряче почали сперечатися. Вони твердили: «Ми не бачимо, щоб чоловік цей зробив щось лихе. Може й справді дух чи Ангел говорив до нього».

10 Суперечка ставала все запеклішою і згодом переросла в бійку. Тоді командир злякався, що Павла можуть роздерти на шматки, і наказав воїнам спуститися й відвести його до фортеці. 11 Наступної ночі прийшов до Павла Господь і сказав: «Будь мужнім. Бо так, як свідчив ти про Мене в Єрусалимі, так само мусиш свідчити і в Римі».

Змова юдеїв проти Павла

12 Наступного ранку, юдеї змовились і заприсягнулися, що не будуть ні їсти, ні пити, доки не вб’ють Павла. 13 Тих, хто брав участь у змові було понад сорок чоловік. 14 Вони пішли до головних священиків і старійшин й сказали: «Ми дали клятву нічого не їсти, доки не вб’ємо Павла. 15 Отож ви й Синедріон пошліть запит до командира. Нехай знову приведуть Павла сюди, ніби для того, щоб іще раз розглянути справу більш детально, а ми підготуємось і вб’ємо його ще до того, як його сюди доставлять».

16 Але син Павлової сестри, почувши про цю змову, пробрався до фортеці та й розказав про все Павлові. 17 Павло покликав одного з офіцерів і сказав: «Відведи цього юнака до начальника, він має щось йому розповісти». 18 Той узяв хлопця й, відвівши його до начальника, сказав: «Ув’язнений Павло покликав мене й попросив, щоб я привів цього юнака до тебе, бо він хоче тобі щось розповісти».

19 Начальник узяв хлопця за руку і, відвівши убік, запитав: «Що ти хотів розповісти мені?» 20 Тоді юнак сказав: «Юдеї змовилися, що проситимуть тебе привести завтра Павла до Синедріону, буцімто для того, щоб вони розглянули його справу уважніше. 21 Але не дай їм себе переконати, бо більше сорока чоловік будуть чекати на нього в засідці. Вони поклялися не їсти й не пити, доки не вб’ють Павла. І тепер вони вже напоготові, тільки й чекають твоєї згоди».

22 Начальник відпустив юнака, застерігши: «Гляди, нікому не кажи, що ти попередив мене про це». 23 Потім він покликав двох своїх офіцерів ‡† і наказав: «О дев’ятій годині вечора ми вирушаємо до Ке-

‡‡† *закликаючи ім’я Господа Або «віруючи в Ісуса, Який порятує вас».* † *зриваючи... здіймаючи куряву В ознаку лютого гніву.* †† *Ананія Це був інший чоловік на ім’я Ананія, ніж той, який згадується у книзі Дії 22:12.*

‡ *Цитата приведена з книги Вих. 22:28.* ‡† *офіцерів Або «сотників». Див.: «сотник».*

сарії. Приготуйте двісті воїнів, сімдесят вершників і двісті списоносців, 24 а також коней для Павла, аби перепровадити його живим до правителя Феліксa».
25 Він написав Феліксу такого листа:
26 «Клавдій Лісій шле вітання вельмишановному правителю Феліксові.
27 Юдеї схопили цього чоловіка і мало його не вбили, але дізнавшись, що він є римським громадянином, я з воїнами прийшов і врятував його.
28 Оскільки я хотів дізнатися, з якої саме причини його звинувачують, то й відвів його до юдейського Синедріону. 29 Я з'ясував, що їх звинувачення пов'язані зі спірними питаннями про їхній Закон. За цим чоловіком немає провини, яка б вимагала смерті або ув'язнення. 30 Коли ж мене повідомили, що проти цього чоловіка готується змова, то я одразу ж направив його до тебе й наказав, щоб ті, хто його звинувачує, зробили це в твоїй присутності».

31 І воїни виконали наказ. Вони взяли Павла і вночі привели його в Антипатриду. 32 Наступного дня вершники залишилися із Павлом і супроводжували його до Кесарії, а решта повернулася до фортеці.

33 Коли вершники прибули до Кесарії, вони віддали листа правителю Феліксу й передали йому Павла. 34 Той прочитав листа й запитав Павла, з якої він провінції. І дізнавшись, що той із Кілікії, сказав: 35 «Я вислухаю тебе в присутності тих, хто тебе звинувачує». Він наказав стерегти Павла в палаці Ірода.

Суд над Павлом

24 Через п'ять днів первосвященик Ананія прийшов до Кесарії з кількома старійшинами та правником на ім'я Тертул. Вони висунули свої звинувачення проти Павла в присутності правителя Феліксa.

2 Покликавши Павла, Тертул почав звинувачувати його: «Вельмишановний Феліксе! Завдяки тобі ми насолоджуємося довгим миром. Завдяки завбачливості твоїй було проведено необхідні реформи для нашого народу. Завжди і повсюди ми визнаємо це з вдячністю. 4 Та щоб не гаяти багато твого часу, прошу тебе, будь такий ласкавий і вислухай наше коротеньке звинувачення. 5 Бо ми з'ясували, що цей чоловік — підбурювач. Він зчиняє заколот серед юдеїв у всьому світі й очолює секту Назарян †. 6 До того ж він намагався осквернити храм, 7 але ми схопили його. [Тож ми хотіли судити його згідно з нашим Законом, але командир Лісій прийшов і силою відбив його у нас, 8 наказавши його обвинувачам прийти до тебе] ††. Розпитай його сам і від нього дізнаєшся про все те, в чому ми його звинувачуємо».
9 Юдеї підтримали звинувачення, підтвердивши, що все те правда.

Промова Павла

10 Коли правитель дав знак Павлові говорити, той промовив: «Знаючи, що ти, Феліксе, був суддею цього народу вже багато років, я з радістю буду захищатися. 11 Як ти можеш перевірити, минуло не більше дванадцяти днів відтоді, як прийшов я до Єрусалиму на поклоніння. 12 І ніхто не бачив, щоб я з кимось сперечався в храмі або підбурював народ у синагогах чи десь у місті. 13 Вони не можуть довести тобі ті звинувачення, що зараз висувають проти мене.

14 Але я справді визнаю перед тобою, що поклоняюся Богові батьків наших, згідно з „Дорогою Господньою", який юдеї називають сектою. Я вірю в усе те, що говорить Закон Мойсея і що написано у книгах пророків. 15 Саме як і ці люди, я сподіваюся на Бога, сподіваюся, що буде воскресіння як праведних так і неправедних. 16 Тому й сам роблю все можливе, щоб мати чисте сумління перед Богом і людьми.

17 Після багатьох років відсутності прийшов я, щоб принести моєму народові дарунки для бідних і пожертви в храмі. 18 І поки я робив це, саме коли я здійснив обряд очищення ‡, вони знайшли мене. Там не було ні натовпу, ані безчинств. 19 Там було кілька юдеїв із Азії. Це саме вони мали б стати перед тобою і висловити свої звинувачення, якщо є в них щось проти мене. 20 Або нехай присутні тут скажуть, що неправедного в тому, що сказав я, стоячи перед Синедріоном. 21 Хіба що одне, стоячи перед ними, я вигукнув: „Ви зараз судите мене за віру в воскресіння з мертвих"».

Ув'язнення Павла в Кесарії

22 Тоді Фелікс, добре обізнаний з усім, що стосується «Дороги Господньої», відклав слухання справи, сказавши: «Коли прийде командир Лісій, я вирішу цю справу». 23 Він наказав одному з офіцерів ‡‡ тримати Павла під вартою, але пішов на деякі послаблення й дозволив близьким Павла піклуватися про нього.

24 Через декілька днів Фелікс прийшов зі своєю дружиною Друзиллою (вона була юдейкою). Він послав по Павла й слухав, як той говорив про віру в Ісуса Христа. 25 Та коли Павло почав говорити про праведність, стриманість і прийдешній суд, Фелікс злякався й промовив: «Поки що йди. Я покличу тебе, коли зможу». 26 Водночас він сподівався, що Павло дасть йому хабар, тож часто посилав по Павла й розмовляв з ним.

27 А через два роки на місце Фелікса прийшов Порцій Фест. Оскільки він хотів догодити юдеям, то й залишив Павла у в'язниці.

---

† *Назаряни Послідовники Ісуса з Назарета.* †† *Тож ми... тебе Деякі древньогрецькі рукописи цього речення не мають.*

‡ *обряд очищення Це символізувало кінець церемонії прийняття назорейської клятви. Див.: «назорей».* ‡‡ *одному з офіцерів Або «сотникові». Див.: «сотник».*

Павло перед Фестом

25 Отож Фест став правителем і через три дні прибув з Кесарії до Єрусалиму. 2 Юдейські
правителі і головні священики виклали свої звинувачення проти Павла перед Фестом. 3 Вони благали
правителя зробити милість і відправити Павла до
Єрусалиму (самі ж вони змовилися вбити його по
дорозі). 4 Але Фест відповів, що Павла стережуть у
Кесарії і що він сам невдовзі туди їде. 5 «Хай хтось із
ваших вождів піде зі мною, — сказав він, — і нехай
висунуть звинувачення проти цього чоловіка,
якщо за ним є якась вина».
6 Пробувши там днів вісім-десять, Фест вирушив
до Кесарії. Наступного ж дня посів він суддівське місце і звелів привести Павла. 7 Коли Павла привели,
його обступили юдеї, які прийшли з Єрусалиму. Вони висунули проти нього багато серйозних звинувачень, але довести їх не могли. 8 Павло захищався, промовляючи: «Немає за мною ніякої провини
ні проти Закону юдейського, ні проти храму, ні проти цезаря».
9 Але Фест хотів догодити юдеям. Тому він запитав Павла: «Ти хочеш йти до Єрусалиму, щоб я судив тебе там?» 10 На те Павло відповів: «Я зараз стою перед судом цезаря, де мене слід судити. Я нічого не
скоїв юдеям, тобі й самому це добре відомо.
11 Якщо ж я винен і зробив щось таке, що заслуговує смертної кари, то я не намагаюся уникнути її. Та
оскільки немає правди у звинуваченнях цих людей, то ніхто не може їм мене видати. Я звертаюся
до суду цезаревого».
12 Фест, порадившись зі своїми помічниками, відповів: «Ти вимагав цезаревого суду, до цезаря й підеш».

Павло перед царем Аґриппою

13 Через кілька днів цар Аґриппа і Вереніка прибули до Кесарії, щоб привітати Феста. 14 Вони лишалися в Кесарії багато днів, і Фест розповів цареві про
Павлову справу: «Є тут один чоловік, якого Фелікс
залишив у тюрмі. 15 Коли я був в Єрусалимі, юдейські первосвященики й старійшини свідчили проти
нього й вимагали його засудження і смерті. 16 Та я
сказав їм, що це суперечить римським законам: видавати звинуваченого, доки він не зустрінеться віч-на-віч із тими, хто його звинувачує і не отримає можливості захистити себе від звинувачення.
17 Отож коли ті юдеї прибули сюди для суду, я не
зволікав. Наступного ж дня я сів на суддівське місце
й наказав привести Павла до мене. 18 Та коли вони
стали свідчити проти нього, то не звинуватили його у жодному злочині на які я очікував. 19 Натомість
вони сперечалися з ним з питань їхньої власної релігії і про Якогось Ісуса, Який помер, хоча Павло
стверджував, що Той живий.
20 У мене виникли сумніви щодо того, як розслідувати все це. Через те я запитав Павла, чи не хоче
він стати перед судом в Єрусалимі. 21 Але Павло попросив, щоб його тримали до рішення імператора.
Тож я наказав стерегти його доти, доки я зможу відправити його до цезаря в Рим».
22 На це Аґриппа промовив до Феста: «Я хотів би
сам послухати цього чоловіка».
«Завтра ж ти його почуєш», — відповів Фест.
23 Отож наступного дня Аґриппа і Вереніка з великою пишністю прибули в суд. Вони ввійшли до судової палати, в якій були воєначальники та знать
міста. Фест віддав наказ привести Павла.
24 Тоді Фест сказав: «Царю Аґриппо і всі присутні
тут, ви бачите цього чоловіка, на кого скаржилася
мені юдейська громада і в Єрусалимі, й тут. Всі вони наполягали на тому, що цей чоловік не повинен
жити. 25 Але я не знайшов за ним ніякої провини,
вартої смертної кари. Він сам вимагав імператорського суду, тож я й вирішив послати його до імператора. 26 Але я не маю нічого конкретного проти
нього, про що міг би написати імператорові. Ось
чому я ставлю його перед вами і особливо перед
тобою, царю Аґриппо, щоб після нашого розслідування мені було що написати імператору. 27 Бо здається мені нерозсудливим посилати в'язня і не вказувати на висунуті проти нього звинувачення».

Промова Павла перед царем Аґриппою

26 Аґриппа звернувся до Павла: «Можеш говорити за себе». Тоді Павло підняв руку й почав
промову на свій захист: 2 «Царю Аґриппо! Я вважаю, що мені пощастило стояти сьогодні перед тобою і захищатися проти всього того, в чому мене
звинувачують юдеї. 3 Адже ти обізнаний в усіх
юдейських звичаях, знаєш усі спірні питання. Тому
й прошу твого терпіння. Вислухай мене.
4 Всі юдеї знають, що життя моє від самого початку пройшло серед мого народу, а потім і в Єрусалимі. 5 Вони знають мене здавна і могли б засвідчити, якби захотіли, що жив я як фарисей — член найсуворішої секти нашої релігії. 6 І тепер за надію на
обітницю, дану Богом нашим предкам, я стою перед судом. 7 Дванадцять племен нашого народу,
сподіваючись на її здійснення, вдень і вночі сумлінно служать Богу. І саме за цю надію, о царю, мене й
звинувачують юдеї! 8 Чому ви вважаєте неймовірним, що Бог воскрешає мертвих?
9 Я також вважав, що усіма силами мушу боротися проти Ісуса з Назарета. 10 Спочатку, я робив це в
Єрусалимі, та чимало Божих людей кинув я до в'язниці, коли мав владу від головних священиків. І
коли тих людей убивали, на те була і моя згода. 11 У
всіх синагогах я часто карав їх, намагаючись змусити їх проклинати Ісуса †. Моїй люті проти них не було меж, і навіть в інших містах я переслідував їх.

† *проклинати Ісуса Буквально «говорити блюзнірства проти Ісуса». Тобто вони не вірили в Ісуса.*

12 Одна з таких подорожей була в Дамаск із повноваженнями й дорученням від головних священиків. 13 По дорозі до Дамаска, десь опівдні, я побачив
світло, що линуло з небес. Було воно яскравіше від
сонця і сяйливо розлилося навколо мене й моїх супутників. 14 Ми всі попадали на землю, і тут я почув
голос, що звертався до мене єврейською мовою:
„Савле, Савле! Навіщо ти переслідуєш Мене? Коли
ти перешкоджаєш Мені, ти лише собі завдаєш шкоди”.
15 Я запитав: „Хто ти, Господи?” І Він відповів: „Я
Ісус, Якого ти переслідуєш. 16 Але підведися, встань
на ноги. Я з’явився тобі, щоб призначити тебе слугою Своїм і свідком того, що ти вже про Мене почув, і того, що Я тобі ще покажу. 17 Я захищатиму тебе від народу юдейського і від поган, до яких тебе й
посилаю. 18 Відкрий їм очі і допоможи зрозуміти
істину, поверни їх від темряви до світла, від влади
сатани до Бога, щоб відпустилися гріхи їхні, і щоб
вони дістали місце серед тих, хто освячений вірою
в Мене”.
19 Ось чому, царю Аґриппо, я не міг не коритися
Небесному знаменню. 20 Спершу я почав проповідувати людям Дамаска, потім у Єрусалимі й по всій
Юдеї, а також і поганам, щоб вони покаялися й
прийшли до Бога, і щоб вчинками своїми стверджували своє покаяння.
21 За все це юдеї схопили мене в храмі й намагалися вбити. 22 Але Бог допоміг мені, як і сьогодні допомагає. Тож стою я тут і свідчу людям простим і
знатним. І свідчення моє — ні про що інше, як про
те, що провіщали пророки й Мойсей: 23 Христос зазнає смерті й першим воскресне з мертвих, та принесе світло † істинного Бога як для народу юдейського, так і для поган».

Павло намагається переконати Аґриппу

24 У той час, коли Павло ще продовжував говорити на свій захист, Фест голосно промовив: «Павле,
ти втратив здоровий глузд! Велика вченість твоя
привела тебе до божевілля».
25 «Я не божевільний, вельмишановний Фесте, —
відповів Павло. — І все, що кажу я, є правдиве і розумне. 26 Все це добре відоме цареві Аґриппі, і я можу про це з ним вільно говорити. Я переконаний,
що жодна з цих справ не пройшла повз його увагу,
бо все це відбувалось на очах у всіх людей. 27 Царю
Аґриппо, чи віриш ти пророкам? Я знаю, що віриш».
28 Аґриппа промовив до Павла: «Чи не думаєш ти,
що зможеш мене так скоро переконати стати послідовником Христа?»
29 На те Павло відповів: «Не в тому річ, скоро чи
ні. Я ж молю Бога не тільки за тебе, а й за всіх, хто
слухає мене сьогодні, щоб усі отримали спасіння і
стали такими, як я. Звісно, я кажу не про ці кайдани, що на мені».

† *принесе світло Або «проголошувати світло».*

30 Цар Аґриппа підвівся, а за ним підвелися намісник, Вереніка і всі ті, хто сиділи навколо. 31 Вийшовши з кімнати, вони заговорили між собою:
«Цей чоловік не зробив нічого такого, що заслуговувало б на смертну кару або ув’язнення». 32 Аґриппа ж сказав Фестові: «Цього чоловіка можна було б
звільнити, якби він не вимагав цезаревого суду».

Подорож до Риму

27 Коли було прийняте рішення про те, щоб
нам відплисти до Італії, Павла і ще кількох інших в’язнів передали офіцеру †† на ім’я Юлій, який
служив у полку імператора. 2 Ми сіли на адрамитський корабель, що відходив до портів уздовж азіатського узбережжя. З нами був Аристарх, македонець із Солуні.
3 Наступного дня ми припливли в Сидон. Юлій доброзичливо поставився до Павла й дозволив йому
відвідати своїх друзів, щоб ті подбали про нього.
4 Звідти ми відпливли до Кіпру, оскільки був зустрічний вітер. 5 Ми пройшли через відкриті води біля
берегів Кілікії та Памфилії і прибули до Міри, що в
Лікії. 6 Там сотник знайшов олександрійський корабель, що плив до Італії, і посадив нас на нього.
7 Кілька днів ми пливли повільно й ледве досягли
Кніда. Оскільки вітер перешкоджав триматися нашого курсу, ми попливли на південь до Криту біля
Салмона. 8 Долаючи великі труднощі, ми пливли
вздовж критського берега, аж доки не пристали до
місця, що мало назву Добра Пристань, неподалік
міста Ласея.
9 Багато часу вже було згаяно, і плисти вже стало
небезпечно, тому що юдейський Піст ‡ уже пройшов. 10 Павло попереджав їх: «Люди, я передбачаю, що плавання наше буде небезпечним і призведе до багатьох втрат. Під загрозою не лише вантаж і корабель, але й наше життя». 11 Та офіцера переконали капітан і власник корабля, а не Павлові
слова.
12 Оскільки пристань була непридатна для зимівлі, то більшість вирішила, що треба вийти в море і,
якщо вдасться, дістатися Фенікса, міста на Криті, і
вже там перебути зиму. У Феніксі була бухта, яка
виходила як на південно-західне, так і на північно-західне узбережжя. 13 Коли ж повіяв легкий південний вітерець, вони вирішили, що це якраз слушний момент, тож підняли якір і вирушили вздовж
критського узбережжя.

Буря

14 Та невдовзі з острова почав задувати ураганний
вітер, який називався «Північносхідник». 15 Він захопив наш корабель і нас понесло, та оскільки ми

†† *офіцеру Або «сотнику». Див.: «сотник».* ‡ *Піст Юдейське свято, також відоме, як День Спокути, що відзначалося на десятий день місяця Тишрі (вересень — жовтень). Після цього свята, починався сезон штормів на морі.*

не могли плисти проти бурі, то вирішили віддатися на волю вітрові.
16 Коли ми пропливали повз маленький острівець
Кавда, він трохи захистив нас від вітру. І з велики-
ми труднощами нам ледве вдалося втягти на палу-
бу рятувальний човен. 17 Після того ми намагалися
обв'язати канатами корабель. А щоб не сісти на мі-
лину Сірти, матроси спустили вітрила й віддалися
на волю хвиль. 18 Шторм дужчав. Тож наступного
дня вони почали викидати за борт вантаж, 19 а на
третій день повикидали і усе корабельне знаряддя.
20 Кілька діб не з'являлися на небі ні сонце, ані зір-
ки. Шторм усе лютував і у нас не лишалося ніякої
надії на порятунок. 21 Давно вже ніхто нічого не їв.
Тоді Павло встав перед ними і сказав: «Люди, ви му-
сили послухатися моєї поради й не відпливати з
Криту. Тоді б ви уникли таких втрат і такої шкоди.
22 Але зараз я закликаю вас не впадати в розпач, ні-
хто з вас не загине, тільки корабель втратимо. 23 Бо
минулої ночі з'явився мені Ангел від Бога, Якому я
належу і Якому служу. 24 Ангел сказав мені: „Не бій-
ся, Павле. Ти маєш стати перед цезарем, тому Бог
збереже життя тобі й людям, які пливуть з тобою".
25 Тож тримайтеся, мужі, бо я вірю в Бога і в те, що
все станеться так, як було мені сказано. 26 Але ж ми
повинні натрапити на якийсь острів».

Порятунок

27 Як настала чотирнадцята ніч, нас все несло че-
рез Адріатичне море. Десь опівночі моряки відчу-
ли, що поруч земля. 28 Вони заміряли глибину, і зна-
йшли, що вона становила біля сорока метрів †. Тро-
хи далі заміряли, і виявилося вже тридцять метрів
††. 29 Остерігаючись наскочити на підводне каміння,
моряки скинули з корми чотири якорі. Всі молили-
ся, щоб швидше настав день.
30 Деякі моряки спробували втекти з корабля. Во-
ни спустили рятувальний човен, удаючи, що збира-
ються кинути ще кілька якорів з носа корабля. 31 Та
Павло сказав офіцерові й воїнам: «Якщо ці люди не
залишаться на борту, не буде вам порятунку». 32 То-
ді воїни перерізали канати і скинули рятувальний
човен.
33 Перед самим світанком Павло умовляв усіх по-
їсти, кажучи: «Сьогодні вже чотирнадцятий день
напруженого чекання, та ви увесь час нічого не їли.
34 Отож благаю вас трохи попоїсти, бо вам це необ-
хідно, аби вижити, щоб жодна волосина не впала з
вашої голови». 35 Сказавши так, Павло узяв хлібину,
віддав хвалу Богові перед усіма і, переломивши
хліб, почав їсти. 36 Це їх підбадьорило, і самі вони
теж трішки поїли. 37 Всього ж на кораблі нас було
двісті сімдесят шість душ. 38 Добре поївши, вони по-
чали викидати пшеницю у море, аби полегшити
корабель.
39 А як настав день, то побачили вони невідому
землю, але помітили затоку із похилим берегом та
й вирішили, якщо вдасться, там пристати. 40 Отож,
відрубавши якорі, вони залишили їх у морі. Потім
моряки відв'язали канати, якими були закріплені
керма, й поставивши вітрило за вітром, попрямува-
ли до берега. 41 Але потрапивши на піщану мілину,
ніс корабля нерухомо загруз, а корму розбивали
потужні хвилі.
42 Воїни змовилися повбивати полонених, щоб
жоден не міг поплисти й утекти. 43 Але офіцер хотів
врятувати Павла і тому утримав їх від цього. Він на-
казав тим, хто вміє плавати, першими стрибати з
корабля в море і добиратися до суші. 44 А решта му-
сили добиратися до берега на дошках і уламках ко-
рабля. Отак усі благополучно дісталися до землі.

На острові Мальта

28 Врятувавшись, ми з'ясували, що острів цей
називається Мальта. 2 Місцеві жителі виявили
до нас надзвичайну доброту. Як пішов дощ і стало
холодно, вони розвели багаття й запросили нас.
3 Павло назбирав хмизу і як поклав його в огонь, то
виповзла гадюка, вдарила його, почепившись на
його руці. 4 Коли місцеві жителі побачили гадюку,
яка звисала з його руки, то почали перемовлятися
поміж собою: «Цей чоловік, певно, убивця. Хоч і не
загинув він у морі, та все ж Правосуддя ‡ не дозво-
ляє йому жити».
5 Але Павло струсив гадюку в огонь і не зазнав ні-
якої шкоди. 6 Вони довго чекали, що він спухне чи
раптом впаде мертвий. А як побачили, що нічого
такого з Павлом не скоїлося, то змінили свою думку
і проголосили його богом.
7 Навколо того місця простиралися землі, що на-
лежали правителю острова на ім'я Публій. Він за-
просив нас до своєї оселі й три дні гостинно опіку-
вався нами. 8 Батько Публія був прикутий до ліжка,
бо хворів на лихоманку та червінку ‡‡. Павло пішов
провідати його, і помолившись, поклав на хворого
руки й зцілив його. 9 Після того як це сталося, інші
хворі острова почали приходити до Павла і зцілю-
валися.
10 Мешканці острова дуже вшановували нас, і як
ми відпливали, то вони забезпечили нас усім необ-
хідним.

Подорож від Мальти до Рима

11 Через три місяці відпливли ми на олександрій-
ському кораблі, який зимував на острові. На його
кормі був зображений знак богів-близнюків Діоску-
рів ‡‡. 12 Діставшись до Сиракуз, ми пробули там три
дні. 13 Звідти ми відпливли й прибули до Реґії. На-
ступного дня повіяв південний вітер, і ми вируши-

† *біля сорока метрів Буквально «20 фатомів».* †† *тридцять метрів Буквально «15 фатомів».*

‡ *Правосуддя Люди думали, що існує богиня на ім'я «Правосуддя», яка карає людей за лихі вчинки.* ‡† *червінку Або «дизентерію».* ‡‡ *Діоскури Сини Зевса, брати-близнюки Полідевк і Кастор.*

ли далі, а на другий день ми припливли до Путеолі,
14 де знайшли братів, які запросили нас тиждень
погостювати у них. Так ми прибули до Рима. 15 Там
брати почули про нас і вийшли нас зустрічати аж
до Аппієвої площі † й Трьох Таверн. Побачивши їх,
Павло подякував Богові й підбадьорився. 16 Коли
прибули ми до Рима, то Павлові було дано дозвіл
жити окремо, але під охороною воїна.

Павло проповідує в Римі

17 Через три дні зібрав він найвпливовіших юдеїв.
І як посходилися вони, промовив до них: «Браття,
хоч нічого я не вчинив проти нашого народу, ані
проти звичаїв наших предків, мене видали в Єрусалимі римлянам як в'язня. 18 Римляни допитали мене й хотіли відпустити, бо я не винен ні в чому такому, за що карають на смерть. 19 Та юдеї з тим не
погодилися. Тож я був змушений звернутися до суду цезаря, але я зробив це зовсім не для того, щоб
звинуватити свій народ.
20 Ось чому я просив про зустріч і розмову з вами:
бо за надію Ізраїлеву мене закуто в ці кайдани».
21 Вожді юдеїв відповіли Павлові: «Ми не одержували з Юдеї ніяких листів про тебе. 22 Але нам хотілося б почути від тебе самого про твої погляди, бо
ми знаємо, що проти цього нового руху повсюди
виступають люди».
23 Вони домовилися з Павлом на певний день, і
тоді ще більше народу прийшло туди, де він зупинився. З ранку й до вечора Павло розмовляв і свідчив про Царство Боже. Він намагався переконати їх
про Ісуса, спираючись на Закон Мойсеїв і на пророків. 24 Декого переконали його слова, але інші не вірили. 25 Люди почали розходитися, не дійшовши
згоди. Тоді Павло на завершення мовив так: «Добре
сказав Дух Святий, коли говорив з праотцями вашими устами пророка Ісаї:

26 „Іди до народу цього і скажи:
„Ви будете слухати, слухати,
але не зрозумієте,
ви будете дивитися, дивитися,
але не побачите.
27 Бо зачерствіло серце народу цього.
Слух у людей цих притупився,
і очі вони позаплющували.
Бо інакше могли б побачити на власні очі,
почути на власні вуха, зрозуміти серцем своїм,
і тоді повернулися б до Мене,
і Я б їх зцілив".

Ісаї 6:9-10

28 Через те нехай буде вам відомо, що Бог послав
Своє спасіння поганам. Вони й почують!» 29 [І як
сказав він це, юдеї пішли, палко сперечаючись помiж собою] ††.
30 Цілих два роки прожив Павло в будинку, що наймав за власний кошт. І приймав він усіх, хто приходив його провідати. 31 Павло проповідував Царство Боже і навчав про Господа Ісуса Христа. Він говорив дуже сміливо й відверто, і ніхто не перешкоджав йому.

† *Аппієва площа Лежала на Аппієвій дорозі. Від Рима до Аппієвої площі було близько 69 кілометрів, а до Трьох Таверн — близько 48 км.*

†† *Деякі древньогрецькі рукописи цього вірша не мають.*

До Римлян

Вітання римлянам

1 Павло, слуга Христа Ісуса, покликаний Богом
апостол, вибраний для того, щоб нести людям
Добру Звістку Божу.
Про неї ще раніше сповіщали пороки у Святому
Писанні. 3 Ця Добра Звістка — про Сина Божого, Го-
спода нашого Ісуса Христа. Як людина Він походив
з роду Давидового, але Духом Святим †, був прого-
лошений могутнім Сином Божим завдяки воскре-
сінню з мертвих.
5 Від Нього я одержав велику благодать бути апо-
столом, щоб принести в ім'я Христа всім неюдеям
смирення, народжене вірою. 6 Серед цих народів і
ви, римляни, також покликані Богом належати Ісусу
Христу. 7 Звертаюсь я до всіх вас, хто живе в Римі,
кого Бог любить і покликав бути святим народом
Божим. Благодать і мир вам від Бога, Отця нашого, і
від Господа Ісуса Христа!

Молитва подяки

8 Насамперед, я дякую моєму Богу через Ісуса
Христа за вас усіх, бо люди всього світу говорять
про вашу віру. 9 Богу я служу всім своїм серцем і не-
су людям Добру Звістку про Його Сина. Бог — сві-
док мені в тому, що я постійно пам'ятаю вас. У своїх
молитвах я завжди прошу Бога, щоб Він дозволив
мені прийти до вас. 11 Бо прагну я вас побачити,
щоб розділити з вами той духовний дар, що на-
дасть вам сили.
12 Я маю на увазі те, що коли ми будемо разом, то
зможемо підбадьорити одне одного через нашу ві-
ру: ви допоможете мені, а я допоможу вам. 13 Брат-
тя і сестри, я хочу, щоб ви знали, що багато разів я
збирався до вас, щоб зібрати гарний урожай також
серед вас, так само, як я вже зібрав серед інших на-
родів, та на моєму шляху завжди вставали якісь пе-
решкоди. 14 Я боржник перед усіма народами: як
перед греками, так і перед варварами, як перед
ученими, так і перед неосвіченими.
15 Ось чому я прагну проповідувати Добру Звістку
і вам, хто живе в Римі. 16 І не соромлюся я Євангелії,
бо це сила Божа для спасіння всіх віруючих — спер-
шу юдеїв, а тоді й поган. 17 Бо Добра Звістка відкри-
ває праведність Божу, яка ґрунтується на вірі — з
самого початку й до кінця. Про це сказано у Свято-
му Писанні: «Праведний вірою житиме» ††.

Гнів Божий

18 Гнів Божий сходить з Неба на все лихе й непра-
ведне, що чинять люди. Своєю неправедністю во-
ни пригнічують істину. 19 Бог гнівається на них, бо
все, що може бути відоме про Бога, досконально
ясно, тому що Він зробив це ясним для людей.
20 Від створення світу для людей стали ясними і
зрозумілими Його незримі властивості — вічна си-
ла Його і божественність. Це видно по тому, що Бог
здійснив. Отже, немає людям виправдання за гріхи
їхні, бо навіть знаючи Бога, вони не дякували й не
прославляли Його. Вони знікчемніли думками свої-
ми, а їхні нерозумні серця затьмарилися. 22 Хоча й
назвали вони себе мудрими, та стали нерозумни-
ми. 23 Вони проміняли славу невмирущого Бога на
вигадані образи, подібні до смертних людей, пта-
хів, тварин і гадів.
24 Через те Бог віддав їх розпусті разом з гріховни-
ми прагненнями їхніх сердець. Він дозволив їм
оскверняти свої тіла одне з одним. 25 Вони промія-
ли істину про Бога на брехню, оскільки поклоня-
лись і служили радше творінням, аніж Творцю, бла-
гословенному в віках. Амінь.
26 Отож Бог полишив тих людей, віддавши їх ганеб-
ним пристрастям: жінки проміняли природні ста-
теві стосунки на протиприродні. 27 Так само і чоло-
віки залишили природні статеві стосунки з жінками
й запалилися безсоромною пожадливістю одне до
одного. Вони почали чинити сором поміж собою, і
за те прийняли покарання, яке заслужили за свої
збочення.
28 Вони не вважали за потрібне визнавати Бога,
тож Він віддав їх їхньому ж збоченому розуму, щоб
чинили вони те, що не годиться робити. 29 Ці люди
сповнені всілякого гріха, злоби, себелюбства, скна-
рості, заздрощів, вбивства, розбрату, облуди й ли-
хих думок про інших. Вони поширюють плітки,
30 зводять наклепи, ненавидять Бога. Вони брутальні й самовпевнені, вихваляються перед іншими, вигадують, як вчинити зло, і не шанують своїх батьків. 31 Це нерозумні люди, котрі ніколи не виконують обіцянок; вони недобрі й немилосердні. 32 Навіть знаючи праведний Наказ Божий, що кожен, хто чинить таке, заслуговує на смерть, вони не лише чинять так, а й схвалюють вчинки подібних до себе.

† *Духом Святим Буквально «духом святості».*

†† *Цитата приведена з книги Ав. 2:4.*

Ви теж грішні

2 О, людино! Хоч би хто ти був, немає тобі виправдання, якщо ти судиш інших. Судячи іншого, засуджуєш себе, бо чиниш той самий гріх, як і ті, кого судиш. 2 Ми знаємо, що Божий суд над тими, хто робить так — справедливий. 3 Невже ти вважаєш, що засуджуючи інших за такі самі вчинки, що й ти чиниш, тобі вдасться уникнути Божого суду? 4 Чи, може, ти зневажаєш Його велику доброту, терпимість і терпіння? Може, не розумієш, що Його доброта вказує тобі шлях до покаяння?

5 О, людино! Через свою впертість і нерозкаяне серце, ти помножуєш покарання Боже проти себе в день гніву, коли Праведний Суд Божий буде виявлений. 6 Бог відплатить кожному за його вчинки. 7 А тим, хто добрими вчинками шукає славу, пошану й безсмертя, Бог даруватиме вічне життя. 8 Бог відплатить гнівом і люттю тим, хто не йде шляхом праведним, а навпаки себелюбно служить неправді.

9 Лихо й страждання тому, хто чинить зло: спершу юдеям, а потім і поганам. 10 Нехай буде слава, мир і пошана кожному, хто чинить добро: спершу юдеям, а потім і поганам. 11 Бог не дає переваги нікому.

12 Хто згрішив, не маючи Закону, той і згине без Закону. Грішника, який знає Закон, буде засуджено за Законом. Бо немає різниці між тим грішником, котрий має Закон, і тим, який його не має. 13 Не ті праведні перед Богом, які чують Закон, а ті, хто його виконують. Тих буде виправдано.

14 Отже, якщо погани, не маючи Закону, з природи своєї дотримуються його, вони самі є Закон для себе, хоч і не мають Закону. 15 Вони показують, що те, чого Закон вимагає, записане в їхніх серцях. Свідомість їхня також свідчить про це, оскільки їхні думки інколи звинувачують, та інколи виправдовують їх. 16 І станеться те в День, коли Бог через Ісуса Христа судитиме людські таємні думки. Так свідчить Добра Звістка, яку я проповідую.

Юдеї і Закон

17 Якщо ти називаєш себе юдеєм і покладаєшся на Закон, й пишаєшся своїм Богом, знаючи Його волю, і сповідуєш усе те, що є справді важливим, оскільки ти вивчив Закон; якщо ти впевнений у тому, що ти поводир для сліпців і світло для тих, хто у темряві; якщо ти наставник для нерозумних і вчитель для невігласів, бо ти маєш в Законі втілення знань та істини, то чому ж тоді ти, навчаючи інших, не навчиш себе? Чому ти, проповідуючи не красти, сам крадеш? 22 Чому стверджуючи, що людина не повинна чини перелюбу, сам чиниш? Чому відчуваючи огиду до бовванів, сам обкрадаєш храми? 23 Чому хвалишся Законом, а сам ганьбиш Бога, порушуючи Закон? 24 Як сказано у Святому Писанні: «Через вас ганьбиться ім'я Бога перед поганами» †.

25 Обрізання має значення лише тоді, коли ти виконуєш Закон. Якщо ж порушуєш Закон, то наче ти ніколи й не обрізався. 26 Якщо чоловікові не зробили обрізання, але він виконує все, що сказано в Законі, то це все одно, як коли б він був обрізаний.

27 Вам, юдеї, зробили обрізання, й вам був даний написаний Закон, але ви ж порушуєте його. І той, хто на тілі своєму має необрізану плоть, але дотримується Закону, засудить вас. 28 Бо справжній юдей не той, хто юдей тільки зовні, і не те справжнє обрізання, що лише на тілі. 29 Справжній юдей це той, хто юдей у душі своїй. Істинне обрізання має бути в серці — за Духом, а не за буквою. Тож хвала такому чоловікові буде не від людей, а від Бога.

Всі люди грішні

3 Так у чому ж перевага юдеїв над іншими людьми, і яка користь від обрізання? 2 Їхня перевага велика у багатьох відношеннях. Насамперед їм довірені Слова Божі. 3 А що як деякі з них невірні Богу? Їхня невірність не знищить вірність Божу. 4 Звісно, ні! Бог завжди правдивий, навіть якщо кожна людина неправдива. Як сказано у Святому Писанні:

«Щоб ти був виправданий, коли будеш свідчити,
і коли судитимуть тебе, то переможеш».

Псалми 50:4

5 Що скажемо ми, коли неправедність наша виявляє праведність Божу? Невже Бог несправедливий, коли гнівається на нас? (Так міркують деякі з людей). 6 Звісно, ні! Бо якби Бог був несправедливим, як міг би Він судити світ?

7 Ви можете заперечити: «Якщо Божа правда стала яснішою і Його слава збільшилася через мою неправду, то чому ж мене звинувачують, як якогось грішника?» 8 Це все одно, що сказати: «Творімо зло, щоб прийшло добре!» А дехто зводить наклеп на нас, вони стверджують, ніби ми навчаємо саме цього. Такі люди заслуговують на осуд!

9 Що ж виходить? Чи ми, юдеї, маємо перевагу над поганами? Анітрохи! Бо я вже казав, що як юдеї, так і неюдеї, — всі однаково винні у гріху. 10 Як сказано у Святому Писанні:

«Праведного жодного немає!
11 Немає жодного,
хто розуміє Бога або шукає Бога.
12 Всі люди відвернулися від Нього,
всі до одного стали нікчемними.
Немає тих, хто робить добрі справи.
Немає жодного!»

Псалми 13:1-3

13 «Уста їх подібні до гробниць розкритих,
на язиці ж у кожного брехня».

Псалми 4:9

«На устах їхніх зміїна отрута».

Псалми 139:3

14 «Прокляття й гіркота на їхніх устах».

Псалми 9:7

† *Цитата приведена з книг Іс. 52:5 та Ез. 36:20-23.*

15 «Швидкі вони пролити кров.
16 Хоч би куди ішли вони,
з собою скрізь несуть руїну і страждання.
17 Їм геть дорога миру не відома».

Ісаї 59:7-8

18 «І страху перед Богом в них немає».

Псалми 36:1

19 Зараз ми знаємо: все, що сказане в Законі, звернене до тих, кому Закон був даний. І це замкне уста всім, хто намагатиметься мовити хоч слово у своє виправдання, та щоб увесь світ був у відповіді перед судом Божим. 20 Бо ніхто не може виправдатися перед Богом, виконуючи Закон. Адже Закон тільки виявляє очевидність гріха.

Бог робить людей праведними

21 Та зараз, незалежно від Закону, відкрилася правда Божа, хоча про це свідчать Закон і пророки. 22 Бог робить людей праведними через віру в Ісуса Христа †. Всі люди рівні й немає між ними різниці. 23 Бо всі люди згрішили, і всім їм бракує слави Божої.

24 Усі люди стали праведні перед Богом завдяки дару Божої милості, завдяки визволенню, яке Бог здійснив через Ісуса Христа. 25 Бог віддав Ісуса в жертву для прощення всіх гріхів людських через віру, і показав цим, що Він — справедливий. Адже завдяки Своїй терпимості, Він залишав усі гріхи, здійснені в минулому, без покарання. 26 Він робив так, щоб нині показати справедливість Свою і щоб бути справедливим, водночас виправдовуючи тих, хто має віру у Ісуса.

27 Чи є тоді чого пишатися собою? Немає! Чому? Тому що ми слідуємо за Законом віри, та не за Законом справ. 28 Бо ми вважаємо, що людина стає праведною перед Богом вірою своєю, незалежно від виконання того, що вимагає Закон.

29 Чи Бог належить лише юдеям? Хіба Він не належить також і неюдеям? Так, Він належить і їм.
30 Оскільки Бог єдиний, то Він виправдає юдеїв †† і поган ‡ завдяки їхній вірі. 31 Чи скасовуємо ми Закон цією вірою? Зовсім ні! Навпаки, вірою ми встановлюємо Закон.

Авраамів приклад

4 Що скажемо ми про Авраама, земного праотця нашого? Що взнав він про віру в Господа Свого? 2 Якщо Авраам став праведним завдяки своїм вчинкам, то мав усі підстави пишатися, але не перед Богом. 3 Ось що сказано у Святому Писанні: «Авраам повірив Богу. Бог прийняв його віру і зарахував її Авраамові як праведність» ‡†. 4 Платня тому, хто працює, зараховується не як дарунок, а як заробіток. 5 Якщо людина не працює, але вірує в Бога, Який виправдовує лихих людей, то ця віра зараховується йому як праведність. 6 Так само і Давид сказав, що блаженний той, кому Бог зараховує праведність, незважаючи на його вчинки:

7 «Блаженні ті,
чиї злочини прощені, чиї гріхи відпущені.
8 Блаженний той,
кому Господь гріхи не зарахує».

Псалми 31:1-2

9 Чи це благословення лише для тих, кому зробили обрізання, чи, може, й для тих, кому його не робили? Звісно, це стосується також і необрізаних. Адже ми сказали: «Авраамова віра була зарахована йому в праведність». 10 Коли ж він став таким, коли віра йому була зарахована? До обрізання, чи після? Господь прийняв Авраама до обрізання. 11 Для Авраама обрізання було знаком, печаттю того, що Бог прийняв його праведним за віру, яку він мав іще до обрізання. Саме тому Авраам є батьком усіх віруючих, навіть якщо їм не зроблено обрізання, (щоб праведність була зарахована також і їм). 12 Він також є батьком і обрізаних, котрі йдуть слідом за ним у його вірі, яку він мав іще раніше.

Божа обітниця

13 Не через Закон була дана Авраамові і його нащадкам обіцянка, що він стане спадкоємцем світу, але за праведність його, яка йде від віри. 14 Якщо ж спадкоємцем світу є народ, залежний від Закону, то віра — безглузда, а обітниця — нікчемна. 15 Бо Закон викликає гнів Божий, а коли немає Закону, то й порушення немає.

16 Тож обітниця Божа йде через віру, щоб люди одержали її, як подарунок. А якщо це так, то й для всіх Авраамових нащадків обітниця буде несхитною. І не лише для тих, у кого є Закон Мойсея, а й для тих, хто вірою живе, як жив Авраам. Через те і є він батьком для нас усіх. 17 Так сказано й у Святому Писанні: «Зробив Я тебе батьком багатьох народів» ‡‡. Авраам є нашим батьком перед Богом, в Якого він вірив, і Який дає життя померлим, з волі Якого існує те, чого не існувало. 18 Не було ніякої надії, що Авраам матиме дітей, але ж в серці своєму він вірив в Бога і продовжував сподіватися. Отож бо він і став батьком багатьох народів. Бо сказано: «Твоїх нащадків буде, як тих зірок на небі» ‡‡†.

19 І віра його не ослабла. Хоч він знав, що тілом уже старий, аби мати дітей (було йому на той час близько ста років), і розумів, що Сара, жінка його, неплідна, та ніколи Авраам не сумнівався в обітниці Божій і не вагався у вірі. Навпаки, все міцніше вірив і віддавав подяку Богові. 21 Він був цілком упевнений в тому, що Бог міг зробити усе, що обіцяв. 22 Ось чому сказано, що віра була зарахована йому як праведність ‡‡‡.

23 Та не лише заради одного його було сказано у Святому Писанні: «Віру його Бог прийняв». 24 То ска-

† *через віру в Ісуса Христа Або «через вірність Ісуса Христа».* †† *юдеїв Буквально «обрізання».* ‡ *поган Буквально «необрізання».* ‡† *Цитата приведена з книги Бут. 15:6.*

‡‡ *Цитата приведена з книги Бут. 17:5.* ‡‡† *Цитата приведена з книги Бут. 15:5.* ‡‡‡ *Цитата приведена з книги Бут. 15:6.*

зано й заради нас, чия віра також буде прийнята Богом. І будемо ми праведними перед Ним. Це станеться з нами, хто вірить в Бога, Який воскресив із мертвих нашого Господа Ісуса. 25 Його віддали на смерть за наші гріхи, і Він воскрес для життя заради нашого виправдання перед Богом.

Праведність перед Богом

5 Оскільки ми виправдалися перед Богом завдяки нашій вірі, то маємо мир † з Ним через Господа нашого Ісуса Христа. 2 Через нашу віру, Христос дав нам можливість зазнати благодать Божу, яку тепер маємо. Ми радіємо з надії прилучитися до слави Господньої. 3 І більше того, ми радіємо з наших страждань, бо знаємо, що страждання породжують терпіння. 4 Терпіння породжує стійкість, а стійкість, своєю чергою, приносить надію. 5 Надія ж нас ніколи не розчарує, бо любов Божа влилася в наші серця через Святого Духа, який був даний нам.

6 Свого часу Христос помер за нас, лихих людей, хоча ми ще самі були немічні. Та, у призначений час, Він віддав Своє життя, рятуючи нас. 7 Рідко буває, щоб хтось віддав життя за іншу людину, навіть якщо то дуже добра людина.

8 Та Бог показав, як сильно Він нас любить, тим, що Христос помер заради нас, коли ми були ще грішниками. 9 Оскільки тепер ми виправдані перед Богом кров'ю Христовою, тож і від гніву Божого врятуємося через Ісуса. 10 Коли ми були ще ворогами Богу, Він примирив нас з Собою через смерть Свого Сина. Надто ж зараз, коли ми стали Його друзями, врятуємося життям Його Сина. 11 Більше того, ми радіємо тому, що Всевишній зробив для нас через Господа нашого Ісуса Христа, завдяки Якому ми тепер примирилися з Богом.

Адам і Христос

12 Гріх прийшов у світ через одного чоловіка, Адама, а разом з гріхом і смерть. Так само й смерть прийшла до всіх людей, бо всі вони грішили. 13 Гріх був у світі й до того, як Закон з'явився, та гріх нікому не зараховується, коли немає закону. 14 Смерть панувала від часів Адама до Мойсея. Вона панувала навіть над тими, хто не грішив, як Адам, коли він порушив Божу заповідь. Адам був праобразом Того, Хто мав прийти пізніше.

15 Та вільний дар Божий зовсім не такий, як гріх Адамів. Багато людей померло через гріх цього чоловіка. Милість же Божа набагато більша, бо через благодать одного Чоловіка, Ісуса Христа, багато людей одержало дар Божий. 16 Адам був засуджений за один гріх. Але дар Божий не такий, бо він веде до виправдання за багато гріхів. 17 Через гріх одного чоловіка запанувала смерть. Але зараз багато людей одержують милість Божу і Божий дар праведності. Безумовно, вони матимуть істинне життя, і пануватимуть через одного Чоловіка, Ісуса Христа.

18 Отже, якщо провина Адама привела до засудження всіх людей, так само праведність Христа привела до виправдання і вічного життя для всіх. 19 Як за непослух однієї людини всі стали грішниками, так і завдяки покірливості однієї людини стануть праведними.

20 Закон прийшов для того, щоб збільшити переступ, та коли гріх збільшувався, навіть більшою ставала милість Божа. 21 Гріх панував завдяки смерті, але Бог дав людям більше милості для того, щоб вона могла панувати, роблячи людей праведними з Ним. Вона приносить вічне життя через Господа нашого Ісуса Христа.

Хто вмер для гріха, той житиме в Бозі

6 Що ж нам сказати? Чи залишатися нам у гріху, щоб примножити милість Божу? 2 Зовсім ні! Ми померли в гріху, то як же все ще живемо в ньому? 3 Чи ви не знаєте, що коли ми охрестилися в Ісуса Христа, то охрестились і в смерть Його? 4 Тому, хрещенням в Його смерть ми були поховані із Ним для того, щоб так, як Христос був піднесений із мертвих славою Отця, і ми могли мати нове життя. 5 Якщо ми були з'єднані з Ним в такій смерті, яку Він прийняв, то будемо з'єднані з Ним і у воскресінні. 6 Ми знаємо, що наше старе існування розіп'яли разом з Ісусом, щоб наші гріховні тіла загинули і щоб нам не бути більше рабами гріха. 7 Бо той, хто помер, звільнився від влади гріха.

8 Отже, оскільки ми вмерли з Христом, то віримо, що й житимемо з Ним. 9 Бо ми знаємо, що Христос, Який воскрес із мертвих, більше не помре, і смерть більш не має влади над Ним. 10 Смерть, якою Він помер, то була смерть для гріха: раз і назавжди. Життя ж, яким Він живе, — для Бога.

11 Так само і ви вважайте себе померлими для гріха, але живими для Бога в Ісусі Христі. 12 Не слід давати гріху панувати у ваших смертних тілах, щоб не піддатися його гріховним бажанням. 13 Не слід також віддавати гріху ніякі члени тіла вашого, щоб не стали вони знаряддям неправедності. Краще віддайте себе Богові як люди, які воскресли із мертвих і тепер живі. І всі частини тіла вашого віддайте Богу як знаряддя праведності. 14 Тож гріх не буде панувати над вами, бо ви живете не під Законом, а в милості Божій.

Раби праведності

15 То що ж нам робити? Чи можна нам грішити, раз живемо не під Законом, а в милості Божій? Звісно, ні! 16 Хіба ви не знаєте, що коли ви віддаєте себе комусь на послух, то стаєте рабами того, кого слухаєтеся. Або ви станете рабами гріха (а це шлях

† *маємо мир В деяких древньогрецьких рукописах: «маймо мир».*

до смерті), або рабами, які слухаються Бога (і це приведе до праведності).

17 У минулому ви були рабами гріха, та, дякуючи Богу, ви слухалися усім своїм серцем вчення, якому вас довірили. 18 Звільнившись від гріха, ви стали рабами праведності. 19 (Я наводжу приклад, який люди можуть зрозуміти, бо це важко збагнути). Раніше, як раби, ви віддавали частини свого тіла нечистоті й беззаконню, живучі в гріху. Зараз, так само віддайте частини тіла свого праведності, щоб бути її рабами. І так ваше життя буде присвячене Богу. 20 Бо, коли ви були рабами гріха, то у вас не було праведності; вона не панувала над вами. 21 І який же врожай ви тоді мали? А мали ви те, чого зараз соромитеся, що приносить духовну смерть.

22 Та тепер, коли ви звільнилися від гріха й стали рабами Божими, ви збираєте врожай, що веде до освячення й, у підсумку — до вічного життя. 23 Бо плата від гріха — смерть, а благодатний Дар Божий — вічне життя в Господі нашому Ісусі Христі.

Ми звільнилися від Закону

7 Я звертаюся до тих, хто знає Закон Мойсея. Хіба не відомо вам, брати і сестри мої, що Закон має владу над людиною, тільки поки вона живе? 2 Скажімо, заміжня жінка прив'язана Законом до свого чоловіка, поки він живий. Та коли він помре, вона звільняється з-під влади Закону про шлюб. 3 Тож якщо вона стає дружиною іншого, коли ще живий її чоловік, то вона винна у перелюбі. Але якщо чоловік її помре, то вона звільняється від шлюбного Закону, та не вважатиметься розпусницею, якщо вийде заміж за іншого.

4 Так само й ви, брати і сестри мої, померли для Закону через Тіло Христове, щоб належати Іншому — Тому, Хто воскрес із мертвих, щоб ми могли служити Богові. 5 Бо коли ми ще жили у згоді з нашою гріховною людською природою, то наші гріховні пристрасті, що прийшли від Закону, володіли тілами нашими. Вони приносили врожай вчинків, який вів до смерті. 6 Та зараз ми звільнилися від Закону, в'язнями якого ми були. Ми вмерли для нього і служимо Господу Богу нашому в новому житті, яким править Дух Святий, а не в старому, що трималося писаних канонів.

Боротьба з гріхом

7 Чи думаєте ви, що я стверджую, що Закон — це гріх? Звісно, ні! Та не знати б мені, що таке гріх інакше, як через Закон. Бо й справді, я не знав би, що то є — прагнути чогось чужого, якби в Законі не було записано: «Не прагни чужого» †.

8 Одначе гріх через цю заповідь знайшов шлях розбудити в мені потяг до всього злого. Без Закону, гріх мертвий.

9 Я жив колись без Закону, та гріх ожив, коли з'явилася заповідь. 10 І тоді ж я вмер. Тож заповідь, що мала принести життя, принесла мені духовну смерть. 11 Скориставшись нагодою, гріх звабив мене заповіддю і нею ж убив мене.

12 Отже, Закон і заповідь — святі, справедливі й добрі. 13 То чи означає це, що добро спричинило смерть мені? Зовсім ні! Але гріх, використавши добро, приніс мені смерть. І сталося це, щоб викрити хибну природу гріха: щоб через цю добру заповідь я усвідомив, на скільки огидний гріх.

Внутрішня боротьба

14 Тож ми знаємо, що Закон — духовний, а я — ні. Гріх панує наді мною, неначе я раб його. 15 І я не знаю, що роблю, бо роблю не те, що хотів би, а те, що ненавиджу. 16 І якщо я роблю не те, чого бажаю робити, то погоджуюся з Законом, що він добрий. 17 Насправді ж то не я роблю, а гріх, що живе в мені. 18 Так, я знаю, що добро не живе в мені, тобто в моїй недуховній людській природі. Прагнення робити добрі справи у мене є, але здійснити їх ще не можу. 19 Бо я не роблю те добро, яке я хочу робити, а чиню зло, якого чинити не хочу. 20 Тож коли я роблю те, чого не хочу, то вже не я здійснюю це, а гріх, який живе в мені.

21 Отже, я відчуваю цей Закон у собі, хоча я хочу чинити добро, та зло завжди є зі мною. 22 Внутрішньо я насолоджуюся Законом Божим. 23 Та бачу, що інший закон керує тілом моїм. Він ворогує з Законом Божим, що керує розумом моїм. Цей інший закон і є законом гріха. І він робить мене своїм в'язнем. Він владарює моїм тілом.

24 О, нещасний я чоловік! Хто визволить мене з цього смертного тіла? 25 Бог! Тож дяка Йому (за Його порятунок) через Господа нашого Ісуса Христа! Розумом своїм я є раб Закону Божого, а грішною природою своєю я — раб закону гріха.

Життя освячене Духом Святим

8 Тож немає зараз осуду тим, хто в Ісусі Христі. 2 Бо Закон Духа, що дає життя, звільнив мене †† від закону гріха, що веде до смерті. 3 Бог здійснив те, що не зміг зробити Мойсеїв Закон. Бо Закон Мойсеїв був ослаблений бездуховною і грішною людською природою. Пославши Свого Сина у людському грішному тілі як жертву за гріх, Бог використав людське життя, щоб засудити гріх. 4 Він зробив це для того, щоб праведні вимоги Закону могли здійснитися через нас, хто живе не згідно зі своєю недуховною природою, але згідно з Духом Святим.

5 Люди, які живуть згідно зі своєю бездуховною людською природою, дбають лише про те, чого прагне їхня бездуховна людська природа. Той же, хто живе слідуючи Духу Святому, усі думки свої спрямовує на те, чого Дух бажає. 6 Розум людини,

† *Цитата приведена з книг Вих. 20:17 та Повт. Закону 5:21.*

†† *мене Деякі грецькі рукописи наводять «тебе».*

керований бездуховною людською природою, веде до смерті. Та розум, керований Духом, знаходить життя і мир.

7 Розум, керований бездуховною людською природою — проти Бога, бо він не підкоряється і не може підкоритися Законові Божому. 8 Ті, хто живуть згідно зі своєю бездуховною людською природою, не можуть догодити Богу.

9 Але бездуховність людської натури не має влади над вами. Дух керує вами, якщо справді Дух Божий живе в вас. А як хто Духа Христового не має, той не належить Христу. 10 З іншого боку, якщо Христос живе в вас, тіла ваші мертві через гріх, але Дух є життя для вас, бо ви стали праведними перед Богом. 11 Якщо Дух Божий воскресив Ісуса із мертвих і живе в вас, то Той, Хто воскресив Ісуса з мертвих, дасть життя і вашим смертним тілам через Дух, який живе в вас.

12 Отже, брати і сестри мої, ми не боржники своєї бездуховної людської натури і не повинні жити в покорі їй. 13 Бо якщо житимете під її владою, то прийде духовна смерть. Якщо за допомогою Духа Святого позбавляєтеся тілесних вчинків, то матимете справжнє життя. 14 Бо справжні діти Божі — це ті, хто керується Духом Божим. 15 Адже Дух, який ви одержали, не перетворює вас на рабів і не змушує знову боятися, а робить вас усиновленими дітьми Божими. І через Духа ми вигукуємо: *«Авва!»* † — що означає: «Батько!» 16 І Сам Дух Святий разом із духом кожного з нас свідчить, що ми — Божі діти. 17 А раз ми Божі діти, то ми й спадкоємці Його, як і Христос, але мусимо страждати разом з Христом, щоб розділити із Ним Його славу.

Слава у майбутньому

18 Я вважаю, що наші страждання у цьому житті нічого не варті порівняно з тією великою славою, яку ми матимемо в майбутньому. 19 Адже створений мир із нетерпінням чекає на той час, коли стане відомо, хто є Божими дітьми.

20 Все, створене Богом, було приречене до марнот, і скорилося не з власної волі, а з волі Божої. Але в тій покірності живе надія на те, що весь світ звільниться з-під рабства й занепаду, що він матиме славу і свободу, як мають їх діти Божі. 22 Ми знаємо, що досі світ, створений Богом, стогнав і страждав від болю, ніби та жінка перед пологами. 23 І не лише світ, але ми також чекали, відчуваючи біль. Ми, хто має Дух Святий, як перший зародок благословення Божого, поки що ми терпляче очікуємо повного усиновлення, коли Бог визволить наші тіла.

24 Ми врятовані й маємо надію в серці. Та коли б ми могли бачити те, на що маємо надію, то вже не надія була б. Хто ж може сподіватися на те, що вже бачить? 25 Оскільки ми сподіваємося на те, чого не бачимо, ми чекаємо його з терпінням.

26 Так само й Дух приходить нам на допомогу, коли ми безсилі. Ми навіть не знаємо, за що маємо молитися, та Дух Сам заступається за нас перед Богом з таким зітханням, що словами й не вимовиш. 27 Та Бог бачить, що є в серцях наших. Він розуміє Духа, бо з Божої волі заступається Дух за людей Божих.

28 І ми знаємо, що Бог у всьому підтримує тих, хто любить Його, хто покликаний згідно з Його волею. 29 Бог знав тих людей ще до створення світу. Тож Він призначив їх бути такими, як Син Його, щоб Син Божий міг стати старшим серед багатьох братів і сестер. 30 Тож Бог покликав тих людей і ті, хто були покликані, були виправдані перед Богом. А ті, хто були виправдані, були прославлені.

Любов Божа — в Ісусі Христі

31 Що можна сказати на це? Якщо Бог за нас, то хто ж проти? 32 Той, хто Сина Свого не пожалів і віддав Його на смерть за нас усіх, Той, звичайно, віддасть і все інше разом із Сином Своїм. 33 Хто може звинуватити людей, яких Бог обрав? Бог їх виправдовує. 34 То хто ж звинувачує? Ісус Христос помер і, що важливіше, воскрес із мертвих. Він сидить по праву руку від Бога і також заступається за нас. 35 Хто зможе відняти нас від любові Христової? Може, лихо якесь, злидні, переслідування, голод чи голизна, небезпека яка чи смерть від меча? 36 Як сказано у Святому Писанні:

«За Тебе нас щодня вбивають,
нас вважають вівцями,
придатними лише на заколення».

Псалми 43:22

37 Ні, у всьому цьому ми здобуваємо найбільшу перемогу завдяки Тому, Хто полюбив нас. 38 Бо я переконаний, що ні смерть, ні життя, ні Ангели, ні вищі духи, ні те що тепер, ні те що в майбутньому, ані яка духовна влада, ніщо над нами, ані під нами, ні будь-яке інше створіння — ніщо не зможе відлучити нас від Божої любові, яка знаходиться в Христі Ісусі, нашому Господі.

Бог і юдеї

9 Правду кажу, я — в Христі. Я не обманюю, і сумління моє, освячене Духом Святим, свідок у тому, що в серці моєму велика скорбота й постійний біль за юдейський народ. 3 І я б майже бажав бути проклятим і відлученим від Христа заради братів і сестер моїх, й земних родичів — ізраїльтян. Їм належить право бути всиновленими, як дітям Господнім, успадкувати славу і заповіти Божі. Всевишній також дав їм Закон Мойсеїв, служіння в храмі й Свої обітниці.

5 Їм належать великі патріархи, й вони були земною родиною Христа. Нехай Той, Хто є Богом †† над усіма, буде благословенний на віки! Амінь.

† *Авва З арамійської мови це перекладається як «батько».*

†† *є Богом Або «Бог, який царює».*

Бог обирає того, кого хоче

6 Я не кажу, що Господь не здержав Слово Своє,
але ж не всі, хто родом з Ізраїлю, — справжні ізра-
їльтяни †. 7 І не всі ті істинні діти Авраамові, хто є
його нащадками. Бо як Бог сказав: «Від Ісаака бу-
дуть названі нащадки твої» ††.
8 Це означає, що не ті діти Божі, хто народився від
плоті людської, а ті, хто народився завдяки Божій
обітниці. То саме вони зватимуться нащадками Ав-
раамовими. 9 І ось як в обітниці сказано: «В призна-
чений час Я повернуся, і в Сари народиться син» ‡.
10 Більше того, Ревекка також завагітніла. І були в
неї сини від одного чоловіка, нашого праотця Ісаа-
ка. 11 І перш ніж ті сини народилися, перш ніж вони
вчинили щось добре чи зле, Бог сказав Ревецці:
«Старший син твій служитиме молодшому» ‡†. І ста-
лося так, щоб міг здійснюватися Божий намір, за
вибором Його. Він не грунтується на вчинках, він
залежить від Божого заклику. 13 Як сказано у Свято-
му Писанні: «Я полюбив Якова, та зненавидів Ісава»
‡‡.
14 І що ж ми тепер скажемо? Чи буває Бог несправе-
дливим? Звісно, ні! 15 Бо сказав Він Мойсею: «Я
помилую того, кого Сам вирішу помилувати, і згля-
нусь над тим, над ким Сам вирішу зглянутись» ‡‡†.
16 Тож милість Божа не залежить від чийогось бажа-
ння або чиїхось зусиль, лише від Самого Бога.
17 У Святому Писанні Бог каже фараонові: «Я підніс
тебе й зробив царем для того, щоб показати через
тебе Мою владу, і щоб Моє ім'я було сповіщене
всьому світові» ‡‡‡. 18 Отже, Бог милує тих, кого Сам
обирає, і робить впертими тих, кого Сам вибирає.
19 І хтось може спитати мене: «Якщо Бог керує на-
шими вчинками, то чому ж Він досі звинувачує
нас? Бо, зрештою, хто ж може протистояти волі Бо-
га?»
20 Але хто ж ти є, чоловіче добрий, щоб сперечатися з Богом? Глиняний глечик не питає гончара: «Навіщо Ти зробив мене таким?» 21 Хіба гончар не має влади над глиною, щоб з одного й того ж місива зробити дві різні посудини: чашу для урочистостей і звичайний глечик? 22 А Богу, коли Він хотів виявити гнів Свій і силу Свою, все ж таки не забракувало терпіння й жалю до людей, які викликали в Нього той великий гнів, і які були засуджені до знищення. 23 Він терпів їх, щоб показати багатство слави Своєї тим, хто приймає Його милосердя, кого Він приготував одержати славу Його. 24 Це ті з нас, кого Він покликав не лише від юдеїв, а й від поган. Та невже хтось наважиться протидіяти всесильним діянням Божим? 25 Як сказано у Святому Писанні, у пророка Осії:

«Тих, хто не був Моїм народом,
Я назву Своїм народом.
Жінку, яку не любили,
Я назву коханою».

Осії 2:23

26 А також:
«На тому ж місці, де Бог сказав їм:
„Ви — не Мій народ",
там їх назвуть дітьми живого Бога».

Осії 1:10

27 Саме так Ісая провіщав про Ізраїль:
«Навіть якщо ізраїльтян буде так багато,
немов того піску морського,
однак лише декілька врятується,
бо вирок Свій Господь на землі учинить до кінця
і без зволікань».

Ісаї 10:22-23

29 І ще Ісая провістив:
«Якби Господь Всемогутній
не залишив для нас нащадків,
ми б стали як Содом і Ґоморра».

Ісаї 1:9

30 Що ж на це сказати? Ми робимо висновок, що погани, які не прагнули праведності, здобули її — ту праведність, що є наслідком віри. 31 А люди Ізраїлю, які йшли за Законом, що приніс би праведність, не жили відповідно до того Закону. 32 Чому? Тому що вони чинили так не через віру, а через вчинки свої. І спіткнулися вони об камінь спотикання. 33 Так сказано у Святому Писанні:
«Поглянь, Я кладу в Сіоні камінь спотикання,
який існує саме для спокуси,
але той, хто вірить у Нього,
не розчарується».

Ісаї 8:14; 28:16

Юдеї можуть спастися

10 Брати і сестри мої! Від усього серця бажаю спасіння ізраїльтянам і молю Бога про це. 2 Я свідчу про те, що мають вони палке прагнення наслідувати Бога, та не знають, як це робити. 3 Бо не знали вони Божої праведності, та намагалися заснувати свою власну праведність, не підкоряючись волі Божій. 4 Христос — мета Закону, щоб кожний віруючий став праведним перед Богом.
5 Мойсей пише про праведність перед Богом, яка йде від Закону: «Людина, котра дотримується Закону, буде жити ним» §. 6 Але про праведність, яку дає віра, у Святому Писанні сказано так: «Не питай себе: „Хто вознесеться на небо?" (тобто щоб привести Христа на землю). 7 Або „Хто спуститься в безодню?" (тобто щоб повернути Христа з мертвих)».
8 Ні! Що сказано у Святому Писанні? «Слово Боже поруч з тобою, на устах твоїх і в твоєму серці» §†.
9 Ось це слово: «Якщо ти визнаєш власними уста-
ми: „Ісус — Господь" — і повіриш серцем своїм, що

† *справжні ізраїльтяни Або «народ Божий».* †† *Цитата приведена з книги Бут. 21:12.* ‡ *Цитата приведена з книги Бут. 18:10, 14.* ‡† *Цитата приведена з книги Бут. 25:23.* ‡‡ *Цитата приведена з книги Мал. 1:2-3.* ‡‡† *Цитата приведена з книги Вих. 33:19.* ‡‡‡ *Цитата приведена з книги Вих. 9:16.*

§ *Цитата приведена з книги Лев. 18:5.* §† *Цитата приведена з книги Повт. Закону 30:12-14.*

Бог воскресив Його з мертвих, то будеш врятований».
10 Адже ми віримо всім серцем в Ісуса, й саме це
робить нас праведними перед Богом. Ми вголос
підтверджуємо віру, та через те отримуємо спасіння. 11 Бо сказано у Святому Писанні: «Хто вірить у
Нього, не буде розчарований» †. 12 Адже немає різниці між юдеєм і неюдеєм, бо той самий Господь є
Господом над усіма людьми. Він сповнений милосердя до всіх, хто просить Його про допомогу, виявляючи свою віру в Нього. 13 Бо «кожен, хто покличе
ім'я Господа ††, буде врятований» ‡.

Не всі сприйняли Благовість

14 Але як же люди зможуть кликати Господа на допомогу, якщо вони не повірили в Нього? Як можуть
вони повірити, якщо нічого не чули про Бога? І як
вони почують, коли ніхто не проповідує про Нього?
15 А як вони будуть проповідувати, коли їх не послано для цього? Як сказано у Святому Писанні: «Як це
прекрасно бачити тих, хто приносить Добру Звістку» ‡‡.
16 Та не всі ізраїльтяни прийняли Благовість. Ще
Ісая запитав Всевишнього: «Господи, хто повірив у
те, що почув від нас?» ‡‡17 Віра приходить тоді, коли
люди слухають Послання, а чують вони тоді, коли
хтось проповідує Добру Звістку про Ісуса Христа.
18 Але я запитую: «Хіба люди не чули Послання?»
Звісно, чули! У Святому Писанні сказано:

«По всій землі линуть голоси їхні,
слова їхні сягнули краю світу».

Псалми 19:4

19 Але я кажу: «Хіба ж народ Ізраїлю не зрозумів?»
Спочатку Мойсей повторив слова Божі:

«Я візьму народ, який не є народом,
і завдам вам ревнощів.
Я візьму народ, який не має розуму,
і завдам вам гніву».

Повторення Закону 32:21

20 Потім Ісая, посилаючись на Бога, так відважився
сказати:

«І знайшли Мене ті, хто не шукав,
а відкрився Я тим, хто й не питав
про Мене».

Ісаї 65:1

21 Але Бог сказав про народ Ізраїлю:

«Цілий день Я простягав руки Свої,
щоб обійняти народ,
який лишався непокірливим і впертим».

Ісаї 65:2

Бог не забув Свій народ

11 Тож я питаю: «Невже Бог відмовився від Свого народу?» Зовсім ні! Бо я теж ізраїльтянин,
нащадок Авраама з роду Веніамина. 2 Бог не відмовився від Свого народу, який Він обрав заздалегідь!
Чи може, ви не знаєте, що у Святому Писанні сказано про Іллю? Коли він звертався до Бога, нарікаючи
на ізраїльтян, він казав: «Господи, вони вбили Твоїх
пророків, зруйнували Твої вівтарі. Я єдиний, хто залишився. Та вони й мене шукають, щоб убити» ‡‡‡.
4 І що ж Бог відповів йому? Бог сказав: «Я зберіг
для Себе сім тисяч чоловіків, який не зігнули колін
перед Ваалом» ‡‡‡. 5 Так і тепер: є невелика група
людей, яких Бог обрав, явивши милість Свою. 6 І
якщо це сталося завдяки милості Божій, то не за
їхні вчинки їх обрали. Бо інакше то не була би милість.
7 Що ж тоді? Чого прагнув народ ізраїльський, того він не знайшов, але обрані Богом досягли праведності. Решта ж зачерствіли й не стали слухати слова Божого. 8 Як сказано у Святому Писанні:

«Бог приспав їх».

Ісаї 29:10

«Він позакривав їхні очі, щоб вони не бачили,
позатикав вуха, щоб вони не чули.
І так триває досі».

Повторення Закону 29:4

9 Ось що Давид казав:

«Нехай святковий їхній стіл стане наживкою і пасткою.
Нехай вони впадуть і будуть покарані.
10 Нехай затьмаряться очі їхні,
щоб нічого вони не бачили.
Нехай хребти позгинаються їхні назавжди
під тягарем турбот».

Псалми 68:22-23

11 Тож я питаю: «Чи впали юдеї, спіткнувшись?»
Звісно, ні! Через їхню помилку спасіння прийшло
до поган, щоб у них, юдеїв, викликати ревнощі.
12 Оскільки їхня помилка означає велике благословення для світу, а їхня втрата означає добро для поган. Тож їхнє повне прилучення до Царства Божого
буде ще більшим благословенням для всього світу.
13 А зараз я звертаюся до вас, погани, саме тому,
що я — апостол, який був посланий до вас. Я надаю
великого значення своїй праці, роблячи усе, що в
силах моїх. 14 Сподіваюся, що викличу ревнощі у декого із співвітчизників своїх і таким чином приведу
їх до спасіння. 15 Бог відвернувся від юдеїв, тим самим примирившись із усім світом. Тож коли Він
прийме їх, що означатиме це, як не воскресіння із
мертвих? 16 Якщо першу скибку хліба ти віддаєш Богу, то й уся хлібина буде святою! А якщо коріння у
дерева святе, то святе й гілля.
17 Ти, народ Ізраїлю, подібний до сильної оливи, з
якої були відламані гілки; а ви, погани, дике оливне
дерево, прищеплені були. Ви тепер здобуваєте життя від сильного кореня оливи.
18 Тож не вихваляйся, що ти набагато кращій ніж
зламане гілля. Коли ж хвалишся, то пам'ятай, що це

† *Цитата приведена з книги Іс. 28:16.* †† *кожен... ім'я Господа Або «кожен, хто вірує в Господа».* ‡ *Цитата приведена з книги Йоїл. 2:32.* ‡† *Цитата приведена з книги Іс. 52:7.* ‡‡ *Цитата приведена з книги Іс. 53:1.*

‡‡† *Цитата приведена з книги 1 Цар. 19:10, 14.* ‡‡‡ *Цитата приведена з книги 1 Цар. 19:18.*

не ти живиш коріння, а воно годує тебе. 19 Але ти
можеш сказати: «Адже гілля зламали, щоб мене
приєднати». 20 Так, його повідламували через невіру, а ти зостаєшся на місці, бо маєш віру. Тож не пишайся, а краще відчуй страх. 21 Бо якщо Бог не щадив природних гілок, то й тебе не помилує.

22 Отже, зважай на доброту і суворість Божу: суворість до тих, хто відтятий, та доброту до тебе, якщо залишишся в Його милості. Інакше й тебе буде відламано від дерева і викинуто геть.

23 Якщо ж юдеї не стоятимуть уперто на своїй невірі, то Бог знову прищепить їх до дерева, бо Він має таку владу. 24 Якщо ти є та гілка, яку відрізано від дички і наперекір природі прищеплено до домашньої оливи, то наскільки легше приживеться гілка від культурної оливи до свого рідного дерева.

25 Брати і сестри мої, я не хочу, щоб ця правда лишалася таємницею для вас, щоб ви не покладалися тільки на власну мудрість. Часткове зачерствіння прийшло до народу ізраїльського, і це триватиме доти, доки достатньо поган не прийде до Божої родини. 26 І так весь Ізраїль буде врятований. Як сказано у Святому Писанні:

«Визволитель прийде з Сіону
й відверне безбожність від родини Якова.
27 Таким буде Мій Заповіт,
коли відпущу Я всі їхні гріхи».

Ісаї 27:9; 59:20-21

28 Щодо Доброї Звістки, то, відмовляючись прийняти її, юдеї стають ворогами Богу на користь вам, поганам. Та Бог вибрав юдеїв і любить їх. Він дав обіцянку засновникам їхнього роду †. 29 Адже Бог ніколи не змінює Свого рішення про Свої дарунки і покликання.

30 Колись ви були непокірними, а зараз маєте милість Божу через непокірливість юдеїв. 31 Так і вони зараз не слухають Бога, бо Він вам явив милість Свою. Так сталося, щоб і вони могли одержати милість Божу. 32 Бог зібрав разом до в'язниці всіх неслухняних для того, щоб показати Своє милосердя до всіх них. 33 О, яка незрівнянно велика щедрість Божа! Яке багатство знань, яка глибока мудрість Його! Які непередбачені судження і незбагненні шляхи Його! 34 Так сказано у Святому Писанні:

«Хто знає розум Господа,
або хто може бути дорадником Йому?»

Ісаї 40:13

35 «Чи хтось давав щось Богу?
Чи винен Бог комусь?»

Йова 41:11

36 Бо все було створене Богом й існує через Нього і для Нього. Слава Йому навіки! Амінь!

Присвятіть своє життя Богу

12 Отже, благаю вас, брати і сестри мої, через милосердя Боже віддайте життя †† своє Богу, як живу пожертву, що є свята й мила Богу. То буде вашим духовним служінням Йому. 2 Не підкоряйтеся світу цьому. Краще нехай ваш розум зміниться і відновиться, щоб змогли ви пізнати й прийняти волю Божу, щоб збагнули ви, що є добре, досконале й бажане Богу.

3 Оскільки Бог дав мені особливий дар, то я звертаюся до кожного з вас. Не треба цінувати себе більше, ніж то годиться. Будьте розсудливими, виходячи з тієї віри, якою Бог наділив кожного з вас. 4 Кожен із нас має тіло, що складається з різних частин. І не всі частини мають однакове призначення. 5 Так само й ми є багатьма частинами, які утворюють одне тіло у Христі. Кожна частина належить до всіх інших.

6 Ми маємо дари, які різняться згідно з благодаттю, даною нам. І якщо хтось одержав обдарування бути пророком, то він мусить користатися ним настільки, наскільки він вірить. 7 Якщо хтось одержав дар служіння іншим, той нехай присвятить життя своє служінню. Якщо хтось має хист навчати інших, той нехай навчає. 8 Хто обдарований умінням утішати, той нехай втішає. А хто має дар ділитися з людьми, нехай робить це щиро. Хто має здатність керувати, нехай керує сумлінно. Наділений же талантом милосердя нехай це милосердя з радістю несе людям.

9 Нехай любов ваша буде щирою. Ненавидьте зло й горніться до добра. 10 Будьте відданими братерській любові одне до одного. Шануйте одне одного більше, ніж себе самого. 11 У праці будьте завзятими й не лінуйтеся. Палайте серцем у служінні Господу.

12 Втішайтеся надією. Будьте терплячі в біді й наполегливі в молитвах ваших. 13 Допомагайте святим людям Божим у скруті, гостинними будьте до перехожих. 14 Благословляйте тих, хто переслідують вас; благословляйте, а не проклинайте.

15 Радійте з тими, хто радіє, і плачте з тими, хто плаче. 16 Живіть у злагоді. Не пишайтеся, краще товаришуйте з приниженими. Не вважайте себе мудрими.

17 Нікому не відповідайте злом за зло. Дбайте про те, щоб робити добро на очах у всіх людей. 18 Якщо це можливо і якщо це залежить від вас, живіть у мирі з усіма людьми. 19 Любі друзі, не будьте мстивими, краще залиште місце гніву Божому. Адже сказано у Святому Писанні: «Мені належить помста. Я відплачу, — говорить Господь» ‡. 20 Отож:

«Якщо ворог твій голодний, то нагодуй його.
Якщо ж він спраглий, то дай йому напитися.
Таким чином ти примусиш його присоромитися» ‡†.

Книга Приказок 25:21-22

21 Не піддавайся злу, а перемагай його добром.

† *засновникам їхнього роду Тобто «предкам». Див.: «предки».* †† *життя Буквально «тіла свої».*

‡ *Цитата приведена з книги Повт. Закону 32:35.* ‡† *ти примусиш... присоромитися Буквально «посипеш їхні голови розпеченим вугіллям». Як правило, у часи Старого Заповіту «сипати порох або золу на голову» було ознакою суму або сорому.*

Коріться Закону

13 Кожен має підкорятися верховній владі, бо існуюча влада встановлена й призначена Богом. 2 Отже, хто опирається владі, той протидіє тому, що було наказано Богом. Ті ж, хто чинить так, будуть засуджені. 3 Правителі викликають страх не в тих, хто чинить добро, а в тих, хто чинить зло. Хочеш не боятися влади? То чини добро і матимеш похвалу від влади.

4 Так, володарі — слуги Божі, які працюють тобі на благо. Та якщо чинитимеш зло, бійся, бо в їхній владі покарати тебе й віддати на смерть. Адже вони не даремно носять меч. Вони — слуги Божі, месники, які несуть гнів Божий проти тих, хто чинить зло.

5 Через те треба коритися не лише зі страху перед покаранням Божим, а й з власного сумління. 6 Ось чому ви податки платите, адже влада — то слуги Божі. Вони ненастанно дбають про все те, що ми згадували щойно. 7 Віддайте кожному належне. Заплатіть податки, кому мусите їх сплатити. Віддайте податки збирачам податків, повагу — тим, кого ви повинні поважати, а пошану — кого повинні шанувати.

8 Нікому нічого не будьте винні, крім любові один до одного. Бо хто любить іншого, той дотримується Закону. 9 Кажу я так через те, що заповіді: «Не чини перелюбу», «Не вбий», «Не вкради», «Не зажадай чужого» †, а також усі інші об'єднуються в одній: «Люби ближнього †† свого, як самого себе» ‡. 10 Любов не чинить зла ближньому, ось чому це і є виконанням Закону.

11 Виконуйте все це, бо ви знаєте, в який час ми живемо. Ви знаєте, що час прийшов вам прокинутися від сплячки, бо спасіння наше зараз ближче до нас, ніж тоді, коли ми вперше повірили. 12 Ніч уже майже минула, і день наближається. Тож звільнімося від вчинків, що належать темряві. Зодягнімося у зброю світла. 13 Живімо ж пристойно, як люди живуть при денному світлі: не в гульні та пияцтві, не в перелюбі й розпусті, не у сварках та заздрощах. 14 Краще будьмо подібні до Господа нашого Ісуса Христа, і не потураймо нашому гріховному людському єству і його бажанням.

Не піддавайте осуду інших

14 Щиро приймайте тих, чия віра слабка, та не задля суперечки про погляди ваші. 2 Один вірить, що може їсти все ‡†, а інший, слабкий у вірі своїй, їсть лише овочі. 3 Тому ж, хто споживає будь-яку їжу, не слід зверхньо ставитися до іншої людини, яка не їсть усього. І навпаки: той, хто не їсть деякі страви, нехай не осуджує першого, оскільки Бог прийняв його.

4 Чому ти осуджуєш чужого слугу? Лише в очах свого господаря слуга може бути виправданий або покараний. Слугу ж Господнього буде виправдано, бо Господь владу має виправдовувати. 5 І знову ж таки, для однієї людини якийсь день може бути важливішим за інший, а для іншого чоловіка всі дні однакові. То й нехай кожен тримається свого переконання. 6 Хто вважає якийсь день особливим, стоїть на цьому в ім'я Господнє. Хто споживає будь-яку їжу, той теж робить це в ім'я Господа, бо дякує Богу. Той же, хто не їсть певну їжу в ім'я Господа, також дякує Йому.

7 Бо ніхто з нас не живе заради себе і не вмирає сам по собі. 8 Адже життя наше — для Господа, а вмираючи, ми також вмираємо для Нього. Тож живучи або вмираючи, ми всі належимо Господу. 9 Ось чому Христос помер і повернувся знову до життя, щоб стати Господом над мертвими і ще живими.

10 Чому ти осуджуєш брата чи сестру свою у Христі? Або за що зневажаєш їх? Адже всі ми станемо перед судом Божим. 11 Бо сказано у Святому Писанні:

«Це так само правильно, як те, що Я живу,
— каже Господь. —
Кожен впаде на коліна передІ Мною,
і кожен визнає, що Я є Бог».

Ісаї 45:23

12 Отже, кожен із нас звітуватиме про себе перед Богом.

Не примушуйте інших грішити

13 Тож годі осуджувати одне одного. Краще виріште не робити перешкод чи спокус на шляху брата свого. 14 Я переконаний як той, хто в Господі Ісусі, що не буває нечистої їжі самої по собі. Для того вона є нечистою, хто її вважає такою.

15 Але якщо ти образиш свого брата через їжу, то це означає, що ти не слідуєш любові. Не занапасти їжею своєю того, за кого помер Ісус. 16 Отже, не поводься так, як ти вважаєш добрим, але інші будуть вважати злим.

17 Бо в Царстві Божому найважливіші не їжа і не напої, а праведність, мир і радість, які Дух Святий дарує нам. 18 Хто служить Христу, живучи так, той догоджає Богу і схвалений людьми.

19 Тож дбаймо про все, що служить миру і взаємному зміцненню. 20 Не руйнуйте діла Божого заради їжі. Будь-яка їжа — чиста. Але не годиться їсти того, що брата твого веде до гріха. 21 Краще не їсти м'яса, не пити вина, ані робити таке, що веде брата твого до гріха. 22 Тримайте переконання свої між вами і Богом. Щасливий той, хто не відчуває вину за ті вчинки, які вважає правильними. 23 Але той, хто навіть їсть із сумнівом, засуджений Богом, бо його

† *Цитата приведена з книги Вих. 20:13-15, 17.* †† *ближнього Або «інших». Див.: Лк. 10:25-37, де Ісус говорить, що це стосується усіх, хто потребує допомоги.* ‡ *Цитата приведена з книги Лев. 19:18.* ‡† *їсти все За Законом, євреї не могли споживати деякі страви.*

вчинки — не від віри. Та все, що не від віри є гріхом.

Ми сильні вірою своєю

15 Ми сильні, отже, мусимо бути терпимі до
слабких і не догоджати собі. 2 Кожен з нас мусить догоджати ближньому своєму, аби укріпити
його дух. 3 Навіть Христос догоджав не Собі. Навпаки. У Святому Писанні сказано: «Зневага тих, хто
зневажав Тебе, впала на Мене» †. 4 Тож усе, що було
написано заздалегідь у Писанні, написано для того,
щоб навчити нас терпіння і втіхи, що несе в собі
Святе Писання. 5 Нехай Бог, джерело терпіння і великої втіхи, допомагає вам жити у злагоді одне з
одним, як того бажає Ісус Христос. 6 Щоб усі разом,
в один голос могли ви віддати подяку Богу, Отцю
Господа нашого Ісуса Христа.

7 Тож приймайте одне одного, як Христос прийняв
вас. Робіть так заради слави †† Божої. 8 Кажу вам, що
Христос став слугою юдеям заради Божої істини,
щоб підтвердилися обітниці прабатькам. 9 І щоб погани віддали подяку Богу за Його милість до них.
Так сказано у Святому Писанні:

«Через те Я славитиму Тебе серед поган
і співатиму хвалу імені Твоєму».

Псалми 17:49

10 І ще сказано:

«Радійте, погани, разом з народом,
який був обраний Богом».

Повторення Закону 32:43

11 І ще сказано у Святому Писанні:

«Хваліть Господа, всі ви, погани,
і нехай усі народи славлять Його».

Псалми 116:1

12 Також і пророк Ісая говорив:

«Прийде нащадок Єссея ‡,
він стане правити поганами.
На нього покладуть вони
усі свої надії».

Ісаї 11:10

13 Тож нехай Бог, джерело усіх надій, наповнить
вас всілякою радістю й миром, поки ви віруєте в
Нього. І тоді ви будете збагачені надією, силою Святого Духа.

Павло говорить про свою працю

14 Я переконаний, брати і сестри мої, що ви сповнені доброти, і маєте достатньо знань усіляких, й
можете поправити одне одного. 15 Та я написав вам
дещо сміливіше про деякі речі, щоб нагадати про
них іще раз. Зробив я це завдяки дару, що маю від
Бога. 16 Дар цей — бути слугою Христа Ісуса для поган. Моя праця — проповідувати Благовість Божу,
щоб погани стали приношенням, бажаним Богу, і
освятилися Святим Духом.

17 Отже, в Христі Ісусі я пишаюся своєю працею
для Бога. 18 Я пишу тільки про те, що здійснив Христос через мене. Це ж Він привів поган до послуху
перед Богом через слова мої і вчинки, силою знамень і чудес, силою Духа Божого. Отже, від Єрусалиму і повсюди, аж до Іллірика я закінчив проповідувати Благовість про Христа і тим завершив своє
служіння. 20 Моєю метою завжди було проповідувати Благовість там, де ім'я Христове ще невідоме,
щоб не будувати на чужих підвалинах. 21 Та сказано
у Святому Писанні:

«Ті, кому не казали про Нього, побачать,
а ті, хто не чув, зрозуміють».

Ісаї 52:15

Павло бажає відвідати Рим

22 Чимало обов'язків мав я в цих землях, і це бага-
то разів перешкоджало мені прийти до вас.

23 Та зараз я скінчив свою роботу, і вже немає такого місця в цих землях, де б я не проповідував.
Але оскільки я маю давнє бажання, то планую відвідати вас, коли йтиму до Іспанії. Так, сподіваюся по
дорозі завітати до вас. І ще сподіваюся, що ви допоможете мені в моїй подорожі туди після великої
радості недовгого перебування у вас.

25 Та зараз я йду до Єрусалиму, щоб служити там
Божим людям. 26 Бо церкви Македонії та Ахаї вирішили зібрати кошти на користь бідних людей Божих в Єрусалимі. 27 Вони вирішили це зробити, бо
відчувають свій обов'язок перед віруючими Єрусалиму. Оскільки погани розділили з юдеями їхні духовні блага, то мають і самі допомагати матеріально. 28 Тож коли я виконаю свої справи й пересвідчуся, що бідні одержали гроші, зібрані для них, то вирушу до Іспанії і дорогою відвідаю ваше місто.

29 І я знаю, що коли прийду до вас, то принесу вам
повне благословення Христове. 30 Брати і сестри
мої, благаю вас Господом нашим Ісусом Христом та
в ім'я любові, що йде до нас від Духа Святого, пристати до щирих молитв Богу за мене, щоб допоміг
Він мені позбутися невіруючих в Юдеї і щоб служіння моє в Єрусалимі було прийняте Божими людьми. 32 Якщо буде на те Божа воля, я зможу прийти
до вас із радістю й відпочити разом з вами.

33 І нехай Бог миру буде разом з вами усіма.
Амінь!

Павлове привітання всім християнам Рима

16 Ручаюся вам за сестру нашу Фіву, особливу
служительку церкви в Кенхреях. 2 Прийміть її
в Господі, як і належить Божим людям, і допоможіть
їй у всьому, в чому вона матиме потребу. Вона допомогла багатьом людям та й мені самому.

3 Вітайте Прискиллу з Акилою, які працювали зі
мною заради Ісуса Христа. 4 Вони ризикували
своїм життям, щоб урятувати моє. І не лише я дякую їм, а й усі церкви, яка належать поганам.

---

† *Цитата приведена з книги Пс. 69:10.* †† *слави Або «пошани».* ‡ *Єссей Єссей був батьком царя Давида.*

5 Вітайте також і церкву, котра в збирається у
їхньому будинку.
Вітайте мого дорогого друга Епенета, який перший в Азії навернувся до Христа.
6 Вітайте Марію, яка багато працювала для вас.
7 Вітайте Андроніка та Юнію, моїх родичів, які були разом зі мною у в'язниці. Вони — найвидатніші серед апостолів, яких Христос вирядив проповідувати Свою Звістку †.
8 Вітайте Амплія, дорогого друга мого в Господі.
9 Вітайте Урбана, який співпрацює з нами заради Христа, а також мого дорогого друга Стахія.
10 Вітайте Апеллеса, випробуваного християнина, а також увесь рід Арістовула.
11 Вітайте Іродиона, родича мого.
Вітайте також усю родину Наркіса, бо вони всі належать Господу.
Вітайте Трифену й Трифосу, жінок які самовіддано працюють для Господа.
12 Вітайте мою улюблену Персиду, яка також старанна у праці своїй для Господа.
13 Вітайте Руфа, обраного слугу Господа, а також його матір, яка й мені була за матір.
14 Вітайте Асинкрита, Флегона, Гермеса, Патрова, Гермаса та братів, які знаходяться з ними.
15 Вітайте Філолога, Юлію, Нірея та його сестру, та Олімпіана і всіх святих з ними.
16 Вітайте одне одного святим поцілунком. І всі церкви Христові вітають вас.

Павлові застереження

17 Молю вас, брати і сестри мої, остерігайтеся тих, хто чинить розбрат і ставить перешкоди вченню, що ви одержали. Уникайте їх. 18 Ці люди служать не Господу нашому Ісусу Христу, а лише череву своєму. Вони зводять серця невинних улесливою розмовою й ласкавими словами.
19 Бо ж усі знають про вашу покірливість. То я радію за вас, але хочу, щоб ви були мудрими для добра й невинними перед злом. 20 І Бог, Джерело миру, роздавить сатану під вашими ногами. Нехай буде з вами милість Господа Ісуса.

Вітання від Павлових побратимів

21 Мій побратим у праці Тимофій вітає вас, а з ним і Лукій, і Ясон, і Сосипатр, мої родичі. 22 Вітаю вас у Господі і я, Тертій, котрий писав цього листа для Павла. 23 Ґай, брат, який дозволяє усієї церкві зустрічатися у своєму будинку, вітає вас. Ераст, міський скарбник, брат наш Кварт також вітають вас. 24 [І буде з усіма вами милість Господа нашого Ісуса Христа. Амінь!] ††
25 Слава Тому, Хто може зміцнити віру вашу, дотримуючись Доброї Звістки, що я проповідую. Це Благовість про Ісуса Христа — ця таємна істина, яку вам Бог повідав і яка була схована довгі часи. 26 А зараз вона відкрита нам через написане пророками, за велінням Бога. Ця таємна істина з волі вічно живого Бога стала відома всім народам заради їхньої послуху, що починається з віри. 27 Єдиному мудрому Богу через Ісуса Христа слава навіки! Амінь!

† *найвидатніші... Свою Звістку Або «найвидатніші серед апостолів» або «найвидатніші для апостолів».*

†† *Деякі древньогрецькі рукописи цього вірша не мають.*

1 До Коринтян

Вітання коринтянам

1 Павло, покликаний бути апостолом Христа Ісуса волею Божою, разом із братом нашим у Христі Состеном до церкви Божої, що в Коринті, до людей відданих Богу в Христі Ісусі, яких Бог покликав бути святими, а також до всіх тих, хто повсюди молиться в ім'я Господа нашого † Ісуса Христа, Господа їхнього і нашого. 3 Благодать і мир вам від Бога,
Отця нашого і від Господа Ісуса Христа.

Дяка Богу

4 Я завжди дякую моєму Богу за вас, за Божу благодать, що дана вам в Христі Ісусі. 5 Бо в Ньому ви збагатилися всім: і словом, і знанням. 6 Наше свідчення про Христа підтвердилося в вас. 7 Зараз ви маєте усі дари Божі, поки чекаєте приходу нашого Господа Ісуса Христа. 8 Він також повністю підтвердить у День другого Пришестя Господа нашого Ісуса Христа, що ви невинні. 9 Істинний і вірний Бог покликав вас до єднання зі Своїм Сином, нашим Господом Ісусом Христом.

Незгоди у Коринтській церкві

10 Я благаю вас, брати і сестри мої, іменем Господа нашого Ісуса Христа, щоб усі ви погоджувалися одне з одним, щоб не було розбрату між вами, і щоб були ви єдині в думках своїх і прагненнях. 11 Бо стало мені відомо від Хлоїних домашніх, що між вами є суперечки. 12 І ось що я маю на увазі: кожен із вас каже: «Я — прибічник Павла», «Я — Аполлосів», «Я — Кифин», «А я — прибічник Христа».

13 Хіба ж Христос розділився? Хіба був розіп'ятий за вас Павло? Чи, може, хрестилися ви в ім'я Павлове? 14 Я дякую Богові, що нікого з вас не хрестив, окрім Криспа і Ґая. 15 Тож ніхто з вас не може сказати, що хрестився моїм ім'ям. 16 Хрестив я ще Степанову родину, а щодо інших, то не пригадаю, чи хрестив я ще когось. 17 Бо Христос посилав мене не хрестити, а проповідувати Добру Звістку та без надмірного красномовства, щоб хрест †† Христовий не втратив сили своєї.

Христос — Божа сила і мудрість

18 Бо для тих, хто гине, учення про хрест — це дурниця, а для нас, хто спасенний, то є сила Божа. 19 Як сказано у Святому Писанні:

«Я знищу мудрість мудрих
і зведу нанівець розум розумних».

Ісаї 29:14

20 Де той мудрець? Де той вчений? Де той мислитель, який належить часу нинішньому? Чи Бог не зробив мудрість світу цього безглуздою?

21 Світ своєю мудрістю не осягнув Бога. То Бог Своєю мудрістю вибрав для порятунку тих, хто вірить, хоч яке безглузде Вчення, що ми проповідуємо. 22 Юдеї вимагають чудесних знамень, а греки — мудрості. 23 Ми ж проповідуємо про розіп'ятого Христа. Для юдеїв це вчення є образою, а для поган — безглуздям. 24 І лиш покликані Богом, чи то юдеї, чи то погани, розуміють, що Христос — сила і мудрість Божа. 25 Адже Боже «безглуздя» мудріше за людську мудрість, а Божа «неміч» міцніша за людську силу.

26 Брати і сестри, подумайте про своє власне покликання! Небагато з вас були мудрими за людськими мірками. Небагато було й сильних, небагато шляхетних. 27 Ні, Бог вибрав «нерозумних», щоб присоромити мудрих світу цього. Він вибрав немічних, щоб присоромити сильних. 28 Бог вибрав усе принижене й зневажене, все «немічне», щоб знищити все те, що «чогось варте», щоб ніхто не вихвалявся перед лицем Божим.

30 Він — джерело життя вашого в Ісусі Христі, Який став нашою мудрістю з Божої волі, нашою праведністю, нашим освяченням і нашою спокутою. 31 Адже сказано у Святому Писанні: «Хто хвалиться, той мусить хвалитися Господом» ‡.

Звістка про Христа

2 Тож прийшов я до вас, брати і сестри мої, проповідувати таємну Божу істину, не покладаючись на свою красномовність і мудрість. 2 Находячись серед вас, я вирішив забути усе, крім Ісуса Христа і Його смерті на хресті. 3 Отже, я прийшов до вас, слабкий, пройнятий страхом і великим трепетом. 4 Слова мої і проповіді були донесені не з переконливістю людської мудрості, а в доказах сили Духа. Нехай ваша віра спирається не на людську мудрість, а на Божу силу.

† *молиться в ім'я Господа нашого* Буквально «хто вірує в ім'я Господа нашого». †† *хрест* Дерев'яний хрест, на якому римляни страчували злочинців. Це також символ сорому, страждання та смерті. Подібно тому, як Сам Христос був готовий віддати своє життя заради усіх людей, Він прохає усіх Своїх послідовників віддати їхнє життя заради Нього.

‡ *Цитата приведена з книги Єр. 9:24.*

Божа мудрість

6 Ми справді навчаємо мудрості зрілих людей, але
не мудрості нинішніх часів і не мудрості правителів
світу цього, влади яких настане кінець. 7 Ми навчає-
мо таємної Божої мудрості, що була прихована від
людей. Бог призначив її нам на славу іще до поча-
тку світу. 8 Це мудрість, про яку жоден із правителів
цього світу не знав. Бо якби вони знали, то не ро-
зіп'яли б славного Господа. 9 Так сказано у Святому
Писанні:

«Очі не бачили, вуха не чули,
і на думку людям не спадало те,
що Бог залишив для тих,
хто любить Його».

Ісаї 64:4

10 Та Бог відкрив нам це через Духа, Який знає все,
навіть найприхованіші таємниці Божі.

11 Бо хто з людей знає думки іншого? Тільки той
дух, який в ньому живе. Так само ніхто не знає ду-
мок Божих, крім Духа Божого. 12 А ми приймаємо не
дух, який належить світу цьому, а Дух, Який йде від
Бога, щоб знати те, що щедро було нам дароване
Богом. 13 І говоримо ми про ці речі не словами,
яких мудрість людська навчила нас, а словами,
яких навчив нас Дух. Ми пояснюємо духовні речі,
використовуючи слова від Духа.

14 Земна людина не сприймає істин, які відкриває
Дух Божий. Вона вважає їх безглуздям, та не може
зрозуміти це, бо їх можна оцінити тільки за допо-
могою Святого Духа. 15 А духовна людина може су-
дити все, та її саму ніхто не може судити. 16 Сказано
у Святому Писанні:

«Хто знає думки Господні?
Хто може повчати Його?»

Ісаї 43:13

Але ми маємо розум і думки Христові.

Апостоли — слуги Христа

3 Брати і сестри мої, коли я з вами був, то не міг
навчати вас як людей духовних. Навпаки, я му-
сив звертатися до вас як до людей мирських, як не-
мовлят у Христі. 2 Я проповідував вам, неначе напу-
вав вас молоком, а не годував твердою їжею, бо ви
не спроможні були ще її спожити. Ви ще й зараз не
здатні на це. 3 Ви й досі належите цьому світу. Якщо
між вами є заздрощі й суперечки, то хіба не мир-
ські ви є? Хіба не поводитесь, як усі люди цього сві-
ту?

4 Якщо хтось із вас каже: «Я послідовник Павла», а
інший: «А я — Аполлоса», — то хіба не як мирські
люди ви чините? 5 А хто ж такий Аполлос, і хто та-
кий Павло? Ми лише слуги, через яких ви стали ві-
руючими. Ми виконали свою роботу, яку Господь
призначив кожному із нас. 6 Я посіяв зерно, Апол-
лос полив його, але Бог є Той, Хто виростив.

7 Тож не має значення ні той, хто сіяв, ні той, хто
поливав, а лише Бог, Який зростив. 8 І той, хто сіяв
зерно, і той, хто поливав його, мають одну мету, і
кожен буде нагороджений за свою працю. 9 Бо всі
ми на службі у Бога, трудимося в Його ім'я, а ви — і
нива Божа, й оселя Його.

10 Згідно з Божим даром, даним мені, я заклав
фундамент, як той мудрий будівельник, а вже ін-
ший зводить на ньому споруду. Та кожен мусить
дбати про те, як він будує. 11 Але ніхто не може за-
класти іншого фундаменту, ніж той, що вже закла-
дено, й фундамент той — Ісус Христос. 12 Людина
може будувати на цьому фундаменті з золота чи
срібла, коштовного каміння чи дерева, сіна чи со-
ломи.

13 Але робота кожного буде очевидна, бо настане
День, і все стане зрозумілим, тому що той День
прийде з вогнем. І вогонь випробує працю кожного
і виявить її якість. 14 І якщо збудоване людиною ви-
стоїть, то вона здобуде винагороду. 15 Чия ж спору-
да згорить, той зазнає втрати, а сам він буде врято-
ваний, уникнувши вогню.

Людина — храм Божий

16 Чи знаєте ви, що ви — храм † Божий, і що Дух
Божий живе в вас? 17 Якщо хтось зруйнує Божий
храм, того Бог зруйнує, бо храм Божий — святий, а
ви і є цим храмом. 18 Не обманюйте себе. Якщо
хтось із вас вважає, що він розумний мудрістю цьо-
го світу, то йому слід стати «нерозумним», щоб здо-
бути істинну мудрість. 19 Бо мудрість цього світу на-
справді є безглуздям для Бога. У Святому Писанні
сказано: «Бог ловить мудрих на їхні ж хитрощі» ††.
20 І ще: «Господь знає, що думки мудрих — нікчем-
ні» ‡. 21 Тож не треба вихвалятися людьми. Бо все
належить вам: чи то Павло, Аполлос або Кифа; чи
то світ, життя, смерть, сучасне й майбутнє — все на-
лежить вам. 23 Ви ж належите Христові, а Христос
належить Богу.

Апостоли Христові

4 Ось як люди мають думати про нас, як про
слуг Христових, котрим довірено таємні істини
Божі. 2 А ті, кому довірено таємниці, мусять бути гі-
дними довіри. 3 Та мені байдуже, чи ви судитимете
мене, чи якийсь інший суд людський, адже й сам я
себе не суджу. 4 Сумління моє чисте, та не в цьому
моє виправдання. Лише Господь мені суддя. 5 Тож
не судіть передчасно, доки Господь не прийде. Він
висвітлить усе, що приховано в темряві, й виявить
таємні задуми сердець. І тоді буде кожному така по-
хвала від Бога, на яку той заслуговує.

6 Брати і сестри мої, я показав усе це на прикла-
дах Аполлоса і своєму власному прикладі заради
вас, щоб ви змогли навчитись і зрозуміти значення
цих слів: «Не йдіть далі того, що написано у Писан-

† *храм Оселя Господа, де народ Божий поклонявся Богу. У даному випадку мається на увазі, що віруючі — це духовний храм, де живе Господь.* †† *Цитата приведена з книги Йова 5:13.* ‡ *Цитата приведена з книги Пс. 94:11.*

ні», — щоб ви не величалися одне перед одним. Щоб ви не підносили одних, зневажаючи інших. 7 Хто каже, що ти кращий за інших? І що ти маєш такого, що не було дано тобі? Але якщо все, що маєш ти, отримав як дарунок, то чого ж вихвалятися, наче лише своїми силами здобув усе це?

8 Ви вважаєте, що маєте все необхідне. Думаєте, що поставали багатіями й царями без нас. Хотів би я, щоб ви й справді були царями, тоді й ми могли б царювати разом з вами. 9 Та мені здається, що Бог дав нам, апостолам, останнє місце, зробив нас людьми приреченими до смерті. Адже ми стали видовищем для всього світу: як для Ангелів, так і для людей. 10 Ми нерозумні заради Христа, а ви вважаєте себе такими мудрими в Христі! Ми немічні, а ви похваляєтесь собою, кажучи, що ви дужі! Ви в пошані, а ми безславні!

11 І досі ми голодні й спраглі, бідно одягнені, побиті й безпритульні. 12 Тяжкою працею, власними руками добуваємо ми щоденний хліб свій. 13 Коли нас ганьблять, ми благословляємо; коли нас переслідують, ми терпимо; коли на нас зводять наклепи, ми втішаємо. Ми стали покидьками світу, порохом земним, що його люди й дотепер топчуть.

Будьте моїми послідовниками

14 Я пишу це не для того, щоб присоромити вас. Я застерігаю вас як улюблених дітей своїх. 15 Бо якби ви мали навіть десять тисяч наставників у Христі, ви не матимете багато батьків. Це я через Благовість дав вам життя в Ісусі Христі. 16 Тож благаю вас: наслідуйте мене. 17 Ось чому послав я до вас Тимофія †, мого улюбленого й вірного сина в Господі. Він нагадає вам шляхи мої в Христі Ісусі так само, як і я навчаю скрізь, у кожній церкві.

18 Та дехто з вас запишався, міркуючи, що я не прийду до вас. 19 Але невдовзі я буду з вами, якщо на те буде Божа воля. І тоді я побачу, чи спроможні ті красномовні хвальки на щось більше, ніж порожні балачки. 20 Бо Царство Боже виявляється не в словах, а в силі. 21 Чого ж ви хочете: щоб я прийшов до вас із карою чи з любов'ю і духом ніжності?

Розпуста в церкві

5 Кажуть, що серед вас чиниться розпуста, ще й така, якої немає навіть серед поган. Розповідають, що дехто з вас живе з мачухою своєю. 2 Та всі ви сповнилися пихою замість того, щоб засмутитися. Того, хто вчинив таке, слід вигнати з вашої громади. 3 І хоч я відсутній серед вас тілом, та все ж присутній духом, і як присутній я вчинив суд над тим, хто вчинив такий гріх. 4 І коли ви зберетеся в ім'я Господа нашого Ісуса, дух мій буде з вами. Владою Господа нашого Ісуса віддаймо того грішника сатані, щоб знищив він його гріховне єство ††, і щоб дух чоловіка цього був врятований в День Господній.

6 Недобре, що ви вихваляєтеся. Хіба ви не знаєте, що мала закваска заквашує все тісто? 7 Позбавтеся старої закваски, щоб вам самим стати новим тістом. Як християни ви і є тим Пасхальним тістом без закваски ‡. Бо Христа, наше Пасхальне Ягня ‡‡, було принесено в пожертву. 8 Тож святкуймо нашу Пасху, та не зі старою закваскою злоби й лукавства, а з опрісноками щирості та істини.

9 Я писав у листі, що не слід вам спілкуватися з тими, хто піддався розпусті. 10 Та я не мав на увазі, що зовсім не слід знатися з розпусниками цього світу чи скнарами, шахраями чи ідолопоклонниками. Інакше вам треба було б залишити цей світ. 11 Я писав вам, щоб ви не зналися з тими, хто видає себе за віруючих, але є розпусником, скнарою, ідолопоклонником, наклепником, п'яницею чи хабарником. Навіть за стіл не сідайте з таким.

12 Чи моя це справа — засуджувати тих, хто не належить до церкви? Звісно ні! Ви повинні засуджувати тих, хто належить церкві. 13 Бог засудить тих, хто не належить до церкви. Бо у Святому Писанні сказано: «Женіть від себе лиху людину» ‡‡.

Суперечки між християнами

6 Коли у вас виникне суперечка з кимось з віруючих, то хіба ж ви підете до суду неправедного замість того, щоб звернутися до Божих людей? 2 Невже ви не знаєте, що святі люди Божі судитимуть світ? І якщо ви судитимете світ, то хіба ж ви нездатні вирішити такі дрібні справи? 3 Чи ви не знаєте, що ми судитимемо Ангелів, не кажучи вже про справи життєві? 4 Тож якщо ви матимете справу з випадками повсякденного життя, чи призначите ви суддями тих, хто не має ніякого відношення до церкви?

5 Кажу я так, щоб соромно вам стало. Невже справи такі кепські, що серед вас не знайдеться жодного мудрого чоловіка, щоб розсудити двох своїх братів у Христі? 6 Брат іде до суду з братом, і ви дозволяєте невіруючим судити їх? 7 По суті, те, що ви вступаєте в сутяжництво одне з одним, є повною вашою поразкою. Чи не краще вам натомість стерпіти образу? Чи не краще вам стерпіти завдану шкоду? 8 Та ви ж самі ображаєте й грабуєте, і то своїх же братів і сестер у Христі!

9 Хіба ви не знаєте, що неправедні люди не успадкують Царства Божого? Не обманюйте самих себе! Ніхто, ні розпусники, ні ідолопоклонники, ні перелюбники, ні мужоложці, ні злодії, ні скнари, ні п'яниці, ні наклепники, ні шахраї не успадкують Царства Небесного. 11 І деякі з вас були такими, але

† *Тимофій Учень і сподвижник Павла.* †† *єство Буквально «себе» або «тіло».*

‡ *тістом без закваски Павло у цьому випадку порівнює віруючих з Пасхальним хлібом: як тісто для Пасхального хліба не містило закваски, так і віруючі в Господа не матимуть в собі гріха.* ‡‡ *Пасхальне Ягня Ісус приніс життя Своє у пожертву за гріхи людства.* ‡‡ *Цитата приведена з книги Повт. Закону 22:21, 24.*

ви очистилися, були освячені й виправдані в ім'я Господа Ісуса Христа і Духом Бога нашого.

Нехай тіла ваші служать Богу

12 «Все мені дозволено», — стверджуєте ви. Та у відповідь я вам кажу: не все доцільно й бажано. Навіть якщо це правда, що «усе дозволено мені», але ніщо не повинно володіти мною як рабом. 13 Ось інший мовить: «Їжа — для шлунку, а шлунок — для їжі». Та Бог знищить і те, й друге. Бо тіла наші не для розпусти, а для служіння Господу †, й Господь — для тіла нашого. 14 Бог не лише воскресив Господа з мертвих, Він і нас воскресить силою Своєю. 15 Чи ви не знаєте, що тіла ваші є членами Христа? Тож хіба я візьму частини тіла Христа і зроблю їх членами розпусниці? Звісно, ні!

16 Знов таки: чи не відомо вам, що той, хто з'єднується з розпусницею, стає з нею одним цілим? «Бо двоє, — сказано у Святому Писанні, — стають одним тілом» ††. 17 Той же, хто з'єднується з Господом, духовно стає одним цілим з Ним. 18 Уникайте розпусти. Кожен гріх, вчинений людиною, — поза її тілом, але розпусник грішить проти власного тіла.

19 Невже ви не знаєте, що тіла ваші — це храми ‡ Духа Святого, який живе в вас? І хіба ви не знаєте, що ви одержали Дух Святий від Бога, і що ви більше не належите собі? 20 Адже Господь сплатив за вас високу ціну, тож прославте Бога тілами своїми.

Про подружнє життя

7 Тепер про те, що ви написали мені: «Чи не краще чоловікові взагалі не торкатися жінки». 2 Але щоб уникнути гріха розпусти, кожен чоловік мусить мати дружину, а кожна жінка — чоловіка. 3 Чоловік мусить давати все належне своїй дружині, і так само жінка — своєму чоловікові. 4 Не жінка володіє тілом своїм, а її чоловік, так само не чоловік володіє тілом своїм, а його дружина.

5 Не відмовляйте одне одному, хіба що за спільною згодою і на деякий час для того, щоб віддатися молитві, а потім знову бути разом, щоб сатана не спокусив вас, скориставшись вашим невмінням володіти собою.

6 Я вам кажу це не як наказ, а як поступку. 7 Хотів би, щоб усі люди були такими, як я, але кожен має свій власний дар Божий: в одного такий, у другого — інший.

8 Щодо неодружених і вдів я хочу ось що сказати: для них добре, якщо вони залишатимуться самотніми, як і я. 9 Та якщо вони не можуть втриматися, то нехай одружуються, бо краще одружитися, ніж згоріти від жадання.

10 Одруженим я даю такий наказ, хоча це не я, а Господь наказує: жінці не слід шукати розлучення з чоловіком своїм. 11 Якщо ж уже розлучиться, то повинна залишатися незаміжньою або нехай помириться з чоловіком своїм. Та чоловікові не слід розлучатися зі своєю дружиною.

12 Усім іншим я скажу (та цей наказ від мене, а не від Господа): якщо якийсь брат у Христі має дружину, яка не вірує, і вона згідна жити з ним, то нехай він не розлучається з нею. 13 Якщо жінка має чоловіка, який не вірує, і він згідний з нею жити, то їй не слід розлучатися з ним. 14 Бо невіруючий чоловік освячується через свою віруючу дружину, а невіруюча жінка — через свого віруючого чоловіка. Інакше діти ваші були б нечистими, а так — вони святі.

15 Однак якщо невіруючий вирішить розлучитися, то хай розлучається. Брат чи сестра у Христі вільні в таких випадках, тому що Бог покликав вас жити в мирі. 16 Бо звідки ти знаєш, жінко, чи спасеш свого невіруючого чоловіка? І звідки ти, чоловіче, знаєш, чи спасеш свою невіруючу дружину?

Різні покликання

17 Слід жити лише так, як Господь визначив кожному, і як Бог покликав кожного. І саме такий наказ даю я по всіх церквах. 18 Якщо комусь було зроблене обрізання до того, як Бог його покликав, то не слід намагатися змінити це. А іншому, може, не було зроблене обрізання, коли Бог його покликав. Тоді й не варто робити цього взагалі. 19 Обрізання, само по собі, не є чимось особливим, так само, як і необрізання. Головне — дотримуватися Божих заповідей.

20 І нехай кожен залишається таким, яким він був, коли його покликав Бог. 21 Ти рабом був покликаний? Нехай це тебе не турбує. Та якщо зможеш стати вільним, скористайся такою нагодою. 22 Той, хто рабом був покликаний Богом, є вільним перед Богом. Так само і вільний, якого покликано, є рабом Христа. 23 Господь сплатив за вас високу ціну, тож не ставайте рабами людей. 24 Брати і сестри мої! Кожному з вас слід залишатися перед Богом таким, яким його було покликано.

Про одруження

25 Тепер стосовно неодружених чоловіків та жінок ‡†. Я не маю Господнього наказу, але висловлю свою думку як гідний довіри, бо одержав милість від Господа. 26 Як на мене, то, зважаючи на всі нинішні страждання й лиха, краще залишатися самотнім, як я.

27 Якщо у тебе є жінка, не шукай з нею розлучення. У тебе немає дружини, не шукай її. 28 Та якщо ти одружуєшся, ти не згрішив, і якщо незаймана дівчина виходить заміж, то вона теж не згрішила. Але

† *тіла... служіння Господу Див.: Вих. 28:36.* †† *Цитата приведена з книги Бут. 2:24.* ‡ *храми Храм — Оселя Господа, де народ Божий поклонявся Богу. У даному випадку мається на увазі, що віруючі — це духовний храм, де живе Господь.*

‡† *чоловіків та жінок Буквально «не мавших статевих стосунків».*

такі люди матимуть клопіт у цьому світі, а я прагну врятувати вас від нього.

29 Ось що я вам кажу, брати і сестри мої, час спливає. Віднині й надалі ті, хто мають жінок, мусять бути такими, ніби жінок не мають. 30 Ті, хто сумують, мусять бути такими, ніби суму не мають. Радісні повинні бути такими, ніби не мають радості. Ті, хто придбали щось, ніби вони не мають нічого. 31 Ті, хто користуються світським, не повинні вважати тлінні речі найважливішими. Бо існуючий світ незабаром зникне.

32 Я хочу, щоб ви були вільні від турбот. Неодружений чоловік дбає про Господнє, тобто як догодити Богу. 33 Одружений дбає про життєві справи — як догодити жінці. 34 Отже, він на роздоріжжі — як догодити Богові та дружині. Незаміжня жінка або дівчина дбає про справи Господні — щоб бути святою і тілом, і духом. Заміжня піклується про життєві справи — як би догодити чоловікові.

35 Кажу я так для вашої ж користі, а не для того, щоб ставити вам перешкоди. Швидше я роблю це для порядку і щоб ви могли бути відданими Господу й ревно служити йому, ні на що інше не звертаючи уваги. 36 Якщо хтось вважає, що не робить те, що слід, зі своєю нареченою або вона стара за віком †, й він хоче одружитися, то нехай він робить за своїм бажанням, бо це не гріх. 37 Але ж той чоловік, хто твердо вирішив не одружуватися, здатний володіти своїми пристрастями, й поклав собі зберегти свою наречену такою, як вона є, робить добре. 38 Отже, хто одружується з нареченою, робить добре, а хто не одружується, робить ще краще.

39 Жінка зв'язана одруженням, поки її чоловік живий, але, якщо він помре, то вона вільна вийти заміж за кого хоче, аби тільки в Господі. 40 Але, на мою гадку, вона буде щасливішою, якщо залишиться такою, як є. Це моя думка, та я знаю, що маю Дух Божий.

Про їжу, що жертвують бовванам

8 А тепер про м'ясо, пожертвуване †† бовванам. Ми знаємо, що «всі мають знання». Знання підносять людей в їхній пихатості, а любов допомагає їм стати дужчими. 2 Якщо хтось думає, що знає щось, то він нічого не знає як слід. 3 А хто любить Бога, той відомий Богу.

4 Щодо м'яса, пожертвуваного бовванам, то ми знаємо, що бовван — це ніщо у світі, існує лише Єдиний Бог. 5 І навіть, якщо так звані «боги» є на небі чи то на землі (а є й справді багато «богів» і «володарів»), то для нас існує лиш Єдиний Бог-Отець, завдяки Якому все існує на світі, і для Якого ми живемо. Є лиш один Володар і Господь — Ісус Христос, через Якого все існує, і через Якого ми живемо.

7 Та не всім відомо це знання. Дехто так звик поклонятися бовванам, що коли він їсть, то так, ніби та їжа була пожертвувана бовванамі, оскільки сумління його слабке, воно оскверняється. 8 Але їжа не наблизить нас до Бога. Ми не стаємо ні кращими, якщо не їстимемо, ані гіршими, якщо їстимемо.

9 Та дивіться, щоб це знання ваше не привело до гріха тих, хто слабкий духом. 10 Бо якщо той, хто повний сумління побачить вас, хто має ці знання, як ви їсте в бовванському храмі, то чи не заохотить це його також з'їсти того м'яса, що запропоноване на пожертву бовванам? 11 І через знання ваші знищено буде слабкого духом, вашого ж брата, за якого Христос помер! 12 Отже, згрішивши проти своїх братів і вразивши їхнє кволе сумління, ви грішите проти Христа. 13 Тож якщо їжа призводить брата чи сестру мою до гріха, то я ніколи більше не їстиму м'яса, щоб не привести їх до гріха!

Права апостола

9 Хіба я не вільна людина? Чи ж не апостол я? Хіба я не бачив Ісуса, Господа нашого? Чи не є ви творінням моїм у Господі? 2 Навіть якщо я не апостол для інших, то все одно я апостол для вас. Ви ж є печаттю мого апостольства в Господі.

3 Ось мій захист від тих, хто хоче судити мене. 4 Чи не маю я права їсти й пити? 5 Чи, може, я не маю права взяти собі віруючу дружину, як це зробили інші апостоли й брати Господні, а також і Петро? 6 Чи, може, лише Варнава і я мусимо працювати, щоб заробляти на прожиток? 7 Який солдат коли служив на своєму власному утриманні? Хто садить виноградник і не їсть плодів його? Або хто доглядає отару і не п'є молока від овець своїх?

8 Чи може, це все лише міркування смертної людини? А чи не про те саме сказано в Законі? 9 У Законі Мойсеєвому записано так: «Не зав'язуй рота волові, що молотить» ‡. Хіба Бог дбає лише про волів? Звичайно ні! 10 Чи не говорить Він це заради нас? Так, це було написано заради нас, бо той, хто оре, має орати з надією, і той, хто молотить, має молотити з надією, що одержить частину врожаю.

11 Раз ми посіяли духовне зерно для вашої вигоди, чи така вже велика то буде річ, якщо пожнемо земні блага від вас? 12 Якщо інші мають право збирати земні блага від вас, то чи не маємо ми більшого права на це? Але ми ніколи не користувалися ним. Навпаки, ми терпимо все, щоб часом не чинити перешкод на шляху Доброї Звістки про Христа. 13 Хіба ви не знаєте, що ті, хто працюють в храмі, від святині ж і харчуються? А ті, хто служить біля вівтаря, ділять між собою частину з того, що до вівтаря принесено. 14 Так само Господь наказував, щоб ті, хто проповідує Добру Звістку, жили з цього.

15 Я не користувався цим правом. І написав це не для того, щоб мати цю вигоду. Бо мені краще вмерти, ніж дати комусь забрати у мене можливість по-

† *стара за віком Або «пристрасть має велику».* †† *пожертвуване Принесене у пожертву як ознака поклоніння. Див.: також 1 Кор. 8:10.*

‡ *Цитата приведена з книги Повт. Закону 25:4.*

хвалитися. 16 Якщо я проповідую Добру Звістку, то
не маю чим хвалитися. Це мій обов'язок. І горе ме-
ні, якщо не буду проповідувати. 17 Як би я робив те
добровільно, то повинен був одержати нагороду,
але в мене не має вибору: я роблю тільки те, що
мені довірили виконувати — проповідувати Добру
Звістку. 18 В чому ж тоді моя винагорода? Вона в то-
му, що я проповідую Добру Звістку і роблю це не за
платню; в тому, щоб не користуватися правом, яке
я маю, проповідуючи Добру Звістку. 19 Бо хоч я й
вільний від людей, та став рабом усіх, щоб врятува-
ти більше людей. 20 Для юдеїв я став юдеєм, щоб
врятувати їх. Для тих, хто підкоряється Закону, я
став одним із них (хоч я і не під Законом) для того,
щоб врятувати тих, хто підкоряється Закону. 21 Для
тих, хто без Закону, я став таким, як і вони (хоч і не
живу без Закону Божого, бо підкоряюся законові
Христовому). І зробив я це, щоб оволодіти ними.
22 Я став немічним для немічних, щоб врятувати їх.
Я став усім для всіх, щоб спасти хоча б декого у
будь-який спосіб. 23 Я роблю все це заради Доброї
Звістки, щоб стати одним із тих, на кого поширить-
ться її благословення.

Будьте стримані в усьому

24 Хіба ви не знаєте, що всі бігуни біжать на змага-
ннях, а винагороду одержує один? Тож біжіть так,
щоб перемогти й одержати її! 25 Кожен, хто змагає-
ться, напружено тренується. Він робить це для то-
го, щоб одержати тлінний лавровий вінок, а ми —
щоб одержати вінок нетлінний. 26 Отже, я біжу так,
як той, хто має мету перед собою; б'юся так, щоб не
просто розмахувати кулаками. 27 Навпаки, я стри-
мую і приборкую тіло своє, щоб, проповідуючи ін-
шим, самому не виявитися відкинутим Богом.

Не будьте схожі на юдеїв

10 Брати і сестри мої, хочу, щоб ви знали, що всі
наші прабатьки справді були під хмарою †, і
всі вони безпечно перейшли через море. 2 Всі вони
в хмарі і в морі були «хрещені» †† в Мойсея. 3 Всі во-
ни їли ту саму духовну їжу і пили той самий духов-
ний напій, бо пили вони з духовної скелі ‡, що йшла
слідом за ними. Цією скелею був Христос. 5 Та біль-
шість із них не вподобав Господь, і вони загинули в
пустелі.

6 І це приклад для нас, щоб ми не прагнули злого,
як вони. 7 Не будьте ідолопоклонниками, як був де-
хто з них. Бо сказано у Святому Писанні: «Люди по-
сідали, щоб поїсти і попити, а тоді повставали, щоб
розважатися» ‡‡. 8 Не будемо віддаватися розпусті,
як дехто з них. Бо одного дня від цього двадцять
три тисячі полягло! ‡‡9 Тож не будемо спокушати
Христа ‡‡†, як дехто з них робив. Вони були покусані
зміями і вмерли ‡‡‡. 10 Не нарікайте, як дехто з них
нарікав і був знищений ангелом смерті §. 11 Все це
сталося з ними як приклад нам. І було про це напи-
сано, щоб застерегти нас, хто живе після скінчення
їхнього віку.

12 Ось чому той, хто вважає, що міцно стоїть, не-
хай стережеться, щоб не впасти. 13 Вас спіткали ті ж
самі спокуси, котрі зазнають усі люди. Та Бог вір-
ний, Він не допустить, щоб ви спокушалися більше,
ніж можете витримати. Разом із спокусою Він дасть
і полегшення, щоб ви змогли подолати її.

Уникайте служіння бовванам

14 Тож, любі друзі мої, уникайте служіння бовва-
нам. 15 Звертаюся до вас як до людей розумних. Су-
діть самі, про що кажу я. 16 Чаша благословення §†,
за яку ми дякуємо, чи не є те ознакою того, що ми
об'єднані пожертвою крові Христової? Хліб, що ми
ламаємо, чи не є ознакою того, що ми об'єднані по-
жертвою тіла Христова? 17 Існує один Хліб, і всі ми
від одного Тіла, бо ми поєднані тим Хлібом.

18 Погляньте-но на народ ізраїльський, коли вони
їдять пожертви §††, чи не об'єднані вони тими під-
ношеннями, що на вівтарі?

19 Що ж я маю на увазі? Що їжа, яка приноситься в
жертву бовванам нічого не варта, бо сам бовван —
ніщо. 20 Ні, швидше це означає, що люди, принося-
чи жертви бовванам, роблять це для нечистих ду-
хів, а не для Бога. А я не хочу, щоб ви були спільни-
ками нечистих духів. 21 Ви не можете одночасно пи-
ти з чаші Господньої і нечистих духів; не можете
розділяти одночасно їжу Господню і диявольську.
22 Чи прагнемо ми прогнівити Господа? §‡ Хіба ж ми
сильніші за Нього?

Робіть усе на славу Богові

23 «Усе нам дозволено», — стверджуєте ви. Та не
все на користь. «Усе нам дозволено». Та не все до-
помагає людям стати сильнішими. 24 Нехай ніхто не
шукає вигоди для себе, а лише дбає про ближнього
свого. 25 Їжте будь-яке м'ясо, що продається на рин-
ку, не питаючи ні про що і без докорів сумління,
26 бо «земля і все, що є на ній, належить Господу» §‡†.

27 Якщо хтось із невіруючих запросить вас на обід
і ви вирішите піти, то їжте все, що перед вами на
столі. Не питайте ні про що і не турбуйтеся про своє
сумління. 28 Але якщо хтось скаже вам: «Це м'ясо,
що принесли в пожертву бовванам», — то не їжте
його. Не їжте заради того, хто вам про це сказав і
заради його сумління.

---

† *хмарою Хмара, яка вела й захищала ізраїльтян під час виходу з Єгипту. Див.: Вих. 13:20-22; 14:19-20.* †† *хрещені Павло порівнює те, що трапилося з ізраїльтянами у часи Мойсея, до хрещення віруючих у Христа.* ‡ *Див.: Вих. 17:6.* ‡† *Цитата приведена з книги Вих. 32:6.* ‡‡ *Див.: Числ. 25:9.*

‡‡† *Христа У деяких древньогрецьких рукописах: «Господа».* ‡‡‡ *Див.: Числ. 21:6.* § *Див.: Числ. 14:2-37.* §† *Чаша благословення Чаша з вином, за яку віруючі в Ісуса Христа дякували Богу під час вечері Господньої.* §†† *пожертви Принесене у пожертву як ознака поклоніння Господу.* §‡ *прогнівити Господа Див.: Повт. Закону 32:16-17.* §‡† *Цитата приведена з книги Пс. 24:1; 50:12; 89:11.*

29 Коли я так кажу, то маю на увазі не власне сумління, а сумління іншого. Бо навіщо дозволяти, щоб
моя воля була засуджена чужим сумлінням. 30 Якщо
я їм з подякою, то навіщо мене ганьбити за те, за
що я дякую Всевишньому?
31 Отже, чи ви їсте, чи п'єте, чи ще щось робите —
робіть усе на славу Богу. 32 Не будьте перешкодою
ні юдеям, ні поганам, ані церкві Божій. 33 Так само,
як я догоджаю всім і в усьому. Я шукаю користі не
для себе, а для інших, щоб вони могли спастися.

Доречність молитви

11 Наслідуйте мене, як я наслідую Христа. 2 Я
хвалю вас за те, що ви завжди пам'ятаєте про
мене. Ви наслідуєте вчення, яке я передав вам. 3 Та
хочу я, щоб ви знали, що Христос — голова кожному чоловікові, а чоловік — голова жінці. Бог же —
голова Христа!
4 Кожен чоловік, який молиться або пророкує з
покритою головою, ганьбить голову свою. 5 Кожна
жінка, яка молиться або пророкує з непокритою головою, ганьбить голову свою. Вона вподібнюється
поголеній жінці. 6 Якщо жінка не покриває свою голову, то це можна порівняти з соромом поголеного
волосся. А якщо це так ганебно, коли її голова поголена або пострижена, то нехай вкриває її. 7 Чоловікові не слід вкривати голову, бо він є образом і славою Бога. Жінка ж є славою чоловіка. 8 Бо не чоловік походить від жінки, а жінка від чоловіка †. 9 Не
чоловіка було створено заради жінки, а жінку заради чоловіка. 10 Ось чому жінка має покривати свою
голову, визнаючи владу над собою ††. Вона має робити це також заради Ангелів.
11 Однак перед Господом жінка залежна від чоловіка так само, як і чоловік залежний від жінки. 12 Бо
як жінка походить від чоловіка, так і чоловік також
народжується від жінки. І все це йде від Бога.
13 Поміркуйте про це поміж собою: чи личить жінці молитися Богу з непокритою головою? 14 Та чи
природа сама не вчить вас, що це соромно для чоловіка мати довге волосся? 15 Для жінки ж це слава,
бо волосся дане для вкриття голови її. 16 Деякі люди
можуть сперечатися про це. Та ні ми, ані церкви Божі не визнаємо ці звичаї.

Господня вечеря

17 Даючи вам наступний наказ, я не хвалю вас, бо
ваші зустрічі приносять вам більше шкоди, ніж користі. 18 По-перше, я чув, що коли ви збираєтеся разом ‡, то серед вас є розбіжності. Та в це неважко
повірити, 19 бо за вашим міркуванням, розділення
церкви є ознакою істинних послідовників Христових.
20 На ваших сходинах ви не їсте Господню вечерю
††. 21 Бо коли ви збираєтеся, то кожен поспішає з'їсти
своє: один залишається голодним, а інший впивається. 22 Хіба не маєте ви осель, щоб їсти й пити? Чи,
може, ви зневажаєте Божу церкву? Може, ви хочете
принизити бідних? Що мені сказати? Чи слід вас
хвалити? Тут я вас не хвалитиму.
23 Бо я одержав від Господа знання, які й передав
вам. Господь Ісус тієї ночі, коли видали Його на
страту, узяв хлібину, та віддавши дяку, розломив
його зі словами: «Це тіло Моє, що Я віддаю за вас.
Їжте його на спомин про Мене». 25 Після вечері Ісус
так само взяв чашу з вином і промовив: «Це вино
символізує кров Мою, що засновує Новий Заповіт
Божий. Хоч би коли ви пили це вино, робитимете
це на спомин про Мене». 26 Щоразу, як їстимете цей
хліб і питимете цю чашу вина, будете свідчите про
смерть Господню, аж поки Він не прийде.
27 Отож, хто негідно їстиме хліб Господній і питиме
Господню чашу вина, винний буде у гріхах проти тіла і крові Господньої. 28 Отже, насамперед, людина
повинна позбавитись огидних думок, а вже потім
нехай їсть цей хліб і п'є це вино. 29 Бо той, хто їсть і
п'є, не визнаючи тих, хто є Господнім Тілом, накликає суд на себе. 30 Ось чому серед вас є чимало
слабких та хворих, а багато вже й померло.
31 Якщо б ми самі судили себе, то не були б судимі.
32 Коли ж нас судить Господь, Він карає нас, щоб не
було нас засуджено разом зі світом. 33 Тож, брати і
сестри мої, коли ви збираєтеся разом, щоб поїсти,
то чекайте одне на одного. 34 Якщо ж хто й справді
голодний, нехай поїсть вдома, щоб не осудив вас
Господь за те, що ви збираєтесь. Інші ж справи я
влаштую, коли прийду.

Дари Духа Святого

12 Щодо духовних дарів, брати і сестри мої, то я
не хочу, щоб ви залишалися в незнанні.
2 Пам'ятайте, що коли ви були невіруючими поганами, то ходили на поклоніння до німих бовванів, неначе вас силоміць тягнули туди.
3 Тож кажу я вам, що ніхто не може мовити: «Будь
проклятий, Ісусе!» — з допомогою Духа Божого. Ніхто не зможе сказати: «Ісус — Господь», — інакше,
як Святим Духом. 4 Різні є дари, та всі вони — від
Єдиного Духа. 5 Є багато різних засобів служити,
але усі вони — Єдиному Господу. 6 По-різному Всевишній діє серед людей, та тільки Єдиний Бог дає
спроможність робити все. 7 А вияв Духа дано кожному на користь усіх. 8 Одній людині Дух дає слово мудрості, іншій — слово знання дається тим самим Духом. 9 Комусь дано духовну віру, а ще хтось
має дар зцілення — від Єдиного Духа. 10 Хтось має
силу робити чудеса, а хтось — здатність пророкува-

† *Див.: Бут. 1:27; 2:21-22.* †† *визнаючи владу над собою* Буквально «має владу на голові». Це також може перекладатися як «тримати свою голову під контролем», тобто зробити усе, щоб не дати людям ніяких підстав неправильно зрозуміти, чому у неї непокрита голова. ‡ *ви збираєтеся разом* Або «ваша церква збирається разом».

†† *Господня вечеря* Особлива вечеря, яку їли послідовники Христа за Його наказом, на спомин про Нього. Див.: Лк. 22:14-20.

ти, хтось уміє розпізнавати духів, а хтось — розмовляти різними мовами, а ще хтось — тлумачити мови.

11 Та Один і Єдиний Дух чинить усе це, наділяючи кожного тим, чим вважає за потрібне.

Тіло Христове

12 Через те, що кожен із нас має одне тіло, яке складається з багатьох частин, то хоч і багато частин, все одно вони становлять одне тіло. Так і Христос. 13 Бо одним Духом хрестилися ми всі, щоб стати єдиним тілом: як юдеї, так і погани, як раби, так і вільні. І всім нам даний один Дух †.

14 Тіло людське складається не з одного члена, а з багатьох. 15 Навіть якщо нога скаже: «Через те, що я не рука, я не належу тілу», — то хіба вона від того перестане належати тілу? 16 А якщо вухо скаже: «Через те, що я не око, я не належу тілу», — чи перестане воно через це належити тілу? 17 Якби все тіло складалося лише з ока, як тоді б ми слухали? Якби складалося тільки з вуха, чим би тоді відчували запахи?

18 Насправді Бог розмістив члени тіла, кожне з них, там, де хотів. 19 Якби всі члени тіла були однаковими, то де ж тоді було б тіло? 20 А так хоч частин багато, а тіло одне. 21 Око не може сказати руці: «Ти мені не потрібна». Або голова не може сказати ногам: «Ви мені не потрібні». 22 Навпаки, ті частини тіла, які ми вважаємо слабшими, насправді дуже потрібні. 23 А про ті, що вважаємо не дуже почесними на тілі, піклуємося більше. Про непристойні ж дбаємо з більшою сором'язливістю.

24 Водночас пристойні частини тіла не потребують особливої турботи. Та Бог створив наше тіло так, щоб більше шани було тим частинам, які потребували того, щоб не було розбрату в тілі, а щоб усі частини однаково дбали одна про іншу. 26 Коли одна з них страждає, то й усі інші страждатимуть. Коли одна в пошані, то й усі інші радіють із нею.

27 Тож усі ви разом є Тілом Христовим, а окремо — частинами Його. 28 До того ж Бог першими поставив у церкві апостолів, другими — пророків, третіми — вчителів, потім чудотворців і людей, які мають дар зціляти. За ними — ті, хто допомагають іншим, ті, які мають хист вести за собою людей, а також ті, котрі мають здібності до різних мов. 29 Та не всі є апостолами, не всі є пророками, чи не так? Не всі є вчителями або чудотворцями. 30 Не всі обдаровані здібністю зціляти чи розмовляти різними мовами. І не всі ж, певно, можуть тлумачити мови?

31 Тож дбайте про всі Духовні дари, що є найважливішими для вас, а я вам зараз покажу навіть краще життя.

Любов — найкращий дар

13 Якщо я можу розмовляти різними людськими мовами, якщо знаю мову навіть Ангелів, та не маю любові, то я лиш подібний до гучного дзвону або брязкітливого кімвалу. 2 Якщо ж маю пророчий дар, знаю всі таємниці і сповнений знань усяких; якщо маю таку віру, що можу пересувати гори, але не маю любові, то я — ніщо. 3 Якщо я роздам усе своє майно, а тіло своє віддам на спалення, але при тому не матиму любові, я не дістану нічого.

4 Любов терпляча, добра, не заздрісна, не хвалькувата, не пихата. 5 Вона не поводиться непристойно, не егоїстична, не скора на гнів, не злопам'ятна. 6 Любов ніколи не радіє злу, але радіє правді. 7 Любов завжди терпить, завжди вірить, завжди сподівається, завжди стійка.

8 Дар пророцтва, дар мов, дар знання — усе це зникне, але любов ніколи не скінчиться. 9 Бо знання й пророцтва наші — недосконалі. 10 Та коли приходить досконалість, то все недосконале зникає.

11 Коли я був дитиною, то й розмовляв по-дитячому, я думав і міркував як дитина. Але тепер, коли я став дорослим, я залишив усе дитяче.

12 Зараз ми дивимося на Господа ніби на відображення в дзеркалі, але згодом подивимося Йому в обличчя. Зараз мої знання — часткові, тоді ж, я знатиму усе досконало, подібно тому, як Бог знає мене.

13 Тим часом лишаються ці три: віра, надія і любов. І найбільша з них — любов.

Духовні дари для зміцнення церкви

14 Прагніть любові й щиро дбайте про дари духовні, але особливо про дар пророцтва. 2 Бо хто має дар говорити іншою мовою, той розмовляє не з людьми, а з Богом. Адже ніхто не розуміє того, що він каже. Він говорить таємне, котре йде від Духа.

3 Той же, хто має дар пророцтва, зміцнює, підбадьорює, і втішає людей. 4 Хто має дар говорити іншою мовою, духовно зміцнює себе, а хто має дар пророцтва, духовно зміцнює церкву.

5 Тож хочу я, щоб ви володіли даром говорити різними мовами. Та ще більше хочеться мені, щоб ви могли пророкувати. Той, хто пророкує — вищий за того, хто розмовляє іншими мовами, хіба що він перекладе, що каже, аби духовно збагатилась і зміцніла церква. 6 А тепер, брати і сестри мої, якщо прийду я до вас, розмовляючи іншими мовами, то яка з того для вас користь, коли не принесу вам ні одкровення, ні знання ніякого, ні Послання, ані вчення Божого?

7 Це так само, як бувають бездушні інструменти — флейта чи ліра. Якщо вони видають нечіткі звуки, то як дізнатися, яка мелодія звучить? 8 Коли сурми невиразно сурмлять, то хто ж знатиме, що треба готуватися до бою?

† *даний... Дух* Або «один Дух, щоб пити Його».

9 Так само коли ви використовуєте незрозумілі
слова, то як інші зрозуміють, що ви кажете? Ви го-
воритимете у повітря. 10 Без сумнівів, є багато рі-
зних мов у світі, і кожна має своє значення. 11 Тож
коли я не розумію мови, то буду чужинцем для то-
го, хто розмовляє нею, і він буде чужинцем для ме-
не.
12 Те саме стосується й вас. Коли ви прагнете ду-
ховних дарів, то намагайтеся збагатитися тими, що
зміцнюють і укріпляють церкву.
13 А хто говорить іншою мовою, нехай молиться,
щоб уміти пояснити те, про що говорить. 14 Бо коли
я молюся іноземною мовою, дух мій молиться, та
розуміння залишається безплідним. 15 Що ж робити
в такому разі? Молитимусь я тоді не лише духом, а
й розумом своїм. Буду співати не лише моїм духом,
а також і розумом своїм. 16 Бо якщо ти благослов-
тимеш лише духом, то як же тоді простий слухач
скаже «амінь» на твою молитву подяки? Він же не
знає, про що ти кажеш. 17 Ти можеш прекрасно від-
давати подяку Богу молитвою своєю, та інша лю-
дина від цього не зміцнюється духовно.
18 Я дякую Богу за те, що більше розмовляю ін-
шими мовами, ніж будь-хто з вас. 19 Але в церкві я
краще скажу п'ять слів з розумом, щоб інших навчи-
ти, ніж десять тисяч слів іншою, незнайомою їм мо-
вою!
20 Брати і сестри мої, не думайте як діти! В лихому
будьте дітьми, але в думках будьте дорослими. 21 В
Писанні † сказано:

«Я буду говорити з цими людьми
устами чужинців й чужими мовами,
але навіть і тоді вони мене
не послухають».

Ісаї 28:11-12

Так каже Господь.
22 Тож дар розмовляти різними мовами є знамен-
ням не для віруючих, а для невіруючих. Пророчий
же дар — не для невіруючих, а для віруючих. 23 І,
якщо тоді вся церква збереться разом, і всі розмов-
лятимуть різними мовами, то чи не скажуть сто-
ронні або невіруючі, що ви збожеволіли? 24 Та якщо
всі пророкують слово Боже і ввійде хтось сторонній
або невіруючий, то відкриються всі гріхи його, та
вашими словами засуджений він буде. 25 Всі таєм-
ниці серця його виявляться. І впаде він долілиць, і
поклониться Богу, кажучи: «Справді, Бог серед вас!»
††

Нехай збори ваші зміцнюють церкву

26 Брати і сестри мої, що ж робитимете ви далі?
Коли ви посходитеся разом до церкви, один мати-
ме псалом, інший — повчання, ще інший — одкро-
вення. Хтось говорить іншою мовою, хтось пере-
кладає. Та все мусить робитися для розбудови цер-
кви. 27 Якщо хтось збирається говорити чужою мо-
вою, то двоє, найбільше троє, нехай мовлять по
черзі, а один нехай тлумачить сказане. 28 Якщо ж
немає кому тлумачити, то нехай чужинець мовчить
на зібранні, нехай промовляє лише до себе й до Бо-
га.

Пророки в церкві

29 Двоє чи троє людей з пророчим даром нехай
говорять, а решта мають перевіряти, що вони ка-
жуть. 30 Коли ж якесь одкровення відкриється тому,
хто сидить, то перший нехай замовкне. 31 Бо всі ви
можете пророкувати по черзі, щоб інші навчалися
й утішалися. 32 Духи пророків коряться пророкам,
через те що Бог є Богом не безладдя, а миру.

Жінка мусить мовчати в церкві

Як у всіх церквах людей Божих, жінкам вашим
слід мовчати на зібраннях, бо їм не дозволяється
говорити. Вони мусять перебувати в покорі, як ска-
зано в Законі Мойсея. 35 Якщо вони хочуть чогось
навчитися, то їм слід спитати своїх чоловіків удома,
бо непристойно жінці говорити на зібранні в цер-
кві.
36 Хіба від вас прийшло Слово Боже? Чи, може, до
вас самих воно прийшло? 37 Якщо хтось вважає, що
він є пророком чи має духовний дар, то нехай ви-
знає, що те, що я пишу вам — Заповідь Господня.
38 А якщо хтось не визнає цього, то і його самого не
буде визнано.
39 Отже, брати і сестри мої, будьте завзятими, про-
рокуючи, й нікому не забороняйте говорити ін-
шими мовами. 40 Та все треба робити належним чи-
ном і статечно.

Божа Звістка про Христа

15 Зараз я хочу нагадати, брати і сестри мої,
про Добру Звістку, що я проповідував вам. Ви
її одержали і на ній засновуєте життя своє. 2 Завдя-
ки їй ви врятуєтеся, якщо добре пам'ятаєте те, що я
вам проповідував. Якщо ж ні, то марно ви повіри-
ли.
3 Я передав вам насамперед те, що сам отримав:
Христос прийняв смерть за наші гріхи, як сказано у
Святому Писанні. 4 Його було поховано, і Він во-
скрес на третій день, як сказано у Святому Писанні.
5 Він з'явився Петрові, а потім дванадцятьом апо-
столам. 6 Після того Він з'явився більш як п'ятистам
віруючим одночасно. І більшість із них досі ще жи-
ві, хоча дехто вже й помер. 7 Тоді з'явився Він Якову,
а після цього і всім апостолам.
8 Нарешті, Він з'явився й мені також, наче якомусь
недоноскові. 9 Бо я останній з апостолів. Я навіть не
достойний зватися апостолом, бо переслідував Бо-
жу церкву. 10 Я — апостол милістю Божою, і Його
милосердя до мене не було марним. Навпаки, я
працював дуже старанно і впертіше за всіх, хоча не
сам я, а милість Божа, яка зі мною, робила це. 11 Тож

† *Писанні Буквально «Законі», що інколи означає «Старий Заповіт».* †† *Див.: Іс. 45:14 та Зах. 8:23.*

незалежно від того, чи я проповідую вам, чи хтось із інших апостолів, ми проповідуємо одне. І це саме те, в що ви повірили.

Усі ми воскреснемо з мертвих

12 Та якщо ми проповідуємо, що Христос воскрес із
мертвих, то чому ж дехто з вас каже, що ніхто не
воскресає з мертвих? 13 Якщо ніхто не воскресає, то-
ді й Христос не воскрес. 14 А якщо Христос не во-
скрес із мертвих, то те, що ми проповідуємо — мар-
не, і марна віра ваша. 15 Тоді ми є лжесвідками про-
ти Бога, бо клятвенно засвідчили про Бога, що Він
воскресив Христа. А раз ніхто не воскресає з мер-
твих, тоді ж і Бог не воскресив Христа. 16 Та якщо
мертві не воскресають, то й Христос не воскрес із
мертвих. 17 А якщо Христос не воскрес, тоді й віра
ваша марна, і гріхи ваші залишаються з вами. 18 То-
ді ж виходить, що ті, хто вже померли у Христі, за-
гинули.

Запорука воскресіння

19 Якщо ми маємо надію на Христа лише в цьому
житті, то ми найнещасніші з усіх людей. 20 Але Хри-
стос насправді воскрес із мертвих. Він — первісток
тих, хто помер. 21 Бо як смерть прийшла через гріх
однієї людини, так і воскресіння з мертвих при-
йшло через іншу. 22 Я маю на увазі, що всі вмира-
ють через Адама, та завдяки Христу всі знову жити-
муть.
23 Та кожен матиме свою чергу: Христос був пер-
шим, Хто воскрес, а коли Він знову прийде, то во-
скреснуть й усі ті, хто Йому належить. 24 Тоді наста-
не кінець. Христос знищить усіх правителів, і владу,
і силу, та передасть Царство Богу-Отцю. 25 Бо Хри-
стос мусить правити, доки Бог не покладе всіх во-
рогів до ніг Його †. 26 І смерть буде знищено, як
останнього ворога. 27 Бо: «Він усе впокорене кинув
до ніг Його» ††.
І коли сказано, що «все кинуто до Його ніг», то це
означає, що Господь підкорив Христу усе, за виня-
тком Себе — Всевишнього Бога. 28 А коли все поко-
риться Христу, тоді й Сам Син буде у владі Божій,
Який підкорив усе Христу, щоб Бог був всім у всьо-
му.
29 Інакше, якщо немає воскресіння, що ж робити-
муть ті, хто охрестився заради померлих? Якщо
мертві ніколи не воскреснуть, то навіщо ж люди
хрестилися заради них? 30 Чому й ми повсякчас зу-
стрічаємося з небезпекою? 31 Щодня мені загрожує
смерть. І це правда, як і те, брати і сестри мої, що я
пишаюся вами в Ісусі Христі, Господі нашому. 32 Ко-
ли я бився з дикими звірами в Ефесі, міркуючи як
проста людина, чи була б з того користь? Звичайно
ні! Якщо мертві не воскресають, то «питимемо й
їстимемо, бо завтра помремо!» ‡

33 Не давайте вводити себе в оману. Лихе товари-
ство руйнує добрі звичаї. 34 Отямтеся, поверніться
до здорового глузду, як належить, і киньте грішити,
бо дехто з вас не знає Бога. Кажу це, щоб присоро-
мити вас.

Яке тіло ми матимемо?

35 Але дехто може спитати: «Як воскресають мер-
тві? Яке тіло вони матимуть?»
36 Дурниці! Те, що садите в землю, не оживе, поки
спершу не «помре!» 37 І потім, що ви садите? Адже
ви сієте в землю не дозріле «тіло», а просте зерно.
Це може бути пшениця або щось інше. 38 Тоді Бог
надає йому те тіло, яке Сам вибрав. Він дає кожній
зернині її власне «тіло». 39 Тіла живих істот не одна-
кові. Ні, у людей вони одні, а у тварин — зовсім ина-
кші. У птахів ще інші, а у риб іще інші.
40 Є тіла Небесні й земні, але краса Небесних і зем-
них тіл різна. 41 Сонце має одну красу, а місяць і зір-
ки — зовсім іншу. Та краса однієї зірки відрізняється
від іншої. 42 Так само буде й тоді, коли мертві во-
скреснуть: тіло, що сіється у землю — тлінне, а як
зросте, буде нетлінним. 43 Воно сіється в неславу, у
славу зростає; посіяне в немочі, підніметься у силі.
44 Посіяне тіло є земним, зросле — духовним; якщо
є природні тіла, то є й духовні.
45 Ось у Святому Писанні сказано, що перший чо-
ловік, Адам, «став живою істотою» ‡†. ‡ Та останній
Адам ‡‡† став життєдайним духом. 46 Не духовна лю-
дина була першою, а природна. Потім прийшла ду-
ховна. 47 Той перший чоловік вийшов із землі і був
земним. Другий прийшов з Неба. 48 Всі земні люди
такі ж, як і перша людина, яка вийшла з землі. Не-
бесні ж люди такі, як Той Чоловік Небесний. 49 Як
носили ми образ земної людини, так само носити-
мемо і образ Небесної.
50 Кажу вам, брати і сестри, що тіла й кров не мо-
жуть успадкувати Царства Божого. Адже тлінне не
успадковує нетлінного. 51 Ось послухайте! Відкрию
я вам таємницю: не всі ми зазнаємо смерті, але всі
будемо змінені. 52 І оком не встигнемо змигнути, як
просурмить остання сурма. Коли вона просурмить,
мерці повстануть нетлінні, і ми перемінимося.
53 Бо це тлінне тіло мусить одягнутися в нетлінне, і
це смертне тіло — в безсмертне. 54 І коли це тлінне
тіло вдягнеться у все нетлінне, а смертне тіло — у
безсмертне, тоді збудеться те, що написано у Свя-
тому Писанні:

«І перемога смерть поглинула».

Ісаї 25:8

55 «Смерть, де ж твоя перемога?
Смерть, де твоє жало?»

Осії 13:14

† *покладе... ніг Його Або «підкорить Його владі».* †† *Цита-
та приведена з книги Пс. 8:6.* ‡ *Цитата приведена з книги Іс.
22:13; 56:12.*

‡† *живою істотою Або «душею».* ‡‡ *Цитата приведена з
книги Бут. 2:7.* ‡‡† *останній Адам У цьому вірші мова йде про
Ісуса.*

56 Жало смерті — це гріх, а сила гріха — Закон. 57 Та
дяка Богу, Який дає нам перемогу через Господа на-
шого Ісуса Христа!
58 Тож, брати і сестри мої любі, будьте твердими й
непохитними. Присвятіть себе повністю трудам Го-
споднім. Адже ви знаєте, що труд ваш Господній не
марний.

Дбайте про вбогих

16 Щодо підтримки людям Божим, то робіть те,
що я наказав робити по церквах галатських.
2 В перший день кожного тижня кожен з вас мусить
відкласти щось з прибутку і покласти до скарбниці,
щоб не збирати, коли я прийду. 3 Коли ж я прийду,
то відправлю вибраних вами людей з листами й да-
рунками вашими до Єрусалиму. 4 А якщо буде доре-
чно і мені йти, то піду і я з ними.

Павлові плани

5 Прийду я до вас, перетнувши Македонію, бо у
планах моїх — побувати там. 6 Можливо, я трохи за-
тримаюся з вами або навіть і перезимую. І тоді ви
допоможете мені в подорожі, хоч куди б я йшов. 7 Я
не хочу зараз заходити до вас мимохідь, бо споді-
ваюся деякий час погостювати у вас, якщо буде Го-
сподня воля.
8 В Ефесі ж я пробуду до свята П’ятидесятниці, 9 бо
зараз є нагода плідно попрацювати, хоч багато хто
перешкоджає мені.

Шануйте тих, хто працює для церкви

10 Якщо прийде Тимофій, то подбайте, щоб йому
було затишно серед вас, щоб його ніхто даремно
не турбував. Бо робить він справу Господню, як і я.
11 Тож нехай ніхто не зневажає його. Відправте його
з миром, щоб він міг прийти до мене. Я чекаю його,
як і інших братів. 12 Щодо брата нашого Аполлоса,
то я дуже радив йому відвідати вас разом з іншими
братами. Та не було Божої волі на те, щоб він при-
йшов зараз. Тож прийде він лише тоді, коли з’яви-
ться нагода.

Павлові побажання

13 Пильнуйте! Будьте непохитні у вірі своїй! Будьте
мужні й міцні! 14 Все, що ви робите, робіть з лю-
бов’ю.
15 Ви знаєте, що родина Степанова була першою
віруючою родиною в Ахаї. Вони присвятили себе
служінню Божим людям. Тож благаю вас, брати і се-
стри, щоб ви корилися таким людям і всім, хто єд-
нається з ними в праці і служінні Господу. 17 Я ра-
дий, що до мене прийшли Степан, Фортунат і Ахаїк,
бо вони зайняли достойне місце у відсутність вашу,
заспокоївши мій дух і ваш. Шануйте таких людей.
19 Церкви азіатські вітають вас. Акила і Прискилла
шлють вам палке вітання у Господі разом із цер-
квою, що збирається в їхньому домі. 20 Всі брати ві-
тають вас. Вітайте одне одного святим поцілунком
†.
21 Я, *Павло* , пишу ці слова власноручно. 22 Якщо
хтось не любить Господа, то нехай проклятий буде.
«Прийди Господи, прийди!» ††23 Нехай з вами буде
благодать Господа Ісуса. 24 Моя любов з вами всіма
в Христі Ісусі.

---

† *святим поцілунком Або «вітайте одне одного особливим вітанням».* †† *Прийди Господи, прийди! Арамійською «Марана за!»*

2 До Коринтян

Вітання коринтянам

1 Від Павла, волею Божою апостола Ісуса Христа, і брата нашого Тимофія до церкви Божої,
що в Коринті, і також усім святим людям Божим по
всій Ахаї. 2 Благодать і мир вам від Бога, Отця нашого, і від Господа Ісуса Христа.

Подяка Богу

3 Благословенний Бог, Отець Господа нашого Ісуса Христа, милосердний Отець, Бог, Який є джерелом всілякої втіхи. 4 Він втішає нас у наших скорботах, щоб ми, в свою чергу, втішали інших у всіляких скорботах втіхою, яку ми самі отримали від Бога.
5 Бо як ми розділяємо страждання Христові, так і втіха приходить до нас через Христа. 6 Якщо ми страждаємо і терпимо скорботу, то це заради втіхи вашої і спасіння. Якщо ми втішені, то це через вашу втіху. Вона допомагає вам витерпіти ті страждання, які терпимо і ми. 7 Та ми маємо на вас непохитну надію. Ми знаємо, що як ви поділяєте наші страждання, так само поділяєте і втіхи наші.
8 Браття і сестри, ми хочемо, щоб знали ви, яких страждань зазнали ми в Азії. Надміру і над силу нашу були ми обтяжені, й вже не мали надії залишитися живими. 9 Так, у серцях ми відчували, що нам оголошено смертельний вирок. Так сталося для того, щоб ми більше не покладали надію на самих себе, а лише на Бога, Який воскрешає мертвих до життя. 10 Він врятував нас від близької смерті й рятує нас зараз. На Нього покладаємо наші надії. Він рятуватиме нас і надалі.
11 Якщо ви також допомагатимете нам своїми молитвами, тоді багато людей віддячать нам за Божу прихильність, що Він виявить нам завдяки молитвам багатьох людей.

Павло змінює свої плани

12 Ось чим ми пишаємося і що є свідченням нашого сумління: ми поводимося в цьому світі, особливо з вами, з простотою та щирістю, що ідуть від Бога; не згідно з мудрістю цього світу, та згідно з Божою милістю. 13 Тож ми не пишемо вам нічого, чого б ви не змогли прочитати чи зрозуміти. Я сподіваюся, що ви розумітимете нас повністю, 14 так само, як зрозуміли ви нас частково, і, що ви усвідомите, що зможете пишатися нами, як і ми пишатимемося вами в День пришестя Господа нашого Ісуса.
15 Впевнений у цьому, вирішив я прибути до вас першим, щоб ви були благословенні вдвічі. 16 У планах моїх було відвідати вас по дорозі до Македонії, а потім завітати до вас і на зворотньому шляху. Я сподівався, що ви спорядите мене до Юдеї. 17 Ви думаєте, що маючи такий задум, я не обмірковував усе ретельно? Чи, будуючи свої плани, я робив це по-мирському, тобто кажучи: «Так» і «ні» — одночасно?
18 Та Бог — правдивий, і буде Свідком того, що ми ніколи не кажемо вам «так» і «ні» одночасно. 19 Бо Син Божий, Ісус Христос, про Якого Сильван †, Тимофій, супутник Павла, і я проповідували вам, не був одночасно «Ні» і «Так». Навпаки, через Нього було сказане останнє «Так». 20 Адже хоч би скільки ни було обітниць Божих, Христос на всі з них є «Так». Тому через Христа ми кажемо «амінь», на славу Бога.
21 А Той, Хто утверджує нас разом з вами у Христі й також помазав †† нас, є Бог. 22 Він поклав на нас Свою печать, і дав нам Дух у серця наші як завдаток того, що виконає Свою обітницю.
23 Нехай Бог буде моїм свідком. Я клянуся життям своїм, що не повернувся у Коринт тому, що хотів вас помилувати. 24 І це не означає, що ми хочемо панувати над вашою вірою. Бо ви тверді у своїй вірі, а ми — спільники у ділах ваших для радості вашої.

Павлові повчання

2 Отже, я сам собі вирішив не приходити знову до вас у смутку. 2 Бо коли я засмучу вас, то хто ж тоді підбадьорить мене, як не ви, кого я засмутив? 3 Тож написав я так для того, щоб, прийшовши, не бути засмученим тими, хто має веселити мене. Бо я впевнений у вас, бо моя радість — це радість для всіх вас. 4 І написав я вам з великого горя, туги в серці і гірко плачучи. Та не для того, щоб вас засмутити, а для того, щоб ви пізнали ту безмежну любов, що маю я до вас.

Прощайте тих, хто засмутив вас

5 І якщо хтось когось засмутив, не мене, а почасти, щоб не перебільшувати — всіх вас, 6 то покарання від усіх вас для такої людини достатньо. 7 Тож краще простіть його і втіште, щоб не поглинув його надмірний смуток.

---

† *Сильван Супутник Павла.* †† *помазав Або «Обрав нас на служіння Йому».*

8 Тому благаю вас виявити любов до нього. 9 Я написав, щоб випробувати вас, і дізнатися, чи будете слухняними у всьому. 10 Якщо ви вибачаєте когось, то й я пробачу. І те, що я пробачив, якщо я справді пробачив щось, я зробив це заради вас в присутності Христа, 11 щоб сатана не перехитрував нас, бо відомі нам змови його.

Павло вирушає до Троади

12 Коли я прийшов до Троади проповідувати Добру Звістку про Христа, Господь відчинив передо мною двері. 13 Але я був дуже засмучений, бо не знайшов брата свого Тита. Через це я, попрощавшись з усіма, вирушив до Македонії.

Перемога у Христі

14 Дяка Богу! Він завжди веде нас до перемоги у Христі. Пахощі знання про Себе Він повсюдно поширює через нас. 15 Наша пожертва Господу — пахощі Христові для Бога з-поміж тих, хто спасається, і з-поміж тих, хто гине. 16 Для тих, хто йде шляхом загибелі, ми — сморід смерті, що веде до неї. Для тих, хто йде шляхом спасіння — пахощі животворні, що ведуть до життя. Та хто ж спроможний виконати цю роботу? 17 Ми не торговці, які використовують Слово Боже для наживи. Ні! Ми щиро мовимо у Христі перед Богом як люди, послані від Бога.

Божі слуги

3 Чому ж ми знову починаємо хвальковито говорити про себе? Чи, може, нам потрібні, як іншим, вірчі листи до вас або від вас? 2 Ви самі є нашим листом, написаним у серцях наших. Його знають і читають усі люди. 3 Ви показуєте, що ви — лист Христовий, результат служіння нашого, написаний не чорнилом, а Духом живого Бога, не на кам'яних скрижалях †, а на тих скрижалях, якими є серця людські.

4 Завдяки Христу ми маємо впевненість стверджувати це перед Богом. 5 І це не те, що ми спроможні самостійно вирішити так, ніби воно йде від нас. Швидше ця сила — від Бога. 6 Бог дав нам здатність служити Новому Заповіту. Цей Заповіт не складається з писаних законів, а грунтується на Духові. Бо письмовий Закон вбиває, а Дух дає життя.

Велика слава Нового Заповіту

7 Служіння ††, що принесло смерть (тобто Закон, вирізьблений буквами на камені), було дано Мойсею у великій славі Господній. Та ця слава (яка минає) була така яскрава, що народ ізраїльський не міг дивитися Мойсею прямо в обличчя. 8 Нове служіння, що прийде від життєдайного Духа, безсумнівно буде значно славнішим! 9 Бо коли служіння, яке засуджувало людей, було славним, то яким же славним буде служіння, що виправдує людей перед Богом! 10 Адже попередня слава, порівняно з новою — ніщо. 11 Якщо служіння, приречене на забуття, було славним, то служіння неминуче буде набагато славнішим!

12 Ця надія дає нам відвагу говорити відверто, не боячись нічого. 13 Ми не такі, як Мойсей, який закривав покривалом своє обличчя, щоб народ ізраїльський не бачив, як зникає те сяйво.

14 Та розум людей Ізраїлю був затьмарений, бо і досі те покривало застилає їм очі, коли вони читають Старий Заповіт ‡. І досі його не знято, тому, що зникне воно тільки через Христа. 15 Але й донині, коли люди читають Закон Мойсеїв, на їхніх серцях лишається покривало. 16 Але коли людина звертається до Господа, те покривало зникає. 17 Господь, про Якого я кажу, є Духом, а де є Дух Господа, там є воля. 18 Всі ми з відкритими серцями споглядаємо славу Господню, як у дзеркалі. І всі ми були перевтілені в Його образ у все більшій Його славі, й перетворення це — від Господа, який і є Духом.

Скарби духовні в глиняних глечиках

4 Ось чому, маючи це служіння з Божої милості, ми не впадаємо у відчай. 2 Навпаки, ми цілком відмовились від таємних і ганебних звичаїв. Ми не вдаємося до шахрайства, ані до перекручення Слова Божого. Виявляючи Істину, ми віддаємо себе людському сумлінню перед Богом. 3 І якщо Добра Звістка, яку ми проповідуємо, схована, то лише для тих, хто став на шлях загибелі.

4 Сатана — «бог» ‡† цього світу, осліпив розум цих невіруючих, щоб вони не бачили світла, що йде від Доброї Звістки про славу Христа, та Він є образом Всевишнього Бога. 5 Бо ми не про себе проповідуємо, а про Ісуса Христа як Господа, і про те, що ми ваші слуги заради Ісуса.

6 Бог сказав: «Із темряви засяє світло» ‡‡. Воно засяяло у наших серцях, щоб збагатити нас світлом пізнання слави Божої, яка сяє в особі Ісуса Христа. 7 Та ми, неначе глиняні глечики, які тримають цей скарб, щоб показати, що ця найвища сила належить Богу, а не нам. 8 У всьому нас усіляко пригноблюють, та ми не роздавлені; нас збивають з пантелику, та ми не впадаєм у розпач. 9 Нас переслідують, та ми не покинуті Богом; нас збивають з ніг, та ми не гинемо. 10 Ми повсякчас зазнаємо смерть Ісуса в наших тілах, щоб і життя Його в нас також виявилося. 11 Нас, живих, завжди віддають на смерть за Ісуса, щоб його життя виявилося в наших смертних тілах. 12 Отже, смерть порядкує в нас, а життя — у вас.

13 Ми маємо один і той же Дух віри, про який сказано у Святому Писанні:

«Я повірив, і тому говорив» ‡‡†.

† *кам'яні скрижалі Мається на увазі «кам'яні скрижалі Закону», які Мойсей отримав від Господа. Також див.: у 2 Кор. 3:7, та Вих. 24:12; 25:16.* †† *Служіння Тобто «Старий Заповіт».*

‡ *Старий Заповіт Мається на увазі «Закон Мойсея».* ‡† *бог Або «правитель».* ‡‡ *Із темряви... світло Див.: Бут. 1:3.*

Отже, ми теж віримо, і тому говоримо. 14 Ми знаємо, що Той, Хто воскресив із мертвих Ісуса Христа, також воскресить і нас разом з Ісусом, і поставить нас разом з вами перед Ним. 15 Бо все це робиться заради вас, щоб, як милість Божа поширюється на все більше число людей, вона приносила все більшу подяку і славу Богу.

Життя у вірі

16 Ось чому ми не впадаємо у відчай. Навіть, якщо зовні ми старіємо і слабшаємо, проте, внутрішньо ми щодня оновлюємося. 17 Бо легке короткочасне страждання приносить нам вічну славу, яка безмежно перевершує ці страждання. 18 Ми зосереджуємося не на очевидному, а на тому, що є невидимим, бо видиме — тимчасове, а невидиме — вічне.

Живіть у вірі

5 Ми знаємо, що коли наша земна оселя (наші тіла), буде зруйнована, ми матимемо дім, дарований Богом, житло на небесах, вічне і нерукотворне. 2 Тим часом, ми втомлені від земного тіла, та прагнемо вдягнутись у нашу Небесну оселю. 3 Та вдягнувши його, ми ніколи не будемо голими. 4 Бо ті з нас, хто перебуває в своєму земному тілі, зітхають і стогнуть. Ми не хочемо позбутися цього земного вбрання, ми радше хотіли б носити новий, Небесний одяг поверх цього, щоб те, що смертне, було поглинуте життям.

5 І створив нас для цього Бог, і дав нам Дух, як запоруку Своєї обіцянки майбутнього життя. 6 Тож ми завжди впевнені, бо знаємо, що поки ми вдома в тілах своїх, ми далекі від дому нашого з Господом. 7 Бо живемо згідно з тим, у що віримо, а не з тим, що бачимо. 8 Ми впевнені, повторюю, і волімо покинути нашу оселю в тілі й оселитися в домі Господа. 9 І тому ревно прагнемо догодити Йому як у земному тілі, так і в оселі Господа нашого.

10 Бо всі ми маємо постати перед престолом Христовим для Його суда. І тоді кожен отримає те, що заслуговує, відповідно до того, що він робив, перебуваючи у своєму тілі — добро чи зло.

Любов Христа панує над нами

11 Знаючи, що то значить боятися Господа, ми переконуємо людей прийняти істину. Бог знає все про нас, але я сподіваюсь, що в серцях ваших ви теж знаєте нас. 12 Ми не вихваляємося знову перед вами. Ми просто хочемо, щоб ви мали підстави пишатися нами. Тоді ви знатимете, що відповісти тим, хто вихваляється своєю зовнішністю, та не звертає уваги на те, що в серці.

13 Бо якщо ми безумні, то це для Бога. Якщо ж у здоровому глузді, то для вас. 14 Любов Христова панує над нами, бо ми усвідомлюємо, що одна Людина померла заради всіх, і тому всі померли. 15 І Він помер заради всіх, щоб живі не жили більше заради себе, а щоб ми жили заради Того, Хто помер і воскрес із мертвих для них. 16 Тому віднині ми ні про кого не думаємо як мирські люди. Хоч колись ми й про Христа думали так, проте більше так не думаємо. 17 Отже, хто перебуває в Христі, той є вже новим створінням †. Старе минуло, а нове настало!

18 І все це йде від Бога, Який примирив нас із Собою через Христа. Він уповноважив нас служити примиренню людей з Богом. 19 І зміст послання нашого в тому, що Бог примирив світ з Собою в Христі, незважаючи на людські гріхи. Він довірив нам Слово примирення людей з Богом. 20 Отож ми є посланцями Христа. Бог звертається до вас через нас. Від імені Христа ми благаємо: «Примиріться з Богом». 21 Того, хто не знав гріха ††, Бог зробив жертвою за гріх ‡, щоб через Нього ми могли стати праведними перед Богом.

Павлові труднощі

6 Ми працюємо разом з Богом. Тож благаємо вас усіх: не змарнуйте благодаті Божої, яку ви одержали. 2 Адже каже Він:

«Я почув тебе в сприятливі часи,
й допоміг тобі у День Спасіння».

Ісаї 49:8

Послухайте! Тепер і є сприятливий час. Прийшов День Порятунку.

3 Ми нікому не прагнемо перешкоджати, щоб служіння наше ніхто не ганив. 4 Навпаки, у всьому ми пропонуємо себе, як і мусять слуги Божі, терпляче зносячи випробування, лихо і страждання. 5 Ми терпляче зносимо побиття, в'язниці, розруху, тяжку працю, безсонні ночі й голод. 6 Чистотою своєю, своїми знаннями, терпінням і добротою ми показуємо, що ми слуги Божі. І запорука нам — Дари Духа Святого і наша щира любов, слово правди і сила Божа. Праведне життя приготувало нас до боротьби з усілякими нападами.

8 Деякі люди шанують і хвалять нас, а інші — ганять і ображають. Нас вважають шахраями, але ми завжди дотримуємося правди. 9 Кажуть, що ніхто нас не знає, але ми відомі всім. Кажуть, що ми помираємо, але дивіться! Ось ми живі! Кажуть, що нас покарали, але нас ще не стратили. 10 Кажуть, що ми засмучені, але ми завжди раді. Нас вважають бідняками, але ми стількох людей зробили багатими! Вважають, що ми нічого не маємо, та ми володіємо всім.

11 Коринтяни! Ми вільно говоримо з вами, наші серця відкриті для вас. 12 Ми не відмовляємо вам у своїй любові. Це ви скупі на любов до нас. 13 Звертаюся до вас, як до дітей своїх: відкрийте серця нам, як ми відкрили вам.

‡‡† *Цитата приведена з книги Пс. 115:10.*

† *той є вже новим створінням Або «для того відкрився інший світ».* †† *не знав гріха Або «Христа».* ‡ *Бог зробив жертвою за гріх Або «зробив гріхом».*

Ми — храм Божий

14 Не будьте такими, як ті невіруючі, бо що спільного між праведністю і беззаконням? Або що спільного має світло з темрявою? 15 Яка згода може бути між Христом і сатаною? † Що спільного у віруючого з невіруючим, 16 між Божим храмом †† і бовванами? Ми ж бо — храм живого Бога. Так сказано Всевишнім:

«Я житиму серед них
і ходитиму серед них.
Я буду їхнім Богом,
а вони — Моїм народом».

Левит 26:11-12

17 «Тож вийдіть з-поміж тих людей, полиште їх,
та не торкайтеся нічого нечистого,
тоді Я вас прийму».

Ісаї 52:11

18 «Батьком Я буду вашим,
синами й дочками ви будете Моїми,
— каже Всемогутній Господь».

2 Книга Самуїлова 7:14; 7:8

7 Любі друзі! Маючи такі обітниці від Господа, ми мусимо очиститися від усілякої мерзоти тіла й духа, довершуючи свою святість, тому, що ми шануємо Бога.

Павлова радість

2 Відкрийте нам серця ваші, бо ми нікого не скривдили, нікого не звели, нікого не обдурили. 3 Кажу це не для того, щоб осудити вас. Я й раніше казав, що ви — в серцях наших. Ми раді жити й вмерти разом з вами. 4 З вами я сповнений упевненості й втіхи. Я пишаюся вами і переповнююся радістю у всіх наших стражданнях.

5 Навіть коли ми прийшли до Македонії, то не мали відпочинку. Біди чекали на нас усюди: зовнішня боротьба і внутрішні страхи. 6 Та Бог, Який втішає принижених, утішив і нас приходом Тита. 7 І не лише його приходом, а й тією радістю, що він знайшов у вас. Він розповів нам про те, як ви хочете побачити нас, як засмучені тим, що скоїли, як турбуєтеся про мене. Тож радість моя була ще більшою.

8 Хоч і засмутив вас своїм листом, та я не шкодую, що написав його. І навіть якщо раніше шкодував, то зараз бачу, що він засмутив вас лише тимчасово. 9 Отже, я зараз дуже радий — не через те, що засмутив вас, а тому, що смуток змусив вас розкаятися. Бо засмучені ви були печаллю, бажаною Богу. Отже, шкоди від нас не було. 10 Смуток, бажаний Богу, приносить людям каяття, про яке не варто шкодувати, а таке каяття веде до спасіння. Світський же смуток породжує смерть. 11 Цей смуток — бажаний Богу. Погляньте, яку щирість і правдивість він створив для вас! Який захист вашої невинності, яке обурення, яка тривога, які прагнення і яке завзяття побачити нас, і яка кара для того, хто згрішив! У всьому ви показали свою чистоту!

12 Коли я написав вам, то це не заради того, хто згрішив, або не проти того, хто вчинив зло. Я зробив це для того, щоб ваша турбота про нас виявилась перед Богом.

13 Втішившись, ми стали ще щасливішими, коли побачили Титову радість, бо ви усі зміцнили дух його. 14 І я не зганьбився, вихваляючи вас перед ним. Навпаки, оскільки ми правдиво з вами про все говорили, то й похвала моя перед Титом була правдива. 15 Тепер, коли він згадує вашу слухняність, страх і трепет, з яким ви прийняли його, прихильність його до вас ще більша. 16 Я щасливий з того, що маю повну довіру до вас.

Про збір коштів для людей Божих в Юдеї

8 А зараз, брати і сестри, ми хочемо, щоб ви знали про Божу милість, даровану церквам Македонії. 2 Що я маю на увазі? Хоч вони були суворо випробувані у скорботах своїх, та мають безмежну радість. Незважаючи на свою глибоку вбогість, вони багаті щедрістю своєю. 3 Я можу засвідчити, що вони давали, скільки могли, і навіть більше того зі своєї доброї волі. 4 Вони невпинно і настійливо благали нас про милість разом з ними служити Божим людям. 5 Вони давали зовсім не так, як ми чекали того: сперш ніж віддати гроші, вони віддали себе Господу і нам, бо так волів Всевишній. 6 Тому ми просили Тита, бо раз він почав свою милосердну працю для вас, то нехай вже й завершить її.

Будьте щедрими

7 Оскільки ви багаті всім: вірою, речами, знаннями, бажанням допомогти у всьому, нашою любов'ю до вас, тож будьте багатими і щедрими у праці для добра інших. 8 Я вам не наказую, а завзяттям інших намагаюся випробувати щирість любові вашої. 9 Бо ви знаєте милість Господа нашого Ісуса Христа, Який полишив Небесні багатства, та збіднів заради вас, щоб завдяки Його вбогості ви могли стати багатими.

10 Така моя порада вам: минулого року ви не лише бажали першими віддати, а й перші робили це. 11 Тож доведіть до кінця розпочате, щоб здійснилося повною мірою те, чого ви так прагли, й давайте від того, що маєте. 12 Бо, якщо даєте з бажанням, то й дар приймається згідно з тим, що є, а не з тим, чого ви не маєте. 13 Не треба, щоб іншим легше було, а вам стало важче, треба, щоб усім було однаково. 14 Річ у тім, що ваш теперішній достаток має допомогти іншим у скруті. Щоб потім достаток іншого

† *сатана У перекладі з гебрейської це слово означає «нікчемність», та використовується у значенні «ворог Христа».* †† *храм Оселя Господа, де народ Божий поклонявся Богу. У даному випадку мається на увазі те, що віруючі — це духовний храм, де живе Господь.*

став у пригоді вам, коли матимете скруту. 15 Так сказано у Святому Писанні:

«Хто мав багато, той не мав надлишку,
а хто мав мало, не мав нестатків».

Вихід 16:18

Тит і його супутники

16 Дяка Богові, що дав Він серцю Тита таку ж дбайливість про вас, яку маємо ми. 17 Він зважив на наше прохання і з великим бажанням іде відвідати вас зі своєї власної волі. 18 Ми посилаємо з Титом нашого брата, якого вихваляють у всіх церквах за проповідування Доброї Звістки. 19 До того ж його було обрано церквами супроводжувати нас у цій щедрій праці, якою ми керуємо для слави † Самого Господа, і щоб виявити наше бажання допомогти.
20 Ми намагаємося бути обережними і дбайливими, щоб ніхто не зміг дорікати тим, що ми маємо у розпорядженні такі великі гроші. 21 Бо дбаємо про свою честь не тільки перед Господом, а й перед людьми. 22 Ми посилаємо з ними також нашого брата, якого випробували багато разів і багато в чому. Він завжди прагне допомогти. А зараз, особливо прагне цього через велику довіру до вас.
23 Щодо Тита, то він мій товариш і спільник у допомозі вам. Щодо інших наших братів, вони — повноважні представники церкви, бо вони приносять славу Христові. 24 Тож засвідчіть їм свою любов. Покажіть, що ми заслужено пишаємося вами, і ми маємо на це підстави, щоб усі церкви побачили це.

Охоче допомагайте братам у Христі

9 Якщо говорити про допомогу Божим людям в Юдеї, то немає потреби писати вам про це. 2 Я знаю, що ви завжди готові допомогти. Я хвалю вас перед македонцями, розповідаючи, що церкви в Ахаї були готові допомогти ще з минулого року. Я казав і про те, що ваше завзяття заохотило багатьох інших допомагати. 3 Та я посилаю до вас братів, щоб ця наша похвала не була марною і щоб ви, як я й казав, були напоготові. 4 Інакше, якщо македонці прийдуть зі мною і побачать, що ви не готові збирати пожертви, то ми будемо осоромлені (не кажучи вже про вас) тим, що були так упевнені в вас.
5 Я вважав за потрібне просити братів піти до вас попереду нас і заздалегідь підготувати ваші щедрі дарунки, що були обіцяні раніше. І щоб то були щедрі й добровільні дари, а не віддані проти волі через вашу пожадливість.
6 Пам'ятайте: хто скупо посіє, той і пожне скупо. Хто ж сіє щедро, той і врожай матиме багатий. 7 Нехай кожен жертвує так, як вирішив у своєму серці, без жалю. Адже Бог любить тих, хто дає з радістю.
8 Бог може збагатити вас усілякими дарами, та так, що завжди мали б ви у всьому достаток і навіть надлишок для всіляких добрих справ. 9 Як сказано у Святому Писанні:

«Дарує щедро Він і бідним подає.
І доброта його ніколи не минає».

Псалми 112:9

10 Хто дає зерно сіячеві, і хліб на поживу, Той забезпечить та примножить ваше насіння і збільшить врожай праведності вашої. 11 І станете ви багатими всім, щоб були ви щедрими завжди. Бо щедрість ваша через нас створює багато подячних молитв Богові.
12 Адже ваше святе служіння не лише задовольнить потреби Божих людей, а й спонукає їх бути вдячними Всевишньому. 13 Завдяки доказам вашого служіння, люди Божі прославлятимуть Господа. Вони вихвалятимуть вашу покірливість, що йде від визнання віри в Добру Звістку про Ісуса Христа. Вони вихвалятимуть вашу щедрість, з якою ви ділитеся з ними і з усіма людьми. 14 І коли молитимуться за вас, вони прагнутимуть побачити вас — тих, хто сподобився такої вийняткової благодаті Божої.
15 Дяка ж Богу за Його чудовий дар, який людині не осягнути розумом!

Павло захищає своє пастирство

10 Я, Павло, Христовою лагідністю й покірністю особисто благаю вас. Дехто каже, що я боязливий, поки я з вами, але стаю суворим, коли пишу листи вдалині від вас. 2 Тож зараз прошу вас, не змушуйте мене діяти так само рішуче, як і проти тих, хто вважає, ніби ми живемо мирським життям.
3 І, хоч ми живемо в світі, та не воюємо так, як цей світ. 4 Бо зброя наша, якою ми б'ємося — не мирська. Вона наділена силою Божою, що руйнує твердині. 5 З цією зброєю ми спростовуємо докази, розбиваємо пихаті задуми людського самозвеличення, що стають перешкодами на шляху пізнання Бога. Ми беремо у полон думку і змушуємо її підкорятися Христу. 6 Ми готові покарати будь-яку непокору, але спершу хочемо, щоб ваша покірливість стала повною.
7 Подгляньте на те, що перед вами. Якщо хтось впевнений, що він належить Христу, мусить іще раз подумати й зрозуміти, що ми так само належимо Христу, як і він. 8 Господь дав нам владу, щоб зміцнити вас духовно, а не для того, щоб знищити вас. Якщо ж я стану ще більше вихвалятися цією владою, то не соромитимуся. Але я стримаюся, щоб не здавалося, ніби я намагаюся залякати вас листами своїми.
10 «В його листах, — каже мій недоброзичливець, — він суворий і сильний, але коли присутній, то слабкий, і слова його нічого не важать». 11 Але той, хто каже таке, нехай пам'ятає, що немає різниці між словами в листах наших, коли ми далеко, і нашими діями, коли ми серед вас.
12 Бо ми не сміємо оцінювати себе або порівнювати з тими, хто сам себе вихваляє, коли вони міря-

† *слави Або «пошани».*

ють себе власною міркою, й порівнюють себе з собою самими. Тим самим вони показують власну нерозумність. 13 Однак ми не будемо надмірно вихвалятися, лише в тих межах, які призначив нам Бог: виконуючи нашу працю, що стосується й вас. 14 Ми не переступимо нашої межі. Ми б могли зробити це, якби не прийшли до вас. Але ми першими прийшли до вас, проповідуючи Добру Звістку про Христа.

15 Ми ж не надміру хвалимося працею інших. Але маємо надію, що зі зростанням вашої віри ми зможемо ще більше працювати з вами, не переходячи межі, призначеної нам Богом. 16 Ми хочемо проповідувати Добру Звістку поза межами вашого міста, бо не бажаємо вихвалятися тим, що вже зроблено в інших краях. 17 Як сказано у Святому Писанні: «Якщо хтось вихваляється, то нехай хвалиться лише тим, що Господь здійснив» †. 18 Бо не той достойний, хто сам себе хвалить, а той, кого Господь похвалить.

Павло і лжеапостоли

11 Хотів би я, щоб ви зглянулися на мою нерозсудливість. Будьте терпимі до мене! 2 Я вас ревную Божими ревнощами, бо я обіцяв вас обвінчати з Одним Чоловіком — Христом. Тож хочу я віддати вас Йому, як незайману дівчину ††. 3 Але боюсь, щоб, як Єву ‡ змій обманув хитрістю своєю, так і розум ваш може розбеститися, і ви відхилитеся від істинної відданості і чистоти, якими ми зобов'язані Христу.

4 Бо коли хтось приходить і проповідує вам іншого Ісуса, не Того, Котрого ми проповідували, або якщо ви приймаєте Дух, зовсім інший, ніж той, що маєте, або якщо ви приймаєте якусь Добру Звістку, що відрізняється від тієї, що ви прийняли, то ви б з великим бажанням погодилися з усім цим, чи не так?

5 Бо ж я вважаю себе аж ніяк не нижчим від отих ваших «великих апостолів». 6 Можливо, мені бракує такого красномовства, але не знань. Навпаки. І, зрештою, це ми вам показали вповні.

7 Чи, може, я згрішив, принижуючи себе, щоб ви могли піднестися, коли безплатно проповідував вам Добру Звістку? 8 Я брав плату з інших церкв для того, щоб служити вам. 9 А коли я був з вами і терпів нестатки, то я не обтяжував нікого. Брати наші, які прийшли з Македонії, допомагали мені в скруті. Я намагався ні в чому не бути тягарем для вас, і старатимусь, щоб так було і надалі. 10 Запевняю вас істиною Христовою, яка в мені, що я не мовчатиму і не перестану вихвалятися про це по всій провінції Ахаї! 11 Навіщо? Може, тому, що я не люблю вас? Та Бог знає, як я вас люблю.

12 Але те, що я роблю, я робитиму і надалі, щоб не дати можливості тим іншим «апостолам» ставити себе в рівень з нами в тім, про що вони вихваляються. 13 Бо ці люди — лжеапостоли. Вони лукаві, бо видають себе за апостолів Христових. 14 І це не дивно, адже і сам сатана маскується в Ангела світла ‡‡. 15 Тож немає нічого дивного в тому, що слуги його маскуються в праведних служителів. Та кінець кінцем вони дістануть те, що заслужили за вчинки свої.

Павло говорить про свої страждання

16 Тож я повторюю: нехай ніхто не вважає мене нерозумним. Але навіть якщо ви так думаєте, то приймайте мене як нерозумного, щоб і я хоч трохи зміг похвалитися. 17 Те, що я зараз кажу, — не від Господа, бо хвалюся я з упевненістю нерозумного. 18 Багато людей вихваляються по-мирському. 19 Ну, то й я робитиму це. Адже ви, мудрі, радо терпите нерозумних. 20 Ви зносите, коли вас поневолюють, визискують, ловлять у пастку. Ви терпите того, хто звеличує себе перед вами або того, хто б'є вас по обличчю. 21 Кажу це собі на сором — ми були дуже «слабкими» для того, щоб так поводитися з вами. Але якщо хтось достатньо сміливий, щоб хвалитися (кажу це як нерозумний), то і я наберуся сміливості хвалитися.

22 Вони чистокровні євреї? Я також. Вони ізраїльтяни? Я також. Вони Авраамові нащадки? Я також. 23 Вони Христові слуги? (В безумстві я кажу це!) Я ще більш відданий слуга Христовий. Я значно більше працював й по в'язницях був частіше, і били мене більше, і багато разів мене віддавали на вірну смерть. 24 П'ять разів били мене юдеї батогами по тридцять дев'ять ударів щоразу. 25 Тричі мене били палицями. Одного разу закидали камінням. Тричі переживав я загибель кораблів і якось провів цілу добу в воді. 26 Я часто бував у мандрівках, зустрічав небезпеку на річках, потерпав від розбійників, від свого ж народу й від поган, у містах і в селах, і на морі, і від людей, які видають себе за «братів».

27 Я провів багато часу у тяжкій праці, багато ночей не спав. Я терпів голод і спрагу, й подовгу нічого не їв. Бувало, я замерзав без одягу. 28 Але, окрім інших злигоднів, щодня я маю турботу про всі церкви. 29 Коли хтось слабшав, я був знесиленим разом із ним. Я страждав кожного разу, коли хтось впадав у гріх.

30 Якщо я маю хвалитися, то лише тим, що стосується слабкості моєї. 31 Бог, Отець Господа нашого Ісуса Христа, благословенного навіки, знає, що я кажу правду. 32 Коли я був у Дамаску, намісник царя Арети ‡‡ стеріг місто, щоб схопити мене. 33 Та мене спустили в кошику через вікно в міській стіні, і так я уник його рук.

---

† *Цитата приведена з книги Єр. 9:24.* †† *незайману дівчину Або «бездоганну наречену».* ‡ *Єва Перша жінка, дружина Адама. Див.: Бут. 3:1, 4, 13.*

‡‡ *Ангел світла Божий посланець. Сатана обдурює людей, удаючи себе за Ангела Божого.* ‡‡ *Арета Цар арабського царства Наватії.*

Особливе Боже благословення в житті Павла

12 Я мушу і далі хвалитися. Хвалитись мені невигідно, але я перейду до видінь та одкровень Господніх. 2 Я знаю одного чоловіка † в Христі,
який чотирнадцять років тому був узятий на «третє
небо» (не знаю, чи в тілі своєму, чи духом, одному
Богу це відомо). 3 Я знаю, що цей чоловік (чи то в тілі своєму, чи без нього, це лише Богу відомо) був
узятий у рай і чув слова невимовні. Людині не дано
їх вимовити. 5 Цим чоловіком я й хвалитимуся, а собою хвалитися не буду. Хіба що неміччю своєю.
6 Бо якщо хвалитимуся, то не буду нерозумним,
тому що казатиму правду. Та краще стримаюсь,
щоб ніхто не подумав про мене більше, ніж він бачить і чує від мене.
7 І щоб я не занадто звеличувався від надзвичайних видінь, що мені були, дано мені жало у тіло †† —
посланця сатани, щоб той мучив мене, не даючи
мені звеличитися. 8 Я благав Господа тричі, щоб забрав його від мене геть, але Він мовив до мене раз
і назавжди: 9 «Досить для тебе милості Моєї, бо сила Моя повністю здійснюється у твоїй слабкості».
Тож я маю бути дуже щасливий з того, що хвалюся
слабкостями своїми, аби сила Христова залишалася зі мною. 10 Тому любо мені перебувати у слабкості
своїй, у знущаннях, злиднях, гоніннях та труднощах
в ім'я Христа. Бо коли я немічний, то набуваю силу.

Павло говорить про свою любов до коринтян

11 Я хвалився, як нерозумний, але ви самі спонукали мене це робити. Це вам слід було хвалити мене,
бо я ні в якому разі не нижчий від тих ваших «великих апостолів», навіть якщо я нічого не вартий. 12 У
всякому разі, коли я був з вами, то багато чого було
здійснено на доказ того, що я апостол. Знамення,
чудеса і дивовижні речі були виконані з великим
терпінням. 13 То чим же ви гірші від інших церков,
чого вам бракує? Хіба лише того, що я не був вам
тягарем? Пробачте мені таку провину.
14 Ось зараз я вже втретє готовий прийти до вас й
не буду для вас тягарем. Я не прагну заволодіти добром вашим, мені потрібні ви самі. Бо не діти повинні забезпечувати батьків своїх, а батьки — дітей. 15 Я ж, зі свого боку, з великою радістю віддам
усе, що маю, навіть самого себе, заради вас. Якщо я
любитиму вас дужче, то як же ви любитимете мене
менше?
16 Хоч би як там було, але я не був тягарем для
вас. Та ви кажете, що через свою підступність я вас
перехитрував. 17 Чи, може, я обдурив вас, використавши у своїх цілях одного з тих, кого до вас посилав? Ні. 18 Я попросив Тита прийти до вас і послав
одного з братів разом з ним. Чи, може, він вас обдурив? Ні. Він діяв так само чесно як і ми.
19 Чи ви думаєте, що ми весь цей час виправдовувалися перед вами? Ми ж насправді є послідовниками Христа й говоримо це перед Богом. І все, що
ми робимо, мої любі друзі, це для того, щоб зміцнити вас духовно. 20 Бо я боюся, що коли прийду, то
можу знайти вас не такими, як хотілося б мені. І ви
знайдете мене не таким, як хотілося б вам. Боюся,
що почнуться серед вас чвари, ревнощі, злобливі
сутички, суперництво, наклепи, плітки, зухвальство
і безладдя. 21 Боюся, що коли прийду до вас знову,
мій Бог принизить мене перед вами і оплакуватиму
я всіх тих, хто грішив у минулому і не розкаявся у
своїй нечистоті, розпусті й перелюбі, що вони чинили.

Останнє попередження

13 Я вже втретє йду до вас. Ось що сказано у
Святому Писанні: «Кожне свідчення повинно
бути підтверджене устами двох або трьох свідків» ‡.
2 Як я був у вас вдруге, я попереджав вас. І тепер,
поки я відсутній, попереджаю знову. Це попередження для тих, хто грішив раніше, і для всіх, хто грішить зараз. Коли я прийду знову до вас, то не помилую нікого з них. 3 Я чиню так через те, що ви
шукаєте доказів, що Христос говорить через мене.
Він не слабкий перед вами, а сильний серед вас.
4 Хоча це правда, що розіп'яли Христа через Його
слабкість, та живе Він завдяки силі Божій. Хоча це
правда, що ми слабкі у Христі, та ми житимемо з
Ним заради вас завдяки силі Божій.
5 Випробуйте себе, щоб побачити, чи живете ви з
вірою. Перевірте себе. Звичайно, поки ви не пройдете через випробування, ви не здатні усвідомити
того, що Ісус Христос Живе в вас самих. 6 Я маю надію, зрештою, що ви усвідомите те, що ми витримали випробування. 7 Ми молимо Бога, щоб ви не
чинили ніякого зла. Не для того, щоб ми самі витримали випробування, а для того, щоб ви чинили
добро навіть тоді, коли здаватиметься, що ми не
витримали.
8 Бо ми нічого не можемо вдіяти проти істини, але
робимо усе можливе, щоб сприяти її розповсюдженню. 9 Ми раді, коли ми слабкі, а ви сильні. І ось
за що ми молимося: щоб ви завжди були досконалими. 10 Через те я, зараз відсутній серед вас, і пишу вам. Коли я прийду до вас, я не хочу діяти суворо, згідно з тією владою, яку Господь дав мені для
духовного зміцнення вас, щоб не робити вам зле.

Прощальне вітання

11 Тож зараз, брати і сестри мої, скажу вам «до побачення». Удосконалюйтеся! Прийміть наш заклик:
живіть у мирі і злагоді! І тоді Бог, джерело любові й
миру, буде з вами.
12 Вітайте одне одного поцілунком святим ‡‡. Вас
вітають усі святі люди Божі.

† *Я знаю одного чоловіка* Тут Павло пише про самого себе. Також у 3, 4 та 5 вірші. †† *жало у тіло* Або «біль у тілі».

‡ *Цитата приведена з книги Повт. Закону 19:15.*

13 Я молюся, щоб з вами була благодать Господа
Ісуса Христа, любов Божа і єдність †, що йде від Духа
Святого.

‡† *поцілунком святим Або «особливим вітанням».* † *єдність Це може означати «єдність у Святому Дусі» або «єднання усіх віруючих через Святий Дух».*

До Галатів

Вітання галатам

1 Вітання від апостола Павла, не призначеного
людьми, ані посланого ними нести Благу Вість.
Я апостол владою Ісуса Христа і Бога Отця, Який во-
скресив Його з мертвих. 2 Разом з усіма братами
своїми я шлю листа цього церквам галатським †.
3 Благодать і мир вам від Бога, Отця нашого, і від
Господа Ісуса Христа. 4 Він віддав Себе для прощен-
ня гріхів наших, щоб визволити нас із того лихого
світу, в якому ми живемо. Така воля Бога, Отця на-
шого. 5 Слава Йому на віки вічні! Амінь.

Є лише одна істинна Добра Звістка

6 Я здивований, що ви так скоро відвернулися від
Господа, Який покликав вас благодаттю Христовою,
і звернулися до чогось іншого, ніж істинне Благові-
стя. 7 Насправді ж це зовсім не Благовістя. Деякі лю-
ди заплутують вас, перекручуючи Добру Звістку
про Христа. 8 І якщо проповідь йтиме від аби кого,
навіть Ангела Небесного, але вона суперечитиме
тому, про що ми проповідували, то хай той про-
повідник буде проклятий! 9 Говорили ми це й раніше, і
тепер я знову повторюю: якщо хтось проповідує
вам Благовість, відмінну від тієї, що ви прийняли,
то нехай він буде проклятий!
10 У людей я шукаю схвалення, чи в Бога? Чи на-
магаюсь я догоджати людям? Якщо я догоджав лю-
дям, то не був би слугою Христовим.

Павлова сила йде від Бога

11 Браття і сестри, я хочу, щоб ви знали, що Добра
Звістка, яку я вам проповідував — не від людей.
12 Бо я прийняв її не від людини, і не людина мене
навчила її, але Ісус Христос явив її мені.
13 Ви чули про моє попереднє життя в релігії юде-
їв. Ви знаєте, що я жорстоко переслідував церкву
Божу, та намагався зруйнувати її. 14 У своєму служін-
ні юдейській релігії я випереджав багатьох своїх
однолітків, бо був надзвичайно відданий ученню
своїх прабатьків.
15 Та Бог, Який вибрав мене ще до мого народжен-
ня, покликав мене милістю Своєю служити Йому.
16 Коли Всевишній явив мені Сина Свого, щоб я
проповідував Добру Звістку про Нього поміж пога-
нами, я не радився ні з ким з людей. 17 Не ходив я і
до Єрусалиму, до апостолів, які вже були обрані до
мене. Натомість я подався до Аравії, а потім повер-
нувся в Дамаск.
18 Після трьох років я пішов до Єрусалиму, щоб по-
знайомитися з Петром. Провів я з ним п'ятнадцять
днів. 19 І нікого з інших апостолів я не бачив, окрім
Якова, брата Господнього. 20 Присягаюся перед Бо-
гом, я не брешу про що пишу вам! 21 Потім я вирушив до Сирії та Кілікії ††.
22 Та Христовим церквам, що в Юдеї, я не був від-
омий особисто. 23 Вони лише чули, що люди казали:
«Цей чоловік, який раніше переслідував нас, зараз
проголошує віру, яку колись хотів зруйнувати». 24 І
вони славили Бога через мене.

Інші апостоли визнають Павла

2 Через чотирнадцять років я знову пішов до
Єрусалиму разом із Варнавою, взявши з собою
й Тита ‡. 2 Я відправився туди, оскільки Бог відкрив
мені, що я мушу йти. Я приніс людям в Єрусалимі
Добру Звістку, яку проповідую поміж поганами. Але
поперше, я потайки приніс її тим юдеям, яких ви
дуже поважаєте та вважаєте своїми лідерами. Ро-
бив я так для того, щоб моя праця, минула і теперіш-
ня, не була марною.
3 Титу, який був зі мною, не довелося робити обрі-
зання, хоч він і грек. 4 Його змушували бути обрізаним через лжебратів, які таємно вкралися до нас,
щоб стежити за свободою, яку ми маємо у Христі.
Вони хочуть нас поневолити. 5 Та ми не піддалися,
й не підкорилися їм, щоб істина Доброї Звістки ли-
шилася для вас.
6 Але ті юдеї, кого ви так поважаєте, не додали ні-
чого до Доброї Звістки, яку я проповідую. Хоч би
ким вони були для мене — немає жодного значен-
ня. Всі люди рівні перед Богом. 7 Навпаки, вони ви-
знали, що мені було доручено проповідувати До-
бру Звістку серед поган, так само, як Петрові — се-
ред юдеїв. 8 Бо Той, Хто зробив Петра апостолом се-
ред юдеїв, зробив мене апостолом серед поган.
9 Тож Яків, Петро та Іоан, яких ви вважаєте лідера-
ми церкви, визнали, що я отримав дар від Господа
нести Добру Звістку. Вони прийняли мене й Варна-
ву як братів ‡† і погодилися, що ми проповідувати-
мемо поганам, а вони — юдеям. 10 Вони просили
нас лише пам'ятати про вбогих. Я й сам вже був за-

† *Галатія Можливо, це була земля, куди Павло відправився під час першої подорожі. Див.: Дії 13 та 14.*

†† *Кілікія Територія на південному сході Малої Азії.* ‡ *Варнава й Тит Співробітники Павла в його подорожах.* ‡† *прийняли... як братів Або «подали мені й Варнаві праву руку єднання».*

непокоєний їхнім становищем і прагну дбати про них.

Павло доводить, що Петро був неправий

11 Та коли Петро прийшов до Антиохії, я відкрито
виступив проти нього, бо він був неправий. 12 Спочатку, Петро відкрито їв та спілкувався із поганами,
але коли прибули деякі юдеї від Якова, то Петро відвернувся від них. Він боявся тих євреїв, які вважали, що усім поганам слід обрізатися. 13 Інші юдеї також пристали до нього в його лицемірстві, та так,
що навіть і Варнава був введений в оману. 14 Коли я
побачив, що вони не поводяться згідно з істиною Доброї Звістки, то перед усіма сказав Петрові: «Коли ти, юдей, живеш, як поганин, а не як юдей, то як же ти можеш примушувати поган дотримуватися юдейських звичаїв?»

15 Ми, юдеї за народженням, і не належимо до
«поган-грішників». 16 Однак ми знаємо, що людина буде виправдана перед Богом не за те, що дотримується Закону, а за віру † в Ісуса Христа. Тож ми повірили в Ісуса Христа, щоб бути виправданими вірою †† в Христа, а не тому, що дотримувалися Закону. Нікого не буде виправдано перед Богом за дотримання Закону.

17 Поки ми, юдеї, шукаємо виправдання в Христі,
ми самі виявляємося грішниками. Тож хіба це означає, що Христос робить нас грішниками? Зовсім ні.
18 Коли я знову починаю навчати того, від чого відмовився раніше, то стаю грішником. 19 Бо з допомогою Закону я «вмер» для Закону, щоб жити для Бога. Я був розіп'ятий разом із Христом.

20 Тож я вже не живу, але Христос живе в мені. Я
живу нині у своєму тілі вірою ‡ в Сина Божого, Який полюбив мене і віддав Себе заради мене. 21 Я не відрікаюся від милості Божої, бо якщо праведність перед Богом досягається через Закон, то Христос помер даремно!

Благословення Боже приходить через віру

3 О нерозумні галати! Хтось зачарував вас, хоча
на ваших очах Христа проголосили розіп'ятим!
2 Лише одне я хочу дізнатися від вас: чи одержали ви Дух Святий, дотримуючись Закону, чи слухаючи Добру Звістку і повіривши в неї. 3 Чи ви вже такі нерозумні, що життя, яке почали з Духом Святим, зараз намагаєтеся закінчити людськими зусиллями?
4 Невже ви стільки вистраждали — і даремно? Сподіваюся, що ні! 5 Хіба Бог, Який дарує вам Духа Святого і творить чудеса серед вас, робить усе це через те, що ви дотримуєтеся Закону? Чи може через те, що ви слухали Добру Звістку і повірили в неї?

6 У Святому Писанні сказано про Авраама: «Він
повірив у Бога, і був цим виправданий перед Ним» ‡†. 7 Вам слід знати, що ті, хто має віру, є справжніми нащадками Авраамовими. 8 У Святому Писанні передрікалося, що Бог виправдає поган завдяки їхній вірі. Він перший виявив Авраамові Добру Звістку: «Всі народи благословенними будуть через тебе» ‡‡.
9 Тож усі, хто вірить, благословенні разом з Авраамом, який повірив.

10 А хто залежить від Закону, той під прокляттям.
Бо як сказано у Святому Писанні: «Прокляті ті, хто не дотримується всього написаного в книзі Закону» ‡‡†. 11 Тож зрозуміло, що нікого не буде виправдано перед Богом через Закон, бо як сказано у Святому Писанні: «Праведний житиме вічно вірою в Господа» ‡‡‡.

12 Закон не оснований на вірі. Навпаки. Як сказано у Святому Писанні: «Для тих, хто під Законом,
існує лише один спосіб успадкувати життя: дотримуватися й виконувати усі його заповіді» §. 13 Христос звільнив нас від прокляття Закону, взявши прокляття наше на Себе, бо як сказано у Святому Писанні: «Проклятий кожен, хто висить на дереві» §†. 14 Христос звільнив нас, щоб благословення Авраамове було дароване поганам через Ісуса Христа, щоб через віру ми отримали обітницю Духа.

Закон і обітниця

15 Браття і сестри, хочу навести вам приклад із
повсякденного життя: ніхто не може ні скасувати угоду між людьми, ні додати щось до неї або ухилятися її після того, як вона була затверджена. 16 Авраамові та його нащадкові §†† були дані обітниці. У Писанні не сказано «його нащадкам», як багатьом людям, а одній людині — «і Нащадкові твоєму», яким є Христос. 17 Ось що я маю на увазі: Закон, що з'явився чотириста тридцять років по тому, не міг скасувати Угоди, яка була підтверджена Богом. Отже, Закон не міг скасувати цю обітницю.

18 Тож якби благословення Боже залежало від Закону, то не було б воно засновано на обітниці. Бог
же дарував його Авраамові через обітницю.

19 Навіщо ж тоді Закон? Його було дано щоб викрити гріхи, які коїли люди. Він діяв, поки не прийде від Господа саме Той Нащадок Авраама, Якому й була дана обітниця. Закон було проголошено через Ангелів з допомогою Мойсея як посередника.
20 Але ж коли Всевишній дав Свої обітниці, Він зробив це без посередників, бо не потрібні посередники там, де усього одна сторона. Та Бог — єдиний!

Призначення Мойсеєвого Закону

21 Чи означає це, що Закон діє проти Божих обітниць? Звісно, ні! Бо якби було даровано Закон, що
міг би давати людям нове життя, то праведність Бо-

† *віру Або «вірність Христа».* †† *виправданими вірою Або «виправданими вірністю Христа».* ‡ *вірою Або «в вірності Сина Божого».* ‡† *Цитата приведена з книги Бут. 15:6.*

‡‡ *Цитата приведена з книги Бут. 12:3.* ‡‡† *Цитата приведена з книги Повт. Закону 27:26.* ‡‡‡ *Цитата приведена з книги Ав. 2:4.* § *існує лише... заповіді Див.: Лев. 18:5.* §† *Цитата приведена з книги Повт. Закону 21:23.* §†† *нащадок Буквально «насіння» або «родина». У цьому випадку це означає «родина Господня у Христі».*

жа прийшла б від цього Закону. 22 Але Святе Писання проголосило, що весь світ перебуває під владою гріха. Отже, обітниця може бути дана вірою тільки тим, хто вірить † в Ісуса Христа.

23 До приходу цієї віри ми були під охороною Закону — у в'язниці, аж доки не настав час, коли Господь відкрив нам шлях віри. 24 Тож Закон був нашим охоронцем й захисником, та мав привести нас до Христа, щоб ми змогли виправдатися перед Богом вірою своєю. 25 А зараз, коли ця віра прийшла, ми більш не потребуємо, щоб Закон був нашим охоронцем.

26 Усі ви — Божі діти через віру в Ісуса Христа. 27 Бо усі, хто хрестилися в Христі, в Христа одяглися. 28 Тож немає різниці між юдеєм і поганином, рабом і вільною людиною, чоловіком і жінкою, бо всі ви — єдині в Ісусі Христі. 29 І якщо ви належите Христу, то ви — Авраамові нащадки і спадкоємці, згідно з обітницею, даною Авраамові Богом.

4 Ось що я хочу сказати: поки спадкоємець іще дитина, він нічим не відрізняється від раба, хоч і володіє всім. 2 Він перебуває під охороною опікунів і домашніх слуг, аж доки не настане час, призначений його батьком. 3 Так само й ми, поки були «дітьми», то були поневолені непотрібними правилами †† цього світу.

4 Та коли настав час, Бог послав Сина Свого, Який був народжений від жінки і жив за Законом. 5 Бог послав Його, щоб Він визволив тих, хто жив під Законом, щоб Бог усиновив нас. 6 А через те, що ви Його діти, Бог послав Дух Сина Свого у ваші серця. І той Дух гукає: *«Авва!»* ‡ — тобто «Отче».

7 Тож якщо ви більше не раби, а діти Господа, то Бог також зробив вас Своїми спадкоємцями.

Про Павлову любов до галатських християн

8 У минулому, коли ви не знали Бога, ви були рабами богів, що не були справжніми богами. 9 Але тепер, коли ви пізнали істинного Бога, вірніше, це Господь пізнав вас, то чому ж ви повертаєтеся до тих немічних та непотрібних правил, яким знову намагаєтеся служити? 10 Мене непокоїть те, що ви дотримуєтеся вчення про певні дні, місяці, сезони та роки. Я боюся, що праця моя для вас була марною.

12 Браття і сестри, я вас благаю, будьте такими, як я! Адже після всього я став таким, як ви, та раніше, ви ставилися до мене досить добре. 13 Ви знаєте, що вперше я прибув до вас тому що був хворим і, в немочі тіла свого, я проповідував Добру Звістку. 14 Тож мій тілесний стан був великим випробуванням для вас, та ви не погордували мною, ані зневажили мене. Ви прийняли мене, мов Ангела Божого, неначе Самого Ісуса Христа! 15 То де ж поділася ваша радість? Я без сумніву можу засвідчити, що ви зробили б усе можливе, щоб допомогти мені: якби ви змогли, то повиймали б свої очі й віддали їх мені. 16 Чи, може, я став вашим ворогом, тому що кажу вам правду?

17 Ті, хто бажають ‡‡, щоб ви дотримувалися Закону, дуже завзяті, але нещирі у своїх діях. Вони намагаються розлучити нас із вами і привернути вас на свій бік. 18 Завжди приємно, коли хтось зацікавлений тобою, але тільки тоді, коли це з добрими намірами. Це добре завжди, а не лише на той час, поки я між вами.

19 Любі діти мої, заради вас я знову терплю біль і муки, подібні до тих, які відчуває жінка, народжуючи дитину. І терпітиму їх, аж доки ви не вподобитеся Христу. 20 Хотів би я бути серед вас зараз і говорити з вами якось інакше, бо не знаю, що й робити з вами.

Ми — сини вільної жінки

21 Скажіть мені, ви, хто хоче бути під Законом, хіба ви не чуєте, що каже Закон? 22 А сказано, що в Авраама було двоє синів: один від рабині, а другий — від вільної жінки. 23 Той, що народжений був від рабині, народився звичайно. Той же, що народжений був від вільної жінки, народився завдяки обітниці Божій.

24 Ця історія має приховане значення: дві жінки уособлюють дві угоди. Одна з них іде від гори Синай і дає початок дітям, приреченим на рабство. Ця угода уособлює в собі Аґар ‡‡‡. 25 Аґар символізує гору Синай, що в Аравії, і відповідає сучасному Єрусалимові, бо вона перебуває в рабстві разом зі своїми дітьми. 26 Небесний же Єрусалим — вільний. Він є матір'ю всім нам. 27 Бо сказано у Святому Писанні:

«Радій неплідна,
яка не народжувала.
Втішайся й радісно співай,
яка мук пологових не мала,
адже дітей набагато більше в покинутої §§§,
ніж у заміжньої».

Ісаї 54:1

28 Ви ж, брати та сестри мої, діти, подібні Ісааку §§§, народжені через Божу обітницю. 29 Народжений звичайним способом переслідував того, хто народився волею Духа. Так було тоді, так є й тепер. 30 А що сказано у Святому Писанні? «Прожени геть рабиню і сина її, бо син цієї жінки-рабині не буде спадкоємцем разом із сином вільної жінки» §. 31 Тож, брати і сестри мої, ми не діти рабині, але діти вільної жінки.

† *вірить Або «вірністю».* †† *правилами Або «силами». Також у 9 вірші.* ‡ *Авва Слово, яким ізраїльські діти звертался до батька.*

‡† *Ті... бажають Лжевчителі, які спантеличували віруючих в Галатії. Див.: Гал. 1:7.* ‡‡ *Аґар Рабиня Авраама, яка народила йому сина Ізмаїла.* ‡‡† *покинутої Але «та, котру полишив чоловік».* ‡‡‡ *Ісаак Син Авраама та Сари, його дружини.* § *Цитата приведена з книги Бут. 21:10.*

Бережіть свою свободу

5 Христос визволив нас, щоб ми могли жити вільно. Будьте непохитні, й не дозволяйте знову впрягти себе в рабське ярмо.

2 Послухайте! Я, Павло, кажу вам, якщо ви, слідуючи Закону, робите обрізання, то Христос нічим вам не зарадить. 3 Ще раз попереджаю всіх, хто піддається обрізанню: вони мусять дотримуватися всього Закону. 4 Ті з вас, хто намагається виправдатися перед Богом через Закон, не мають нічого спільного з Христом. Ви поставили себе поза милістю Божою. 5 Бо ми за допомогою Духа, вірою, з нетерпінням чекаємо, щоб здійснилася наша надія — наше виправдання перед Богом. 6 В Христі ні обрізання, ні необрізання однаково нічого не варті. Єдине, що має вартість — це віра, яка діє через любов.

7 Ви добре йшли шляхом християнським. Хто ж завадив вам коритися правді? 8 Звичайно не Той, Хто вас обрав. 9 Пам'ятайте: «Мала закваска заквашує все тісто» †.

10 Я впевнений в вас перед Господом. Ви будете мислити не інакше, як я навчив вас. Той же, хто зводить вас, терпітиме свою кару, хоч би хто б він був.

11 Браття і сестри мої, якщо я все ще сповідую обряд обрізання, як дехто стверджує, то чому ж мене досі переслідують? Якби це було так, тоді принадність хреста зникла б. 12 Хай ті, хто підбурюють вас, самі себе каструють †† на додаток до обрізання!

13 Та вас, брати і сестри, Бог покликав до вільного життя. Однак хай ваша воля не стане приводом для задоволення вашої гріховної натури. Краще служіть один одному з любов'ю. 14 Бо весь Закон зводиться до одного, а саме: «Любіть ближнього ‡ свого, як любите себе самого» ‡†. 15 Але якщо ви приносите біль та страждання ‡‡ одне одному, то стережіться, аби не прийти до взаємознищення!

Святий Дух і людська натура

16 Але я кажу вам, хай Дух керує вашою поведінкою. Тоді ви не задовольнятимете бажання своєї гріховної натури. 17 Бо все, чого вона бажає, — проти Духа. Все ж, чого Дух бажає, — проти гріховної натури. Це дві протилежні речі; отже, ви не можете робити те, що вам насправді хочеться. 18 Але якщо ви керовані Духом, то непідвладні Закону.

19 Очевидні вчинки нашої гріховної натури: блуд, нечистота і розпуста, 20 поклоніння бовванам, чаклунство, ненависть, суперечки, ревнощі, гнів, себелюбство, розбрат, єресі, 21 заздрість, пияцтво, оргії і тому подібне. Зважаючи на все це, я застерігав вас і застерігаю: якщо хто чинить таке, той не успадкує Божого Царства. 22 Дух же породжує любов, радість, мир, терпіння, доброту, великодушність, вірність, лагідність і самовладання. Проти цього немає Закону.

24 Ті, хто належить Ісусу Христу, розіп'яли свою стару, гріховну натуру з її егоїстичними пристрастями й лихими бажаннями. 25 Раз Дух є джерелом нашого нового життя, слідуймо Духові. 26 Не будемо чванливими, не будемо гнівити одне одного, не будемо заздрити одне одному.

Допомагаймо одне одному

6 Браття і сестри, якщо хтось впаде в гріх, то ви, слідуючи Духові, маєте повернути його на шлях праведний. Але робіть це лагідно і пильнуйте себе, бо також можете бути спокушені. 2 Допомагайте одне одному долати життєві перешкоди, і так ви виконуватиме Закон Христовий. 3 Якщо дехто сповнений відчуттям своєї важливості, і через те не бажає так робити, той тільки обманює себе. 4 Кожен має сам бути суддею своїх вчинків, і тоді він зможе пишатися своїми досягненнями, не порівнюючи себе ні з ким. 5 Бо кожен має нести відповідальність за виконання своїх власних обов'язків.

Творімо добро всім людям

6 Той, кого навчають Послання Божого, мусить ділитись усіляким добром з учителем своїм. 7 Не обманюйте себе. Бога перехитрувати не можна, бо що посієш, те й пожнеш. 8 Хто сіє на полі своєї гріховної натури, той пожне руїну. А хто сіє на полі Духа, той пожне від Духа вічне життя.

9 Творімо ж добро невтомно, і пожнемо тоді вчасно, якщо не знесилимося й не відступимо. 10 Тож, маючи таку нагоду, творімо добро всім людям, а особливо, нашим братам по вірі.

Павло закінчує своє послання

11 Погляньте, якими великими літерами я власноручно пишу вам це послання. 12 Всі ті, хто прагнуть справити добре враження на свій народ, намагаються примусити вас зробити обрізання. Та роблять вони це лише для того, щоб уникнути переслідувань за хрест ‡‡† Христовий. 13 Адже навіть ті, хто робить обрізання, самі не дотримуються Закону, а лише від вас цього вимагають. І все це для того, щоб похвалитися, що ви підкорилися їм.

14 Я ж не буду вихвалятися ніколи й нічим, окрім хреста Господа нашого Ісуса Христа! Через той Хрест весь світ був розіп'ятий ‡‡ для мене, а я був розіп'ятий для світу. 15 Бо ні обрізання, ні необрізан-

† *Мала... тісто* Це прислів'я означає, що найменша з помилок, наприклад, невірне вчення, може привести до серйозних наслідків або одна людина може погано впливати на всю церкву. †† *каструють* Павло дуже розгніваний діями лжевчителів і тому вживає це слово. ‡ *ближнього* Або «інших». ‡† *Цитата приведена з книги Лев. 19:18.* ‡‡ *приносите біль... страждання* Або «гризете й пожираєте».

‡‡† *хрест* Павло використовує цей термін у значенні «Доброї Звістки». Через хрест або смерть Христову, Господь врятував народ Свій від загибелі. Див.: також у 14 вірші. ‡‡‡ *розіп'ятий* Або «вмер».

ня не мають ніякого значення. Що справді важливе — це нове створіння † Боже. 16 Отже, нехай буде мир і милість, всім тим, хто дотримується цього правила, тобто Божому Ізраїлю ††.

17 І нарешті я прошу, щоб ніхто більше не обтяжував мене нічим, бо я вже ношу на тілі своєму рани ‡, які є свідченням того, що я належу Христу.
18 Нехай благодать Господа нашого Ісуса Христа буде з духом вашим, брати і сестри мої! Амінь.

† *нове створіння Або «нове життя».* †† *Божому Ізраїлю Або «усьому народу Божому».*

‡ *ношу... рани Або «шрами від батогів», бо люди намагалися зупинити Павла у його діяльності.*

До Ефесян

Вітання ефесянам

1 Вітання від Павла, апостола Ісуса Христа волею Божою, до людей Божих в Ефесі † віруючих
в Ісуса Христа. 2 Благодать і мир вам від Бога, Отця
нашого, і від Господа нашого Ісуса Христа.

Духовні благословення у Христі

3 Благословенний Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа. У Христі Він благословив нас усіма духовними благословеннями в Царстві Небеснім. 4 Бог
обрав нас у Христі ще до створення світу, щоб були
ми святими й чистими перед Ним, бо Він любить
нас. 5 Він вирішив наперед, що всиновить нас через Ісуса Христа! Така була Його милостива воля. 6 І
то на похвалу милості Його, якою обдарував Він нас
в особі Свого улюбленого Сина.
7 Його пролита кров дала нам звільнення від гріхів. Нам прощено гріхи наші завдяки багатству милості Його. 8 Цю милість дарував нам Всевишній у
Своїй глибокій премудрості й завбачливості. 9 Він
відкрив нам таємницю волі Своєї, яка мала бути
здійснена через Ісуса Христа.
10 Мета Божа в тому, щоб, коли настане належна
година, об'єднати в Христі все, що є на небі й на
землі.
11 Завдяки Христові ми стали людьми Божими і
спадкоємцями Його. Нам це було визначено наперед згідно з намірами Того, Хто все здійснює за Своєю волею. 12 Це сталося для того, щоб ми, євреї, ті
хто були першими в надії на Христа, змогли прославляти хвалу славі Божій.
13 В Ньому і вас було позначено печаттю обіцяного Духа Святого, коли ви почули слово правди, Добру Звістку про спасіння й повірили в Христа. І зроблено це згідно з обітницею Божою. 14 Дух Святий є
запорукою нашої спадщини, аж поки Бог не дасть
звільнення нам, тобто тим, хто належить Йому. І ми
вознесемо хвалу Його славі.

Павлова молитва

15 Відтоді, як я почув про вашу віру в Господа Ісуса
і про вашу любов до всіх людей Божих, я не перестаю дякувати Богові за вас, згадуючи вас у своїх
молитвах. 17 Я молюся, щоб Бог Господа нашого Ісуса Христа, славний Отець, дарував вам мудре серце
й відкритість до Його одкровення, щоб ви могли пізнати Його.
18 Я молюся, щоб ваші серця відкрилися для
сприйняття світла, і ви зрозуміли, що є надія, до
якої Він закликає вас; яка багата й прекрасна спадщина, котру Бог її дарує святим людям Своїм; щоб
ви збагнули, яка незрівнянно могутня влада Його
для нас, хто вірить. Його сила й могутність 20 були
виявлені в Христі, коли Всевишній воскресив Його
з мертвих і посадив праворуч від Себе на небесах.
21 Він посадив Христа вище всіх правителів, влади,
сили й царів, вище будь-якого звання, що може бути присвоєне, і не лише в наші часи, а й у майбутньому. 22 Бог усе віддав під владу Христову і зробив
Його Головою церкви. 23 Церква — це Тіло Христове, яку Він наповнює Собою. І Він наповнює всесвіт.

Від смерті до життя

2 У минулому, ви були духовно мертвими через
свої провини та гріхи проти Бога, в яких жили
раніше, йдучи лихими шляхами цього світу. Ви корилися володарю, який править злими силами цього світу ††, духові, що діє в непокірних.
3 Усі ми теж колись жили серед них, задовольняючи свою духовну природу, йдучи за її бажаннями та
прагненнями. І, як усі люди на світі, були приречені
зазнати гніву Божого.
4 Та Бог багатий милосердям через Його велику
любов до нас. 5 Навіть коли ми були мертвими через гріхи свої, Він дарував нам нове життя разом із
Христом (і були ви врятовані завдяки Божій милості). 6 Бог воскресив нас до життя разом із Христом і
посадив разом із Ним на престолі у Царстві Небеснім. Господь зробив це заради нас в Ісусі Христі.
7 Бог зробив це для того, щоб показати на всі прийдешні часи незрівнянне багатство милості Своєї.
Він зробив це завдяки доброті до нас в Ісусі Христі.
8 Бо саме Божою милістю спаслися ви завдяки вірі. Спасіння не є ваша заслуга, то є дар Божий. 9 То
не винагорода за чийсь труд, й не те, чим хтось міг
би хвалитися. 10 Бо ми — створіння Божі. Він створив нас у Ісусі Христі для добрих справ. І справи ті
Бог приготував заздалегідь, щоб ми могли свої життя присвятити їм.

† *в Ефесі* В деяких древньогрецьких рукописах слова «в Ефесі» відсутні.

†† *володарю... цього світу* Або «сатані». Див.: «сатана».

Єдині у Христі

11 Тож пам'ятайте, що колись вас, народжених поганами, євреї називали «необрізаними», а себе вони називають «обрізаними» † (маючи на увазі дію, яка виконується руками людськими). 12 Пам'ятайте, тоді ви були без Христа і не належали до народу ізраїльського. Ви були чужими тим угодам ††, що пов'язані з Божою обітницею людям, та жили в цьому світі без надії і без Бога.

13 Колись ви були такі далекі від Бога, але зараз ви — в Христі Ісусі, та стали близькими Йому через смерть Христову.

14 Христос є нашим джерелом миру. Він об'єднав нас в один народ і зламав перешкоду, стіну ворожнечі, пожертвувавши Своїм власним Тілом. 15 Він покінчив із Законом, з його правилами та заповідями, щоб забезпечити мир, створивши в Собі один новий народ із двох ‡. 16 Він примирив ці два народи з Богом в одному тілі через Свою смерть на хресті і так Він припинив ворожнечу між ними. 17 Христос прийшов і приніс вам Звістку про мир — далеким від Бога і близьким ‡†. 18 Бо саме через Христа ми всі маємо доступ до Отця в єдиному Дусі.

19 Отже, ви, неюдеї, вже не чужинці й не сторонні. Ви співгромадяни з людьми Божими та Його родиною. 20 Ви, віруючі, подібні до споруди, зведеної Господом: ви збудовані на підвалинах, закладених апостолами і пророками, а наріжним каменем ‡‡ є Сам Христос Ісус. 21 І вся будівля тримається на Ньому. Завдяки Христу вона росте, щоб стати святим храмом ‡‡† у Господі. 22 Через Нього і ви всі об'єднуєтеся і створюєте єдине житло, де Бог живе через Духа Святого.

Павло проповідує серед поган

3 Через те я, Павло, і став в'язнем тому, що я служу Ісусу Христу заради вас, поган. 2 Напевне, ви чули про те, що Бог дав мені завдання проповідувати Його милість заради вас. 3 Ви чули, що Бог відкрив мені таємницю, про яку я вже коротко вам писав. 4 І коли ви прочитаєте це, то побачите, що я розумію таємну істину про Христа.

5 Попереднім поколінням ця таємниця не була оголошена, але вона зараз виявлена Його святим апостолам і пророкам через Духа. 6 Ця таємниця в тому, що слухаючи й приймаючи Добру Звістку, погани є спадкоємцями милості Господньої разом із юдеями. Вони є членами єдиного Тіла і співучасниками Божої обітниці в Христі Ісусі.

7 Я став служителем, щоб проповідувати цю Добру Звістку, завдяки дарові Божої милості, дарованої мені Його владою. 8 Хоч я й найменший з усіх найнезначніших людей Божих, мені була дана ця милість Божа: проповідувати поганам Добру Звістку про незбагненні багатства Христові й відкрити всім людям те, що Він призначив для таємної істини Своєї. Від початку світу вона залишалася схованою у Бога, Який створив усе. 10 Його намір був в тому, щоб зараз, через церкву, Він міг виявити правителям і володарям у Царстві Небеснім цю багатогранну мудрість Божу. Це була вічна Божа мета, яку Він здійснив через Христа Ісуса, нашого Господа.

12 В Христі ми можемо наблизитися до Бога впевнено і без страху, через нашу віру в Нього. 13 Тож я молюся, щоб ви не відступили через мої страждання, бо страждання ці — на ваше благо, для вашої шани і слави!

Любов Христова

14 Через те я схиляю коліна в молитві перед Отцем. 15 Від Нього кожен рід на небі й на землі одержав своє ім'я. 16 Я молюся, щоб Бог, згідно зі своїм славним багатством, зміг дати вам силу і владу внутрішню через Його Духа. 17 Хай Христос живе у ваших серцях завдяки вірі вашій. Хай життя ваше засновується на любові, та зміцнюється в ній. 18 Зрозумійте разом з усіма людьми Божими, яка широка, довга, висока й глибока любов Христова. 19 Я молюся, щоб ви пізнали цю любов, яка перевершує всі знання, щоб вам сповнитися всією повнотою Божою.

20 Слава Богу, Який може Своєю силою, яка діє в нас, зробити незрівнянно більше, ніж те, про що ми можемо молитися й мріяти. 21 Слава Йому в церкві і в Ісусі Христі на всі покоління і на віки вічні. Амінь.

Єдність тіла

4 Тож я, як в'язень, який належить Господу, благаю вас жити так, як то личить людям Божим, та бути гідними поклику Божого. 2 Будьте завжди покірливими й лагідними, а також терплячими й приймайте один одного з любов'ю. 3 Намагайтеся зберегти єдність даровану Духом. Ревно бережіть її. 4 Є лиш одне Тіло і один Дух, і ви були покликані Богом, щоб розділити одну надію. 5 Є лише один Господь, одна віра, одне хрещення. 6 Є лише один Бог і Отець всіх. Він володар усього, виявлений в усьому, і Він усюди. 7 Але кожному з нас була дарована особлива милість, мірою щедрості Христової.

8 Ось чому сказано у Святому Писанні:

«І коли вознісся Він,
то взяв полонених із Собою
і роздав дари людям».

Псалми 67:19

---

† *обрізаний Кожному юдейському хлопчику обрізали крайню плоть. Це робилося на знак договору між Господом і Авраамом.* †† *угодам Угоди, які Господь давав Своєму народу у часи Старого Заповіту.* ‡ *один новий народ із двох Мається на увазі «погани та юдеї».* ‡† *далеким від Бога і близьким Або «неюдеям, далеким від Бога і вам, юдеї, близьким до Нього».* ‡‡ *наріжний камінь Це був перший і найважливіший камінь у будь-якій будівлі.* ‡‡† *храм Оселя Господа, де народ Божий поклонявся Богу. У даному випадку мається на увазі те, що віруючі — це духовний храм, де живе Господь.*

9 Що ж означають слова: «Він вознісся» — як не
те, що Він спершу спустився на землю? 10 Таким чи-
ном, це саме Христос зійшов, а потім вознісся на
вище з небес, щоб наповнити Собою цілком все.
11 Він Сам дарував одним бути апостолами, дру-
гим — пророками, третім — проповідниками До-
брої Звістки, а четвертим — пастирями й учителя-
ми. 12 І зробив Він так, щоб підготувати людей Бо-
жих до служіння й підсилення Тіла Христова, і щоб
ми всі прийшли до єднання у вірі та в пізнанні Сина
Божого, до зрілості, і досягли висот досконалості
Христової.
14 Тоді ми вже більш не будемо як немовлята або
ті, хто постійно змінює свої думки, неначе то хвилі
кидають човен з боку в бік. Вітер † усякого нового
вчення не захопить нас тоді, і ми не будемо втягне-
ні в гріх обманами хитрунів. 15 Тож промовлятиме-
мо істину з любов'ю і зростатимемо в усьому, щоб
бути схожими на Христа. Бо Ісус — голова, 16 та усе
тіло залежить від Нього. Його владою усі частини
тіла з'єднані докупи, і все воно тримається разом
завдяки Христу. І коли кожна окрема частина вико-
нує те, що мусить, все тіло росте й міцніє завдяки
любові.

Як слід жити

17 Тому кажу я це й застерігаю в ім'я Господнє, щоб
ви більше не жили так, як погани живуть зі своїми
нікчемними думками. 18 Розум їхній затьмарений,
вони відірвані від життя, що йде від Бога. Вони ні-
чого не розуміють, бо відмовляються слухати голо-
су істини. 19 Вони втратили почуття сорому й відда-
лися злу і розпусті. 20 Але це життя, зовсім не те, про
яке ви дізналися пізнавши Христа. 21 Та я не маю
сумніву, що ви чули про Нього і, як Його послідов-
ники, навчені істини, яка в Ньому. 22 Щодо вашого
минулого життя, то вас вчили позбавлятися вашої
старої суті, яка занепадає від облудних бажань.
23 Ви повинні відновитися в ваших серцях і розумі,
та «зодягнутися в нового чоловіка», який був ство-
рений у подобі Божій і відрізняється праведністю й
святістю, що йдуть від істини.
25 Отже, зречіться брехні! «Кожен має бути щири
із ближніми своїми» ††, бо всі ми — частини одного
тіла. 26 «Не грішіть, гніваючись» ‡ та позбудьтеся гні-
ву перш, ніж сонце зайде. 27 Не потурайте дияволу.
28 Хто крав, нехай більше не краде. Краще працю-
вати й зробити щось корисне, щоб поділитися тим
з нужденними.
29 Нехай жодне огидне слово не сходить з уст ва-
ших, а кажіть лише те, що допомагає людям духов-
но зростати згідно з їх потребою, щоб ви допомо-
гли тим, хто чує вас. 30 Не засмучуйте Божого Духа
Святого, бо Він — доказ того, що ви належите Богу і
що Він захистить вас до тих пір, коли настане час
вашого звільнення. 31 Нехай усі прикрощі, лють,
гнів, лихослів'я і наклепи полишать вас — разом з
усіляким злом. 32 Будьте добрими й співчутливими
одне до одного. Прощайте одне одному, як Бог про-
стив вам в Христі.

Будьте дітьми світла

5 Будьте послідовниками Бога, як Його улюблені
діти. 2 Живіть у любові, як Христос любив і Він
віддав Себе за нас, як запашне приношення і по-
жертву Богу.
3 Про розпусту, нечисть усіляку чи пожадливість
нехай навіть не згадують поміж вас, бо це не ли-
чить Божим людям. 4 Не повинно бути ні ганебних
промов, ні марнослів'я, ні непристойних жартів. Це
також не личить вам. Нехай краще буде вдячність.
5 Будьте певні, що жоден розпусник, нечистий або
лихий чоловік не успадкує Царства Христового й
Божого, бо це те саме, що й ідолопоклонство.
6 Нехай ніхто не обманює вас марними словами,
бо за це впаде гнів Божий на непокірливих. 7 Тож
не будьте їхніми спільниками.
8 І кажу я так, бо колись ви були сповнені темря-
ви, а зараз сповнені світла як послідовники Бога.
Тож живіть як діти світла. 9 Бо вплив світла видно в
кожному прояві доброти, в праведності й правді.
10 Завжди намагайтеся збагнути, що до вподоби
Господу. 11 Не беріть участі у марних і безплідних
справах темряви, а краще викривайте їх. 12 Сором-
но навіть казати про те, що деякі люди чинять по-
тай. 13 Та світло викриває усі ті злі й негідні вчинки.
14 Так, все проясняється у світлі! Ось чому ми кажe-
мо:

«Встань, той, хто спить!
Воскресни з мертвих,
і Христос освітить тебе».

15 Тож пильнуйте, як ви живете: не чиніть, як не-
розумні, але будьте розумними. 16 Використовуйте
кожну нагоду творити добро, бо часи зараз недо-
брі. 17 Не будьте нерозсудливими, намагайтеся пі-
знати волю Господа.
18 Не впивайтеся вином, бо це приводить до роз-
пусти ‡‡. Краще сповнюйтеся Духом. 19 Спілкуйтеся
між собою псалмами, гімнами й духовними пісня-
ми. Співайте й складайте в серцях своїх мелодію,
прославляючи Господа. 20 Дякуйте завжди й за все
Богу, Отцю нашому, в ім'я Господа нашого Ісуса
Христа.

Жінки й чоловіки

21 Підкоряйтеся одне одному, шануючи Христа.
22 Жінки, підкоряйтеся чоловікам своїм, як Господу.
23 Бо чоловік — голова над жінкою своєю, як Хри-
стос — голова над церквою. Ісус Христос — Спаси-
тель церкви, тіла Свого. 24 Але як церква кориться

† *Вітер Або «вплив».* †† *Цитата приведена з книги Зах. 8:16.* ‡ *Цитата приведена з книги Пс. 4:4 (Грецький Старий Заповіт).*

‡‡ *приводить до розпусти Або «руйнує життя».*

Христу, так і жінка мусить коритися чоловікові у всьому.

25 Чоловіки, любіть жінок своїх, як Христос полюбив Свою церкву, та віддав Себе за неї в жертву.
26 Він зробив це, щоб освятити її для служіння Богу,
очистивши її словом Доброї Звістки і обмивши в воді, 27 щоб поставити Собі церкву як наречену:
сяйливу, бездоганну, без будь-яких недоліків, святу й невинну.

28 Чоловіки так повинні любити жінок своїх, як вони люблять тіла свої. Хто любить жінку свою, той любить себе самого. 29 Бо немає таких, хто ненавидить тіло своє. Кожен годує його й піклується про нього, як Христос — про церкву, 30 бо ми всі — частини Тіла Його. 31 Так сказано у Святому Писанні: «Тож чоловік залишить своїх батька й матір і з'єднається зі своєю жінкою, і вони стануть одним тілом» †. 32 Ця велика таємниця дуже важлива, і я кажу це про Христа й церкву. 33 Проте кожен має любити свою дружину, як він любить себе самого, а жінка повинна поважати свого чоловіка.

Батьки й діти

6 Діти, слухайтеся батьків своїх, як це бажано Господу, бо так правильно поводити себе. 2 «Шануйте батька й матір своїх» †† — це перша заповідь, що має обітницю. 3 Та ось що обіцяв Господь: «Все буде добре для тебе, й житимеш довго на землі» ‡.

4 Батьки, не дратуйте дітей своїх, а краще виховуйте їх в навчанні і в настановах Господніх.

Господарі й раби

5 Раби, коріться господарям вашим земним зі страхом і повагою, зі щирістю в серці, як корилися б Христу. 6 Працюйте не лише тоді, коли ви під наглядом, неначе заради похвали людської. Працюйте як раби Христові, виконуючи волю Божу від усього серця. 7 Працюйте ревно, як служили б Господу, а не тільки людям. 8 Якщо хто з вас творить добро, то добро йому й повернеться від Господа, однаково рабу, чи вільному.

9 Ви ж, пани, ставтеся до рабів своїх так само й полиште свої погрози. Пам'ятайте, що й ваш Господар і їхній — на небі. Він — справедливий, і ні до кого з вас не схиляється більше, ніж до іншого.

Уберіться в обладунок Божий

10 І нарешті таке. Будьте міцні в Господі, в Його могутній силі. 11 Зодягніться в повний обладунок Божий, щоб протистояти диявольським підступам.
12 Бо ми боремося не проти людей, не проти плоті й крові, а проти правителів, володарів темряви цього світу, духовних сил зла на небесах.

13 А тому зодягніться в повний обладунок Божий, щоб змогли ви протистояти, коли настане лихий день, і вистояти, перемігши все. 14 Тож будьте стійкими. Підпережіться паском правди, а праведність візьміть своїм панцирем. 15 І, щоб мати стійку опору, взуйтесь у Добру Звістку про мир. 16 А також візьміть віру як щит, за допомогою якого ви зможете зупинити всі вогняні стріли лукавого. 17 Візьміть спасіння своїм шоломом вашим, а мечем Духа — Послання Боже.

18 Палкими молитвами і благаннями в Дусі моліться завжди. Ви завжди мусите бути пильними в молитвах за всіх людей Божих.

19 Моліться також за мене, щоб хоч коли я говорив, вірні слова були дані мені, і я сміливо міг сповістити таємницю Доброї Звістки. 20 Моє призначення — завжди проповідувати Добру Звістку, навіть зараз, знаходячись у в'язниці. Моліться, щоб я міг сміливо проповідувати: так, як це мені належить робити.

Прощальні вітання

21 А щоб ви також могли дізнатися все про мене і про те, що я роблю, то Тихик, наш улюблений брат і вірний слуга в Господі, докладно розповість вам.
22 Я посилаю його до вас саме для того, щоб він повідав вам усі новини про мене, і міг утішити серця ваші. 23 Мир вам, брати і сестри мої, та любов, яка йде з вірою від Бога Отця і Господа Ісуса Христа.
24 Благодать Божа усім тим, хто любить Господа Ісуса Христа любов'ю нескінченною.

† *Цитата приведена з книги Бут. 2:24.* †† *Цитата приведена з книги Вих. 20:12; Повт. Закону 5:16.* ‡ *Цитата приведена з книги Вих. 20:12; Повт. Закону 5:16.*

До Филип’ян

Вітання филип’янам

1 Павло і Тимофій, слуги Ісуса Христа, шлють вітання всім вам, Божим людям в Ісусі Христі, які
живуть у Филипах разом зі старійшинами † і особливими слугами вашими. 2 Благодать і мир вам від
Бога, Отця нашого Господа Ісуса Христа.

Павлова молитва

3 Щоразу дякую я своєму Богові, згадуючи про
вас. 4 Кожна моя молитва за всіх вас сповнена радості. 5 Адже ви допомагали мені проповідувати Добру Звістку від найпершого дня й донині. 6 Я певний у тому, що Господь, Який розпочав благодійну
справу серед вас, продовжуватиме її аж до того
дня, коли Христос прийде знову й завершить її.
7 Мені так і належить думати про вас, бо ви дуже
близькі серцю моєму. І не лише у в’язниці, а й коли
я захищаю й непохитно утверджую Добру Звістку,
ви завжди були спільниками моїми у милості Божій.
8 І Бог мені свідок, що я дуже сильно хочу бачити
вас, бо люблю усіх вас любов’ю Ісуса Христа.
9 Ось молитва моя за вас:
Щоб любов ваша все більше зростала разом із знанням і розумінням. 10 Молюся я, щоб ви повсякчас
були спроможні розрізняти важливе від нікчемного, і завжди могли вибрати найкраще, й залишатися чистими і бездоганними до Дня приходу Христового; 11 щоб ви з допомогою Ісуса Христа сповнилися плодами праведності на славу і хвалу Божу.

Павлові випробування допомагають у праці Господній

12 Браття і сестри, я хочу, щоб ви знали, що все,
що сталося зі мною, сприяло поширенню Доброї
Звістки. 13 Бо вся сторожа палацу та всі інші дізналися, що причиною мого ув’язнення є те, що я служу
Христу. 14 До того ж, через моє ув’язнення більшість
братів у Господі підбадьорилася. Вони проповідують Слово Боже більш відверто і без страху.
15 Це правда, що дехто з них проповідує Христа
через заздрість і суперечки. Та інші — завдяки своїй добрій волі. 16 Такі люди роблять це через свою
любов, бо знають, що Бог поставив мене захищати
Добру Звістку. 17 Інші ж говорять про Христа через
своє егоїстичне честолюбство і нещиро, бо думають, що зможуть зробити мені прикрість, поки я
ув’язнений.
18 Та яке це має значення? Важливо те, що так або
інакше, з корисливих міркувань чи щиро, проголошують Христа, а те мені на радість. Це тішитиме
мене і надалі. 19 Адже знаю я, що матиму визволення †† завдяки вашим молитвам і допомозі від Духа
Ісуса Христа. 20 Моє ревне чекання і надія, що я не
буду посоромлений нічим, а з усією своєю сміливістю, як завжди, і особливо тепер, вихвалятиму Христа у тілі своєму — байдуже, чи житиму я, чи помру.
21 Бо життя для мене — це Христос, а смерть — надбання ‡.
22 Якщо ж і надалі житиму я в цьому тілі, то продовжуватиму свою працю в ім’я Господнє. Отже, не
знаю, що мені вибрати. 23 Мені важко зробити вибір. Інколи, я маю бажання піти з цього життя і бути
з Христом, бо було б це значно краще для мене.
24 Але ж вам необхідно, щоб я залишався жити. 25 І
оскільки я переконаний в цьому, то знаю, що залишатимуся тут і буду з вами всіма заради вашого духовного розвитку і втіхи, що йдуть від віри. 26 Коли
я знову до вас прийду, ви пишатиметеся тим, що
Ісус Христос зробив, допомагаючи мені.
27 Але у всякому разі живіть так, щоб життя ваше
приносило шану Добрій Звістці про Христа. Тоді, будучи разом з вами, чи далеко від вас, зможу почути, що ви стійко, з єдиним серцем і душею боретеся
за віру, яка проголошена в Добрій Звістці. 28 Не лякайтеся тих, хто проти вас. Ваша мужність є доказом від Бога, що всі вороги ваші будуть знищені, а
ви — врятовані. 29 Бо привілей, дарований вам —
не лише вірити в Христа, але також і страждати за
Нього. 30 Ви вступили в ту ж саму боротьбу, в яку, як
ви бачили, було втягнуто й мене. Тож вам необхідно пройти через усі ті труднощі, що випали й на
мою долю.

Єднайтесь і дбайте одне про одного

2 Отже, поміркуйте, що ми маємо у Христі: втіху,
яку Він дарував нам, радість, що йде від Його
любові, спільність Духу, співчуття і милосердя, які
Він відкрив нам. 2 Тож доповніть радість мою, думаючи однаково, маючи одну й ту саму любов, з’єднавшись у досягненні однієї мети, живучи у злагоді.
3 Не робіть нічого через заздрість або нікчемну пи-

† *старійшини З грецької «єпископи», та перекладається як «опікуни».*

†† *визволення Або «спасіння».* ‡ *смерть... надбання Павло має на увазі, що смерть зблизить його з Христом.*

ху. Краще, в покірливості своїй, вважайте іншого
кращим за себе. 4 Кожен має переслідувати не лише свої інтереси, а й зважати на інтереси інших.

Приклад Христа

5 У житті своєму ви повинні думати й чинити так,
як Ісус Христос.
6 Хоч і був Він Богом у всіх відношеннях,
та не вважав Свою рівність Богові скарбом,
за який треба триматися.
7 Замість того, Він полишив Своє місце із Господом,
ставши рабом, звичайною людиною.
І ставши таким, принизив Себе,
й був покірливим до останньої години,
аж до смерті на хресті.
9 Через те Бог возніс Його
і звеличив до таких висот і дав Йому ім'я,
яке є найважливішим від будь-якого іншого імені,
10 щоб усі, хто знаходиться на небі,
на землі і під землею,
схилили коліна на славу імені Ісусового.
11 І щоб усі уста проголошували, що Ісус Христос —
Господь на славу Бога Отця.

Будьте бездоганними та щирими

12 Тож любі друзі мої, як ви корилися мені не лише коли я був серед вас, але ще навіть більше коли я далеко, так само продовжуйте працювати заради вашого спасіння з повним благоговінням перед Богом. 13 Бо це Господь працює в вас, викликаючи прагнення і вчинки, бажані Йому.
14 Робіть усе без нарікань та суперечок, 15 щоб могли ви бути невинними й чистими дітьми Божими, бездоганними поміж розбещених і зіпсованих людей, серед яких ви сяєте, як зірки у темному світі.
16 Несіть Послання, що дарує життя. Робіть так, щоб я пишався вами у День повернення Христа, побачивши, що змагався я і трудився не даремно.
17 І навіть якщо кров моя проллється як пожертва, що йде з приношеннями, та служінням віри вашої, все одно я щасливий і радію разом з усіма вами.
18 У свою чергу вам також слід звеселитися і ділити свою радість зі мною.

Тимофій та Епафродит

19 Я маю надію в Господа Ісуса послати скоро до вас Тимофія, щоб утішитися, коли почую про вас.
20 І хочу я послати саме його, бо не маю тут більше нікого, хто розділяє мої хвилювання і так щиро піклується про ваше благополуччя. 21 Адже всі інші переслідують лише свої інтереси, нехтуючи інтересами Ісуса Христа. 22 Вам відомо, що він за чоловік, і що, як син батькові своєму, служив він зі мною, поширюючи Добру Звістку.
23 Тож маю надію негайно відіслати його до вас, як тільки побачу, як ідуть мої справи. 24 Я впевнений, що Господь допоможе мені незабаром прийти до вас.
25 Я вважаю за необхідне послати до вас Епафродита, мого брата в Христі, товариша в праці та соратника, і якого ви відправили допомогти мені у скруті моїй. 26 Я вирішив це зробити, бо він сумує за вами всіма, й дуже занепокоївся, коли ви дізналися, що він хворів. 27 Він і справді дуже хворів, мало не вмер. Та Бог змилувався над ним, і не лише над ним, а й наді мною, щоб я не мав ще більшого горя. 28 І тому я ще більш прагну послати його, щоб ви, побачивши його, зраділи знову, і щоб мені позбутися свого смутку.
29 Тож вітайте його в Господі з великою радістю, шануйте таких людей. 30 Його слід шанувати, бо він мало не вмер, працюючи в ім'я Христове. Він був готовий віддати своє життя, щоб служити мені так, як ви не могли.

Христос понад усе

3 Більш того, брати і сестри мої, радійте в Господі. Мені не важко писати вам знову про одне й те саме, а для вас це повчально. 2 Стережіться «собак», чиї вчинки приносять лише лихо! Стережіться тих, хто калічать † тіла ваші! 3 Бо ми — це ті, хто справді обрізані ††, служить Господу Духом Святим, хто пишається Христом Ісусом і не покладає надії на власні сили.
4 Хоча сам я маю підстави довіряти своїм можливостям, я ніколи цього не зроблю. І якщо хтось вважає, що він має підстави покладатися на свої власні сили, то я їх маю більше. 5 Та ось чому: мені зробили обрізання, коли мені було вісім днів від народження, й належу я народові ізраїльському, з коліна Веніаминового. Я чистокровний єврей, як і мої батьки, а за своїм ставленням до Закону — фарисей. 6 Я ревно переслідував церкву. Щодо відданості моїй релігії ‡, то я був бездоганним.
7 Завдяки Христові все те, що колись було надбанням для мене, зараз я вважаю втратою своєю.
8 Крім того, я все вважаю за ніщо порівняно з величчю пізнання Христа Ісуса, Господа мого. Заради Нього я зрікся всього і вважаю все за нікчемне сміття, нездатним допомогти здобути Христа і знайти себе самого в Ньому з праведністю, що йде не від Закону, а від віри ‡‡ в Христа, з праведністю, що йде від Бога й зумовлена вірою.
10 Я хочу пізнати Христа і ту силу, що виявилася під час Його воскресіння із мертвих. Я також хочу розділити страждання Христа і уподібнитися Йому

† *калічать* У грецькому тексті тут наводиться гра слів. Ключове слово, співзвучне зі словом «обрізання», насправді означає «калічити» або «порізати на шматки». †† *ми... справді обрізані* Буквально «ми — істинне обрізання». У цьому випадку слово «обрізання» вживається у духовному значенні. ‡ *відданості моїй релігії* До того, як Павло став учнем Христовим, він вважав своїм обов'язком переслідувати усіх, хто слідував вченню Ісуса. ‡‡ *від віри* Або «вірності».

навіть в Його смерті. 11 Так я сподіваюся досягти воскресіння з мертвих.

Намагайтеся досягти мети

12 Я не маю на увазі те, що вже досягнув мети або став досконалим. Я й далі докладаю зусилля, щоб досягти того, заради чого мене вибрав Ісус Христос.

13 Браття і сестри, я не вважаю, що вже досягнув мети. Та є одна річ, якої я завжди дотримуюся. Я не думаю про те, що лишилося у минулому, а роблю все можливе, щоб досягти того, що попереду мене, у майбутньому. 14 Я докладаю зусиль, щоб здобути ту Небесну винагороду, яку Бог покликав мене одержати через Христа Ісуса.

15 Тож нехай всі з нас, хто є Духовно зрілими, думають саме так. Якщо ж ви маєте іншу думку про те чи інше, то Бог і це вам пояснить. 16 Давайте триматися лише тієї істини, яку ми вже пізнали.

17 Браття і сестри мої, наслідуйте мене. Дивіться на тих, хто живе за прикладом, що ми його вам показали. 18 Бо як я вам уже багато разів казав і зараз, плачучи, кажу знову, багато хто живе як ворог хресту Христовому. 19 Доля їхня — загибель, їхній бог — власні бажання. Вони вихваляються тим, чого слід було б соромитися, та думають лише про справи земні. 20 Наше громадянство — на небі! Звідти ми також чекаємо на Спасителя Господа Ісуса Христа. 21 Силою, якою Він може підкорити Собі все, змінить Він наші принижені тіла, щоб вони стали подібними до Його славного тіла.

Що робити

4 Отже, брати і сестри мої любі, Я дуже за вами сумую і хочу вас бачити. Ви — щастя моє і гордість моя. Будьте стійкими у вірі своїй, як я казав вам.

2 Я закликаю Еводію та Синтихію бути в згоді між собою в Господі. 3 Я також прошу тебе, мій вірний соратнику: допомагай цим жінкам, які важко працювали разом зі мною, Клементом, та іншими соратниками, поширюючи Добру Звістку, і чиї імена занесені до Книги Життя †.

4 Радійте в Господі і робіть це завжди. І знову я кажу: радійте!

5 Нехай ваша доброта стане відома усім, бо Господь вже близько. 6 Ні про що не турбуйтеся. За будь-яких обставин, через молитву прохайте Господа про що потребуєте, та завжди дякуйте Йому за все, що маєте. 7 І мир, який йде від Бога, що вище людського розуміння ††, буде стерегти серця ваші та думки в Христі Ісусі.

8 На закінчення, брати і сестри мої, скажу вам таке: думайте лише про те, що правдиве, благородне, справедливе, чисте, приємне, почесне, відмінне, й гідне похвали! 9 Робіть те, чого навчилися, що одержали й почули від мене. Наслідуйте мого прикладу: робіть усе так, як, ви бачили, роблю я. І Бог, джерело миру, буде з вами.

Павлова подяка

10 Я вельми зрадів у Господі, бо ви знову почали піклуватися про мене. Звісно ж, ви й раніше піклувалися, але не мали можливості показати це.

11 Кажу так не тому, що маю потребу в цьому. Бо я навчився бути задоволений в будь-яких умовах. 12 Я знаю, що то значить жити в нестатках і в достатку. За будь-яких обставин я навчився бути задоволений: ситий я, чи голодний, в статках чи в бідності. 13 Я все можу витерпіти завдяки Христу, Який зміцнює мене.

14 Та ви добре зробили, що розділили турботи мої. 15 Ви, филип'яни, самі знаєте, що на початку проповідування Доброї Звістки, коли я покинув Македонію, жодна церква не стала моїм спільником і не підтримала мене у той час, коли мені була потрібна допомога, окрім вас. 16 Бо навіть коли я перебував у Солуні, неодноразово ви надсилали допомогу мені у скруті. 17 І це не тому, що я прагну дарунків, а тому, що хочу, щоб ви мали добро, що приходить, коли віддаєш. 18 Я маю сповна і навіть більше. Я маю більше, ніж потребую, відтоді, як одержав від Епафродита дарунок, надісланий вами. Ваш дарунок запашний, пожертва бажана і приємна Богові. 19 І Бог мій задовольнить усі ваші потреби через славне багатство Своє в Ісусі Христі. 20 Слава Богові нашому й Отцю на віки вічні! Амінь.

21 Вітайте всіх людей Божих у Христі Ісусі. Браття, які зі мною, вітають вас. 22 Усі люди Божі вітають вас, а особливо ті, хто з цезаревого дому. 23 Нехай благодать Господа Ісуса Христа буде з вами.

† *Книга Життя Книга, яка містить імена обраних людей. Див.: Одкр. 3:5; 21:27.*

†† *вище... розуміння Або «за межами людського розуміння».*

До Колосян

Вітання колосянам

1 Павло, волею Божою апостол Христа Ісуса і Тимофій, брат наш, вітають людей Божих в Колосах, братів і сестер наших вірних в Христі. Благодать вам і мир від Бога, Отця нашого.

Павлова молитва

3 Коли ми молимося, то завжди дякуємо за вас Богові, Отцю Господа нашого Ісуса Христа. 4 Бо чули ми про вашу віру в Христа Ісуса і про вашу любов до всіх людей Божих. 5 Адже все, на що маєте надію, чекає вас на Небі. Ви вперше почули про це через Послання істинне, що є Доброю Звісткою, 6 коли вам про неї проповідували. Та зараз, вона по всьому світу поширюється й приносить плоди. Так було серед вас відтоді, як ви почули про милість Божу і визнали, що вона — істинна. 7 Ви дізналися про це від Епафраса, нашого улюбленого співробітника, вірного слуги Христа заради всіх нас †. 8 Він також розповів нам про любов вашу, натхненну Духом Святим.

9 Тому й ми з того дня, як почули про це, не переставали молитися за вас і благати Господа, щоб ви сповнилися пізнання волі Божої, великою мудрістю і духовним розумінням. 10 Щоб ви жили гідно Господа й у всьому догоджали Йому, приносячи плоди в усякому доброму ділі, і зростаючи в пізнанні Бога ††. 11 Щоб ви зміцнювалися Його великою силою завдяки Його славній могутності, щоб ви могли знести всі турботи з терпінням і радістю.

12 Дякуйте Отцеві, Який дав вам можливість мати частину тієї спадщини, що належить Божим людям, які живуть у світлі. 13 Він визволив нас із влади темряви й привів до Царства улюбленого Сина Свого, в Якому ми маємо визволення і прощення гріхів наших.

Споглядаючи Христа, ми бачимо Бога

15 Христос є образом невидимого Бога
і стоїть вище усякого творіння ‡.
16 Бо все, як на небі, так і на землі,
видиме й невидиме, трони й держави,
правителі й влада —
все прийшло через Нього
й було створене для Нього.
17 Син існував до всього і раніше за все,
і все існує завдяки Йому.
18 Він — Голова тіла, церкви.
Він — джерело, початок усього.
Він був першим, Хто воскрес із мертвих ‡†,
щоб стати першим ‡ скрізь і у всьому.
19 Адже Бог, у всій повноті Своїй, сподобав Христа,
щоб жити в Ньому.
20 І через Ісуса Він знову поєднав у Собі все:
і земне, і Небесне.
Бог досяг миру через кров,
пролиту Христом на хресті.

21 Колись ви були чужими Богові, ви були ворогами Його через думки свої та лихі вчинки. 22 Тепер Христос примирив вас з Богом в Своєму Тілі, через Свою смерть, щоб постали ви перед Богом святими, непорочними й невинними. 23 І Він зробить це, якщо ви залишитесь непохитними й твердими у вірі своїй, якщо не відвернетеся від надії, дарованої вам Доброю Звісткою, яку ви чули. Ця Добра Звістка проповідувалася всім, хто живе на землі, і слугою якої я, Павло, став.

Павлові страждання заради Церкви

24 Я з радістю приймаю заради вас страждання, та готовий пройти через все те, що Христос ще мусить вистраждати, за Його Тіло, що є церквою. 25 Я став одним з її служителів, бо був уповноважений Богом. Це було мені даровано заради вашого блага, щоб у всій повноті проповідувати Послання Боже. 26 Це Послання — таємниця, яка була схована віками для поколінь, а зараз відкрилася Богом для Його людей святих.

27 Господь відкрив Своєму народу, яким славним багатством є ця істина. Ця таємна істина, яка була призначена для всіх людей, полягає в тому, що Христос живе поміж вас, і є вашою надією на те, що розділите ви славу Божу. 28 Тож ми продовжуємо проповідувати Христа, переконуючи і навчаючи кожного з усією нашою мудрістю, щоб представити Богові усіх людей досконалими ‡††† у Христі. 29 Заради цієї мети я й працюю, борючись з усім запалом, який Христос дає мені силою Своєю.

† *нас У багатьох древньогрецьких рукописах: «вас».* †† *зростаючи в пізнанні Бога Або «щоб ваше пізнання Бога допомогло вам робити різноманітні добрі вчинки у вашому житті».* ‡ *стоїть вище усякого творіння Буквально «первісток усякого творіння».*

‡† *Хто воскрес із мертвих Буквально «первісток, воскреслий із мертвих».* ‡‡ *першим Або «найважливішим».* ‡‡† *досконалими Або «духовно зрілими».*

Живіть у Христі

2 Я хочу, щоб ви знали, як напружено я працюю, щоб допомогти вам і всім тим, хто мешкає в Лаодикії, а також й тим, хто не бачив мене особисто. 2 Я роблю це, щоб їхні серця підбадьорилися, об'єдналися через любов і збагатилися впевненістю, яка йде від розуміння. Я хочу, щоб вони ясно зрозуміли таємницю Божу, якою є Христос. 3 У Ньому надійно сховані всі скарби мудрості й пізнання.

4 Кажу вам це, щоб ніхто не зміг обдурити вас улесливими доказами, які насправді — хибні. 5 Бо, хоч я й відсутній серед вас тілом, та я з вами духом і серцем. Радію я з порядку в житті вашому, і стійкості у вірі вашій в Христа.

6 Тож прийнявши Христа Ісуса як Господа, живіть у Ньому. 7 Вкорініться в Ньому, збудуйтеся на Ньому, зміцнюйтеся у вірі, якій вас навчили, завжди будьте вдячними Богові.

8 Стережіться, щоб ніхто не захопив вас пустими й оманливими ідеями, що йдуть від людських традицій та простих понять † цього світу, а не від Христа. 9 Бо в Ньому перебуває уся повнота Божества, навіть під час життя на землі, в тілесній формі. 10 Ви набули повноти своєї в Христі, Який є головою всім правителям і всякій владі.

11 В Ньому також здійснено обряд обрізання над вами. Але то не дія, вчинена людськими руками, — ви звільнилися від влади гріховного буття обрізанням Христовим. 12 Це сталося, коли ви були поховані разом з Ним під час хрещення і воскресли також разом із Ним через віру вашу в діяння Всевишнього Бога, Який воскресив Христа з мертвих.

13 Колись ви були мерцями через гріхи свої й через те, що не мали свободи від свого гріховного єства ††, та Бог дарував вам життя разом із Христом і щедро простив гріхи наші. 14 Порушивши закони Господні, ми стали боржниками перед Богом. Та Він скасував весь борг наш, прибивши його цвяхами до хреста. 15 Він обеззброїв правителів і владу духовного світу, та, торжествуючи над ними смертю Своєю, переможно повів за Собою, виставивши їх на привселюдний сором.

Не слідуйте законам людським

16 Нікому не дозволяйте придумувати для вас закони та правила про те, що їсти вам чи пити або яких свят дотримуватись: святкування Новолуння, чи суботи. 17 У минулому, ці речі були лише тінню, ознакою прийдешнього, але нове вчення приходить з Христом.

18 Деякі люди полюбляють удавати себе за тих, хто віддалися покірливості й служінню Ангелам ‡. Вони завжди говорять про те, що їм привиділося в видіннях, та не слухайте їх, коли вони засуджують вас через те, що ви не робите так само. Насправді, вони вихваляються без усякої причини тільки своїм плотським розумом. 19 Вони не слухаються Голови, під чиїм керуванням усе Тіло з'єднане. Завдяки Христу, усі частини тіла піклуються та допомагають одне одному, і все міцніє й росте згідно з задумом Божим.

20 Якщо ви померли з Христом і звільнилися від простих понять світу цього, то чому ж ви коритеся його правилам, наче живете в «миру»: 21 «не бери цього в руки», «не їж того» або «не чіпай цього?» 22 Це є тільки правила і вчення, що створили люди, та усі ці земні закони згинуть після їх використання.

23 Справді, вони можуть здатися мудрими з точки зору вигаданих релігій з їхнім хибним самоприниженням та знесиленням тіла. Але вони нікому не допомагають в протистоянні гріховному єству.

Нове життя ваше — в Христі

3 Ви воскресли з мертвих разом з Христом, тож живіть для того, що на небесах, де Христос сидить праворуч від Бога. 2 Думайте тільки про те, що на Небі, а не про те, що на землі. 3 Бо ваше старе єство вмерло, а нове життя ваше сховане з Христом у Бога. 4 Так, Христос — ваше життя, та коли Він знову прийде, ви розділите з Ним славу Його.

5 Тож позбавтеся усього зла в вашому житті: розпусти, нечистоти усілякої, хіті, лихих бажань і зажерливості, що подібна поклонінню бовванам. 6 Бо за все це зло приходить гнів Божий ‡‡. 7 Ви теж чинили подібне, коли жили життям таким.

8 Тепер же вам слід позбутися всього цього: гніву, люті, злоби, наклепів і соромницьких розмов. 9 Не брешіть одне одному; скиньте з себе своє старе єство з його вчинками. 10 Та зараз, ви вже вбралися в нове життя, яке постійно оновлюється. Ви постійно зростаєте в розумінні Того, Хто створив вас, й все більше стаєте схожими на Нього.

11 Тож, у цьому новому житті, немає різниці між юдеєм і поганином ‡‡, між обрізаним і необрізаним, між варваром і скифом, рабом чи вільним. Має значення лише Христос, Який живе в усіх вас.

Нове життя одне з одним

12 Так живіть новим життям, як вибрані люди Божі, святі й улюблені, сповнені милосердя, доброти, покору, лагідності й терпіння. 13 Будьте терпимими одне до одного, прощайте одне одного, якщо хто скаржиться на вас, як Господь простив вас. 14 Але ж найголовніше над усім у вашому житті — це любов до інших. Саме любов об'єднує усе досконалим союзом. 15 Хай же мир Христа керує серцями вашими, бо саме до нього ви були покликані з'єднатися в одному тілі ‡‡†. Та завжди будьте вдячні.

† *простих понять Або «основних правил». Також у 20 вірші.* †† *що не мали свободи... єства Буквально «через необрізанність вашої плоті». Див.: «обрізання».* ‡ *служінню Ангелам Або «служінню з Ангелами» (котрих вони бачили у з'явах).*

‡† *Деякі древньогрецькі рукописи додають такі слова: «на синів непокірних».* ‡‡ *поганином Або «греком».* ‡‡† *одне ті-*

16 Нехай Слово Христове живе в вас у всьому його
багатстві. Навчайте і переконуйте одне одного мудрістю. Співайте псалми, гімни й духовні пісні з подякою Богові у серцях ваших. 17 І хоч би що ви робили, чи казали, — все має бути в ім'я Господа Ісуса, дякуючи Богу-Отцю через Христа.

Нове життя вдома

18 Жінки, коріться чоловікам своїм, як і слід послідовникам Господнім.
19 Чоловіки, любіть жінок своїх і не будьте суворі з ними.
20 Діти, будьте у всьому слухняні батькам своїм, бо це до вподоби Господу.
21 Батьки, не дратуйте дітей своїх, щоб ті не впали у відчай, та не перестали вас слухати.
22 Раби, коріться панам своїм земним у всьому. Чиніть так не лише під наглядом, як підлабузники, але робіть це у щирості серця свого, боячись Бога.
23 І хоч би що ви робили, робіть це від усього серця. Працюйте так, якби ви працювали на благо Господа, а не людей. 24 Пам'ятайте, що від Господа ви дістанете вашу частку у спадок як винагороду. Ви служите Господу Христу! Він — ваш істинний Господин!
†25 Хто чинить зле, той буде засуджений за те зло. Та перед Богом — усі рівні.

Павлові повчання християнам

4 Пани, віддайте слугам своїм належне й справедливе, пам'ятайте, що і ви маєте Господа на Небі.
2 Присвятіть себе молитвам. Моліться з вдячністю й терпінням. 3 Одночасно моліться і за нас, щоб Бог відчинив нам двері для Свого Слова, щоб ми змогли нести таємницю про Христа, за яку мене і ув'язнено. 4 Моліться, щоб я зміг знайти необхідні слова, та пояснити усім цю істину.
5 Мудро поводьтеся з невіруючими. Не гайте часу, слушно використовуючи будь-яку можливість.
6 Промова ваша хай буде завжди приємною, мудрою, щоб ви змогли відповісти кожному, як слід.

Новини про Павлових соратників

7 Тихик, улюблений брат, вірний помічник і слуга в Господі, розповість вам усі новини про мене. 8 Я посилаю його до вас саме з цієї нагоди, щоб ви дізналися все про нас, і хай він утішить серця ваші.
9 Посилаю я його разом з Онисимом, нашим вірним і улюбленим братом, який є одним із вас. Вони розкажуть вам, що тут відбувається.
10 Вітають вас Аристарх, мій соратник по ув'язненню, а також Марко, двоюрідний брат Варнави. (Ви вже одержали настанови щодо нього. Якщо він навістить вас, то щиро прийміть його).
11 Ісус, названий Юстом, також вітає вас. Серед віруючих юдеїв лише ці працюють разом зі мною заради Царства Божого. Вони — велика втіха мені.
12 Вітає вас також і Епафрас, слуга Христа Ісуса, який є одним із вас. Він завжди гаряче молиться за вас, щоб ви були стійкі і зрілі в волі Божій. 13 І я свідчу про те, що він невпинно і старанно трудиться заради вас і тих, хто живе в Лаодикії та Єраполі. 14 Лука, улюблений лікар, і Димас теж вітають вас.
15 Вітайте братів, які живуть в Лаодикії. Вітайте Німфу з церквою, що збирається в її домі. 16 Коли прочитаєте цього листа у себе, то надішліть його до церкви, що в Лаодикії. Самі ж також прочитайте листа, що я написав до тієї церкви ††. 17 Та скажіть Архипові: «Дивись, щоб виконав служіння, яке Господь призначив тобі!»
18 Я, *Павло* , пишу це вітання власноручно. Пам'ятайте, що я ув'язнений. Та нехай благодать Божа буде з усіма вами!

ло Духовне тіло Христа — Його церква, народ, який належить Йому. † *Ви служите... Господин! Або «Служіть Господу Христу!» Грецькою мовою слова «Господь» та «господин» звучать однаково. Також див.: Кол. 3:22, 23.*

†† *Можливо, лист, про який згадує апостол Павло, загубився. Проте, існує припущення, що тут йде мова про лист до ефесян.*

1 До Солунян

Вітання

1 Вітання від Павла, Силуана й Тимофія церкві
солунській, яка належить Богу Отцю і Господу
Ісусу Христу. Благодать Божа вам і мир.

Про життя і віру солунян

2 Ми завжди дякуємо Богові за вас усіх і згадуємо
про вас у своїх молитвах. 3 Ми ніколи не забуваємо
перед Богом, Отцем нашим, про труди ваші завдя-
ки вірі, про працю вашу, що йде від любові вашої, і
про терпіння ваше, що надихане надією на Господа
нашого Ісуса Христа.
4 Ми знаємо, брати і сестри улюблені Богом, що
Він обрав саме вас бути Його народом. 5 Бо наша
Благовість дійшла до вас не лише словами, а з си-
лою, з Духом Святим, з глибоким переконанням у її
істинності. Ви знаєте, як ми жили, коли були з вами.
І це було заради вас. 6 І ви стали подібними до нас і
Господа. Ви прийняли Послання серед багатьох мук
із радістю, що йде від Святого Духа.
7 Отож бо й стали ви взірцевим прикладом для
всіх віруючих у Македонії та Ахаї. 8 Бо Слово Госпо-
днє йшло від вас, й було його чути поза межами
Греції, і про віру вашу стало відомо повсюди. Тож
нам не треба нічого казати.
9 Усюди люди самі говорять, про те, як прийняли
ви нас, і про те, як відвернулися ви від бовванів,
щоб служити живому та істинному Богові. 10 І щоб
очікувати пришестя Його Сина з небес — Того, Кого
Бог воскресив із мертвих, а саме Ісуса, Який спасе
нас від прийдешнього гніву Божого.

Павлові труди в Солуні

2 Браття і сестри, ви самі знаєте, що наш прихід
до вас не був марним. 2 Як вам відомо, перед
нашим приходом до вас, ми зазнали страждань і
зневаги у Филипах. Але з допомогою нашого Бога
ми відважилися проповідувати вам Добру Звістку,
що йде від Бога, незважаючи на сильний опір.
3 Насправді вчення наше не є наслідком ні обма-
ну, ні нечистих намірів, ні лукавства. 4 Навпаки, ми
говоримо як люди, яких, після багатьох випробу-
вань, Бог визнав гідними довіри нести Добру Звіст-
ку. Тож ми не людям намагаємося догоджати, а Бо-
гові, Який бачить, що в серцях наших.
5 Як ви знаєте, ми ніколи не приходили до вас з
улесливими словами, проповіді наші ніколи не бу-
ли засобом приховати нашу пожадливість. Бог тому
свідок! 6 Ми не шукали похвали ні від людей, ні від
вас, ані від кого іншого.
7 Як апостоли Христові, ми могли б використати
нашу владу примусити вас допомогти нам, але ми
були лагідні † з вами, ніби мати, яка з любов'ю дбає
про дітей своїх. 8 Відчуваючи таку любов до вас, ми
готові були розділити з вами не лише Добру Звістку
Божу, але й життя наше. 9 Браття і сестри, я знаю,
що ви пам'ятаєте наш тяжку працю. Ми працювали
день і ніч, щоб нікого з вас не обтяжувати, прово-
відуючи вам Добру Звістку Божу.
10 Ви тому свідки і Бог тому свідок, як свято, праве-
дно й бездоганно поводилися ми з вами, віруючи-
ми. 11 Ви добре знаєте, що ставилися ми до кожного
з вас, як батько до своїх власних дітей. 12 Ми підба-
дьорювали вас, втішали й спонукали жити так, як
це бажано Богові. Він закликає вас увійти до Його
Царства й розділити Його славу.
13 Тому ми постійно дякуємо Богові, що, одержав-
ши Послання †† Боже, від нас почуте, ви прийняли
його не як людське слово, а таким, яким воно є на-
справді — Посланням Божим, що діє у вас, вірую-
чих. 14 Бо ви, брати і сестри, подібні до церков Го-
сподніх в Юдеї ‡, які належать Ісусу Христу: ви по-
страждали від своїх співвітчизників так само, як і
вона ‡† від своїх — юдеїв. 15 Ті євреї вбили Господа
Ісуса і пророків, та вигнали нас зі своєї землі. Вони
не до вподоби Богові і виступають проти всіх лю-
дей. 16 Вони намагаються перешкодити нам прово-
відувати поганам, щоб ті змогли спастися. Але ж
всім цим вони лише додають все більше гріха до
тих, що вже скоїли. І зрештою, їх спіткає гнів Божий.

Павло бажає відвідати їх знову

17 Щодо нас, брати і сестри, то ми розлучилися не-
надовго. Ми розлучилися тілом, а не думками. Ми
сповнені великого бажання побачити вас. 18 Так, ми
дуже хотіли прийти до вас. Особливо я, Павло, зно-
ву і знову намагався прийти, але сатана перешко-
джав нам.
19 Тож хіба не ви наша надія, радість і вінець наш,
яким ми так пишатимемося, коли станемо перед
Господом нашим Ісусом в день Його пришестя?
20 Так, ви — наша шана і радість!

† *були лагідні У деяких грецьких рукописах наводиться «ми стали немовлятами».* †† *Послання Див.: «Добра Звістка».* ‡ *Юдея Земля, де Ісус Христос жив та проповідував, і де заснував Свою церкву.* ‡† *вона Або «люди, які належать до церкви».*

Прихід Тимофія до солунян

3 Тож не в змозі це більше витримати, ми вирішили самі залишитися в Афінах. 2 Ми послали
Тимофія, нашого брата і товариша в праці Божій, у
проголошенні Доброї Звістки про Христа. Ми по-
слали його, щоб зміцнити вас і підбадьорити в ва-
шій вірі, щоб ніхто не похитнувся через ці трудно-
щі, які маємо ми зараз. Бо ви самі знаєте, що ми
призначені на це.
4 Навіть коли ми були з вами, то наперед застері-
гали вас, що страждатимемо. Тож, як вам добре ві-
домо, воно так і сталося. 5 Отже, не маючи змоги
більше чекати, я вирядив Тимофія довідатися про
вашу віру. Я боявся, щоб лукавий часом не споку-
сив вас, і щоб наш тяжкий труд не був марний.
6 Але Тимофій щойно повернувся від вас і приніс
нам Добру Звістку про віру вашу і любов. Він сказав
нам, що ви завжди тепло згадуєте про нас, і що ма-
єте сильне бажання побачити нас так само, як і ми
бажаємо побачити вас. 7 Тож, брати і сестри, у всіх
наших стражданнях і гоніннях ми підбадьорилися
вірою вашою.
8 Так, ми тепер сповнені життя, бо знаємо, що ви
міцно стоїте в Господі. 9 Яку подяку ми можемо від-
дати Богові за вас, за всю ту радість, що ми маємо
перед нашим Богом? 10 Ми ревно молимось і вдень,
і вночі, щоб змогли ми вас побачити знов і дати
вам усе необхідне, аби зміцнити вашу віру.
11 Тож нехай сам Бог наш і Отець і Господь Ісус
спрямують наш шлях до вас. 12 Нехай Господь при-
множить і збагатить вас любов'ю одне до одного й
до всіх інших, так само, як і ми сповнені любові до
вас. 13 Нехай Він зміцнить в вас бажання праведно-
го життя і зробить вас невинними й святими перед
Богом нашим і Отцем у час пришестя Господа на-
шого Ісуса з усіма Його святими людьми.

Життя, що до вподоби Богу

4 Браття і сестри! Зараз я маю ще дещо вам ска-
зати. Ви одержали від нас учення, де сказано,
як вам належить жити, щоб це було до вподоби Бо-
гові. Ви так і живете. Та ми благаємо і закликаємо
вас як послідовників Господа Ісуса й далі продовжу-
вати так жити, але з іще більшим завзяттям. 2 Бо ви
ж знаєте, які настанови ми дали вам волею Господа
Ісуса. 3 А Бог ось чого бажає: щоб ви були святі, щоб
уникали розпусти. 4 Він бажає, щоб кожен із вас на-
вчився контролювати тіло своє і тримати його у
святості й честі, а не віддаватися хіті й пристрасті,
мов ті погани, хто не знають Бога †. 6 Він також ба-
жає, щоб ніхто не кривдив брата свого і не обдуру-
вав його, бо Господь покарає людей за такі гріхи.
Ми вам уже казали про це і застерігали вас. 7 Бо Бог
покликав нас бути святими, а не жити в гріху. 8 От-
же, хто відкидає вчення, той зневажає не людей, а
Бога, Який дає вам також і Духа Святого.
9 Щодо любові вашої до братів і сестер в Христі, то
ви не потребуєте, щоб ми писали вам про це. Адже
Бог навчив вас самих любити одне одного. 10 І ви
справді так і поводитеся з братами своїми по всій
Македонії. Та ми закликаємо вас, брати і сестри, ще
міцніше любити їх.
11 Прагніть жити в мирі, дбайте про своє діло, самі
заробляйте собі на прожиток, як ми і наказували
вам. 12 Та якщо ви так робитиме, то невіруючі пова-
жатимуть ваш спосіб життя, і ви ніколи не залежа-
тиме ні від кого в потребах своїх.

Прихід Господа

13 Ми хочемо, щоб ви знали, брати і сестри, щоб
ви не сумували за тими, хто помер, як ті люди, хто
не має надії. 14 Бо коли ми віримо, що Ісус помер, а
потім воскрес із мертвих, то ми віримо і в те, що
Бог так само поверне з Ісусом і тих, хто помер.
15 І те, що ми кажемо вам зараз є Посланням Бо-
жим: ми, хто все ще житиме під час пришестя Го-
споднього, приєднаємося до Нього, але звісно, ми
не будемо попереду померлих. 16 Та коли голосно
пролунає наказ Архангела і просурмлять Божі сур-
ми, то Господь сам зійде з небес, і ті, хто помер в
Христі, воскреснуть першими. 17 Після цього ми, хто
лишиться живими, будемо піднесені на хмари ра-
зом із померлими, щоб зустрітися з Господом на
небесах. Отже, ми будемо з Господом вічно. 18 Тож
втішайте одне одного цими словами.

Готуйтеся до пришестя Господнього

5 Немає потреби писати вам, брати і сестри, про
часи і строки. 2 Ви самі добре знаєте, що День,
коли повернеться Господь, прийде несподівано,
мов злодій уночі. 3 Люди казатимуть: «Усе мирно і
спокійно». І тоді зненацька настигне їх загибель,
немов муки вагітної жінки. Й ніхто з них не уникне
смерті!
4 Але ви, брати і сестри, не перебуваєте в темряві,
та той День не застане вас зненацька, немов злo-
дій. 5 Бо всі ви належите світлу і дню. Ми не нале-
жимо ні ночі, ані темряві. 6 Тож не будемо спати, як
інші, а пильнуймо і маймо самовладання. 7 Бо ті,
хто сплять — сплять уночі, і хто п'є — впивається
вночі. 8 Та оскільки ми належимо дню, то матимемо
самовладання. Вберемося ж у панцир віри й любо-
ві та в шолом надії на спасіння.
9 Бог вибрав нас не для того, щоб терпіли ми гнів
Його, а щоб ми дістали спасіння через Господа на-
шого Ісуса Христа. 10 Він помер за нас, щоб ми, чи
живемо, чи вмерли вже, коли Він прийде, змогли
жити разом із Ним. 11 Тож підбадьорюйте і зміцнюй-
те духовно одне одного, як ви вже це й робите.

† *Він бажає... не знають Бога* Це також можна перекласти як: *«Бог бажає, щоб ви навчилися жити із вашими жінками в святості і з пошаною до Бога».*

Останні настанови й вітання

12 Але благаємо вас, брати і сестри, шануйте тих
послідовників Господніх, хто тяжко трудиться серед
вас, навчаючи і піклуючись про вас. 13 Любіть їх і
ставтеся до них з якнайбільшою повагою за їхню
працю.
Живіть у мирі між собою. 14 Ми благаємо вас, бра-
ття: наставляйте на розум ледарів, втішайте мало-
душних, допомагайте слабким. Будьте терплячі з
усіма.
15 Пильнуйте, щоб ніхто не платив злом за зло, та
завжди намагайтеся робити добро одне одному і
всім людям.
16 Будьте завжди радісні. 17 Постійно моліться.
18 Дякуйте Богові при всіх обставинах, бо саме так
Господь хоче, щоб ви жили в Христі Ісусі.
19 Не давайте згаснути † Духові Святому. 20 Не став-
теся з презирством до пророцтва, 21 але ж зробіть
звичкою для себе все перевіряти, щоб бути певни-
ми у тому, що те чи інше йде від Бога. Тримайтеся
добра, 22 та стережіться всілякого зла.
23 І нехай сам Бог, Джерело миру, зробить вас чи-
стими і відданими Йому. Нехай усе єство ваше —
дух, душа і тіло будуть збережені непорочними до
приходу Господа нашого Ісуса Христа. 24 Бо Той, Хто
покликав вас, здійснить це. Йому можна довірити-
ся.
25 Браття і сестри, просимо, моліться й за нас. 26 Ві-
тайте всіх братів святим поцілунком ††. 27 Заклинаю
вас Господом прочитати цього листа всім братам.
28 Нехай благодать Господа нашого Ісуса Христа бу-
де з вами.

† *Не давайте згаснути Або «не припиняте праці».* †† *свя-
тим поцілунком Або «особливим вітанням».*

2 До Солунян

1 Вітання від Павла, Силуана й Тимофія церкві
солунській, що належить Богу, Отцю нашому і
Господу Ісусу Христу.
2 Благодать вам і мир від Бога Отця нашого і Господа Ісуса Христа.
3 Ми завжди дякуємо Богові за вас, бо маємо на це
добрі підстави: віра ваша так рясно зростає, а любов, яку маєте одне до одного, посилюється. 4 Ми
самі вихваляємося вами перед іншими церквами
Божими, довготерпінням вашим й вірою, незважаючи на всі переслідування й страждання, які ви
зносите.

Павло говорить про суд Божий

5 Це є доказом справедливості суду Божого. Його
мета в тому, щоб ви були гідними Царства Божого.
Саме за нього ви зараз і страждаєте.
6 Справді, Всевишній Бог діятиме справедливо:
Він покарає тих, хто примушує вас страждати. 7 І коли Господь Ісус зійде до нас з небес зі Своїми могутніми Ангелами, то дасть розраду усім, хто страждає разом з нами. 8 Він з'явиться з вогнем палючим і принесе покарання тим, хто не знає Бога і не
приймає Доброї Звістки про нашого Господа Ісуса.
9 Їх буде покарано вічною загибеллю. І не бачити їм
Господа та Його славну могутність у День, коли
прийде Він, щоб прославитися зі Своїми святими
людьми і звеличитися з усіма віруючими. Та ви будете серед них, бо повірили в наше свідчення про
Нього.
11 Ось чому ми весь час молимося за вас. Ми благаємо нашого Бога вподобати вас як людей, гідних
того життя, до якого Він закликав вас. Доброта, яку
маєте ви, викликає бажання робите добре, а віра —
здійснювати те. Тож ми молимося, щоб Господь,
владою Своєю, допоміг вам ще старанніше виконувати усе, що є гідним. 12 Тоді ім'я Господа нашого
Ісуса Христа буде прославлене через вас, і ви прославитеся через Нього. Але це можливе лише завдяки милості нашого Бога і Господа Ісуса Христа.

Багато лиха станеться до пришестя Христового

2 Щодо пришестя Господа нашого Ісуса Христа і
нашої зустрічі з Ним, то ми благаємо вас, брати
і сестри, щоб ви не засмучувалися й не турбувалися, якщо почуєте, що День Господній вже настав. Бо
дехто стверджує, що буцімто це ми росповсюджуємо таке вчення: чи то Дух розповів нам таке, чи то
ми самі таке сказали, чи написали про те в листі.
3 Не давайте нікому обдурювати себе. Я це кажу, бо
День пришестя Господнього не настане доти, доки
не станеться велике обурення і не виявиться чоловік гріха, син загибелі †. 4 Він постане проти всього і
піднесе себе вище всіх так званих «богів», яким поклоняються люди. Він навіть увійде в Божий храм
††, сяде на престол і проголосить себе Господом.
5 Хіба ви забули, що я саме про це казав, перебуваючи з вами? 6 І знаєте ви, що саме зараз стримує
його з'явитися — призначений час для нього ще не
настав. 7 Кажу я це, бо потайні сили беззаконня вже
діють в світі. Однак поки що їх стримано і буде
стримано, аж поки того, хто їх стримує, не буде
прибрано геть. 8 Тоді з'явиться чоловік гріха, і Господь Ісус уб'є його одним лише подихом Своїм,
раз і на завжди знищивши його під час Свого пришестя, й весь світ побачить це.
9 Прихід чоловіка гріха станеться під дією жахливих сил сатани. Він супроводжуватиметься облудними видіннями, знаками та дивами, всякого роду
нечистивими хитрощами й брехнею. Усе це він пустить у хід проти тих, хто на шляху до загибелі, хто
відмовився від любові до істини, яка веде до спасіння. 11 Тому Бог надішле їм хибні сили, що діятимуть
в них, щоб вони повірили в те, що не є істинним.
12 Тож будуть засуджені всі, хто не повірив істині і з
задоволенням коїли зле.

Вас обрали для спасіння

13 Але ми повинні завжди дякувати Богові за вас,
брати і сестри наші. Господь вас любить, бо Він вибрав вас іще з самого початку ‡ для спасіння через
освячення Духом і через віру в істину. 14 До цього
спасіння і закликав вас Бог через Добру Звістку, яку
ми вам проповідували, щоб ви здобули славу Господа нашого Ісуса Христа.
15 Отже, брати і сестри, будьте непохитні й тримайтеся вчення, що прийшло до вас чи то через
Слово, яке ми проповідували, чи через лист наш.
16 А тепер нехай Сам Господь наш Ісус Христос і
Бог, Отець наш, Який виявив Свою любов до нас і
завдяки милості Своїй дарував нам вічну втіху й добру надію, втішить ваші серця і зміцнить вас у
всьому доброму, що ви чините й промовляєте.

---

† *син загибелі Або «який належить пеклу».* †† *храм Можливо, тут йдеться про храм в Єрусалимі.* ‡ *з самого початку Або «бути першими з людей».*

Моліться за нас

3 Браття і сестри, моліться за нас і за те, щоб Послання Господнє швидко поширювалось і здобувало славу, як то сталось у вас. 2 Моліться, щоб ми врятувалися від розбещених і злих людей, бо не всі мають віру в Господа.

3 Але Господь — вірний. Він зміцнить вас і захистить від лукавого. 4 Ми не маємо сумніву в вас перед Господом і впевнені, що ви виконуєте і виконуватимете все, чому ми вас наставляли. 5 Нехай же Господь направляє серця ваші на шлях любові Божої та довготерпіння Христового.

Обов'язок працювати

6 Зараз ми наказуємо вам, брати і сестри, в ім'я Господа нашого Ісуса Христа, щоб ви уникали тих братів, які живуть бездумно і в лінощах, й не слідують вченню, одержаному від нас. 7 Я кажу це, бо ви самі знаєте, що вам потрібно наслідувати нас, бо ми не в лінощах жили з вами. 8 Нічийого хліба ми не їли даремно. І вдень і вночі ми посилено працювали, щоб не обтяжувати нікого з вас.

9 І це не тому, що ми не могли просити вашої допомоги. Ми працювали, щоб забезпечити себе, для того, щоб стати прикладом, гідним наслідування. 10 Отож, коли були з вами, ми наставляли вас таким правилом: «Хто не працює, той не їсть».

11 Ми нагадуємо про це тому, що чуємо, ніби дехто з вас живе в лінощах, не працює, зовсім нічого не робить, а лише втручається в справи інших. 12 Ми наставляємо і закликаємо таких людей в ім'я Господа Ісуса Христа, щоб вони мирно працювали й їли свій хліб. 13 Браття і сестри наші, ніколи не втомлюйтеся творити добро.

14 Якщо хтось не виконує вказівок цього листа, запам'ятайте хто вони такі, і не знайтеся з ними, щоб присоромити їх. 15 Але не ставтеся до них як до ворогів. Краще переконуйте, як братів своїх.

Прощальне звертання

16 Нехай же сам Господь, Джерело миру, дарує вам мир завжди, й усіляким способом. Нехай Він буде з усіма вами. 17 Я, *Павло* , пишу ці вітання й закінчую листа власноручно. І роблю я так у всіх своїх листах. Це є доказом того, що вони — від мене. 18 Я так пишу. Нехай благодать Господа нашого Ісуса Христа буде з усіма вами.

1 До Тимофія

Привітання

1 Вітання від Павла, апостола Ісуса Христа, за
велінням Бога, нашого Спасителя, та Ісуса Христа, надії нашої, до Тимофія, істинного сина мого у вірі. Благодать, милість і мир тобі від Бога Отця і від Ісуса Христа, Господа нашого.

Остерігаймося неправдивого вчення

3 Перед тим, як вирушити до Македонії, я попрохав тебе залишитися в Ефесі. Я хочу, щоб ти наказав деяким людям припинити навчати брехні 4 і не звертати уваги на вигадки і нескінченні родоводи, що приводять лише до суперечок, а не служать задуму Божому, який виконується через віру.
5 Мета цієї настанови — любов, що йде від доброго серця, чистого сумління і щирої віри. 6 Але деякі люди збочили і відхилилися від усього цього, віддавшись безглуздому марнословству, яке не несе ніякої користі. 7 Вони бажають бути вчителями Закону †, та не розуміють ні того, що кажуть, ані того, в чому запевняють.
8 Ми знаємо, що Закон добрий, якщо користуватися ним належним чином. 9 Ми також знаємо, що Закон існує не для праведних, а для порушників і заколотників, непоштивих і грішних, нечестивих і безбожників, убивць батьків і матерів, душогубів, 10 розпусників, мужоложців, работорговців, брехунів, лжесвідків і тих, хто діє проти істинного вчення Божого, 11 яке підкоряється славній Добрій Звістці, що йде від благословенного Бога. Мені було довірено нести її людям.

Подяка за милість Божу

12 Я дякую Ісусу Христу, Господу нашому, Який дав мені сили, бо визнав мене гідним і призначив на служіння Собі, 13 хоч до того я був богозневажником, гонителем Божої церкви і зухвальцем. Але Господь дарував мені прощення, оскільки чинив я те в невірі й незнанні. 14 Та безмірна милість Господа нашого перелилася в мене разом з вірою і любов'ю, які знайшов я в Ісусі Христі.
15 Ось істина, яка гідна повного і безсумнівного сприйняття: Христос Ісус прийшов у цей світ, аби спасти грішників, а я — найгірший з-поміж них. 16 Саме з цієї причини мені було дано милість, щоб, використавши мене, найгіршого з грішників, Христос Ісус зміг би показати Своє довготерпіння, як приклад для тих, хто пізніше повірив би у Нього й отримав вічне життя. 17 Цареві вічному, невмирущому й невидимому, єдиному Богу честь і слава на віки вічні. Амінь.
18 Я довіряю цей наказ тобі, Тимофію, сину мій, згідно з пророцтвами †† про тебе, що були зроблені в минулому, щоб ти міг використати їх у праведному бою віри. 19 Адже ти маєш віру Господа і чисте сумління. Дехто зрікся цього і втратив ‡ свою віру. 20 Серед них Ґіменей і Олександр, яких я передав сатані, щоб вони навчилися не говорити супроти Бога.

Молиться за всіх

2 Насамперед я благаю, щоб прохання, моли-
тви, клопотання й подяки ваші були за всіх людей, 2 а особливо за правителів і тих, хто має владу. Моліться за них, щоб ми мали тихе й мирне життя у повній відданості й шанобливості Господу. 3 Це є добре й приємне Богові, нашому Спасителю. 4 Він хоче, щоб усі люди спаслися й повною мірою пізнали істину.
5 Існує лише один Господь і лише один посередник між Богом і людьми — Ісус Христос, Який Сам був людиною. 6 Він віддав Самого Себе в жертву, щоб викупити всіх людей ‡†, й це свічення прийшло до нас у належний час.
7 Мене ж було призначено проповідником і апостолом, щоб поширювати це свідчення. (Правду кажу я, не брешу!) Мене також було призначено вчителем віри й істини для поган.

Деякі правила для чоловіків та жінок

8 Тож я хочу, щоб усі чоловіки повсюдно молилися. Вони повинні бути відданими Богу і, молячись, нехай здіймають руки без гніву й суперечок.
9 Так само хочу я, щоб жінки одягалися скромно і розумно, в те, що їм личить. Не варто робити розкішних зачісок, прикрашати себе золотом, перлами чи дорогим вбранням. 10 Натомість, як і личить жінкам, що присвятили себе Богові, їм слід прикрашати себе добрими вчинками.

† *Закону Можливо, тут йдеться про юдейський Закон, який Бог дав Мойсею на горі Синай. Див.: Вих. 19 та 20, а також 1 Тим. 1:8.*

†† *пророцтва Все, що казали пророки про життя Тимофія ще до його народження.* ‡ *втратив Або «зруйнував».* ‡† *Він віддав... всіх людей Приніс Себе в жертву як викуп, щоб звільнити всіх людей.*

11 Жінка мусить вчитися мовчки і в повній покірливості. 12 Я не дозволяю жінці навчати або мати
владу над чоловіком. Їй належить бути мовчазною.
13 Кажу я так, бо спочатку Адама було створено, а
потім уже Єву. 14 І не Адама було обдурено, а жінку,
яка впала потім у гріх †. 15 Але жінки, які виконують
свій материнський обов'язок, спасуться, коли житимуть у вірі, любові й святості, а також у стриманості.

Старійшини

3 Істину кажу вам: якщо хтось бажає стати старійшиной в церкві ††, то він прагне виконувати
добру справу. 2 Старійшина ‡ мусить жити таким
життям, щоб люди не могли йому дорікнути. Він повинен мати лише одну жінку; мусить бути стриманим, розсудливим, мати самовладання, бути порядним і гостинним. Йому слід бути доладним учителем. 3 Опікуну також не можна зловживати вином
або бути надто гарячковим; він повинен бути лагідним, миролюбним і не пожадливим до грошей.
4 Він має добре керувати своєю родиною, мусить
дбати, щоб його діти були слухняними й поважали
його. 5 Якщо хтось не знає, як керувати своєю родиною, то як же він зможе піклуватися про Божу церкву?
6 Він не може бути новонаверненим, щоб не запишатися. Інакше він зазнає такого ж осуду, як і диявол за свою пиху.
7 Він також повинен користуватися повагою чужинців, щоб не зганьбитися, не впасти в немилість
і не потрапити до пастки диявольської.

Особливі слуги

8 Так само й особливі слуги повинні бути шанованими людьми, слову яких можна було б вірити. Вони не повинні бути охочі до вина або такі, хто прагне наживи нечесним шляхом. 9 Вони повинні дотримуватися глибоких істин нашої віри, які Бог виявив нам. Сумління їхнє має бути чисте. 10 Ці люди,
передусім мають бути випробувані. І якщо нічого
не буде проти них, лише тоді вони зможуть стати особливими слугами.
11 Так само і жінки ‡‡ мають бути гідними поваги.
Вони не повинні говорити зле про інших, але мають бути стримані й вірні у всьому.
12 Чоловікам, які є особливими слугами, слід мати
лише одну жінку ##. Вони мусять керувати добре
своїми дітьми і своїм господарством. 13 Бо той, хто
добре служить, здобуде почесне місце для себе й
досягне великої впевненості у вірі в Ісуса Христа.

Таємниця нашої віри

14 Пишу я вам про це, хоча маю надію незабаром
прийти до вас, 15 щоб, якщо затримаюсь, ви знали,
як слід поводитися в Божому домі ‡‡†, який є церквою Бога живого, стовпом і основою правди.
16 Безперечно, великою є таємна істина нашої віри:

Він ## з'явився нам в тілі людському,
Духом довів § Він Свою правоту;
Його бачили Ангели.
Благовість про Нього рознеслась
поміж народами.
В Нього повірили люди всього світу,
і був Він взятий у славі на Небеса.

Попередження про лжевчителів

4 Дух ясно каже, що настануть часи, коли дехто
зневіриться. Вони наслідуватимуть облудних
духів і дотримуватимуться вчень, що приходять від демонів. 2 Ці вчення йтимуть від лицемірів — брехунів, які невзмозі розрізнити добре і зле, неначе
їхнє сумління було зруйноване розжареним залізом. 3 Вони заборонятимуть людям одружуватися й
навчатимуть їх відмовлятися від деякої їжі, створеної Богом на те, щоб і віруючі, й ті, хто пізнав істину, із вдячністю споживали її. 4 Бо все створене Богом — добре, і ніщо не повинно відкидатися, якщо
воно прийняте з вдячністю. 5 Адже все освячується
словом Божим і молитвою.

Будь добрим слугою Ісуса Христа

6 Якщо навчиш цього братів і сестер своїх, то це
буде свідченням того, що ти є добрим слугою Ісуса
Христа. Ти покажеш, що зростав в істинній вірі та
доброму вченні, які ти наслідував. 7 Уникай мирських байок, які суперечать істині Господній. Краще
постійно вчись віддано служити Богу. 8 Тілесні вправи цінні лише в одному, а служба Богу має загальну
цінність, бо вона несе благословення, як у цьому
житті, так і в майбутньому. 9 Ось істина, яку слід
повністю дотримуватися: 10 ми покладаємо свої надії на живого Бога, Який є Спасителем усіх людей і,
насамперед, віруючих. Ось заради чого ми тяжко
трудимося й боремося.
11 Проповідуй і навчай цього. 12 Нехай ніхто не
зневажає тебе за твою молодість. Але будь взірцем
для віруючих у слові своєму, поведінці, любові, у
своїй вірі, у чистоті життя свого.
13 Доки я не прийду, і далі читай людям Святе Писання й заохочуй і навчай їх. 14 Не нехтуй даром
своїм, який був даний тобі через пророцтва §†, коли
старійшини поклали свої руки на тебе. 15 Піклуйся
про ці обов'язки весь час. Віддайся їм, і тоді твої

† *І не... гріх Демон обдурив Єву, а вона була причиною того, що Адам згрішив. Див.: Бут. 3:1-13.* †† *старійшиной в церкві Або «той, хто бажає опікати».* ‡ *Старійшина Буквально «опікун». Див.: «старійшина (Новий Заповіт)».* ‡† *жінки Це можна перекласти як «жінки, які були особливими слугами» (Див.: Рим. 16:1) або «дружини особливих слуг».* ‡‡ *одну жінку Або «вірному у шлюбі».*

‡‡† *Божому домі Або «Божій родині». Це може означати, що народ Божий є храмом Божим.* ### *Він Або «Христос», буквально «Хто». Деякі грецькі рукописи містять «Бог».* § *Духом довів Або «у Своєму духовному вигляді».* §† *пророцтва Все, що казали пророки про життя Тимофія ще до його народження.*

успіхи стануть очевидними для всіх. 16 Дбай про
своє життя і вчення. Будь наполегливим у цьому,
бо так ти спасеш і себе, і тих, хто тебе слухає.

Про стосунки між людьми

5 Ніколи не докоряй старшому, а вмовляй його,
наче батька свого. З молодими ж чоловіками
поводься, наче з братами. 2 Стався до старших жі-
нок, як до матерів, а до молодших — як до сестер, з
цілковитою чистотою і повагою.

Про вдів

3 Піклуйся про вдів, які насправді потребують до-
помоги. 4 Якщо вдова має дітей чи внуків, то нехай
вони насамперед навчаються побожно дбати про
свою власну родину, і так вони віддадуть належне
своїм батькам, бо то бажано Богові. 5 Вдова, яка на-
справді потребує допомоги — самотня, про яку не-
має кому подбати, тільки на Бога покладає вона
свою надію. День і ніч вона молиться, благає Бога
допомогти їй. 6 Вдова ж, яка живе в своє задоволен-
ня, насправді мертва, хоч і живе. 7 Тож дайте людям
Божим ці настанови, щоб ніхто не мав права їм до-
рікнути.
8 Якщо ж хтось не піклується про ближніх, а осо-
бливо про власну родину, той зрікається віри. Той
поводиться гірше за невіруючого.
9 Вдову можна вносити до списку †, якщо їй що-
найменше років шістдесят і якщо вона мала лише
одного чоловіка ††, й відома тим, що робить добро
людям, виростила своїх дітей, була гостинна, обми-
вала ноги ‡ Божим людям, допомагала тим, хто по-
трапив у біду, та якщо присвятила себе добрим
вчинкам.
11 Але відмовляй в цьому молодшим вдовам, бо
коли їхні тілесні бажання беруть гору над відда-
ністю Христу, то вони знову хочуть заміж. 12 І тоді во-
ни гідні осуду, бо порушують первісну обітницю.
13 Разом із тим вони звикають ледарювати і, ходячи
з дому в дім, базікають про що не слід. Вони не
тільки стають ледачими, а й розпускають плітки і
втручаються в чужі справи. 14 Тому мені хотілося б,
щоб молодші вдови виходили заміж, виховували
дітей, вели господарство й не давали приводу во-
рогам нашим для лихослів'я. 15 Кажу так, бо деякі
вдови збочили й пішли за сатаною.
16 Якщо віруюча жінка має у своїй родині вдів, то
нехай сама ‡† підтримує їх, щоб не обтяжувати цер-
кву, яка повинна допомагати тим вдовам, які
справді того потребують.

Про старійшин та деякі інші справи

17 Старійшини, які добре керують церквою, гідні
подвійної шани ‡‡, особливо ті, хто проповідує і на-
вчає. 18 Бо у Святому Писанні сказано: «Не зав'язуй
рота волові, що молотить» ‡‡†. І ще: «Кожен робі-
тник гідний своєї платні» ‡‡‡.
19 Не приймай звинувачень проти старійшин, хіба
що їх підтвердять два або три свідки. 20 Перед усією
церквою осуджуй тих, хто вперто грішить, щоб то
було попередженням усім.
21 Перед Богом, Ісусом Христом та вибраними Ан-
гелами я урочисто наказую тобі дотримуватися
всього цього без упередження. Нічого не роби з
пристрасті або схильності до когось.
22 Не покладай нерозважливо на жодного руки,
щоб посвятити його у старійшини. Не розділяй чу-
жих гріхів, та залишайся завжди чистим і бездога-
нним.
23 Тимофію, у подальшому, не пий лише воду.
Вживай потроху й вино. Це корисно для шлунку, і
ти не будеш так часто хворіти.
24 Гріхи одних людей очевидні, та є ознакою неми-
нучого засудження, але гріхи інших відкриваються
лише згодом. 25 Так само й добрі вчинки: деякі з них
помітні одразу, а деякі, навіть якщо їх важко розгле-
діти, не можуть бути сховані назавжди.

Раби й пани

6 Усім рабам, які працюють під тяжким ярмом
невіруючих панів, слід вважати володарів своїх
гідними усілякої пошани, щоб не ганьбити ім'я Бо-
же і вчення наше. 2 Ті ж раби, які мають хазяїв віру-
ючих, не повинні зневажати їх, бо вони — брати у
вірі. Їм слід служити ще завзятіше, оскільки ті, на
кого вони працюють — брати у вірі, яких вони по-
винні любити.
Наставляй і навчай людей чинити так!

Хибні вчення та істинні багатства

3 Якщо деякі люди навчають інакше і не згодні з
благотворними вченнями Господа нашого Ісуса
Христа і з ученням про істинне служіння Богові, 4 то
вони — самовдоволені і нічого не розуміють. Вони
мають хвору пристрасть до суперечок і словоблуд-
ства, від яких виникають заздрість, сварки, накле-
пи, лукаві підозри 5 і постійна колотнеча поміж лю-
дьми. Вони спантеличені й позбавлені істини, та
вважають, що служіння Богові — це шлях до нажи-
ви.
6 Звісно, служіння Богові й насправді є великим
багатством, але тільки коли воно приносить задо-
волення людині від того, що вона вже має. 7 Бо ми
нічого не принесли в цей світ, і то зрозуміло, що ні-

† *списку* Кожна церква мала список вдів, які потребували допомоги. †† *мала лише одного чоловіка* Або «була вірною своєму чоловікові». ‡ *обмивала ноги* Або «служила потребам». ‡† *жінка... сама* У деяких грецьких рукописах наводиться «чоловік або жінка... він/вона».

‡‡ *подвійної шани* Або «подвійної платні». ‡‡† *Цитата приведена з книги Повт. Закону 25:4.* ‡‡‡ *Цитата приведена з книги Лк. 10:7.*

чого не заберемо з собою. 8 Маючи що поїсти і в
що вбратися, будемо щасливими з цього. 9 Хто хоче
збагатитися, потрапляє у пастку спокуси й безлічі
безглуздих та шкідливих бажань, які штовхають
людей на лихо й загибель. 10 Бо любов до грошей
— корінь усілякого зла. Деякі люди у своєму потягу
до них відійшли від справжньої віри й завдали собі
багато горя і болю.

Про що не варто забувати

11 Ти ж, чоловіче Божий, уникай усього цього. Ве-
ди праведне життя і борись за служіння Богу, за ві-
ру, любов, довготерпіння й лагідність. 12 Борися що
є сили, щоб не втратити віри своєї. Виграй змага-
ння за вічне життя, до якого ти був покликаний
прийнявши Ісуса Христа — чудову істину, про яку
ти відкрито свідчив багатьом людям.
13 Я наказую тобі перед Богом, Який дає життя
всьому, і перед Ісусом Христом, Який свідчив про ту
ж саму чудову істину перед Понтієм Пилатом: 14 без-
доганно і чисто виконуй те, що тобі наказано, аж
поки не прийде Господь наш Ісус Христос. 15 Бог від-
криє нам це у належний час. Він — благословенний
і єдиний Господар, Цар царів і Володар володарів.
16 Він єдиний має безсмертя. Він живе у світлі нед-
осяжному. Його ніхто не бачив і не може побачити.
Честь Йому і влада вічна! Амінь.
17 Наказуй багатим у цьому світі, щоб не були пи-
хатими, щоб покладали свої надії не на багатство
(воно таке нестійке), а на Бога, Який щедро забез-
печує нас усім для нашого задоволення. 18 Наказуй
їм творити добро й збагачуватися цим, бути ще-
дрими й охоче ділитися тим, що вони мають. 19 Цим
вони складуть собі скарб Небесний — добру основу
для майбутнього, щоб одержати істинне життя.
20 Тимофію! Бережи все те, що довірено тобі Го-
сподом. Уникай безбожних порожніх балачок, та
так званих «істин», що брехливо називаються «зна-
нням». 21 Бо дехто прийняв його і через те відійшов
від віри нашої.
Нехай благодать Божа буде з усіма вами.

2 До Тимофія

Вітання

1 Вітання від Павла, волею Божею апостола Ісуса Христа, посланого розповісти людям про
обітницю життя в Ісусі Христі, до Тимофія, улюбленого сина. Нехай благодать, милість і мир від Бога
Отця і від Господа нашого Ісуса Христа будуть з тобою.

Подяка і заохочення

3 Я дякую Богові, Якому служу, як і прабатьки мої,
з чистим сумлінням, що постійно згадую тебе у своїх молитвах вдень і вночі. 4 Пам'ятаючи сльози твої,
я палко бажаю побачити тебе, щоб сповнитися радістю. 5 Я згадую про твою щиру віру, яку перше мали твоя бабуся Лоїда і твоя матір Евнікія. Я певний,
що ти маєш таку ж саму віру.
6 Тому нагадую тобі, і надалі розпалюй полум'я дару Божого, що ти дістав, коли я поклав свої руки на
тебе. 7 Бог дарував нам не Дух боягузства, а дух сили, любові й самовладання.
8 Тож не соромся свідчити про Господа нашого і
не соромся мене, кинутого за грати заради Нього.
Приєднайся до мене в стражданнях моїх за Добру
Звістку з силою, дарованою тобі Богом.
9 Всевишній спас нас і покликав до святого життя
не за те, що ми зробили, а через волю Його і благодать, які були вже дані нам в Христі Ісусі перед початком часів. 10 Але лише тепер вона виявилася
нам, коли прийшов Ісус Христос, наш Спаситель.
Він знищив смерть й, через Добру Звістку, відкрив
нам шлях до життя і безсмертя.
11 Для того, щоб поширювати цю Добру Звістку,
мене було призначено проповідником, апостолом і
вчителем. 12 І саме з цієї причини зараз я страждаю,
але не соромлюся, бо знаю Того, в Кого повірив. Я
певний, що Він здатний захистити усе, що довірив
мені †, аж поки той День не настане.
13 Тримайся того зразка істинного вчення, що почув від мене, роби це з вірою і любов'ю, які ми маємо в Ісусі Христі. 14 Зберігай це дорогоцінне вчення,
яке було довірено тобі Духом Святим, котрий живе
в нас. 15 Як ти знаєш, усі, хто з Азії, покинули мене.
Серед них Фіґел та Ґермоґен. 16 Нехай Бог явить милість дому Онисифора, бо він багато разів підбадьорював мене і не соромився, що я знаходився у
в'язниці. 17 Навпаки, прибувши до Рима, він наполегливо розшукував мене, аж поки не знайшов.
18 Нехай же Господь пішле йому милість того Дня.
Ти сам дуже добре знаєш, скільки він допомагав
мені в Ефесі.

Вірний воїн Ісуса Христа

2 Щодо тебе, Тимофію, сину мій, будь сильним
благодаттю, яка в Ісусі Христі. 2 Все, що ти чув
від мене у присутності багатьох свідків, довір надійним людям, які будуть спроможні навчати також й
інших. 3 Як добрий воїн Ісуса Христа, приєднайся до
моїх страждань. 4 Жоден воїн не зв'язує себе з цивільним життям, бо намагається догодити своєму
командирові. 5 А якщо хтось бере участь у змаганнях, то не одержить вінця переможця, борючись не
за правилами. 6 Землероб, який старанно працює,
повинен першим одержати свою частку врожаю.
7 Я хочу, щоб ти подумав над тим, що я кажу, а Господь дасть тобі розуміння всього.
8 Завжди пам'ятай про Ісуса Христа, нащадка Давидова. Він воскрес із мертвих і у цьому суть Доброї Звістки, що я проповідую. 9 Заради неї я страждаю, мене навіть закували в кайдани, мов злодія
якогось. Але Слово Боже не закуєш!
10 Тому я терплю все заради людей, вибраних Богом, щоб і вони одержали спасіння в Ісусі Христі разом з вічною славою. 11 Ось істина, що заслуговують на довіру:

Якщо ми померли разом із Христом,
то також і житимемо з Ним.
12 Якщо ми тримаємося віри нашої навіть у стражданнях,
то царюватимемо разом із Ним.
Якщо ми скажемо, що не знаємо Його,
то й Він зречеться нас.
13 Якщо ми станемо невірними,
то Він лишатиметься вірним,
бо Він не може зректися Самого Себе.

Твою працю схвалено

14 Постійно нагадуй людям про ці істини. Попереджай їх урочисто перед Богом не сперечатися про
слова. Такі суперечки не приводять до добра, а лише шкодять тим, хто слухає. 15 З усіх сил намагайся
бездоганним постати перед Богом, як той робітник,
якому немає чого соромитися і який навчає Послання Божої правди з усією прямотою.

† *довірив мені Або «довірив Йому».*

16 Уникай порожніх, нечестивих розмов, бо вони
все далі відвертають людей від Бога. 17 Їхнє хибне
вчення ширитиметься, мов ракова хвороба. Серед
таких людей Ґіменей і Філет. 18 Вони відступили від
істинного вчення, кажучи, що воскресіння уже від-
булося. Тож вони руйнують віру в деяких людей.
19 Проте міцна і надійна основа, що Бог заклав,
стоїть непохитно. Вона позначена такими словами:
«Господь знає тих, хто належить Йому» †. І ще: «Ко-
жен, хто визнає ім'я Господнє, повинен відвернути-
ся від зла».
20 У великому домі є посуд не лише із золота та
срібла, але й дерев'яний чи глиняний: один для
урочистостей, а інший — для повсякденного вико-
ристання. 21 Господь має для тебе особливе призна-
чення! Тож очистися від усього зла, і тоді ти станеш
немов та посудина для почесного використання,
яка є святою і корисною Господарю, придатною до
всякої доброї справи.
22 Сторонися хибних бажань юнацьких, але пра-
гни праведного життя, віри, любові та миру разом з
усіма тими, хто закликає Господа від щирого серця.
23 Завжди уникай нерозумних і безглуздих суперечок, адже сам знаєш, що вони призводять до сварок. 24 Бо слуга Господній повинен не сперечатися, а бути люб'язним до всіх людей, терпеливим і здібним у навчаннях своїх. 25 Ти маєш з лагідністю навчати своїх опонентів, маючи надію, що Бог подарує їм каяття і приведе їх до пізнання істини. 26 Тоді, можливо, вони отямляться й звільняться від диявольських тенет, які їх тримали у полоні.

Останні дні

3 Запам'ятай, що в останні дні для нас настануть
тяжкі часи. 2 Люди будуть себелюбними, пожа-
дливими, хвальками, зухвалими, зневажливими,
непокірними своїм батькам, недобрими й безбо-
жними. 3 В них не буде любові до інших, вони не
вибачатимуть, будуть наклепниками, втратять са-
мовладання, стануть жорстокими ненависниками
всього доброго. 4 Вони будуть зрадниками, необа-
чними, пихатими, любитимуть розваги, а не Бога.
5 Вони будуть удавати себе за побожних людей, але
відкинуть істинну силу віри. Завжди уникай таких!
6 Кажу тобі, бо дехто з них прокрадеться в оселі й
заволодіє душами легковажних жінок, обтяжених
гріхами й керованих усілякою хіттю. 7 Такі жінки
завжди бажають вчитися чомусь новому, але нікол
не можуть досягти певного розуміння істини.
8 Як Яній та Ямврій †† супротивилися Мойсею, так і
ці люди противляться істині. Ці спантеличені люди
відступилися від справжньої віри, та проповідують
хибне вчення. 9 Та недалеко вони підуть, бо їхня не-
розсудливість виявиться для всіх так само, як і без-
глуздя Янія та Ямврія стала очевидна.

Останні настанови

10 Та тобі відомо про мене все: вчення і життя моє,
прагнення і віра моя, довготерпіння, любов і стій-
кість моя. 11 Ти знаєш про мої гоніння і страждання
й про те, що зі мною трапилося в Антиохії, Іконії та
Лістрі, про ті страшні гоніння, що я зазнав! Але Го-
сподь врятував мене від них усіх. 12 Зрештою всіх,
хто хоче жити праведно у відданості Богу в Ісусі
Христі, будуть переслідувати. 13 Злі люди й шахраї
стануть ще гіршими, та, обманюючи інших, дурити-
муть самих себе.
14 Що ж до тебе, то й далі роби те, чого навчився і
у чому переконався, бо ти знаєш тих людей, які
вчили тебе й можеш довіряти їм. 15 Ти також знаєш
з самого дитинства Святе Писання. Воно може на-
ділити тебе мудрістю, що веде до спасіння через віру
в Ісуса Христа. 16 Усе Святе Писання, оскільки воно
надихане Богом, корисне для навчання істини зате-
тих грішників, для виправлення помилок і для ви-
ховання в праведності, 17 щоб кожна людина Божа
була здатна й готова виконати будь-яку добру спра-
ву.

4 Я закликаю тебе перед Богом та Ісусом Хри-
стом, Який судитиме живих і мертвих, й роблю
це заради нового пришестя Христа і заради Його
Царства. 2 Проповідуй усім Слово Боже! Будь гото-
вий виконувати своє завдання повсякчасно і за
будь-яких обставин. Переконуй, попереджай, під-
бадьорюй людей, уважно і терпляче навчаючи!
3 Кажу я все це, бо час прийде, коли люди не захо-
чуть слухати істинне вчення, а за своїми власними
бажаннями вибиратимуть собі вчителів, які своїм
навчанням будуть лестити їхній слух. 4 І відвернуть
вони свої вуха від істини, й привернуть свою увагу
до брехливих балачок. 5 Але ти повинен володіти
собою за будь-яких обставин, терпіти страждання,
виконуючи труд проповідника Доброї Звістки і не
полишаючи служіння, дорученого тобі Богом.
6 Прийшов вже час мені полишити цій світ, та жи-
ття моє незабаром буде принесене в пожертву Все-
вишньому. 7 Я брав участь у благородних змаган-
нях, я завершив біг і не полишив вірного служіння
Богу. 8 Тепер вінець переможця чекає на мене —
нагорода за життя праведне. Господь, справедли-
вий Суддя, даруватиме його мені того Дня. І не ли-
ше мене Він нагородить, але й усіх тих, хто з лю-
бов'ю чекає на Його прихід.

Дещо про себе

9 Постарайся прийти до мене якомога швидше, бо
Димас залишив мене і пішов до Солуні, оскільки він
занадто сильно любив цей світ. Крескент пішов до
Ґалатії, а Тит — до Далматії. 11 Лука — єдиний, хто
ще залишився зі мною. Знайди Марка і приведи
його з собою, бо він може мені допомогти в моїй
праці. 12 Я посилаю Тихика до Ефеса.

† *Цитата приведена з книги Числ. 16:5.* †† *Яній та Ямврій Можливо, вони були магами, які виступали про Мойсея у суді перед фараоном. Див.: Вих. 7:11-12, 22.*

13 Коли йтимеш, то захопи плаща мого, що я залишив у хаті Карпа в Троаді, а також мої книги, особливо пергаментні сувої.
14 Олександр, коваль, завдав мені багато шкоди. Господь відплатить йому за все, що він скоїв.
15 Остерігайся його й ти, бо він противився нашому вченню.
16 Коли я вперше мав захищатися, то ніхто не прийшов підтримати мене — всі залишили мене. Нехай це не буде зараховане Богом проти них. 17 Але Сам Господь був зі мною і дав сили, щоб мені вдалося усюди проголосити Добру Звістку, й щоб усі погани могли почути її. Тож, я вирвався з пащі лева.
18 Господь рятуватиме мене від усілякого злого нападу і благополучно приведе до Свого Царства Небесного. Слава Йому на віки вічні. Амінь.

Заключні настанови

19 Вітай Прискиллу та Акилу, а також родину Онисифора. 20 Ераст зоставатися в Коринті. Я лишив Трохима в Мілеті через те, що він був хворий. 21 Постарайся прийти до початку зими. Евул вітає тебе, а також Пуд, Лін, Клавдія та всі брати і сестри.
22 Нехай Господь буде з тобою. Нехай благодать Божа буде з вами.

До Тита

Привітання

1 Вітання від Павла, слуги Божого й апостола Ісуса Христа. Мене було послано поширювати віру Богом обраних людей і сприяти повному пізнанню істини, що пов'язана з відданим служінням Богові, 2 і таким чином дати обраним Богом людям надію на вічне життя. Бог, Який не обманює, пообіцяв вічне життя ще до початку часів. 3 У належний час Він відкрив Слово Своє в проповіді, дорученій мені наказом Бога, нашого Спасителя.

4 Пишу я до Тита, мого істинного сина у нашій спільній вірі. Благодать і мир тобі від Бога Отця і від Ісуса Христа, Спасителя нашого.

Титова праця на Криті

5 Я залишив тебе на Криті ось для чого: щоб ти довів до пуття незакінчене і настановив старійшин у всіх містах, як я тобі наказував. 6 Треба поставити людей цілком бездоганних, які мають лиш одну жінку † і діти яких також повинні вірити ††, і не повинні бути звинуваченими в розпусті й непокорі. 7 Старійшина ‡, як той, кому довірена Божа робота, мусить бути бездоганним, незухвалим, врівноваженим, не повинен бути п'яницею, запальним або корисливим. 8 Він повинен бути гостинним, розсудливим, має любити все добре, жити праведно, бути побожним, мусить володіти собою. 9 Він має твердо дотримуватися правдивого Послання, якого його навчали, щоб заохочувати людей істинним ‡‡ Словом Божим і спростовувати хибні вчення.

10 Це дуже важливо, оскільки є багато заколотників, які верзуть нісенітниці і вводять в оману інших. Я кажу особливо про віруючих-юдеїв ‡‡. 11 Їх необхідно змусити замовкнути. Вони руйнують цілі сім'ї, навчаючи того, чого не повинні навчати. І роблять це для того, щоб домогтися вигоди нечесним шляхом!

12 Один із їхніх пророків сказав:
«Критяни — завжди брехуни,
злі й ледачі ненажери».
13 Це правда. Отже, завжди суворо докоряйте їм, щоб вони стали здоровими в своїй вірі, 14 і більше не звертали уваги на юдейські міфи чи на заповіді тих, хто відвернувся від істини.

15 Для чистих усе чисте, а для заплямованих гріхом і невіруючих немає нічого чистого. Їхній розум і сумління опоганені. 16 Вони твердять, що знають Бога, та вчинками своїми зрікаються Його. Вони гидкі й непокірливі, й довели, що неспроможні ні на які добрі діла.

Дотримуйтеся істинного вчення

2 А ти сам завжди говори лише те, що відповідає істинному вченню. 2 Навчай літніх чоловіків мати самовладання, бути поважними, мудрими й стійкими у вірі, любові й терпінні. 3 Також літніх жінок навчай, щоб вони поводилися, як належить святим людям. Вчи їх не бути плітками й не зловживати міцними напоями. Вони повинні навчати інших добру, 4 наставляти молодших жінок любити своїх чоловіків і дітей, бути розсудливими й чистими, дбати про своє господарство, бути добрими, коритися чоловікам своїм. І тоді ніхто не зможе ганити Боже Послання.

6 Молодих людей так само спонукай бути розсудливими. 7 У всьому сам будь взірцем добрих вчинків. У вченні своєму виявляй чесність і серйозність. 8 Хай мова твоя буде благотворною, щоб ніхто не зміг її засудити. І тоді ті, хто проти тебе, будуть присоромлені, бо нічого лихого сказати проти нас не зможуть.

9 Навчай рабів бути покірливими у всьому своїм панам, догоджати їм і не суперечити. 10 Навчай їх не красти в панів, а виявляти повну вірність, щоб у всьому вони могли принести честь вченню, що йде від Бога, Спасителя нашого.

11 Бо милість Божа, яка приносить спасіння, виявилася всім людям. 12 Вона вчить нас, що нам слід відмовитися від безбожності та мирських бажань. Вона вчить, що в цьому світі ми маємо жити розсудливо, праведно і благочесно, 13 поки ми чекаємо того благословенного Дня, на який маємо надію, коли виявиться слава нашого великого Бога і Спасителя Ісуса Христа. 14 Він віддав Себе за нас, щоб врятувати нас від усілякого зла і очистити нас, як людей, які належать лише Йому й ревних до добрих справ.

15 Розповідай людям про все це. Підбадьорюй і докоряй з повним повноваженням. Не дозволяй нікому зневажати тебе.

† *мають лиш одну жінку Або «вірні у шлюбі».* †† *повинні вірити Це може перекладатися як «надійні» або «вірні Господу». Також Див.: 1 Тим. 3:4.* ‡ *Старійшина Буквально «опікун». Див.: «старійшина (Новий Заповіт)».* ‡‡ *істинним Буквально «здоровим». Також Тит. 2:1.* ‡‡ *віруючих-юдеїв Буквально «обрізаних». Див.: Дії 11:2; Гал. 2:12.*

Про праведне життя

3 Нагадуй людям, щоб корилися правителям та
владі, слухалися їх, щоб були готові до добрих
справ, 2 не зводили ні на кого наклеп, хай будуть
мирними й лагідними, чемними з усіма людьми.
3 Кажу так, бо й ми були колись нерозумні, неслу-
хняні й обдурені. Ми були рабами пристрастей та
різноманітних утіх. Ми жили у злобі та заздрощах.
Нас ненавиділи, і ми ненавиділи одне одного.
4 Та виявилися доброта й любов Бога,
Спасителя нашого, до всього людства.
5 Він урятував нас, і це сталося не через те,
що ми зробили в праведності,
а завдяки Його милосердю.
Він спас нас омовінням,
в якому люди народжуються знову
й оновлюються завдяки Святому Духові.
6 Він щедро пролив на нас Святий Дух
через Ісуса Христа, Спасителя нашого.
7 Нас названо невинними завдяки милості Божій,
ми могли стати спадкоємцями вічного життя,
в чому і є наша надія.
8 Це істинні слова. Я хочу, щоб ти говорив про це
впевнено, щоб ті, хто повірив у Бога, прагнули чи-
нити добро і те, що гідне хвали й корисне людям.
9 Цурайся нерозумних суперечок, різних балачок
про родоводи, чвар і сварок про Закон, бо вони
безкорисні й марні. 10 Уникай тих, хто після перш-
го, а потім і другого попередження все ж таки й
продовжує чинити розбрат. 11 Бо ти знаєш, що така
людина відвернулася від правильного шляху й гр-
шить. Вона сама себе засудила.

Прощання

12 Коли я пришлю до тебе Артема чи Тихика, то
зроби все від тебе залежне, щоб прийти до Никопо-
ля і зустріти мене, бо я вирішив там перезимувати.
13 Роби все від тебе залежне, щоб допомогти закон-
нику Зині й Аполлосу у всьому, що їм потрібно для
подорожі, щоб нічого їм не бракувало.
14 Наші люди повинні навчитися дбати про те, як
творити добро й допомагати усім, хто потребує до-
помоги, щоб життя їхнє не було безплідне. 15 Всі,
хто зі мною, вітають тебе. Вітай і ти всіх, хто любить
нас у вірі. Нехай благодать Божа буде з усіма вами.

До Филимона

Привітання

1 Вітання від Павла, в’язня заради Ісуса Христа, і
Тимофія, брата нашого, Филимонові, дорогому
другові нашому і соратнику. 2 Також Апфії, сестрі на-
шій, та Архипові, сподвижнику нашому, і церкві,
яка зустрічається в домі твоєму.
3 Благодать і мир вам від Бога, Отця нашого, і від
Господа Ісуса Христа.

Любов і віра Филимонова

4 Я завжди дякую Богові, згадуючи тебе в своїх мо-
литвах, 5 бо я чую про твою віру в Господа Ісуса і
любов до всіх святих людей Божих. 6 Я молюся, щоб
віра, яку ти поділяєш з нами, привела тебе до розу-
міння всього того доброго †, що ми маємо в Христі.
7 Брате мій, твоя любов і допомога людям Божим
були їм великим надхненням, а для мене — радістю
і втіхою.

Прийми Онисима, як брата свого

8 Отже, як брат твій у Христі †† я можу наважитися
вказати тобі, що мусиш робити. 9 Але ж я не нака-
зую, а закликаю тебе в ім’я любові. Благаю тебе я,
Павло, старий чоловік, а зараз ще й в’язень в ім’я
Ісуса Христа. 10 Я прошу тебе заради сина свого,
Онисима, батьком якого я став у в’язниці. 11 Колись
він був непотрібний тобі, та зараз він став кори-
сний ‡ не лише тобі, а й мені.
12 Я посилаю його назад до тебе, але ж мені так
важко це робити, ніби я віддаю тобі власне серце.
13 Мені б хотілося затримати його тут зі мною, щоб
він послужив мені замість тебе, поки я у в’язниці за
Добру Звістку. 14 Та я не хотів нічого робити без тво-
єї згоди, щоб будь-який добрий вчинок твій був не
з примусу, а з твоєї доброї волі.
15 Можливо, він для того і був розлучений з тобою
ненадовго, щоб ти назавжди прийняв його до себе,
16 вже не як раба, але вище за раба — як свого улю-
бленого брата. Я дуже люблю його, але ти полю-
биш його ще дужче, і не просто як людину, а й як
брата в Господі.
17 Якщо ти вважаєш мене другом своїм, то прийми
Онисима, як ти прийняв би мене. 18 А якщо він чи-
мось скривдив тебе або заборгував щось, то зара-
хуй це мені. 19 Я, Павло, пишу це власноручно: я по-
верну тобі цей борг, не кажучи вже про те, що ти
зобов’язаний мені своїм життям. 20 Тож, будь ласка,
як справжній учень Господній і брат мій у Христі,
задовольни прохання моє ‡†. Зробивши це, ти під-
бадьориш і підтримаєш серце моє. 21 Я пишу тобі,
маючи впевненість, що ти послухаєшся, і знаю, що
ти зробиш навіть більше, ніж я кажу.
22 Також приготуй, будь ласка, помешкання для
мене, бо маю надію, що молитвами вашими повер-
нуся до вас безпечно.

Заключні вітання

23 Епафрас, мій товариш по ув’язненню в ім’я Хри-
ста Ісуса, вітає тебе. 24 Вітають також Марко, Ари-
старх, Лука і Димас, соратники мої.
25 Нехай благодать Господа Ісуса Христа буде з ду-
хом вашим.

† *того доброго Або «кожного благословення».* †† *як брат твій у Христі Або «владою, яку маю у Христі».* ‡ *непотрібний... корисний У цьому вірші Павло використовує гру слів, основану не імені «Онисим», яке з грецької перекладається як «корисний».*

‡† *задовольни прохання моє У цьому вірші Павло використовує гру слів, основану не імені «Онисим» та дієслові, яке має схожий корінь.*

До Євреїв

Господь говорив до нас через Свого Сина

1 У минулому Бог багато разів і різними способами спілкувався з нашими предками через
пророків. 2 Та цими останніми днями Він знову говорив до нас через Сина Свого, Якому призначив у
спадок усе суще. Та й весь світ Бог створив через
Сина Свого. 3 Він — сяйво Божої слави і точна подоба сутності Божої. Все на світі тримається через могутнє Слово Сина Божого. Він дав людям очищення
від гріхів і за те посів Своє місце по праву руку † від
Всевишнього на небесах. 4 Він був набагато величніший за Ангелів, так само, як і ім'я, що Він успадкував, є вищим від їхніх імен.
5 Бо до кого з Ангелів Бог звертався коли з такими
словами:
«Ти Син Мій,
сьогодні Я став Твоїм Отцем».
Псалми 2:7

Або про кого з Ангелів говорив Він таке:
«Я буду Батьком Йому,
а Він стане Моїм Сином?»
2 Книга Самуїлова 7:14

6 Та й знову ж таки: коли Бог приніс Свого Первістка
в світ ††, Він сказав:
«Хай усі Ангели Божі вклоняються Йому» ‡.
7 А про Ангелів Бог сказав:
«Він робить Ангелів Своїх вітрами ††,
і слуги Його стають спалахами вогню».
Псалми 104:4

8 Разом з тим про Сина сказано так:
«Престол Твій, Боже,
то є Твій престол на віки вічні.
Закони праведності —
то закони Твого царства.
9 Бо праведність Ти цінував завжди
й завжди ненавидів Ти кривду.
Тож Бог, Твій Бог Тебе обдарував
такою великою благодаттю,
як більш нікого з-поміж Твоїх побратимів».
Псалми 45:7-8

10 І ще:
«Спочатку, Господи,
Ти заклав землі основу,
і небо — також плід Твоїх зусиль.
11 Колись настане їм кінець,
а Ти залишишся навічно;
вони геть зносяться, немов старе вбрання.
12 Ти згорнеш їх, мов плащ,
й тоді заміниш шатами новими.
А Ти — ніколи не міняєшся,
і нема кінця Твоїм рокам».
Псалми 102:25-27

13 До кого з Ангелів Бог звертався з такими словами:
«Сядь по праву руку від Мене,
доки не покладу Я ворогів Твоїх
до ніг Твоїх?» ‡‡
Псалми 110:1

14 Ангели є духами, які служать Богу. Він посилає їх на допомогу тим, кому призначено здобути спасіння.

Наше спасіння більш велике ніж Закон

2 Через те ми мусимо уважніше прислуховуватися до того, чого нас навчають, щоб не збитися з путі праведного. Слово Боже, що було сказане Ангелами, підтвердилося, а непокора завжди приводила до належного покарання. 3 То як же нам уникнути кари, якщо ми нехтуємо цим великим спасінням? Це спасіння першим проголосив Господь наш, а потім його підтвердили для нас ті, хто чув Господа. 4 За волею Своєю Бог також додав Свої докази про нього через Духа Святого — знамення, дива й різноманітні чудеса.

Ісус пізнав життя земне, щоби спасти людей

5 Адже не Ангелам підкорив Він світ прийдешній, про який ми говоримо. 6 Є у Святому Писанні такі слова:
«Чому рід людський для Тебе такий важливий,
чому піклуєшся про нього Ти?
Ким є цей син людський ‡‡†,
котрий в помислах Твоїх?
7 На деякий час зробив його Ти нижчим,
ніж Ангели.
Його Ти наділив і славою, і честю.
8 Ти все поклав Йому до ніг» ‡‡‡.

† *по праву руку Місце шани та влади.* †† *світ Можливо, мова йде про світ, у який народився Христос (див.: Лк. 2:1-14), або той світ, у якому Ісус буде царем після Свого воскресіння. Див.: Євр. 2:5 та Фил. 2:9-11.* ‡ *Хай... вклоняються Йому Грецькі та юдейські рукописи із міста Кумрана містили ці слова.* †† *вітрами Або «духами».*

‡‡ *доки... Твоїх Або «підкорю Твоїй владі».* ‡‡† *син людський Це може означати «будь-яка людина» або «рід людський», але у багатьох випадках Син Людський є Христос, Який прийшов у світ від Господа.* ‡‡‡ *поклав... до ніг Або «підкорив Твоїй владі».*

Псалми 8:5-7

Віддавши йому владу над світом, Бог не лишив нічого такого, що не підкорялося б чоловіку. Однак ми й нині ще не бачимо, щоб усе підкорялося йому.
9 Але ми бачимо Ісуса, Який лише ненадовго був поставлений нижче за Ангелів. Ми бачимо Його, увінчаного славою і честю через Його мученицьку смерть. З Божої милості Ісус прийняв смерть за всіх людей.
10 Усе в світі існує від Бога й через Бога. І славою Своєю Він прагне поділитися з дітьми Своїми. Йому було необхідно обрати Того, Котрий веде нас до спасіння, та через страждання Христові Господь зробив Його досконалим Рятівником.
11 Цей Обранець дав людям святість. І всі, хто здобув святість, одержали її від Божого Обранця, та стали однією родиною. Через те й не соромиться Ісус назвати їх своїми братами і сестрами. 12 Він каже:

«Господи, Я розповім про Тебе Своїм братам і сестрам.
Я вознесу хвалу Тобі перед Твоїм народом».

Псалми 22:23

13 І ще Він каже:

«Вірою Своєю звернусь Я до Бога».

Ісаї 8:17

І ще таке:

«Ось Я, і зі Мною діти,
яких Бог доручив Мені».

Ісаї 8:18

14 Ці діти — то люди, які існують у плоті й крові. Через те Ісус і розділив їхню долю, і сам пізнав життя у плоті й крові. Він зробив це для того, щоб смертю Своєю подолати того, хто володіє владою смерті — диявола. 15 Так Ісус зміг принести звільнення тим, хто все життя терпів рабство через страх смерті. 16 Бо ж очевидно, що не Ангели то були, кому Він допомагав. Ні, то Авраамові діти. 17 Тому й Він мусив у всьому бути такими як ми, брати і сестри Його, щоб стати милосердним і сповненим віри Первосвящеником на службі Божій, щоб спокутувати гріхи людські. 18 Оскільки Сам Він здолав спокуси й зазнав страждань, то й іншим, хто зараз бореться зі спокусами, Він може допомогти.

Ісус — вищий від Мойсея

3 Отож, брати і сестри мої, покликані Богом люди святі, звернемо думки свої до Ісуса, Посланця Божого й Первосвященика нашої віри. 2 Він був вірний Господу, Який призначив Його, так само, як вірний був і Мойсей у домі Божому. 3 Бо Ісус гідний більшої шани, ніж Мойсей, адже будівничий здобуде більше шани, ніж зведений ним будинок. 4 Кожен будинок кимось збудований, а Бог же збудував усе.
5 Мойсей був вірним слугою в домі Божому. Він сказав людям те, що мусило потім бути мовлене Всевишнім. 6 А Христос — вірний Син, Він править домом Божим, а ми — той дім, якщо зможемо зберегти мужність і певність у надії своїй.

Ми повинні наслідувати Господа

7 Адже як сказав Дух Святий:

«Сьогодні, як почуєте ви голос Божий,
не зачиняйте перед Ним свої серця †,
як то було, коли ви повстали проти Бога,
як і тоді, коли Його пустелі ви перевіряли,
коли батьки ваші
випробовували Мене і Моє терпіння.
І сорок років бачили вони Мої могутні справи.
Цим покоління те розгнівало Мене, і Я сказав:
„Народ цей — завжди лихий в своїх думках.
Вони не зрозуміли шляхів Моїх”.
11 Так Я у гніві присягнув:
„Їм не ввійти ніколи до Мого спочинку”».

Псалми 95:7-11

12 Пильнуйте, брати і сестри мої, щоб ніхто з вас не мав зла і зневіри в серці, щоб ніхто не відвернувся від живого Бога. 13 Ліпше підтримуйте повсякденно одне одного, аж доки не скінчиться «сьогодення» ††. Пильнуйте, щоб серця ваші не затялися в гріху та олжі, й не стали непридатні до каяття. 14 Ми вважаємо за честь отримати з Христом усе, що Він успадкував, якщо тільки всі ми збережемо до кінця ту віру, що мали на самому початку. 15 Адже сказано у Святому Писанні:

«Сьогодні, як почуєте ви голос Божий,
не зачиняйте перед ним свої серця,
як то було, коли ви повстали проти Бога».

Псалми 95:7-8

16 Про кого йдеться тут? Хто чув голос Божий, але повстав проти Бога? Чи не ті це були, кого Мойсей виводив з Єгипту? 17 На кого Бог гнівався протягом сорока років? Чи не на тих грішників, чиї тіла впали мертві в пустелі? 18 Кому Бог поклявся, що вони ніколи не ввійдуть у світ Його спочинку? Чи не тим, хто став непокірним Йому?
19 Тож ми бачимо, що ці люди не могли ввійти в Царство Небесне через те, що вони не мали віри.

Будемо прагнути ввійти у світ Його спочинку

4 Оскільки в силі лишається обітниця Божа про вхід до Його спочинку, пильнуймо, аби з жодним із вас не сталося таке, що він не зможе туди ввійти. 2 Бо ж ми так само, як і люди Ізраїлю, одержали Благовість. Та Послання, яке вони почули, не стало їм у пригоді. Почувши його, вони не сприйняли його з вірою. 3 Тільки ті з нас, хто вірує, ввійде в світ Його спочинку. Адже Бог сказав:

«Так Я у гніві присягнув:
Їм не ввійти ніколи у світ Мого спочинку».

Псалми 95:11

---

† *не зачиняйте... серця* Або «не будьте упертими». †† *сьогодення* Також див.: Євр. 3:7. Автор підкреслює важливість того, що необхідно робити це саме зараз, коли є можливість.

Але Його ж справа від створення світу була завершена. 4 Адже є у Святому Писанні такі слова про сьомий день: «А на сьомий день Бог відпочивав від усієї Своєї праці» †. 5 І також слова, вже згадані: «Їм не ввійти ніколи у світ Мого спочинку».

6 Отак воно і є, що існує ще можливість для віруючих ввійти у світ Господнього спочинку, але ж ті, хто першими почули Благовість, не ввійшли в нього через свій непослух. 7 Бог знову призначає день: «Сьогодні». Через багато років Він сказав про цей день Давидовими устами. Ці слова ми вже згадували:

«Сьогодні, як почуєте ви голос Божий,
не зачиняйте перед ним свої серця» ††.

Псалми 95:7

8 Бо якби Ісус привів їх тоді до спочинку, Бог не мав би потреби пізніше говорити про інший призначений день. 9 Отже, це є свідченням, що спочинок сьомого дня ‡ для людей Божих ще не прийшов. 10 Бо кожен, хто ввійде в світ спочинку Божого, відпочине від справ своїх так само, як і Бог відпочиває від Своєї праці. 11 Тож прикладаємо всі зусилля для того, щоб ввійти в той спочинок. І щоб ніхто з нас не загубився, наслідуючи той приклад непослуху.

12 Бо Слово Боже ‡† — живе й діяльне, і гостріше, ніж будь-який двосічний меч. Воно здатне відтинати душу від духу, та судити найпотаємніші помисли й наміри. Воно проникає аж до суглобів, аж до мозку кісток. 13 І немає нічого у цьому світі, щоб могло б сховатися від Господа: все на світі явне й відкрите перед Його очима. Йому ми й звітуватимемо про наше життя.

Ісус — наш Первосвященик

14 У нас є великий Первосвященик, Який пішов на небо і тепер живе з Господом. Це Ісус, Син Божий. Тож давайте міцно триматися нашої віри в Нього. 15 Христос, наш Первосвященик, здатний співчувати нашим слабкостям, бо, пройшовши через усі випробування, через які й нам доводиться йти, жодного разу не згрішив. 16 Тож рушаймо впевнено до Божого престолу благодаті, щоб здобути милість і підтримку в тяжкі часи нашої скрути.

Обраний Богом

5 Кожного первосвященика обирають з-поміж людей. І призначення його — допомогти людям в тому, що вони мають робити для Бога, а також нести Йому дари й пожертви за гріхи. 2 Так, первосвященик спроможний бути лагідний з тими людьми, хто грішить через своє незнання, бо й сам він має слабкості. 3 Його обов'язок — приносити пожертви як за гріхи інших людей, так і за власні.

4 І ніхто не може сам собі надати цю велику честь — бути первосвящеником. Він має бути покликаний Богом, як то було з Аароном. 5 Так само й Христос не обрав Самого Себе, щоб одержати цю славу стати первосвящеником, то Бог зробив це, сказавши Йому:

«Ти — Син Мій,
сьогодні Я став Твоїм Отцем».

Псалми 1:7

6 Те ж говориться і в іншому місці Святого Писання:

«Священик Ти навіки,
як той Мелхіседек».

Псалми 110:4

7 Під час Свого земного життя Ісус звертав Свої молитви й благання з голосінням великим та сльозами до Того, Хто міг врятувати Його від смерті. Він був відомий своєю побожною шаною Всевишнього, і тому Бог відгукнувся на Його прохання. 8 І хоч Христос був Сином Божим, але опановував покору через страждання. 9 А вдосконалившись, Він став джерелом вічного спасіння для тих, хто слухняний Йому. 10 Тож Бог проголосив Його первосвящеником за чином Мелхіседековим.

Завжди слідуйте вченню Божому

11 Можна багато говорити про це, але непросто пояснити вам, бо ви навіть і не бажаєте те зрозуміти. 12 Вам би вже слід самим стати вчителями, а ви все потребуєте когось такого, хто навчив би вас найпростіших першооснов Божого вчення. Ви потребуєте молока, а не твердої їжі! 13 А той, хто живе на молоці, нічого не знає про справжнє вчення ‡‡, бо він усе ще є немовлям. 14 А тверда їжа — для тих, хто зрілий. Їхнє розуміння навчене досвідом — розрізняти правду і кривду.

Покладаймося на Бога

6 Ось чому облишмо найпростіші першооснови вчення про Христа й перейдемо до науки, що допомагає нам досягти зрілості. Не будемо знову повертатися до основоположних питань про каяття в гріховних вчинках, про віру в Бога, вчення про хрещення ‡‡† й рукопокладання ‡‡‡, про воскресіння з мертвих і Вищий Суд. 3 Тож давайте зробимо саме це, якщо Бог дозволить нам.

4 Бо якщо один раз на людей зійшло світло правди, якщо вони отримали дарунок Божий, якщо пролився на них Дух Святий, якщо торкнулася їх істина Слова Доброї Звістки Господньої і побачили вони велику силу майбутнього світу Божого, і після всього цього від вернулися від Христа, їм неможливо буде повернутися до каяття, оскільки вони, собі ж на

† *Цитата приведена з книги Бут. 2:2.* †† *не зачиняйте... серця Або «не будьте упертими».* ‡ *спочинок сьомого дня Буквально «суботній спочинок», який люди Божі отримають разом із Господом.* ‡† *Слово Боже Або «вчення і настанови Божі».*

‡‡ *вчення Або «праведне життя».* ‡‡† *хрещення З грецької мови це слово перекладається як «знаходитися під водою» або «ховати під водою». Люди приймають хрещення як ознаку каяття та віру в те, що Господь простить їм їхні гріхи через пожертву принесену Ісусом.* ‡‡‡ *рукопокладання Таким чином віруючі просили Господа благословити їх: зцілити від недугів, отримати дар Святого Духа, надати сили у Божій праці тощо.*

шкоду, знову розпинають Ісуса на хресті й виставляють Його перед людьми на глум.

7 Деяких людей можна порівняти з землею, яка
напоєна частими дощами, що падають на неї. Вона
родить добрий врожай для того, хто обробляє її. Та-
ка земля — благословенна Богом. 8 Інші ж люди по-
дібні до землі, на котрій ростуть лише терни та чор-
тополох — вона негідна, їй загрожує прокляття й
кара вогнем.

9 Але хоч ми й говоримо так, дорогі друзі, ми пе-
редбачаємо для вас краще, впевнені в тому, що ви
здобудете спасіння. 10 Адже Господь — справедли-
вий, і Він ніколи не забуде про все, що ви зробили,
й про вияви вашої любові до Нього. Він бачить цю
любов у тій допомозі, що ви надавали й надаєте
всім людям Божим. 11 А наше прагнення в тому,
щоб кожен з вас був однаково сумлінним, виявляю-
чи цю любов протягом усього вашого життя. І тоді,
завдяки цьому сумлінню, здійсняться ваші сподіва-
ння. 12 Ми хочемо, щоб ви не були ледачими, а нав-
паки, щоб у всьому наслідували тих, хто вірою і
терпінням успадковує Божу Обітницю.

13 Обітницю Бог дав Авраму. І оскільки не було
нікого більшого, ніж Він, щоб поклястися Його іме-
нем, Бог поклявся Авраамові Сам Собою. 14 Він ска-
зав: «Я велелюбно благословляю тебе, та дам тобі
багато нащадків» †. 15 Тож після терплячого чекання
Авраам одержав те, що Бог обіцяв йому.

16 Звісно, коли люди клянуться, вони клянуться
кимось величнішим, ніж вони самі. Клятва стає під-
твердженням істинності сказаного й кладе край су-
перечці. 17 Оскільки Господь хотів показати спадко-
ємцям Обітниці непохитність Свого наміру, Він і
приніс цю клятву.

18 Існують дві непохитні речі: «Всевишній не може
брехати, коли Він щось обіцяє», та «Бог не може по-
рушити даної клятви». І в цьому є велика підтримка
й сила для нас, тих, хто прийшов до Нього заради
безпеки і надії, запропонованої нам. 19 Ця надія,
мов якір для душі, міцний і безпечний. Вона прони-
кає до самої Святеє Святих, за завісу ††. 20 Туди Ісус
увійшов від нашого імені і відкрив шлях усім Своїм
послідовникам. Він назавжди став нашим перво-
священиком за чином Мелхіседековим.

Мелхіседек — прообраз Христа

7 Мелхіседек був царем Салема і священиком
Всевишнього Бога. Він зустрів Авраама, коли
той повертався після перемоги над царями ‡. Того
дня Мелхіседек благословив його. 2 Тоді Авраам від-
дав йому десяту частину всієї своєї здобичі.

Ім'я Мелхіседек означає, по-перше, «цар прав-
дності», а також він був царем Салема, що означає
«цар миру». 3 Немає ніяких свідчень про його ба-
тька, матір, родовід, про початок і кінець його жит-
тя. Подібно Синові Божому, він лишається перво-
священиком назавжди.

4 Тож ви бачите, яким великий чоловіком був
Мелхіседек. Навіть Авраам, наш патріарх, віддав
йому десятину здобичі. 5 І всім нащадкам Левія ‡‡,
які ставали священиками, вказано Законом Мойсе-
євим брати десятину зі свого народу, тобто з братів
своїх, незважаючи на те, що вони також були на-
щадками Авраама. 6 Мелхіседек не походив від ро-
дини Левія, але він узяв десятину з Авраама і благо-
словив того, хто мав обітниці Божі. 7 Та немає сумні-
ву у тому, що завжди нижчий одержує благослове-
ння від вищого. 8 З одного боку, десятину отриму-
ють нащадки Левія, тобто смертні люди, а з іншого
— Мелхіседек, котрий отримав десятину з Авраама,
та про кого проголошено у Святому Писанні, що
він живе. 9 Можна навіть сказати, що родина Левія,
яка отримує десятину, сплатила десятину Мелхісе-
деку. 10 Бо Левій тоді ще не був народженим, тобто
він був в плоті Авраама, свого прабатька, коли Мел-
хіседек зустрів його.

Христос — вічний священик

11 Але якщо духовної досконалості можна було до-
сягти завдяки священицтву левитів (на підставі чо-
го Закон був даний людям), то навіщо ж тоді з'явля-
тися ще одному верховному священику, та ще й не
такому, як Аарон, а такому, як Мелхіседек? 12 Адже
коли змінюється священицтво, то мусить змінюва-
тися й Закон. 13 Той, про Кого все це сказано, нале-
жав до іншого роду. З цього роду ніхто ще не слу-
жив при вівтарю. 14 Адже добре відомо, що наш Го-
сподь Ісус Христос походив з роду Юдиного, а гово-
рячи про це коліно, Мойсей не сказав нічого про
священиків.

Христос — священик, подібний до Мелхіседека

15 І це стає ще очевидніше, коли з'являється ін-
ший священик, подібний до Мелхіседека. 16 Бо Йо-
му дається цей сан не за людськими законами або
за належністю до певної родини. Його зроблено
священиком на основі сили вічного життя. 17 Адже
ось що сказано про Нього у Святому Писанні: «Свя-
щеник Ти навіки, як той Мелхіседек» ‡‡.

18 Тож старий Закон вже скасований, тому що він
виявився немічним і безкорисним. 19 Бо Закон Мой-
сея не міг зробити нічого досконалим, але ж нині,
нам даровано нову надію, котра наближає нас до
Бога.

20 Важливо також і те, що настановлення Ісуса
Первосвящеником не сталося без Божої клятви (ко-
ли священиками стають інші чоловіки, це відбуває-

† *Цитата приведена з книги Бут. 22:17.* †† *за завісу Завіса, що відділяла внутрішнє святилище (Святеє Святих) від передньої кімнати у святому наметі (Див.: «святий намет»), а також і в Єрусалимському храмі. Також Див.: Євр. 10:19-20.* ‡ *Див.: Бут. 14:17-24.*

‡† *Левій Один із синів патріарха Якова.* ‡‡ *Цитата приведена з книги Пс. 110:4.*

ться без клятви). 21 А настановлюючи Ісуса, Бог поклявся:

«Господь поклявсь,
І клятви не відмінить:
„Священик Ти навіки”».

Псалми 110:4

22 Тож це означає, що Ісус є запорукою кращого Заповіту усім людям Господнім.

23 Крім того, після смерті, священики не могли виконувати свої обов’язки, й саме через їх було так багато. 24 А оскільки Ісус живе вічно, то служитиме Він священиком повік. 25 Ось чому Він здатний вічно спасати тих, хто через Нього наблизиться до Всевишнього. Адже Він завжди живий, щоб заступатися за них перед Господом.

26 Отже, Ісус — то якраз такий первосвященик, якого ми потребуємо: святий, бездоганний, цнотливий, вільний від впливу грішників і вищий від небес. 27 Йому не треба щодня приносити пожертви, як то роблять ті первосвященики: спершу на спокуту своїх власних гріхів, а потім — гріхів інших людей. Він зробив це раз і за всіх, коли пожертвував Собою. 28 Бо Закон призначає первосвящениками чоловіків, які мають ті ж самі слабкості, що і інші люди. А клятва Божа, котра прийшла після Закону, призначила Сина, створеного досконалим через страждання, первосвящеником навіки.

Ісус — наш Первосвященик

8 Ми говоримо ось про що: ми маємо Первосвященика, Який сидить по праву руку † від престолу Божого на небесах. 2 Цей Первосвященик служить у Найсвятішому Місці ††. То є справжнє місце поклоніння ‡, створене не людиною, а Господом.

3 Кожному первосвященику належить приносити дари й пожертви, отже, це було необхідно, щоб і наш первосвященик мав що принести Господу. 4 Якби Він зараз був на землі, то не був би священиком, оскільки існують інші, хто приносить дари згідно з Законом. 5 Служіння їхнє, лише подоба, тінь Небесного. Саме тому Бог застерігав Мойсея, коли той збирався зводити святий намет. Господь сказав йому: «Гляди, зроби все згідно з тим зразком, що був тобі показаний на горі» ‡‡. 6 Та оскільки це так, то священицькі обов’язки, покладені на Ісуса, значно вищі, ніж ті, що покладено на інших священиків. Так само й Нова угода Божа, в якій Він служить посередником, значно вища, ніж попередня. Бо в основі її — кращі обіцянки.

7 Якби та перша угода Бога з людьми була бездоганною, то не було б і потреби в новій. 8 Але Бог докоряв їм, кажучи:

«Настануть дні, коли Я складу Нову Угоду
з людьми Ізраїлю і з Юдиним народом.
9 Їй бути іншою, ніж та,
що з їхніми уклав Я праотцями,
коли за руку їх узяв, щоб вивести з Єгипту.
Бо не лишилися вони вірними Моїй Угоді.
І через те Я відвернувсь від них, —
сказав Господь. —
10 Настануть дні,
коли Я укладу Нову Угоду з ізраїльським народом.
Законом просвітлю Я розум людей,
і на їхніх серцях Я напишу його.
Я буду їхнім Богом, а вони — Моїм народом.
Так сказав Господь.
11 Й тоді не матимуть вони потреби навчать братів чи ближніх
зі словами: „Це Господь”, — оскільки кожен,
від найменшого до найбільшого з них, знатиме Мене.
12 Бо Я прощу їм їхні помилки
і їхні гріхи не буду пам’ятати».

Єремія 31:31-34

13 Називаючи новою цю Угоду, Бог визнавав, що попередня — застаріла, а все, що стає застарілим і непридатним, скоро зникне.

Доля старозавітних жертв і обрядів

9 Перша угода мала свої обряди й місця поклоніння, створені людьми. 2 Їх було розташовано в наметі. Там стояв свічник і стіл з жертовними хлібами. Ця перша частина намету називалася Святим Місцем. 3 За другою завісою був відділ намету, який називався «Святеє Святих» ‡‡. 4 В тому відділі були золочений вівтар для кадіння ладану і ковчег Заповіту, весь окутий золотом. А в тім ковчегу — золота посудина з манною і розквітлий Ааронів жезл ‡‡†, а також таблиці з Заповітом. 5 Понад ковчегом Херувими слави Божої охороняли місце спокути ‡‡‡. Та не будемо зараз про все це так докладно.

6 Коли все це було так влаштовано, священики завжди заходили до першого відділу намету, виконуючи обряд поклоніння §. 7 І лише сам первосвященик, лиш раз на рік входив до другого відділу, і то не без крові. Він приносив її за свої власні гріхи й за гріхи людей, заподіяні несвідомо §†. 8 Отже, Дух Святий показує, що шлях до Святеє Святих ще не був відкритий, доки стоїть перший намет. 9 Все це — символічне і вказує на теперішній час. Це означає, що дари і пожертви, принесені Богу, не можуть зробити того, хто їх приносить, внутрішньо досконалим. 10 Вони обмежуються лише їжею та питвом та обрядовими обмиваннями: все це зовнішні правила, чинні лише для старих часів, доки не одержали ми нового наказу.

† *по праву руку Місце шани та влади.* †† *Найсвятішому Місці Або «Святеє Святих». Духовне місце де знаходиться Господь.* ‡ *місце поклоніння Буквально «намет».* ‡† *Цитата приведена з книги Вих. 25:40.*

‡‡ *Святеє Святих Див.: Вих. 26:33.* ‡‡† *А в тім... Ааронів жезл Див.: Вих. 30:1-10.* ‡‡‡ *місце спокути Або «місце милосердя». Тут йдеться про кришку ковчега Заповіту (віко), яку священики кропили кров’ю пожертви один раз на рік, щоб спокутувати гріхи народу.* § *Коли... поклоніння Див.: Числ. 18:3.* §† *І лише... несвідомо Див.: Вих. 30:10.*

Поклоніння за новими обрядами

11 Але тепер прийшов Христос, первосвященик
нового добра, яке ми зараз маємо. Він служить у
наметі, величнішому й досконалішому — нерукотворному. Він не належить цьому земному світові.
12 Христос приніс кров не козлів і телят, а Свою власну. Він приніс її і з нею ввійшов до Святеє Святих,
здобувши вічну спокуту за всіх нас. 13 Бо якщо кров
козлів і биків або попіл телиці покропили тих, хто
був розбещений, і відновили їх до тілесної чистоти,
то наскільки ж дієвішою буде кров Христова! Духом
Святим приніс Він Себе, бездоганного, Богу в пожертву. Тож Його кров очистить нашу свідомість від
злих вчинків, і ми зможемо поклонятися живому
Богу.
15 Через це Христос — посередник у новій Угоді
між Богом і людьми. Він прийняв смерть, аби принести спокуту людям за гріхи, вчинені в час першої
Угоди. Завдяки цьому Христовому посередництву
люди, покликані Богом, одержать обіцяну вічну
спадщину.
16 Для того, щоб заповіту набути сили, необхідно
довести смерть того, хто заповідає. 17 Бо заповіт може діяти лише після смерті заповідника, а поки він
живий, заповіт не матиме сили. 18 Ось чому навіть
попередній Заповіт не діяв без крові. 19 Бо коли
Мойсей оголошував усім людям кожну заповідь Закону, він брав кров телят і козлів, розведену водою,
червлену вовну, іссоп † і кропив саму Книгу Закону і
всіх людей, 20 і казав: «Це кров Угоди, якій Бог наказував вам коритися» ††. 21 Так само він кропив
кров'ю і намет, і все, що використовувалося в обрядах поклоніння. 22 Зрештою, за Законом, майже все
мусить бути очищене кров'ю. А без кровопролиття
не може бути прощення ‡.

Христова жертва спокутувала гріхи

23 То було необхідно, щоб подоби речей Небесних
були освячені земними пожертвами, але самі Небесні речі повинні бути освячені жертвами досконалішими, ніж ці. 24 Бо Христос ввійшов не до рукотворної святині, подоби справжньої, Він потрапив на
самі Небеса, щоб тепер явитися за нас перед Богом.
25 І не для того, щоб знову й знову приносити Себе в жертву. То лиш звичайні первосвященики входять до Святеє Святих щороку з несвоєю кров'ю ‡‡.
26 Якби й Він так робив, то мусив би приносити Себе в жертву багаторазово від самого сотворіння світу. Ні, Христос прийшов один раз на прикінці часів,
щоб знищити гріх, принісши Себе в жертву.
27 Доля людей — померти один раз, і після цього
постати перед Судом. 28 Так і Христос приніс Себе в
жертву один раз, щоб спокутувати гріхи багатьох
людей. І вдруге Він з'явиться, але не для того, щоб
знищити гріх, а щоб спасти тих, хто чекає на Нього.

Христова жертва дарує нам очищення

10 У Законі була лише тінь того добра, що має
прийти. В ньому немає чіткого відображення
справжнього добра. Тож він, з пожертвами, що приносяться з року в рік, ніколи не зробить досконалими тих, хто приходить поклонитися Богу. 2 А якби
міг, то чи не перестали б люди приносити ці жертви? Адже ті, хто поклоняються Богу, могли б водночас і назавжди очиститися й ніколи більше не відчувати вини за свої гріхи. 3 Власне, навпаки, через
ті жертви люди згадують про гріхи. 4 Бо ж неможливо цаповою та бичою кров'ю змити гріхи.
5 Через те, коли Христос входив у світ, Він казав:
«Ти не жадав ні пожертви, ні приношення,
лише тіло Ти Мені наготував.
6 Не мав Ти втіхи в спалених пожертвах
та в приношеннях за гріх.
7 Тоді Я сказав: „Ось Я прийшов!
Як сказано про Мене у книзі Закону,
явився Я здійснити Твою волю, о Боже"».

Псалми 40:7-9

8 Насамперед Він сказав: «Ти не жадав і не мав втіхи
з пожертв і підношень, від спалених пожертв та в
пожертвах за гріх». (Хоч Закон і вимагав цього). 9 А
потім Він сказав: «Явився Я здійснити Твою волю».
Отже, Він перше скасовує, щоб установити друге.
10 А саме завдяки волі Божій ми одержали святість.
Бо Ісус Христос пожертвував Тілом Своїм навічно.

Христова жертва — досконала

11 Кожен священик стає і щодня виконує свої священицькі обов'язки. Щоразу він приносить такі самі жертви, але вони ніколи не знімають гріхів. 12 А
коли Христос приніс одну жертву за гріхи на всі часи, Він зайняв Своє місце по праву руку від Бога. 13 І
тепер Він чекає миті, коли вороги Його впадуть до
Його ніг ‡‡. 14 Бо однією жертвою Він приніс досконалість на всі часи для тих, кому дано святість.
15 Про це нам і Дух Святий свідчить. По-перше, Він
твердить:
16 «Настануть дні, коли Я укладу Нову Угоду ‡‡‡
з моїм народом, — так сказав Господь. —
Законом просвітлю Я серця людей,
і в їхнім розумі Я напишу його».
17 Потім він каже:
«І Я ніколи вже не пам'ятатиму
їхні гріхи і злі вчинки».

Єремія 31:33-34

18 Там, де гріхи прощені, приносити за них жертви
немає потреби.

† *Іссоп Запашна рослина, яка використовувалася в юдейських обрядах як кропило.* †† *Цитата приведена з книги Вих. 24:8.* ‡ *Зрештою... прощення Див.: Лев. 17:11.* ‡† *І не... кров'ю Див.: Вих. 30:10.*

‡‡ *коли... Його ніг Або «підкоряться Його владі».* ‡‡‡ *Нову Угоду Або «Кращу Угоду», яку Господь дав людям через Ісуса Христа. Див.: «Заповіт».*

Рушаймо до Бога

19 Ось чому, брати і сестри, ми маємо впевненість,
що потрапимо до Святеє Святих завдяки крові Ісусовій. 20 Ми потрапимо туди новим і живим шляхом, який відкрив нам Ісус крізь завісу, тобто через
Тіло Його. 21 Бо ми маємо великого Первосвященика, Який править храмом Божим. 22 Тож наблизимося до Бога зі щирими, повними твердої віри серцями, очищеними від нечистого сумління, омивши тіла свої чистою водою. 23 Будьмо непохитні в тій надії, яку ми маємо, завжди навчаючи інших про неї.
Адже ми сповнені віри у те, що Господь виконає
усе, що обіцяв.

Підтримуймо одне одного

24 Ми повинні думати одне про одного, та спонукати одне одного до любові й добрих вчинків. 25 Не
дамо припинитися нашим зустрічам, як то дехто
намагається. Навпаки, підтримуймо одне одного
дедалі дужче. Адже ми бачимо, як наближається
День.

Не відвертайтеся від Христа

26 Бо якщо ми й далі свідомо грішитимемо після того, як пізнали істину, тоді вже ніякими пожертвами за гріхи нам не очиститися. 27 А буде лише жахливе очікування суду й лютого вогню, що зжере
всіх, хто протистоїть Богу. 28 Кожен, хто відмовлявся
від Закону Мойсея, був безжалісно відданий на
смерть за свідченнями двох або трьох свідків.
29 Уявіть же, наскільки гіршу кару заслуговує той,
хто ногами топтав Сина Божого †, хто нечестивою
вважає кров Заповіту, що освятила його, хто зневажав Дух милості! 30 Адже нам відомий Той, Хто сказав: «Мені належить помста, Я відомщу» ††. І ще Він
сказав: «Господь судитиме народ Свій» ‡. 31 То жахлива річ — отримати покарання від рук живого
Бога.

Не втрачайте мужності

32 Пригадайте ті перші дні, коли ви були щойно
осяяні світлом Благовісті. Багато боротьби й страждань випало тоді на вашу долю, але ви все витерпіли. 33 Часом вас самих виставляли на привселюдну
зневагу й страждання. Іншим разом ви поділяли
долю таких же упосліджених. 34 Ви розділяли страждання тих, хто був в ув'язненні, і з радістю сприймали, коли у вас відбирали ваше майно. Бо ви знали,
що володієте чимось кращим, таким, що буде з вами завжди.

35 Не полишайте ж мужності своєї, вона принесе
вам велику винагороду. 36 Ви мусите бути наполегливі, щоб виконати Божу волю й тоді отримати
обіцяне Ним. 37 Бо ось каже Господь:

«Ось вже скоро прийде Той, Кому прийти належить,
й Він не забариться.
38 Праведна людина житиме вірою в Мене.
Якщо ж хто злякаючись, відвернеться від Господа,
той не отримає милості від Мене».

Авакуума 2:3-4 (у грецькому Старому Заповіті)

39 Але ми не належимо до тих, хто відвернеться й
заблукає. Ні, ми ті люди, які мають віру й спасіння.

Віра

11 Що ж це означає — віра? Це значить бути певним у тому, на що сподіваєшся. Вона є доказом того, що щось є дійсне, навіть якщо ми не можемо того побачити. 2 Саме через таку віру в минулі часи наші предки здобули прихильність Божу.
3 Завдяки вірі ми розуміємо, що всесвіт був створений за Божим наказом. Тобто видиме було створене з невидимого.

4 Завдяки вірі Авель приніс Богу кращу пожертву,
ніж Каїн. Завдяки вірі Авель був визнаний праведним, оскільки Бог схвалив його дарунок. Завдяки
вірі він і зараз все ще промовляє до нас, незважаючи на те, що помер.

5 Завдяки вірі Енох був перенесений Богом до іншого життя, не спізнавши смерті. І ніхто не міг знайти його, бо ж Бог забрав його, адже до перенесення він догодив Господу. 6 А без віри стати милим
Всевишньому неможливо. Бо той, хто йде до Бога,
мусить вірити в Його існування, а також у те, що Він
нагородить тих, хто шукає Його.

7 Завдяки вірі Ной, попереджений про речі невидимі, послухався Господа і збудував ковчег, тим самим врятувавши свою родину. Своєю вірою він довів, що світ був неправий, і став одним з тих, хто
здобув праведність через віру свою.

8 Завдяки вірі Авраам, покликаний Богом, підкорився й вирушив у ту землю, яку йому належало
одержати як спадщину. Він пішов, хоча й не знав,
куди йде. 9 Покладаючись на віру, він мешкав у землі, обіцяної Господом, як чужинець у далекій країні.
Він жив у наметах, разом з Ісааком та Яковом, такими ж, як і він, спадкоємцями Божої обітниці. 10 Він
зробив це, бо дивився вперед і бачив місто ‡‡, зведене на справжній основі: місто, задумане й збудоване Богом.

11 Завдяки вірі і всупереч тому, що Сара вже була
немічна зачати дитину, та й Авраам був вже дуже
старий, Бог їм дав благословення мати дітей, бо повірив він в Господню обіцянку. 12 І от від одного чоловіка, вже майже омертвілого, пішли нащадки, такі ж численні, як зірки небесні, такі ж незліченні, як
пісок морський.

† *ногами топтав Сина Божого Або «не приховує презирства до Ісуса Христа».* †† *Цитата приведена з книги Повт. Закону 32:35.* ‡ *Цитата приведена з книг Повт. Закону 32:36 та Пс. 135:14.*

‡‡ *місто Духовне місто де народ Господній живе разом із Богом. Він також має назву «Небесний Єрусалим». Див.: Єв. 12:22.*

13 Усі ті великі люди до смерті не втрачали віри.
Вони не мали обіцяного за життя, але бачили його
звіддалік і вітали прихід його. Вони відкрито
прийняли усвідомлення того, що вони лише тимча-
сові гості, чужинці на цій землі. 14 Ті, хто говорять
так, ясно показують, що вони очікують на свою
власну землю. 15 Якби вони думали про землю, яку
залишили, то мали б змогу повернутися туди. 16 Та
навпаки, вони мріють про країну кращу — Небесну.
Через те й Бог не соромиться називатися їхнім Бо-
гом, адже Він приготував їм місто.

17 Завдяки вірі Авраам, коли Бог випробовував йо-
го, запропонував у жертву Ісаака. Так, той, хто
одержав обітницю, був готовий пожертвувати сво-
їм єдиним сином. 18 І Бог сказав йому: «Це від Ісаака
підуть твої нащадки» †.

19 Авраам вірив, що Бог може навіть воскресити
людей з мертвих. Адже справді, зупинивши Авраа-
ма, Він повернув Ісаака з мертвих.

20 З вірою Ісаак благословив на майбутнє Якова та
Ісава.

21 Завдяки вірі Яків, коли помирав, благословив
кожного з Йосипових синів, схилившись на верх
свого ціпка.

22 Завдяки вірі Йосип, наприкінці життя свого, ска-
зав про вихід народу ізраїльського з Єгипту, а та-
кож дав настанови щодо того, як бути з його оста-
нками.

23 Завдяки вірі батьки Мойсеєві, коли він народив-
ся, три місяці переховували його, бо він був над-
звичайно вродливим дитям. Вони не злякалися фа-
раонового наказу.

24 Завдяки вірі Мойсей, уже в дорослому віці, від-
мовився, щоб його називали сином фараонової до-
чки. 25 Він обрав собі інший шлях: зносити трудно-
щі разом із народом Божим, аніж насолоджуватися
плинними радощами, що приносять гріх. 26 Стра-
ждання за Христа Мойсей вважав більшим багат-
ством, ніж усі скарби Єгипту. Адже він дивився да-
леко вперед і бачив там свою винагороду.

27 Завдяки вірі залишив він Єгипет, не злякавшись
гніву царського. І наполегливість його була такою,
ніби він бачив Господа, Який насправді є невиди-
мим. 28 Покладаючись на віру, відсвяткував він Па-
сху й окроплення кров'ю, щоб ангел смерті †† не
торкнувся жодного з первістків народу ізраїльсько-
го.

29 Завдяки вірі люди ізраїльські перетнули Черво-
не море так, ніби пройшли суходолом. Та коли те
саме намірилися зробити єгиптяни, їх поглинула
вода.

30 Завдяки вірі стіни єрихонські впали після того,
як люди обходили навколо міста сім днів.

31 Завдяки вірі розпусниця Рааб уникла смерті ра-
зом з іншими непокірними за те, що вона дала дру-
жній притулок двом вивідникам.

32 Чи треба мені продовжувати наводити прикла-
ди? Не стане мені часу, щоб розповісти про Ґедео-
на, Варака, Самсона, Єффая, Давида, Самуїла і про-
років. 33 Покладаючись на їхню непохитну віру, во-
ни рятували царства, встановлювали справедли-
вість між людьми, і через те дістали Божі обітниці.
Вони замикали пащі левам, 34 вгамовували лють
вогню, їх не брав меч. Ті, хто були немічними, набу-
вали силу, а в битві ставали могутніми й змушували
тікати ворожі війська.

35 Загиблі вставали з мертвих і поверталися до
своїх жінок. Інших було віддано на тортури, й вони
відмовлялися від полегшення своєї долі. Тож після
смерті ті люди могли здобути краще життя. 36 Дехто
зазнав збиткування й батога, дехто — кайданів та
в'язниць. 37 Їх побивали камінням, розпилювали
навпіл, рубали мечами. Вони носили овечі й козячі
шкури, жили в злиднях, та пройшли через пересл-
дування і труднощі. 38 Світ був не гідним їх. Вони
блукали в пустелях і горах, мешкали в печерах і
провалах земних.

39 Вони догодили Богу, але не одержали обіцяного
Їм. 40 Всевишній приготував для нас дещо краще,
бо прагнув нашої досконалості, але тільки разом з
нами вони отримають благословення.

Наслідуймо приклад Христа

12 Завдяки тим великим людям, ми маємо так
багато прикладів непохитної віри. Тож від-
киньмо все, що перешкоджає нам подолати від-
стань і перемогти в змаганнях; усе що уповільнює
наш біг, разом із гріхом, який постійно примушує
нас падати. 2 Хай завжди перед очима нашими буде
Ісус, наш Провідник у вірі, Який приведе її до доско-
налості. Заради радості, що чекала на Нього, Хри-
стос витерпів страту на хресті й, прийнявши цю
ганьбу, тепер посів Своє місце по праву руку від Бо-
жого престолу. 3 Пам'ятайте про Нього, Хто виніс та-
ку наругу з боку грішників, щоб ви тепер не занепа-
дали духом й не полишили ваші старання.

Бог — наш батько

4 Ваша боротьба з гріхом ще не стала для вас бо-
ротьбою до смерті. 5 Ви — діти Господні. Тож невже
ви забули слова втіхи, звернені до вас:

«Мій сину, не нехтуй покаранням Господнім
і докори Його не вважай тягарем.
6 Бо суворість Господня — тим, кого Він любить,
й покарання Його — тим,
кого вважає за Своїх дітей».

Книга Приказок 3:11-12

7 Терпіть недолю як Батьківське покарання: то Бог
суворий з вами як зі Своїми дітьми. Бо ж яку дитину
батько не карає? 8 Якщо ж ніхто вас не карає (кожну
дитину карають), то, значить, ви не є законними ді-

† *Цитата приведена з книги Бут. 21:12.* †† *ангел смерті Буквально «руйнівник». Щоб покарати єгиптян, Господь послав ангела вбити усіх первістків в кожній родині. Див.: Вих. 12:29-32.*

тьми, ви не є справжніми синами. 9 Крім того, всі ми маємо батьків — людей, які виховують нас і яких ми поважаємо. Тож наскільки більше мусимо ми підкорятися нашому духовному Батькові, щоб жити. 10 Суворість наших земних батьків — нетривала. Вони суворі з нами мірою свого розуміння, а Бог суворий з нами для того, щоб ми могли розділити з Ним Його святість. 11 Немає такої кари, яка б здавалася приємною, бо вона завдає болю, але згодом, тим, хто навчений нею, вона приносить мирний врожай праведного життя.

Як треба жити

12 Тож підніміть свої охлялі руки й зміцніть немічні коліна. 13 Живіть праведним життям, щоб отримати порятунок, і щоб неміч не спричинила вашу загибель.

14 Прагніть жити в мирі з усіма людьми. Тримайтеся подалі від гріха, та прагніть святого життя, бо без цього ніхто не зможе побачити Господа. 15 Пильнуйте, щоб ніхто не втратив милості та віри Божої і став подібний до гіркої рослини, яка створить ускладнення для вас і отруїть багатьох інших. 16 Пильнуйте, щоб ніхто не став розпусником або безбожником, як той Ісав †, що свої права старшого сина віддав за тарілку їжі. 17 А потім, як ви знаєте, коли він хотів успадкувати благословення, то був відштовхнутий своїм батьком. І хоч лив сльози, але змінити нічого не міг.

18 Ви не прийшли до місця, яке можна побачити або торкнутись, подібно до гори, котру бачив народ ізраїльський, що горить вогнем, та вкрита темрявой, мороком й бурею. 19 Ви не почули звуків сурми й голосу, що промовляв слова, після яких кожен благав, щоб більше не було до нього ніяких слів. 20 Бо не могли вони витримати того, що було наказано їм: «Якщо хоча б тварина торкнеться тієї гори, то враз повинна бути побита камінням» ††. 21 Видовище було таким жахливим, що Мойсей промовив: «Я тремчу від страху» ‡. ‡†

22 Але ви прийшли до гори Сіон, до міста Бога живого — Небесного Єрусалиму ‡‡, до тисяч і тисяч радісних Ангелів, які зібралися разом на свято. 23 Ви прийшли на зібрання першородних синів ‡‡† Божих, чиї імена написані на небесах. Ви прийшли до Бога — Судді всіх людей. Ви прийшли до душ праведників, які вже стали досконалими. 24 Ви прийшли до Ісуса, Який приніс Новий Заповіт Своєму народу. Ви прийшли до крові, якою окропляють ‡‡† і яка свідчить нам про кращі речі, ніж кров Авелева.

25 Будьте обережні і не відмовляйтеся слухати Господа, коли Він говорить. Якщо ті, хто відмовилися слухати Його попередження на землі, не уникли своєї долі, то чи не важче буде їм, коли Всевишній попереджатиме їх з небес? 26 Того разу голос Його потряс землю, а тепер Він пообіцяв: «Ще раз Я потрясу не лише землю, а й небеса» §. 27 Слова «ще раз» означають, що все створене — нестійке, що воно буде знищене, а те, чого потрясти неможливо, залишиться незміненим.

28 Отже, якщо ми дістаємо царство, яке не можна потрясти, то будьмо вдячні, і служитимемо Богу з пошаною і страхом. 29 Бо наш Бог, немов вогонь палючий, який може знищити нас.

13 Тож любить одне одного як брати і сестри у Христі. 2 Ніколи не забувайте про гостинність, адже дехто був гостинний до Ангелів, навіть не впізнавши їх.

3 Пам'ятайте про ув'язнених так, ніби ви ув'язнені разом з ними. Пам'ятайте про тих, хто страждає, розуміючи, що й ви самі можете зазнати таких страждань.

4 Шануйте шлюб; сімейне ложе мусить бути непорочним. Бо розпусників і перелюбців Бог засудить.

5 Не зв'язуйте своє життя з любов'ю до грошей, задовольняйтеся тим, що маєте. Адже Бог сказав:

«Я вас ніколи не залишу.
Від вас ніколи не відмовлюсь».

Повторення Закону 31:6

6 Тож ми можемо впевнено сказати:

«Господь — моя підтримка;
Я не боятимусь нічого.
Що люди можуть мені заподіяти?»

Псалми 118:6

7 Пам'ятайте наставників своїх, які навчили вас Слову Божому. Зважайте на те, як жили і померли вони, та наслідуйте віру їхню. 8 Ісус Христос — незмінний вчора, сьогодні й завжди.

9 Не дозволяйте збити себе з путі різним непевним ученням. Шукаючи духовні сили, покладайтеся тільки на Божу милість, а не на правила про їжу. Ніхто ніколи не мав вигоди, підтримуючи ті закони.

10 Ми маємо жертовник §†, з якого не мають права їсти ті, хто служить у святому наметі. 11 Юдейські первосвященики беруть кров забитих тварин до Святеє Святих §††. Вони приносять її в жертву за гріхи, а туші спалюють за табором. 12 Так і Ісус страждав за міською брамою, щоб дати Своїм людям святість через Свою кров. 13 Ось чому ходімо до Нього за межі табору, й розділимо Його зганьблену долю. 14 Бо у нас тут немає вічного міста, ми тільки шукаємо прийдешнє місто.

15 Тож через Ісуса повинні постійно приносити пожертву Господу, тобто хвалу з уст наших, що визнають Його Ім'я. 16 І не забуваймо творити добро й ді-

† *Ісав Син патріарха Ісаака й старший брат Якова.* †† *Цитата приведена з книги Вих. 19:12-13.* ‡ *Цитата приведена з книги Повт. Закону 9:19.* ‡† *Про ці події розповідається у книзі Вих. 19.* ‡‡ *Єрусалим У цьому вірші мається на увазі духовне місто Єрусалим, де житимуть люди Божі.* ‡‡† *першородних синів Або «первістків». Перша дитина в родині, яка отримувала особливі благословення. Усі діти Божі отримають від Бога особливі благословення.* ‡‡‡ *крові... окропляють Кров (смерть) Христова.*

§ *Цитата приведена з книги Оґ. 2:6.* §† *жертовник Або «пожертва», тобто пожертва Ісуса Христа, Який віддав Своє життя за гріхи людства.* §†† *Святеє Святих Місце у святому наметі або храмі, де первосвященик знаходився у Божій присутності.*

литися тим, що маємо, з іншими, бо такі жертви милі Богу.

17 Слухайте наставників своїх, тому що вони відповідальні за ваш духовний ріст. Коріться їм, щоб вони могли виконувати свою справу з радістю й без гірких зітхань, бо це корисне для вас.

18 Продовжуйте молитися за нас. Ми впевнені у своєї праці, бо з чистим сумлінням робимо усе, що є найкращім. 19 Особливо ж благаю вас молитися, щоб Бог швидше повернув мене до вас.

20 Хай Бог миру, Який, через кров Нового Заповіту, воскресив з мертвих великого Пастиря стада Божого, нашого Господа Ісуса, знарядить вас усім добрим, щоб ви могли здійснити Його волю: зробити усе, що приємне для Нього, через Ісуса Христа, Якому нехай буде слава навічно. Амінь.

22 Благаю вас, брати і сестри, прийняти з терпінням моє послання підтримки. Зрештою, це короткий лист. 23 Я хочу, щоб ви знали, що брат наш Тимофій † звільнений з в'язниці. Якщо він встигне прибути, то ми з ним будемо разом, коли я побачу вас. 24 Передавайте наші вітання всім вашим наставникам і всім Божим людям. Шлють вам вітання ваші браття з Італії. 25 Хай милість Божа буде з вами всіма.

---

† *Тимофій Учень і сподвижник Павла.*

Якова

Вітання

1 Вітання від Якова, слуги Всевишнього Бога і
Господа Ісуса Христа, всім Божим людям †, роз-
порошеним по світу!

Про віру і мудрість

2 Брати і сестри мої, вважайте для себе за радість
велику, коли на долю вашу випадають різні випро-
бування. 3 Бо ви ж знаєте, що віра, проходячи через
випробування, народжує терпіння. 4 Нехай ваше
терпіння якнайкраще себе виявляє у всьому, що ви
робите. Тож ви зможете стати досконалими й до-
вершеними, щоб нічого вам не бракувало.
5 Отже, якщо комусь із вас бракує мудрості, то не-
хай просить у Бога. Він щедро і з радістю дарує всім
людям і не дорікає нікому. 6 Але треба просити з ві-
рою і без сумнівів. Той, хто сумнівається, подібний
до хвилі морської, яку ганяє і носить вітер. 7 Нехай
така людина й не сподівається щось дістати від Го-
спода, 8 бо вона думає про різні справи одночасно і
ніколи не може вирішити, що їй далі робити.

Про справжнє багатство

9 Якщо віруючий бідний, нехай пишається з того,
що Бог дав йому духовне багатство ††. 10 А багатий
нехай пишається з приниження свого, бо дні його
минуть ‡, наче дика квітка. 11 Як сонце сходить і спе-
ка настає, квітка в'яне, цвіт її опадає, і краса зникає,
так само й багатий загине разом зі справами свої-
ми.

Випробування не йдуть від Бога

12 Щаслива та людина, яка стоїть перед спокусами
і залишається непохитною, бо як подолає їх, то ді-
стане вінець життя вічного, якого Бог обіцяв тим,
хто любить Його. 13 Ніхто у спокусі не повинен каза-
ти: «Це мене Бог спокушає». Бог не має нічого
спільного зі злом. Він ніколи нікого не спокушає.
14 Спокушають людину її ж власні бажання, які зва-
блюють і затягують її. 15 Тоді бажання породжують
гріх, а гріх, як утвердиться, породжує смерть.

16 Брати і сестри мої любі, не дозволяйте обдурю-
вати себе. 17 Кожен добрий і довершений дар при-
ходить згори, від Отця, Який створив усі світила не-
бесні. Бог є постійним і незмінним. 18 Він назвав нас
дітьми Своїми в Посланні істинному, щоб стали ми
найважливішими з усіх Його створінь.
19 Пам'ятайте це, брати і сестри мої: намагайтеся
більше слухати, ніж говорити, і не піддавайтеся гні-
ву. 20 Гнів людський стоїть на заваді життю праве-
дному, якого вимагає Бог.

Виконавці Божого Слова

21 Отож відкиньте усіляку нечистоту й зло в своєму
житті, яких так багато. Прийміть покірливо вчення
Боже, що посіяне в серцях ваших і може спасти ду-
ші ваші.
22 Виконуйте Слово Боже, а не лише слухайте Йо-
го, бо інакше ви обдурюєте самі себе. 23 Хто тільки
слухає Слово Боже, та не виконує його, той поді-
бний до людини, яка дивиться на своє відображен-
ня в дзеркалі. 24 Вона пильно дивиться на себе, а як
відійде, тієї ж миті забуде, як виглядає. 25 Доскона-
лий Закон Божий несе свободу людям. І той, хто
уважно вивчає його й живе згідно з ним, хто втілює
його в своє життя, а не просто, вислухавши, забу-
ває, той неодмінно отримає благословення Боже.

Справжня побожність

26 Якщо хтось вважає себе побожним, та не вгамо-
вує язика свого, він лише обманює себе. Побо-
жність цієї людини нічого не варта. 27 Побожність
же, чиста й непорочна перед Богом і Отцем, виявляється в піклуванні про вдів та сиріт, які знаходяться в скруті, та у збереженні себе самого у чистоті від лихого світу.

Полюбіть ближнього свого

2 Любі брати і сестри мої, тримайтеся віри в на-
шого славного Господа Ісуса Христа. Не ставте-
ся до одних людей краще, ніж до інших. 2 Скажімо,
прийдуть на ваше зібрання людина в гарному
вбранні та з золотим перснем і бідна людина у зно-
шеному одязі. 3 Якщо ви виявите особливу увагу то-
му, хто в пишному вбранні і скажете: «Сідай тут, на
гарному місці», а до бідного: «Стій там» або «Сідай
біля ніг моїх», — 4 чи не є свідченням того, що ви
поділяєте людей на більш і менш важливих? Таким

† *Божим людям Буквально «дванадцяти племенам». Усі віруючі у Христа подібні до дванадцяти племен ізраїльського народу, який був обраний Богом у часи Старого Заповіту.* †† *духовне багатство Або «вважає його важливим».* ‡ *бо дні його минуть Або «багатства не продовжать його життя».*

чином, ви стаєте непобожним суддею з лихими думками.

5 Слухайте ж, любі брати і сестри мої! Чи не вибрав Бог бідних цього світу бути багатими вірою й спадкоємцями Царства, яке Бог обіцяв тим, хто любить Його? 6 А ви зневажили убогих! Та хіба ж не багаті пригноблюють вас? Хіба не вони тягнуть вас до суду? 7 І хіба не вони паплюжать добре ім'я Христа, котре було дано вам?

8 Якщо ви справді виконуєте царський Закон, що записаний у Святому Писанні: «Люби ближнього † свого, як себе самого» ††, — то чините праведно. 9 Та коли ви щось робите, зважаючи на особу, ви чините гріх, і будете покарані як порушники Закону. 10 Бо хто дотримується Закону в цілому, але порушує його в чомусь одному, той вважатиметься порушником усього Закону. 11 Всевишній, Який заповідав: «Не чини перелюбу» ‡, також сказав: «Не вбивай» ‡‡. Отож, якщо не чиниш перелюбу, але вбиваєш, то ти є порушником усього Закону.

12 Говори і дій як людина, яку судитимуть за Законом, що дає свободу. 13 Бо суд Божий буде безжалісним до того, хто не виявляв милосердя. Проте милосердний не боятиметься суду.

Віра й добрі справи

14 Брати і сестри мої, яка з того користь, коли людина стверджує, що має віру, але нічого не робить на підтвердження тієї віри? Хіба може така віра спасти? 15 Скажімо, брат або сестра мають потребу в одязі або їжі повсякденній, 16 а хтось із вас їм каже: «Я сподіваюсь, що ти в теплі і маєш, що їсти. Іди собі з миром!» — але не дасть необхідного. Чи буде з цього користь? 17 Так само й віра: якщо вона не супроводжується вчинками, то сама по собі вона мертва.

18 Хтось може сказати: «У тебе віра, а в мене вчинки. Але кажу вам: без справ неможна довести, що ви маєте віру, а я виявляю свою віру у добрих вчинках своїх. 19 Ти віриш, що Бог єдиний? Добре! Але навіть демони вірять у це і тремтять від страху».

20 Нерозумний! Ти хочеш доказів того, що віра без діл мертва? 21 Хіба предок наш Авраам не був виправданий Богом за вчинки свої, коли приносив у жертву свого сина Ісаака? 22 Як бачите, віра сприяла вчинкам його і ставала довершеною завдяки ділам. 23 Отак здійснилося сказане у Святому Писанні: «Авраам вірив у Бога, й ця віра була зарахована йому у праведність» ‡‡, і тому Авраам був названий другом Бога ‡‡†. 24 Отож ви бачите, що людину перед Богом виправдовують її вчинки, а не сама лише віра.

25 І так само хіба не була розпусниця Рааб виправдана перед Богом за свої вчинки, коли надала притулок шпигунам і допомогла їм утекти іншою дорогою? ‡‡‡26 Ось чому, як тіло мертве без духу, так і віра мертва без діла!

Стежте за тим, що говорите

3 Брати і сестри мої, небагатьом із вас доведеться стати вчителями, бо ви ж знаєте, що вчителів чекає більш суворий суд.

2 Я попереджаю про це, оскільки всі ми часто впадаємо в гріх. І якщо людина не грішить у словах своїх, то вона досконала, та вміє тіло своє контролювати. 3 Ми вкладаємо вуздечки до рота коням, щоб вони слухалися нас і ми могли керувати всім їхнім тілом. 4 Це справедливо й щодо кораблів: хоч які вони великі, і хоч якими б їх сильними вітрилами носило, але ж воля керманича скеровує їх дуже невеличким кермом.

5 Отак і язик наш, хоч і невеличка частка тіла, а багатьма ділами великими вихваляється. Від маленького полум'я може згоріти цілий ліс. 6 Язик — це полум'я. Він є осередком зла поміж частин нашого тіла. Він оскверняє все тіло і спалює все наше буття. Сам же язик запалюється від пекельного вогню.

7 Різноманітних звірів, птахів, плазунів, різні морські створіння людина може приборкати і приборкала. 8 Але жодна людина не може приборкати язик. Він є злом нестримним, повним смертельної отрути. 9 Ним ми прославляємо Господа і Отця і ним же проклинаємо людей, які створені за подобою Божою §. 10 Ті ж самі уста і благословляють, і проклинають. Брати і сестри мої, так не повинно бути. 11 Хіба можуть з одного джерела текти чиста й брудна вода? 12 Брати і сестри мої, чи може фіґове дерево родити оливки, а виноград — смокви? Отак і солона та прісна вода не течуть з одного джерела.

Справжня мудрість

13 Хто серед нас насправді мудрий та розумний? Нехай той доведе це доброю поведінкою, своїми смиренними вчинками, породженими мудрістю. 14 Та якщо серце ваше сповнене гіркої заздрості й себелюбства, то у вас немає підстав вихвалятися, бо це просто приховування брехні за істиною. 15 Це не та мудрість, що сходить з небес, а земна, недуховна й диявольська. 16 Бо там, де є заздрість й себелюбство, там безладдя і усіляке лихо. 17 А мудрість, що сходить з небес, насамперед чиста, по-друге, мирна, добра, покірлива, багата на милосердя і добрі справи. Вона неупереджена і щира. 18 Плоди праведності отримають ті, хто мирно працює, щоб досягти миру.

---

† *ближнього Або «інших». В Євангелії від Лк. 10:25-37, Ісус пояснює, що «ближніми» є всі люди, котрі потребують допомоги.* †† *Цитата приведена з книги Лев. 19:18.* ‡ *Цитата приведена з книг Вих. 20:14 та Повт. Закону 5:18.* ‡† *Цитата приведена з книг Вих. 20:13 та Повт. Закону 5:17.* ‡‡ *Цитата приведена з книги Бут. 15:6.* ‡‡† *Цитата приведена з книг 2 Хр. 20:7 та Іс. 41:8.*

‡‡‡ *І так... дорогою? Див.: Іс. Навин. 2:1-21.* § *Ним ми... Божою Див.: Бут. 1:27.*

Присвячуйте себе Богу

4 Звідки виникають ворожнеча і сварки між вами? Чи не від егоїстичних бажань, що вирують у ваших тілах? 2 Ви чогось бажаєте, та все ж не одержуєте. Ви вбиваєте, заздрите іншим, і все одно не можете одержати того, що бажаєте. Ви сваритеся і ворогуєте, бо не просите Бога. 3 Та коли ви просите, то не одержуєте, бо просите ви не на добро, а для того, щоб використати це для свого задоволення.

4 Невірні, хіба ви не знаєте, що любов до земного життя, те ж саме, що й ворожнеча з Богом? Той, хто хоче бути в дружбі зі світом, стає ворогом Бога. 5 Чи ви думаєте, що у Святому Писанні даремно сказано: «Дух, який Бог вселив у нас, любить ревно» †. 6 Але Всевишній дав нам ще більшу милість, ось чому сказано у Писанні: «Бог — проти пихатих, покірливим Він дарує благодать» ††.

Підкоряймося Богу

7 Тож підкоріться Богу. Спротивляйтесь дияволові, і він утече від вас. 8 Наблизьтеся до Бога, і Він наблизиться до вас. Омийте руки свої грішні й очистіть ваше життя від гріха ‡. Не слідуйте водночас за Богом і світом! 9 Сумуйте, страждайте і плачте! Нехай сміх ваш обернеться в сльози, а радість — в смуток. 10 Станьте покірними перед Богом, і Він вознесе вас.

Не судіть одне одного

11 Брати і сестри, не судіть одне одного, бо хто лихословить проти свого брата або сестри своєї у Христі, чи осуджує їх, насправді ганьбить і осуджує Закон. А коли людина судить Закон, то вона стає не виконавцем його, а суддею. 12 Є лише один Законодавець і Суддя, Який може спасти чи погубити. А хто ти такий, щоб судити ближнього?

Покладаймося на Бога

13 Деякі з вас казатимуть: «Сьогодні або завтра вирушимо ми в те чи інше місто, де пробудемо рік. Там ми будемо торгувати й заробляти гроші». 14 Але ви ж не знаєте, що станеться у вашому житті завтра. Бо ваше життя, неначе туман, який з'являється на деякий час, а потім зникає. 15 Натомість необхідно казати: «Як буде на те воля Божа, ми будемо жити і робити так і так». 16 Ви ж, пишаючись, вихваляєтеся, а таке вихваляння — зло! 17 Отже, коли ви знаєте, як творити добро, та не робите його, то чините гріх!

Багатих буде покарано

5 Слухайте ви, багачі! Плачте й ридайте, бо велике лихо наближається до вас. 2 Багатство ваше згніє, а одяг ваш міль поточить. 3 Золото й срібло ваше зіржавіє, а та іржа буде свідчити проти вас і з'їсть ваше тіло, неначе вогонь. Ви зібрали скарби свої в останні дні.

Платіть робітникам як належить

4 Погляньте! Робітники, які обробляли ваші поля і в котрих ви утримали плату, голосять. І бідкання женців дійшли до слуху Господа Саваота ‡†. 5 Ви жили у розкошах та надмірній насолоді, і розгодувалися ‡‡, як на заколення. 6 Ви засуджували і вбивали невинних, які не могли вам протистояти.

Щасливий той, хто вірить і має довготерпіння

7 Отож будьте терплячі, брати і сестри, аж до дня приходу Господа. Пам'ятайте, хлібороб чекає дорогоцінного врожаю від землі своєї, він терпляче чекає на ранні й пізні дощі ‡‡†. 8 Ви також маєте чекати терпляче. Не втрачайте надії, бо Господнє пришестя близько. 9 Браття і сестри, перестаньте скаржитися одне на одного, щоб не бути осудженими. Дивіться, Суддя вже стоїть біля дверей!

10 Браття і сестри, згадайте пророків, котрі говорили від імені Бога, як зразок страждань і довготерпіння. 11 Пам'ятайте, що ми вважаємо блаженними тих, хто потерпає. Ви чули про довготерпіння Йова ‡‡‡ і знаєте, що після усіх страждань, Господь допоміг йому. Господь — милосердний і співчутливий.

Не присягайтеся

12 І насамперед, брати і сестри мої, перестаньте присягатися небом і землею чи іншими якимись клятвами. Ваше «так» має бути «так», а «ні» має бути «ні», щоб не бути вам засудженими.

Сила молитви

13 Якщо хтось із вас потрапив в біду, нехай молиться. А як у радості, хай співає псалми. 14 Якщо хтось із вас занедужав, то нехай покличе старійшин із церкви, щоб вони помолилися за нього, помазавши його оливою § в ім'я Господнє. 15 І молитва з вірою спасе недужого, й Господь зцілить його. Якщо він вчинив гріх, то Господь пробачить йому.

16 Отож завжди сповідуйте один одному гріхи, які ви чините, і моліться одне за одного, щоб зцілитися. Бог зглянеться на вас, бо молитва праведників може дуже багато. 17 Ілля був такою ж людиною, як і

† *Чи ви... ревно Або «Бог палко бажає Духа, який Він дав нам». Інший варіант перекладу: «Дух, котрий Бог дав нам — повний ревнивих бажань». Див.: Вих. 20:5.* †† *Цитата приведена з книги Пр. 3:34.* ‡ *очистіть... від гріха Буквально «тож вимийте руки».*

‡† *Господь Саваот Одне з імен Бога, означає «Господь Небесних військ». У цьому вірші може також перекладатися як «Господь Всемогутній».* ‡‡ *розгодувалися Буквально «ваше серце розжирiло».* ‡‡† *ранні й пізні дощі Або «весінні та осінні дощі».* ‡‡‡ *Йова Див.: Книга Йова.* § *помазавши... оливою Олива використовувалася у медичних цілях.*

ми з вами. Він палко молився, щоб дощ не падав на
землю, і дощу не було на землі три з половиною
роки. 18 Потім він знову помолився, і з неба пішов
дощ, і земля знову почала давати врожай.

19 Брати і сестри мої, якщо хтось із-поміж вас від-
йшов від істини, а інший повернув його до неї, 20 то
знайте, що людина, яка повернула грішника на до-
рогу правди, врятувала ту людську душу від смерті,
та спричинила прощення багатьох гріхів.

1 Петра

Вітання

1 Вітання від Петра, апостола Ісуса Христа, до
вибраних людей, які живуть далеко від рідної
країни, і розкидані по Понтії, Ґалатії, Каппадокії, Азії
та Віфінії.
2 Ще з початку світу, згідно з задумом Бога, Отця
нашого, через освячення Духом вас було обрано
стати Його святим народом. Волею Бога вас було
призначено бути слухняними Йому і очищеними
завдяки жертовній крові Ісуса Христа.
Благодать і мир нехай вам примножаться!

Віра — коштовніша за золото

3 Благословенний Бог, Отець нашого Господа Ісу-
са Христа. Великою милістю своєю Він відродив нас
до нового життя, яке приносить живу надію завдя-
ки воскресінню Ісуса Христа з мертвих. 4 Це надія
на нетлінну, непорочну, нев'янучу спадщину, що
чекає нас на небесах.
5 Ви, захищені силою Божою завдяки вірі своїй,
знайдете спасіння, яке отримаєте в кінці світу. 6 Ра-
дійте з цього, навіть якщо зараз ви й страждаєте
від різних випробувань. 7 Випробувана віра ваша
— набагато чистіша і коштовніша від золота, яке
все ж таки тлінне, хоч і вогнем випробовується. Та
коли з'явиться Ісус Христос, бездоганна віра ваша
заслужить похвалу, славу і честь.
8 Хоча ви й не бачили Христа, але ви любите Йо-
го. Навіть якщо ви зараз не можете побачити Його
на власні очі, ви віруєте у Нього і сповнюєтеся не-
вимовною славною радістю. 9 І ви досягнете мети
своєї віри — спасіння душ ваших.
10 Пророки ретельно вивчали й розшукували все,
що стосується цього спасіння. Вони провіщали про
обіцяну нам благодать. 11 Дух Христа сповіщав че-
рез тих пророків про страждання, і про майбутню
славу, яку отримає Ісус, прийнявши їх. Пророки на-
магалися збагнути те, про що Дух свідчив: коли це
станеться, і яким буде світ у той час. 12 І відкрилося
їм, що не собі вони служать, а вам. Це було спові-
щено Духом Святим, який зійшов з небес через
благовісників. Навіть Ангели бажають дізнатися
про все, що знаєте ви.

Заклик до святого життя

13 Тож приготуйте ваш розум для служіння й пиль-
нуйте †. Всі надії свої покладіть на благодать, що бу-
де дана вам, коли з'явиться Ісус Христос. 14 У мину-
лому ви не мали того розуміння, яке у вас є тепер,
тож ви поводилися відповідно з своїми неблагоче-
стивими бажаннями. Проте зараз, ви стали дітьми
Бога, отже будьте слухняні Йому. 15 За прикладом
Бога, Який обрав вас, прагніть святості в усіх вчин-
ках своїх. 16 Бо сказано у Святому Писанні: «Будьте
святі, тому що Я святий» ††.
17 І якщо називаєте Його Отцем, Який безсторон-
ньо судить вчинки кожного, то живіть з пошаною ‡
до Нього, поки перебуваєте на цій землі ‡†. 18 Ви
знаєте, що не тлінним сріблом та золотом вас було
викуплено від марного життя, якому ви навчилися
від ваших предків, а дорогоцінною кров'ю чистого і
непорочного Ягняти — кров'ю Христа. 20 Його було
вибрано ще до створення світу, але ж з'явився Він
останнім часом лише заради вас. 21 Завдяки Христу
ми повірили в Бога. Він воскресив Ісуса з мертвих і
дарував Йому славу, тож ваша віра й надія — на Бо-
га.
22 Тепер, коли ви, сприйнявши Слово правди, очи-
стили душі свої для справжньої братньої любові,
любіть одне одного палко й від щирого серця. 23 Ви
відродилися не від насіння тлінного, а від життє-
дайного Слова Божого, яке існуватиме вічно.
У Писанні говориться:
24 «Наше життя подібно до дикої квітки,
а слава людська подібна до цвіту.
Трава засохне, цвіт опаде.
25 Але Слово Боже буде жити вічно».
Ісаї 40:6-8
І це Слово є Доброю Звісткою, яка була проповіду-
вана вам.

Камінь наріжний

2 Позбавимося ж усілякої злоби, обману, лице-
мірства, заздрощів, різного роду наклепів та
обмов. 2 Як новонароджені немовлята, котрі потре-
бують молоко, прагніть чистої духовної їжі, щоб від
неї зростати для спасіння. 3 Бо тепер «ви пізнали Го-
сподню доброту» ‡‡.
4 Прийдіть до Господа Ісуса, Живого Каменя ‡‡†, не
прийнятого людьми, але обраного й дорогоцінного

† *пильнуйте Або «будьте повні самовладання».* †† *Цитата приведена з книги Лев. 11:44, 45; 19:2, 20:7.* ‡ *з пошаною Або «зі страхом».* ‡† *перебуваєте на цій землі Або «тимчасово відвідуєте цю чужу землю».* ‡‡ *Цитата приведена з книги Пс. 34:9.* ‡‡† *Живий Камінь Найважливіше каміння в Божому духовному храмі (Його люди).*

Богу. 5 І ви самі, неначе живе каміння, з якого Бог
будує духовний храм †, щоб ви стали святим свя-
чеництвом і приносили духовні пожертви, приємні
Богу через Ісуса Христа. 6 У Святому Писанні є такі
слова:
«Дивіться, камінь Я кладу наріжний на Сіоні,
дорогоцінний, вибраний.
І той, хто вірує у нього, не зганьбиться».
Ісаї 28:16
7 І цінний він для вас, хто вірує, а для невіруючих:
«Камінь, який будівельники відкинули,
став каменем наріжним».
Псалми 118:22
8 Для невіруючих він:
«Камінь, об який спіткаються люди і падають».
Ісаї 8:14
Вони спіткаються, бо не підкорюються Слову Божо-
му. Так Бог призначив, щоб їм було.
9 Ви ж люди вибрані, Царські священики, святий
народ ††, який належить Богу. Ви призначені спові-
щати людям про великі вчинки Того, Хто покликав
вас із темряви гріха у прекрасне Світло Своє.
10 Колись ви не були людьми Божими,
а тепер ви — люди, які належать Богу.
Колись ви не знали милості Божої,
а зараз ви отримали її ‡.

Живіть для Бога

11 Любі друзі, я закликаю вас як чужинців і ман-
дрівників у цьому світі, не піддаватися бажанням ті-
лесним, що ворогують із душею вашою. 12 Живіть і
поводьтеся серед поган, як належить. Хоч вони й
звинувачуватимуть вас як грішників, але згодом,
побачивши діла ваші добрі, вони прославлять Бога
в День пришестя Його.

Будьте покірливі владі

13 Коріться всім людським владам ‡† заради Госпо-
да. 14 Коріться цареві як верховній владі і намісни-
кам, яких він призначив, щоб карати тих, хто чи-
нить зло, і нагороджувати тих, хто чинить добро.
15 Бо воля Божа в тому, щоб, творячи добро, ви зму-
шували мовчати невігласів і нерозумних. 16 Живіть
як люди вільні, але ж не використовуйте волю
свою, як прикриття, щоб чинити зло. Живіть як слу-
ги Божі. 17 Шануйте всіх і кожного, любіть родину
людей Божих. Шануйте Бога, та поважайте царя.

Раби, наслідуйте прикладу Христа

18 Раби, підкоряйтеся з повною пошаною господа-
рям своїм, не тільки добрим і м'яким, але й суво-
рим. 19 То приємно Богу, коли людина стійко пере-
носить незаслужені страждання і біль, завжди ду-
маючи про Нього. 20 Чому ж ви всі чекаєте хвали,
коли страждаєте за свою ж провину? Але якщо вас
покарано за добро і ви з терпимістю знесли пока-
рання, то саме це Богу до вподоби. 21 До цього ви
покликані Богом, бо Христос страждав за вас. Він
залишив нам приклад, тож ми мусимо йти Його слі-
дами:
22 «На Ньому не було гріха,
і не було в устах Його обману».
Ісаї 53:9
23 Коли Ісуса зневажали, Він не відповідав знева-
гою. Коли Він страждав, то не погрожував, а ввірявся Судді праведному. 24 Він Сам ніс гріхи наші тілом
Своїм на хрест, щоб ми могли вмерти для гріха і жи-
ти для праведності. Нас зцілено Його ранами. 25 Бо
були ви, немов вівці заблудлі, а тепер ви поверну-
лися до Пастиря і Захисника душ ваших.

Про жінок та чоловіків

3 Щодо вас, жінки, то ви мусите бути покірні чо-
ловікам своїм. Якщо хтось із них не підкоря-
ється Слову Божому, то ви можете своєю власною
поведінкою, а не балачками, навернути їх. 2 Тоді ва-
ші чоловіки самі побачать, що ви живете чистим й
бездоганним життям, повним пошани до Бога. 3 Не-
хай краса ваша буде не зовнішньою, завдяки розкі-
шній зачісці, золотим прикрасам або пишному
вбранню, а внутрішньою, що йде від самого серця.
Богом цінується нев'януча краса — лагідний і спо-
кійний дух. 5 Саме так у давні часи ті святі жінки, які
покладали надії на Бога, прикрашали себе — вони
підкорялися чоловікам своїм. 6 Так Сара підкоряла-
ся Аврааму й називала його паном. І ви, жінки —
дочки її, якщо ви робите добро і нічого не боїтеся.
7 Так само й чоловіки мають жити зі своїми жінка-
ми з розумінням. Виявляйте їм шану як слабкій ста-
ті. Разом із вами вони успадкують милість Божу —
дар істинного життя. Якщо ви будете все це викону-
вати, то не буде перешкод молитвам вашим.

Про страждання за праведний вчинок

8 Отже, всі мусять жити в мирі, бути співчутливи-
ми, любити одне одного, неначе братів і сестер, бу-
ти милосердними й покірливими. 9 Не відповідайте
злом на зло, образою на образу. Навпаки, просіть
Бога благословити тих людей, бо саме для цього ви
були покликані, щоб ви самі могли успадкувати Йо-
го благословення. 10 У Святому Писанні сказано:
«Той, хто хоче насолоджуватися життям,
й завжди бачити тільки кращі часи,
нехай береже язик від зла,
щоб з уст його слова брехливі не злітали.
11 Відмовтеся від зла, робіть добро.
Шукайте мир й допомагайте людям наслідувати
мирне життя.
12 Погляд Господа звернений на тих,

† *храм Буквально «оселя», тобто Божа оселя — місце, де народ Божий поклоняється Йому. У цьому вірші мається на увазі, що суспільність усіх віруючих є духовним храмом, де живе Бог.*
†† *святий народ Божі люди називалися святими тому, що вони очищені через кров Христа і належать лише Богу.* ‡ *Колись ви... отримали її Див.: Ос. 2:23.* ‡† *всім людським владам Буквально «всім створінням людським», тобто правителям, владі, уряду, президенту тощо.*

хто добро чинить,
а слух Його — до їхніх молитв.
Та відвертається Господь від тих,
хто чинить зло».

Псалми 34:12-16

13 І хто зможе завдати вам болю, якщо ви ревно
намагатиметеся творити добро? 14 Та якщо вам до-
ведеться постраждати за праведні вчинки, то ви
отримаєте Боже благословення. Отож «не майте
страху перед тими, хто завдає вам болю і не три-
вожтеся» †. 15 Та в серцях своїх святіть Господа на-
шого Христа. Завжди будьте готові відповісти розсу-
дливо тим, хто запитає вас, на чому грунтується ва-
ша надія. 16 Але робіть це з повагою і лагідно. Нехай
сумління ваше завжди буде чистим, щоб, якщо
хтось пустив би про вас чутки, то нехай він сам осо-
ромиться тим, що паплюжить вашу праведність у
Христі. 17 Бо краще постраждати за праведні вчин-
ки, якщо на те є воля Божа, ніж за лихі.
18 Сам Христос один раз прийняв смерть за гріхи
наші.
Праведник віддав Своє життя за неправедників,
аби привести вас до Бога.
Тіло Його померло, але відродилося Духом ††.
19 Ісус прийшов, щоб проповідувати духам у
ув'язненні, які не підкорилися Богу в далекому ми-
нулому, в часи Ноя. Але Бог терпляче чекав, доки
буде збудовано ковчег. Тільки дехто, а саме восьме-
ро, потрапили до нього і врятувалися від потопу.
21 Ця вода є символом хрещення, яке й тепер спа-
сає вас. Хрещення — це не відмивання тіла від бру-
ду, а благання про чисте сумління, звернене до Бо-
га. І все це відбувається завдяки воскресінню Ісуса
Христа. 22 Він піднявся на Небеса і зайняв місце по
правиці Божій, і всі Ангели, сили й влади підкори-
лися Йому.

Не повторюймо гріхів

4 Ісус витерпів тілесні страждання, тож озброй-
теся й ви такими самими думками, які мав Хри-
стос. Бо той, хто виніс фізичні страждання, перестає
грішити. 2 Решту свого земного життя присвятить
не тілесним бажанням, а виконанню волі Божої.
3 Досить довго ви прожили як ті безбожники в роз-
пусті, хіті, пияцтві, гулянках й огидному поклонінні
бовванам.
4 Тепер ваші так звані «друзі» дивуються тому, що
ви більше не живете розпусно разом з ними, і тому
вони зводять на вас наклепи. 5 Але ж згодом, вони
відповідатимуть за свої вчинки перед Богом, Ко-
трий готовий судити і живих, і мертвих. 6 Ось волін-
ня Боже: Добра Звістка проповідуватиметься лю-
дям ще до їх смерті, щоб вони могли отримати но-
ве життя через Духа ‡.

† *Цитата приведена з книги Іс. 8:12.* †† *Духом Або «в Ду-
сі». Також у 19 вірші.* ‡ *через Духа Або «у Дусі», тобто у духов-
ному або Небесному Царстві.*

Служіть одне одному

7 Наближається час, коли всьому настане кінець.
Тож будьте розсудливі й стримані, це допоможе вам
у молитвах ваших. 8 Але найголовніше за все — лю-
біть одне одного палкою любов'ю, бо щира любов
допомагає людям прощати багато гріхів. 9 Будьте
гостинні одне до одного без нарікань. 10 Кожен із
вас, залежно від того дару, що він отримав від Бога,
має використати його для служіння ближньому як
добрий розпорядник милості Господньої, виявле-
ної вам у найрізноманітніших її проявах. 11 Хто має
дар проповідування, має говорити словами Бога;
хто отримав дар служіння, нехай служить з силою,
яку дав Всевишній, щоб усім цим вознести хвалу
Богу через Ісуса Христа. Слава і влада Йому на віки
вічні! Амінь.

Християнське довготерпіння

12 Любі друзі, не дивуйтеся тим тяжким стражда-
нням, які випали на вас, щоб випробувати вашу віру.
Не ставтеся до них як до чогось несподіваного.
13 Навпаки, радійте, що ви прилучаєтеся до стра-
ждань Христових, бо будете ви радіти й веселитися,
коли Він явить славу Свою. 14 Якщо вас принижу-
ють і ображають за те, що ви послідовники Христа,
то вважайте те благословенням, бо славний Дух Бо-
жий із вами. 15 Нехай ніхто з вас не страждає тому,
що він вбивця злодій, чи злочинець або як людина,
яка втручається в чужі справи. 16 Та якщо хтось
страждає як послідовник Христа, то нехай не сором-
иться, а прославляє Бога, бо носить він ім'я Його.
17 Ось настає час суду Божого і розпочнеться він з
Божої сім'ї. І якщо він починається з нас, що ж тоді
станеться з тими, хто не підкоряється Євангелії Бо-
жій?
18 І якщо праведній людині важко спастися,
то що ж буде з грішником?

Приказки 11:31 (у грецькому Старому Заповіті)

19 Отож ті, хто страждають з волі Божої, мусять і на-
далі творити добро і покластися на волю Творця,
Якому можна вірити.

Паства Божа

5 Тепер я хочу звернутися до старійшин ваших,
бо й я старійшина. Я свідок страждань Христо-
вих, і мені належить частка у прийдешній славі, що
відкриється нам. Благаю вас, 2 пасіть ‡† отару Божу
‡‡, яка ввірена вам. Доглядайте її не з примусу, а за
своїм власним бажанням, не заради неправедної
наживи, а заради служіння Богу. 3 Не поводьтеся як
господарі з тими, хто доручений вам. Краще будьте
взірцем і прикладом для пастви. 4 І коли з'явиться,
Христос, Верховний Пастир, то одержите ви
нев'янучий вінець слави.

‡† *пасіть Або «піклуйтеся».* ‡‡ *отару Божу Або «людей Бо-
жих».*

5 Також і ви, молодь, будьте слухняні старійшинам. Всі ви повинні покірливо ставитися одне до одного, бо

«Бог противиться пихатим,
але ж Він дарує благодать покірним».
Книга Приказок 3:34

6 А тому підкоріться всемогутній руці Бога, щоб Він підніс вас до шани у призначений час. 7 Всі ваші клопоти покладіть на Нього, бо Він піклується про вас.

Протистаньте дияволу

8 Будьте обережні й пильнуйте, бо диявол, ворог ваш, нишпорить навколо, мов лев, який рикає і шукає, кого б пожерти. 9 Опирайтеся йому, будьте дужими у вірі своїй. Знайте, що через такі ж страждання проходять брати і сестри ваші по всьому світі.

10 Бог, джерело всілякої благодаті, покликав вас розділити Свою вічну славу в Ісусі Христі. Після вашого короткочасного страждання Він Сам вас відновить, зміцнить, підтримає, і не дасть вам упасти. 11 Його влада — вічна! Амінь.

Прощання

12 З допомогою Силуана, котрого я вважаю вірним братом у Христі, я перешлю цього коротенького листа до вас. Цей лист, щоб підтримати вас і засвідчити, що то правдива благодать Божа. Стійте ж твердо на цьому.

13 Церква у Вавилоні †, яка теж була вибрана Богом, а також і Марко, син мій у Христі, вітають вас. 14 Вітайте одне одного особливим вітанням †† любові.

Мир усім вам, хто у Христі.

---

† *Церква у Вавилоні* Буквально «вона у Вавилоні». †† *особливим вітанням* Буквально «поцілунком».

2 Петра

Вітання

1 Вітання від Симона Петра, слуги і апостола Ісуса Христа, до тих, хто одержав ту ж дорогоцінну
віру, що й ми від Бога нашого і Спасителя Ісуса Христа, праведного і справедливого.
2 Нехай мир і благодать збільшуються в вас через
пізнання Бога та Ісуса, нашого Господа.

Все від Бога

3 Все, що потрібно нам для духовного життя і служіння Богу, було дано Ісусом, Який має силу Божу.
Ми отримали ті дари, бо знаємо Того, Хто покликав
нас славою і добротою. 4 І завдяки тій славі й доброті Своїй, Він дав нам обіцяні дорогоцінні й великі дари, щоб змогли ми стати подібними Самому
Богу, та уникнути духовного тління, яке панує у світі через лихі людські бажання.
5 Тому докладіть усіх зусиль, щоб додати до віри
вашої доброчинність, а до доброчинності — знання. 6 Щоб до знань ви змогли додати стриманість, а
до стриманості — терпіння, а до терпіння — побожність. 7 Щоб до побожності ви змогли додати братолюбство, а до братолюбства — любов. 8 І якщо
все це у вас є і примножується, то дієво й плідно ви
досягнете повного розуміння нашого Господа Ісуса
Христа. 9 А хто не має цього, той сліпий, бо не бачить того благословення, яке отримав від Бога. Він
забув, що був очищений від гріхів своїх минулих.
10 Тому, брати і сестри, намагайтеся знову й знову
доводити, що ви справді покликані й обрані Богом.
Бо якщо ви йдете цим шляхом, то ніколи не спіткнутися вам і не впасти. 11 І будете ви жаданим гостем у вічному Царстві Господа нашого і Спасителя
Ісуса Христа. 12 Ось чому я завжди буду нагадувати
вам про все це, навіть якщо ви знаєте і утвердилися в правді, що відкрилася вам. 13 Я вважаю справедливим повсякчас нагадувати вам про це, поки живу я на цій землі. 14 Адже знаю я, що скоро залишу
тіло своє, як відкрив мені Господь наш Ісус Христос.
15 Отже, я буду робити все від мене залежне, щоб
навіть після того, як покину я цей світ, ви про все
це завжди пам'ятали.

Свідки Христової слави

16 Ми спиралися не на хитромудрі людські історії,
коли сповіщали вам про силу і пришестя Господа
нашого Ісуса Христа. Ми самі були свідками Його
величі. 17 Христос одержав честь і славу від Бога-Отця. До Нього злинув голос великого й славного
Бога, котрий мовив: «Це Син Мій улюблений, Якого
Я вподобав». 18 Ми теж чули цей голос, який лунав з
небес у той час, коли ми були з Ним на Святій горі †.
19 Ми вважаємо послання пророків найнадійнішими. Ви правильно робите, коли звертаєтеся до них,
бо вони подібні до світла, що розганяє темряву, аж
доки не прийде світання і ранкова зірка не засяє у
серцях ваших. 20 Найголовніше, що маєте ви зрозуміти, — це те, що жодне з пророцтв у Святому Писанні не було вигадане самими пророками. 21 Бо ніяке пророцтво не прийшло з волі людини. Ні, люди, натхнені Святим Духом, висловлювали послання Божі.

Лженаставники і лжепророки

2 У минулому з'являлися лжепророки серед людей Божих, так само, як і серед вас будуть лженаставники. Вони будуть нести згубні вчення і заперечувати Господу, Який заплатив за їхню свободу. Тим самим вони самі ведуть себе до загибелі.
2 Багато хто йтиме за ними у своїй розпусті. І через
них дорога правди буде зневажена. 3 Жадібні, вони
зароблятимуть на вас, обдурених їхніми облесливими словами. Та вирок їм давно винесено, і Всевишній принесе їм неминучу загибель.
4 Адже Бог не помилував ангелів, які грішили, а
відправив їх до темного підземелля у пекло, щоб
перебували вони там аж до самого суду.
5 Всевишній не помилував й давнього світу, але
захистив Ноя, людину, яка проповідувала праведне
життя, і ще сімох, коли Він наслав потоп на світ безбожників. 6 Він прирік міста Содом і Ґоморру і спопелив їх. То був приклад суду над нечестивцями,
щоб знали, що з ними трапиться. 7 Але Він врятував праведну людину Лота, який був пригнічений
розпусною поведінкою нечестивих. 8 Цей добрий
чоловік мучився в душі своїй праведній через беззаконні вчинки, котрі він бачив і про які він чув,
живучи день у день серед них.
9 Отож Господь знає, як благочесних врятувати від випробувань. І так само Він знає, як неправедних
дотримати до Дня Суду, коли їх буде покарано. 10 Це покарання головним чином для тих, хто потурає брудній хтивості своїй, своїй людській природі й зневажає Його владу.

---

† *Див Мт. 17:1-8; Мк. 9:2-8; Лк. 9:28-36.*

Ці лжевчителі зухвалі й самовпевнені, і без страху зневажають славних †. 11 Хоч Ангели й дужчі й могутніші, вони ж ніколи не обмовляють їх перед Господом!

12 Люди ці ганять те, чого не розуміють. Вони, мов та звірина нерозумна, яка чинить згідно з природою своєю, оскільки народжена для того, щоб її спіймали і вбили. І як та худоба дика, вони будуть забиті. 13 За їхнє зло їм заплатиться злом.

Ті люди насолоджуються злими вчинками, які роблять привселюдно серед білого дня. Вони — ганьба і мерзенність, та лише соромлять вас, бенкетуючи з вами. 14 У них хтиві очі, які дивляться на жінку тільки як на предмет перелюбу. Вони не можуть спинитися в гріховності своїй, та зваблюють нестійких, вводячи їх у пастку гріха. Серця їхні повні жадоби. Вони прокляті ††. 15 Вони заблукали, збилися з праведної дороги, пішовши шляхом Валаама, сина Восора, який любив одержувати плату за неправедне. 16 Але ж йому було показано ослицею, що він неправий, коли ослиця заговорила людським голосом і зупинила божевільного провидця.

17 Ці лжевчителі — неначе сухі, безводні джерела, чи гнані бурею хмари. На них чекає морок темряви вічної. 18 Вони вихваляються безглуздими словами, та вводять людей у пастку гріха. Використовуючи як спокусу тілесні бажання, вони знаходять тих, хто тільки-но втекли від неправедного життя й повертають їх до гріха. 19 Вони обіцяють тим людям волю, хоча самі є раби гріховного розтління. Адже людина є рабом того, що підкорило її.

20 Бо коли люди, прийнявши й пізнавши Господа нашого і Спасителя Ісуса Христа, відійшли від опоганення світу, а потім знову загрузли в ньому, переможені, цього разу їхня доля буде ще гіршою, ніж коли вони вперше стали на шлях розпусти. 21 Краще для них було б і не пізнавати праведної дороги, ніж пізнати святу заповідь, передану їм, і знову зректися її. 22 Що трапляється з такими, справедливо говорить прислів'я: «Пес повертається до свого ж блювотиння» ‡ або «Як свиню не мий, вона все одно грязюку знайде».

День Суду

3 Любі друзі! Це вже друге послання пишу я вам. В обох листах намагався я нагадуванням розбудити ваш чесний розум, щоб пам'ятали ви слова, які у минулому донесли до нас святі пророки. І щоб також пам'ятною була заповідь Господа нашого й Спасителя, передана нам через апостолів.

3 По-перше, ви мусите зрозуміти, що у останні дні з'являться зухвалі насмішники, які живуть згідно зі своїми лихими бажаннями. 4 Вони насміхатимуться з вас, запитуючи: «Ісус обіцяв прийти удруге. Та де ж Він? Наші предки померли, і все ж таки усе йде без змін аж від часів сотворіння світу». 5 Але стверджуючи таке, вони навмисне забувають, що небо й земля існували споконвіку. Землю ж було створено з води, за волею Божою, і завдяки воді існує вона. 6 Ті ж сили діяли і в минулі часи, коли світ загинув, водою затоплений. 7 Завдяки цьому самому Слову Божому теперішні небеса й земля залишаються незмінні до того дня, коли небеса відкриються і все на землі буде віддано вогню. Це станеться тоді, коли безбожні люди будуть засуджені і знищені.

8 Та не забувайте, любі мої друзі, що для Бога один день, як тисяча років, а тисяча років, як один день. 9 Дехто вважає, що Господь бариться з виконанням обітниці Своєї. Ні, Він виявляє до нас терпіння, оскільки не хоче смерті жодної людини. Навпаки, Він хоче, щоб усі полишили гріховне життя й прийшли до покаяння.

10 Але День Господній підкрадеться зненацька, немов злодій. І небеса тоді зникнуть зі страшенним громом, а тіла небесні вогонь зжере. Земля й усе, що на ній — все буде віддано вогню ‡‡. 11 Оскільки все буде зруйновано саме таким чином, то подумайте, якими мусите бути ви. Адже вам належить життя присвятити Богу, і вчинки ваші повинні бути благочесними. 12 Ви маєте з нетерпінням чекати й бажати скорішого приходу Дня Господнього. Під час приходу його небеса будуть зруйновані вогнем, а небесні тіла від жару розплавляться. 13 Але згідно з Божою обітницею ми сподіваємося нових небес і нової Землі, де оселиться праведність.

14 Ось чому, любі друзі мої, поки ви сподіваєтеся, щоб це сталося, робіть усе від вас залежне, щоб постати незаплямованими, бездоганними і в мирі з Богом. 15 Пам'ятайте, що ми врятовані завдяки терпінню Господа! Саме так писав вам наш улюблений брат Павло з мудрістю, що була йому дарована Богом. 16 Саме про це він говорить в усіх інших своїх посланнях, але дещо в них буває важко зрозуміти. Тоді неуки та нестійкі у вірі перекручують їх, як вони роблять з іншими Писаннями, і цим накликають на себе загибель.

17 Отож, любі мої друзі, знаючи все наперед, пильнуйте, щоб не збили вас зі шляху помилки людей, які живуть без Закону, і щоб не відступилися ви від віри вашої. 18 Але зростайте в милості й пізнанні Господа нашого і Спасителя Ісуса Христа. Слава Богу віднині і навіки! Амінь.

† *славні Буквально «слави». Очевидно, це якась Ангелоподібна істота.* †† *прокляті Буквально «діти прокляття».* ‡ *Цитата приведена з книги Пр. 26:11.*

‡‡ *буде віддано вогню У деяких древньогрецьких рукописах надаються такі варіанти: «буде знайдено» або «зникне».*

1 Іоана

Слово Життя

1 Про те, що було споконвіку, про що ми самі чули, свідками чого ми були, що бачили на власні очі й чого торкалися власними руками, про Слово † Життя ми свідчимо. 2 Той, Хто є Життям з'явився нам і ми бачили Його й зараз свідчимо про Нього. Тепер ми сповіщаємо про Вічне Життя, яке було з Отцем, і було явлене нам. 3 Ми бачили й чули Його і тепер сповіщаємо про Нього і вам, щоб ви також мали спільність †† із нами. А наша спільність — з Отцем і Його Сином Ісусом Христом. 4 Отож і пишемо ми про це, щоб радість наша ‡ була повною!

Бог прощає гріхи наші

5 Ось Послання, яке ми почули від Ісуса Христа і сповіщаємо вам: «Бог є Світло, і темряви в Ньому немає зовсім». 6 Якщо ж ми говоримо, що прилучилися до Бога, але й продовжуємо жити в темряві гріха, то обманюємо самі себе й не наслідуємо істини. 7 Але якщо ми живемо в Світлі та праведності, як і Він живе у Світлі, то маємо спільність одне з одним, а кров Ісуса, Сина Божого, очищає нас від усіх гріхів.

8 Якщо ж ми стверджуємо, що не маємо гріха, то обдурюємо самі себе. Це означає, що немає в нас правди. 9 Якщо ж ми визнаємо свої гріхи, то Всевишній, справедливий і праведний, прощає їх і очищає нас від усієї неправедності. 10 Якщо ж ми кажемо, що ми не чинили гріха, то робимо з Нього брехуна, і Послання Його — не в наших серцях ‡‡.

Ісус Христос — наш Заступник

2 Любі діти мої! Я пишу до вас про це, щоб ви не грішили. Але якщо хтось і згрішить, то має заступника перед Отцем — праведного Ісуса Христа. 2 Він і є тією жертвою, яка спокутує гріхи наші, і не тільки наші, а й усього світу.

3 Саме так ми можемо бути певні в тому, що пізнали Бога, якщо дотримуватимемося заповідей Його. 4 Хто говорить: «Я знаю Його!» і не виконує заповіді Його, той брехун, і правда не в його серці. 5 А хто слухняний вченню Його, в тому любов до Бога й справді прибуває. Саме так ми можемо переконатися в тому, що ми в Бозі. 6 Хто каже, що живе в Бозі, той мусить жити, як Ісус жив.

Ісус заповідав любити одне одного

7 Любі друзі мої! Я пишу не про нову, а про стару заповідь, яку ви мали споконвіку. Ця стара заповідь — Послання, яке ви чули. 8 А з іншого боку, те, що пишу вам, є водночас і новою заповіддю. І правду цю засвідчено життям Ісуса Христа і вашим життям, бо темрява відступає, а істинне Світло вже сяє.

9 Хто каже, що живе у світлі, але ненавидить брата чи сестру свою, той все ще знаходиться в темряві. 10 Хто любить братів і сестер своїх, той живе у світлі, і немає нічого в його житті, що б змушувало його грішити. 11 А хто ненавидить брата чи сестру свою, той живе у темряві; він безпорадно блукає, не знаючи, куди йде, бо темрява засліпила його.

Підстави для написаного

12 Я пишу до вас, любі діти,
бо гріхи ваші були прощені завдяки Ісусу Христу.
13 Пишу до вас, батьки,
бо ви пізнали Того, Хто існував від самого початку.
Пишу і вам, молоді, бо ви перемогли лукавого.
14 Я написав вам, діти, бо ви знаєте Отця.
І написав до вас, батьки,
бо ви пізнали Того, Хто існував споконвіку.
Я написав вам, юнаки, бо ви дужі,
і Слово Боже живе в вас, й ви перемогли лукавого.

Не любіть світського

15 Не любіть лихий світ, та всього того, що йому належить. Бо той, хто любить цей світ, не має в своєму серці любові до Отця. 16 Адже все, що в цьому світі: що приваблює нашу гріховну природу, що притягає зір наш, усе, чим пишаються люди в цьому світі, — це все не від Отця, а від цього світу. 17 Цей світ проминає разом з усіма своїми спокусами, а хто виконує волю Божу, той живе вічно.

Ворогів Христових не приймайте

18 Діти мої! Це остання година! Як ви чули, незабаром має прийти ворог Христовий ‡‡. І зараз вже

† *Слово З грецької «логос»*

†† *спільність Це може означати «єдність у Святому Дусі» або «єднання усіх віруючих через Святий Дух». Також у 7 вірші.* ‡ *Отож... наша Деякі грецькі рукописи дають тут слово «ваша».* ‡‡ *не в наших серцях Або «ми не приймаємо Його істинного вчення».*

з'явилося багато ворогів Христа, й з того ми знаємо, що остання година наближається. 19 Ці вороги вийшли з нашого кола, але насправді до нас не належать, бо якби вони до нас належали, то серед нас би й зосталися. Але вони пішли, і це свідчить про те, що насправді ніхто з них до нас не належить.

20 Ви отримали дар † від Святого ††, і всі ви знаєте правду. 21 Я ж пишу вам не тому, що ви не знаєте істини, а тому, що ви її знаєте, і тому, що брехня не йде з правди.

22 Хто ж тоді брехун, як не той, хто каже, що Ісус не є Христом? Така людина — ворог Христа. Вона відкидає і Отця, і Сина. 23 Той, хто відрікається від Сина, не має й Отця, а той, хто визнає Сина, має й Отця.

24 Отож усе те, що чули ви від самого початку, має лишитися з вами. І якщо з вами лишається те, що ви чули від початку, то й ви лишитеся в Сині і Отці. 25 Ось, що Господь обіцяв нам, — вічне життя.

26 Це написав я вам про тих, хто намагається обдурити вас. 27 Але той особливий дар, що ви одержали від Христа, з вами лишається. Вам не потрібно, щоб хтось повчав вас, а натомість Дух, яким ви були помазані від Нього, навчає вас усього. І пам'ятайте, що Дух — істинний, а не хибний. Лишайтеся в Христі, як Він і вчив вас.

28 Тепер, любі діти, залишайтеся в Христі, щоб коли Він з'явиться, ми могли бути певні і не засоромлені Ним, коли Він прийде. 29 Якщо ви знаєте, що Христос праведний, то знайте й таке: хто живе праведно, є дитиною Божою.

Ми — Божі діти

3 Подумайте, яку велику любов виявив до нас Отець, щоб могли ми називатися дітьми Божими! І ми справді діти Божі! Тому світ і не знає нас, бо не признав і Його. 2 Любі друзі, тепер ми діти Божі, та ще невідомо, ким ми станемо у майбутньому. Але ж ми знаємо, що коли Христос з'явиться знову, ми будемо подібні до Нього, бо ми побачимо Його таким, який Він є! 3 Кожен, хто надіється на Христа, очищає себе так само, як і Він чистий.

4 Кожен, хто грішить, порушує Закон Божий, бо гріх — це порушення Закону. 5 Ви знаєте, що Христос прийшов, аби забрати людські гріхи, сам же Він — безгрішний. 6 Кожен, хто живе у Христі, не може продовжувати грішити, а як хто й продовжує грішити, то значить, що він ніколи не бачив і не знав Його.

7 Любі діти! Не давайте себе обманювати. Той, хто живе праведно, — праведний, як Христос. 8 Той же, хто продовжує грішити, належить дияволу, бо диявол грішив від самого початку. На те й з'явився Син Божий, щоб зруйнувати зроблене дияволом.

9 Той, хто став дитям Божим, більше не живе у гріху, бо нове життя, дане Богом ‡, залишається в цій людині. І вже не може він продовжувати грішити, бо став дитям Божим. 10 Ось як розпізнати, хто є дітьми Божими, а хто дияволовими: кожен, хто не живе праведно і не любить братів і сестер своїх, до Бога не належить.

Любіть ближнього

11 Таким є зміст послання, яке ви чули від самого початку, — любіть одне одного. 12 Не вподібнюйтесь Каїну, який належав лукавому і вбив свого брата. За що ж він убив його? Бо вчинки його були лихі, а братові — праведні.

13 Браття і сестри, не дивуйтеся, якщо світ ненавидить вас. 14 Ми знаємо, що перейшли від смерті до життя, бо любимо братів і сестер своїх. Той, хто не любить, залишається мертвим. 15 Хто ненавидить віруючого брата свого — вбивця ‡‡, а ви знаєте, що жоден убивця не матиме вічного життя в собі.

16 Отак пізнали ми, що справжня любов — завдяки Христу, Який віддав Своє життя за нас. Нам також належить віддати життя своє за братів і сестер наших. 17 Якщо хтось має статки і бачить, що віруючий брат його у нужді, але не має до нього співчуття, то як можна сказати, що любов Божа живе в ньому? 18 Любі діти! Любов наша повинна бути не тільки словами й розмовами, а й вчинками, що виявляють справжню любов.

19 І так ми впевнюємося, що належимо до правди. Саме так ми заспокоюємо наші серця перед Богом, 20 коли серця наші засуджують нас ‡‡. Це тому, що Бог величніший за наші серця і знає все.

21 Любі друзі, якщо серця наші нас не засуджують, то ми без страху наблизимося до Бога. 22 І ми одержуємо від Всевишнього все, про що просимо, бо виконуємо заповіді Його і діємо догідно Богу. 23 Ось, що Він нам заповідав: щоб вірували ми в ім'я Сина Його Ісуса Христа і любили одне одного, як Він наказував нам. 24 Той хто живе згідно з заповідями Божими, живе в Ньому, і Бог живе у такій людині. Ми знаємо, що Бог живе в нас завдяки Духу, який Він дарував нам.

Застереження проти лженаставників

4 Друзі мої любі! Не вірте кожному пророчому духу, але перевіряйте їх, щоб побачити, чи справді вони від Бога. Я кажу вам це, бо чимало лжепророків з'явилось у світі. 2 Ось як ви можете розпізнавати Дух Божий: кожен дух, який визнає, що Ісус Христос прийшов на землю в людській подобі, — такий Дух від Бога. 3 А дух, який не визнає

‡‡ *ворог Христовий Або «антихрист». Також у 22 вірші.* † *отримали дар Буквально «були помазані».* †† *від Святого «Бога» або «Христа».*

‡ *нове... Богом Або «Його насіння».* ‡† *Хто ненавидить... вбивця У цьому вірші Ісус застерігає віруючих не ненавидіти інших, бо ненависть дорівнює вбивству. Також див.: Мт. 5:21-26.* ‡‡ *засуджують нас Або «наше серце змушує відчувати провину».*

Ісуса, — не від Бога. Це дух ворога Христа †, про якого ви чули, котрий наближається і вже в світі.

4 Діти мої любі, ви належите Богу і перемогли тих
лжепророків, адже Бог, Який в вас, — більший, ніж
диявол, який у світі. 5 Лжепророки належать світу.
Отож те, про що вони говорять, йде від світу, і світ
слухає їх. 6 А ми належимо Богу. Той, хто Бога знає,
слухає нас, а хто не належить Богу, нас не слухає.
Отак ми й можемо відрізнити Дух, який несе правду, від духа, котрий зводить людей.

Про любов істинну

7 Любі друзі! Любіть одне одного, бо любов — то
від Бога. Кожен, хто любить, став Божою дитиною і
пізнає Бога. 8 Той, хто не любить, Бога не пізнав, бо
Бог — то любов. 9 Отак Бог виявив до нас любов
Свою: Він послав Свого єдиного Сина в світ, щоб
через Нього ми дістали життя. 10 Справжня любов
не в тому, що ми полюбили Бога, а в тому, що Він
нас полюбив і послав Свого Сина в жертву, щоб
спокутувати гріхи наші.

11 Любі друзі! Як Бог виявив таку любов до нас, то
й ми маємо любити одне одного. 12 Ніхто ніколи не
бачив Бога, але якщо ми любимо одне одного, то
Бог живе в нас, і любов Його в нас удосконалюється.

13 Отак ми розпізнаємо, що живемо в Бозі, а Він у
нас, бо дав Він нам Дух Свій. 14 Ми самі бачили й зараз свідчимо, що Отець послав Свого Сина, щоб
Він став Спасителем світу. 15 Якщо хтось визнає, що
Ісус — Син Божий, Бог живе в ньому, і він живе в
Бозі. 16 Отож ми знаємо і віримо в любов Бога до
нас.

Бог — це любов. І той, хто живе в любові, живе з
Богом, і Бог живе у ньому. 17 Оскільки любов Божа
удосконалюється в нас, то ми будемо певні в День
Суду, бо в цьому світі ми, як Христос ††. 18 Там, де є
любов, немає страху, бо досконала любов Божа
проганяє страх, пов'язаний з покаранням. І той, хто
боїться, не сповнений досконалої любові.

19 Ми любимо, бо спочатку Бог полюбив нас.
20 Якщо хтось говорить: «Я люблю Бога», — але ненавидить брата чи сестру свою, той брехун. Бо хто
не любить брата чи сестру свою, яких він бачив, то
як він може любити Бога, Якого не бачив? 21 Ми
отримали цю заповідь від Христа: хто любить Бога,
мусить також любити братів і сестер своїх.

Діти Божі перемагають світ

5 Хто вірить, що Ісус — Христос, той народився
від Бога. А кожен, хто любить Отця, любить і дітей Його. 2 Так дізнаємося ми, що любимо дітей Божих: полюбивши Бога і дотримуючись заповідей
Його. 3 Ми виявляємо свою любов до Нього, виконуючи Його заповіді, котрі не такі й важкі для нас.
4 Бо кожен, хто народився від Бога, перемагає світ.
5 Так, наша віра перемогла світ. То хто ж переможе
світ, як не той, хто вірить, що Ісус — Син Божий?

Бог свідчить нам про Ісуса Христа

6 Ісус Христос — це Той, Хто прийшов до нас із водою і кров'ю ‡. Він прийшов не тільки з водою, а й з
кров'ю, і Дух свідчить про те, а Дух — то істина. 7 Тому є три свідки: 8 Дух, вода і кров. І всі троє стверджують одне й те саме.

9 Якщо ми довіряємо свідченням людей, то маємо
визнати, що Господнє свідчення — набагато значніше. Бо цінність Божого свідчення в тому, що Він
свідчить про Свого власного Сина. 10 Той, хто вірить
в Сина Божого, несе це свідчення у собі самому. А
хто не вірить Богу, робить із Нього брехуна, бо не
вірить Його свідченню про Сина Свого.

Бог дарував нам вічне життя

11 Ось у чому це свідчення полягає: Бог дарував
нам вічне життя, і життя це у Сині Його. 12 Той, хто
має Сина, має життя, а хто не має Сина, не має й
життя. 13 Я пишу про це вам, хто вірує в ім'я Сина
Божого, щоб знали ви, що маєте життя вічне. 14 Ми
маємо впевненість в Бога, і якщо ми попросимо
про щось згідно з волею Його, Він почує нас. 15 І
якщо ми знаємо, що Всевишній чує нас, то хоч би
про що ми просили, неодмінно одержимо від Нього.

Моліться за братів грішних

16 Якщо хтось бачить, що брат його чинить гріх,
але не смертний, мусить молитися за брата, і Бог
даруватиме грішному життя. Але це так, якщо той
гріх не веде до смерті. Бо є гріхи, які ведуть до
смерті, і я не про них кажу, щоб ви молилися. 17 Всякий неправедний вчинок є гріховним, але існує
гріх, який не веде до смерті.

18 Ми знаємо, що хто став дитям Божим, більше не
грішить. Навпаки, Син Божий охороняє його ‡‡, і лукавий не може завдати йому ніякої шкоди ‡‡. 19 Ми
знаємо, що належимо Богу, хоча світ — під владою
лукавого. 20 Але знаємо ми, що Син Божий прийшов
і дав нам розуміння, щоб ми пізнали Того, Хто є
істинний. І ми справді у Тому, Хто істинний, оскільки ми в Його Сині, Ісусі Христі. Він — істинний Бог і
вічне життя. 21 Діти мої! Бережіть себе від лжебогів
‡‡†.

† *ворога Христа Або «антихриста».* †† *Христос Буквально «Той Самий».*

‡ *водою і кров'ю Очевидно мається на увазі вода Ісусового хрещення, та кров, яку Він пролив на хресті.* ‡† *Син... його Буквально «Той, Хто народився від Бога, охороняє його» або «охороняє Себе».* ‡‡ *завдати... шкоди Або «торкнутися».* ‡‡† *лжебогів Або «бовванів» чи «ідолів».*

2 Іоана

Привітання

1 Від старця † до вибраної пані †† Богом й до дітей її, яких я насправді люблю. І не тільки я люблю вас, а й усі ті, хто пізнав істину ‡. 2 Ми любимо
вас завдяки істині, яка живе в нас і буде з нами повік. 3 Благодать, милість і мир нам від Бога-Отця й
від Ісуса Христа, Його Сина, в істині й любові.

Сповідуймо Слово Христове

4 Для мене було великим щастям знайти поміж дітей твоїх тих, які живуть слідуючи дорогою правди,
як Отець заповідав нам. 5 А зараз я звертаюся до
тебе, люба пані (і це не нову заповідь я пишу тобі, а споконвічну), щоб ми любили одне одного! 6 Ось
що означає ця любов: нам слід жити згідно з заповіддю Божою, про яку ви чули споконвіку, а саме:
«ви маєте жити в любові».

† *Від старця Можливо, у цьому випадку мається на увазі апостол Іоан. Слово «старець» може перекладатися як «старий за віком чоловік» або «старійшина» в церкві. Див.: Тит. 1:5.* †† *до вибраної пані У цьому посланні Іоан може звертатися до якоїсь жінки або до церкви, та її дітей — людей церкви. Також у 5 вірші.* ‡ *істину Тобто «істину» або «Добру Звістку» про Ісуса Христа, Який єднає усіх віруючих.*

7 У світ пішло багато лжевчителів, які не визнають, що Ісус Христос прийшов в людській подобі.
Такі люди — брехуни і вороги Христа. 8 Пильнуйте й стережіться, щоб не загубити того, для чого ми ‡‡
працювали, щоб уповні одержати свою винагороду.
9 Хто не залишається в істинному вченні про Христа і переступає його, той не має Бога. А хто вірний
істинному вченню, має і Отця, і Сина.
10 Якщо хтось завітає до тебе без цього вчення, не
приймай його в своєму домі, не бажай йому добра.
11 Бо той, хто бажає такій людині добра, поділяє її
лихі вчинки.

Закінчення

12 Хоч у мене багато про що є писати тобі, я не хочу довіряти це чорнилу й перу. Натомість, я сподіваюся завітати до тебе і поговорити віч-на-віч, щоб
наша радість була повною. 13 Діти сестри ‡‡ твоєї,
вибраної Богом, вітають вас.

‡† *ми У деяких древньогрецьких текстах: «ви».* ‡‡ *сестри Сестра «вибраної пані», яка згадується у 1 вірші. Це може бути інша жінка або інша церква.*

3 Іоана

1 Від старця † до мого улюбленого друга Ґая, якого я насправді люблю.
2 Любий друже! Я молюся, щоб ти процвітав в
усьому, і щоб був здоровий, бо вже я знаю, що ти
духовно процвітаєш. 3 Зрадів я безмежно, коли бра-
ти наші прийшли й засвідчили відданість твою
правді ††. Вони розповіли, як неухильно йдеш ти до-
рогою правди. 4 І немає для мене більшої радості,
ніж чути, що діти мої йдуть дорогою правди.
5 Мій любий друже! Ти чиниш правильно, коли
робиш усе можливе для віруючих братів наших, хо-
ча для тебе вони незнайомі. 6 Про любов твою во-
ни засвідчили перед церквою. Ти добре зробиш,
якщо допоможеш їм продовжити їхню мандрівку, і
роби це так, як би то було Богу до вподоби. 7 Бо пі-
шли вони служити Христу, не приймаючи ніякої до-
помоги від невіруючих. 8 Тож ми маємо підтримува-
ти таких людей, щоб стати причетними до служін-
ня істині.
9 Я написав листа до церкви, але Діотреф, який
прагне бути главою її, не приділив йому ніякої ува-
ги. 10 Тож коли я прийду, то матиму розмову з ним
про те, що він робить. Він брехливо обмовляв нас,
але й цього йому замало. Крім того, він не виявляє
гостинності до віруючих братів наших, а тим, хто
хоче їх прийняти, він заважає, і виганяє їх з церкви!
11 Любий друже! Не наслідуй того, що зле, а наслі-
дуй добре. Той, хто робить добро, належить Богу, а
хто чинить зло, Бога не знає.
12 Про Димитрія всі згадують добре, і то правда.
Ми також свідчимо про нього, і ти знаєш, що свід-
чення наше — правдиве.
13 У мене є багато про що написати тобі, але не
хочу довіряти чорнилу та перу. 14 Натомість, я спо-
діваюся побачити тебе незабаром і поговорити віч-
на-віч. 15 Мир тобі! Друзі тут вітають тебе. Будь ла-
ска, привітай пойменно кожного з друзів.

† *Від старця Можливо, у цьому випадку мається на увазі апостол Іоан. Слово «старець» може перекладатися як «старий за віком чоловік» або «старійшина» в церкві. Див.: Тит. 1:5.* †† *правді «Правда» або «Добра Звістка» про Ісуса Христа, Який єднає усіх віруючих. Також у 8 та 12 віршах.*

Послання Юди

Привітання

1 Вітання від Юди, слуги Ісуса Христа, брата Якова †, до тих, хто був Богом покликаний. Бог-Отець любить і береже вас в Ісусі Христі.
2 Нехай милосердя, мир і любов примножаться вам.

Бог покарає людей за злі вчинки

3 Любі друзі! Хоча мені хотілося написати вам про наше спільне спасіння, я вважав за необхідне писати й закликати вас до боротьби за віру, раз і назавжди даровану Богом Його людям святим. 4 Бо вкралися поміж вас деякі люди, чиє засудження було провіщене давно у Святому Писанні. Вони — нечестиві, і милість нашого Бога використовують для виправдання своєї розпусти. Вони не визнають Ісуса Христа, нашого Господа і єдиного Володаря.
5 Хочу нагадати вам, хоча ви це все вже знаєте, що Господь ††, Який колись урятував народ Свій і вивів із Єгипетської землі, пізніше віддав на загибель тих, хто не увірував. 6 Я також хочу нагадати вам про ангелів, які не зберегли своєї влади, але залишили своє власне житло. Бог тримає їх у вічних кайданах у темряві до суду Великого Дня. 7 Також я хочу нагадати вам про Содом і Ґоморру та навколишні міста. Як і ті ангели, жили вони у розпусті й вдавалися до неприродних статевих стосунків. Вони були покарані вічним вогнем, та це є застереження й для нас.
8 Так само буде й з тими сновидами, які гріхом оскверняють тіла свої, відштовхують владу Господню і ганьблять славних ‡. 9 Сам Архангел Михаїл, коли сперечався з дияволом про тіло Мойсеєве, не наважився докірливо засудити його за брехливі звинувачення, лише сказавши: «Нехай Господь тебе покарає!»
10 Але ці люди ганьблять те, чого не розуміють. Лише те, що вони відчувають підсвідомо, як нерозумні тварини, і є те саме, що губить їх. 11 Горе їм! Вони пішли тією ж дорогою, що й Каїн. Заради наживи вони піддалися тій же омані, що й Валаам. І загинуть вони, як і ті, котрі брали участь у бунті Корея ‡†.

12 Ці люди — брудні плями ‡# серед вас. Вони безсоромно вечеряють на ваших святкових бенкетах, та дбають лише за себе. Вони — хмари без вологи, гнані вітрами; осінні дерева без плодів, що їх викорчовують. Вони вмерли двічі. 13 Ці люди — люті хвилі морські, вкриті брудною піною своїх злодіянь. Вони — блукаючі зірки, й морок темряви призначено для них навічно.
14 Єнох, сьомий з Адамового роду, так пророкував про них: «Дивіться, Господь іде з тисячами й тисячами Своїх святих Ангелів. 15 Він учинить суд над усіма людьми, і засудить усіх безбожників за їхні злі вчинки й за всі лихі слова, які ті грішники промовили проти Нього».
16 Люди ці постійно ремствують і нарікають на інших, й завжди ідуть за власною хіттю. Уста їхні промовляють зверхні слова. Ці люди підлещуються до інших тільки заради користі своєї.

Застереження

17 Але ви, любі друзі, пам'ятайте слова, раніше сказані апостолами нашого Господа Ісуса Христа. 18 Вони наставляли вас: «Напередодні кінця світу з'являться люди, які насміхатимуться з Бога, та потуратимуть своїм безбожним бажанням». 19 Це ті, хто сіють розбрат. Вони керуються земними бажаннями, бо нема в них Духа Святого.
20 Ви ж, любі друзі, мусите зміцнювати дух одне одного у своїй найсвятішій вірі. Моліться зі Святим Духом. 21 Бережіть себе у Божій любові, очікуючи милосердя Господа нашого Ісуса Христа, що веде до вічного життя.
22 Допомагайте тим, хто вагається. 23 Рятуйте тих, хто прямує до вогню пекельного, але будьте обережні в милосерді до інших. Навіть одяг їхній, споганений гріховними вчинками, заслуговує на ненависть ‡‡†.

Славте Бога

24 Бог міцний і може допомогти вам, застерігаючи від падіння. Він може поставити вас перед славою Своєю безгрішними, і може дати вам радість велику. 25 Він — Єдиний Бог, Спаситель наш. Слава і велич, сила і влада Йому через Господа нашого Ісуса Христа у всі часи, віднині й на всі віки! Амінь.

† *Яків Брат Ісуса Христа, апостол, автор соборного послання.* †† *Господь У деяких древньогрецьких рукописах: «Ісус». Також див у 6 вірші.* ‡ *славні Буквально «слави». Очевидно, це якась Ангелоподібна істота.* ‡† *Корей Вождь бунтівників, які виступили проти Мойсея та Аарона. Див.: Числ. 16:1-40.*

‡‡ *брудні плями Або «підводні рифи».* ‡‡† *Навіть одяг... на ненависть Або «Будьте обережні, щоб їхнє мерзенне життя не споганило і вас».*

Одкровення

Вступ

1 Одкровення † Ісуса Христа було дано Йому Богом, щоб показати слугам Своїм, що має статися незабаром. Христос сповістив про це Свого слугу Іоана, пославши до нього Свого Ангела. 2 Іоан свідчить про все, що бачив. Це істинне Послання Бога і свідчення Ісуса Христа. 3 Блаженний той, хто читає і слухає слова цього пророцтва і дотримується написаного, бо час близький.

Послання Христа церквам

4 Від Іоана, семи церквам, розташованим у провінції Азія.

Благодать і мир вам від Того, Хто є, завжди був і має прийти, та від семи духів, які знаходяться перед престолом Його, 5 і від Ісуса Христа, вірного Свідка, першого, Хто був відроджений із мертвих, від Володаря над земними царями.

Ісус любить нас, і Своєю кров'ю звільнив нас від наших гріхів. 6 Він об'єднав нас у Своєму Царстві й зробив нас священиками, які служать Богу, Його Отцю. Слава і сила Йому навіки! Амінь.

7 Слухайте, Христос прийде із хмарами і кожен побачить Його, навіть ті, хто прокололи Його ††. Всі народи землі голоситимуть за Ним. Дійсно, усе станеться саме так! Амінь.

8 «Я — Альфа і Омеґа ‡, — говорить Господь Бог, — Той, Хто є, був і має прийти. Я — Всемогутній».

Одкровення на острові Патмос

9 Я, Іоан, брат ваш в Ісусі, та спільник ваш у стражданнях, царстві й довготерпінні. Мене було зіслано на острів Патмос за те, що я проповідував Слово Боже і свідчив про Ісуса Христа. 10 В Господній День заволодів мною Дух, і почув я за собою гучний голос, ніби сурми заграли. 11 І голос цей мовив: «Запиши в книгу те, що ти бачиш, і пошли до семи церков: Ефеса, Смирни, Перґи, Тіатира, Сарда, Філадельфії та Лаодикії».

12 Я озирнувся, щоб побачити, що то за голос говорить до мене. І, обернувшись, побачив сім золотих світильників. 13 Поміж світильників був хтось такий, подібний до Сина Людського. Вбраний Він був у довгий одяг, а на грудях мав золотий перев'яз. 14 Голова й волосся Його були геть білі, як біла вовна, чи як сніг, а очі, як полум'я вогню. 15 Ноги Його були немовби з бронзи, розжареної у плавильній печі. Голос Його був гучний, немов водоспад. 16 Сім зірок Він тримав у правиці, а з уст Його виходив двосічний меч. Обличчя Його сяяло, немов сонце, коли воно найясніше.

17 Тільки-но побачив я Його, то впав до ніг Його, як мертвий. Тоді поклав Він на мене свою правицю й сказав: «Не бійся! Я — Перший і Останній. 18 Я Той, Хто живе. Я був мертвим, але ось Я живий на віки вічні. Я маю ключі від смерті й від царства мертвих ‡†. 19 Отож напиши про все, що ти бачив, про те, що є, і про те, що буде. 20 Ось тобі пояснення таємниці семи зірок, які ти бачиш у правиці Моїй, і семи золотих світильників. Сім зірок — це Ангели семи церков, а сім світильників — це сім церков».

Послання до Ефеської церкви

2 Напиши Ангелу Ефеської церкви:

Ось що говорить тобі Той, Хто тримає сім зірок у Своїй правиці й ходить між семи золотими світильниками:

2 «Я знаю вчинки твої, твою тяжку працю і довготерпіння, та що терпіти не можеш лихих людей. Знаю Я, що ти випробувала тих, хто називав себе апостолами, але насправді ними не були, і довідалась, що вони брехуни. 3 Я знаю твоє терпіння, і що ти пережила заради Мене, але то не виснажило тебе.

4 Та ось що Я маю на докір тобі: ти відмовилася від любові, яка була в тобі від початку. 5 Отож пам'ятай, з якої висоти ти впала. Покайся і роби те, що робила від початку. А як не зробиш цього, то Я прийду й заберу твій світильник з його місця. 6 Але є й те, де ти маєш рацію: ти ненавидиш вчинки николаїтів ‡‡. Я теж їх ненавиджу.

7 Хто має вуха, нехай почує, що Дух говорить церквам. Усім, хто переможе, Я дам право їсти плоди з дерева життя. А дерево це — в Божому раю».

Послання до церкви у Смирні

8 Напиши Ангелу церкви у Смирні:

Ось що говорить до тебе Перший і Останній, Хто прийняв смерть і повернувся до життя:

† *Одкровення Робити відомою або відкривати правду, яка була прихована.* †† *прокололи Його Розіп'ятого Ісуса охоронець проколов списом. Див.: Ін. 19:34.* ‡ *Альфа і Омеґа Перша і остання літери грецького алфавіту, означає «початок і кінець».*

‡† *царства мертвих Або «пекла».* ‡‡ *николаїти Релігійна група, яка наслідувала хибні ідеї. Також у 15 вірші.*

9 «Я знаю про твої турботи і знаю, що ти бідна, але насправді ти багата! Я знаю, що дехто лихословить
проти тебе. Ті люди кажуть, що вони юдеї, але вони
не є істинними юдеями. Вони — люди †, які нале-
жать сатані. 10 Не бійся нічого, що тобі доведеться
перестраждати. Диявол кине декого з вас до в'язни-
ці, щоб випробувати вас. Ти будеш страждати де-
сять днів. Але будь стійкою у вірі, навіть якщо дове-
деться померти, і Я дам тобі вінець життя.
11 Хто має вуха, нехай чує, що Дух промовляє цер-
квам: той, хто переможе, не зазнає шкоди від другої
смерті».

Послання до Перґамської церкви

12 Напиши Ангелу Перґамської церкви:
Ось, що говорить Той, Хто має двосічний меч:
13 «Я знаю, що живеш ти там, де престол сатани. Я
також знаю, що дотримуєшся ти ймення Мого і не
відмовилася від Моєї віри навіть у ті дні, коли Анти-
па, Мій вірний свідок ††, був убитий у твоєму місті,
де живе сатана.
14 Однак Я дещо маю і на докір тобі: є там серед
вас люди, які наслідують „вчення Валаама". Того Ва-
лаама, який навчив Валака звабити людей Ізраїлю
на гріх: вони їли м'ясо, пожертвуване бовванам, і
чинили розпусту. 15 Такі люди є й серед вас. Вони
наслідують вчення николаїтів. 16 Покайтеся ж! Бо Я
скоро прийду до вас і битимуся з тими людьми ме-
чем Моїх уст.
17 Хто має вуха, нехай слухає, що Дух промовляє
церквам: тому, хто переможе, буде від Мене „при-
хована манна". І дам я тому білий камінь, а на ка-
мені тому буде написане нове ім'я, якого ніхто не
знатиме, крім того, хто одержить його».

Послання Ісуса до церкви в Фіатирі

18 Напиши до Ангела Фіатирської церкви:
Це говорить Син Божий, Той, в Кого очі блищать,
як полум'я, а ноги, немов із блискучої бронзи:
19 «Я знаю про діла твої, любов, віру, служіння, й
про твоє довготерпіння. Я знаю те, що ти робила
останнім часом, — більше, ніж те, що робила спо-
чатку.
20 Але ось що маю на докір тобі: ти надто багато
дозволяєш цій жінці Єзавелі ‡, яка називає себе
пророчицею. Своїм ученням вона зводить слуг Мо-
їх з путі істинного. Вони чинять розпусту й їдять
їжу, яка була принесена в пожертву бовванам. 21 Я
дав їй час, аби покаялась, але вона не хоче каятися
в своїй розпусті.
22 Отож готовий Я вже кинути її на ложе муки, а
тих, хто грішив із нею, віддати на великі страждан-
ня, якщо не покаяться вони в злодіяннях, які з нею
чинили. 23 Я повбиваю її послідовників, і тоді всі
церкви дізнаються, що Я є Той, Хто знає людські
думки й почуття. Я відплачу кожному з вас за діла
ваші.
24 А тепер є у Мене дещо для решти із вас у Фіати-
рі, хто не наслідує цього вчення і хто не засвоїв так
званих сатанинських „глибинних таємниць". На вас
Я більше не накладатиму ніякого іншого тягаря.
25 Але тримайтеся тієї істини, що маєте, доки Я не
прийду.
26 Тим, хто переможе й буде послідовно до кінця
виконувати Мою волю, Я дам владу над народами.
27 І керуватимуть вони народами залізним жезлом, і
розіб'ють їх на дрібні черепки, мов глиняні горщи-
ки ‡‡. 28 Вони отримають таку ж саму владу, яку Я
одержав від Отця Свого, і дам Я їм досвітню зорю.
29 Той хто має вуха, нехай почує, що Дух промовляє
церквам!»

Послання Ісуса до Сардійської церкви

3 Напиши Ангелу Сардійської церкви:
Це говорить Той, Хто має сім Божих Духів і сім
зірок:
«Я знаю діла твої і що вважаєшся ти живою, хоч
насправді вже мертва. 2 Прокинься і зміцнюй себе,
поки та сила, яку ти маєш зовсім не зникла. Не бачу
Я, що робиш ти достатньо добра для Мого Бога.
3 Тож пам'ятай вчення, яке тобі дане і яке ти чула.
Корися Йому і покайся! І якщо не отямишся, Я яв-
люся раптово, як злодій, і не знатимеш ти години,
коли Я до тебе прийду.
4 Однак є в Сардії кілька чоловік, які не заплямува-
ли себе. Вони будуть одягнені в біле вбрання, бо гі-
дні того. 5 Кожен, хто переможе, буде вбраний у бі-
лий одяг, і його ім'я не витру Я з Книги Життя, і ви-
знаю його перед Отцем Моїм та Його Ангелами.
6 Хто має вуха, нехай слухає, що Дух говорить цер-
квам».

Послання до Філадельфійської церкви

7 Напиши до Ангела церкви у Філадельфії:
Так говорить Той, Хто святий та істинний, Хто три-
має ключ Давидів. І коли Він тим ключем «відчиняє,
і вже ніхто того не зачинить, а коли зачиняє, то ні-
хто вже того не відчинить»:
8 «Я знаю про вчинки твої. Дивись! Я перед тобою
відчинив двері, які ніхто не може зачинити. Хоча й
сили твої малі, та все ж зберегла ти Моє вчення і не
зреклася імені Мого. 9 Слухай! Отих людей ‡‡, які на-
лежать до сатани й стверджують, ніби вони юдеї
(хоч вони не юдеї, а брехуни), Я примушу прийти і
впасти до ніг твоїх, нехай знають, що Я полюбив те-
бе. 10 Бо виконала ти Мій Наказ про довготерпіння.
А Я, в свою чергу, збережу тебе від часів лихоліття,
які незабаром настануть в усьому світі для випро-
бування жителів землі.

† *люди Буквально «синагога».* †† *вірний свідок Тобто та людина, яка правдиво проповідує Звістку, навіть коли її життя у небезпеці.* ‡ *Єзавель Вона була лжепророком.*

‡† *Див.: Пс. 2:8-9 (Грецькі манускрипти).* ‡‡ *людей Буквально «синагога».*

11 Я прийду незабаром. Тримайся за ту віру, що маєш, щоб ніхто не міг забрати твій вінець переможний. 12 Той, хто переможе, стане стовпом у храмі
Мого Бога і ніколи не вийде з нього. Я напишу на
ньому ім'я Мого Бога, ім'я міста Бога Мого, Нового
Єрусалиму †, Який зійде з небес від Мого Бога, і Моє
Нове Ім'я. 13 Хто має вуха, нехай слухає, що Дух говорить церквам».

Послання Лаодикійській церкві

14 Напиши Ангелу Лаодикійської церкви:
Так каже Амінь ††, вірний та істинний Свідок, Володар усього створеного Богом:
15 «Я знаю вчинки твої, і знаю, що ти ні гаряча, ні
холодна. Як би хотів Я, щоб ти була чи холодна, чи
гаряча! 16 Та оскільки ти ні те, ні се, то виплюну Я тебе з уст Моїх. 17 Бо ти кажеш: „Я заможна, я розбагатіла, мені вже нічого не потрібно". Але не усвідомлюєш ти того, що ти злиденна, жалюгідна, бідна,
сліпа та гола. 18 Раджу тобі купити в Мене золото,
очищене вогнем, щоб ти справді змогла розбагатіти. А також білий одяг, щоб прикрити твою безсоромну голизну, й цілющої мазі, щоб намастити очі
свої, аби прозріти.
19 Я виправляю й караю тих, кого люблю. Покайся!
Будь ревною і доведи, що найголовніше для тебе —
праведне життя! 20 Слухай! Ось Я стою біля дверей і
стукаю. Якщо хтось з вас почує Мій голос і відчинить двері, Я ввійду в його дім і сяду з ним їсти, а
він зі Мною.
21 Кожному, хто переможе, я дозволю сидіти зі
Мною на Моєму престолі! Так само, як і Я переміг, і
сів зі Своїм Отцем на Його троні. 22 Хто має вуха, нехай почує, що Дух говорить церквам».

Іоан бачить Небеса

4 Після того я дивлюсь, а переді мною відчинені
двері в Небеса. І голос, який я вже чув перед
тим і який звучав як сурма, сказав: «Підійди сюди, Я
покажу тобі, що має статися після цього». 2 Тоді
вмить я опинився під владою Духа. Переді мною на
небесах стояв престол, і на ньому Хтось сидів. 3 Той,
Хто там сидів, подібний був до коштовного каміння
ясписа і сардиса, а навколо престолу сяяла веселка,
подібна до смарагду.
4 Навколо престолу було ще двадцять чотири трони, та двадцять чотири старійшини сиділи на них.
Вони були вбрані у білий одяг, а на головах мали
золоті вінці. 5 Блискавки, гуркіт, і звуки грому чулися з престолу. Перед ним горіло сім світильників —
сім Духів Божих.
6 Перед престолом було щось подібне до скляного
моря, прозорого, немов кришталь. З чотирьох боків престолу були живі істоти з безліччю очей спереду і ззаду. 7 Перша істота була схожа на лева, друга — на бика, у третьої обличчя було, як у людини,
а четверта була схожа на орла, що летить. 8 І кожна
з цих шести істот мала шість крил і була вкрита
очима: спереду і ззаду. День і ніч безупинно вони
повторювали:
«Святий, святий, святий Господь Бог Всемогутній,
Який був, є і має прийти».
9 І щоразу, коли ці живі істоти складали славу,
честь і подяку Тому, Хто сидить на престолі й живе
вічно, двадцять чотири старійшини падали долілиць перед Тим, Хто сидить на престолі, і вклонялися Тому, Хто живе віки вічні. Вони складали вінці
свої перед престолом, повторюючи:
11 «Господь і Бог наш!
Ти гідний слави, честі й могутності,
бо Ти створив усе,
і все з волі Твоєї існує і було створене».

Сувій з сімома печатками

5 Після того я побачив сувій у правиці Того, Хто
сидів на престолі. Надписи на ньому були з
обох боків, і був він запечатаний сімома печатками. 2 І побачив я могутнього Ангела, який закликав
гучним голосом: «Хто гідний зламати печатки та
відкрити сувій?» 3 Але нікого не було ні на небі, ні
на землі й під землею, хто б міг відкрити сувій і зазирнути в нього. 4 Я гірко плакав, бо нікого не знайшлося гідного, хто б спромігся відкрити сувій й зазирнути в нього.
5 Тоді один із старійшин сказав мені: «Не треба
плакати! Слухай! Лев ‡ із роду Юдиного, з коліна Давидового, переміг. Він може розгорнути сувій і зламати сім печаток».
6 Далі я побачив Ягня, яке стояло перед престолом поміж чотирьох живих істот і старійшин. Воно
було немовби заколоте. Ягня мало сім рогів і сім
очей, котрі були сімома Божими Духами, посланими в усі землі. 7 І тут Воно підійшло і взяло сувій з
правиці Того, Хто сидів на престолі. 8 Коли ж Воно
взяло сувій, чотири живі істоти й двадцять чотири
старійшини впали долілиць перед Ягням. У кожного були кіфари й золоті чаші, наповнені пахощами,
а пахощі ті — молитви святих людей Божих. 9 І заспівали вони нову пісню до Ягняти:
«Ти вартий того,
щоб узяти сувій і зламати печатки,
тому що Ти був заколотий
і кров'ю Своєю викупив людей для Бога
із кожного роду, з кожного племені, мови й народу.
10 Ти об'єднав їх у царство
і зробив священиками для нашого Бога,
і вони царюватимуть на землі».
11 Тоді я подивився й почув голоси багатьох Ангелів, які оточили престол, живих істот і старійшин. Їх
були тисячі й тисячі — десятки тисяч разів по десять тисяч. 12 Вони голосно гукали:

† *Новий Єрусалим Духовне місто, де народ Божий житиме разом з Богом.* †† *Амінь Тут використовується як ім'я Ісуса, та є ознакою повної згоди.*

‡ *Лев Мається на увазі Ісус Христос.*

«Ягня, Яке було заколоте, варте
могутності, мудрості, багатства.
Воно гідне сили, честі,
Слави і благословення!»
13 Потому я почув, як кожне створіння на небі, на
землі, під землею і в морі — усе, що було там, гово-
рило:
«Нехай буде благословення,
честь, слава і могутність Тому,
Хто сидить на престолі, і Ягняті на віки вічні!»
14 І чотири живі істоти додали: «Амінь!» Тоді старій-
шини впали долілиць і вклонилися.

Печатки

6 Коли Ягня зламало першу печатку, я почув, як
одна з чотирьох живих істот громоподібним
голосом сказала: «Прийди!» 2 Потім я побачив пере-
ді мною білого коня і вершника на ньому, який в
руці тримав лук. Йому був даний вінець перемож-
ця, і вирушив він розбити ворога, та отримати пе-
ремогу над ним.
3 Ягня зламало другу печатку, і я почув, як друга
жива істота сказала: «Прийди!» 4 Тоді вийшов інший
кінь, рудий, мов полум'я. Його вершнику дана була
влада позбавляти землю миру й примушувати лю-
дей вбивати одне одного. І було йому дано велико-
го меча.
5 Коли Ягня розламало третю печатку, я почув, як
третя жива істота сказала: «Прийди!» Тоді я глянув,
а переді мною стоїть кінь вороний, й вершник на
ньому тримає в руці терези. 6 Тоді я почув щось на
зразок голосу, що долинав від тих чотирьох істот,
який говорив: «Одна міра † пшениці за динар, і три
міри ячменю за динар. Але не зіпсуй олію та вино!»
7 Ягня зламало четверту печатку, і я почув, як го-
лос четвертої живої істоти промовив: «Прийди!»
8 Тоді глянув я, а переді мною — блідий кінь. Вер-
шник, який сидів на ньому, був смертю, а за ним
слідом йшло пекло. І влада була їм дана над че-
твертою частиною світу вбивати мечем, голодом,
хворобами, та за допомогою диких звірів.
9 Коли Ягня розламало п'яту печатку, я побачив
під вівтарем душі тих, хто був убитий за вірність
Слову Божому і за істину, що вони одержали. 10 Во-
ни голосно гукали: «Святий та істинний Володарю,
скільки ж іще часу до Твого Суду й покарання лю-
дей землі за смерть нашу?»
11 Кожному з них було дано білий одяг і сказано їм
ще трохи зачекати, доки доповниться число їхніх
братів і сестер, слуг Христових, які мали бути вбиті,
як і вони.
12 Коли Ягня зламало шосту печатку, я побачив, як
стався великий землетрус. Сонце стало чорним, не-
мов волосяниця, а повен місяць зробився крива-
вим. 13 Зірки з неба попадали на землю, як недозрі-
лі фіґи падають із фіґового дерева від сильного ві-
тру. 14 Небеса розкололися і скрутилися, немов су-
вій, а всі гори й острови зсунулися зі своїх місць.
15 Тоді всі люди: царі земні, правителі, воєначаль-
ники, багаті та могутні, раби й вільні, сховалися в
печери, та серед скель у горах. 16 І сказали вони го-
рам і скелям: «Обваліться на нас, і сховайте нас від
Того, Хто сидить на престолі, й від гніву Ягняти!
17 Великий День Їхнього гніву настав, і хто зможе
пережити його?»

Сто сорок чотири тисячі відзначено печаткою Бога

7 Після цього, я побачив чотирьох Ангелів, які
стояли на чотирьох кутах світу, й стримували
вітер, щоб той не міг повіяти на землю, море чи де-
рева. 2 Потім побачив я іншого Ангела, який йшов
зі сходу, та ніс печатку Живого Бога. І крикнув він
гучним голосом до чотирьох Ангелів, котрим дана
була сила руйнувати землю та моря. 3 Він сказав:
«Не пошкодьте ні землі, ні моря, ні дерев, доки ми
не позначимо слуг нашого Бога печаткою на чолі».
4 Потім я почув те число людей, яких було відзначе-
но печаткою; сто сорок чотири тисячі з кожного ро-
ду ізраїльського:
5 дванадцять тисяч із роду Юдиного,
дванадцять тисяч із роду Рувимового,
дванадцять тисяч із роду Ґадового,
6 дванадцять тисяч із роду Ашерового,
дванадцять тисяч із роду Нафталі,
дванадцять тисяч із роду Манасіїного,
7 дванадцять тисяч із роду Симеонового,
дванадцять тисяч із роду Левієвого,
дванадцять тисяч із роду Іссаха́рового,
8 дванадцять тисяч із роду Завулонового,
дванадцять тисяч із роду Йосипового,
дванадцять тисяч із роду Веніаминового.

Люди Божі перед престолом

9 Потім я подивився, а переді мною величезний
натовп людей, яких не злічити. Люди з кожної нації,
зі всіх племен, народів стояли перед престолом і
перед Ягням, вбрані в біле, а в руках у них — паль-
мове віття. 10 І гукали вони: «Перемога належить
Богу нашому, Який сидить на престолі, і Ягняті!»
11 Всі Ангели стояли навколо престолу, старійшин
й чотирьох живих істот. Ангели впали долілиць пе-
ред престолом і почали прославляти Бога, 12 кажу-
чи: «Амінь! Нехай буде благословення, слава, му-
дрість, дяка, честь, міць і сила нашому Богу на вічні
віки. Амінь!»
13 Потім один із старійшин запитав мене: «Хто ці
люди у білому вбранні? Звідки вони прийшли?»
14 Я відповів йому так: «Пане, ти знаєш, хто вони».
Тоді він мені сказав: «Це люди, які пройшли через
великі страждання; вони омили одяг †† свій і вибіли-
ли його кров'ю Ягняти. 15 Ось чому вони перед Бо-

† *міра* Буквально «чоінікс», що приблизно дорівнювала одному літру.

†† *омили одяг* Це означає, що вони повірили в Ісуса Христа та очистилися завдяки Його крові. Див.: Одкр. 5:9; Єв. 9:14; 10:14-22; Дії 22:16; 1 Ін. 1:7.

жим престолом і прославляють Його день і ніч у Його храмі. Той, Хто сидить на престолі, захистить їх Своєю присутністю. 16 Ніколи вже не страждатимуть вони від голоду чи спраги, ні сонце не палитиме їх, та ніяка спека не страшна їм. 17 Бо Ягня, Яке знаходиться біля самого престолу, буде їхнім пастирем і водитиме їх до джерел вод життєдайних. І Бог витре кожну сльозу з їхніх очей».

Сьома печатка

8 Коли Ягня розламало сьому печатку, то на небесах на півгодини запанувала тиша. 2 Потім я побачив сімох Ангелів, які стояли перед Богом, і сім сурм було їм дано.

3 Далі підійшов інший Ангел і став біля вівтаря. Він мав золоте кадило, й було йому дано багато ладану, щоб із молитвами всіх святих людей покадити на золотому вівтарі перед престолом. 4 І знявся разом із молитвами святих дим кадильний з рук Ангела до Бога. 5 Потім Ангел узяв кадило, наповнив його вогнем із вівтаря й кинув на землю. Тоді пролунав грім, здійнявся шум, спалахнули блискавиці й стався землетрус.

Сім Ангелів сурмлять у сурми

6 І сім Ангелів, які мали сурми приготувалися сурмити.

7 Перший Ангел засурмив, і стався град та вогонь, перемішані з кров'ю, і все те вилилося на землю. Третина землі, дерев й уся зелена трава згоріли у вогні.

8 Засурмив другий Ангел, і ніби величезна гора, охоплена вогнем, упала в море, перетворивши третину моря на кров. 9 Третина всього живого в морі повмирала й третина кораблів була знищена.

10 Засурмив третій Ангел у сурму свою, і велика зірка, що сяяла, немов світильник, упала з неба на третину всіх річок та джерел. 11 І ймення зірки тієї — «Полин» †. Тож третина води стала гіркою, та багато людей вмерло від тієї води.

12 Засурмив у сурму четвертий Ангел, і третина сонця й місяця, й третина зірок були вдарені. Третина їх згасла, і третина дня, а також третина ночі втратили своє світло.

13 Потім поглянув я і побачив орла, який летів у височині. Він промовляв гучним голосом: «Горе, горе, горе тим, хто живе на землі, бо три сурми напоготові і засурмлять незабаром три Ангели!»

Сарана

9 П'ятий Ангел засурмив у сурму, і побачив я зірку, що впала з неба на землю. І був даний їй ключ від колодязю, що вів униз до безодні. 2 Коли вона відімкнула криницю, що вела до безодні, звідти пішов дим, ніби диміла велетенська піч; тоді сонце й небо почорніли від того диму.

3 З того диму на землю попадала сарана, і сила була дана їй жалити людей, подібно скорпіонам. 4 Але ж наказано їй було не завдавати ніякої шкоди ні траві на землі, ні жодній рослині, ані дереву, а тільки людям, у яких немає Божої печаті на чолі. 5 І наказ був даний тій сарані: не вбивати людей, але болем мучити їх п'ять місяців. А біль той, як від жала скорпіона. 6 І всі п'ять місяців шукатимуть ті люди смерті, але не знайдуть її. Вони благатимуть про смерть, та вона обходитиме їх.

7 Сарана ж та схожа була на коней, готових до бою. На головах у неї було щось на зразок золотих вінчиків, а обличчя подібні до людських. 8 Волосся сарани нагадувало жіноче, а зуби були, як у левів. 9 На грудях у сарани були немовби залізні панцирі, а шум її крил нагадував гуркіт колесниць, що мчать на битву, запряжені багатьма кіньми. 10 Сарана мала хвости з жалом, як у скорпіонів. І в хвостах тих сили було стільки, щоб мучити людей протягом п'яти місяців. 11 Царем сарани був ангел безодні на ім'я «Аваддон» ††, гебрейською мовою, а грецькою мовою — «Аполліон» (або «Руйнівник»).

12 Перше велике лихо минуло. Два інших великих лиха все ще наближаються.

Нові кари

13 Шостий Ангел засурмив у сурму свою, і почув я голос, що линув із чотирьох рогів золотого вівтаря, який стояв перед Богом. 14 І звернувся він до шостого Ангела з сурмою: «Звільни чотирьох Ангелів, прикутих біля річки Євфрат». 15 Тоді чотирьох Ангелів, які були напоготові саме для цієї години, дня, місяця й року, було звільнено, щоб убити одну третину людства. 16 Загальна кількість вершників і коней у їхньому війську налічувала двісті мільйонів, і я чув це число.

17 У видінні моїм я бачив коней й вершників, які виглядали саме так: вони мали вогняно-червоні, синьо-гіацинтові й жовто-сірчані панцирі. Голови коней були схожі на левові, а з пащ у них вилітали вогонь, дим і сірка. 18 Цими трьома карами — вогнем, димом і сіркою, що вилітали з їхніх пащ, було вбито третину людства. 19 Сила коней була в їхніх пащах та хвостах, бо хвости їхні були схожі на змій, які жалили й ранили людей.

20 Решта людей, яких не знищили ці кари, не покаялася у своїх вчинках. Вони не перестали поклонятися демонам та бовванам золотим, срібним, мідним, кам'яним та дерев'яним, які не можуть ні бачити, ні чути, ні ходити. 21 Не покаялися вони ні у вбивствах, ні в чаклунстві, ні в розпусті, ні в крадіжках.

† *Полин Або «гіркота». Полин — дуже гірка трава.*

†† *Аваддон З гебрейської мови перекладається як «смерть» або «руїна». Див.: Йова 26:6 та Пс. 88:11.*

Ангел із сувоєм

10 Потім я побачив іншого могутнього Ангела,
який спускався з небес. Його огортала хмара,
а навколо голови сяяла веселка. Обличчя було, як
сонце, а ноги, немов вогняні стовпи. 2 У руці він
тримав маленький розгорнутий сувій. Поставивши
праву ногу у море, а ліву на землю, 3 він закричав
гучним голосом, що нагадував лев'яче рикання. Ко-
ли гукнув він, то сім громів заговорили голосами
своїми. 4 Коли заговорили сім громів, то приготу-
вався я було писати, але тут почув голос Небесний:
«Збережи в таємниці те, що сказали сім громів, не
записуй того».
5 Потім Ангел, якого я бачив, котрий стоїть у морі
й на землі, підняв правицю до Неба й поклявся
Тим, Хто живе вічно, Хто створив небеса з усім іс-
нуючим, і землю з усім, що є на ній, і море з усім су-
щим у ньому: «Затримки більше не буде! 7 Коли на-
стане час почути сьомого Ангела, коли він буде го-
товий засурмити в сурму, тоді й здійсниться таєм-
ний Божий Задум — Добра Звістка, яку Він оголо-
сив слугам Своїм — пророкам».
8 Потім голос, який я вже чув і який линув з небес,
знову заговорив до мене: «Піди й візьми сувій з ру-
ки Ангела, який стоїть у морі й на землі».
9 Отож пішов я до Ангела й попросив віддати мені
маленький сувій. Він відповів: «Візьми і з'їж його. В
шлунку твоєму буде гірко, а в роті солодко, як від
меду». 10 Я взяв маленький сувій з руки Ангела і з'їв
його. І був він такий солодкий в роті, як мед, а коли
я ковтнув його, у моєму шлунку стало гірко. 11 Тоді
сказали мені: «Ти повинен знову пророкувати про
багато народів, племен, мов і царів».

Два свідки

11 І дано мені ціпок, подібний до жезла, і сказа-
но було: «Встань й обміряй храм † Божий і вів-
тар, а також порахуй тих, хто там поклоняється.
2 Але не враховуй зовнішнє подвір'я, бо віддано йо-
го невіруючим. Вони будуть топтати святе місто со-
рок два місяці.
3 Я дам право двом своїм свідкам, і будуть вони
пророкувати тисячу двісті шістдесят днів, і вбрані
вони будуть в волосяниці». 4 А свідки ці — дві оливи
і два світильники, які стоять перед Господом землі.
5 І якщо хтось намагатиметься завдати їм шкоди, то
вогонь вирветься з їхніх уст і спопелить їхніх воро-
гів. Кожний, хто спробує завдати їм шкоди, загине
саме так. 6 У них є сила замкнути небеса, щоб не бу-
ло дощу, поки вони будуть пророкувати. В них сила
над водами: вони можуть перетворити їх на кров. І
мають вони силу вдарити землю всілякою карою
стільки разів, скільки забажають.
7 Як закінчать вони свідчення свої, то дикий звір,
який виходить з безодні, нападе на них. Він їх пере-
може і повбиває. 8 Трупи їхні будуть лежати на ву-
лицях цього великого міста, яке символично †† зве-
ться Содом і Єгипет, де Господь був розіп'ятий.
9 Люди всіх народів, племен, мов і націй будуть ди-
витися на їхні мертві тіла три з половиною дні і не
дозволятимуть поховати їх. 10 Мешканці землі бу-
дуть радіти з цього і веселитися, і надсилати одне
одному подарунки, бо ці два пророки мучили жите-
лів землі.
11 Але через три з половиною дні оживляючий
Дух Божий увійде в пророків і вони зведуться на
ноги. Величезний жах охопить тих, хто побачить
це. 12 А пророки почули голос гучний, що лунав з
небес: «Підійдіть сюди!» І піднялися вони в Небеса
на хмарі, а вороги їхні спостерігали за ними.
13 В цю саму мить стався величезний землетрус,
одна десята міста була зруйнована. Сім тисяч лю-
дей загинуло під час землетрусу, а решта страшен-
но перелякалась. І прославили вони Бога Небесно-
го. 14 Друга кара минулася, але пам'ятайте, що третя
надходить.

Сьома сурма

15 Сьомий Ангел засурмив у сурму й гучні голоси
почулися з небес. Вони промовили:
«Панування над світом віднині
належить Господу нашому і Його Христові.
Він буде царювати вічно».
16 Тоді двадцять чотири старійшини, які сиділи пе-
ред Богом на своїх престолах, упали долілиць і по-
чали прославляти Бога, 17 кажучи:
«Дякуємо Тобі, Господи Боже Всемогутній,
Котрий є і завжди був,
за те, що прийняв Ти велику владу і почав царю-
вати.
18 Народи лютували,
але тепер настав час Твого гніву.
Настав час суду над мертвими
і час нагородження слуг Твоїх:
пророків і святих людей,
які шанують Тебе — малих і великих.
Настав час знищити тих,
хто землю руйнує!»
19 Тоді Божий храм на небесах розкрився, і видно
стало ковчег Його Заповіту ‡ в храмі Його. Тоді спа-
лахнули блискавиці, здійнявся шум, пролунав грім,
почався землетрус і посипався великий град.

Жінка і змій

12 І з'явилося на небі велике знамення — жінка,
вдягнена в сонце. Під ногами в неї був мі-
сяць, а на голові корона з дванадцятьма зірками.

† *храм Буквально «оселя», тобто Божа оселя — місце, де народ Божий поклоняється Йому. Також у 19 вірші.*

†† *символично Або «духовно».* ‡ *ковчег... Заповіту Ковчег, який знаходився у Святеє Святих святого намету, а пізніше в храмі в Єрусалимі, та містив «доказ» Божого Заповіту.*

2 Жінка була вагітна, і оскільки пологи вже почалися, вона кричала від болю.
3 Потім інше знамення з'явилося на небі. Передi мною виник великий червоний змій з сімома головами й десятьма рогами, і сім корон він мав на головах. 4 Хвостом своїм він змів одну третину зірок із неба й скинув їх на землю. Змій стояв перед жінкою, яка от-от мала народити дитину, щоб, тільки-но дитина народиться, зжерти її.
5 Вона народила Сина, Якому призначено було залізним жезлом правити народами. І був Він взятий до Бога, до Божого престолу. 6 А сама жінка втекла в пустелю, де Бог приготував їй місце, щоб там про неї дбали тисячу двісті шісдесят днів.

Битва

7 Тоді почалася битва в небесах: Михаїл † й Ангели його билися зі змієм, а змій бився проти них разом зі своїми ангелами. 8 Та не мав він достатньо сили, і втратили вони своє місце на небі. 9 Величезного змія було скинуто на землю, того старого змія, який зветься дияволом чи сатаною і який обдурює цілий світ, й ангели його були скинуті разом із ним.
10 Тоді почув я гучний голос, що линув з неба. Він сказав:
«Ось мить перемоги нашого Бога!
Прийшли сила і Царство Бога!
Його Христос виявив владу Свою!
Скинуто того,
хто день і ніч звинувачує братів і сестер наших перед Богом.
11 Вони перемогли його кров'ю Ягняти і свідченням Слова Божого.
Вони не трималися за життя своє навіть під загрозою смерті.
12 Тож радійте, Небеса і всі, хто живе там!
Але яке ж це лихо для землі та моря,
бо диявол зійшов на них!
Він повен люті, бо знає,
що часу в нього лишається обмаль».
13 І як побачив змій, що його скинуто на землю, то кинувся він переслідувати жінку, яка народила хлопчика. 14 Але жінці було дано два великі орлині крила, щоб могла вона полетіти в пустелю. Там для неї було приготоване місце, де про неї піклуватимуться три з половиною роки, далеко від змія ††. 15 Тоді змій вивергнув з пащі своєї води, подібно річці, щоб затягнути жінку. 16 Але земля допомогла жінці, бо відкрила уста свої і поглинула воду, вивергнуту з пащі змія. 17 Тоді дракон страшенно розлютився на жінку й пішов війною на решту її нащадків, тих, хто виконують заповіді Божі й дотримуються істини Ісуса.
18 І стояв змій на березі моря.

† *Михаїл Один з найближчих помічників Бога, старший серед Божих Ангелів. Див.: Юди 9.* †† *змія Або «дракон». Також в 9 та 15 вірші.*

Морський звір

13 Тоді побачив я дикого звіра, який виходив з моря. Він мав десять рогів і сім голів, а на рогах його було десять корон, а на головах його були написані богозневажні імена. 2 Той звір, якого я побачив, був схожий на леопарда, ноги він мав, як у ведмедя, а пащу — як у лева. Змій дав йому свою силу, свій престол і велику владу.
3 Одна з голів звіра виглядала так, ніби там була смертельна рана, але вона зажила. Весь світ був вражений тим і пішов за звірем. 4 Усі люди поклонилися змієві, бо віддав він владу свою тому звіру, й всі також поклонилися і звіру. Вони казали: «Хто ж зможе з отим звіром зрівнятися, хто зможе проти нього воювати?»
5 Вуста були дані звіру, щоб говорити зухвале й богозневажне. Була йому дана влада на сорок два місяці. 6 І почав він ганьбити і паплюжити ім'я Боже, й оселю Його, і всіх тих, хто жив на небесах.
7 Йому була дана влада над усіма племенами та народами, мовами й націями, а також дозволено було воювати зі святими людьми Божими й перемагати їх. 8 Всі жителі землі поклонятимуться звіру — люди, від початку світу, чиї імена не були записані у Книзі Життя, що належала Ягняті, Якого було вбито.
9 Той, хто має вуха, мусить почути:
10 «Кому призначено полоненим бути,
піде в полон.
Кому призначено від меча вмерти,
від меча й помре».
А це означає, що святим людям Божим потрібне довготерпіння й віра.

Земний звір

11 Тоді я побачив іншого звіра, який виходив з землі. Він мав два роги, як у Ягняти, але говорив, як змій. 12 Він використовував таку ж владу, як і перший звір, знаходячись в його присутності. І тією владою змушував він усіх жителів землі вклонятися першому звіру, чия смертельна рана зажила. 13 Другий звір робив великі дива, навіть вогонь опускав з небес на очах у людей.
14 Другий звір дурив усіх жителів землі тими дивами, які чинив у присутності першого звіра. Він наказав жителям землі зробити боввана на пошану першому звіру, який поранений був мечем, але не вмер. 15 І була дана йому сила вдихнути життя в зображення першого звіра, щоб цей бовван міг не тільки говорити, але й наказувати вбивати всіх тих, хто не поклоняється йому. 16 Він зробив так, щоб усім людям: малим і великим, багатим і бідним, вільним і рабам — було поставлене тавро на їхніх правицях або чолах. 17 І якщо тавра людина не мала, то не могла вона ні купувати, ні продавати. А тавром було ім'я звіра або відповідне імені число.

18 Ось де потрібна мудрість. Хто розум має, може
порахувати те число звіра, бо відповідає воно люд-
ському числу. Число це — шістсот шістдесят шість.

Ягня на горі Сіон

14 Тоді дивлюсь я, а перед мною на горі Сіон † стоїть Ягня, а ним сто сорок чотири тисячи людей, у котрих на чолі було Його ім'я та ім'я Отця Його.

2 Потім почув я Голос, що линув з небес. Він був подібний до могутнього водоспаду чи гучного гуркоту грому, але звучав як звук музиків, які грають на кіфарах. 3 Люди співали нову пісню перед престолом, чотирма живими істотами і старійшинами. І ніхто не міг вивчити пісні тієї, крім ста сорока чотирьох тисяч, яких було викуплено у світу.

4 Це ті, хто не осквернили себе статевими стосунками з жінками, бо вони — чисті ††, та йдуть слідом за Ягням, куди Воно йде. Ці чоловіки були викуплені з-поміж решти людства; вони — перші, хто буде принесений у пожертву Богу і Ягняті. 5 Їхні уста ніколи не брехали. Вони — непорочні.

Три Ангели

6 Тоді я побачив іншого Ангела, який летів високо в небі. У нього було вічне Послання — Євангелія, яку він мав провістити людям землі: кожній нації, племені, мові та народу. 7 Він промовив гучним голосом: «Бійтеся Бога й славте Його! Час Його суду настав. Вклоніться Тому, Хто створив небо й землю, море і всі водні джерела!»

8 Слідом за ним другий Ангел каже: «Упав! Великий Вавилон упав! Він змусив усі народи пити вино лютого гніву Божого за свою розпусту».

9 А слідом і третій Ангел каже гучним голосом: «Хто вклоняється звіру й образу ‡ його, та має на руці чи на чолі тавро, той питиме нерозведене вино Божого гніву, й буде мучений у вогні і сірці, у присутності святих Ангелів та Ягняти. 11 Дим їхніх мук здійматиметься повік. Тим, хто вклоняється звіру й образу його й кого позначено звіровим іменем, не буде спочину ні вдень, ні вночі». 12 Це означає, що святі люди Божі, які дотримуються Божих заповідей і своєї віри в Ісуса, мусять бути терплячими.

13 Потім я почув, як голос, що линув з небес, промовив: «Запиши це: віднині блаженні ті, хто вмирає в Господі».

«Так, — каже Дух. — Можуть вони тепер відпочити від своєї праці, бо їхні справи йтимуть слідом за ними».

Жнива земні

14 Тоді поглянув я, а перед мною біла хмара, а на хмарі сидить Чоловік, подібний до Сина Людського. На голові у Нього золотий вінець, а в руці — гострий серп. 15 Потім з храму вийшов інший Ангел і прокричав гучним голосом до того, хто сидів на хмарі: «Бери серп Свій і збирай врожай, бо час жнив настав, врожай на землі вже доспів». 16 І Той, Хто сидів на хмарі, змахнув серпом Своїм над землею, і на землі врожай було зібрано.

17 Потім інший Ангел вийшов із храму Небесного. Він також мав гострий серп. 18 І з вівтаря вийшов іще один Ангел, який мав владу над вогнем. Він крикнув гучним голосом до Ангела, який мав гострий серп: «Візьми свій гострий серп і збирай ґрона винограду з земних виноградників, бо виноград вже доспів». 19 І змахнув Ангел серпом своїм над землею і зібрав врожай земного винограду, й кинув його у чавило великого гніву Божого. 20 Виноград було почавлено у тому чавилі за містом. Кров потекла з чавила й піднялася на висоту кінської вуздечки, і розлилась на триста кілометрів ‡‡ навколо.

Сім останніх покарань

15 Тоді побачив я інше велике й дивне знамення на небесах: сімох Ангелів, які мали сім останніх покарань, бо на них закінчувався гнів Божий.

2 І побачив я щось схоже на скляне море, змішане з вогнем, й тих, хто одержав перемогу над звіром, над образом ‡‡ його і над числом, що відповідає імені його. Вони стояли біля скляного моря й тримали кіфари, які Бог дав їм. 3 Вони співали пісню Мойсея, слуги Божого і пісню Ягняти:

«Великі й прекрасні діла Твої,
Господи Боже Всемогутній.
Праведні та справедливі дороги Твої,
Царю народів.
4 Всі люди боятимуться Тебе, Господи,
і прославлятимуть ім'я Твоє.
Бо Ти — єдиний святий.
Усі народи прийдуть і вклоняться Тобі,
бо справедливі вироки Твої нам відкрилися».

5 Після цього поглянув я і побачив як відкрився храм Небесний — намет Свідчення ‡‡†. 6 І сім Ангелів, вбрані в чистий блискучий лляний одяг, поверх якого були золоті перев'язі, вийшли з храму. Вони мали сім покарань. 7 Тоді одна з чотирьох живих істот подала семи Ангелам сім золотих чаш, наповнених гнівом Бога, Який живе вічно. 8 І наповнився храм димом Божої слави й могутності, та ніхто не міг зайти туди, доки не виповнилися сім кар, що були принесені сімома Ангелами.

Сім чаш гніву Божого

16 Тоді почув я гучний голос, що промовив із храму до семи Ангелів: «Підіть і вилийте на землю сім чаш Божого гніву».

---

† *гора Сіон Інше ім'я Єрусалиму. У цьому вірші «Сіон» символізує духовне місто, де народ Божий живе з Богом.* †† *чисті Або «незаймані».* ‡ *образу Або «боввану», «ідолу».*

‡‡ *триста кілометрів Буквально «тисяча шістсот стадій».* ‡‡ *образом Або «бовваном», чи «ідолом».* ‡‡† *намет Свідчення Або «свята присутність Божа». Див.: Вих. 25:8-22.*

2 І пішов перший Ангел і вилив свою чашу на землю, й страшні болючі хвороби обкидали тих людей,
які позначені були печаткою звіра і вклонялись
образу † його.
3 Потім другий Ангел вилив чашу свою в море. І
перетворилося воно на кров, як у мерця, й тоді все,
що живе було в морі, загинуло.
4 Тоді третій Ангел вилив чашу свою в річки й во-
дні джерела, й перетворилися вони на кров. 5 І по-
чув я голос Ангела води, звернений до Бога:
«Ти справедливий у вироках Своїх.
Ти Той, Хто є і завжди був, — єдиний святий.
6 Бо пролили люди кров святих і пророків,
отож дав Ти і їм крові напитися.
Саме на це вони й заслуговують».
7 І почув я, як вівтар промовив:
«Так, Господи Боже Всемогутній,
Твій суд — праведний і справедливий».
8 Тоді четвертий Ангел вилив чашу свою на сонце,
й дано йому було спалювати людей у вогні. 9 І спека
страшенна палила людей. Вони паплюжили ім'я Бо-
же, у владі Якого були всі ті кари, але не покаялися
й не прославили Його.
10 Коли п'ятий Ангел вилив чашу свою на престол
звіра, то затьмарилося царство його. Люди від бо-
лю кусали собі язики. 11 Вони проклинали Бога Не-
бесного за біль й хвороби, але не покаялися у
вчинках своїх.
12 Тоді шостий Ангел вилив чашу свою у велику рі-
чку Євфрат, і вода в ній висохла. Тож відкрилася до-
рога царям зі сходу. 13 І побачив я, як вийшли із уст
змія, звіра і лжепророка три нечисті духи, немов
жаби. 14 Ці духи були демонами і вміли чинити ди-
ва. Вони пішли до царів усього світу, щоб зібрати їх
разом на битву у Великий День Всемогутнього Бо-
га.
15 «Стережіться! Я з'являюся несподівано, немов
злодій. Щасливий той, хто в цей час не спить і має
поруч одяг, щоб не голим вийти і щоб люди не ба-
чили сорому його!»
16 Отож зібрали нечисті духи царів у місці, яке ге-
брейською мовою називається Армаґеддон.
17 Коли сьомий Ангел вилив чашу свою у повітря,
то гучний голос долинув з престолу, що у храмі. Він
сказав: «Збулося!» 18 І засвітилися блискавки, почув-
ся гуркіт, розлігся грім, і стався великий землетрус.
Це був найстрашніший землетрус за всі часи, відко-
ли людина з'явилася на землі. 19 Велике місто роз-
кололося на три частини, і впали міста поганські.
Бог не забув і про великий Вавилон, й дав йому ви-
пити чашу вина Свого страшного гніву. 20 Зникли
всі острови й гори. 21 І величезний град, мов каме-
нюки вагою приблизно в тридцять кілограмів ††,
падав на людей з неба, і вони проклинали Бога за цю
кару, бо лихо то було страшне.

† *образу Або «боввану» чи «ідолу».* †† *тридцять кілограмів Або «вагою в талант».*

Жінка і звір

17 Тоді один із семи Ангелів, які мали сім чаш,
підійшов до мене й сказав: «Ходім, я покажу
тобі покарання, на яке засуджена велика розпусни-
ця, котра сидить над багатьма річками. 2 Царі світу
чинили розпусту з нею, а жителі землі впивалися
вином її розпусти».
3 Після того, силою Духу Ангел переніс мене в пу-
стелю. Там я побачив жінку, яка сиділа на червоно-
му звірі, вкритому богозневажливими іменами. І
було в нього сім голів і десять рогів. 4 Жінка була
вдягнена в порфіру й багрянець, приоздоблена зо-
лотими прикрасами, коштовним камінням й перла-
ми. В руці вона тримала золотий келих, повний
мерзоти й бруду її розпусти. 5 На чолі в неї був сим-
волічний напис:
« *ВЕЛИКИЙ ВАВИЛОН —*
МАТІР РОЗПУСНИЦЬ
І ВСЯКОЇ ЗЕМНОЇ ГИДОТИ ».
6 І побачив я, що жінка ця п'яна від крові святих
людей Божих і тих, хто вмер за свідчення їхньої ві-
ри в Ісуса. Побачивши її, я дуже здивувався.

Пояснення Ангела

7 Тоді Ангел сказав мені: «Чому ти дивуєшся? Я по-
ясню тобі таємницю жінки й звіра з сімома голова-
ми й десятьма рогами, який несе її. 8 Звір, якого ти
бачив, колись був живим, але зараз він мертвий. Та
він незабаром вийде з безодні й піде на загибель.
Тоді ті, хто живе на землі і чиї імена не вписані у
Книгу Життя від самого початку світу, будуть здиво-
вані, коли побачать звіра, який колись був живий, а
зараз є мертвий, але ще з'явиться.
9 Ось де розум з мудрістю потрібні. Сім голів — це
сім пагорбів, на яких сидить жінка. Це також і сім
царів. 10 П'ятеро з них уже померли, один іще пра-
вить, а один ще не прийшов. Як прийде він, то при-
значено йому недовго панувати. 11 Звір, котрий був
живим, а зараз є мертвий, це і є восьмий цар, який
водночас і один із семи. Йде він до загибелі своєї.
12 Десять рогів, які ти бачив, то десять царів, які
ще не почали своє царювання. Але буде дана їм зі
звіром влада царська на одну годину. 13 Всі вони
мають одну мету, і всі віддадуть силу свою і владу
звіру. 14 Вони воюватимуть із Ягням, але Воно, ра-
зом із покликаними, вибраними й вірними перемо-
же їх, бо Воно — Господь над панами і Цар над ца-
рями».
15 Потім Ангел сказав мені: «Річки, які ти бачив
там, де сидить розпусниця — це народи, нації і мо-
ви. 16 Звір і десять рогів, які ти бачив, ненавидіти-
муть розпусницю. Вони зруйнують і роздягнуть її,
їстимуть тіло її й палитимуть його вогнем. 17 Адже
Бог вклав в їхні серця виконати волю Його: вони
погодились віддати звіру владу свою до тих пір, по-
ки не здійсняться Слова Божі. 18 Жінка, яку ти бачив

— це велике місто, що панує над земними царями».

Падіння Вавилона

18 Потім побачив я іншого Ангела, який спускався з небес. І була у нього велика сила, а земля освітилася славою його. 2 Він вигукнув могутнім голосом:

«Упав! Упав великий Вавилон †,
розпусниця велика!
Стала вона притулком демонів,
оселею всіляких злих духів,
нечистих птахів і огидних тварин.
3 Бо напоїла всі народи вином
Божої люті за її розпусту.
Царі земні чинили з нею перелюб,
а купці всього світу багатіли з великої розкоші її».

4 Тоді я почув інший голос, що линув з небес. І мовив він:

«Народе мій, виходь із міста цього,
аби не бути співучасником її гріхів,
та не постраждати від того жахливого покарання,
яке буде наслане на неї.
5 Бо неба досягли гріхи її, та
Бог не забув усі її гріховні вчинки.
6 Відплатіть їй, розпусниці, за те,
як вона зазвичай поводилася з вами,
відплатіть їй вдвічі за те, що вона наробила.
І келих вина приготуйте
їй, міцнішого удвоє, аніж був той,
що готувала вона вам.
7 Дайте їй стільки страждань і горя,
скільки мала вона слави й розкоші.
Вона ж сама собі говорить:
„Сиджу собі царицею. Я не вдова
і горя я не знатиму ніколи”.
8 За все те в день один впадуть на неї біди:
смерть, горе й голод.
Вона горітиме у вогні,
тому що Господь Бог, засудивший її — могутній».

Жалобний плач за Вавилоном

9 Земні царі, які з нею чинили розпусту й розкошували, будуть плакати й ридати за нею, як побачать дим від її пожежі. 10 Жах перед муками її триматиме їх подалі від неї. І скажуть вони:

«Горе, горе тобі, о велике місто!
Могутнє місто Вавилон!
Зненацька впала на тебе кара».

11 Купці всього світу теж заплачуть і затужать за цією блудницею, бо ніхто не купуватиме більше їхніх товарів: 12 ні золота, ні срібла, ні коштовного каміння, ані перлів, ні лляного, пурпурового, шовкового й багряного вбрання, ні всіх видів пахучого дерева, ні всіляких виробів із слонової кістки, ні дорогої деревини, ні бронзи, ні заліза, ані мармуру, 13 ні кориці, ні бальзаму, ні пахощів, ні мирру, ні вина, ні олії, ні доброго борошна і пшениці, ні худоби, ні овець, ні коней і возів, ані рабів чи людських душ! Вони голосно плакатимуть, кажучи:

14 «Вавилоне! Усе, чого ти прагнула, пропало.
Вся розкіш і пишнота втрачені
й ніколи не повернуться знов».

15 Купці, які розбагатіли торгівлею в тому місті, триматимуться осторонь, нажахані стражданнями Вавилона. І будуть вони голосити, сумувати й казатимуть:

16 «Горе, горе великому місту-розпусниці!
Була вона вбрана в тонке полотно, багряницю й порфіру.
І прикраси на ній були із золота,
коштовного каміння та перлів.
17 І все багатство це загинуло водночас!»

Всі керманичі і всі, хто плаває морем, і всі моряки, і всі ті, хто з моря живе, — усі трималися осторонь. 18 Вони бачили дим її полум’я і вигукували: «Яке місто може з цим великим містом зрівнятися?» 19 Тоді посипали вони голови свої попелом, плакали, тужили й вигукували:

«Горе, горе великому місту, великій розпусниці!
Всі, хто мав кораблі на морі,
збагатилися завдяки її багатству,
але загинула вона водночас!
20 Радійте, о Небеса!
Втішайтеся апостоли, пророки і всі святі люди Божі!
Бо вчинив Бог суд над нею
за все, що вона вам зробила!»

21 Тоді могутній Ангел підняв камінь завбільшки з жорно й кинув його в море зі словами:

«Так саме і велике місто Вавилон
буде безжалісно скинуте,
і вже ніхто його не побачить.
Ніколи більше не повстане воно.
22 Ніколи там більше не гратимуть кіфари,
не лунатимуть голоси співаків, сопілок і сурм!
Ніколи не побачите там ніякого ремісника,
і не почуєте звуків жорна.
23 Ніколи не засвітиться свічник.
Й ніхто ніколи не почує сміху молодят.
Купці твої були сильними світу цього.
І всі народи були обдурені твоїм чаклунством.
24 Ти, Вавилоне, повинна у смерті пророків,
а також святих людей Божих і всіх,
хто був убитий на землі».

Радість на небесах

19 Після цього почув я звук гучний, що лунав з небес, немов численний натовп. І люди ті співали:

«Алілуя! ††
Перемога, слава і сила належать нашому Богу,

† *Вавилон Оскільки Вавилон порівнюється з розпусницею, далі використовується жіночий рід замість чоловічого.*

†† *Алілуя Це слово перекладається як «слава Богу» або «Хвала Богу». Також у 3, 4 та 6 віршах.*

2 бо суд Його — праведний і справедливий.
Він засудив розпусницю велику,
котра розпустою своєю поганила світ.
Бог помстився за смерть слуг Своїх,
яких вбила вона».
3 І далі співали вони:
«Алілуя!
Дим вогню, що спалює її, куритиметься вічно».
4 Тоді двадцять чотири старійшини і чотири живі істоти вклонилися й почали прославляти Бога, Який сидів на престолі. Вони казали:
«Амінь! Алілуя!»
5 Потім з престолу долинув голос, який казав:
«Славте Бога нашого,
всі, хто служить Йому!
Славте Бога нашого,
великі й малі й усі, хто шанує Його!»
6 Тоді почув я голос немовби численної громади. Він нагадував шум могутнього водоспаду або сильний гуркоту грому. Ті люди співали:
«Алілуя!
Господь, наш Всемогутній Бог царює.
7 Радіймо і пишаймося, і прославляймо Бога,
бо час настав — весільний час Ягняти.
І Його наречена † вже
для Нього приготувалася.
8 Їй дозволили вбратися у шати
з чистого й сяйливого полотна».
(Полотно — то праведні вчинки святих людей Божих).
9 І сказав мені Ангел: «Запиши: Щасливі ті, кого запрошено на це весільне свято Ягняти». А потім додав: «Це істинні слова Бога».
10 Тоді я впав до ніг його, щоб поклонитися йому, але він сказав: «Не роби цього! Я такий же слуга, як ти, й брати і сестри твої, хто має істинне свідчення Ісуса. Вклоняйтеся Богу! Бо свідчення Ісуса — то дух пророцтва».

Вершник на білому коні

11 Тоді побачив я, як розкрилися Небеса і з'явився передо мною білий кінь, а на ньому Вершник, ім'я Якому Вірний та Істинний, бо справедливий Він, коли судить і коли воює. 12 Очі Його були немов палаюче багаття, а на голові багато вінців. Й імені, що написане на Ньому, не знає ніхто, крім Нього Самого. 13 Вбраний Він був в одяг, просякнутий кров'ю. Ім'ям Його називали таким: «Слово Боже».
14 Війська Небесні, вбрані в чистий, білий й лляний одяг, їхали слідом за Ним на білих конях. 15 Гострий меч був в устах Його, щоб бити поган. Він буде правити ними залізним жезлом, і почавить виноград в чавилі страшного гніву Всемогутнього Бога. 16 На вбранні Його і на стегні було написане ім'я: « *ЦАР ЦАРІВ І ВОЛОДАР ВОЛОДАРІВ* ».

† *Його наречена Мається на увазі «Його церква».*

Знищення звіра і лжепророка

17 Тоді побачив я Ангела, який стояв на сонці. Гучним голосом закликав він усіх птахів, що шугали в піднебессі: «Злітайтесь на велике Боже свято,
18 щоб ви могли їсти тіла царів, генералів і славних мужів, й тіла коней і вершників, й тіла всіляких людей: вільних і рабів, великих і малих».
19 І побачив я звіра і царів світу цього разом з їхніми військами, зібраними на битву проти Вершника на білому коні та Його війська. 20 Але звіра було схоплено разом із лжепророком, який в його присутності творив чудеса. Чудесами він обдурював тих, на кому було те тавро звіра і хто вклонявся його образу ††. Обох живцем було вкинуто у вогняне сірчане озеро. 21 Решту було вбито мечем, що стримів з уст Вершника на білому коні, а птахи всі вдосталь наїлися їхнього тіла.

Тисяча літ

20 Тоді побачив я Ангела, який спускався з небес. В руці він тримав ключ від безодні й великий ланцюг. 2 Він схопив дракона, того змія старого, що є дияволом чи сатаною, і зв'язав його ланцюгом на тисячу років. 3 Ангел кинув його в безодню й замкнув її, поклавши печатку на вході над змієм, щоб не міг він більше зводити народи, доки не мине тисяча років. Після цього його мусить бути звільнено, але ненадовго.
4 Тоді побачив я престоли, на яких сиділи люди, котрим було дано владу судити. І побачив я душі тих людей, кому стяли голови, бо вони свідчили про Ісуса, і проповідували Слово Боже. Вони не поклонилися ні звіру, ні образу ‡ його, і не мали печатки ні на чолі, ані на руках. Вони ожили й царювали разом з Христом тисячу років. 5 (А інші мертві не ожили, доки тисяча років не минула). Це було перше воскресіння.
6 Блаженні ті, хто має частку у першому воскресінні. Вони — святі люди Божі і друга смерть не має над ними влади. Вони будуть священиками, які належать Богові й Христу, і царюватимуть разом з Ним тисячу років.

Поразка сатани

7 А через тисячу років звільнено буде сатану з в'язниці. 8 Тоді піде він по всьому світу обманювати народи, які звуться Ґоґ і Маґоґ, й обдурить їх і зведе для війни. І збереться там стільки людей, що і не перелічити їх, як піску на березі моря.
9 Вони наступатимуть по всій землі, й оточать стан людей Божих і Його улюблене місто, але вогонь зійде з небес і пожере їх. 10 Тоді диявол, який зводив народи, буде укинутий в озеро палаючої

†† *образу Або «боввану», чи «ідолу».* ‡ *образу Або «боввану», чи «ідолу».*

сірки, туди ж, де звір і лжепророк. І будуть вони зазнавати мук страшних день і ніч на вічні віки.

Останній суд

11 Тоді я побачив великий білий престол і Того, Хто
сидить на ньому. Земля і небо втекли і зникли від
Його присутності. 12 І побачив я мертвих — великих
і малих, які стояли перед престолом. Там були роз-
горнуті книги. Й інша книга була розгорнута — Кни-
га Життя; мертвих судили за вчинками їхніми, які
були записані в тих книгах.
13 Море віддало тих мертвих, які в ньому були,
смерть і пекло віддали тих мертвих, які в них пере-
бували. І кожного судили згідно з ділами його. 14 По-
тім смерть та пекло були викинуті у вогняне озеро.
Це і є друга смерть — вогняне озеро. 15 І якщо чиєсь
ім'я не було записане в Книзі Життя, того було вки-
нуто в вогняне озеро.

Новий Єрусалим

21 Тоді побачив я «нове небо і нову Землю», бо
ті небо й Земля зникли, і моря більше не існу-
вало. 2 Також побачив я святе місто, Новий Єру-
салим †, що сходив з небес від Бога, як наречена,
вбрана для свого нареченого.
3 І почув я гучний голос, що лунав з престолу. Він
промовляв: «Ось оселя Бога з людьми. Він осели-
ться з ними, і будуть вони Його народом, й Сам Бог
буде з ними їхнім Богом. 4 Він витре кожну сльозу з
їхніх очей, і не буде більше смерті. Не буде більше
ні суму, ні плачу, ні болю, бо все старе минеться».
5 Потім Той, Хто сидить на престолі, сказав: «Диві-
ться! Ось Я творю все нове!» І додав: «Запиши все
це, бо слова ці правдиві та істинні».
6 І сказав Він мені: «Збулося! Я — Альфа і Омеґа ††,
Початок і Кінець. Я напуватиму спраглих водою із
джерела життя. 7 Хто переможе, успадкує все, і Я бу-
ду Богом його, а він буде Моїм сином. 8 Але боягузи,
невіруючі, мерзотники, вбивці, розпусники, чаклу-
ни, ідолопоклонці і брехуни дістануть долю свою у
вогняному сірчаному озері. Це і є друга смерть».
9 Тоді до мене підійшов один із семи Ангелів, які
мали сім чаш, наповнених сімома останніми кара-
ми, і сказав: «Ходім. Я покажу тобі наречену, друж-
ину Ягняти». 10 І Духом Святим він переніс мене на
величезну високу гору й показав мені святе місто
Єрусалим, що спускалося з небес від Бога.
11 Місто те мало славу Божу, і сяяло, мов найко-
штовніше каміння, як прозорий кришталевий
яспис. 12 Місто оточував великий і високий мур із
дванадцятьма брамами. Дванадцять Ангелів стоя-
ли біля брам, а на воротях було написано імена
дванадцяти ізраїльських племен. 13 Троє воріт були
на схід, троє воріт — на північ, троє воріт — на пів-
день і троє воріт — на захід. 14 Міський мур було
збудовано на дванадцяти кам'яних основах, на
яких були написані імена дванадцяти апостолів
Ягняти.
15 Ангел, який говорив до мене, мав золоте мірило, яким міг він виміряти місто, брами й мур. 16 Те місто було квадратне — ширина його дорівнювала довжині. Ангел зробив заміри міста, і намірявши приблизно дві тисячі двісті кілометрів ‡. 17 Потім він поміряв мур. Той становив приблизно сімдесят два метри ‡‡. 18 Мур було збудовано з яспису, а місто — з чистого золота, і було воно сяйливе, мов чисте скло.
19 Підвалини міського муру були оздоблені різноманітним коштовним камінням. Перша основа — ясписом, друга — сапфіром, третя — халкидоном, четверта — смарагдом, п'ята — сардоніксом, шоста — сардієм, сьома — хризолітом, восьма — берилом, дев'ята — топазом, десята — хрисопрасом, одинадцята — гіацинтом, дванадцята — аметистом.
21 Дванадцять брам — то були дванадцять перлин, а кожна брама була однією перлиною. Вулиця міста була вибрукована чистим золотом — ясна, як скло.
22 Я не бачив храму у ньому, бо храм його — Господь Бог Всемогутній і Ягня. 23 І не потрібно для освітлення ні сонця, ні місяця, бо освітлювала його Божа слава, і Ягня — його світильник.
24 Народи ходитимуть у світлі цьому, а земні царі принесуть місту славу. 25 Ворота його ніколи не будуть зачинятися вдень, а ночі там не буде взагалі.
26 Слава й честь народів будуть принесені туди.
27 Ніщо нечисте не ввійде до того міста. І не ввійде туди ніхто з тих, хто робить щось ганебне або бреше, лише ті, чиї імена записані у Книзі Життя Ягняти.

Вічне царство

22 Потім Ангел показав мені річку води життє-
дайної, що текла від Божого престолу та Ягня-
ти й збігала посеред вулиці міста. По берегах річки
росло Дерево Життя, яке давало врожай дванад-
цять разів на рік і родило щомісяця. А листя того
дерева служило для зцілення народів.
3 Не буде там нічого, що було прокляте Богом.
Престол Бога і Ягняти знаходиметься у тому місті, а
слуги Божі поклонятимуться Йому. 4 І бачитимуть
вони Його обличчя, а ім'я Його буде на їхньому чо-
лі.
5 Не буде там ночі, й не потрібно буде ні світиль-
ника, ні сонячного світла, бо Господь Бог дасть сві-
тло слугам Своїм, і царюватимуть вони вічно!

Чекайте приходу Господа

6 І сказав мені Ангел: «Слова ці правдиві та істин-
ні. Господь, Бог духів пророчих, послав Свого Анге-
ла показати слугам Своїм, що має статися незаба-

† *Новий Єрусалим Духовне місто, де народ Божий житиме разом з Богом.* †† *Альфа і Омеґа Перша і остання літери грецького алфавіту, означає «початок і кінець».*

‡ *дві тисячі двісті кілометрів Буквально «12000 стадій».* ‡‡ *сімдесят два метри Буквально «144 лікті».*

ром». 7 «Слухайте! Ось невдовзі Я прийду! Щасливий той, хто підкоряється словам пророцьким, записаним у цій книзі».

8 Я, Іоан, чув і бачив все це. А коли почув і побачив, то низько вклонився до ніг Ангела, який показував мені те все. 9 Але він сказав мені: «Не роби так. Я такий же слуга, як ти й твої браття-пророки, і як ті, хто підкоряються написаному в книзі цій. Вклоняйся Богу!»

10 І ще він сказав мені: «Не тримай у таємниці пророцькі слова книги цієї, бо час наближається, коли усе це здійсниться. 11 Нехай неправедні продовжують діяти неправедно, а нечисті — ще й далі поганяться. Нехай праведні чинять праведно, а святі лишаються святими.

12 Слухай! Я незабаром прийду й відплачу кожному відповідно до вчинків його. 13 Я — Альфа і Омеґа †, Перший і Останній, Початок і Кінець.

14 Щасливі ті, хто омили одяг †† свій, бо матимуть вони право їсти плоди з Дерева Життя й право ввійти крізь браму в місто. 15 А пси, чаклуни, розпусники, вбивці, ідолопоклонці та всі, хто любить і чинить кривду, залишаться за муром.

16 Я, Ісус, послав Ангела Свого, щоб засвідчити вам в церквах оце все. Я — нащадок Давидового роду, сяйлива Вранішня Зірка».

17 Дух і наречена кажуть: «Прийди!» І нехай той, хто чує, повторює: «Прийди!» Нехай спраглий приходить. Хто хоче, може вільно брати життєдайну воду.

18 І Я попереджаю кожного, хто слухає пророцькі слова цієї книги: Якщо хто додасть хоч що до цих слів, Бог пошле йому всі ті покарання, про котрі в книзі цій написано. 19 Якщо хто вилучить щось із цієї пророцької книги, Бог забере частку його з Дерева Життя та зі Святого міста, що описані в книзі.

20 Ісус, Котрий свідчить з пошаною про все це, говорить: «Так, Я прийду незабаром».

Амінь! Прийди, Господи Ісусе!

21 Нехай благодать Господа Ісуса буде з усіма вами.

† *Альфа і Омеґа Перша і остання літери грецького алфавіту, означає «початок і кінець».* †† *омили одяг Це означає, що вони повірили в Ісуса Христа та очистилися завдяки Його крові. Див.: Одкр. 5:9; Єв. 9:14; 10:14-22; Дії 22:16; 1 Ін. 1:7.*